

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

DEEL III
ALGEMENE WOORDENSCHAT

Sectie 4
De wereld tegenover de mens

Aflevering 4
De stoffelijke en abstracte wereld

Colofon

ISBN 90-5179-192-5

1e druk 2004

© 2004 Joep Kruijssen

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgever:

Gopher B.V.

Postbus 8018

3503 RA Utrecht

tel.: 030-2905320

Fax: 030-2905310

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Radboud Universiteit Nijmegen, de beide provincies Limburg en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage.

Foto omslag: Martijn Essers, Molenhoek.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgever.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

WOORDENBOEK VAN DE LIMBURGSE DIALECTEN

Opgezet door prof. dr. A. Weijnen, voortgezet door prof. dr. R. van Hout
en prof. dr. L. Draye

DEEL III
ALGEMENE WOORDENSCHAT

Sectie 4
De wereld tegenover de mens

Aflevering 4
De stoffelijke en abstracte wereld

door JOEP KRUIJSEN

2004 Gopher Publishers, www.gopher.nl

Ten Geleide

bij aflevering III, 4.4, De Wereld

De onderhavige aflevering vormt het sluitstuk van de laatste sectie van de Algemene Woordenschat, *De wereld tegenover de mens*. In deze sectie zijn de afleveringen over Fauna (Vogels en Overige dieren) en Flora onlangs verschenen; deze vierde aflevering bevat de andere aspecten van de werkelijkheid die de mens omringt: de stoffelijke wereld, hemel en aarde, weer en seizoenen, land en water, en de onstoffelijke, abstracte wereld, de tijd en de ruimte, fysische eigenschappen, verhoudingen, maten en gewichten, enz. Zie de Inleiding bij de Algemene Woordenschat in WLD III, 4.1, p. x.

In tegenstelling tot de afleveringen over de vogels, de flora of de woning, die een gemakkelijk definieerbaar en daarmee afgerond deel van de werkelijkheid behandelen, is deze laatste aflevering wat heterogener en bevat kleinere, minder samenhangende stukjes van de werkelijkheid die de mens omringen. Ook naar hun lexicografische aard zijn de lemma's in deze aflevering verscheiden: in sommige paragrafen vertonen de lemma's zeer weinig variatie aan trefwoorden en heteronymie en zijn de lemma's over het algemeen kort (zoals bij de hemellichamen); in andere hoofdstukken zoals die over het weer, laten de lemma's juist een buitengewoon uitvoerig en rijkgeschakeerd scala aan benamingen zien. Ook is hier, veel meer nog dan in de voorgaande afleveringen, geselecteerd in het voorhanden materiaal. Het thema "stoffelijke en abstracte wereld" dat in de opzet van deel III was aangewezen om in deze aflevering te worden behandeld, bleek dan ook vaak een vergaarbak te zijn geworden van onsamenhangende onderwerpen die in de voorgaande secties en afleveringen geen plaats hadden gekregen. Nog niet de helft van de ongeveer 200.000 opgaven die in eerste instantie voor de stoffelijke en abstracte wereld waren verzameld, is uiteindelijk in deze aflevering terecht gekomen. Voor zeer veel algemene abstracte begrippen is er geen of haast geen lexicale variatie in ons gebied, en veel van dergelijke begrippen van de algemene cultuur die in de standaardtaal functioneren, zijn eenvoudigweg niet op dialectaal niveau gelexicaliseerd.

De aflevering telt acht hoofdstukken. In het eerste, relatief kleine, hoofdstuk komen de hemellichamen, de lucht en de wolken ter sprake. Het zwaartepunt van deze aflevering is zonder twijfel hoofdstuk 2, waarin "weer en wind" ter sprake komt en dat bijna de helft van de aflevering in beslag neemt. De toestand van het weer is niet alleen de gemeenplaats bij uitstek onder de gespreksonderwerpen van alledag en daarmee van de algemene woordenschat, maar het weer is voor de toch in hoofdzaak agrarisch georiënteerde en buiten levende dialectspreker wiens woordenschat hier wordt beschreven, van groot economisch belang. Het weer is immers één van de belangrijkste factoren die het welslagen van de jaarcyclus in de landbouw en de veeteelt bepalen. De lexicale rijkdom aan uitdrukkingen die het

weer betreffen is dan ook verbluffend, vooral voor de ongunstige kanten van het weer. Voor ‘mooi weer’ of ‘aangenaam warm weer’ wordt nog geen vijfde van de aantallen opgaven gescoord die worden opgegeven voor ‘druilerig en koud weer’, of ‘mistig en somber’ of ‘guur en schraal weer’. Ook voor de verschillende soorten regen, voor onweer en voor het winterweer is de oogst aan verschillende benamingen buitengewoon omvangrijk.

In de aanvang naar de opzet van deze aflevering heeft het in de bedoeling gelegen ook de weerspreuken een plaats te geven. Er is uitdrukkelijk naar weerspreuken geïnformeerd bij de invullers van onze vragenlijsten en ook is anderszins naar aanvullingen op de verworven collectie gezocht. De redactie is degenen die deze spreuken hebben verzameld erkentelijk voor de vaak grote moeite die men zich heeft getroost, maar uiteindelijk is er afgezien die weerspreuken aan deze aflevering toe te voegen. De verzameling bleek toch eerder etnologisch dan lexicaal van aard te zijn geworden; de noodzakelijke volkskundige bedding voor de behandeling ervan ontbreekt in ons woordenboek. Er wordt nu uitgezien naar een andere mogelijkheid om tot publicatie van deze Limburgse weerspreuken te komen.

In het korte hoofdstuk 3 komen begrippen met betrekking tot de tijd en de tijds-aanduidingen ter sprake. Hoofdstuk 4 behandelt de vormaspecten van de aarde: het landschap, de grondsoorten voor zover ze niet bij de landbouw zijn behandeld, de delfstoffen en het water in het landschap. Ook hoofdstuk 5 is kort en daar worden de abstracte ruimte en de ruimtelijke begrippen behandeld.

Hoofdstuk 6 is gewijd aan de benamingen voor begrippen in de sfeer van vormhoedanigheden, natuurkundige eigenschappen, zintuiglijke waarnemingen en de benoeming daarvan en hoofdstuk 7 betreft de kwantiteit, de aanduiding van hoeveelheden en van getallen.

Het laatste hoofdstuk, 8, is ook een betrekkelijk lang hoofdstuk waarvan de centrale paragraaf 2 gaat over de maten en gewichten. De materiaalverzameling voor deze paragraaf had veel voeten in aarde, omdat het strikt metrieke stelsel, gerond op de meter (en het gram en de liter) en zijn tiendelige veelvouden, niet spoorde met de oude maten en gewichten. Daar immers kon de “juiste”, d.w.z. metrieke maat gemakkelijk van streek tot streek verschillen. De Rijnlandse morgen en de Limburgse morgen vertegenwoordigden een andere maat gemeten in meters (zie Vromans 1974). De paragrafen van 8.2 zijn uiteindelijk telkens gerangschikt volgens oplopende grootte in het metrieke stelsel, waarbij de lemmatitels de (meest voorkomende) oude naam bevatten. Met een variatie op Vromans’ studie kan paragraaf 8.2 een “Kleine Limburgse metrologie” worden genoemd.

Zoals gebruikelijk wordt iedere paragraaf voorafgegaan door een eigen inleiding waarin het besprokene kort wordt ingeleid en waarbij wordt aangetekend welke begrippen wel onderwerp van enquêtes zijn geweest, maar niet tot een lemma zijn bewerkt omdat het materiaal ontoereikend of te weinig gedifferentieerd is. Ook elk lemma heeft een eigen toelichting waarin het behandelde begrip nader wordt gedefinieerd. Zoals gebruikelijk staan de trefwoorden niet in alfabetische, maar in logische volgorde, zoals ook de lemma’s zelf in logische volgorde staan. Het eigenlijke artikel vangt doorgaans aan met het standaardtaaltrefwoord, daarna staan de trefwoorden doorgaans in volgorde van frequentie en vormsamenhang; in de legenda van de kaart staan de trefwoorden strikt op frequentie, die daarbij ook wordt benoemd. Zie voor een en ander de Inleiding op de Algemene Woordenschat van het WLD in aflevering over de vogels (WLD III, 4.1, p. v-l).

De WLD-site

De WLD-afleveringen van deel III gaan vergezeld van nauwkeurig gedocumenteerde teksten, de zogenoemde materiaalbases. Deze kunnen worden beschouwd als zeer gedetailleerde versies van de woordenboekafleveringen, waarin trefwoorden voorzien zijn van hun dialectnotering (in fonetisch schrift) en hun precieze geografische localisering.

In deel I (Agrarische Woordenschat) en II (Niet-agrarische vakterminologieën) van WLD en WBD werden de dialectgegevens in druk op deze manier gepresenteerd. In deel III is er echter voor gekozen om de gedrukte woordenboekaflevering meer toegankelijk te presenteren, zonder fonetische documentatie maar met lexicale varianten die het “woordbeeld” recht doen, zonder de reeksen plaatscodes maar met gebiedsomschrijvingen en frequentie-aanduidingen (zie de Inleiding op deel III van het WLD in de aflevering over de vogels (WLD III, 4.1, 2001) en Kruijsen en Van Keymeulen (1997) voor een uitvoeriger beschrijving van de werkwijze).

De gedetailleerde data kan men langs elektronische weg raadplegen, in de vorm van de hier gepresenteerde materiaalbases.

De materiaalbases die ten grondslag liggen aan de verschenen afleveringen van deel III van het WLD zijn te vinden op: <http://www.ru.nl/dialect/wld>. De databanken kunnen op verschillende manieren worden geraadpleegd.

(1) De lemma's kunnen op de eerste plaats als lopende tekst, naast de gepubliceerde woordenboektekst, worden “doorgebladerd”.

Hieronder volgt een voorbeeld uit de materiaalbasis van deze WLD-aflevering. Het betreft een fragment van de materiaalbasis die hoort bij het lemma WINDHOOS:

houwmouw (h)auwmauw: N 22 (1963): L 369; h̥oum̥ouw: N 22 (1963): L 317; h̥ouwm̥ouw: N 22 (1963): L 317; h̥ouwm̥ouw: N 22 (1963): Q 096c; h̥ouwm̥ouw: N 22 (1963): L 416; h̥auwmauw: N 22 (1963): Q 100; huy mouw: N 22 (1963): L 360; h̥òòwm̥òòw: N 22 (1963): L 314.

houwmouwtje houwmouwke hamawke: N 22 (1963): Q 198; haum̥üjk̥e: N 22 (1963): Q 009; h̥oumouk̥e: N 22 (1963): L 355; howmauwke: N 22 (1963): Q 193.

houwvrou en h̥ouvr̥ouw: N 22 (1963): Q 079a; d̥ə h̥ouvr̥ou: N 22 (1963): Q 078; h̥oulv̥r̥ouw: N 22 (1963): P 218; h̥auwvr̥ou: Kortessem Wb.: Q 074; h̥oov̥roo: Zonhoven Wb.: Q 001; h̥ouvr̥ou: N 22 (1963): Q 176a; h̥ouwvr̥ou: Limburgs Id.; h̥owvr̥ou: N 22 (1963): Q 180; h̥éuv̥r̥eu: Hasselt Wb.: Q 002; h̥òvr̥o: N 22 (1963): Q 004; h̥ûvr̥ø: N 22 (1963): Q 002; h̥övr̥ō: N 22 (1963): Q 077.

houwvroutje houwvrouke ə h̥óv̥r̥ōk̥e: N 22 (1963): K 358; h̥ouwvr̥ouk̥e: N 22 (1963): P 050.

Een regel begint met een vetgedrukt vernederlandst trefwoord, eventueel eerst gevolgd door de lexicale variant die is onderstreept en dan de eigenlijke opgaven in fonetisch schrift (SILManuscript IPA93), vervolgens de bron (de Nijmeegse vragenlijst 22 of een canoniëk woordenboek, zie de paragraaf Bronnen uit dit Ten Geleide) en tenslotte de Kloeke-codes van de vindplaats(en).

Met het bovenstaand fragment uit de materiaalbasis corresponderen de volgende regels uit de woordenboektekst (hier blz. 112):

houwmouw: Houthem, Kinrooi, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Neerharen en Overpelt.

houwmouw(tje) (*houwmouwke*): Gronsveld, Mechelen-aan-de-Maas, Eijsden en Peer.

houwvrouw: verspr. Tongerlds.; ook in Limburgs. Id. en in Gelieren/Bret, Zonhoven, Hasselt, Kortessem, Wellen en Borlo.

houwvrouw(tje) (*houwvrouwke*): Beringen en Herk-de-Stad.

Bij trefwoorden met een groter verspreidingsgebied worden reeksen Kloeke-codes in de woordenboektekst vervangen door omschrijvingen van het type “verspr. Tongerlds.” of “frequent Oostlb.”.

(2) Op de tweede plaats kan men ook door het volledige materiaal van de aflevering zoeken op trefwoord, op begrip, op bron (vragenlijst, woordenboek of monografie) en op Kloeke-code. Dat wil zeggen dat men bijvoorbeeld kan opzoeken wat een **papieren zolder** is, welke dialectwoorden voor de regenbui in gebruik zijn, welke namen voor maten en gewichten in het Tongers woordenboek werden opgenomen en welke dialectwoorden voor de grondsoorten men kent in bijvoorbeeld het dialect van Maastricht, Hasselt of Venray.

Hieronder volgt als voorbeeld een fragment van een zoekresultaat uit de materiaalbasis van deze WLD-aflevering. De zoekterm is **rijzelen** als trefwoord.

<i>Lemma</i>	<i>Trefwoord</i>	<i>Opgave</i>	<i>Bron</i>	<i>Plaatscode</i>
Motregenen	rijzelen	<i>riezele</i>	Valkenburg Wb.	Q 101
Motregenen	rijzelen	<i>riezele</i>	Valkenburg Wb.	Q 101a
Motregenen	rijzelen	<i>riezele</i>	N 22 (1963)	Q 033
Motregenen	rijzelen	<i>riezele</i>	N 22 (1963)	Q 097
Motregenen	rijzelen	<i>ruuzele</i>	N 81 (1980)	L 289
Sneeuwen	rijzelen	<i>riezele</i>	Verheggen, P. (zj.hs)	L 332
Stille regen	rijzelen	<i>riezele</i>	N 81 (1980)	L 271
Stille regen	rijzelen	<i>riezele</i>	N 81 (1980)	L 428

De resultaten betekenen dat **rijzelen** acht maal voorkomt onder de opgaven van deze aflevering van het WLD. In kolom 1 blijkt dat dat geschiedde voor drie verschillende soorten lemma's (Motregenen, Sneeuwen en Stille regen) en uit kolom vijf blijkt dat dat geschiedde in zeven verschillende dialecten (resp. Valkenburg, Oirsbeek, Ulestraten, Weert, Maasniel, Venlo en Born). In kolom drie staan de dialectnoteringen in SILManuscript IPA93 en in kolom vier staan de bronnen. Op de site kunnen de Kloeke-codes weer worden aangeklikt om naar het plaatsnamenregister te gaan en ook de bronnen kunnen aangeklikt om naar de lijst van vragenlijsten en monografieën die werden opgenomen in het WLD te gaan.

De url van de website van het WLD luidt: <http://www.ru.nl/dialect/wld>.

Bronnen

Zie voor de onderscheiden soorten bronnen ook de genoemde Inleiding op deel III, die is opgenomen in de aflevering over de Vogels.

De opgaven die voor de aflevering zijn bewerkt, zijn afkomstig uit de volgende bronsoorten:

Vragenlijsten

De verantwoording van de benutte bronnen is aan het begin van elk lemma aangegeven en in de materiaalbasis vindt men de bronaanduiding bij elke opgave. Van buitengewoon belang voor de onderhavige aflevering zijn de gegevens uit de Nijmeegse vragenlijsten N 22 uit 1963 (over het weer), N 81 uit 1980 (aanvullingen over het weer en abstracta) en N 91 uit 1982 (over het heelal). Zie de bijgevoegde kaart met herkomst van de invullers van deze vragenlijsten gebruikt voor de onderhavige aflevering. Uit een twintigtal vragenlijsten van het Meertens Instituut (DC, d.w.z. Dialectencommissie-lijsten) is materiaal ontleend. Ook uit veertig ZND-lijsten, met name de lijsten 10 en 13 uit 1925, 26 uit 1937 en 41 uit 1943, kon veel materiaal worden geëxcerpeerd. Van de monografisch bronnen van ZND ("ZND m", zie de Inleiding bij deel III, in hoofdstuk 5, Bronnen) komen in deze aflevering voor:

Claessens (Q 096, Bunde).

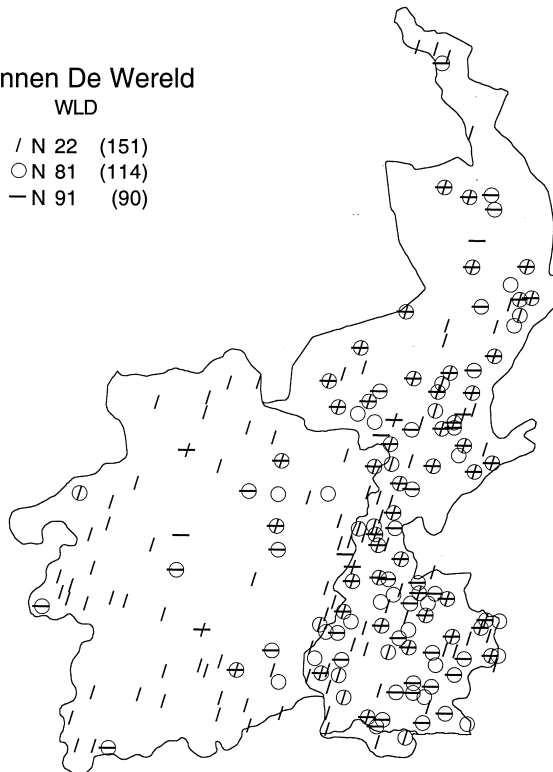
Coomans, M. (1937), *Het dialect van Diest*. Licentiaatsverhandeling KULeuven.

Criens (L 417, As).

Bronnen De Wereld

WLD

/	N 22	(151)
○	N 81	(114)
—	N 91	(90)

- Drieskens, J. (1924), *De klankleer van het dialect van Bocholt en dialect-geographisch onderzoek van Noord-Oostelijk Limburg*. Licentiaatsverhandeling KULeuven.
- Dupont, J. (zj.hs), materiaalverzameling in handschrift uit Bree (L 360).
- Eppe (Q 278, Eupen).
- Franssen (Q 012, Rekem).
- Godelaine (K 353, Tessenderlo).
- GrGr*: Grootaers, L. & J. Grauls (1930), *Klankleer van het Hasseltsch dialect*. Leuven.
- Hendriks (Q 167, Koninksem).
- Houben, J. (1905), *Het dialect der stad Maastricht*. Maastricht.
- Jongen (Q 252, Moresnet).
- Klingeleers (P 176, Sint-Truiden).
- Kreemers (L 313, Sint-Huibrechts-Lille).
- Langohr, J. (1936), *Het Zuidnederlandsch dialectgebied van Overmaas*. Leuven.
- Lenssen (Q 008, Vught, Belgisch Limburg).
- Marchal, J. (1952), *Toponymie van Hoepertingen, Berlingen en Zepperen*. Doctoraatsverhandeling KULeuven.
- Matthys, R. (1946), *Toponymie van Loo, bewerkt naar oude en moderne bronnen*. Licentiaatsverhandeling KULeuven.
- Michiels (Q 078, Wellen).
- Moors (L 416, Opglabbeek)
- Raymaekers, A. (1926), *Het dialect van Loksbergen*. Licentiaatsverhandeling KULeuven.
- Thomassen (Q 088, Lanaken)
- Vanderbeeken (Q 156, Borgloon).
- Welter, W. (1929), *Studien zur Dialektgeographie des Kreises Eupen*. Bonn.

Verder is er vragenlijst-materiaal overgenomen van de Reeks Nederlandse Dialectatlassen (RND), de enquête van Schrijnen, Van Ginneken en Verbeten (SGV), van het landbouwwoordenschatonderzoek van J. Goossens (Goossens 1b), de enquête vanuit Luik (Lk) en die van Weijnen in Brabantia Nostra (Weijnen BN); nadere gegevens over deze enquêtes zijn opgesomd in de Inleiding bij deel III in aflevering WLD III, 4.1.

Canonieke woordenboeken

De lijst van streekwoordenboeken vermeld in de Inleiding van deel III is uitputtend geraadpleegd, voor alle begrippen die de stoffelijke en abstracte wereld betreffen. Soms is het materiaal zelfs hoofdzakelijk uit de woordenboeken afkomstig. Dit heeft als consequentie dat in dergelijke gevallen de kaart een merkwaardig patroon laat zien, met concentraties van opgaven rond de streekwoordenboeken, dat wil zeggen rond Gennep, Venray, Meerlo-Wanssum, Weert, Bree en Kerkrade. De twee andere gebiedswoordenboeken, *Limburgs Id.* en *Haspengouws Id.*, elk met een groot verspreidingsgebied maar zonder precies te lokaliseren opgaven, zijn niet in de kaarten opgenomen.

Bij enkele canonieke woordenboeken ontbreekt het paginanummer in de bronvermeldingen; hier zijn de oude materiaalverzamelingen op fiche uit het NCDN-archief benut. Omdat het alfabetische woordenboeken betreft op dialecttermen die herleid kunnen worden uit de trefwoorden, gaat de opzoekbaarheid echter niet verloren. Bovendien kan op grond van de materiaalbasis, waar immers bij elk tref-

woord en elke variant de bron is opgegeven, de betrokken woordvorm worden nagezocht en gecontroleerd.

In deze beperkte canonieke lijst staat “Wb.” voor een gepubliceerde (“bibliografisch naspeurbare”) bron, en “Wl.” voor een niet gepubliceerde bron (doorgaans een licentiaatsverhandeling van de K.U.Leuven). De Kloeke-plaatscodes van de behandelde plaats of plaatsen worden tussen haakjes toegevoegd.

Hieronder wordt de lijst van deze plaatselijke woordenboeken met hun citeer-afkortingen nog eens hernomen:

- Beverlo Wb.** Vandermeeren, L. (1995), *Het Bjêvels*. Beverlo. (K 318)
- Bree Wb.** Schoofs, R. (1988, 2e dr. 1996), *Woordenboek van het dialect van Bree en omgeving*. Bree. (L 317, L 358, L 360, L 363, L 364, L 366, L 367, L 368, L 415, L 416, L 417)
- Diepenbeek Wb.** Castermans, J. e.a. (2000), *Diepenbeeks, eigenwoordig en eigenzinnig*. Diepenbeek. (Q 071)
- Echt Wb.** Geurts, R. (1988), *Seppig wiej ein smawtpaer*. Echt. (L 381)
- Eupen Wb.** Tonnar, A. & W. Evers, (1899), *Wörterbuch der Eupener Sprache*. Eupen. (Q 284)
- Genk Wb.** Geraerts, A. e.a. (z.j.), *Gènker Woerdeleest*. Genk. (Q 003)
- Gennep Wb.** Dinter, W. van e.a. (1993), *Dialectwoordenboek van de gemeente Gennep. Een keuze uit de woordenschat van het dialect van Gennep, Heijen, Milsbeek, Ottersum en Ven-Zelderheide*. Gennep. (L 163, L 163a, L 163b, L 164, L 165)
- Gronsveld Wb.1** Jaspars, G. (1979), *Groéselder Diksjenér. Woordenboek van het Gronsvelds dialect*. Gronsveld. (Q 193)
- Gronsveld Wb.2** Jaspars, G. e.a. (2000), *Woordenboek van het Gronsvelds*. Gronsveld. (Q 193)
- Hamont Wl.** Bernaerts, J. (1963), *Idioticon van het dialect van Hamont*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 286)
- Hamont-Achel Wb.** Bernaerts, J. (1991), *Hamonts-Achels dialectwoordenboek. Etymologische verkenningen in het dialect van Hamont en Achel*. Hamont. (L 282, L 286)
- Haspengouws Id.** Rutten, A. (1890), *Bijdrage tot een Haspengouwsch Idioticon*. Antwerpen. (—)
- Hasselt Wb.** Staelens, X. (1982), *Dieksjenèèr van t (H)essels*. Hasselt. (Q 002)
- Heerlen Wb.** Jongeneel, J. (1884), *Dorpsspraak van Heerle*. Heerlen. (Q 113)
- Heerlen Wb.2** Veldeke Heële en umsjtrieëke (2000), *Woadbook Heëlesj-Hollendsj. Woordenboek Heerlens-Nederlands*. Heerlen. (Q 113)
- Kerkrade Wb.** Amkreutz, L. e.a. (1987, 2e dr. 1997), *Kirchröadsjer Dieksiejoneer*. Kerkrade. (Q 121, Q 121a, Q 121b, Q 121c, Q 121d, Q 121e)
- Kerkrade Wb.2** Amkreutz, L., (e.a.) (2e dr. 1997), *Kirchröadsjer Dieksiejoneer*. Kerkrade. (als Kerkrade Wb.1)

- Kortessem Wb.** Oris, J. (2000), *Diksjenêr van Kotsove*. Kortessem. (Q 074)
- Limburgs Id.** Maassen, M. & J. Goossens (1975), *Limburgs Idioticon. Verzameling dialectwoorden (Woordenzangen), van 1885 tot 1902 verschenen in het tijdschrift " 't Daghet in den Oosten "*. Tongeren. (—)
- Lommel Wl.** Jansen, J. (1966), *Idioticon van het dialect van Lommel*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (K 278)
- Maaseik Wb.** Donck, E. van der (z. j. [1980]), *Maaseik en zijn Maaslandse taal*. Beek. (L 372)
- Maastricht Wb.** Endepols, H.J. (1955, 4e dr. 1985), *Woordenboek of Diksjenaer van 't Mestreechs*. Maastricht. (Q 095)
- Meerlo-Wanssum Wb.** Voort, Th. van de (1973), *Het dialect van de gemeente Meerlo-Wanssum*. Amsterdam. (L 214, L 214a, L 215, L 217, L 245b, L 246a)
- Meeswijk Wl.** Janssen, J. (1964), *Idioticon van het dialect van Meeswijk*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 424)
- Meeuwen Wl.** Kelchtermans, J. (1964), *Idioticon van het dialect van Meeuwen*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (L 364)
- Meijel Wb.** Cromptvoets, H. (1991), *Mééls Woordeboe:k*. Meijel. (L 265)
- Niel-St.Truiden. Wl.** Smets, W. (1966), *Idioticon van het dialect van Niel-bij-St.Truiden*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (P 213)
- Roermond Wb.** Kats, J.C.P. (1985), *Remunjs Waordebook*. Roermond. (L 329)
- Sint-Truiden Wb.** 't Neigemènneke (1995), *Sintruïnse Diksjonèèr*. Sint-Truiden. (P 176)
- Sittard Wb.** Schelberg, P.J.G. (1979), *Woordenboek van het Sittards dialect met folkloristische aantekeningen*. Amsterdam. (Q 020)
- Stokkem Wb.** Venken, M. e.a. (1990), *'n Manjel Stokkemer wèurd*. As. (L 423)
- Tegelen Wb.** Houx, J. e.a. (1968), *Tegels Dialek. Uiteenzetting over de klankleer, spraakkunst en woordenschat van het dialect van Tegelen*. Maastricht. (L 270)
- Tongeren Wb.** Stevens, A. (1986), *Túngërsë Diksjenêr*. Tongeren. (Q 162)
- Tungelroy Wb.** Kooijman, G. (1985), *Thematisch Woordenboek van het Tungelroys*. Amsterdam. (L 318b)
- Uikhoven Wl.** Bollen, G. (1987), *Plat Ukevers. Woorden en wendingen uit het dialect van Uikhoven*. Uikhoven. (Q 013)
- Valkenburg Wb.** Dorren, Th. (1917, 2e dr. 1928), *Woordenlijst uit het Valkenburgsch Plat, met etymologische en andere aantekeningen*. Valkenburg. (Q 101)
- Venlo Wb.** Alsters, A. e.a. (1993), *Venloos Woordenboek*. Venlo. (L 271)
- Venray Wb.** Schols, W. & G. Linssen (1991), *Venrays woordenboek. Woordenschat, klankkarakter, systeem, structuur en gebruik van de Venrayse taal*. Venray. (L 209, L 210, L 211, L 212a, L 216, L 216a, L 244a, L 245a)

- Weertlands Wb.1** Berg, J. van den e. a. (1983), *Weertlands Woordenboek*. Weert. (L 287, L 288, L 288a, L 288b, L 288c, L 289, L 289a, L 289b, L 289p, L 289q, L318a, L 318d, L 318e)
- Weertlands Wb.2** Hermans, P. e.a. (1998), *De Weertlandse Dialecten*, Weert. (herwerking van het Weertlands Wb.; zie boven voor de plaatsen)
- Zonhoven Wl.** Remans, R. (1965), *Idioticon van het dialect van Zonhoven*. Onuitgeg. licentiaatsverh. Leuven. (Q 001)
- Zonhoven Wb.** Achten, E. & L. Achten, (1996), *Het Zonhovens Woordenboek*. Zonhoven. (Q 001)

Overige bronnen

In deze aflevering vindt men in de derde groep bronnen de gebruikelijke bibliografische verwijzingen naar de geëxcerpeerde tijdschriften *Heem* en naar 35 jaargangen van *Veldeke*; wanneer van de laatste meer dan 10 vermeldingen voor een trefwoord zijn gevonden, staat in de woordenboektekst “*Veldeke (passim)*” vermeld; in de materiaalbasis vindt men alle bewijsplaatsen uitgeschreven. De bibliografische bronverwijzingen zijn:

- Boileau, A. (1971), *Toponymie dialectale germano-romane du nord-est de la province de Liège*. Paris.
- Cuyper, J. (1890), Iets over het dialect van Neeritter, in: *Onze Volkstaal* 3, 146-150.
- Daelen, J. van (1933-41), *Venloos Waordeboek* (typoscript; aanwezig NCDN).
- Delahaye, H. (zj.hs), *Materiaalverzameling van het Klimmens*. (manuscript, aanwezig NCDN).
- Dolmans, H. (zj.hs), *Woordenlijst van het Rothems (Q 99a)* (aanwezig NCDN).
- Dols, W. (1953), *Sittardse diftongering. Een hoofdstuk uit de historische grammatica*. (Posthume uitgave verzorgd door J.C. van de Bergh). Sittard.
- Goossens, H. (1981), *Ubach over Worms, van Overworms kwartier tot gemeente Landgraaf*. Ubach over Worms.
- Heyden, L. van der (1927), *Zittesjen A.B.C.* Sittard.
- Heynen, P. (1960sq), *Verzameling dialectwoorden over de landbouw, godsdienst enz.* (dialect van Margraten; handschrift; aanwezig NCDN).
- Jansen, M. (1911), *Grammaticale bijdrage tot de woordvorming in Noord-Limburg*. z.p.
- Janssen, A. (1949), *Bijdrage tot de landbouwwoordenschat van de Voerstreek*. (Licentiaatsverh. Universiteit Luik; aanwezig NCDN).
- Jaspar, E. (1921-28), *Bonte Blomme. Gedichte in Mastreechs Dialek*. Maastricht.
- Kats, J. (1939), *Het Phonologisch en morfologisch systeem van het Roermondsch dialect*. Roermond.
- Meertens, A.H. (zj.hs), *Materiaalverzameling van het Heerlens*. (aanwezig NCDN).
- Mertens, A.M. (1885a/b), *Het Limburgs dialect*, in: *Onze Volkstaal* 2, 203-265.
- Oudemans, W. (1918), *Woorden en uitdrukkingen uit Heerlen*. z.p.
- Urlings, R. (zj.hs), *Het dialect van Geleen* (handschrift; aanwezig NCDN).
- Verheggen, P. (zj.hs), *Woordenlijst van het Maasniels* (aanwezig NCDN).
- Vossen, H. (zj.hs), *Woordenlijst van het Heithuizens* (aanwezig NCDN).
- Vreuls, E. (zj.hs), *Materiaalverzameling uit Heerlen* (aanwezig NCDN).
- Vrijdag, E. (1950sq), *Woordenlijst van oude en verouderde en ongewone woorden en woordvormen (verzameld en gekozen uit de volkstaal) van*

- Mheer-Banholt naar uitspraak en woordenschat der geboren en voor 1870, I-XVI, in: *Veldeke* 25 (1950-1951), 43-44, 61-63; *Veldeke* 26 (1951-1952), 11, 23-24, 77, 90-91; *Veldeke* 27 (1952-1953), 10-11, 25, 57-58; *Veldeke* 28 (1953-1954), 14-15, 28-30, 81-82; *Veldeke* 29 (1954-1955), 12-15, 82-83; *Veldeke* 30-31 (1955-1956), 85-86 en *Veldeke* 32 (1957), 12-14.
- Wehrens, A. (1934), Het dialect van Meerssen, in: *Eigen Volk* 4, 36-37.
- Wijnhoven, br. F. (zj.hs), *Woordverzameling van het dialect van Wanssum* (aanwezig NCDN).

Speciale bibliografie

- Dunlop, S. (2003), *Het Weerboekje. Alles over wolken, weer, wind en weersvoorspellingen*. Utrecht.
- Goossens, J. (1981—), *Sprachatlas des nördlichen Rheinlands und des südöstlichen Niederlands “Fränkischer Sprachatlas” (FSA)*. Marburg.
- Haust, J. (1933), *Dictionnaire Liégeois*. Liège.
- Hinskens, F. (1993), *Dialect levelling in Limburg. Structural and sociolinguistic aspects*. Diss. Nijmegen.
- Kruijssen, J. en J. Van Keymeulen (1997), The Southern Dutch Dialect Dictionaries, in: *Lexikos* 7, 207-228 [Afrilex-series 7, Stellenbosch].
- Kruijssen, J. en J. Swanenberg (2003), Limburgse en Brabantse dialectdatabanken op internet, in: *Nederlandse Taalkunde* 8, 158-162.
- RhWb*, J. Müller e.a., *Rheinisches Wörterbuch*. Bonn/Berlin 1928-1971.
- Swanenberg, J. (2000), Wervelwind en windhoos. Een barende vrouw in Brabant, in: V. De Tier, M. Devos en J. Van Keymeulen (red.), *Nochtans was scherp van zin. Huldealbum Hugo Ryckeboer*. Gent, p. 76-79.
- Vaan, M. de (2002), Schuilen in Limburg. Over sjoel en sjoer, in: *Jaarboek van de Vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde* 4, 128-141.
- Vromans, J. (1974), Kleine Meierijse metrologie, in: *Mededelingen van de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde XIII*, 45-67.
- WBD*: Weijnen, A., J. van Bakel e.a. (1967—), *Woordenboek van de Brabantse Dialecten (WBD)*. Assen, verschijnt in delen en afleveringen.
- Weijnen, A (1996), *Etymologisch Dialectwoordenboek*. Assen. (2de druk 2003, Den Haag)
- Wijngaard, H. van de (1999), Van einen boetsauto, e kumpke boeddieng, d'r oskar en anger zake oet 't Limburgs, in: V. de Tier en S. Reker (red.), *Dialectenboek 5: In vergelijking met dieren*. Groesbeek, p. 203-230.
- WLD*: Weijnen, A., J. Goossens e.a. (1983—), *Woordenboek van de Limburgse Dialecten (WLD)*. Assen, verschijnt in delen en afleveringen.
- WVD*: Devos, M., H. Ryckeboer e.a. (1979—), *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten (WVD)*. Gent-Tongeren, verschijnt in delen en afleveringen.

Kaarten en illustraties

De kaarten zijn getekend met behulp van de programmatuur die in samenwerking met de afdeling automatisering van het Meertens Instituut van de KNAW in Amsterdam is ontworpen.

In tegenstelling tot de voorgaande afleveringen van deel III is er in deze en komende afleveringen afgezien van de steunkleur in de kaarten en daarmee ook van de gebiedsgrenzen in de taalkaarten. Zoals onder uiteengezet worden vanaf 2004 de afleveringen niet meer in off-set gedrukt, maar geprint; dit procédé laat alleen zwart-wit illustraties toe. De kaarten zijn ook niet meer in de woordenboekartikelen geplaatst, maar in een afzonderlijke paragraaf achter in het boek. De gebiedsindeling, omstandig uiteengezet in de Inleiding bij deel III (Vogelaflevering, p. XXI), vindt men hier op de binnenkant van het omslag gedrukt.

De illustraties die aanvankelijk voor deze aflevering waren bedoeld (zie volgende paragraaf) zijn afkomstig van Martijn Essers, die ook de illustraties voor de Flora-aflevering heeft gemaakt. Nu het nieuwe drukprocédé geen foto's toelaat, worden de illustraties alleen op de web-site van het WLD (www.ru.nl/dialect/wld) getoond. Het betreft foto's bij de volgende lemma's: paragraaf 1.1: Schuilgaan van de maan; paragraaf 1.2: Onstuimige lucht; Grote wolk; Donderwolk; Wolkenbank; Schaapjeswolken; paragraaf 2.2: Mist, nevel; Dauw; Herfstdraden; Gieten: bellen in een regenplas; Regenboog; paragraaf 2.4: Rijp, rijm; Bomijs; IJspiegel; Stuif-sneeuw; Hagelstenen; paragraaf 4.1: Duin; Moeras, broekland; paragraaf 4.3: Poel, plas; Kreek, stilstaand water; Wiel, kolk en Krib in de rivier. De foto op het omslag is ook van Martijn Essers: Zuid-Limburg in de winter met het silhouet van Rolduc in de verte.

Financiële steun en begeleiding

Dit werk is tot stand gekomen met steun van de Radboud Universiteit Nijmegen en van de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te 's-Gravenhage. NWO heeft tot nu toe voor alle afleveringen van het WLD een ruim publicatiesubsidie verstrekt die het mogelijk maakte het WLD in de intussen vertrouwde meerkleurendruk te publiceren. Nu echter, ook weer met steun van NWO, het gehele WLD wordt gedigitaliseerd en binnen afzienbare tijd op het net raadpleegbaar zal zijn, heeft NWO het publicatiesubsidie aanzienlijk teruggebracht. Door de digitalisering worden immers de WLD-data aan de wetenschap beschikbaar gesteld en heeft NWO zich van een van haar hoofdverantwoordelijkheden gekweten. Dat er desondanks toch een papieren versie van ook deze laatste serie afleveringen van het WLD kan verschijnen, is te danken aan de bereidwillige medewerking van printing-on-demand uitgeverij Gopher en aan de welwillendheid van NWO.

De wetenschappelijke projectleiding was in handen van prof. dr. R. van Hout en prof. dr. L. Draye.

De auteur is bijzondere dank verschuldigd aan dr. Jos Swanenberg die tegelijkertijd hetzelfde traject van de stoffelijke en abstracte wereld voor het WLD voorbereide en met wie hij veelvuldig over de onderhavige aflevering overleg pleegde en aan de naaste collega-redacteurs van het WLD. Hij dankt ook de assistenten die grote delen van de materiaalbasis invoerden in het databestand van het WLD: Maya Tjoa, Henk Abrahams en Theo Hengst.

dr. Joep Kruijsen
september 2004

Inhoudsopgave

Sectie 4: De wereld tegenover de mens
Afl levering 4: De stoffelijke en abstracte wereld

Ten Geleide	V	Warm weer (kaart 19)	22
Inhoudsopgave	XVI	Zeer warm weer (kaart 20)	23
1 Hemel, lucht en wolken	1	Benauwd en vochtig weer (kaarten 21 en 22)	24
<i>1.1 Hemellichamen</i>	<i>1</i>	Lauw weer (kaart 23)	27
Zon	1	Groeizaam weer (kaart 24)	28
Maan (kaart 1)	1	Fris weer	30
Volle maan	1	Wisselvallig weer (kaarten 25 en 26)	31
Nieuwe maan (kaart 2)	2	Winderig weer (kaart 27)	35
Halve maan, eerste kwartier (kaart 3)	3	Slecht weer, hondenweer (kaart 28)	37
Halve maan, laatste kwartier (kaart 4)	3	Druilerig en koud weer (kaart 29)	39
Maansverduistering (kaart 5)	4	Koud, mistig en somber weer (kaart 30)	42
Schuilgaan van de maan (kaart 6)	5	Guur, kil en schraal weer (kaart 31)	46
Ster	5	Vriesweer (kaart 32)	48
Sterrenbeelden (in paragrafen)	6	Zacht winterweer (kaart 33)	50
<i>1.2 Lucht en wolken</i>	<i>7</i>	Weer naar het jaargetijde	51
Horizon (kaart 7)	7		
Onbewolkt (kaart 8)	7		
Opklaren (kaart 9)	8	<i>2.2 Mist en regen</i>	54
Betrekken (lucht) (kaart 10)	9	Mist, nevel (alg.) (kaart 34)	54
Onstuimige lucht (kaart 11)	11	Koude mist	55
Bewolking (kaart 12)	12	Lichte nevel (kaart 35)	56
Bewolkte lucht (kaart 13)	13	Dauw (kaart 36)	57
Klein wolkje (kaart 14)	14	Herfstdraden (kaart 37)	58
Grote wolk (kaart 15)	15	Regen (alg.) (kaart 38)	59
Donderwolk (kaart 16)	15	Regenen (alg.) (kaart 39 en 40)	59
Wolkenbank	18	Gieten, hard regenen (kaart 41)	60
2 Weer en wind	19	Motregen, fijne regen (kaart 42)	63
<i>2.1 Weersgesteldheid</i>	<i>19</i>	Motregenen, licht regenen (kaart 43)	65
Mooi, helder weer	19	Met tussenpozen regenen (kaart 44)	68
Bestendig weer (kaart 17)	19		
Droog blijven (kaart 18)	20		

Aanhoudend regenen (kaart 45)	70	Andere soorten sneeuw	102
Bui, regenbui (kaart 46)	71	Hagelbui	102
Regenbuitje (kaart 47)	73	Hagelsteen, hagelkorrel (kaart 72)	103
Stille regen	74	Fijne hagel (kaart 73)	104
Plensbui, zware bui (kaart 48)	75	2.5 Wind	105
Druipen van de regen	77	Waaien (kaart 74)	105
Druppen, druppelen	78	Hard waaien (kaart 75)	105
Druppel (kaart 49)	78	Gaan liggen van de wind	106
Regenboog	79	Ruisen van de wind	106
2.3 Onweer	80	Windstilte	107
Onweer (kaart 50)	80	Wind (alg.)	107
Onweersbui (kaart 51)	80	Zacht windje, briesje	108
Bliksem, bliksemflits (kaart 52)	81	Koele wind	108
Bliksemen (kaart 53)	82	Koude noordenwind, bij (kaarten 76 en 77)	109
Inslaan, van bliksem gezegd	83	Rukwind (kaart 78)	110
Weerlicht (kaart 54)	83	Windhoos (kaart 79)	111
Weerlichten (kaart 55)	84	Wervelwind (kaart 80)	113
Donder (kaart 56)	85	Storm	114
Donderen (kaart 57)	85	Bulderen van de storm (kaart 81)	115
Donderslag (kaart 58)	86	Stuiven van droog zand of stof (kaart 82)	115
Geluid van naderend onweer (kaart 59)	87	Tocht, zuiging van wind (kaart 83)	116
2.4 Vorst, sneeuw en hagel	89	3 Tijd	118
Vorst, het vriezen (kaart 60)	89	3.1 Seizoenen	118
Vriezen (kaart 61)	89	Lente (kaart 84)	118
Licht vriezen	90	Herfst (kaart 85)	119
Hard vriezen	91	3.2 Tijdsduur en tijdstip	120
Dooien (kaart 62)	91	Dageraad, aanbreken van de dag	120
Rijp, rijm (kaart 63)	92	Ochtend (vanochtend, 's ochtends) (kaart 86)	120
Rijpen, rijp vormen (kaart 64)	93	Middag ('s middags) (kaart 87)	122
IJzel, bevroren neerslag (kaart 65)	94	Dinsdag (kaart 88)	123
IJzelen (kaart 66)	94	Woensdag (kaart 89)	123
Bomijts	95	Schoft, kwart van een werkdag	124
Slecht dragend ijs	95	Ogenblikje, eventjes (kaart 90)	124
Dragen, gezegd van ijs (kaart 67)	96	Lange tijd	126
Wak in het ijs (kaart 68)	97		
IJspiegel (kaart 69)	97		
Sneeuw (alg.)	99		
Sneeuwen	99		
Sneeuwvui (kaart 70)	99		
Stuifsnieuw (kaart 71)	100		
Natte sneeuw	101		

4	Land en water			
4.1	<i>Landschap</i>	127	Wiel, kolk	149
	Landstreek (kaart 91)	127	Draaikolk (kaart 116)	149
	Vlakte	127	Sloot, greppel	150
	Veld, open land (kaart 92)	128	Oever (kaart 117)	150
	Heuvel, kleine hoogte (kaart 93)	129	Voorde, doorwaadbare plaats (kaart 118)	151
	Duin (kaart 94)	130	Inham	152
	Helling, talud	131	Krib in de rivier (kaart 119)	152
	Afkalven	131	Zandbank (kaart 120)	152
	Bergtop (kaart 95)	132	Slib, rivierbodem (kaart 121)	153
	Dal, vallei (kaart 96)	132	Vuil water (kaart 122)	154
	Broekland, moeras (kaart 97)	133	Vuil in sloten of tegen dijken	154
4.2	<i>Grond en mineralen</i>	135	Golf (kaart 123)	155
	Zandkorrel (kaart 98)	135	Golven (ww.)	155
	Stuifzand (kaart 99)	135	Vloed, hoogtij (kaart 124)	155
	Drijfzand (kaart 100)	136	Springvloed	156
	Mul zand	136	Eb, laagtij (kaart 125)	156
	Stof, zand (kaart 101)	136		
	Zavel, lichte klei	137	5	Ruimte
	Leem, pijpjarige	138		157
	Kleigrond	138	Plaats, ruimte (kaart 126)	157
	Veenlaag	138	Aanwezigheid	157
	Vlijns, geelbruine aarde	139	Ergens, hier of daar	157
	Heilaarde, dichte, zwarte, grond	139	Elders, ergens anders	158
	Modder, slijk (kaart 102)	140	Plaats maken (kaart 127)	158
	Aarde, grond (kaart 103)	141	Blijven wachten	159
	Laag grond (kaart 104)	142	Blijven hangen, blijven plakken (kaart 128)	159
	Sluiten, gezegd van de grond (kaart 105)	142	Leeg, niets bevattend (kaart 129)	159
	Arduin, hardsteen (kaart 106)	143	Grenzen (kaart 130)	160
	Kiezal, kiezelsteen (kaart 107)	144	Steil, sterk hellend (kaart 131)	160
	Grind (kaart 108)	144	Rechttop (kaart 132)	161
	Marmer (kaart 109)	145	Eerstvolgend, naast	161
	Zwavel (kaart 110)	145	Achtereen, na elkaar	162
	Petroleum (kaart 111)	146		
4.3	<i>Water</i>	147	6	Hoedanigheden
	Grondwater (kaart 112)	147		163
	Bron (kaart 113)	147	6.1	<i>Fysische en chemische eigenschappen</i>
	Vijver (kaart 114)	147		163
	Poel, plas	148	Poeder, pulver (kaart 133)	163
	Kreek, stilstaand water (kaart 115)	148	Verpulveren (kaart 134)	163
			Bros, breekbaar (kaart 135)	164
			Stollen	164

Glad, glijdend (kaart 136)	164	Blinken, glimmen, glanzen (kaart 163)	188
Klam, klef (kaart 137)	165	Schitteren (kaart 164)	188
Lauw	165	Fonkelen, flonkeren (kaart 165)	188
Damp, stoom (kaart 138)	166	Kleur (kaart 166)	189
Borrelen (kaart 139)	166	Paars, violet (kaart 167)	189
Luchtbel in water	167	Purper, paarsrood (kaart 168)	189
Spatten (kaart 140)	168	Ruw, ruig (kaart 169)	189
Sprenkelen (kaart 141)	168	Lawaai, herrie (kaart 170)	190
Sputten (kaart 142)	169	Lawaai maken (kaart 171)	190
Dompelen (kaart 143)	169	Knarsen (kaart 172)	191
Doordrenken, nat maken	170	Krassen (kaart 173)	192
Uitgieten (kaart 144)	171	Ritselen (kaart 174)	193
Heen en weer (bewegen) (kaart 145)	171	Snorren	193
6.2 Vorm en afmetingen	174	Rammelen (kaart 175)	194
Groot in zijn soort (kaart 146)	174	Bonzen (kaart 176)	194
Klein in zijn soort	175	Sissen (kaart 177)	194
Nauw, eng (kaart 147)	176	Klotsen	185
Krom, met bochten (kaart 148)	176	Knappen	195
Krommen	177	Hard, luid (kaart 178)	195
Scheef, niet recht (kaart 149)	177	Harde klap, hevige slag (kaart 179)	196
Vlak, gelijk (kaart 150)	178	Dof, gedempt (van geluid) (kaart 180)	196
Hoek (tussen twee lijnen) (kaart 151)	178	Echo (kaart 181)	197
Omtrek, omvang	178	7 Getal en hoeveelheid	198
Cirkel, kring (kaart 152)	178	Bepaalde hoeveelheid	198
Punt, stip (kaart 153)	179	Gering aantal, een paar (kaart 182)	200
Bobbel, kleine verheven- heid (kaart 154)	179	Beetje, een weinig	200
Ribbel (kaart 155)	180	Handvol (kaart 183)	202
Gat, opening (enkelv. en meerv.) (kaart 156, 157)	180	Armvol (kaart 184)	203
Scherf	181	Mondvol (kaart 185)	204
6.3 Eigenschappen waarge- nomen door zintuigen	183	Schortvol (kaart 186)	205
Donker, duister (kaart 158)	183	Bundel, zak (kaart 187)	205
Donker worden, duisteren (kaart 159)	183	Homp, brok, klont (kaart 188)	206
Troebel, vuil (bijv. van water) (kaart 160)	184	Dot pluizen of haren	207
Schemering, valavond (kaart 161)	185	Schilfer (kaart 189)	207
Schemeren	186	Overschot, restant (kaart 190)	208
Schaduw, lommer (kaart 162)	187	Aandeel, part (kaart 191)	209
		Grote hoeveelheid, hoop (kaart 192)	209
		Ongeordende hoeveelheid, chaos (kaart 193)	211

Door elkaar, verward (kaart 194)	213	Roede, maat van 14 m ²	228
Helemaal, geheel en al	214	Hond, maat van 1400 m ² (100 roeden)	228
Schaars (kaart 195)	215	Morgen, maat van ongeveer 8000 m ² (kaart 207)	229
Slinken, minder worden (kaart 196)	216	Dagwerk, maat van 4000 m ²	229
Oneven (kaart 197)	217	Lee, maat van 200 m ²	229
8 Verhoudingen, verandering, beweging	218	8.2.3 <i>Gewichten</i>	231
8.1 <i>Waarde</i>	218	Korrel, maat van 0,1 gram	231
Belangrijk, van belang (kaart 198)	218	Wichtje, maat van 1 gram	231
Onbelangrijk	219	Lood, maat van 10 gram	231
Iets onbelangrijks, nietigheid	220	Vierdel, maat van 125 gram (kwart pond)	231
Bovenmate, hevig, zeer	220	8.2.4 <i>Inhoudsmaten</i>	233
8.2 <i>Maten en gewichten</i>	222	Vingerhoed, maat van 1 centiliter (kaart 208)	233
8.2.0 <i>Algemeen</i>	222	Maatje, maat van 0,1 liter	233
Maat, algemeen	222	Kapper, maat van 0,2 liter	233
Kwart, vierde deel, maat	222	Halve pint, kwart liter, maat (kaart 209)	234
Afpassen met de voet, aftreden (kaart 199)	222	Pint, maat van 0,5 liter (kaart 210)	234
8.2.1 <i>Lengte- en afstands- maten</i>	224	Fles, maat van ong. 0,8 liter	235
Millimeter (kaart 200)	224	Kan, maat van één liter	235
Decimeter, maat van 10 cm (kaart 201)	224	Mengel, maat van 1,2 liter	235
Duim, maat van 2,5 cm	224	Kop, maat van 5 liter	235
Vinger, maat kleiner dan een duim	225	Kwartier, maat van 25 liter	235
Span, maat tussen duim en pink	225	Schepel, maat van 100 liter	236
El, maat van 0,68 m	225	Aam, maat van 150 liter (kaart 211)	236
Kwart el, maat van 17 cm (kaart 202)	225	Anker, maat van 1/4 aam (39 l.)	236
Vadem, maat van uitgestrekte armen (kaart 203)	226	Kwartje, maat van 1/4 anker	237
8.2.2 <i>Oppervlaktematen</i>	227	Stoop, maat van 1/16 anker	237
Centiare, maat van 1 m ² (kaart 204)	227	Viertel, maat van 7,5 liter	237
Are, maat van 100 m ² (kaart 205)	227	Vat, maat van 30 liter (kaart 212, semasiol.)	237
Hectare, bunder, maat van 10.000 m ² (kaart 206)	227	Vaatje, maat van 250 liter	238
Zil, maat van 2500 m ² (kwart bunder)	228	Gang, maat 2 emmers water	238
		Ton, maat van 1000 liter (kaart 213)	238
		8.3 <i>Verhouding en ordening</i>	239
		Gelijken (op) (kaart 214)	239
		Ordenen, rangschikken (kaart 215)	240
		Wisselen (kaart 216)	240
		Aanrijgen (kaart 217)	241
		Afscheuren, afritsen (kaart 218)	241

Op een rij zetten	242	Repareren	246
Rij, reeks (kaart 219)	242	Vernielen (kaart 225)	247
Averechts, achterstevoren (kaart 220)	243	Onbruikbaar maken, verbruïen (kaart 226)	247
Vermengen (kaart 221)	244	Knoeien, morsen, bevuilen (kaart 227)	248
8.4 <i>Verandering</i>	245	8.5 <i>Beweging</i>	250
Veranderen	245	Vooruitkomen, vorderen (kaart 228)	250
Verschieten (kaart 222)	245	Snel, vlug (kaart 229)	250
Roesten	245	Langzaam, traag (kaart 230)	251
Roest (kaart 223)	245		
Loteren, los zitten (kaart 224)	246		

Kaarten van aflevering 4.4, De stoffelijke en abstracte wereld

1. Maan	253	33. Zacht winterweer	269
2. Nieuwe maan	254	34. Mist, nevel (alg.)	270
3. Halve maan, eerste kwartier	254	35. Lichte nevel	270
4. Halve maan, laatste kwartier	255	36. Dauw	271
5. Maansverduistering	255	37. Herfstdraden	271
6. Schuilgaan van de maan	256	38. Regen (alg.) (lexicale varianten)	272
7. Horizon	256	39. Regenen (alg.) (a)	272
8. Onbewolkt	257	40. Regenen (alg.) (b)	273
9. Opklaren	257	41. Gieten, hard regenen	273
10. Betrekken (lucht)	258	42. Motregenen, fijne regen	274
11. Onstuimige lucht	258	43. Motregenen, licht regenen	274
12. Bewolking	259	44. Met tussenpozen regenen	275
13. Bewolkte lucht	259	45. Aanhoudend regenen	275
14. Klein wolkje	260	46. Bui, regenbui	276
15. Grote wolk	260	47. Regenbuitje	276
16. Donderwolk	261	48. Plensbui, zware bui	277
17. Bestendig weer	261	49. Druppel	277
18. Droog blijven	262	50. Onweer	278
19. Warm weer	262	51. Onweersbui	278
20. Zeer warm weer	263	52. Bliksem, bliksemflits	279
21. Benauwd en vochtig weer (a)	263	53. Bliksemen	279
22. Benauwd en vochtig weer (b)	264	54. Weerlicht	280
23. Lauw weer	264	55. Weerlichten	280
24. Groeizaam weer	265	56. Donder	281
25. Wisselvallig weer (a)	265	57. Donderen	281
26. Wisselvallig weer (b)	266	58. Donderslag	282
27. Winderig weer	266	59. Geluid van naderend onweer	282
28. Slecht weer, hondenweer	267	60. Vorst, het vriezen	283
29. Druilerig en koud weer	267	61. Vriezen	283
30. Koud, mistig en somber weer	268	62. Dooien	284
31. Guur, kil en schraal weer	268	63. Rijk, rijm	284
32. Vriesweer	269		

64. Rijpen, rijp vormen	285	114. Vijver	310
65. IJzel, bevroren neerslag	285	115. Kreek, stilstaand water	310
66. IJzelen (lexicale varianten)	286	116. Draaikolk	311
67. Dragen, gezegd van ijs	286	117. Oever	311
68. Wak in het ijs	287	118. Voorde, doorwaadbare plaats	312
69. IJspiegel	287	119. Krib in de rivier	312
70. Sneeuwbus	288	120. Zandbank	313
71. Stuifsnieuw	288	121. Slib, rivierbodem	313
72. Hagelsteen	289	122. Vuil water	314
73. Fijne hagel	289	123. Golf	314
74. Waaien	290	124. Vloed, hoogtij	315
75. Hard waaien	290	125. Eb, laagtij	315
76. Koude noordenwind, bijs	291	126. Plaats, ruimte	316
77. BIJS, semasiologische kaart	291	127. Plaats maken	316
78. Rukwind	292	128. Blijven hangen, blijven plakken	317
79. Windhoos	292	129. Leeg, niets bevattend	317
80. Wervelwind	293	130. Grenzen	318
81. Bulderen van de storm	293	131. Steil, sterk hellend	318
82. Stuiven	294	132. Rechtop	319
83. Tocht, zuiging van wind	294	133. Poeder, pulver	319
84. Lente	295	134. Verpulveren	320
85. Herfst	295	135. Bros, breekbaar	320
86. Ochtend	296	136. Glad, glijdend	321
87. Middag	296	137. Klam, klef	321
88. Dinsdag (lexicale varianten)	297	138. Damp, stoom	322
89. Woensdag	297	139. Borrelen	322
90. Ogenblikje, eventjes	298	140. Spatten	323
91. Landstreek	298	141. Sprengelen	323
92. Veld, open land	299	142. Spuiten	324
93. Heuvel, kleine hoogte	299	143. Dompelen	324
94. Duin	300	144. Uitgieten	325
95. Bergtop	300	145. Heen en weer (lopen)	325
96. Dal, vallei	301	146. Groot in zijn soort	326
97. Moeras, broekland	301	147. Nauw, eng	326
98. Zandkorrel	302	148. Krom, met bochten	327
99. Stuifzand	302	149. Scheef, niet recht	327
100. Drijfzand	303	150. Vlak, gelijk	328
101. Stof, zand	303	151. Hoek (tussen twee lijnen)	328
102. Modder, slijk	304	152. Cirkel, kring	329
103. Aarde, grond	304	153. Punt, stip	329
104. Laag grond	305	154. Bobbel, kleine verhevenheid	330
105. Sluiten, gezegd van de grond	305	155. Ribbel	330
106. Arduin, hardsteen	306	156. Gat, opening (enkelv.)	331
107. Kiezel, kiezelsteen	306	157. Gat, opening (meerv.)	331
108. Grind	307	158. Donker, duister	332
109. Marmer	307	159. Donker worden, duisteren	332
110. Zwavel	308	160. Troebel, vuil (bijv. van water)	333
111. Petroleum	308	161. Schemering, valavond	333
112. Grondwater	309	162. Schaduw, lommer	334
113. Bron	309		

163. Blinken, glimmen, glanzen	334	199. Afpassen met de voet,	
164. Schitteren	335	afreden	353
165. Fonkelen, flonkeren	335	200. Millimeter	353
166. Kleur	336	201. Decimeter, maat van 10 cm	354
167. Paars, violet	336	202. Kwart el, maat van 17 cm	354
168. Purper, paarsrood	337	203. Vadem, maat van uitge-	
169. Ruw, ruig	337	streckte armen	355
170. Lawaai, herrie	338	204. Centiare, maat van 1 m ²	355
171. Lawaai maken	338	205. Are, maat van 100 m ²	356
172. Knarsen	339	206. Hectare, bunder, maat van	
173. Krassen	339	10.000 m ²	356
174. Ritselen	340	207. Morgen, maat van ongeveer	
175. Rammelen	340	8000 m ²	357
176. Bonzen	341	208. Vingerhoed, maat van 1	
177. Sissen	341	centiliter	357
178. Hard, luid	342	209. Halve pint, kwart liter, maat	358
179. Harde klap, hevige slag	342	210. Pint, maat van 0,5 liter	358
180. Dof, gedempt (van geluid)	343	211. Aam, maat van 150 l.	359
181. Echo	343	212. VAT, semasiologische kaart	359
182. Gering aantal, een paar	344	213. Ton, maat van 1000 liter	360
183. Handvol (lexicale varianten)	344	214. Gelijken	360
184. Armvol (lexicale varianten)	345	215. Ordenen, rangschikken	361
185. Mondvol	345	216. Wisselen	361
186. Schortvol	346	217. Aanrijgen	362
187. Bundel, bussel	346	218. Afscheuren, afritsen	362
188. Homp, brok, klont	347	219. Rij, reeks	363
189. Schilfer	347	220. Averechts, achterstevoren	363
190. Overschot, restant	348	221. Vermengen	364
191. Aandeel, part	348	222. Verschieten	364
192. Grote hoeveelheid, hoop	349	223. Roest	365
193a. Ongeordende hoeveelheid,		224. Loteren, los zitten	365
chaos (a)	349	225. Vernielen	366
193b. Ongeordende hoeveelheid,		226. Onbruikbaar maken,	
chaos (b)	350	verbruïen	366
194. Door elkaar, verward	350	227. Knoeien, morsen, bevuilen	367
195. Schaars	351	228. Vooruitkomen, vorderen	367
196. Slinken, minder worden	351	229. Snel, vlug	368
197. Oneven	352	230. Langzaam, traag	368
198. Belangrijk, van belang	352		

Alfabetisch register

369

Verschenen afleveringen van het WLD

447

1 Hemel, licht en wolken

1.1 Hemellichamen

Het begrip ZONNESTRALEN komt in enkele monografieën voor, maar levert geen lemma op, opmerkenswaard zijn de opgaven **braad** en **zonnebraad** in Eupen.

ZON

Maastricht Wb. (520), Tongeren Wb. (701), Tungelroy Wb. (219), Venray Wb. (095), Weertlands Wb. (416); Goossens, H. (1981), Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (019), Meertens, A.H. (zj.hs); Kortessem Wb. (610).

De woorden **blik** en **blikker** voor ‘zon’, **blikkering** voor ‘maan’ en ook **pinker** voor ‘ster’ zijn uit het bargoens in de dialecten doorgedrongen (Vgl. Moormann 2002).

zon: alg. in Lb.
zonnetje (*zonneke*): Maastricht.
blik: Venray Wb.
blikker: Heerlen en Waubach.

MAAN

Kaart 1, pag. 253

SGV (1914) (22), ZND 01 (1922) (a-m), ZND A2 (1940sq) (308), ZND 30 (1939) (048); Bree Wb. (299), Diepenbeek Wb. (158), Gennep Wb. (118), Haspengouw Id. (271), Hasselt Wb. (285), Heerlen Wb.1, Heerlen Wb.2 (149), Kerkrade Wb. (046), Kortessem

Wb. (320), Maastricht Wb. (246), Meerlo-Wanssum Wb. (190), Meeswijk Wl. (396), Tungelroy Wb. (219), Venlo Wb. (188), Weertlands Wb. (225), Zonhoven Wb. (282); Daelen, J.v. (1933-41), Dols, W. (1953), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (020, 034), Meertens, A.H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 32 (1957) (059), Wehrens, A. (1934a).

Voor **blikkering** zie de toelichting bij het lemma ZON.

maan (ook *mane*): alg. in Lb. met uitzondering van het zuid-oosten.
maantje (*maansje*): Maastricht.
mond (du.): alg. Ripuar., freq. Oostlb-Rip. overgg., verspr. in het zuiden van Zuid.Oostlb.; ook in Eigenbilzen, Rosmeer en Zichen-Zussen-Bolder.
ronde, de -: Heerlen.
walenzon: Haspengouws Id.
blikkering: Heerlen en Waubach.

VOLLE MAAN

N 81 (1980) (001b, 001d); Diepenbeek Wb. (230), Kerkrade Wb. (087), Maastricht Wb. (477).

De schijngestalte van de maan wanneer deze geheel verlicht is. De opgave **halve maan** uit Herten (bij Roermond) en Schimmert is onwaarschijnlijk voor dit begrip.

volle maan: freq. in heel Lb.
volle mond (du.): freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Teuven, Klimmen, Mheer, Maastricht, Eigenbilzen en Vlijtingen.

volmaan: freq. Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Weert, Hunsel, Ell, Thorn, Meeuwen, Opglabbeek, As, Echt/Gebroek, Stein en Venlo.

vollmond (du.): Kerkrade Wb. en in Holz.

vollicht: Susteren.

oog: Diepenbeek.

NIEUWE MAAN —————

Kaart 2, pag. 254

N 81 (1980) (001d), SGV (1914) (22, 25 add, 26 add);

Diepenbeek Wb. (230), Venray Wb. (371), Weertlands Wb. (210);

Heyden, L.v.d. (1927), Urlings, R. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57).

De schijngestalte van de maan wanneer deze geheel in de schaduw van de aarde en daarmee onzichtbaar is. De opgave **oud licht** komt, op andere plaatsen dan hier, ook voor in het lemma HALVE MAAN, LAATSTE KWARTIER en is daar waarschijnlijker.

nieuwe maan (ook *nie maan, nief maan, nisse maan*): freq. Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Ospel, Weert, Maastricht, Itteren, Neerharen, Hoeselt, Zonhoven, Jeuk en Kwaadmechelen.

nieuwe mond (du.): freq. Ripuar.; ook in Teuven en Eigenbilzen.

donkere maan (ook *donke maan, donkel maan, donkele maan*): verspr. Oostlb. en Kleverlds., zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Weert, Hunsel, Stevensweert, Blerick en Venlo.

donkere mond (du.) (ook *donkele mond*): Sempelveld en Schaesberg.

donker: Horn.

duistere maan: verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Montfort, Posterholt, Thorn, Urmond, Grubbenvorst, Arcen en Velden.

duistere mond (du.): Gulpen en Epen.

duister: Venray.

nieuw licht (ook *nie licht, nuwt lich*): verspr. Oostlb.; ook in Weertlands Wb. en in Sempelveld, Kerkrade, Heerlen, Tungalroy, Meeuwen, Gruitrode, Opglabbeek, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Geulle, Maastricht, Lottum, Gennep en Blitterswijk.

jong licht (*jonk lich, jonk licht*): verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Grevenbicht/Papenhoven, Buchten en Guttecoven.

jong lichtmond (du.) (*jonk litmond*): Rimburch.

oud licht: Heerlen, Steyl, Herten (bij Roermond) en Schinveld.

licht (*lich*): Beesel.

reine maan: Stein.

afgaande maan: Sittard.

maan: Griendtsveen, Brunssum en Borgharen.

De volgende opgaven zijn omschrijvingen:

geen maanlicht: Horn.

(de maan is) toe: Diepenbeek.

verandering van het licht: Gruitrode.

HALVE MAAN: EERSTE KWARTIER

Kaart 3, pag. 254

N 81 (1980) (001a, 001c), ZND m (Houben); Valkenburg Wb.; Heynen, P. (1960sq).

De schijngestalte van de maan wanneer deze op weg is van nieuw naar vol.

halve maan (ook *half maan*): verspr. Oostlb. en Maaskemp.; ook in Kunrade, Nieuwenhagen, Weert, Maastricht, Venlo, Venray en Tienray.

halve mond (du.): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Eigenbilzen en Vlijtingen.

nieuwe maan: Montfort, Buchten en Wijnandsrade.

nieuwe mond (du.): Ubachsberg, Mheer en Vijlen.

nieuw licht (*nie lich, nuw licht*): Pey, Montfort en Maastricht.

jonge maan: Sittard en Maastricht.

jong licht (*jonk lich, jonk licht*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Kapel-in-'t-Zand, Herten (bij Roermond) en Maastricht.

opkomende maan: Eys, Wittem/Partei, Sittard, Ten-Esschen/Weustenrade, Tungalroy, Hunsel en Velden.

aankomende maan: Venlo.

opgaande maan: Weert, Pey en Susteren.

opgaand licht (*opgaand lich*): Neerharen, Noorbeek en Terlinden.

wassende maan: verspr. Noord.-Oostlb., zeldz. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Wijlre, Ospel, Weert, Tungalroy, Echt/Gebroek, Guttecoven, Stein, Iitteren, Velden en Venlo.

wassende mond (du.): Simpelveld, Waubach en Eys.

wassend licht (*wassend lich*): Schimmert, Maastricht en Neerharen.

groeiende maan: Venray.

eerste kwartier (ook *eerste kertier, eerste ketier, eeste kertier, eeste ketier, eeste kwartier*): freq.

Oostlb. en Horns, verspr.

Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Nieuwenhagen, Ingber, Ospel, Maastricht, Caberg, Neerharen, Eigenbilzen, Hoeselt, Zonhoven, Jeuk, Kwaadmechelen, Loksbergen, Blerick, Boekend en Venlo.

eerste kwartaal (*eeste kwartaal*): Gulpen.

eerste vierdel (*eeste vierdel*): Kerkrade en Vaals.

vierdel (*vierdel*): Holz.

maneschijn: Ospel en Reuver.

De volgende opgaven zijn omschrijvingen:

de maan staat half: Meijel.

de maan wast: Stein.

HALVE MAAN: LAATSTE KWARTIER

Kaart 4, pag. 255

N 81 (1980) (001b, 001c); Valkenburg Wb.; Heyden, L.v.d. (1927).

De schijngestalte van de maan wanneer deze op weg is van vol naar nieuw.

Voor **oog**, vgl. het lemma VOLLE MAAN.

halve mond (du.) (*have mond*): Teuven.

laatste maan: Kunrade.

laatste mond (du.): Simpelveld.

afnemende maan: Nieuwenhagen, Heythuysen, Beesel, Moorveld (Waalsen), Doenrade, Oirsbeek, Hunsel, Stein, Geulle, Maastricht en Meijel.

afnemende mond (du.): Simpelveld, Waubach en Gulpen.

krimpemde maan: Schinnen.

afgaande maan: verspr. Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Wijlre, Weert, Tungalroy, As, Echt/Gebroek, Maastricht, Iteren, Jeuk, Velden, Venlo, Venray en Tienray.

afgaande mond (du.): Mheer.

afgaand licht (*afgaand licht*): Guttecoven, Noorbeek en Terlinden.

gaande maan: Beesel en Pey.

oude maan: Oirsbeek.

oud licht (*oud licht*): zeldz.

Zuid.Oostlb.

laatste kwartier (ook *laatste kertier*, *laatste ketier*, *leste kertier*, *leste ketier*, *leste kwartier*): freq. Oost.-Zuidlb., Oostlb. en Horns, verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Maastricht, Caberg, Neerharen, Hoeselt, Zonhoven, Kwaadmechelen, Blerick, Boekend en Venlo.

laatste vierdel (*laatste viedel*):

Kerkrade, Epen en Vaals.

oog: Vlijtingen.

De volgende opgave is een omschrijving:

de maan zakt: Stein.

MAANSVERDUISTERING

Kaart 5, pag. 255

N 81 (1980) (001d), SGV (1914) (08), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 23 (1937) (047); Beverlo Wb. (155), Kortessem Wb. (320).

Het, bij volle maan, geheel of gedeeltelijk verdwijnen van de maan

in de schaduwkegel van de aarde.

De opgaven **kwartier van de maan** (*ketier van de maan*) uit Tessenderlo en eenvoudigweg **maan** uit Panningen en Genoelselderen zijn onwaarschijnlijk.

Het verschil tussen **clip(s)** en **eclip(s)** in samenstellingen als **mane-clips** en **maan-eclips** is vaak niet met zekerheid uit het materiaal op te maken; al deze samenstellingen zijn door streepjes gescheiden. Op de bijgevoegde kaart is aan de geografische verspreiding van **clip(s)** en **eclip(s)** aandacht geschonken.

maansverduistering: zeldz. Zuid.-Oostlb.; ook in Schaesberg, Steyl, Buggenum, Asenray/Maalbroek, Nederweert, Neeritter, Ophoven, Genk, Maaseik, Vroenhoven, Eijsden, Overpelt, Paal, Herk-de-Stad, Velden en Merselo.

mondsverduistering: Spalbeek en Mechelen.

mondfinsternis (du.): Lontzen en Welkenraedt.

verduistering: Beesel en Opglabbeek.

maan-eclips: verspr. in geheel Lb.

mond-eclips: Eys, Gulpen, Epen, Mheer en Mopertingen.

eclips van de maan: Montfort, Broeksittard, Munstergeleen, Stevensweert en Blerick.

maan-eclip: Neerglabbeek en Sint-Truiden.

maan-clips: Swolgen.

mane-clips: freq. in Westlb. en Centr.Maaslds, zeldz. in de rest van Lb., niet in Kleverlds.

clips van de maan: Belfeld, Mheer, Weert en Leunen.

clips aan de maan: Well, Wellerlooi en Meerlo.

clips: Afferden, Baarlo en Nunhem.

mane-clip: Borlo, Vliermaal en Vreran.

clip aan de maan: Oirlo.

maan-clipsis: Heer.

mondclipsis: Zichen-Zussen-Bolder.

clipsis van de maan: Weert en Schinveld.
clipsis aan de maan: Thorn.
clipsis: Vreeren.
mane-clipsel: Zonhoven.
manelijs: Venlo.

SCHUILGAAN VAN DE MAAN

Kaart 6, pag. 256

N 22 (1963) (014).

De uitdrukkingen voor het (gedeeltelijk) verdwijnen van de maan achter de wolken.

Het onderwerp van de persoonsvormen is steeds: de maan. Op de kaart zijn de samenvattende infinitieven weergegeven.

verschuilt: Hoensbroek.
verschuilt zich: Schaesberg.
schuilt: Tungelroy, Diepenbeek en Schimmert.
schuilt achter de wolken: Sittard.
schuilt achter een wolkje: Ulestraten.
schuilt zich: Sittard, Brunssum, Blerick en Sevenum.
gaat schuil: Welten, Vruschemig, Swalmen, Boukoul, Klimmen, Geulle, Velden en Venray.
gaat schuilen: Hoensbroek.
verbergt zich: Venlo en Teuven.
verstopt zich: Overpelt.
verstekt zich: Sittard, Gronsveld, Obbicht en Stein.
verstekt haar: Kermt.
stekt haar eweg: Wellen.
doet verstek: Paal.
kruipt weg: Tegelen, Swalmen, Hout-Blerick en Meijel.
kruipt achter de wolken: Nunhem, Melick, Vlodrop, Bree, Holtum en Blerick.
kruipt achter een wolk: Leuken en Grevenbicht/Papenhoven.

kruipt achter een wolkje: Ulestraten.
kruipt in de wolken: Maasniel.
kruipt in de boog: Baarlo.
kruipt in een nest: Waterlooos.
kruipt in een zak: Middelaar en Velden.
kruipt voort: Montfort.
gaat achter de wolken: Herkenbosch en Hoensbroek.
gaat onder (gaat onder): Klimmen.
gaat deronder (gaat dronger): Tegelen.
gaat in een zak: Ottersum en Milsbeek.
gaat voort: Hoeselt.
trekt weg in de wolken: Hasselt.
zit achter de wolken: Venlo, Thorn en Urmond.
zit achter een wolk: Teuven.
baadt (baait): Roermond, Bree, Rotem, Zolder, Hasselt, Beverlo, Beringen, Kwaadmechelen en Lommel.
wast zich: Oost-Maarland.
zwemt: Bree.
staat in het water: Bree en Opglabbeek.
staat verdrinken: Gelieren/Bret.
verzuipt: Tegelen.
schaamt zich: Sittard.
jankt: Lummen.
lonkt: Donk (bij Herk-de-Stad).
verduistert: Tegelen.

De volgende opgave is een zelfstandig naamwoord:

overschoten maan: Grathem.

STER

ZND 07 (1924) (044a), ZND A1 (1940sq.) (117);
 Eupen Wb. (190), Hasselt Wb. (430), Heerlen Wb.1, Heerlen Wb.2 (210), Sittard Wb. (398), Tungelroy Wb. (219), Venray Wb. (534);
 Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (097), Meertens, A.H. (zj.hs), Urlings, R. (zj.hs).

Voor **pink** zie de toelichting bij het het lemma ZON.

ster: alg. in heel Lb.

pink: Heerlen en Waubach.

STERRENBEELDEN ———

DC 49 (1974) (012);
Valkenburg Wb.

Hier zijn enkele toegevoegde opgaven uit het voorhanden materiaal over de sterrenbeelden, in aparte paragraafjes per sterrenbeeld, bijeen gezet.

Grote Beer:

grote beer: Helden/Everlo,
Merkelbeek, Rothem, Neeritter,
Bree, Genk, Echt/Gebroek,
Dilsen, Stokkem, Vliermaalroot
en Horst.

bokkenwagen: Montfort.

dodenwagen: Merkelbeek.

wagen (ook *wagel*): Valkenburg,
Berg-en-Terblijt en Vliermaalroot,
Horst en Sevenum.

Kleine Beer:

kleine beer: Helden/Everlo,
Neeritter, Bree, Genk, Stokkem
en Vliermaalroot.

Orion:

orion: Horst.

driekoningen: Bocholt en
Gronsveld.

hark: Horst, Sevenum en Kessel.

Plejaden:

plejaden: Horst.

zevengesternte: Horst.

1.2 Lucht en Wolken

Het materiaal voor de begrippen LUCHT en WOLK leverde geen variatie en daarmee ook geen lemma op.

HORIZON

Kaart 7, pag. 256

N 81 (1980) (002);

Venray Wb. (025).

Einder, de lijn waar hemel en aarde elkaar lijken te raken.

De opgave **noorderlicht** uit Opglabbeek is onwaarschijnlijk.

Grond uit Meijel komt voor in de uitdrukking *aan de grond*, ‘aan de horizon’.

horizon (ook *horizont*): freq. in Nl.

Lb., verspr. Maaskemp.; ook in Zonhoven en Jeuk.

hori-eind: Beesel.

einder (ook *engder, injer*): freq. in Nl. Lb.; ook in Ophoven, Hoeselt, Kwaadmechelen en Loksbergen.

gezichtseinder: As.

eind (ook *eng, ing*): Geleen, Kunrade en Simpelveld.

eind van de wereld (*en van de wereld, end van de weld, eng van de weld*): Kerkrade, Eys, Wittem/Partei, Doenrade en Opglabbeek.

kim: Swalmen, Geleen en Mheer.

hemel: Susteren en Klimmen.

streep: Oirsbeek.

grond: Meijel.

ONBEWOLKT

Kaart 8, pag. 257

N 81 (1980) (027, 028, 029), N 91 (1982) (044), SGV (1914) (01), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 19A (1936) (017), ZND m (Houben);

Beverlo Wb. (125), Eupen Wb. (084), Kerkrade Wb. (028), Maastricht Wb. (186), Meeswijk Wl. (256), Sint-Truiden Wb. (140); Daelen, J.v. (1933-41).

Op de vraag naar het begrip ONBEWOLKT is vaak geantwoord met een zelfstandig naamwoord; deze staan achter in het lemma bijeen. Voor **ane wolken** (verg. du. *ohne*) zie WLD, Inleiding bij deel I, p. 43.

onbewolkt: Doenrade en Maastricht.
ane wolken: Waubach.

helder: verspr. Oostlb.; ook in Heerlen, Gulpen, Ingber, Thorn, Gruitrode, Urmond, Maastricht, Venlo, Tienray en Meijel.

heiter (du.): Kerkrade.

hel: As, Meeswijk en Loksbergen.

klaar: alg. in heel Lb., behalve in het Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., waar het verspr. is.

opgeklaard: Stein en Nieuwenhagen.

klaar als de dag: freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Panningen en Weert.

klaar als een klontje: Blitterswijk.

zonneklaar: Lottum.

blauw-klaar: Vlodrop.

hemelsblauw: Eys en Vijlen.

leeg: Heerlen, Nieuwenhagen, Reuver, Lutterade, Geleen, Oirsbeek, Geulle, Maastricht en Venlo.

licht: Eys, Gulpen, Ingber, Neer, Montfort, Weert, Bree, Eksel, Houthalen en Oirlo.

open: Gruitrode en Loksbergen.

schoon: Hoensbroek.

rein: Heerlerbaan/Kaumer.

uitgekeerd: Nunhem, Swalmen en Montfort.

schitterend: Herten (bij Roermond).

stralend: Herten (bij Roermond).

schel: Nieuwenhagen.

strak: Gennep.

scherp: Tungalroy en As.

schriel: Lutterade.

In de volgende opgaven wordt het begrip uitgedrukt door een zelfstandig naamwoord:

heldere lucht (*helder luch, heldere loch*): Velden, Venlo en Oirsbeek.

klare hemel: Maastricht en Gulpen.

klare lucht (ook *klaar loch, klaar locht, klaar loet, klaar luch, klaar luf*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Vaals, Ospel, Weert, Ell, Thorn, Neeroeteren, Opglabbeek, As, Maastricht, Caberg, Vlijtingen, Blerick, Boekend en Venlo.

klaarte: Eupen, Maastricht, Beverlo en Venlo.

blauwe hemel: Lutterade en Maastricht.

blauwe lucht (*blauw loch, blauw locht*): Weert en Merkelbeek.

zuivere lucht: As.

gekeerde lucht (*gekeerde loch*): Wijlre.

uitgekeerde lucht: Herten (bij Roermond) en Opglabbeek.

uitgekiend weer: Maastricht.

open hemel: Horn.

open lucht (*open locht, open loet*): Eys, Weert, As en Jeuk.

schijn: Maastricht.

staand weer: Meijel.

strakke lucht: Maastricht.

OPKLAREN

Kaart 9, pag. 257

N 22 (1963) (012), ZND m (GrGr); Kerkrade Wb. (028), Venray Wb. (400);

Delahaye, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Jaspar, E. (1921-28).

Helder worden, gezegd van de lucht. Waar mogelijk en het onderwerp van de persoonsvorm “de lucht” was, zijn de infinitieven aangehouden als trefwoord. Afwijkende woordsoorten staan achter in het lemma.

opklaren: freq. in heel Lb.

zich opklaren: Panningen, Herten (bij Roermond), Herkenbosch, Sittard, Maaseik en Blerick.

weer opklaren: Heer.

klaren: freq. Ripuar., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Maastricht en Overpelt.

weer klaren: Sittard.

zich klaren: Vruschemig, Tegelen, Hoensbroek, Schimmert, Klimmen, Wijk en Blerick.

klaar worden: Tegelen, Reuver, Limbricht, Weert, Oost-Maarland en Borgloon.

klaarder worden: Schaesberg, Roosteren, Linkhout en Venlo.

klaar optrekken: Lutterade.

optrekken: verspr. Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Kerkrade, Nieuwenhagen, Schaesberg, Mechelen, Teuven, Eind, Weert, Leuken, Kinrooi, Bree, Opglabbeek, Gelieren/Bret, Val-Meer, Hoeselt, Ketsingen, Mal, Lummen, Hasselt, Hoepertingen, Wellen, Borgloon, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden, Borlo, Venlo, Meijel en Sevenum.

opentrekken: Neerpelt, Eksel, Peer, Spalbeek en Beverlo.

opengaan: Herk-de-Stad en Lummen.

opgaan: Kwaadmechelen, Hoepertingen en Teuven.

overgaan: Grathem.

wegtrekken: Valkenburg en Heerlen.

aftrekken: Peer.

trekken: Oirlo.

zich opdoen: Kerkrade.
zich opgeven: Panningen.
helder worden: Tegelen.
licht worden: Weert, Maastricht en Kerkrade.
lichter worden: Meijel, Velden en Nunhem.
scheuren: Bree.
goed weer krijgen: Holtum.

De volgende opgave is een werkwoordelijke uitdrukking:

er komt een breuk door:
 Maastricht.

De volgende opgave is een zelfstandig naamwoord::

opklaring: Vliermaal.

BETREKKEN (LUCHT) —

Kaart 10, pag. 258

N 22 (1963) (006), N 81 (1980) (005);
 Haspengouws Id. (280), Tungalroy Wb. (221),
 Zonhoven Wb. (338);
 Delahaye, H. (zj.hs), Vreuls, E. (zj.hs).

Donker worden, gezegd van de lucht; het tegenovergestelde van het lemma OPKLAREN.

De enigszins specifieke vraagstelling van N 81, vr. 005: luidt: “eerst helder zijn, maar daarna dreigen te gaan regenen, gezegd van het weer [zich berouwen]” en deze vraag klinkt hier en daar in de antwoorden door.

Steeds als het onderwerp van de gegeven persoonsvorm als “de lucht” kon worden opgevat, is vertrefwoord op de onbepaalde wijs.

Werkwoordelijke uitdrukkingen, persoonsvormen met een ander onderwerp als “de lucht” en een enkel substantief en adjectief staan achter in het lemma.

betrekken: freq. Oostlb. en Centr. Maaslds., verspr. in de rest van Lb.

gans betrekken: Neer.
gaan betrekken: verspr. Oostlb.; ook in Eygelshoven, Heerlen, Waubach, Hunsel, Blerick en Venray.

beginnen te betrekken: Roermond.

zich betrekken: freq. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Simpelveld, Bleijerheide, Vaals, Vrusschemig, Waubach, Heerlerbaan/Kaumer, Beesel, Bree en Venlo.

zich gaan betrekken: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Teuven, Geleen, Schimmert, Klimmen en Grevenbicht/Papenhoven.

overtrekken: freq. in Belg. Lb.; ook in Roermond, Tungalroy, Thorn, Maasbracht, Stevensweert en Roosteren.

zich overtrekken: Roermond.

zich gaan overtrekken: Tungalroy.

toetrekken: verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade, Weert, Grathem, Stevensweert, Bocholt, Bree, Val-Meer, Diepenbeek, Hoeselt, Hasselt, Velm, Kwaadmechelen, Lommel, Velden, Blerick, Bergen en Meijel.

zich toetrekken: verspr. Noord. Oostlb.; ook in Weert, Tungalroy, Thorn, Bree, Ell, Maaseik en Born.

overlopen: Nunhem, Montfort, Tungalroy, Meeuwen, Diepenbeek, Eksel, Lummen, Donk (bij Herk-de-Stad), Kwaadmechelen en Loksbergen.

toezetten: Peer en Wolder/Oud-Vroenhoven.

zich toezetten: verspr. Centr. Maaslds.; ook in Beegden, Ospel, Ophoven en Blerick.

toezitten: Venlo.

dichtgaan: Herk-de-Stad.

dichttrekken: Middelaar, Meijel, Blerick en Hamont.

zich dichttrekken: Kaulille.

dicht worden: Beringen en Waterloos.

bijentrekken: Beverlo.

aantrekken: Maastricht en Kerkrade.
toegaan: Linkhout en Vliermaal.
toe gaan zitten: Nieuwenhagen, Schaesberg, Buchten en Venlo.
toe zijn: Zelem en Lummen.
zich toe gaan pakken: Waubach.
gaan toetrekken: Puth.
beginnen te dreigen: Susteren.
dreigen: Posterholt.
wolken (ww.): Haspengouws Id.
bewolken: Pey.
gaan bewolken: Venray.
bewolkt worden: Echt/Gebroek en Sint-Truiden.
dik worden: Geulle.
dik zijn: Susteren.
aanzetten: Overpelt, Eksel en Opglabbeek.
zich aanzetten: Ulestraten.
zich volzetten: Holtum.
lommeren: Romershoven en Hoeselt.
belommeren: Blerick.
overlommeren: Zonhoven.
grijs worden: Kermt.
berouwen: Tungalroy en Haler.
zich berouwen: Heerlerbaan/Kaumer.
donker worden: Caberg.
duister worden: Kapel-in-'t-Zand, Sittard, Echt/Gebroek, Oirlo en Meijel.
zich verduisteren: Doenrade.
zich potdicht zetten: Sittard.
draaien: Meeuwen.
dringen: Tungalroy.
op regen dringen: Wijlre.
eens worden: Klimmen.
regen geven: Lutterade en Sittard.
regen krijgen: Holtum.
gaan regenen (ook *gaan renen*): Oirlo en Teuven.
gaan zitten: Bergen.
groeien: Venray en Velden.
inladen: Herten (bij Roermond) en Maaseik.
omtrekken: Venray.
opsteken: Swalmen.
zich opsteken: Venlo.

udderen: Sweikhuizen.
veranderen: Meeuwen.
werken: Sevenum.
zich niet houden: Echt/Gebroek.
zwaarden: Leuken.
zwaar worden: Leuken.
zwart worden: Oost-Maarland.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen waarbij het onderwerp niet “de lucht” is:
dat belooft regen: Oirlo.
dat wordt regen: Oirlo.
het kan gaan regenen: Montfort.
het ziet uit naar regen (— *reen*): Simpelveld.
de wolken komen: Klimmen.
er komen wolken op: Jabeek.
de hemel betreft: Eind.
de hemel trekt toe: Eind.
er komt weer een schuil: Echt/Gebroek.
er komt een schuil op: Stein.
het blijft niet droog: Gulpen.
er zit verandering in de lucht: Gruitrode, Opglabbeek en As.
het weer gaat veranderen: Boekend en Gruitrode.
het is donker weer: Smeermaas.
het goed weer is op: Gruitrode.
het schoon weer is uit: Opglabbeek en As.
het is gek weer: Maastricht.
het weer houdt hem niet: Ospel.
het weer is klaar, maar we krijgen regen: Meerlo.
er komt get op: Sittard.
er komt get van: Montfort.
er is get op komst: Maastricht.
het bronkt: Mheer en Eys.
het bronkt get: Heerlen.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:
apparence van regen: Klimmen en Ten-Esschen/Weustenrade.
afgaand weer: Merkelbeek.
omslaand weer: Merkelbeek.
veranderlijk weer: Thorn.
benauwde lucht: Hoensbroek.

toe lucht: Wintershoven.
zware lucht: Herten (bij Roermond),
 Stevensweert en Oirsbeek.
dikke lucht: Velden, Susteren en
 Mechelen.
kans op regen: Klimmen en
 Ubachsberg.
regen in de lucht (*rengel in de
 loch*): Rosmeer.
regen op komst (*renger op koms*):
 Vlodrop.

In de volgende opgaven wordt het
 begrip uitgedrukt door een bijvoeg-
 lijk naamwoord:

bedenklijk: Stevensweert.
onbestendig: Maastricht.
twijfelachtig: Reuver.
regelachtig (*rengelachtig*): Herten
 (bij Roermond).
monketig: Mheer.

ONSTUIMIGE LUCHT ———

Kaart 11, pag. 258

N 22 (1963) (007, 009), N 81 (1980) (025);
 Venray Wb. (448, 491);
 Daelen, J.v. (1933-41).

Woest bewolkte lucht die onweer en
 regen voorspelt.

De werkwoordelijke uitdrukkingen
 en bijvoeglijke naamwoorden die
 gegeven zijn als antwoord op deze
 vraag naar een zelfstandig naam-
 woord, staan achter in het lemma.

wilde lucht (ook *wil loch, wil locht,
 wil loet, wil lucht, wilde loch,
 wilde loet*): verspr. in heel Lb.
wilde wolken (*wil wouke*):
 Oplabbeek.
wild weer: Heugem.
grillige lucht (ook *grillige loch,
 grillige loet*): freq. Noord.Oostlb.,
 Zuiderkemp. en aangrenzend
 Beringerlds.; ook in Kerkrade,
 Bleijerheide, Vrusschemig,

Nuth/Aalbeek, Schimmert,
 Gronsveld, Weert, Stevensweert,
 Buchten, Urmond, Maastricht,
 Oost-Maarland, Lummen,
 Hasselt, Sint-Truiden,
 Leopoldsburg, Lommel, Velden,
 Blerick en Meijel.

grillig weer: Waterloos.

grillig bewolkte lucht: Donk (bij
 Herk-de-Stad) en Lummen.

lelijke lucht (ook *lelijke loch*): Bree,
 Velm en Mechelen-aan-de-Maas.

duistere lucht (ook *duister loch,
 duistere loch*): Heerlen,
 Roermond, Sittard, Puth,
 Brunssum, Born en Oirlo.

donkere lucht (ook *donkel, donkele
 locht, donker loch*): Heythuysen,
 Schimmert, Tungalroy, Born,
 Itteren, Kaulille en Linkhout.

donkere luchten (*donkele lochen*):
 Heythuysen.

bewolkte lucht (ook *bewolk,
 bewolkte loch*): Welten, Waubach,
 Lanklaar en Tongeren.

flink bewolkte hemel: Maastricht.

ruwe lucht (*ruw loch*): Venlo.

rouwe lucht (ook *rouwe loch*):
 Tegelen, Reuver, Weert,
 Stevensweert, Obbicht, Blerick,
 Ottersum en Milsbeek.

smerige lucht (*smerige loch*): Venlo.

nutte lucht (*nutte loch*): Venray en
 Guttecoven.

woeste lucht (*woeste loet*):
 Mechelen.

woest bewolkte lucht (*woes
 bewolkte loch*): Schaesberg.

woest weer: Overpelt.

jagende lucht: Kwaadmechelen.

stormlucht (*stormloch*): Borlo.

stormweer: Waterloos en Vliermaal.

storm: Rosmeer.

bulderachtig weer: Lommel.

onweerslucht (*onweersloch*): Venlo.

onweerlucht: Val-Meer.

noodweer: Oirlo.

regenlucht (ook *regenloch,
 regenloef*): freq. Kleverlds.; ook
 in Waubach en Maastricht.

schoere lucht (*schoer loch*): Jabeek.

schoer: Borgloon.

dikke lucht (ook *dikke loch*):

Herkenbosch, Opglabbeek, Eksel en Peer.

zware lucht (ook *zwaar loch*, *zware*

loet): Teuven, Roermond, Limbricht, Ulestraten, Tungalroy, Heugem, Mal, Neerpelt, Kermt, Beverlo, Kwaadmechelen en Venray.

zware wolken: Heerlen.

akelige lucht: Schimmert.

gore lucht: Meijel.

grauwe lucht (*grauw loch*): Tegelen.

grijze lucht (*grijs loch*): Sittard.

rotte lucht (*rotte loch*): Pey.

schuwe lucht (ook *schuw loch*):

Venray Wb. en in Spaubeek.

vale lucht (*vaal loch*): Roosteren.

vieze lucht (ook *vieze loch*): Horn,

Hoeselt, Wintershoven en Zolder.

vieze zwarte lucht (*vieze zwatte loch*): Diepenbeek en Wellen.

vuile lucht (ook *vuil loch*): Weert,

Bree en Maaseik.

een lucht als een zee: Tungalroy.

laaghangende lucht (*laaghangende loch*): Puth.

dwaas weer: Beringen.

zot weer: Wellen.

schone lucht: Grathem.

De volgende opgaven geven het begrip weer door een werkwoordelijke uitdrukking:

de lucht is wild (ook *de loch is wild*): Hoensbroek, Leuken, Rekem en Neerharen.

de lucht jaagt: Bree.

het jaagt in de lucht: Leuken.

de lucht trekt zich toe: Weert.

de wolken drijven: Sittard, Smeermaas en Waubach.

de wolken drijven nogal: Riksingen.

daar zijn koppen in de lucht (*da zijn köp* —): Horn.

het stormt daarboven: Maastricht.

De volgende opgaven geven het begrip weer door middel van een bijvoeglijk naamwoord:

onweerachtig: Boorsem.

stormachtig: Meerssen.

BEWOLKING

Kaart 12, pag. 259

N 22 (1963) (004).

Vergelijk ook het lemma BEWOLKTE LUCHT.

De werkwoordelijke uitdrukkingen en bijvoeglijke naamwoorden die gegeven zijn als antwoord op deze vraag naar een zelfstandig naamwoord, staan achter in het lemma.

bewolking (ook *bevolking*, *bewouking*): verspr. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds en Trichterlds.; ook in Kerkrade, Nieuwenhagen, Sittard, Oirsbeek, Valkenburg, Leuken, Hoeselt, Peer, Beringen, Borgloon, Halen, Blerick, Venlo en Venray.

bewolkte hemel (*bewolkde hemel*): Ell.

bewolkte lucht (*bewolkde loch*, *bewolkde lucht*): Ospel en Gronsveld.

wolkenhemel: Bergen, Ulestraten en Heerlen.

wolkenlucht (ook *wolkenloch*): Velm en Heerlen.

wolkendek: Welten, Baarlo, Melick, Roosteren en Echt/Gebroek.

wolken (ook *wouken*): freq. in heel Lb.

wolk (*wouk*): Schimmert.

betrokken weer: Sittard.

betrokken lucht: Gelieren/Bret.

dikke lucht: Ottersum en Milsbeek.

overlopen lucht: Ospel.

lucht (ook *loch*, *loet*): verspr. in heel Lb.

dek: Born.

hemel: Reuver, Nuth/Aalbeek,
Hoensbroek, Kinrooi, Thorn,
Smeermaas en Val-Meer.
zwerk: Obbicht.

Werkwoordelijke uitdrukkingen en
bijvoeglijke naamwoorden als aan-
duiding voor het begrip:

de lucht is bewolkt: Nunhem en
Maasniel.

de lucht zit vol wolken (*loch* —):
Holtum.

de lucht is overlopen: Neerpelt.

het is overtrokken: Maaseik en
Rosmeer.

bewolkt (ook *bewolk*): Paal,
Herkenbosch en Wellen.

erg bewolkt (*erg bewolk*): Sittard.

fel bewolkt (*fel bewolk*): Riksingen.

gewolkt: Tungalroy.

grauw: Meijel.

BEWOLKTE LUCHT ———

Kaart 13, pag. 259

DC 30 (1958) (013), ZND 32 (1939) (068),
ZND 49 (1958) (013);
Kerkrade Wb. (009).

Vergelijk ook het lemma BEWOLKING.
Werkwoordelijke uitdrukkingen als
“de lucht is betrokken” zijn onder
“betrokken lucht” geplaatst. Zie de
materiaalbasis voor details.

Du. **trübe** in Eupen is (oorspronke-
lijk) een bijvoeglijk naamwoord:
‘troebel, donker (van lucht)’.

bewolkte lucht (ook *bewolken loch*,
bewolken lucht, *bewolkte loch*,
bewouken loch, *bewoukte loch*,
bewoukte lucht): verspr. Oostlb.,
Maaskemp., Centr.Maaslds. en
Kleverlds; ook in Kerkrade Wb.
en in Eys, Mechelen, Lontzen,
Hushoven, Leuken, Keent,
Kinrooi, Maasbracht, Lanaken,
Hees, Maastricht, Eigenbilzen,

Riemst, Diepenbeek, Tongeren,
Neerpelt, Overpelt, Houthalen,
Stokrooie, Hasselt, Beringen,
Engelmanshoven, Rijkkel, Gorssem,
Nieuwerkerken, Sint-Truiden,
Kwaadmechelen, Meldert,
Lommel, Lottum en Blerick.

bewolkte hemel (ook *bewolken*
hemel, *bewouken hemel*):

Vaals, Voerendaal, Geleen,
Opitter, Neeroeteren, Meeswijk,
Maastricht, Eigenbilzen,
Riemst, Zichen-Zussen-Bolder,
Houthalen, Hasselt,
Nieuwerkerken, Sint-Truiden
en Lommel.

sterk bewolkte lucht (*sterk*
bewoukte lucht): Opglabbeek.

wolkenlucht: Neerpelt en Bree.

lucht met wolken (*loch* —, *loch met*
wouken): Maaseik en Rekem.

vol wolken: Geleen en Vijlen.

betrokken lucht (ook *betrochte*
loch, *betrochte lucht*, *betrokken*
loch): verspr. Zuid.Oostlb., zeldz.
in de rest van heel Lb.

gewolkte lucht: Peer.

betrokken hemel: Opoeteren,
Vroenhoven, Diepenbeek,
Sint-Lambrechts-Herk, Heers en
Heijen.

betrokken weer: Tessenderlo en
Kaulille.

betrokken fort: Lommel.

heel betrokken lucht (ook — *loch*):
Gennep, Rekem en Eigenbilzen.

gans betrokken lucht (— *loch*):
Maasbree.

bijgetrokken lucht (*bijgetrokken*
loch): Jeuk.

overtrokken lucht (ook *overtrokken*
loch): freq. Bilzerlds., Westlb.
en Truierlds.; ook in Limbricht,
Kinrooi, Maasbracht, Neeroeteren,
Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas,
Lanaken, Veldwezelt, Diepenbeek,
Rijkhoven, Genoelselderen,
Leopoldsburg, Tessenderlo,
Linkhout, Loksbergen, Halen en
Lommel.

overtrokken hemel: Stokkem,
Stevoort, Beringen, Heers,
Mielen-boven-Aalst en
Loksbergen.

heel overtrokken lucht: Gruitrode.

overdekte lucht (ook *overdekte loch*): Bree, Neeroeteren,
Heppen, Wellen en Tessengerlo.

overlopen lucht (ook *overlopen loch*): verspr. Maaskemp. en
Lonerlds.; ook in Neer, Heel,
Herten (bij Roermond), Weert,
Tungelroy, Ophoven,
Stevensweert, Laak, Mechelen-
aan-de-Maas, Boorse, Hamont,
Zolder, Helchteren, Zonhoven,
Beringen, Kwaadmechelen en
Tessengerlo.

heel overlopen lucht (ook — *loch*):
Zepperen en Riksingen.

belopen lucht: Opglabbeek.

toeë hemel: Meeswijk, Hoepertingen
en Tongeren.

toeë lucht (ook *toeë loch*): Val-Meer,
Peer, Hasselt, Beverlo en Wellen.

heel toeë lucht: Neerhespen en
Riemst.

gesloten lucht: Achel.

donkere lucht (ook *donkel, donkele loch, donkele lucht, donkere loch*): Ophoven, Opglabbeek,
Genk, Maaseik, Mechelen-aan-
de-Maas, Lanaken, Bilzen,
Zichen-Zussen-Bolder,
Rijkhoven, Zonhoven,
Hoepertingen, Halen, Lommel
en Hout-Blerick.

donkere hemel (ook *donkele hemel*):
Dilsen en Hoepertingen.

donker weer (*donkel weer*):
Rijkhoven.

duistere lucht (ook *duistere loch*):
Beringe, Heythuysen, Roggel,
Borgharen, Blerick, Venlo en
Sevenum.

niet klare lucht: Maasbree.

grauwe lucht: Leopoldsburg.

grijze lucht: Kinrooi en Gingelom.

zwarte lucht (ook *zwatte loch*):
Heers en Hees.

zwarte hemel: Gingelom.

heel zwarte lucht (*heel zwat*):
Zepperen.

trübe (du.): Eupen.

dikke lucht (ook *dikke loch, dikke loet*): Moresnet, Pey, Schinnen,
Ulestraten, Meeuwen, Niel-bij-
As, Mechelen-aan-de-Maas,
Vroenhoven, Peer, Hechtel,
Helchteren en Beringen.

zware lucht (ook *zware loch*):
Neerpelt, Zonhoven, Sint-
Lambrechts-Herk en Lommel.

vuile lucht: Neerpelt.

regenachtige lucht: Houthalen.

regenlucht: Kwaadmechelen.

geladen lucht (— *loch*): Mal.

andere lucht: Oostham.

oude lucht (*aw loch*): Val-Meer.

schaapjeslucht: Paal.

De volgende opgaven zijn omschrij-
vingen:

er zijn wolken: Neerpelt.

de lucht is toe (ook *loch* —):
Waubach, Amby, Genk,
Zutendaal, Meeswijk, Hees,
Eigenbilzen, Mopertingen,
Riemst, Diepenbeek, Tongeren,
Stokrooie en Hasselt.

de lucht zit toe (ook *loch* —):
Beesel, Schimmert, Stramproy,
Maastricht en Arcen.

de lucht zit dicht: Gennep.

de lucht is bouw (*de loch is bouw*):
Eigenbilzen.

het is pikdonker: Halen.

het kijkt donker: Kinrooi.

het is zakkenduister: Leunen.

KLEIN WOLKJE —————

Kaart 14, pag. 260

N 81 (1980) (030);
Meijel Wb. (101), Valkenburg Wb.

wolkje (*wolkske, woukske, woulske*):
freq. in heel Lb.

klein wolkje (*klee wolkske, klein wolkske*): Ingber, Epen, Lutterade, Noorbeek, Terlinden, Boekend, Venlo en Meijel.
kleine wolk: Pey, Posterholt en Waubach.
schapenwolkje (*schapenwolkske*): Maastricht.
schaapswolkje (*schaapswolkske*): Bree, Geulle en Moorveld (Waalsen).
schaapjeswolkje (*schaapkeswolkske*): Schimmert.
schaapjeswolk (*schaapkeswolk*): Ingber.
schaapjeslucht (*schaapkesloch*): Sittard.
schapenkopje (*schapenkopke*): Grevenbicht/Papenhoven.
schaapje (*schaafke, schaaanke*): verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade, Eys, Stevensweert, Stein, Caberg en Jeuk.
vlokje (*vlokske*): Hoeselt.
hamerslag: Valkenburg.

GROTE WOLK

Kaart 15, pag. 260

N 81 (1980) (029);
 Haspengouws Id. (006).

grote wolk (ook *grote wouk*): verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Simpelveld, Lutterade, Doenrade, Neeroeteren, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht, Caberg en Meijel.
dikke wolk: Eys, Gulpen, Susteren, Noorbeek, Terlinden, Oirlo en Maasbree.
grillige wolk: Loksbergen.
donkere wolk (*donkele wouk, donkere wouk*): As.
zwarte wolk (ook *zwatse wolk*): Sint-Odiliënberg en Kerkrade.
kwade wolk: Geulle en Moorveld (Waalsen).

kanjer van een wolk: Venlo.
donderwolk (ook *donderwouk*): Mheer, Wijlre en Vijlen.
onweerswolk (*onweerswouk*): Gruitrode.
stapelwolk: Pey en Susteren.
torenwolk: Venray.
wolk (ook *wouk*): freq. Oostlb.; ook in Simpelveld, Vaals, Nieuwenhagen, Heerlerbaan/Kaumer, Epen, Ospel, Weert, Ell, Buchten, Maastricht, Itteren, Neerharen, Hoeselt en Venlo.
donderkop: Montfort en Eys.
hommelkop: Sevenum en Vlodrop.
kop: Sevenum.
duistere lucht (*duistere loch*): Meerlo.
lucht (*loch*): Reuver.
bonk: verspr. Oostlb.; ook in Tungalroy, Thorn, Born, Stein, Maastricht, Zonhoven en Meijel.
zuur schip: Geulle en Moorveld (Waalsen).
abrahamsboom: Haspengouws Id.
beest: Kwaadmechelen.
zuiker: As.

DONDERWOLK

Kaart 16, pag. 261

N 22 (1963) (009), N 81 (1980) (025), ZND 33 (1940) (037);
 Genk Wb. (084, 336), Gennep Wb. (161), Heerlen Wb.2 (174), Kerkrade Wb. (054), Maastricht Wb. (071), Meijel Wb. (100), Niel-bij-St.Truiden Wl. (284), Sittard Wb. (140), Tongeren Wb. (111), Tungalroy Wb. (221).

Zware, vaak felwitte, veranderlijke en hoogopgaande wolken die onweer brengen.

Er is een grote hoeveelheid ook naar hun grammaticale aard verschillende antwoorden op deze vraag verzameld. Veelvuldig zijn meervoudsvormen opgegeven, die in dit lemma

niet zijn teruggebracht tot enkelvoud; enkelvoud en meervoud van hetzelfde zelfstandig naamwoord staan in het lemma onder elkaar; op de kaart zijn ze wèl samengenomen. Werkwoordsvormen en ook enkele bijvoeglijke naamwoorden staan achter in het lemma.

Voor het werkwoord **bloeien**, in de uitdrukkingen **de donder bloeit**, enz., cf. WNT sub bloeien 5 'opzwellen'.

donderwolk (ook *donderwouk*, *donnerwolk*, *donnerwouk*): freq. Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Ophoven, Lanaken, Vroenhoven, Diepenbeek, Riksingen, Hamont, Kaulille, Peer, Beverlo, Paal, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Lommel.

donderwolken (ook *donderwolkes*, *donderwouken*, *donnerwouken*): Bleijerheide, Teuven, Opglabbeek, Wijk, Oost-Maarland, Hasselt, Beverlo en Leopoldsburg.

donderwolken gewitter: Kerkrade.

lucht met donderwolkjes (*loch met donderwolkjes*): Maastricht.

donderkop (ook *donnerkop*): verspr. Demerkemp.; ook in Kerkrade Wb. en in Roermond, Herten (bij Roermond), Sittard, Ospel, Weert, Grathem, Kinrooi, Ophoven, Waterloos, Maastricht, Neerharen, Rosmeer, Hoeselt, Peer, Heppen, Kwaadmechelen en Tessenderlo.

donderkoppen (ook *donderköp*, *donnerköp*): freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.-Maaslds. en Kleverlds.; ook in Eygelshoven, Kerkrade, Eind, Weert, Leuken, Maastricht, Eijsden, Hoeselt, Achel, Neerpelt, Eksel, Beringen, Hoepertingen, Niel-bij-St.-Truiden, Kwaadmechelen, Lommel, Velden en Venlo.

donderkoppen in de lucht (*donderköp in de loch*): Venlo.

dondertoren (ook *donnertoren*): Ophoven, Opgrimbie, Rekem, Stokrooie, Paal en Niel-bij-St.-Truiden.

dondertorens (ook *dondertön*, *dondertöns*, *donnertön*, *donnertöns*, *donnertorens*, *donnertöres*): freq. Tongerlds., Demerkemp., Truierlds. en Getelds.; ook in Mechelen, Thorn, Bocholt, Vroenhoven, Val-Meer, Overpelt, Beringen en Wellen.

dondertoppen: Opglabbeek, Genk, Lanklaar, Hoeselt en Hasselt.

dondertoppen in de lucht: As.

dondertoppen: Gelieren/Bret.

donderspitsen: Peer.

dondertaten: Eksel.

donderzwart (*donderzwet*): Oostham.

donderschoer (*donnerschoer*): Genk, Martenslinde en Grote-Spouwen.

donderschoeren: Neerpelt.

donderlucht (ook *donderloch*, *donderloet*, *donnerlucht*): freq. Oost.Zuidlb.; ook in Beesel, Horn, Valkenburg, Heer, Klimmen, Weert, Hunsel, Kelpen, Thorn, Meeuwen, Neroeteren, Maastricht, Bunde, Kermt, Venlo en Meijel.

donkere wolken (*donkele wolken*): Linkhout.

donkerwolk: Peer.

donkerkoppen: Smeermaas.

donkertorens: Paal.

duistere wolken (*dunster wouke*): Puth.

hommelwolk (ook *hommelwouk*): Vucht, Waubach en Moelingen.

hommelwolken: Blerick.

hommelswolken: Hoensbroek.

hommelkop: Blerick en Pey.

hommelkoppen (*hommelköp*): freq. Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Velden, Hout-Blerick, Bergen en Sevenum.

hommelskoppen (*hommelsköp*): Guttecoven, Sittard en Vrusschemig.

hommelkoppen in de lucht*(hommelköp in de loch):*

Schinnen.

dikke lucht met hommelkoppen*(dikke loch met hommelköp):*

Swalmen en Boukoul.

hommelbui: Grevenbicht/

Papenhoven en Mechelen-aan-de-Maas.

hommelschoer: Tienray en Venlo.**hommelschoeren:** Blerick.**hommeltoren:** Sittard.**hommeltorens** (ook *hommeltör,**hommeltöres*): Ulestraten,

Obbicht, Mechelen-aan-de-Maas en Urmond.

hommeltoppen: Spaubeek.**hommellucht** (ook *hommelloch*):

Vlodrop, Susteren, Klimmen, Stein en Venlo.

hommelslucht (*hommelsloch*):

Heerlen.

hommelweer: Vlodrop, Mechelen-aan-de-Maas en Wijre.**hommelbloei:** Montfort.**hommel:** Holtum.**hommel in gen lucht** (*hommel in gen loch*): Hoensbroek.**hommel op komst:** Ubachsberg.**koppen** (*köp*): Maastricht.**koppen aan de lucht** (*köp —*):

Middelaar.

nutte koppen in de lucht*(nutte köp —)*: Heythuysen.**onweerswolk** (ook *onweerswouk*):

Heerlen, Bree, Neeroeteren, Opoeteren, Mechelen-aan-de-Maas, Opgrimbie, Rijkhoven, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Houthalen, Beverlo, Voort en Tessenderlo.

onweerswolken (ook *onweerswouken*): Eygelshoven, Tegelen,

Lutterade, Sittard, Jabeek, Weert, Bocholt, Bree, Echt/Gebroek, Buchten, Wolder/Oud-Vroenhoven, Riksingen, Hamont, Kaulille, Lummen, Wellen en Borgloon.

onweerwolk: Zonhoven.**onweerkoppen** (*onweerköp*): Sittard.**onweerschoer:** Borgloon.**onweerstoppes:** Bree.**onweertoppen:** Diepenbeek.**onweerslucht** (ook *onweersloch,**onweersloet, onweersluf*): verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Weert, Stevensweert, Meeuwen, Stokkem, Maastricht en Peer.**onweer in de lucht** (ook *onweer in de loch*): Tungalroy, Ell en Nieuwstadt.**onweer:** Mielen-boven-Aalst, Heers en Ubachsberg.**onweerszwerk:** Paal.**onweerszwart** (*onweerszwet*): Beverlo.**schoerenkop:** Gennep Wb.**schoerenkoppen** (*schorenköp*): Ottersum en Milsbeek.**schoerenlucht:** Venray.**schoer:** Reuver, Gronsveld, Maastricht, Bilzen, Blerick, Boekend, Tienray, Meijel en Maasbree.**schoeren:** Blerick.**bonk:** Horn.**oogstbronn:** Stein.**knopperd:** Tungalroy.**timp:** Kaulille en Genk.**watertoppen in de lucht:** Gruitrode en Opglabbeek.**toren:** Tessenderlo.**vlaag:** Sint-Truiden.**zwerk:** Paal.**dikke lucht** (*dikke loch*): Tegelen en Schimmert.**gelpe lucht:** Sevenum.**nutte lucht:** Nunhem.**grauwe lucht** (*grauw loch*): Amstenrade.**grijze lucht** (ook *grijs loch*):

Gruitrode en Guttecoven.

gewitterlucht (*gewitterloet*): Vaals.**wolk van een gewitter** (du.)*(wouk —)*: Lontzen.**zwarte wolk** (ook *zwarte wouk, zwatte wolk*): Rekem, Wellen, Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

zwarte wolken (ook *zwatte wolken*):

Neerpelt, Linkhout en Waubach.

nutte koeien: Panningen.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

de donder bloeit: Nunhem en Montfort.

de hommel bloeit: Ottersum, Milsbeek en Montfort.

het onweer bloeit: Maasniel.

de lucht zit vol hommel (*de loch* —): Holtum.

der hangt een hommelweer: Oirsbeek.

der hangt een schuil: Schinnen.

het weer hangt laag: Neer.

der is donder op komst: Meijel.

der komt een lelijk weer:

Neerharen.

het ziet niet zuiver uit: Maastricht.

het bronkt get: Hoensbroek.

het gaat aaneen: Eys en Wittem/Partei.

In de volgende opgaven wordt het begrip uitgedrukt door een bijvoeglijk naamwoord:

donderachtig: Thorn.

hommelachtig: Doenrade en Schinnen.

onweerachtig: Schimmert, Hulsberg, Eigenbilzen, Hoeselt en Loksbergen.

laf: Jeuk.

WOLKENBANK

N 81 (1980) (031);

Sittard Wb. (487).

Een lange streep wolken die onbeweeglijk aan de horizon hangt.

wolkenbank: Roermond, Moorveld (Waalsen), Weert, Stevensweert, Geulle, Maastricht, Blerick, Boekend en Venlo.

wolkbank (ook *woukbank*): Geleen en Maastricht.

bank: freq. in heel Lb.

bank in de lucht (*bank in de loch*): Maasbree.

wolkenstreep: Venlo.

streep wolken: Caberg en Gulpen.

streep wolkjes (*streep wolkskes*): Oirsbeek.

lange streep wolken: Venlo.

strepn lucht (*strepn loch*): Born.

streep in de lucht: Weert.

streep in gen lucht (*streep in gen loet*): Eys.

streep: Wijlre, Reuver, Swalmen en Maastricht.

windstreep: Sittard.

windstrepn: Heythuysen, Opglabbeek en As.

schaapswolken: Susteren.

schaapjes (*schaapkes*): Beesel, Sint-Odiliënberg, Merkelbeek en Echt/Gebroek.

lammetjeslucht (*lammekeslucht*): Loksbergen.

veel wolken: Waubach.

wolkje (*wolkske*): Ingber.

melkweg: Gruitrode.

gordijn: Mheer.

hamerslag: Venray.

ringen: Maasbree.

balk: Meijel.

2 Weer en wind

2.1 Weersgesteldheid

Naar de volgende begrippen is wel navraag gedaan, maar dit leverde te weinig lexicaal verschillend materiaal op om een lemma te redigeren: DROOG WEER, DROOGTE en WEERSGESTELDHEID.

MOOI, HELDER WEER —

N 81 (1980) (003, 027, 028, 029);
Diepenbeek Wb. (251), Echt Wb. (139),
Hasselt Wb. (543);
Daelen, J.v. (1933-41).

Aangenaam, prettig en daarmee helder en droog weer.
Vergelijk het lemma ONBEWOLKT in hoofdstuk 1.2.

mooi weer: verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Stein.

schoon weer: freq. in heel Lb.

schoon weertje (*schoon weerke*): Maastricht.

prachtig weer: Herten (bij Roermond).

net weer: Stevensweert.

helder weer: Venlo.

klaar weer: verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Eys, Wittem/Partei, Stevensweert, Bree, Blerick en Venlo.

fijn weer: Steyl, Reuver, Schimmert, Noorbeek, Terlinden, Oirsbeek en Maasbree.

goed weer: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Ubachsberg, Heerlen, Horn, Hunsel, Gruitrode, Maastricht, Bunde en Venray.

lekker weer: Meijel en Klimmen.

lekker weertje (*lekker weerke*): Venlo.

open weer: Weert en Herten (bij Roermond).

vast weer: Mheer.

weertje (*weerke*): Maastricht, Vlijtingen en Teuven.

weertje wie een eikel (*weerke* —): Echt/Gebroek.

zomer: Hasselt.

zomig weer: Klimmen.

wasselijk weer: Diepenbeek.

De volgende opgave is een werkwoordelijke uitdrukking:
het weert zich goed: Heel.

BESTENDIG WEER —————

Kaart 17, pag. 261

N 22 (1963) (053), N 81 (1980) (024), ZND m (Langohr);
Meijel Wb. (100, 101).

Mooi en aangenaam weer waarvan men verwacht dat het niet binnen korte tijd verandert.

Vergelijk het lemma ONBEWOLKT in hoofdstuk 1.2.

In dit lemma zijn de opgaven **vast** naast **vast weer** samengenomen

onder één trefwoord als **vast (weer)** en zo ook in geval van andere bijvoeglijke naamwoorden met **weer**. Bij andere trefwoorden, als **lucht**, is die samenplaatsing achterwege gebleven.

bestendig (weer): Montzen, Tegelen, Oirsbeek, Schimmert, Echt/Gebroek, Blerick en Venlo.
bestendige lucht (*bestendige loch*): Boekend.
stendig weer: Meijel.
vast (weer) (ook *vas*, *vas weer*, *vast weer*): freq. in heel Lb.
vaste lucht (ook *vaste loch*): verspr. in heel Lb.
stabiel weer: Vrusschemig.
staand weer: Panningen, Nunhem, Gruitrode, Opglabbeek, As, Peer, Paal, Kwaadmechelen, Velden, Meijel, Sevenum en Maasbree.
zekere lucht (*zekere loch*): Montfort.
heldere lucht (*heldere loch*): Maastricht.
hel weer: Hoeselt en Val-Meer.
klaar weer: Meijel, Sint-Odiliënberg en Gulpen.
klare hemel: Maastricht.
klare lucht (ook *klaar loch*, *klaar loet*): verspr. Oostlb.; ook in Meeuwen, Venlo en Venray.
frank weer: Wellen en Wintershoven.
open lucht (*open loch*): Roermond en Sittard.
open weer: Hoensbroek, Opglabbeek, Romershoven en Linkhout.
strakke lucht (ook *strakke loch*): Gennep en Maastricht.
weer van ijzer en staal: Wellen.
harde lucht: Sevenum.
droge lucht (ook *droge loch*): Meijel en Velden.
droog weer: Ospel en Reuver.
goed weer: Holtum, Gelieren/Bret en Heugem.
hoge lucht: Heythuysen en Kwaadmechelen

lucht voor de oogst: Opglabbeek.
hooilucht (ook *hooiloch*): Maastricht en Schimmert.
hooiweer: Gennep, Sevenum en Wijnandsrade.
hooiweperlucht (*hooiweerloch*): Maastricht.
klamme lucht (*klam loch*): Roermond.
weer wie een bijs: Obbicht.
dunstige lucht (*dunstige loch*): Ubachsberg.
toe weer: Montzen.
schone lucht: Waubach.
zomerweer: Swalmen.

Werkwoordelijke uitdrukkingen van het begrip:

het weer staat vast: freq. Noord.Oostlb.; ook in Tungalroy, Kinrooi, Bocholt, Opglabbeek, Blerick, Hout-Blerick en Meijel.
het weer zit vast: Posterholt.
de lucht staat vast (*de loch —*): Meijel.
het weer sluit vast: Stevensweert.
het weer is aaneen: Montzen.
het houdt aan: Eksel.
het houdt zich: Reuver, Swalmen en Boukoul.
het houdt zich goed: Reuver.
het weer houdt hem: Halen.
het blijft schoon: Maastricht.
de lucht is klaar (*de loch —*): Kapel-in-'t-Zand.
het blijft droog: Reuver.
het blijft goed: Tegelen.
het weer is in de klink: Romershoven, Ketsingen, Overpelt, Spalbeek, Hoepertingen, Borgloon en Zelem.
zo kunnen we met het werk onder de voeten uit: Bergen.

DROOG BLIJVEN —————

Kaart 18, pag. 262

N 22 (1963) (013), N 81 (1980) (004).

Een van de twee onderliggende vragen van het hier bijeengebrachte materiaal luidt: “droog blijven, hoewel er regen dreigt”. De laatste twee paragrafen van dit lemma hebben betrekking op het tweede deel van deze vraag. Zie ook het lemma BESTENDIG WEER.

De onpersoonlijke weersconstructies (bijv. **het blijft droog**) zijn in dit lemma gescheiden gehouden van opgegeven infinitieven (**droogblijven**); op de kaart zijn deze vormen evenwel samengenomen.

Enkele zelfstandige naamwoorden die als antwoord zijn gegeven staan achter in het lemma.

het blijft droog: freq. Noord.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide, Vaals, Ospel, Weert, Tungalroy, Kelpen, Maasbracht, Bree, Lanklaar, Buchten, Maastricht, Oost-Maarland, Hoeselt, Achel, Beringen, Borgloon, Velm, Niel-bij-St.-Truiden, Lommel, Blerick, Boekend, Venlo, Venray en Meijel.

het blijft droog weer: Venlo en Grathem.

droog blijven: freq. Noord.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Holz, Weert, Hunsel, Thorn, Neeroeteren, Maastricht, Eigenbilzen, Zonhoven, Jeuk, Kwaadmechelen, Velden en Venlo.

het droogt: Hoensbroek.

het blijft over: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld, Teuven, Roermond, Vlodrop, Ophoven, Thorn, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Heugem, Diepenbeek, Ketsingen, Peer en Lommel.

overblijven: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in

Simpelveld, Beesel, Tungalroy, Ophoven, Meeuwen, Gruitrode, As, Guttecoven, Stein, Maastricht, Itteren en Tienray.

het blijft: Urmond en Oirsbeek.

het blijft achter: Paal.

het drijft over: verspr. Oostlb.; ook in Eygelshoven, Eind, Weert, Ell, Stevensweert, Maaseik, Echt/Gebroek, Maastricht, Velden en Blerick.

het drijft af: Tungalroy.

het drijft eweg: Reuver.

de wolken drijven over: Jabeek en Klimmen.

het houdt over: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Horn, Maastricht, Eijsden, Hoeselt en Borgloon.

het houdt zich over: Rimburch.

overhouden: Blerick, Maastricht en Gronsveld.

het houdt: Loksbergen.

het houdt zich: Beegden, Maasniel, Montfort, Brunssum, Hoensbroek, Margraten, Weert, Velden en Meijel.

het houdt zich droog: Roermond.

zich droog houden: Montfort.

het houdt hem droog: Heythuysen.

het houdt aan: Weert en Schinnen.

het houdt om: Ospel.

het houdt het: Weert en Spaubeek.

het houdt het hem: Kinrooi.

het houdt het niet in: Panningen.

het trekt over: Eygelshoven, Kerkrade, Waubach, Melick, Vlodrop, Posterholt, Sittard, Urmond, Geulle, Maastricht, Val-Meer, Romershoven, Mal, Hasselt, Beverlo, Beringen en Velm.

overtrekken: Schimmert.

de wolken trekken over: Melick.

het trekt te over: Kwaadmechelen.

het trekt op: Oirsbeek.

het trekt door: Donk (bij Herk-de-Stad) en Diepenbeek.

het trekt voorbij: Oirlo.

het trekt langs:

Grevenbicht/Papenhoven.

het trekt eweg: Sint-Truiden.
het gaat over: Heerlen, Herten (bij Roermond), Maasbracht, Linkhout en Oirlo.
het gaat uitereen: Swalmen en Boukoul.
het is droog: Tegelen, Maastricht en Teuven.
droog houden: Nieuwstadt, Guttecoven, Maastricht en Eksel.
het klaart op: Klimmen.
het doet over: Sint-Martens-Voeren.
het blijft even schraal: Neerpelt.
het hoddelt over: Mheer.
het staat hem: Meijel.
de regen doet ons niets: Oost-Maarland.
het wil niet regenen (ook — *rengelen*): Kinrooi en Rosmeer.
het geeft geen regen: Oirsbeek.
de regen heeft nog geen aard: Panningen.
openblijven: Kwaadmechelen.
overwaaien: Vliermaal.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

droog weer: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Herten (bij Roermond), Geleen, Stevensweert, Caberg en Venlo.
open weer: Sittard.
goed weer: Wijnandsrade.
schoon weer: Eys.
staand weer: Sevenum, Tegelen en Gelieren/Bret.
stabiel weer: Kerkrade.
vast weer (ook *vas weer*): Heerlerbaan/Kaumer, Swalmen, Sittard, Merkelbeek, Ell, Haler, Bunde en Venray.

De volgende opgaven hebben betrekking op het einde van het droge weer: het is nog droog, maar dreigt te gaan regenen:

daar komt verandering: Kermt.
het slaat om: Venlo.
daar hangt get in de lucht: Borlo.
het gaat mogelijk regenen: Bree.
het dreigt voor te regenen: Holtum.

het heeft de ganse dag bedreigd: Swalmen en Boukoul.
het weer dreigt: Blerick.
het dreist (“dreigt”): Grevenbicht/Papenhoven.
uitdreigen: Opglabbeek.
het werkt op regen: Lommel.
het belooft regen (*het belooft rengel*): Opglabbeek.
er is regen verscheerd: Egchel.
het weert heen: verspr. Kleverlds.
het blijft heenweten: Bergen.
het weer staat zich te bedenken: Tegelen.
het weet niet wat het wil: Borlo.

Ook deze zelfstandige naamwoorden geven aan dat het droge weer bijna voorbij is:

apparence van regen (*apparence van regel*): Borgloon.
dreigend weer: Tegelen.
dreigende lucht: Thorn.
wisselvallig weer: Lummen.

WARM WEER

Kaart 19, pag. 262

DC 44 (1969) (012), N 81 (1980) (017), SGV (1914) (42), ZND A1 (1940sq) (084); Bree Wb. (502), Gronsveld Wb. (557), Tungalroy Wb. (222), Venlo Wb. (285, 286); Daelen, J.v. (1933-41).

Achter de bijvoeglijke opgaven van het type **warm, zwoel** is hier steeds (**weer**) toegevoegd.

De eerste serie opgaven geven de aangename kant van warm weer aan, de tweede groep heeft een onaangename connotatie.

warm (weer) (ook *varm, wram*): alg. in heel Lb.
warmsig (weer): Venlo.
warmte: Grubbenvorst.
zwoel (weer): Simpelveld, Vaals, Waubach, Ingber, Montfort,

Lutterade, Sittard, Tungalroy,
Thorn, Stein en Maastricht.
zwoelig (weer): Pey en Stein.
lauw (weer): Vlodrop.
zeumig (weer): Schimmert.
zeumetig (weer): Schimmert.
heet (weer): verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Wijlre, Nieuwstadt,
Geleen, Doenrade, Stokkem,
Maastricht, Caberg, Loksbergen,
Venlo, Broekhuizenvorst en
Sevenum.
hitsig (weer): Doenrade.
moezelachtig (weer): Herten
(bij Roermond).
moezelig (weer): Herten (bij
Roermond).

duf weer: Sittard.
laf (weer): Schinnen.
moe weer: Maastricht.
mottig (weer): Maasbree.
mubberig (weer): Boekend.
vuil weer: Eys en Wittem/Partei.

ZEER WARM WEER —————

Kaart 20, pag. 263

N 22 (1963) (003, 053), N 81 (1980) (017,
018), SGV (1914) (14, bijl.), ZND B2
(1940sq) (394), ZND m (Dupont, Franssen,
GrGr, Houben, Welter);
Bree Wb. (181, 190, 502), Hasselt Wb. (182),
Heerlen Wb.1, Kerkrade Wb. (029), Maaseik
Wb. (021), Maastricht Wb. (121, 142),
Meerlo-Wanssum Wb. (138), Meeuwen Wl.
(105), Tungalroy Wb. (222), Venlo Wb. (145,
286), Venray Wb. (659);
Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927),
Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (061,
123f, 140, 143b), Mertens, A.M. (1885b).

Bedoeld is hier “onaangenaam warm,
veel te warm weer”.

Waar **heet** en **heet weer** naast elkaar
voorkwamen, zijn deze twee opga-
ven hier samengenomen onder **heet**
(**weer**).

heet (weer): freq. Oostlb. en
Maaskemp., verspr. Oost.Zuidlb.,
Horns, Trichterlds. en Kleverlds.;
ook in Kerkrade, Vaals, Weert,
Holtum, Stein, Geulle,
Eigenbilzen, Tongeren, Kermt,
Zonhoven, Jeuk, Kwaadmechelen,
Linkhout, Velden, Boekend en
Venlo.

gloeiend heet (ook *gloeien heet*):
Oirsbeek en Maastricht.

gloeiend heet: Maastricht.

gloenig heet: Meeuwen.

hardstikke heet: Oirlo.

bloedheet: Venlo.

bijsheet: Opglabbeek.

erg heet: Hunsel en Hoensbroek.

snikheet: Merkelbeek, Grathem,
Maastricht en Eksel.

stikheet: Meeuwen en Loksbergen.

stikkelig heet: Vlijtingen.

stikkend heet: Eksel.

stikkig: Simpelveld.

laf heet: Stein.

laf: Opglabbeek.

gloeiend warm: Geleen.

gloeiend: Egchel en Ingber.

fel klaar: Kermt en Mechelen-aan-
de-Maas.

fel: Panningen.

hel: Middelaar.

hitsig weer: Heel, Posterholt,
Moorveld (Waalsen), Schinnen,
Hoensbroek, Geulle, Maastricht
en Blerick.

warm: Jabeek en Teuven.

modelwarm: Sittard.

motig warm: Nunhem.

motweer: Ulestraten.

branderig: Meijel.

zwoel: Lutterade en Welten.

licht (weer) (ook *lich, lich weer*):

Horn, Leuken, Bocholt,
Waterloos, Opglabbeek, Overpelt,
Lommel, Velden, Blerick en
Meijel.

klaar: verspr. Tongerlds.; ook in
Spalbeek.

lomp: Blitterswijk.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

het bikt weer: Meeuwen.

het wordt weer licht (ook *lich*):
verspr. Noord.Oostlb.; ook in
Susteren, Stevensweert, Blerick
en Venlo.

het zal barren: Panningen.

licht worden (ook *lich*): Montfort,
Weert, Stevensweert, Bree,
Neerpelt, Paal en Lommel.

In de volgende opgaven wordt het
begrip uitgedrukt door een zelfstan-
dig naamwoord:

hitte: Swalmen, Ophoven,
Stevensweert, Neeroeteren,
Maastricht, Tongeren, Sint-
Truiden, Blerick, Afferden en
Oirlo.

hits: alg. Ripuar., Oost.Zuidlb.,
Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr.
Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.; ook in Teuven, Weert,
Tungelroy, Thorn, Maasbracht,
Hoeselt, Hasselt, Veulen, Heers,
Kortessem en Jeuk.

hitst: freq. Maaskemp. en Kleverlds.,
verspr. Noord.Oostlb., Horns en
Dommelds.; ook in Doenrade,
Nederweert, Weert,
Echt/Gebroek, Houthalen,
Beverlo, Paal en Beringen.

hitste (*hitsde*): Kerkrade Wb.

hetigheid: Roermond.

hetigheids: Hasselt.

warmte (ook *warmde*): freq.
Maaskemp., verspr. Kleverlds.;
ook in Heerlen, Montzen,
Roermond, Sittard, Tungelroy,
Thorn, Rekem, Maastricht,
Hoeselt en Venlo.

felle zonneschijn: Blerick.

gloei: Mheer, Epen en Vijlen.

vapeur: Venlo.

pomelaren ('hondsdagen'):
Romershoven.

BENAUWD EN VOCHTIG WEER

Kaart 21 en 22, pag. 263 en 264

N 22 (1963) (001b, 003, 008, 013), N 81
(1980) (009, 018, 019, 025), SGV (1914)
(47), ZND 08 (1925) (150), ZND B2
(1940sq) (414), ZND m (Dupont, GrGr,
Matthys, Welter);
Bree Wb. (640), Diepenbeek Wb. (140),
Eupen Wb. (017), Gronsveld Wb. (045, 103,
298), Kerkrade Wb. (090), Maastricht Wb.
(070, 071, 526), Meeuwen Wl. (025, 153),
Sint-Truiden Wb. (058, 159), Sittard Wb.
(080), Stokkem Wb. (066), Tongeren Wb.
(055, 319), Tungelroy Wb. (220), Weertlands
Wb. (037, 077, 240);
Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927),
Heynen, P. (1960sq), Urlings, R. (zj.hs),
Verheggen, P. (zj.hs).

Onaangenaam broeierig, drukkend en
vermoeiend weer.

Waar in de opgaven **benauwd** voor-
komt naast **benauwd weer**, zijn die
opgaven hier samengenomen onder
benauwd (weer).

Geziend de zeer grote lexicale varia-
tie zijn de grammaticale categorieën
in dit lemma niet uit elkaar gehouden
en worden **broeilucht**, **broeiweer**
onmiddellijk gevolgd door **daar**
broeit wat, enz.

De zeer talrijke opgaven zijn over
twee, elkaar aanvullende kaarten ver-
deeld, waarin alleen de tien meest fre-
quente trefwoorden zijn opgenomen.

benauwd (weer) (ook *benaaft*):
verspr. Oostlb., Centr.Lb. en
Dommelds., zeldz. Lonerlds;
ook in Weertlands Wb. en in
Simpelveld, Eygelshoven,
Bleijerheide, Nieuwenhagen,
Schaesberg, Gulpen, Sint-
Martens-Voeren, Kuringen, Sint-
Truiden, Jeuk, Kwaadmechelen,
Halen, Lommel, Boekend, Oirlo,
Meijel en Sevenum.

- benauwde lucht** (ook *benauwde loch*, *benauwde loet*): Mheer, Weert, Tungalroy, Echt/Gebroek, Maastricht, Rosmeer, Diepenbeek, Riksingen en Borgloon.
- benauwde dag**: zeldz.
Noord.Oostlb.; ook in Sittard, Schinveld, Limmel en Lottum.
- benauwds (weer)**: Hasselt, Bocholt en Lozen.
- broeierig (weer)**: freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld. Lb., zeldz. Horns, Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Ospel, Weert, Leuken, Bree, Achel en Jeuk.
- broeiig (weer)**: Montfort, Hoensbroek, Bree en Born.
- broeierige lucht** (ook *broeierige loch*, *broeierige luf*): Susteren, Doenrade, Ospel, Velden en Venlo.
- broeilucht** (ook *broeiloch*): Heerlen, Roermond, Herten (bij Roermond), Geleen, Schimmert, Ophoven, Maastricht, Bergen en Maasbree.
- broeiweer**: Gulpen.
- daar broeit wat**: Venlo.
- daar broeit get in de lucht**: Geulle en Moorveld (Waalsen).
- broeien**: Simpelveld, Eys, Ingber, Posterholt, Sittard en Hoensbroek.
- broeiend**: Bunde.
- broeietig**: Waubach, Geleen, Hoensbroek, Klimmen en Maastricht.
- het broeit get**: Kerkrade.
- bedompt (weer)** (ook *bedomp weer*): Obbicht, Sittard en Eupen.
- bedompte lucht** (*bedompte loch*): Tegelen.
- dompig (weer)**: Weertlands Wb. en in Simpelveld, Eygelshoven, Horn, Ell, Maastricht en Wijk.
- dompige lucht** (ook *dompige loch*): Velden en Ell.
- dompetig (weer)**: Sittard, Geleen, Margraten, Wolder/Oud-Vroenhoven en Maastricht.
- dompetige lucht** (*dompetige loch*): Wolder/Oud-Vroenhoven.
- dompe lucht** (*domme loch*): Borlo.
- domp**: Rekem en Maastricht.
- dampige lucht**: Stevensweert.
- laf (weer)**: verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Lb. en Dommelds., zeldz. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Horn, Herten (bij Roermond), Houthalen, Lummen, Hasselt, Beverlo, Paal, Beringen, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Linkhout, Loksbergen, Halen, Lommel en Meijel.
- laffe dag**: Sittard.
- laf warme dag**: Buggenum.
- laffe lucht** (ook *laffe loch*): Kaulille, Velm en Niel-bij-St.-Truiden.
- laffig**: Opglabbeek.
- mottig (weer)**: verspr. Noord.Oostlb., zeldz. Horns, Maaskemp., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Heerlen, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Neerpelt, Overpelt, Beverlo, Paal, Beringen, Hoepertingen, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Zelem, Loksbergen, Halen, Meijel, Sevenum en Maasbree.
- mottige dag**: Heel.
- mottige lucht** (*mottige loch*): Egchel.
- motsig (weer)**: Nederweert en Ell.
- motwarm**: Egchel.
- motswarm**: Vlodrop.
- motselig**: Susteren.
- mothete dag**: Buggenum.
- moddelheet**: Baarlo.
- moddelig (weer)**: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Velden.
- moddelige lucht**: Haelen.
- moddelig warm**: Blerick en Tegelen.
- moddele dag**: Brunssum.
- moddelwarm**: verspr. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in

- Heerlen, Leuken, Arcen en Meijel.
- moddelwarme dag:**
Grevenbicht/Papenhoven en Schaesberg.
- moddelweer:** Herten (bij Roermond), Echt/Gebroek en Vlodrop.
- moddel:** Roermond, Thorn en Sittard.
- moddelachtig:** Ell.
- mobberig weer:** Boekend.
- monketig:** Gronsveld.
- drukkend (weer):** verspr. Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Bleijerheide, Gulpen, Ingber, Epen, Ospel, Weert, Kelpen, Thorn, Stevensweert, Maastricht, Itteren, Neerharen, Zonhoven, Hasselt, Velm, Venlo, Gennep en Sevenum.
- drukkend warm weer:** Blerick.
- drukkend warm:** Meijel.
- drukkend heet:** Pey, Schimmert, Born, Stein en Venray.
- drukkende dag:** Meerlo en Meerssen.
- drukkende lucht** (*drukkende loch*): Hasselt.
- zwoel (weer):** verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook in Montzen, Welkenraedt, Horn, Roermond, Posterholt, Neeritter, Thorn, Maaseik, Stein, Geulle, Maastricht, Itteren, Overpelt, Velden, Blerick, Venlo en Meerlo.
- zwoele dag:** Rimbург.
- zwoele lucht** (ook *zwoel loch*): Neer, Welten en Schaesberg.
- zwoelige lucht** (*zwoelige loet*): Mechelen.
- zwoelig:** Tegelen, Sint-Huibrechts-Lille en Pey.
- warm, zwoel en vochtig weer:** Nieuwenhagen.
- zoel (weer):** Roermond, Montfort, Sittard, Spaubeek, Valkenburg, Eind, Weert, Smeermaas, Sint-Pieter, Venlo, Gennep, Venray en Tienray.
- zoele dag:** Merselo en Grubbenvorst.
- zoele lucht** (*zoel loch*): Heythuysen en Nieuwenhagen.
- vuil (weer):** freq. Ripuar.; ook in Simpelveld, Teuven, Beesel, Doenrade, Stein en Maasbree.
- vuil makend weer:** Wijlre.
- dof (weer):** Rekem, Maastricht, Kanne, Koninksem en Tessenderlo.
- dofte dag:** Borgharen en Heer.
- dofheid:** Heek.
- duf:** Sittard.
- graslucht** (ook *grasloch*): Baarlo, Roermond, Jabeek, Ulestraten, Bocholt, Waterlooos, Lanklaar, Hasselt en Blerick.
- grasweer:** Herten (bij Roermond).
- groeilucht** (*groeiloch*): Baarlo.
- groezaam (weer):** Oirlo en Maasniel.
- groezame lucht:** Middelaar.
- wassig weer:** Bree Wb. en in Waubach en Kinrooi.
- wassige lucht:** Bree.
- gewassig weer:** Eksel.
- wasbaar weer:** Maasniel en Stevensweert.
- wasselijk:** Hoeselt.
- goed voor de weien:** Oost-Maarland.
- flauw:** Sittard, Schimmert, Maastricht, Paal en Velm.
- lam weer:** Schimmert.
- lauw weer:** Reuver en Bree.
- lauwe dag:** Valkenburg.
- loom:** Velden en Tungelroy.
- lui:** Weert.
- lummelig:** Maasniel.
- waterlucht** (*waterloch*): Puth.
- donderweer:** Gronsveld.
- donderachtig:** Mheer.
- onweerachtig (weer):** Maasniel, Klimmen, Gruitrode, Opglabbeek en As.
- hommeltje:** Mal.
- torenweer:** Bergen.
- schoer:** Mheer.
- duister weer:** Klimmen.
- klammig:** Lommel.
- lelijk vochtig weer:** Mechelen-aan-de-Maas.

mistige lucht: Stein.
muf (weer): Sint-Truiden en Jabeek.
muffetig weer: Roermond.
mals weer: (ook *malts weer*): Bree, Waterloos, Meijel, Holtum en Wellen.
malse lucht: Spalbeek.
mat weer: Berg-en-Terblijt.
matte dag: Schimmert.
mats: Montfort en Sweikhuizen.
maf: Beesel en Roermond.
moe weer (*meug weer*): Schinnen.
natte lucht: Grathem.
vocht: Montzen.
vochtig nat weer: Maastricht.
vochtig (weer): Schaesberg, Tegelen, Sittard, Bree, Oost-Maarland, Veulen, Sint-Truiden en Venlo.
vochtige lucht: Bree.
voos broeierig weer: Ottersum en Milsbeek.
voos (weer): Eupen, Tegelen, Baarlo, Reuver, Eksel, Blerick, Venlo, Venray en Sevenum.
dikke lucht: Weert.
zware lucht (ook *zware loch*): Beegden, Susteren, Tungalroy en Neerpelt.
zwaar: Tegelen en Neerpelt.
vet weer: Blerick.
klam (weer): Heer, Gronsveld en Eupen.
kwakkelzomer: Valkenburg.
sloom: Tungalroy.
vadsig: Maastricht.
vadsig weer: Venlo.
vadsige lucht: Wellen.
hete dag: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Helden/Everlo, Hunsel, Urmond, Oirlo en Maasbree.
heet: Maasbree, Steyl en Rekem.
hitsig (weer): Vlodrop en Grevenbicht/Papenhoven.
puffetig: Kerkrade Wb.
schurftig weer: Ulestraten.
warm (weer): Schaesberg, Tegelen, Lanklaar, Maastricht, Oost-Maarland en Blerick.
warme dag: Eijsden.
loederig warm: Horst.

zomig (weer): Mechelen-aan-de-Maas, Boorseme en Klimmen.
zonnig: Blerick.
smachtend heet: Gruitrode.
smachtend: As.
smoorheet: Schinnen.
smoor: Merkelbeek.
stoomwarm: Eys en Mechelen.
stoom: Teuven.
stikheet: Gruitrode, Opglabbeek en As.
stinkend hete dag: Blitterswijck.
stikkende dag: Afferden.
stikkend: Neeroeteren, Opglabbeek en As.
hondsdagen: Roermond.
plakkerig: Venlo.
goede lucht: Oost-Maarland.
heldere lucht (*heldere loch*): Sittard.
ijle lucht (*ijl loch*): Vrusschemig.
rode lucht (*— loch*): Roosteren.
klaar: Gronsveld.
schone dag: Amby.
lonketig weer: Teuven.
lommerig: Nieuwstadt.
afmattend: Maastricht.
bloedend: Ubachsberg.
killig: Neerpelt.
niet te keren: Gruitrode.
nuttig: Merkelbeek.
tochtige lucht: Kermt.
dat weer pakt dich: Eys en Wittem/Partei.
de hits valt uit de lucht (*de hits valt uit de loch*): Wintershoven.
de lucht is overlopen (*de loch —*): Swalmen en Boukoul.
overlopen lucht: Opglabbeek.
open: Sint-Truiden.
doe ruiks de zwamlucht: Swalmen.
doe ruiks het gras: Sittard.

LAUW WEER

Kaart 23, pag. 264

N 81 (1980) (007, 008, 009);
 Vossen, H. (zj.hs).

Warm noch koud, loommakend, niet begeesterend weer.

Opgaven als **lauw** en **lauw weer** zij in dit lemma onder hetzelfde trefwoord **lauw (weer)** samengenomen; overigens staan in dit lemma zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden dooreen.

lauw (weer): freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Vaals, Weert, Meeuwen, Neeroeteren, Maastricht, Vlijtingen, Blerick, Boekend, Venlo, Venray en Meijel.

lauwig: Pey.

laf (weer): freq. Zuid. Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Wijlre, Gulpen, Haelen, Nederweert, Weert, Tungalroy, Hunsel, Gruitrode, Neeroeteren, Opglabbeek, Maastricht, Caberg, Itteren, Eigenbilzen, Hoeselt en Venlo.

lam: Weert.

lamlendig weer: Sittard.

sloom: Tungalroy en Oirsbeek.

flauw (weer): Vaals, Rimborg, Sittard, Klimmen en As.

lui (weer): verspr. Oostlb. en Horns; ook in Weert, Meeuwen, Buchten, Born, Bunde, Vlijtingen, Venlo, Gennep en Maasbree.

loom (weer): verspr. Kleverlds.; ook in Simpelveld, Eys, Epen, Roermond, Posterholt, Nieuwstadt, Lutterade, Hulsberg, Tungalroy, Ophoven, Buchten, Stein, Maastricht, Itteren en Velden.

voos (weer): verspr. Kleverlds.; ook in Neer, Schinnen, Schimmert, Kwaadmechelen, Velden en Venlo.

vots-lauw: Simpelveld.

zacht (weer) (ook *zach*, *zach weer*):
Moorveld (Waalsen), Meeuwen, Gruitrode, As,
Grevenbicht/Papenhoven,
Guttecoven, Geulle en Gennep.

moe (weer): verspr. Oostlb.; ook in Weert, Opglabbeek, Grevenbicht/Papenhoven, Blerick en Venlo.

kwakkelen: Simpelveld.

kwakkelweer: Holz.

mild: Tungalroy, Mheer en Heerlerbaan/Kaumer.

fijn: Gruitrode en Opglabbeek.

goed weer (*goe weer*): Meijel.

lekker weer: Stevensweert, Eys en Wittem/Partei.

gemütlich (du.): Ingber.

schoon weer: Meijel.

wassig: Tungalroy.

poem weer: verspr. Zuid.Oostlb.

niet koud: Hoeselt.

niet koud of nat: Montfort.

moddelwarm: Sittard.

zoet: Loksbergen.

geen weer: Gronsveld.

benauwd: Kerkrade.

dof: Maastricht.

dompig weer: Ospel.

dompig: Melick.

mat weer: Venlo.

mats: Pey en Montfort.

mottig: Neer.

motsig: Ell.

mubberig: Blerick.

vuil: Eys.

niet warm: Hoeselt.

koel: Noorbeek, Terlinden, Gruitrode en Maastricht.

zouwelweer: Susteren.

vazel weer: Roermond.

veranderlijk: Maastricht.

tamelijk: Pey.

là-là weer: Brunssum.

De volgende opgave is een werkwoordelijke uitdrukking;

het staat te loeren: Bree.

GROEIZAAM WEER ———

Kaart 24, pag. 265

N 22 (1963) (001a, 001c);

Gronsveld Wb. (284), Meijel Wb. (100, 101),
Tungelroy Wb. (220), Venray Wb. (640).

De groei bevorderend weer, warm en niet te droog.

Ook hier zijn opgaven als **groeizaam** en **groeizaam weer** samengenomen onder een trefwoord: **groeizaam (weer)**.

Zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden zijn in het lemma niet uit-een geplaatst; de werkwoorden staan achter in het lemma.

groeizaam (weer) (ook *groeitzaam*):
verspr. Noord.Oostlb., Centr.-Maaslds. en Kleverlds.; ook in Sittard, Nuth/Aalbeek, Gronsveld, Weert, Maasbracht, Stevensweert, Maastricht, Blerick en Venlo.

groeiweer: Valkenburg en Nieuwenhagen.

goed groeiweer: Buchten.

gewassig (weer): Eksel, Zolder, Lummen, Beverlo, Paal, Beringen, Donk (bij Herk-de-Stad), Kwaadmechelen, Zelem en Halen.

gewassig weertje (*gewassig weerke*): Eksel.

wasbaar weer: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Teuven, Leuken, Ell, Thorn, Eijsden, Oost-Maarland, Rosmeer, Niel-bij-St.-Truiden en Meijel.

goed wasbaar weer: Oost-Maarland.

wassig (weer): freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp.; ook in Waubach, Neer, Ospel, Tungelroy, Kinrooi, Ophoven, Neerharen, Val-Meer en Hoepertingen.

wasselijk (weer) (ook *wastelijk weer*): freq. Tongerlds.; ook in Achel, Neerpelt, Overpelt, Hasselt, Wellen, Velm, Borlo en Lommel.

wassend weer: Maaseik, Hoensbroek en Mechelen.

wasweer: Eygelshoven, Kerkrade, Bleijerheide en Schaesberg.

weer voor in te wassen: Wellen.

goed voor de wasdom: Schimmert.

vors (weer): freq. Kleverlds., verspr.

Noord.Oostlb., Maaskemp. en Tongerlds.; ook in Kerkrade, Ospel, Eind, Weert, Tungelroy, Stevensweert, Maastricht, Hamont, Kaulille, Lummen, Kermt, Hasselt, Beringen, Hoepertingen, Wellen, Herk-de-Stad, Niel-bij-St.-Truiden, Lommel en Velden.

vors weertje: Spalbeek.

vers (weer) (ook *ves*, *ves weer*):

freq. Centr.Maaslds, verspr. Oostlb.; ook in Heerlen, Kinrooi, Wolder/Oud-Vroenhoven, Neerharen, Oost-Maarland, Tongeren, Achel, Overpelt, Peer, Paal, Donk (bij Herk-de-Stad), Kwaadmechelen, Zelem, Linkhout en Halen.

vers regenweer (*ves renenweer*): Mechelen.

mals (weer) (ook *malts weer*):

freq. Noord.Oostlb., verspr. Maaskemp.; ook in Schaesberg, Gronsveld, Eind, Leuken, Tungelroy, Ell, Maaseik, Roosteren, Buchten, Rosmeer, Diepenbeek, Vliermaal, Neerpelt, Eksel, Peer, Zolder, Lummen, Beverlo, Paal, Beringen, Hoepertingen, Wellen, Donk (bij Herk-de-Stad), Borlo, Kwaadmechelen, Velden, Blerick, Venlo, Venray en Meijel.

mals weertje: Roermond, Romershoven en Hoeselt.

malse regen: Bergen, Weert en Schimmert.

mals regentje: Maastricht en Eygelshoven.

malse bui: Nunhem en Vruschemig.

mals buitje (*mals buike*): Neer en Vruschemig.

malse bijs: Nunhem.

vet weer: freq. Noord. Oostlb., verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Susteren, Limbricht, Stevensweert en Lanklaar.

vettig weer: Borgloon.
regenachtig weer (ook *regelachtig weer, rengelachtig, rengerachtig*): Lutterade, Sittard, Kinrooi, Thorn, Lanklaar, Grevenbicht/Papenhoven, Urmond en Val-Meer.
regenstig weer: Teuven.
regenweer (*renenweer*): Nieuwenhagen.
zacht regentje (*zach reentje*): Eygelshoven.
sijpelregen: Waubach.
warm regenachtig (*warm rengenachtig*): Oirsbeek.
vochtig weer: Teuven, Sittard, Holtum en Sint-Truiden.
nat weer: Kinrooi, Borgloon en Teuven.
loerachtig weer: Thorn.
meischeut: Montfort, Houthem en Gronsveld.
meischeutje: Stein, Smeermaas en Wijk.
goede nattigheid: Maasniel.
niffel weer: Borgloon.
gezegend weer: Tegelen en Maastricht.
gezond weer: Maastricht en Kerkrade.
goed weer (ook *goe weer*): Obbicht, Diepenbeek, Hamont, Neerpelt, Kaulille en Kermt.
goed weer voor de hoelef ('tuin'): Jabeek.
goed weer voor het veld: Lutterade.
goed weertje (*goe weerke*): Spalbeek.
schoon weer: Blerick.
zacht weer (ook *zach*): Jabeek, Hoensbroek en Gronsveld.
zoet weer: Mechelen, Sint-Martens-Voeren, Oost-Maarland en Linkhout.
zomerweer: Sevenum en Boorseme.
zomig weer: Heerlen, Puth, Hoensbroek, Ulestraten, Mechelen-aan-de-Maas en Urmond.
zeumetig: Maaseik.

zeumig weer: Heerlen, Puth, Schimmert en Lanklaar.
vruchtbaar weer (ook *vruchbaar weer*): Beegden, Roermond en Wolder/Oud-Vroenhoven.
vruchtig weer: Vliermaal.
sappig: Maastricht en Kerkrade.
gelp weer: Beegden, Montfort, Melick, Eind, Grathem, Thorn en Stevensweert.
boerenweer: Heer.
boterjaar: Sittard.
meiweer: Montfort.
mild weer: Welten, Haelen, Susteren en Grathem.
mul weer: Bree.
eindweer: Bleijerheide.
fris weer: Born en Hasselt.
geels: Tegelen.
weids: Heythuysen.
heet: Sint-Truiden.
broeierig: Hasselt.
moriljeweer: Mheer.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:
het wast goed: Hoensbroek.
alles wast wie hop: Holtum.
het heeft het goed vors gemaakt: Swalmen en Boukoul.
het is vers: Herten (bij Roermond) en Schimmert.
het houdt het vers: Klimmen.
het maakt het vers: Schimmert en Margraten.
het wordt zomer: Maastricht.
gedijen: Vrusschemig.
zo'n weer baat nog een keer: Bergen.

Naamwoordelijke uitdrukking:
gras en eendeneieren: Ottersum, Milsbeek en Blerick.

FRIS WEER

N 81 (1980) (009, 020).

Het begrip FRIS WEER wordt (bijna) overal uitgedrukt door bijvoeglijke

naamwoorden: “(het is) **fris**”, enz.
Opgaven met de connotatie “aange-
naam koud” (voor zover die evident
is) staan aan het begin van het lemma.

fris: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Simpelveld, Waubach, Ingber,
Montfort, Weert, Kelpen, Bree,
Meeuwen, Geulle, Maastricht,
Vlijtingen, Kwaadmechelen,
Venlo, Meerlo en Maasbree.
frisjes (ook *friskes*): Kwaadmechelen,
Venray en Roermond.
ziemlich (du.) **fris**: Schinnen,
Klimmen en Wijlre.
fijn koud: Herten (bij Roermond).
koel: Kerkrade, Gulpen, Beesel,
Swalmen, Merkelbeek en Stein.
luchtig: Sevenum.
een beetje koud: Maastricht.
behoorlijk koud: Kapel-in-'t-Zand.
aan de koude kant: Heerlen.
naar de koude kant: Echt/Gebroek.
redelijk koud: Eigenbilzen.
tamelijk koud (ook *tamelijk kald*):
Ingber, Neer, Reuver, Roermond,
Schimmert, Buchten, Velden,
Blerick, Venlo en Venray.
ziemlich (du.) **koud**: Simpelveld,
Vaals, Ubachsberg, Kunrade en
Eys.
koud (ook *kald*): verspr. Oostlb. en
Keverlds.; ook in Eys, Epen,
Vijlen, Tungalroy, Thorn,
Maastricht, Hoeselt en Jeuk.
kouwelijk: verspr. Zuid.Oostlb. en
Trichterlds.; ook in Heel,
Roermond, Montfort, Ell,
Ophoven, Stevensweert, Bree,
Stein en Geulle.
kouwig: Waubach, Weert, Thorn,
en Maastricht.
koudachtig: Geleen en Maastricht.
koudig: Schimmert.
kouwelig: Vlodrop, Klimmen en
Heerlerbaan/Kaumer.
nogal koud: Reuver.
kil: Sittard, Heer, Gruitrode,
Opplabbeek, As, Stein en
Maastricht.

kilderig: Tienray, Blerick en Venlo.
killig: Heerlen, Montfort, Gronsveld,
Neeroeteren, Opplabbeek, Born
en Vlijtingen.
knielig: Gulpen.
pittig: Venlo.
schuiderig: Nieuwenhagen.
schuw: Opplabbeek.
spits: Heerlerbaan/Kaumer, Eys,
Wittem/Partei, Herten (bij
Roermond) en Oirsbeek.
nijpig: Ospel.
noebelachtig: Sevenum.
niks te lekker: Maastricht.
ijzig koud: Holz.
akelig koud:
Grevenbicht/Papenhoven.
wreed koud: Maastricht.
zuur koud: Susteren.
zuur: Meijel.
bits: Guttecoven.
het is geen hits: Swalmen.
nutweer: Sittard.
ozel: Steyl.
ozelig: Tegelen, Reuver, Boekend en
Venlo.

In de volgende opgave wordt het
begrip uitgedrukt door een zelfstan-
dig naamwoord:

koude (*kelde*): Venlo.

WISSELVALLIG WEER —

Kaarten 25 en 26, pag. 265 en 266

N 22 (1963) (052), N 81 (1980) (006, 023,
026);

Tungalroy Wb. (220).

Onstabiel weer, afwisselend zonnig
en bewolkt of regenachtig weer.
De zeer talrijke lexicaal verschillen-
de antwoorden op deze vraag zijn
over twee groepen verdeeld: naam-
woordelijke en werkwoordelijke uit-
drukkingen, elk met een eigen ver-
spreidingskaart

A. Naamwoordelijke uitdrukkingen:

wisselvallig (weer): Eys, Wittem/Partei, Vijlen, Egchel, Montfort, Vlodrop, Moorveld (Waalsen), Oirsbeek, Schimmert, Meeuwen, Neeroeteren, Buchten, Geulle, Maastricht, Meerlo en Meijel.

wisselweer: Merkelbeek.

wisselend bewolkt: Posterholt.

afwisselend: Tegelen.

loerachtig (weer): freq.

Noord.Oostlb., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Welten, Teuven, Susteren, Schimmert, Ospel, Weert, Leuken, Bocholt, Waterloos, Hoeselt, Hasselt, Beringen, Herk-de-Stad, Velden, Blerick, Hout-Blerick, Gennepe en Meijel.

loerweer: Ophoven, Stevensweert, Diepenbeek, Paal, Hoepertingen en Venray.

geen standvastig weer: Eksel.

geen vast weer: Roermond, Doenrade, Schinnen, Ell, Ophoven, Thorn en Maastricht.

geen weer: Oost-Maarland.

gek weer: Hasselt en Vliermaal.

rare lucht (ook *raar loch*): Oirlo en Stein.

twijfelachtig (weer): Herkenbosch, Schinnen, Opglabbeek, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Romershoven, Overpelt, Eksel, Hasselt en Zelem.

weifelachtig weer: Born.

veranderlijk (weer): Gruitrode, As, Maastricht, Eigenbilzen en Blerick.

verandering: Wijlre.

kwakkelig (weer): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Sittard, Geulle, Maastricht, Velden, Venlo, Sevenum en Maasbree.

kwakkelige lucht: Sevenum.

kwakkelachtig: Maasbree, Neer en Itteren.

kwakkelachtige lucht: Hunsel.

kwakkelweer (ook *kwakkeleweer*): verspr. Oostlb.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Wittem/Partei, As, Grevenbicht/Papenhoven, Geulle, Maastricht, Bunde, Wijk, Boekend, Venlo, Gennepe en Meijel.

kwakkellucht (ook *kwakkelloch*, *kwakkelloet*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Beesel, Haelen, Montfort, Weert, Thorn, Stein, Maastricht, Kwaadmechelen, Venlo, Venray, Meijel en Maasbree.

kwaklucht (*kwakloch*): Steyl.

kwakkel: Tungelroy, Haler en Pey.

braggelig weer: Stein.

braggelweer: Sittard en Geleen.

braggelweer: Hoensbroek.

faggelend weer: Susteren.

faggelachtig weer: Spaubeek.

draaiend weer: Peer.

eerst regen en dan weer klaar

(— *rengen*): Montfort.

onbestendig (weer): Ubachsberg, Oirsbeek, Valkenburg en Maastricht.

bedenkelijk (weer): Stevensweert en Schimmert.

onstabiel weer: Vrusschemig en Vaals.

op en neergaand weer: Schimmert.

onvast weer (ook *onvas weer*): Gulpen, Susteren, Schinnen, Wijnandsrade en Tungelroy.

niet vast: Heerlen, Roermond, Maastricht en Tongeren.

onzeker weer: Simpelveld, Vlodrop, Hoensbroek, Gronsveld, Weert, Thorn en Venlo.

onzekere lucht: Weert.

niet zeker: Susteren en Heerlen.

grillig weer: Tungelroy.

onbetrouwbare lucht (— *loch*): Kapel-in-'t-Zand.

regenachtig (weer) (ook *rengelachtig*, *rengerachtig*): Heerlen, Wijlre, Horn, Swalmen, Vlodrop, Pey, Schimmert, Hulsberg,

Tungelroy, Buchten, Stein, Maastricht, Zonhoven en Venlo.
regenachtige lucht: Ingber, Herten (bij Roermond), Doenrade en Meijel.
regenlucht (ook *regellucht, regenloch, regenloet, rengellucht, rengenloch*): verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Vaals, Horn, Heel, Montfort, Weert, Kelpen, Thorn, Echt/Gebroek, Born, Stein, Maastricht, Velden, Boekend, Venlo en Meijel.
regenwolk: Sittard.
rengelig: Weert.
bijs-lucht: Sevenum.
bijzig: Weert.
bijsachtig: Sevenum en Ell.
betrokken lucht (*betrokken loch, betrokken loet*): Roermond en Epen.
betrokken: Eys, Wittem/Partei, Tegelen, Reuver, Oirsbeek, Neeroeteren, Guttecoven en Maastricht.
buiig (weer): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Reuver, Vlodrop, Hunsel, Echt/Gebroek, Venlo, Gennep en Venray.
vol buien: Klimmen.
dompetig: Noorbeek en Terlinden.
bronkweer: Halen.
waterlucht: Mheer.
wassig: Opglabbeek.
zeverweer: Beesel en Sittard.
zeverlucht: Jeuk.
zemelweer: Geulle en Moorveld (Waalsen).
zouwweer: Vaals.
miezer: Pey.
broeierig: Buchten.
bruinachtig weer: Spalbeek.
donker weer: Stein.
duister (weer): Meerlo en Sittard.
duistere lucht (ook *duister loch*): Beesel, Roermond, Pey, Maastricht en Itteren.
grijze lucht (ook *grijs loch*): Eys, Gulpen, Schinnen, Amstenrade, Venray en Sevenum.

grijs: Venlo.
somber: Roermond.
vieze lucht (ook *vies luf*): Kwaadmechelen en Waubach.
zwarte lucht (*zwarte loch*): Merkelbeek.
wilde lucht (*wil loch*): Beesel en Grevenbicht/Papenhoven.
dikke lucht (*dikke loch*): Maastricht.
geüdderde lucht (*geüdderde loch*): Gronsveld.
velachtige lucht (*velachtige loch*): Maasbree.
ruwe lucht (ook *ruw loch*): Beesel en Herten (bij Roermond).
zwakke lucht: Tungelroy.
donderlucht (*donderloch*): Gulpen.
hoddelenweer: Simpelveld en Ingber.
hoddelsweer: Geulle en Simpelveld.
hoddeltig: Mheer.
hondsweer: Wijlre.
klungelig weer: Roermond.
knoeilucht: Stein.
krank weer: Susteren en Gulpen.
krikkel weer: Tungelroy en Ell.
mottig weer: Hoepertingen.
pilatusweer: Hulsberg.
toë lucht: Beesel.
treuzellucht: Montfort en Schimmert.
treuzelweer: Thorn.
stil weer: Puth.
vast weer (*vas weer*): Geleen.
dom weer: Mal.
lommel weer: Stein.
kilt: Merkelbeek.
klam: Kerkrade.
moedwillig: Kwaadmechelen.
opgeklaard: Ospel.
pokkerig: Maastricht.
bratsel: Opglabbeek.
gezeik: Meijel.
nattigheid: Ospel.

B. Werkwoordelijke uitdrukkingen:
loeren: Achel, Overpelt Melick en Kermt.
het (weer) loert: Montfort, Waterloos, Opglabbeek,

Mechelen-aan-de-Maas, Hoeselt en Lommel.

het (weer) staat te loeren: Baarlo, Swalmen, Boukoul, Ulestraten, Bree, Mechelen-aan-de-Maas, Velden en Blerick.

het (weer) is aan het loeren: Maasniel en Neerharen.

het zit te loeren: Tegelen.

braggelen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Melick, Geulle, Itteren en Kwaadmechelen.

bruzelen: Geleen.

bronken: Simpelveld, Nieuwenhagen, Limbricht en Mheer.

het weer is aan het bronken: Jabeek.

kwakkelen: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Pey, Schinnen, Sweikhuizen, Tungelroy, Maastricht, Caberg, Itteren, Velden, Venlo en Sevenum.

het kwakkelt: Caberg.

het knoeit: Herten (bij Roermond).

knoeien: Nieuwstadt.

het is get aan het knoeien: Grevenbicht/Papenhoven.

luimen: Borlo.

ezelen: Hasselt.

bijzen: Loksbergen.

duister kijken: Venlo.

op- en afgaan: Brunssum, Heerlen en Eys.

overlopen: Loksbergen.

wisselen: Rimburch.

zibberen: Jeuk.

zouwelen: Sittard en Oirsbeek.

de duivel houdt kermis: Klimmen.

het is kermis in de hel: Maastricht.

nu regent het, dan is het weer schoon: Hoeselt.

het kan doen wat het wil (— wilt): Meeuwen.

het (weer) doet wat het wil (ook — wilt): Amstenrade, Eyselshoven en Kerkrade.

het weer weet niet wat: Velm.

het weer weet niet wat het gaat doen: Kinrooi.

het (weer) weet niet wat het moet: Maastricht.

het weer weet niet wat het moet doen: Lummen en Niel-bij-St.-Truiden.

het (weer) weet niet wat het wil (ook — wilt): verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Nieuwenhagen, Waubach, Mechelen, Tegelen, Maasniel, Melick, Ell, Maasbracht, Bocholt, Bree, Gelieren/Bret, Rosmeer, Neerpelt, Zolder, Hasselt, Borgloon, Borlo, Velden, Venlo en Meijel.

het (weer) weet niet wat te doen: Beverlo en Donk (bij Herk-de-Stad).

het weet goed niet wat het wil (— wilt): Lommel.

ze weten niet wat ze willen: Beringen.

daar is regen op weg: Ingber.

er zit regen in de lucht (— loch): Ingber.

daar zit regen in de lucht: Bree, Opglabbeek en As.

daar hangt regen in de lucht: Kapel-in-'t-Zand.

het hangt regen in gen lucht: Eys.

daar zit hamerslag in de lucht: Meijel.

de lucht belooft regen: Echt/Gebroek.

de lucht betreft: Ell.

het deugt niet: Caberg.

het dreigt: Maastricht.

het geeft regen (het geeft ringen): Nieuwstadt.

het is aan het brutselen: Wintershoven.

het is geen weer: Borgloon.

het regent alle honds: Meijel.

het staat te houwen: Neerpelt.

het weer is aan het udderen: Jabeek en Hoensbroek.

het weer is bedenkelijk: Echt/Gebroek en Schimmert.

het weer is in bedenck: Val-Meer.

het weer staat zich te bedenken:
Tegelen.

het (weer) is zich aan het bedenken: Mechelen-aan-de-Maas en Urmond.

het weer is in een klink: Lummen.

het weer is niet te vertrouwen:
Oirsbeek, Maastricht en Heer.

het weer is niet vast: Susteren en Nieuwstadt.

het weer is onzeker: Roosteren en Wellen.

het weer is twijfelachtig: Sittard.

het weer is voor evenveel:
Heythuysen.

het weer is wild: Hoensbroek en Klimmen.

het weer staat niet: Gruitrode en Opglabbeek.

het (weer) staat niet vast:
Heythuysen en Stevensweert.

het weer staat te dreisen:
Ulestraten.

het weer weet niet wat het dreist:
Schaesberg.

het weer staat te dromen:
Oost-Maarland.

het weer staat te komen: Ulestraten.

het (weer) staat te luisteren: verspr. in noordelijk Kleverlds.

het weer verandert (*verangert*): Stein.

het weer wil niet (— *wilt*):
Linkhout.

het weer wordt niet wat: Riksingen.

het wil: Amstenrade.

WINDERIG WEER —————

Kaart 27, pag. 266

N 22 (1963) (039), N 81 (1980) (016), SGV (1914) (44), ZND 13 (1925) (001), ZND m (Criens);
Kerkrade Wb. (092), Venray Wb. (678),
Weertlands Wb. (361);
Goossens, H. (1981).

Vergelijk ook paragraaf 2.5, Wind.
Zoals in het lemma WISSELVALLIG

WEER, zijn ook hier de talrijke over twee groepen verdeeld: naamwoordelijke en werkwoordelijke uitdrukkingen. In de kaart worden alleen de naamwoordelijke uitdrukkingen behandeld.

A. Naamwoordelijke uitdrukkingen:
winderig (weer) (ook *wingerig*, *wingerig weer*, *winjerig*, *winjerig weer*, *winkerig*, *winkerig weer*, *winkterig*, *winnerig*, *winnerig weer*): alg. Oost.Zuidlb., Zuid.-Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Horns en Trichterlds.; ook in Weert, Neeroeteren, Waterloos, As, Wintershoven, Beringen en Halen.

winderig weertje (*winderig weerke*): Maastricht.

windetig (weer) (ook *wingetig*, *winketig*, *winketig weer*):
Simpelveld, Heerlen, Eys, Wittem/Partei, Baarlo, Maastricht, Vliermaal, Riksingen, Wellen en Borgloon.

windetig wild (*wingetig wild*): Eys.

windachtig (weer) (ook *winktachtig*): verspr. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Dieteren, Mheer, Ospel, Leuken, Opglabbeek, As, Achel, Overpelt, Lummen, Kermt, Hasselt, Lommel, Meijel en Maasbree.

windig (weer) (ook *wingig*, *wingig weer*, *winjig*, *winjig weer*, *winnig weer*): freq. Oost.Zuidlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Bleijerheide, Grevenbicht/Papenhoven en Born.

windisch (du.): Kerkrade Wb.

windsig: Amby.

windweer: Beringen, Montfort en Herk-de-Stad.

veel wind (ook *wink*): Welkenraedt, Ulestraten, Klimmen en Smeermaas.

vol wind (ook *winj*): Susteren en Heek.
bolle wind: Meerlo.
koude wind (*kouwe wind*): Stein.
strange wind: Mechelen-aan-de-Maas.
lelijke wind: Rekem.
vieze wind (*vieze wink*): Kerkrade.
een hele wind: Hoepertingen.
wat een wind (ook *wink*): Meijel en Heerlerbaan/Kaumer.
weer met veel wind: Limbricht.
wind (ook *wink*): Hoeselt, Holz en Eys.
waaiurig (weer): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Vlodrop, Weert, Wolder/Oud-Vroenhoven, Borgharen en Venlo.
waaietig: Noorbeek en Terlinden.
waaiachtig weer: Tegelen.
waaiweer: Bergen.
wasweer: Zelem.
een flinke waai: Herten (bij Roermond).
ruw (weer): freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns, Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Weert, Maaseik, Stokkem, Obbicht, Hamont, Neerpelt, Kaulille, Velden en Blerick.
wild (weer): Margraten, Gronsveld, Mheer, Stevensweert, Eijsden, Eigenbilzen, Rosmeer, Diepenbeek, Romershoven en Hoeselt.
trekachtig (weer): Weertlands Wb. en in Buggenum, Swalmen, Boukoul en Kwaadmechelen.
trekkerig: Peer.
zuchtig (weer): Tegelen, Beesel, Herten (bij Roermond) en Schimmert.
stormig weer (*stormisch weer*): Eyselshoven.
stormweer: Linkhout.
stormachtig: Grevenbicht/Papenhoven.
schraal weer: Opglabbeek en Maastricht.
schouw weer: Stokkem.

roepig weer: Swalmen.
spoezig weer: Maasniel.
boezurig (weer): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Blerick en Venlo.
boesachtig: Helden/Everlo, Belfeld, Opglabbeek, Venray en Meijel.
boezig: Stevensweert.
blazerig: Venlo.
bol weer: Sevenum.
boos (weer): Haler en Montfort.
gek weer: Borlo.
dwaas weer: Kwaadmechelen.
zot weer: Borlo en Wellen.
geblaaster: Kinrooi.
gemeen: Oost-Maarland.
luchtig weer: Hout-Blerick.
onrustig: Weert.
woest: Lummen.
zwoel: Meijel.

B. Werkwoordelijke uitdrukkingen:
het waait: Teuven, Herkenbosch, Schimmert, Kelpen, Opglabbeek, Maastricht, Caberg, Wijk, Riksingen, Zonhoven, Velm en Sint-Truiden.
het waait fel: Haelen.
het waait flink: Oirlo.
het waait get: Haelen en Maastricht.
het waait nogal: Beverlo en Maastricht.
het waait verschrikkelijk: Ingber.
het is waaiurig: Heerlen.
wat waait het: Wijlre.
het windt (ook *het wingt, het winkt*): Nieuwstadt, Gulpen en Vaals.
de wind werpt zich op: Sittard.
daar is veel wind: Bree.
daar is weer wind: Sittard.
het heeft veel wind (ook — *wink*): Teuven en Welkenraedt.
het is veel wind (ook *wink*): Schimmert en Waubach.
het is wind: Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Riksingen.
het is winderig: Susteren.
het is windig: Jabeek.
het boest: Venray en Stokkem.
het bijst: Opglabbeek.

daar staat een flinke bijs:

Nieuwstadt.

de bijs gaat: Maaseik.

daar is wind uit: Doenrade.

het jaagt fel: Jeuk.

het stormt: Oirlo en Stein.

het tempeest: Opglabbeek.

SLECHT WEER, HONDEN- WEER

Kaart 28, pag. 267

N 07 (1961) (062), N 22 (1963) (002a), N 81 (1980) (007, 011, 021);

Gronsveld Wb. (059), Haspengouws Id. (209), Heerlen Wb.2 (127), Kerkrade Wb. (071, 090), Meijel Wb. (100), Sittard Wb. (335), Tongeren Wb. (220), Tungalroy Wb. (220), Venray Wb. (491);
Daelen, J.v. (1933-41).

Zeer onaangenaam nat, winderig en koud weer.

slecht (weer) (ook *slech*, *slech weer*): freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Vaals, Teuven, Montzen, Henri-Chapelle, Ospel, Weert, Tungalroy, Ophoven, Thorn, Bree, Meeuwen, Neeroeteren, Eigenbilzen, Hoeselt en Jeuk.

hondenweer (ook *hongenweer*, *honjeweer*): freq. Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Heerlerheide, Heerlen en Roermond.

hondsweer (ook *hongsweer*, *honksweer*): alg. Noord.Oostlb., freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Ripuar., Weertlds., Horns, Trichterlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Remersdaal, Montzen, Tongeren, Eksel, Sevenum en Maasbree.

hondweer: Stein.

hondsvottenweer: Bunde.

weer daar zul je geen hond doorjagen: Heel.

geen weer om nog een hond door te jagen: Venlo.

daar kunt ge nog geen hond door jagen: Neerharen.

men zou daar nog geen hond door jagen: Baarlo en Boukoul.

om nog geen hond door te jagen: Bree en Swalmen.

om geen hond uit te jagen: Sittard.

voor nog geen hond uit te jagen: Mheer.

te schouw voor een hond uit te jagen: Valkenburg.

te slecht om een hond in te jagen (*— slech*): Nieuwstadt.

te slecht om een hond naar buiten te schicken (*— slech*): Sittard.

beestenweer: zeldz. Kleverlds.; ook in Kerkrade, Egchel, Urmond, Maastricht, Oost-Maarland en Velden.

beestig weer: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Herten (bij Roermond).

hengstenweer: Wijlre.

schouw (weer): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Ophoven, Thorn en Jeuk.

schrouw (weer): freq. Oost.Zuidlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Maastricht en Itteren.

wreed weer (ook *vrie weer*): Tungalroy en Eys.

rot (weer): zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Schinnen, Weert, Thorn, Meeuwen, Gruitrode, Opglabbeek, Grevnbicht/Papenhoven, Obbicht, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Wijk, Loksbergen, Velden, Venlo, Venray, Meerlo en Meijel.

vies (weer): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Reuver, Horn, Posterholt, Gruitrode, As,

Obbicht, Maastricht, Vlijtingen, Gennep, Oirlo en Maasbree.
vuil: verspr. Maaskemp.; ook in Weert.
schmutzig (du.): Teuven.
smurig (weer): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Gruitrode, Opglabbeek, As, Wanssum en Meijel.
gemeen weer: Kwaadmechelen en Wolder/Oud-Vroenhoven.
ruw (weer) (ook *roewe, ruf*): verspr. Oostlb., Horns, Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Vijlen, Nederweert, Maastricht, Kwaadmechelen, Blerick, Boekend en Venlo.
ruw en nat: Weert.
ruw en natterig: Meerlo.
ruw en regenachtig (ook *ruw en rengelachtig, ruw en rengenachtig*): Maasbree, Venlo en Weert.
regenachtig (weer) (ook *rengelachtig, rengerachtig*): Reuver, Ospel, Tungalroy, Buchten, Maastricht en Hoeselt.
regenweer (ook *rengenweer*): Sittard en Merkelbeek.
schuiverachtig (ook *schuvelachtig*): Neer, Haelen, Susteren en Schimmert.
schuiverig: Heel en Geleen.
schuiverweer: Oirsbeek.
schuivetig: Roermond.
schuivig weer: Venray, Sevenum en Beesel.
koud, nat en schuiverachtig: Tegelen.
smiezig: Weert.
schabberig (*schabbetig*): Maastricht.
schabbig weer: Reuver.
schebberig: Maastricht.
bijzachtig weer: Maasniel.
boesachtig: Nunhem.
nut (weer): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Simpelveld, Kunrade, Weert, Obbicht, Guttecoven, Geulle, Bunde, Venray en Meijel.
nut zuur weer: Kapel-in-'t-Zand.

te nut: Nederweert.
onnut weer: Klimmen.
mottig: Gruitrode, Opglabbeek en Eys.
miezerig: Sweikhuizen.
smodderweer: Haspengouws Id.
zeikweer: Meerssen.
zeiketig weer: Klimmen.
strontweer: Meeuwen en Jeuk.
klotenweer: Obbicht.
knudde: Schinnen en Schimmert.
pet weer: Tegelen, Venlo en Obbicht.
naadje pet: Montfort.
pokkenweer: Maasniel.
hoddelsweer: Eys.
bar weer: Oirlo en Stevensweert.
boos weer: Grevenbicht/Papenhoven.
geen weer: Tegelen, Panningen, Nieuwstadt, Schinnen, Boeket/Heisterstraat, Weert en Hunsel.
kwaad weer (ook *kaai weer*): verspr. Kleverlds.; ook in Tegelen en Maastricht.
schraal weer (ook *schraar weer*): Ell, Bree en Maastricht.
wild weer: Stevensweert en Opglabbeek.
herfstweer: Velden.
allerheiligenweer: Kerkrade Wb.
akelig weer: Oirlo.
krank weer: Pey en Schinnen.
miserabel weer: Tegelen, Valkenburg en Nieuwenhagen.
miserabelig: Opglabbeek.
armoedig weer: Boshoven.
bangelijk weer: Sint-Pieter.
bochtig weer: Susteren.
vettig weer: Maasbree, Heythuysen en Kelpen.
weer wie een vot: Herten (bij Roermond).
zouwweer: freq. Ripuar.; ook in Heerlen, Eys, Sittard en Gennep.
zouwig weer: Kerkrade.
zouw: Simpelveld.
zuur weer: Schinnen en Klimmen.
schuilregen: Eys.
nat: Gruitrode.

bol: Swalmen.
bonkig: Pey.
dwaas: Loksbergen.
guur: Venlo en Maastricht.
stormig (*stormisch*): Kerkrade.
stronts (*strongs*): Vaals.
winderig: Oirlo.
foei wat een weertje (*weerke*):
 Maastricht.
het gaat boezen: Opglabbeek.
het weer begaat hem: Ell.

DRUILERIG EN KOUD WEER

Kaart 29, pag. 267

DC 02 (1932) (061), N 22 (1963) (002a, 013, 019), N 81 (1980) (012a, 012b, 014, 015, 020, 022), SGV (1914) (17, 25, 42), ZND 19B (1936) (005a), ZND 27 (1938) (085), ZND m (Coomans, Franssen, Houben, Langohr, Welter);
 Bree Wb. (084, 309), Genk Wb. (095), Gronsveld Wb. (300, 428), Kerkrade Wb. (050), Limburgs Id. (170), Meijel Wb. (101), Sittard Wb. (335), Tegelen Wb. (104, 133), Tungalroy Wb. (222), Valkenburg Wb. (124), Venray Wb. (354, 448, 645), Weertlands Wb. (321);
 Boileau, A. (1971), Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b).

Slecht weer zoals in het lemma SLECHT WEER, HONDENWEER, maar zonder de connotatie van de harde wind.

De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staan achter in het lemma bijeen.

nat (weer): alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., het Nederlands deel van Centr.Lb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Getelds.; ook in Eigenbilzen, Hoeselt, Kaulille, Lummen, Hasselt, Paal, Tervant, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Tessenderlo en Lommel.

nat koud: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Vijlen, Weert en Stein.
nat en koud: Montfort en Schimmert.
nat en koud weer (*nat en kald*): Venlo.
nat en kouwelijk: Remersdaal.
nat en vochtig: Venlo en Ingber.
natsig (weer): Bree Wb. en in Tegelen, Beesel, Swalmen, Pey en Brunssum.
natte boel: Eys en Wittem/Partei.
nattig (weer): Heer, Gruitrode, Opglabbeek, As en Leopoldsburg.
nattigheid: Beesel, Montfort, Born en Kwaadmechelen.
nats: Geysteren.
regenachtig (weer) (ook *regelachtig, regelachtig weer, rengelachtig, rengelachtig weer, rengenachtig, rengerachtig, rieringachtig*): freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Simpelveld, Ospel, Weert, Vlijtingen, Hoeselt, Eksel, Hasselt, Borlo, Kwaadmechelen, Loksbergen en Lommel.
regenweer (ook *regerweer, renenweer, rengelweer, rengenweer*): Simpelveld, Eys, Gulpen, Ingber, Sittard, Merkelbeek, Weert, Beringen en Venlo.
regenerig (*renerig*): Waubach.
regenetic (*rengeretic*): Eigenbilzen.
regenkrank: Rimborg.
regentig weer: Ubachsberg.
vochtig (weer): freq. Oost.Zuidlb., verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Lonerlds., zeldz. Noord.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Holz, Vaals, Teuven, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Rutten, Spalbeek, Sint-Truiden, Jeuk, Velden en Venlo.
waterkoud (weer) (ook *waterkald, waterkald weer*): freq.

- Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr.
Horns, Centr.Maaslds.,
Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook
in Weert, Maastricht, Caberg,
Itteren en Wellen.
- waterachtig:** Venray.
- waterig:** Weert en Haelen.
- waterig koud:** Weert en Sittard.
- miezelig (weer)** (ook *miezelig*,
miezelig weer): freq. Oost.Zuidlb.
en Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.
en Kleverlds., zeldz. Trichterlds.;
ook in Eind, Weert, Tungalroy,
Maasbracht, Stevensweert,
Hoeselt, Hasselt, Borgloon,
Halén, Velden, Blerick en Venlo.
- miezerachtig:** Heythuysen.
- miezelig (weer):** Tegelen, Puth,
Stevensweert, Maastricht en
Venray.
- miezig:** Ospel.
- miserabel (weer):** Paal en Bree.
- motregen** (*motregel*): Wellen.
- mottig (weer):** zeldz. Oostlb.; ook in
Kinrooi, Waterloo, Oplabbeek,
Mechelen-aan-de-Maas,
Boorse, Maastricht, Smeermaas,
Vlijtingen, Val-Meer, Mal,
Neerpelt, Velm, Kwaadmechelen
en Meijel.
- motterig weer:** Stokkem.
- motsig (weer):** Weert.
- mozelachtig weer:** Herkenbosch.
- mozelig:** Roermond.
- moezelig weer:** Venlo.
- mokkig weer:** Overpelt.
- monketig (weer):** verspr.
Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen,
Teuven, Sint-Martens-Voeren,
Maastricht en Oost-Maarland.
- monkweer:** Neerharen.
- druiligerig (weer):** zeldz. Oostlb.;
ook in Welten, Stein en Boekend.
- druilig:** Tongeren.
- klam (weer)** (ook *klamp*): zeldz.
Noord.Oostlb.; ook in
Simpelveld, Kunrade, Eys,
Doenrade, Mheer, Stein,
Maastricht, Caberg, Loksbergen,
Arcen en Venlo.
- klammig (weer)** (ook *klampig*,
klampig weer): Kwaadmechelen
en Meeuwen.
- klamsig:** Kapel-in-'t-Zand.
- klam en koud:** Nieuwenhagen.
- klef:** Tegelen.
- bijzig:** Bree Wb.
- buiig:** Venray, Oirlo en Brunssum.
- dompig:** Herten (bij Roermond).
- dampig:** Montfort.
- duftig:** Tongeren.
- fakkelig weer:** Schaesberg.
- fakkelweer:** Sittard.
- schuiverachtig:** Weertlands Wb. en
in Roermond.
- schuiverig (weer):** Venlo, Susteren
en Sittard.
- koud en schuiverachtig:** Neer.
- kwakkelweer** (ook *wakkelweer*):
Eys, Wittem/Partei, Beesel,
Beegden, Schinnen, Arcen, Well
en Wellerlooi.
- kwakkelig:** Reuver en Sint-
Odiliënberg.
- kwakkeltig weer:** Valkenburg.
- kwakweer:** Eksel.
- kwakkelachtig (weer):** Panningen,
Heel, Hunsel en Velden.
- smiesweer:** Waubach.
- smiezelig weer:** Vrusschemig,
Waubach, Ottersum en Milsbeek.
- smies:** Vaals.
- smodderweer:** Hoeselt, Wellen,
Borlo en Jeuk.
- smotsig:** Gronsveld.
- loerig:** Beringen.
- loerweer:** Bree.
- onvast weer** (*onvas weer*): Puth.
- mistig (weer):** Hoeselt en Tongeren.
- betrokken:** Eys.
- ozelig weer:** Venlo en Beesel.
- ozelachtig:** Oirlo.
- sijpelig weer:** Heerlerbaan/Kaumer.
- slap weer:** Buggenum.
- slecht weer** (*slech weer*): Thorn.
- smerig (weer):** Bergen en Meijel.
- zouwel(weer):** Eygelshoven,
Bleijerheide, Eys, Tegelen,
Montfort, Lutterade en
Hoensbroek.

zouwweer: Bergen en Kerkrade.
zouwelig (weer): Simpelveld,
 Tegelen, Vlodrop, Susteren,
 Sittard en Hoensbroek.
zouwelachtig weer: Velden.
zouwerig: Urmond.
zeverweer: Heythuysen, Haelen,
 Spaubeek, Ophoven, Lummen,
 Donk (bij Herk-de-Stad) en
 Linkhout.
zeverachtig: Lommel en Pey.
zeverig (weer): Pey en Maastricht.
zeikweer: Venlo.
zabberweer: Spalbeek.
zibbelweer: Urmond.
zuur weer: Linkhout, Maastricht en
 Kerkrade.
knouiweer: Urmond.
vies knouiweer: Grathem.
vies (weer): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook
 in Gulpen, Tegelen, Echt/Gebroek,
 Guttecoven en Eigenbilzen.
vuil (weer): Kinrooi, Bocholt,
 Maastricht, Kermt en Beverlo.
vuile luchten: Peer.
afgaand weer: Doenrade.
dof weer: Peer.
droevig weer:
 Grevenbicht/Papenhoven en
 Romershoven.
drollig weer: Lummen.
ellendig (weer): Hasselt en
 Vliermaal.
flauw weer: Lottum, Kessel en
 Rimburg.
foddelweer: Mechelen-aan-de-Maas.
schraal weer: Bree.
kil weer: Sittard.
open weer: Belfeld en Schimmert.
triestig (weer): Loksbergen, Kermt
 en Ketsingen.
overlopen: Zelen.
vers (ook *ves*): Swalmen, Sint-
 Odiliënberg, Schimmert en
 Meeuwen.
vors (weer): Ospel, Gruitrode,
 Opglabbeek, As, Tienray en
 Swolgen.
voos (weer): Venray, Grubbenvorst
 en Maasbree.

laf weer: Meerssen.
loom weer: Wijlre.
ruizelig: Weert en Oirsbeek.
ruizerig: Sevenum.
zemelachtig: Beek.
zemer: Pey.
bronketig: Limbricht.
dreisig (“dreigend”): Oirsbeek.
knetserig: Venlo.
nuffelig: Sint-Truiden.
kwade lucht (*kaai loet*): Mheer.
wreed koud (*vrie koud*): Venray Wb.
luisweer: Borgloon.
zabberig: Rosmeer.
vlaasweer: Sevenum.
wakweer: zeldz. Kleverlds.; ook in
 Mheer.
strontweer: Niel-bij-St.-Truiden.
rotweer: Lommel, Blitterswijck en
 Oirlo.
zuipnat: Tegelen.
stuiverig: Kwaadmechelen.
trekachtig: Gruitrode.
treuzelig: Zolder.
twijfelachtig: Hasselt.
vleddig: Kerkrade.
zwak weer: Ell en Brunssum.
schoon weer: Susteren.
zacht weer (*zaft weer*):
 Blitterswijck.
zalig weer: Venlo.
klein buitje (*klein buike*):
 Maastricht.

De volgende opgaven zijn werk-
 woordelijke uitdrukkingen:

knoeien: Opglabbeek.
fiezelen: Genk.
mokken (ww.): Limburgs Id.
kwakkelen: Grathem.
regen krijgen: Hout-Blerick.
daar zit regen in de lucht (ook
regel, rengel): Gruitrode,
 Opglabbeek en As.
zo komen blaasjes op het water
(blaaskes): Venlo.
het regent (*het reent*): Vaals.
het stofregent (*het stofreget*): Achel.
het droogt niet: Meeuwen.
het miezelt: Hout-Blerick.

het smoddert: Romershoven.
het staat te loeren: Blerick.
het weer weet niet wat het wil:
 Maaseik.
het zouwelt: Heerlen.
het zemelt: Beek.

KOUD, MISTIG EN SOMBER WEER

Kaart 30, pag. 268

DC 27 (1955) (014, 015), N 22 (1963) (002d, 021, 024, 025, 026), N 81 (1980) (013a, 013b, 015), SGV (1914) (43), ZND m (Langohr); Bree Wb. (150), Echt Wb. (083), Gronsveld Wb. (104, 312), Heerlen Wb.2 (156, 163), Kerkrade Wb. (051, 078), Maastricht Wb. (061), Meijel Wb. (100), Sittard Wb. (069), Tongeren Wb. (381), Tungalroy Wb. (222), Venray Wb. (358); Urlings, R. (zj.hs), Verheggen, P. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57).

Slecht weer zoals in het lemma SLECHT WEER, HONDENWEER, maar zonder de connotatie van de regen en de nattigheid. De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staan achter in het lemma bijeen.

koud en mistig (weer) (ook *kald* —): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Montfort, Posterholt, Moorveld (Waalsen), Doenrade, Gruitrode, Opglabbeek, As, Buchten, Geulle, Maastricht, Caberg, Velden en Venlo.

koud en moekig (*kald* —): Meerlo.

koud en mot: Ophoven.

koud en akelig: Ingber.

koud en dampig: Doenrade.

koud en damp: Schimmert.

koud en grijs: Roermond en Kapel-in-'t-Zand.

koud en nevelig: Kerkrade, Nieuwenhagen, Hoensbroek, Maastricht en Caberg.

nat en koud: Wijnandsrade.

koud, nat en schuiverig (*kald* —): Venlo.

schuiverig (weer): zeldz.

Zuid.Oostlb.; ook in Wijlre, Reuver, Swalmen, Venlo, Gennep en Maasbree.

schuiverachtig: Heythuysen, Tungalroy, Echt/Gebroek en Venray.

schuiverachtig en nevelig: Hoensbroek.

koud (ook *kouw*): Horn, Roermond, Oirsbeek, Noorbeek, Terlinden en Meijel.

koude mist (*kouwe mist*): Kaulille.

mist (*mis*): Montfort, Sittard en Maastricht.

gemist: Meeuwen.

mistig (weer): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Horns, Maaskemp., Trichterlds., Dommelds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Vaals, Eigenbilzen, Diepenbeek, Romershoven, Hoeselt, Zolder, Lummen, Hasselt, Beverlo, Beringen, Wellen, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Zelem, Linkhout en Halen.

mistige lucht (ook *mistige loch, mistige loet*): zeldz. Centr.Maaslds.; ook in Nieuwenhagen, Mechelen, Tegelen, Egchel, Melick, Susteren, Jabeek, Gronsveld, Peer, Wellen, Halen en Blerick.

mistlucht (ook *misloch*):

Herkenbosch, Bocholt, Waterloos, Opglabbeek, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Lummen, Kermt, Paal, Beringen, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Zelem, Linkhout en Bergen.

dampig (weer): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Maasniel, Weert, Stevensweert,

- Bree, Opglabbeek, Maastricht, Eksel en Borgloon.
- dampweer:** Weert.
- damlucht:** Opglabbeek.
- damp in de lucht** (*damp in de loch*): Puth en Schimmert.
- damp:** Opglabbeek, Beek en Schimmert.
- zware damp:** Ulestraten.
- gedamp:** Tungelroy.
- dampige lucht:** Kerkrade, Oirsbeek, Bree en Maastricht.
- dampetig (weer):** freq. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Epen en Maastricht.
- dampetige lucht** (*dampetige loet*): Mheer.
- dampetig koud:** Stein.
- nevelig (weer):** freq. Oost.Zuidlb., verspr. Ripuar. en Oostlb.; ook in Maastricht, Caberg, Velden, Bergen en Maasbree.
- nevelige lucht** (ook — *loch*): Reuver, Roermond en Vrusschemig.
- nevelachtig (weer):** Vijlen, Neer, Roermond, Sittard, Urmond, Maastricht, Rosmeer, Val-Meer, Tongeren, Mal, Niel-bij-St.-Truiden, Borlo en Meijel.
- nevelachtige lucht** (— *loch*): Urmond.
- nevelsachtig:** Ketsingen.
- neveltig:** Maastricht en Gronsveld.
- neveletig:** Kerkrade.
- neveletige lucht:** Kerkrade.
- nevel:** Maastricht, Neerharen, Hoeselt, Velm en Jeuk.
- nevelweer:** Hoeselt en Tongeren.
- nevellucht** (*nevelloch*): Baarlo, Riksingén, Mal, Niel-bij-St.-Truiden, Borlo en Blerick.
- nevelslucht** (*nevelsloch*): Ketsingen.
- schaar-neveld:** Susteren.
- beneveld:** Montzen.
- dompig (weer):** freq. Oostlb., verspr. Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Eygelshoven, Heerlen, Ospel, Eind, Weert, Diepenbeek, Lummen, Kermt, Beringen, Velden, Blerick en Meijel.
- dompige lucht** (ook *dompige loch*): Panningen, Weert, Stevensweert, Urmond, Wolder/Oud-Vroenhoven, Oost-Maarland, Lummen en Borgloon.
- dompstig (weer):** zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. en in Waubach.
- dompelig weer:** Echt/Gebroek.
- dompachtig:** Paal.
- dompe luchtachtig:** Borgloon.
- dompe lucht** (*dompe loch*): Borgloon.
- domplucht** (ook *domploch*): Roermond, Hoensbroek, Gelieren/Bret, Diepenbeek, Romershoven, Wintershoven, Spalbeek, Wellen, Velm en Jeuk.
- domp:** Tungelroy, Lanklaar en Spalbeek.
- gedompt:** Meeuwen.
- bedompt (weer)** (ook *bedomp weer*): Klimmen.
- bedompte lucht:** Rotem.
- mottig (weer):** freq. Oostlb., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Eys, Wittem/Partei, Vijlen, Bree, Maastricht, Bunde, Wijk, Velm, Venlo, Middelaar en Venray.
- motsig (weer):** Ospel.
- mottige lucht** (ook *mottige loch*): zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Grathem, Echt/Gebroek en Blerick.
- motterig (weer):** Middelaar en Oost-Maarland.
- motachtig:** Weert, Tungelroy en Ell.
- motsetig:** Heugem.
- motweer:** Montfort, Nieuwstadt, Ophoven en Grevenbicht/Papenhoven.
- mottenweer:** Kerkrade, Bleijerheide, Heerlen en Hoensbroek.
- motlucht** (ook *motloch*): verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Heythuysen, Neer, Roermond, Schimmert, Eind, Weert, Maastricht, Eijsden,

Hoeselt, Hasselt, Hoepertingen, Kwaadmechelen, Blerick en Hout-Blerick.
mot: Sint-Odiliënberg, Ospel, Weert, Tungelroy en Hunsel.
gemot: Obbicht.
moekweer: verspr. Kleverlds.
moeklucht (ook *moekloch*): Meijel, Sevenum en Velden.
moekig: freq. Kleverlds.
moekachtig: verspr. Kleverlds.
moekentig weer: Meijel en Sevenum.
moek: verspr. Kleverlds.
zware moek: Maasbree.
kwade moek (*kaai moet*): Maasbree.
moklucht: zeldz. Dommellds.; ook in Lommel.
mokachtig: Lommel.
mokkig: Neerpelt, Susteren en Maastricht.
mokweer: Pey.
heilig: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Mechelen, Pey, Weert, Maasbracht, Bree, Holtum, Velden, Blerick, Meerlo en Sevenum.
klam (weer) (ook *klamp*): Eys, Beesel, Horn, Maastricht, Susteren en Hoeselt.
gedauwd: Bree. Wb.
druilrig: Weert en Guttecoven.
fris nat: Vaals.
nat: Oirsbeek.
natsig: Schimmert.
natkoud: Weert en Doenrade.
miezerig (weer): Gulpen, Tegelen, Egchel, Vlodrop, Schinnen en Vliermaal.
moezellig weer: Baarlo.
kwakkelweer: Ulestraten.
kwakkelig: Weert.
zeverig: Meijel.
zeverlucht: Valkenburg.
zeikweer: Wellen.
loerachtig (weer): freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns; ook in Ospel, Leuken, Bocholt, Waterloos, Obbicht en Meijel.
loerweer: Overpelt, Stevensweert en Vlodrop.

loerzacht weer: Holtum.
loerderig: Maasbracht.
monketig (weer): Gronsveld, Mheer en Mechelen.
ozelig (weer): Blerick, Beesel en Swalmen.
vochtig: Reuver en Riksingen.
vochtige lucht: Bocholt en Opglabbeek.
zouwelweer: Schaesberg.
smuiregen: Sittard.
donker (weer) (ook *donkel weer*): freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Nederweert, Eind, Weert, Borgharen, Sint-Pieter, Rosmeer, Lommel, Grubbenvorst, Arcen en Blerick.
duister (weer): freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Zuidgeld.Lb. en Trichterlds.; ook in Panningen, Belfeld, Thorn, Maasbracht en Born.
doods weer: Kerkrade, Tegelen, Maastricht en Venlo.
droef weer: Urmond en Hoeselt.
bedroefd (weer): Lanklaar en Lutterade.
droevig (weer): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Rotem, Grevenbicht/Papenhoven en Born.
triest (weer): Jabeek, Schimmert, Klimmen, Maasbracht, Urmond, Venlo en Venray.
triestig (weer): verspr. Trichterlds., zeldz. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Welten, Vruschemig, Mheer, Weert, Thorn, Bocholt, Diepenbeek, Peer, Kermt, Hasselt, Wellen, Borgloon, Velm, Velden, Blerick en Middelaar.
triestig weertje: Mechelen-aan-de-Maas.
treurig weer: Roermond en Teuven.
akelig weer: Thorn en Schimmert.
grijs (weer): verspr. Noord.Oostl.; ook in Eys, Puth, Stevensweert,

Roosteren, Echt/Gebroek,
Maastricht, Blerick, Venlo en
Maasbree.

grijze lucht (*grijs loch, grijs loet*):
Roosteren en Teuven.

grijze, de -: Montfort.

grijzelig: Maastricht.

grijzetig weer: Mechelen.

grijzig: Swalmen.

stikgrijs: Vlodrop.

somber (weer): Roermond.

grauwe lucht: Meijel.

winterweer: Blerick.

herfstlucht (*herfstloch*): Eksel.

herfstweer: Gruitrode en
Herkenbosch.

allerheiligenweer: Tegelen,
Maastricht en Klimmen.

allerzielenweer: Velden en Stein.

kerkhofweer: Blerick.

ezelenweer: Stein.

breuzelenweer: Kerkrade Wb.

hagend weer: Maastricht.

hommelweer: Montfort.

dikke lucht (ook *dikke loch*): Weert,
Beesel en Hoensbroek.

zware lucht: Schaesberg en
Mechelen.

kil: Tegelen, Sint-Truiden en
Schinnen.

kil en zuur: Eys en Wittem/Partei.

killig: Meijel.

deisig: Sittard.

guur: Sittard.

ruw: Guttecoven.

stuur: Kwaadmechelen.

zoezie: Vliermaal.

huiverig weer: Valkenburg.

mistroostig weer: Egchel.

ondeugende lucht: Oost-Maarland.

rotweer: Nuth/Aalbeek.

moeg (*moe*): Sittard.

ongezond weer: Sittard.

ongezonde lucht (*— loch*):
Ulestraten.

smies: Holz.

smieslucht (*smiesloch, smiesluf*):
Maastricht en Kerkrade.

smiezetig weer: Teuven.

schraal: Kinrooi.

schraal weer in de zomer: Nunhem.

schraag weer: Nunhem.

overtrokken: Beringen.

toe weer: Tegelen.

mollige lucht: Swalmen.

rooklucht (*rookloch*): Rosmeer en
Vlijtingen.

smooklucht (*smookluf*): Hasselt.

krank weer: Sittard.

voos: Eksel.

vozig: Eksel.

zompig: Thorn.

wazig: Klimmen.

pokkenweer: Maastricht.

vervelend weer: Hamont en
Neerpelt.

slecht (weer): Weert en Roosteren.

zot weer: Rekem.

zuur (weer): Simpelveld, Vijlen,
Swalmen, Boukoul, Sint-
Odiliënberg, Nieuwstadt,
Klimmen, Stevensweert, Born,
Kwaadmechelen, Linkhout,
Loksbergen, Tienray, Sevenum en
Maasbree.

zuurkoud: Pey.

stil ruhig (du.) **weer:** Eygelshoven.

stil (weer): Reuver, Dieteren,
Limbricht, Obbicht, Boorseme,
Oost-Maarland, Val-Meer,
Wintershoven, Tongeren, Achel,
Paal, Beringen, Borgloon, Borlo,
Halen, Blerick, Hout-Blerick en
Venray.

stil weertje (*stil weerke*): Mal.

kalm weer: Opglabbeek, Hoeselt,
Riksingen, Lummen en Niel-bij-
St.-Truiden.

zacht (*zach*): Blerick.

wuifachtig: Opglabbeek.

De volgende opgaven zijn werk-
woordelijke uitdrukkingen:

het is ongezellig buiten: Maastricht.

het weet niet wat het wil: Tegelen.

het staat te luisteren: Ottersum,
Milsbeek en Bergen.

het weer is aan het koekeloeren:
Maasniel.

het zit te koekeloeren: Tegelen.

het (weer) staat te loeren: Blerick en Bree.

koereloecken: Maasniel.

de mist snijdt door alles heen: Sittard.

de lucht is vol nevel (*de loch* —): Waubach.

de nevel trekt in: Borlo.

daar hangt damp: Lutterade.

het damp: Oirsbeek, Houthem, Hulsberg, Gruitrode, Opglabbeek en As.

het mist: Steyl en Caberg.

het motregent: Sittard.

het niefelt: Maastricht.

het zouwelt: Sittard.

het zit toe: Haelen, Stein en Caberg.

het ziet er grijs uit: Venlo.

het wordt winter: Opglabbeek.

GUUR, KIL EN SCHRAAL WEER

Kaart 31, pag. 268

N 22 (1963) (002a), N 81 (1980) (014, 021, 021a), SGV (1914) (17), ZND 01 (1922) (a-m), (604a), ZND 27 (1938) (085), ZND m (Drieskens, Vanderbeeken); Bree Wb. (218, 584), Diepenbeek Wb. (068), Gennep Wb. (133), Gronsveld Wb. (427, 445), Maastricht Wb. (384), Meerlo-Wanssum Wb. (258, 337), Meijel Wb. (100, 101), Tongeren Wb. (265), Tungalroy Wb. (223, 319), Venlo Wb. (143), Venray Wb. (410, 466, 701), Weertlands Wb. (120, 165, 318, 417); Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927), Jaspas, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (023, 032, 068), Vossen, H. (zj.hs).

Slecht weer zoals in het lemma SLECHT WEER, HONDENWEER, maar met bijzondere nadruk op de droge en bijtende kou.

De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staan achter in het lemma bijeen. Zie voor **bijs** ook de semasiologische

kaart Bijs bij het lemma KOUDE NOORDENWIND, BIJS.

guur (weer): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Sijpeveld, Tungalroy, Kelpen, Thorn, Neeroeteren, Maastricht, Itteren en Meijel.

zuur (weer): freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Maaskemp., Tongerlds., Westlb. en Truierslds.; ook in Bleijerheide, Holz, Teuven, Ospel, Weert, Leuken, Maastricht, Neerharen, Smeermaas, Eigenbilzen, Rosmeer, Val-Meer, Zelem, Halen, Lommel, Velden, Blerick en Venlo.

zuur en koud weer: Ingber.

zuursig: Venray Wb.

kil (weer): freq. Zuid.Oostlb. en Maaskemp., verspr. Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Waubach, Eys, Gulpen, Teuven, Montfort, Posterholt, Hunsel, Laak, Genooi/Ohé, Buchten, Bilzen, Rosmeer, Neerpelt, Overpelt, Zonhoven, Hasselt, Beringen, Ulbeek, Wellen, Aalst-bij-St.-Truiden, Jeuk, Leopoldsburg en Blerick.

killig (weer): freq. Maaskemp., Centr.Maaslds., Tongerlds. en Lonerlds., verspr. Oostlb., Trichterlds., overig Westlb. en Truierslds.; ook in Sijpeveld, Heerlen, Henri-Chapelle, Neeritter, Ophoven, Stevensweert, Bilzen, Eigenbilzen, Martenslinde, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Loksbergen en Lommel.

killig zuur: Zonhoven en Eigenbilzen.

killijk: Ell en Sittard.

kildig: Weertlands Wb. en in Tungalroy.

kilderachtig: Baarlo.

grillig (weer) (ook *gellig weer*):

Weertlands Wb. en in Nunhem, Roermond, Schimmert, Stevensweert, Bree, Lanklaar, Urmond, Oost-Maarland, Beringen, Wellen, Leopoldsburg en Halen.

grillig koud weer: Beverlo.

grillig zuur weer: Holtum.

koud (weer) (ook *kald, kald weer*,

kouw, kouw weer): verspr.

Oostlb., Centr.Maaslds., Tongerlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Ubachsberg, Remersdaal, Nederweert, Weert, Leuken, Molenbeersel, Thorn, Maasbracht, Bree, Maastricht, Oost-Maarland, Rosmeer, Zichen-Zussen-Bolder, Kaulille, Koersel, Schulen, Paal, Hoepertingen, Voort, Wellen, Herk-de-Stad, Wilderen, Sint-Truiden, Kwaadmechelen, Oostham en Tessenderlo.

kouwelijk: Noorbeek, Terlinden en Remersdaal.

ijskoud: Grevenbicht/Papenhoven.

ijzig koud: Beesel en Posterholt.

snijdende kou: Horn.

snijkoud: Geulle, Klimmen en Heerlerbaan/Kaumer.

neuskoud: Simpelveld.

bitter koud: Pey en Guttecoven.

bijstig koud: Tienray.

bloedig koud: Waubach.

levendig koud: Borgloon.

geweldig koud: As.

verdomd koud: As.

verrekkens koud: Herten (bij Roermond).

mirakels koud: Ubachsberg.

akelig koud: Schimmert.

nijpend koud: Weert.

fijn koud: Venlo, Weert en Heythuysen.

katterkoud: Meijel.

koude bijs: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Buchten en Stein.

ozelig koud: Kapel-in-'t-Zand.

ozelig (weer): Gennep Wb., Venray Wb. en in Reuver, Roermond, Venlo en Bergen.

schuiverachtig (weer): freq.

Noord.Oostlb., verspr.

Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Eijsden, Blerick en Meijel.

schuiverig (weer): freq. Oostlb.,

verspr. Centr.Maaslds.,

Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en

Kleverlds.; ook in Kinrooi,

Maasbracht en Bree.

nat en schuiverig: Venlo.

koud en schuiverig: Tegelen.

nat, koud en schuiverachtig: Roermond.

schuiverachtig en koud: Maastricht.

nat schuiverig weer: Schinnen.

koud, nat en schuiverachtig: zeldz.

Noord.Oostlb.; ook in Buchten.

huiverig (weer): Welten, Egchel, Bree en Venray.

huiverig koud: Velden.

huiverig, koud en zuur: Thorn.

huiverachtig: Weert, Swalmen en Boukoul.

schuivertig: Lutterade, Krawinkel en Meerssen.

schuivertig koud weer: Ulestraten.

schuivig weer: Panningen, Egchel, Baarlo en Venray.

schuretig weer: Houthem.

schuiderig (weer): Eygelshoven, Kerkrade, Vrusschemig en Gulpen.

schuidertig: Heek.

schraal (weer): verspr. Noord.Oostlb.

en Trichterlds.; ook in Weertlands

Wb. en in Tungelroy, Ophoven,

Bree, Meeuwen, Opglabbeek,

Echt/Gebroek, Grevenbicht/

Papenhoven, Stein, Hoeselt, Mal,

Overpelt, Herk-de-Stad, Linkhout,

Loksbergen, Blerick, Venray en

Meijel.

schraal koud weer: Meijel.

schrale wind: Geleen.

schraap: Meijel en Echt/Gebroek.

schouw weer: Valkenburg en Amby.

schrouw (weer): freq. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Bleijerheide,

Heerlen, Nieuwenhagen,
Waubach, Teuven, Guttecoven,
Urmond, Maastricht en Wijk.
schuw (weer): Kerkrade, Meerssen,
Houthem, Heer, Hunsel, Urmond
en Maastricht.
schuw koud: Sittard.
snijdende wind: Stevensweert.
scherpe wind: Geulle en Moorveld
(Waalsen).
schebbig weer: Stevoort.
schebbig: Stevoort, Venlo,
Middelaar, Ottersum en Milsbeek.
bijtend koud weer: Venlo.
bijtend weer: As.
bijzetig weer: Simpelveld.
bijzig: Doenrade en Oirsbeek.
bijstig smerig weer: Oirlo.
bijstig weer: Gulpen.
bijswind (*bieswink*): Eys en
Wittem/Partei.
bijs: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in
Simpelveld, Kunrade, Eys,
Gulpen, Maastricht en Jeuk.
ijskillig: Diepenbeek.
ijzig: Sittard.
hellig: Heel.
nut: Tegelen, Oirsbeek, Geulle en
Heusden.
nut weer: Heusden en Pey.
nut, vies, koud weer: Lutterade.
onnuts: Teuven.
ruw (weer): Venray Wb. en in
Eygelshoven, Heerlen, Dieteren,
Ophoven en Hasselt.
roerig weer: Schinnen.
schoeerweer: Grathem en Kerkrade.
koel (weer): zeldz. Centr.Maaslds.
en Tuierslands.; ook in Rimborg,
Schaesberg, Belfeld, Pey,
Oirsbeek, Amby, Neeritter,
Lanaken, Vroenhoven, Zichen-
Zussen-Bolder, Sint-Huibrechts-
Hern, Overpelt, Kleine-Brogel,
Stevoort, Zonhoven, Beringen,
Ulbeek en Oostham.
koelig: Vroenhoven.
happig: Venlo.
vloetig: Wijlre.
pokkenweer: Venlo.

veidig weer: Bleijerheide.
spits (weer): zeldz. Zuid.Oostlb.;
ook in Simpelveld, Kerkrade en
Horn.
wreed (weer) (*vrie, vrie weer*):
Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Epen,
Sint-Martens-Voeren, Swalmen,
Schimmert, Klimmen en Caberg.
fris: Simpelveld en Vijlen.
mottig (weer): Bilzen, Tongeren,
Spalbeek, Velm en Tessenderlo.
ozelachtig: Venray Wb.
grijzelig weer: Opglabbeek en As.
lichte wind: Swalmen en Boukoul.
akelig weer: Thorn en Maastricht.
mager (weer): Sevenum.
rillerig: Urmond.
vies weer: Maastricht, Valkenburg en
Nieuwenhagen.
knoei: Geulle en Moorveld
(Waalsen).
smerig: Gronsveld.
sneeps: Waubach.
stuur: Kwaadmechelen.
stuurs: Maastricht.
vale wind: Noorbeek en Terlinden.

De volgende opgaven zijn werk-
woordelijke uitdrukkingen:
de wind snijdt: Montfort, Lutterade
en Maastricht.
de wind snijdt dich langs gen oren:
Ingber.
het gaat door de kleren: Maastricht.
het snijdt door merg en ziel:
Gennep.
het snijdt er doorheen: Meerlo.
het weer snijdt: Schinnen.
het bijst: Schinnen.
het snijdt: Meeuwen.
het gaat schrouw: Schinnen.

VRIESWEER

Kaart 32, pag. 269

N 22 (1963) (002b), ZND 08 (1925) (066b);
Heerlen Wb.1, Kerkrade Wb. (088), Meijel
Wb. (101), Sittard Wb. (475), Stokkem Wb.

(048), Valkenburg Wb., Venlo Wb. (281), Venray Wb. (645), Weertlands Wb. (390); Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927), Urlings, R. (zj.hs).

Koud en droog weer waarbij het vriest.

De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staan achter in het lemma bijeen.

vriesweer: freq. Ripuar., Zuid.Oostlb., Weertlds., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Waubach, Ophoven, Thorn, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Hoeselt, Achel, Overpelt, Hasselt, Beringen, Hoepertingen, Wellen, Velm, Niel-bij-St.-Truiden, Leopoldsburg, Blerick en Venlo

vriesweer, koud en droog: Blerick.

droog vriesweer: Linkhout.

gezond vriesweer: Melick.

vriezend (weer): Welten, Nieuwenhagen, Mechelen, Horn, Roermond, Maasniel, Sittard, Hoensbroek, Weert, Leuken, Roosteren, Grevenbicht/Papenhoven, Buchten, Wijk, Velden en Venlo.

vriezend (weer), koud en droog (ook — *kald*): Blerick en Maastricht.

vriezeweer: Kerkrade Wb. en in Heerlen, Vruschemig en Nieuwenhagen.

vriesweer, koud en droog: Schaesberg.

vriesachtig: Sint-Truiden en Hasselt.

vrieskoud (*vrieskald*): Oirlo.

vries: Jabeek, Urmond, Beringen, Tessenderlo, Halen, Ottersum en Milsbeek.

vrierenweer: Bleijerheide.

droge vrieslucht (*droge vriesloch*): Ulestraten.

vorst: Heerlen, Welkenraedt, Eupen, Valkenburg, Mheer, Sint-

Huibrechts-Lille, Peer, Zonhoven en Venlo.

vrost: Montzen.

vreur: freq. Dommellids.; ook in Gruitrode, Opglabbeek en Maastricht.

gevroor: verspr. Zuid.Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Molenbeersel, Ophoven, Lanaken, Maastricht, Kanne, Martenslinde, Heusden, Gelinden, Hoepertingen, Heers en Sint-Truiden.

koud gevroor: Grathem.

gevroorte: Bilzen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Beverst, Koninksem, Wellen en Borgloon.

open vriesweer: Schimmert.

open weer: Beegden, Roermond, Hoensbroek, Maastricht, Romershoven en Peer.

vast vriezend (*vas vriezend*): Born.

vast weer: Middelaar.

vast winterweer: Velden.

echt wintersweer: Ospel.

fris winterweertje (*fris wingterweerde*): Tegelen.

lekker winterweer: Maastricht.

schraal winterweer: Maasniel.

winterweer: Diepenbeek, Mal, Borlo en Zelem.

winterachtig (*wingerachtig*): Panningen.

vaste winter: Velden.

schrale winter: Ell.

schraal (weer): verspr.

Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Spaubeek, Kinrooi, Maasbracht, Opglabbeek, Gelieren/Bret, Obbicht, Guttecoven, Maastricht, Zolder, Lummen, Paal, Kwaadmechelen, Lommel en Hout-Blerick.

schraap weer: Stevensweert.

scherp weer: Halen, Hoeselt en Wintershoven.

grillig koud weer: Oirsbeek.

stijfkoud: Kinrooi.

vinnig: Tegelen.

wreed: Gronsveld.

koud (weer) (ook *kald, kald weer, kouw*): verspr. in geheel Lb.
koud en droog: Nieuwenhagen.
droog (weer): Teuven, Thorn, Waterloos, Lanklaar en Tongeren.
dun weer: Panningen.
fris weer: Rotem en Wolder/Oud-Vroenhoven.
gezd weer: Teuven, Valkenburg, Maaseik, Rosmeer en Wellen.
hel: Hasselt, Ketsingen en Val-Meer.
bok: Teuven.
noebelachtig: Panningen.
helder weer: Roermond.
klaar weer: Tegelen, Bocholt en Tungelroy.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

het vriest (ook *het vries*): Teuven, Egchel, Dieteren, Maaseik, Oost-Maarland, Neerpelt en Lummen.
het vriest dat het kraakt: Vliermaal.
het vriest droog (*het vries*): Swalmen.
het vriest hel (*het vries*): Holtum en Sittard.
het vriest stenen (*het vries*): Borgloon.
het vriest te moojkes: Bergen.
koud vriezen (*kald vriezen*): Nunhem.
vriezen: As, Hoeselt en Amby.
het heeft gevoren: Riksingen.
het botert goed: Montfort.
het snuffelt: Maastricht.
het is koud: Oost-Maarland.
het is droog: Oost-Maarland.
het is winter: Bree.

ZACHT WINTERWEER —

Kaart 33, pag. 269

Winterweer met lichte vorst of temperaturen boven het vriespunt.

N 22 (1963) (002c);
 Heynen, P. (1960sq).

zacht winterweer (ook *zach* —): Tegelen, Roermond, Melick, Oirsbeek, Grevenbicht/Papenhoven en Maastricht.
zachte winter: Lommel en Reuver.
zacht voor de winter (*zach* —): Schimmert.
zacht (weer) (ook *zach, zach weer*): verspr. Oostlb.; ook in Mechelen, Weert, Tungelroy, Bocholt, Opglabbeek, Lanklaar, Hamont, Kaulille, Beringen, Leopoldsburg, Velden, Blerick en Venlo.
zacht koud: Kinrooi.
schoon winterweer: Blerick.
zoet winterweer: Niel-bij-St.-Truiden.
geen winterweer: Rotem.
zoete winter: Halen, Wellen en Val-Meer.
zoet (weer): Teuven, Sint-Martens-Voeren, Riksingen, Ketsingen, Spalbeek, Kermt, Hasselt, Hoepertingen, Borgloon, Sint-Truiden, Borlo en Linkhout.
open (weer): freq. in geheel Lb.
opend weer: Mechelen.
open winter: Panningen.
kwakkelweer: Vruschemig, Tegelen, Beegden, Roermond, Sittard, Mheer, Obbicht, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Hout-Blerick, Ottersum en Milsbeek.
kwakkelenweer: Hoensbroek.
kwakkelwinter (ook *kwakkel-winkter*): Grathem en Schaesberg.
kwakkelwinter weer: Limbricht.
kwakweer: Eksel.
kwakkel: Thorn.
kwakkelig: Urmond.
kwakkelijk: Brunssum.
hoddelsweer: Hoensbroek.
ongezond weer: Valkenburg.
rotweer: Achel.
vuil weer: Bleijerheide.
vuil winter: Kerkrade.
slappe winter: Bree en Lummen.
slap: Donk (bij Herk-de-Stad).

wak: Mal.
lam weer: Bree.
lauw weer: Bleijerheide.
weinig gevroor: Holtum.
zeverig: Meijel.
loo weertje: Hasselt.
los weer: verspr. noordelijk
 Kleverlds.
fris: Weert.
lekker fris: Sittard.
lekker vriesweertje (*lekker
 vriesweerde*): Oirlo.
rustig: Born.
droog weer: Bree.
bol weer: Tegelen.
gezond weer: Maaseik, Sittard en
 Oost-Maarland.
winterzon: Mechelen-aan-de-Maas.

WEER NAAR HET JAARGETIJD

N 22 (1963) (051), ZND m (Eppe);
 Beverlo Wb. (102), Kerkrade Wb. (050),
 Maastricht Wb. (140), Meerlo-Wanssum Wb.
 (138), Sittard Wb. (477), Venray Wb. (299,
 682).

Waar nodig en nuttig staat de door de
 informant opgegeven betekenis of
 nadere uitleg tussen haakjes achter
 het trefwoord.

Het gaat vaak over slecht weer.
Bamis is de verkorting van Sint-
 Bavomis, 1 oktober, en staat in het
 algemeen voor 'herfsttijd, slecht
 weer'.

A. Gezegd van de lente:
lenteweer: Roermond en
 Herkenbosch.
zachte voorjaar: Schimmert.
opgang: Hasselt en Riksingen.
late opgang: Kermt.
malse opgang: Vliermaal.
zoete opgang: Diepenbeek.
vroegjaar: Waterlooos en Stein.
vroegjaar weer: Gronsveld.
vroegjaarsweer: Sittard.

schoon vroegjaar: Sittard.
vroegtijd: Eksel.
voortijd: Beringen en Opglabbeek.
voortijdweer: Kwaadmechelen.
**de zwellevers brengen de lente
 mee:** Velm.
de sneeuw valt op een warme steen
 (als het sneeuwt na Lichtmis):
 Velm.
maartse buien: Niel-bij-St.-Truiden.
maartse bijzen: Beringen en
 Eygelshoven.
aprilse grillen: Niel-bij-St.-Truiden.
pasenweer: Kwaadmechelen.
witte pasen: Meijel.
groene kerstmis (schertsend voor
 witte pasen): Meijel en
 Ulestraten.
groene pasen: Hasselt.
sla-weer (in mei, met lichte regen):
 Lanklaar.
wassig weer: Kinrooi.

B. Gezegd van de zomer:
zomer: Riksingen.
zomerweer: Welten, Roermond,
 Herkenbosch, Gronsveld, Kinrooi
 en Holtum.
zomers: Beverlo.
vroeg zomer: Paal.
late zomer: Paal.
volle zomer: Bergen.
warme zomer: Neer.
hete zomer: Baarlo en Schimmert.
snikhete zomer: Roosteren.
lauwene zomer: Lommel.
droge zomer: Oirlo en Neer.
natte zomer: Neer, Sittard, Kermt en
 Oirlo.
verregende zomer: Heerlen.
kwakkelzomer (zachte zomer met
 veel regen): verspr.
 Noord.Oostlb.; ook in Ulestraten,
 Schimmert, Valkenburg, Holtum,
 Urmond en Sevenum.
kwakkelweer: Venray, Swalmen en
 Boukoul.
braggelzomer: Oost-Maarland.
erpelenzomer: Grathem.
haverzomer: Sevenum.

linzenzomer: Lommel.
hooiweer: Rosmeer.
oogstzomer: Jabeek.
oogstweer: Rosmeer.
oogst: Stein.
ijsheiligen (drie koude dagen voor Hemelvaart): Linkhout.
hondsdagen (zeer warme dagen in de zomer): Ulestraten, Romershoven, Beringen en Halen.
pomelaren ('hondsdagen'): Romershoven.
schraal weer (te droog en te warm zomerweer): Beverlo.
luiszomer: Borgloon.
reesjeszomer (*reeskeszomer*): Oplabbeek.
zwaantjeszomer: Kwaadmechelen.

C. Gezegd van de nazomer:
nazomer: Kerkrade Wb. en in Welkenraedt, Weert, Oost-Maarland, Blerick en Meijel.
nazomertje (*nazomerke*): Kinrooi.
fijne nazomer: Schimmert.
zachte nazomer: Holtum.
schone nazomer: Venlo en Oirsbeek.
allerheiligenzomer ('mooie nazomer'): freq. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Bleijerheide, Waubach, Brunssum, Ulestraten, Bree, Obbicht, Urmond, Velden en Blerick.
sint-maartenszomer (ook *sintmatszomer*) (zachte nazomer): Eijdsden, Rosmeer, Hoeselt, Spalbeek, Hoepertingen en Halen.
sintmannetjeszomer (zachte nazomer): Thorn.
sint-martinuszomer (zachte nazomer): Ophoven en Mechelen.
sint-michielzomer (zachte nazomer): Bree en Thorn.
sint-ursulazomer (zachte nazomer): Maastricht.
jantjelenterszomer: Meijel.
kranenzomer (heldere mooie nazomer): verspr. Noord.Oostlb.; ook

in Maasbracht, Stevensweert, Obbicht, Mechelen-aan-de-Maas, Urmond, Hasselt, Paal, Lommel, Velden, Blerick, Bergen en Sevenum.

kroenekranenzomer: verspr. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns en Kleverlds.; ook in Gelieren/Bret, Obbicht, Achel, Peer, Blerick en Hout-Blerick.
kraanzomer: Bocholt, Bree, Oplabbeek, Overpelt en Beringen.
oudewijvenzomer (ook *aldewievenzomer*; *oudwijverzomer*) (zachte nazomer): Kerkrade Wb. en in Brunssum en Venray.

D. Gezegd van de herfst:
herfstweer (ook *herfsweer*; *herstweer*; *hersweer*): Meerlo-Wanssum Wb. en in Welten, Roermond, Herkenbosch, Stevensweert, Holtum, Maastricht, Riksing en Beverlo.
mooie herfst: Middelaar.
zoete herfst (— *hers*): Borgloon.
schomme herfst: Kermt.
schouw herfstweer: Nunhem.
late herfst: Sittard.
najaar: Oplabbeek en Stein.
najaarsweer: Gronsveld.
uitersgang: Waterloo.
allerheiligenweer ('triest herfstweer'): Lummen, Hasselt en Eyselshoven.
allerzielenweer: Velden.
allerheiligenwintertje: Weert.
bamisweer: Achel, Lummen, Beverlo, Paal, Donk (bij Herk-de-Stad), Kwaadmechelen en Zelem.
bamistijd: Eksel en Linkhout.
oktoberweer: Blerick.
hondenweer: Kinrooi.
hondsweer: Rosmeer.
hondweer (*hongweer*): Lanklaar.
schubbig weer (koud winderig weer): Velden.
weer voor late kwakvorsen: Blerick.

D. gezegd van de winter

winterweer: Roermond,
Herkenbosch en Gronsveld.

wintersweer: Venray Wb.

zachte winter: Venlo.

vuile winter (*vuile winkter*) ('zachte winter'): Kerkrade.

poolwinter (lang aangehouden strenge winter): Bergen.

kwakkelwinter (ook *kwakkelwinkter*, *kwakkerwinter*): Heerlen, Schaesberg, Mechelen, Tegelen, Swalmen, Boukoul, Sittard,

Meerssen, Gronsveld, Eind, Roosteren, Urmond, Velden en Sevenum.

donkere dagen voor kerstmis:

Ospel en Montfort.

driekoningen lengen de dagen een hanenschreeuw: Velm.

witte kerstmis: Hasselt.

loerdagen (tussen kerstmis en driekoningen): Ulestraten.

slachtweer (droge vorst in november): Kwaadmechelen.

quatertemperwinter: Bree.

2.2 Mist en regen

Het materiaal voor de begrippen DRUIPNAT, ANDERE SOORTEN REGEN en voor het werkwoord MISTEN leverde te weinig variatie op voor een lemma.

MIST, NEVEL (ALG.) ———

Kaart 34, pag. 270

DC 27 (1955) (014, 015), N 22 (1963) (021), N 81 (1980) (013b), SGV (1914) (bijl.), ZND 27 (1938) (085), ZND 39 (1942) (003), ZND m (Coomans, Drieskens, Dupont, Franssen, Houben, Langohr, Matthys, Michiels, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Diepenbeek Wb. (062), Eupen Wb. (126), Genk Wb. (083), Heerlen Wb.1, Heerlen Wb.2 (156, 163), Kerkrade Wb. (051), Limburgs Id. (170), Meijel Wb. (100), Stokkem Wb. (074), Tongeren Wb. (381), Tungelroy Wb. (222), Venray Wb. (354, 358), Weertlands Wb. (236, 244); Daelen, J.v. (1933-41), Dols, W. (1953), Goossens, H. (1981), Veldeke 11 (1936) (667), Vossen, H. (zj.hs).

Vooraf bedoeld is de dikke mist, die het zicht beneemt. Deze opmerking wordt vaak toegevoegd bij de trefwoorden **moek** en **mot**. Het kenmerk “laaghangend” wordt veelvuldig aangekend bij de trefwoorden **damp**, **grijs** en **mot**. En bij **nevel** wordt opgemerkt dat deze “minder dicht is dan mist” en boven de velden hangt.

mist (ook *mis*): freq. Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., overig Centr.Lb., Westlb., Truierlds., Getelds. en Zuidgeld. Lb.; ook in Kerkrade, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

mistlucht: Tessenderlo, Bergen en Hechtel.

dikke mist (ook *dikke mis*): verspr. Maaskemp.; ook in Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Lanaken,

Vlijtingen, Peer, Zolder, Schulen, Beverlo, Paal, Sint-Lambrechts-Herk, Kortessem, Sint-Truiden, Tessenderlo en Lommel.

dikke laag mist (— *mis*): Zutendaal.

zware mist (ook *zware mis*): Neer, Opglabbeek, Mechelen-aan-de-Maas en Sint-Lambrechts-Herk.

felle mist (ook — *mis*): Hasselt, Mechelen-aan-de-Maas en Borgloon.

grillige mist: Zonhoven.

nevel (ook *neveld*): alg. Oost.Zuidlb. en Oostlb., freq. Weertlds., Horns, Centr.Maaslds., Tongerlds. en Truierlds., verspr. Ripuar., Geullds., Trichterlds., Bilzerlds., Lonerlds., Zuidgld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bocholt, Bree, Neerpelt, Kaulille, Schulen, Paal, Kwaadmechelen en Loksbergen.

nevelen (mv.): Heerlen en Vijlen.

dikke nevel: Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Grote-Spouwen, Zichen-Zussen-Bolder, Millen, Borgloon en Tessenderlo.

zware nevel: Maasniel.

felle nevel: Sint-Truiden.

nevellucht: Koersel.

nevelweer: Welkenraedt.

nevelsierten: Hoensbroek.

strepen nevel: Hoensbroek.

mot: freq. Noord.Oostlb., Weertlds., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerheide, Gulpen, Vijlen, Maastricht, Lottum en Blerick.

dikke mot: Lanklaar, Eisdien en Mechelen-aan-de-Maas.

mottig (subst.): Wellerlooi.

moek: freq. Kleverlds., verspr.

Dommelds.; ook in Limburgs.

Id. en in Helden/Everlo, Susteren,

Limbricht, Bree, Kerkhoven,
Lommel, Lottum en Velden.
dikke moek: Lommel, Hamont en
Neerpelt.
monk: Rekem.
mank: Rekem.
damp (ook *dam*): freq. Oost.Zuidlb.
en Zuid.Oostlb., verspr.
Noord.Oostlb. en aangrenzend
Kleverlds.; ook in Kerkrade,
Vaals, Teuven, Weert,
Maasbracht, Guttecoven, Stein,
Geulle, Maastricht, Bunde en
Lottum.
damplucht: Tessenderlo.
domp: freq. Maaskemp., verspr.
Horns; ook in Roermond,
Dieteren, Hoensbroek, Eind,
Rotem, Stokkem, Born, Lanaken,
Maastricht, Diepenbeek, Peer,
Hechtel, Helchteren en Lummen.
zware damp: Opoeteren en
Opglabbeek.
dikke damp: verspr. Maaskemp.;
ook in Rotem, Kuringen en
Schakkebroek.
dikke domplucht (ook — *domp-
loch*): Schakkebroek, Sint-
Truiden en Gutshoven.
dompig weer: Swalmen en Boukoul.
dompweer: Romershoven.
domplucht (ook *domploch*, *domp-
luch*, *doploch*): freq. Lonerlds.,
verspr. Truierlds.; ook in Genk,
Mechelen-aan-de-Maas,
Diepenbeek, Wintershoven,
Vliermaal, Peer, Koersel,
Spalbeek, Hasselt, Beringen en
Tessenderlo.
dome lucht (*dompe loch*): Ulbeek,
Wellen en Borgloon.
dikke smoorlucht: Koersel.
smoorlucht: Beringen.
rooklucht: Vlijtingen.
grijs: freq. Noord.Oostlb., verspr.
Zuid.Oostlb. en Zuidgeld. Lb.;
ook in Maasbracht, Berkelaar en
Bergen.
grijs merre: Velm, Hoepertingen en
Wellen.

grijs weer: Vaals.
dauw (ook *daaf*): verspr.
Centr.Maaslds.; ook in Pey,
Nuth/Aalbeek, Moelingen, As,
Neerpelt, Kaulille, Paal,
Kwaadmechelen en Lommel.
dikke dauw: Overpelt en Rijkhoven.
felle dauw: Stokrooie.
grillige dauw: Zonhoven.
deem: Roermond.
demer: Helden/Everlo.
rouw: Einighausen en Nieuwstadt.
rouwvorst (*rouwvors*): Velden,
Hout-Blerick en Nieuwstadt.
dons: Kerkrade Wb.
ijzel (*hijzel*): Beringen.
koetsig: Oost-Maarland.
mieve: Bree.
romp: Heythuysen.
smies: Maastricht, Kerkrade en
Teuven.
ziemel: Guttecoven.

KOUDE MIST

N 22 (1963) (024).

Gure, onaangenaam koude mist
(vergelijk het lemma Koud, MISTIG
EN SOMBER WEER).
De verspreiding van de heteroniemen
in de ruimte is niet gebiedsvormend;
er is dan ook geen kaart toegevoegd.
Achter in het lemma staan enkele
werkwoordelijke uitdrukkingen voor
het gevraagde begrip.

koude mist (ook *koude mis*):
Herkenbosch, Posterholt, Sittard,
Jabeek, Klimmen, Maasbracht,
Opglabbeek, Roosteren, Lanklaar,
Buchten, Maastricht, Eijsden,
Romershoven, Kermt, Beverlo,
Blerick en Venlo.
killige mist: Halen.
zure mist (ook *zure mis*):
Nieuwenhagen, Mechelen,
Tegelen, Melick, Limbricht,
Kinrooi, Stevensweert, Bocholt,

Maaseik, Holtum, Diepenbeek, Achel, Beringen, Zelem, Venray en Oirlo.

zure mistlucht: Bergen.

dikke mist: Egchel, Donk (bij Herk-de-Stad) en Lummen.

zware mist (ook *zware mis*): Paal, Susteren en Linkhout.

mist (*mis*): Houthem.

koude nevel: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Schaesberg, Gronsveld, Tongeren en Niel-bij-St.-Truiden.

koude nevelige lucht: Baarlo.

killige nevel: Borlo.

zure nevel: Baarlo, Roermond, Maasniel, Rosmeer, Mal en Blerick.

zure koude nevel: Kerkrade.

verkeerde koude nevel: Oost-Maarland.

vreselijke nevel: Maastricht.

nevel: Lummen en Waubach.

koude mot: Beegden, Ospel, Weert, Grathem, Thorn, Ottersum en Milsbeek.

zure mot: Maasniel, Montfort, Tungalroy, Stokkem, Obbicht en Middelaar.

zure moek: Panningen, Rotem, Hamont, Neerpelt, Eksel, Lommel, Velden, Meijel en Sevenum.

zware mot: Tungalroy.

koude damp: Bree, Mheer en Teuven.

gure damp: Schimmert.

zware damp: Ulestraten.

damp: Spaubeek en Houthem.

zure damp: Roermond.

koude domplucht (ook *koude domploch*): Wintershoven, Spalbeek, Hasselt, Wellen en Borgloon.

koude dompe lucht (*koude dompe loch*): Borgloon.

koude regen: Hout-Blerick.

koude grijs: Swalmen.

zware grijs: Vlodrop.

zware lucht: Wellen.

vuile lucht (*vuile loch*): Hoeselt.

zuur weer: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Mechelen, Hoensbroek, Meerssen, Weert, Leuken en Kwaadmechelen.

zure lucht (*zure loch*): Hasselt en Hoeselt.

zure, een —: Herten (bij Roermond), Brunssum, Thorn, Hoeselt en Beringen.

zuur koud: Blerick, Welten en Vrusschemig.

nut zuur: Oirsbeek.

zure smies: Maastricht en Kerkrade.

koude: Holtum.

ijzel (*hijzel*): Vliermaal.

geijzeld (*gehijzeld*): Diepenbeek.

rijf: Bleijerheide.

rijm: Bocholt.

rouwvorst: Schimmert.

wolfsweer: Mechelen-aan-de-Maas.

schuiverachtig weer: Haelen.

schuiverdamp: Ulestraten.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

geen hand voor de ogen zien: Smeermaas.

het is zuur: Grevenbicht/Papenhoven, Sittard en Puth.

het is maar zuur: Kinrooi.

het is zuur grijs: Venlo.

LICHTE NEVEL

Kaart 35, pag. 270

N 22 (1963) (023).

Lichte nevel die het zicht vertroebelt en hindert.

Achter in het lemma staan enkele werkwoordelijke uitdrukkingen die in het materiaal zijn aangetroffen voor het gevraagde begrip.

lichte nevel: Herten (bij Roermond), Melick, Buchten, Smeermaas, Niel-bij-St.-Truiden en Blerick.

fijne nevel: Mechelen.
dunne nevel: Reuver, Haelen, Melick, Hoensbroek en Gronsveld.
ijle nevel: Nunhem.
een beetje nevel: Bergen, Waubach en Oost-Maarland.
echte nevel: Maastricht.
koude nevel: Susteren.
nevel: freq. Oostlb.; ook in Vruschemig, Nieuwenhagen, Guttecoven, Maastricht, Eijsden, Oost-Maarland, Rosmeer, Romershoven, Hoeselt, Riksingén, Hasselt, Wellen, Borgloon, Velm, Borlo, Halen, Blerick en Venlo.
nevelig weer: Sittard.
mist en nevel: Heer.
lichte mist (ook *lichte mis*): Tegelen, Achel, Hasselt en Hout-Blerick.
dunne mist (*dunne mis*): Maaseik en Jabeek.
vallende mist: Paal.
grondmist: Beegden.
miststrepen: Beringen.
mist (ook *mis*): Tegelen, Oirsbeek, Bocholt, Rotem, Boorseme, Diepenbeek, Wintershoven, Neerpelt, Lummen, Donk (bij Herk-de-Stad), Leopoldsburg en Linkhout.
blaak: Panningen, Baarlo, Schimmert, Kinrooi, Lommel, Velden, Blerick, Ottersum, Milsbeek en Sevenum.
lichte damp: Teuven.
damp: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen en Blerick.
domp (ook *dom*): Tungalroy, Bree, Oplabbeek, Rekem, Peer en Kermt.
domplucht (ook *domploch*): Kwaadmechelen en Hoepertingen.
dunne mot: Weert.
lichte mot: Leuken en Stokkem.
een beetje mot: Stokkem.
mot: Mechelen-aan-de-Maas en Urmond.

gemot: Ell.
moek: Oirlo, Overpelt en Kaulille.
dons: Baarlo, Roermond, Ulestraten en Lanklaar.
dauw: Roosteren.
een beetje grijs: Venlo.
een beetje waas: Bergen.
troebel weer: Tegelen.
troebelige lucht: Maasniel.
miezerig weer: Kinrooi.
een kleine wereld: Velden.
zoezie: Vliermaal.

De volgende opgaven zijn bijvoeglijke naamwoorden:

nevelig: Heerlen, Posterholt, Ospel, Velden en Meijel.
nevelachtig: Panningen en Kinrooi.
mistig: Eksel en Herkenbosch.
motterig: Middelaar.
heiig: Roermond, Grathem, Maasbracht en Maastricht.
dunstig (du.): Eygelshoven.
wassig: Grevenbicht/Papenhoven.
wazig: Tungalroy.
amig: Puth.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

het nevelt: Tegelen.
men kan nog geen hand voor de ogen zien: Holtum.

DAUW

Kaart 36, pag. 271

N 22 (1963) (022);
 Eupen Wb. (056), Genk Wb. (084), Hasselt Wb. (103), Niel-bij-St.Truiden Wl. (256), Weertlands Wb. (079);
 Kats, J. (1939) (002, 092), Veldeke 07 (1932) (299), Veldeke 15 (1940) (015).

De fijne waterdruppeltjes die 's morgens over de velden en gewassen liggen.

Achter in het lemma staat een tweetal bijvoeglijke naamwoorden die in

het materiaal zijn aangetroffen voor het begrip 'dauw'.

dauw (ook *daaf*): freq. in geheel Lb..

morgennevel: Nieuwenhagen.

nevel: zeldz. in geheel Lb.

damp (ook *daum*): Lutterade, Spaubeek, Valkenburg, Maaseik en Mechelen-aan-de-Maas.

dampnevel: Meijel.

mist: Valkenburg.

mistbank: Panningen en Eksel.

slierten: Maasniel.

mot: Haelen, Kinrooi en Born.

moek: freq., Dommellds.; ook in Maaseik.

domp: Tegelen, Heythuysen, Dieteren, Hoensbroek, Ulestraten, Weert, Tungalroy, Kinrooi, Ophoven en Borgloon.

dons: Middelaar.

gons: Eupen.

deem: Peer.

grijs: Montfort.

grijs merre: Borgloon.

kleine wereld: Holtum.

mauw: Neerpelt.

regem: Halen.

waas: Neer.

rijm: Susteren en Niel-bij-St.-Truiden.

rijp: Velden.

De volgende opgaven zijn bijvoeglijke naamwoorden:

nevelig: Meijel en Tegelen.

dompig: Tegelen.

HERFSTDRADEN

Kaart 37, pag. 271

N 22 (1963) (054);

Maastricht Wb., Tungalroy Wb. (219);

Heyden, L.v.d. (1927).

Spindraden van kleine spinnen die in de herfst door de lucht zweven.

Op de kaart is de verspreiding van de tweede elementen van de samenstel-

lingen tot uitdrukking gebracht: de samenstellingen met **-draden** en die met **-vamen**.

herfstdraden (*erfstdraaier*, *herf-draai*, *herfsdraad*, *herfsdraai*, *herfsdraaier*, *herfsdraden*, *herfst-draad*, *herfstdraai*, *herfstdraaier*, *hersdraaier*): verspr. over geheel Lb.

herfstdraadjes (*herfsdraadjes*): Sittard.

oktoberdraden: Ulestraten.

zomerdraden (*zomerdraai*): Grevenbicht/Papenhoven en Maastricht.

lievevrouwedraden (*lievevrouw-draaier*): Vliermaal.

dauwdraden: Stein.

mistdraden (*misdraai*): Peer en Diepenbeek.

neveldraden: Hoensbroek.

rijmraden (*rijmdraad*, *rijmdraai*): Wellen.

spindraden (*spindraai*): Achel.

spinnendraden (ook *spinnendraad*, *spinnendraai*, *spinnendraaier*): Hoensbroek, Eind, Hasselt, Borlo en Linkhout.

spinnendraadjes: Hout-Blerick.

draden (ook *draad*, *draai*, *draaier*): Maaseik, Tongeren, Lummen, Donk (bij Herk-de-Stad) en Blerick.

herfstvamen (*erfsvaam*, *herfstvaam*, *herfsvaam*, *herstvaam*, *hersvaam*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Eygelshoven en Nieuwenhagen.

zomervamen (ook *zomervaam*): freq. Centr.Maaslds.; ook in Nieuwenhagen, Roermond, Herten (bij Roermond), Sittard, Oirsbeek, Ulestraten, Grathem, Stevensweert, Maastricht en Oost-Maarland.

wintervamen: Meeressen.

sint-maartensvamen: Oost-Maarland.

kranenvamen: Montfort.
kranenzomervamen (*kranenzomer-vaam*): Stevensweert.
zijden vamen: Klimmen.
vamen (*vaam*): Eygelshoven, Vrusschemig, Hoensbroek, Boorseme en Velden.
sint-maartenzomer: Gronsveld, Mheer, Oost-Maarland en Val-Meer.
herfstspinnen (*herfspinnen*): Houthem.
najaarsgeweef: Puth.
spinnenwebben: Beringen en Rosmeer.
spinnengeweb: Mechelen.
spinnengeweef: Vlodrop, Bree, Oplabbeek en Linkhout.
spinnengeweefts: Bleijerheide.
spinnengewerf: Wintershoven.
weefsel: Paal.
herfstgaren (*herfsgaren*): Roermond.
kanten lapje (*kanten lapke*): Eksel.
lommerd: Wijk.

De volgende opgave is een werkwoordelijke uitdrukking:
het vaamt: Kinrooi en Margraten.

REGEN (ALG.) _____

Kaart 38, pag. 272

N 22 (1963) (016, 020a), ZND 01 (1922) (252), ZND 23 (1937) (037a), ZND m (Franssen, Houben, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (218), Bree Wb. (364, 365), Diepenbeek Wb. (193), Echt Wb. (097), Eupen Wb. (152), Genk Wb. (262), Gronsveld Wb. (400), Haspengouws Id. (128), Hasselt Wb. (372), Heerlen Wb.1, Heerlen Wb.2 (196), Kerkrade Wb. (063), Limburgs Id. (207), Maastricht Wb. (277, 346), Meeswijk Wl. (518), Meijel Wb. (100), Roermond Wb. (242), Sittard Wb. (335), Tongeren Wb. (478), Tungalroy Wb. (222), Venlo Wb. (223, 293), Venray Wb. (448), Weertlands Wb. (291), Zonhoven Wb. (383);

Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (111), Meertens, A.H. (zj.hs), Vossen, H. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57).

De algemene benaming voor de regen; zie de volgende lemma's voor de soorten van regen.

Op de kaart staan alle lexicale varianten van het trefwoord **regen**; de zes hapaxen zijn niet in de kaart opgenomen; het zijn: *reel*, in Herkede-Stad; *reer*, in Zichen-Zussen-Bolder; *rener*, in Diepenbeek; *rengen*, in Panningen; *renner*, in Hoeselt en riering, in Hasselt.

Regen is het enige heteroniem dat in de beide Limburgen voorkomt. De andere trefwoorden betreffen ofwel een breder begrip (**neerslag**, **nat**, **water**), ofwel een niet nader bepaald bijzonder soort regen.

Majem is bargoens voor water of regen.

regen (ook *reel*, *reen*, *reer*, *regel*, *regelt*, *reger*, *renel*, *rener*, *rengel*, *rengel*, *rengen*, *renger*, *renner*, *riering*): alg. in geheel Lb.

hemelswater: Maastricht.

neerslag: Maastricht.

nat: Bree.

water: Tessenderlo.

goede klats: Kinrooi.

kwade klats: Kinrooi.

gekwakkel: Panningen.

plons: Heerlen en Waubach.

saus: Gronsveld.

ziebel: Venlo.

majem: Hout-Blerick en Roermond.

majem regen: Venlo.

REGENEN (ALG.) _____

Kaart 39, Regenen (alg.), en 40, lexicale varianten van het trefwoord **regenen**, pag. 272 en 273

N 22 (1963) (016, 020a), SGV (1914) (08), ZND 23 (1937) (037a), ZND 46 (1946) (009), ZND A1 (1940sq) (143), ZND m (Coomans, Drieskens, GrGr, Matthys, Raymaekers, Welter); Beverlo Wb. (218), Bree Wb. (364), Diepenbeek Wb. (120, 193), Echt Wb. (097), Eupen Wb. (152), Genk Wb. (262), Hasselt Wb. (372), Heerlen Wb.2 (196), Kortesseem Wb. (418), Lommel Wl. (259), Maaseik Wb. (040), Maastricht Wb. (346), Meeswijk Wl. (518), Roermond Wb. (242), Sint-Truiden Wb. (201), Sittard Wb. (335), Stokkem Wb. (092), Tongeren Wb. (409, 450, 478), Tungalroy Wb. (222), Venlo Wb. (223, 293), Venray Wb. (448), Weertlands Wb. (291), Zonhoven Wb. (383); Daelen, J.v. (1933-41).

Vergelijk het lemma **REGEN**.

Op de eerste kaart bij dit lemma wordt de verspreiding van de heteroniemen **regenen** en **sausen** aangegeven en op de tweede kaart staan de lexicaal varianten van het trefwoord **regenen**; het hapax *rierengen*, in Hasselt, is niet in de kaart opgenomen.

Regenen is de enige algemene benaming die in de beide Limburgen voorkomt. De andere trefwoorden duiden bijzondere wijzen van regenen aan die niet door de lemma's **HARD REGENEN** of **LICHT REGENEN** worden gedekt.

Majemen is bargoens voor 'regenen'.

regenen (ook *regelen*, *regeren*, *renen*, *rengelen*, *rengen*, *rengenen*, *rengeren*, *rierengen*): alg. in geheel Lb.

opregenen (*oprengeren*): Tongeren.

sausen: freq. Noord.Oostlb. en Zuidgeld.Lb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Weert, Maasbracht, Stevensweert, Gelieren/Bret, Buchten, Maastricht, Venray, Meijel en Sevenum.

vallen: Linkhout.

plompen: Tongeren.

plonsen: Nieuwenhagen en Waubach.

ploegen: Blerick.

soppen: Ulestraten.

zouwen: Ottersum en Milsbeek.

zouwelen: Hoensbroek.

bouwen: Borgloon.

bratselen: Bree.

kwakkelen: Panningen en Baarlo.

lekken: Melick.

klenen: Mheer.

druppelen: Weert, Melick en Opglabbeek.

smiezen: BleiJerheide.

ziebelen: Venlo.

majemen: Blerick, Venlo en Roermond.

majeren: Maasbracht.

De volgende werkwoordelijke uitdrukkingen duiden de intensiteit van de regen aan:

het drupt van de regen (... *regel*): Nederweert.

het maakt hem goed nat: Maasniel.

het regent dat het zijpt: Brunssum.

het saust hem: Limbricht.

het saust hem duchtig: Neer.

het saust hem goed: Nunhem en Maasniel.

GIETEN, HARD REGENEN

Kaart 41, pag. 273

DC 30 (1958) (023b), N 22 (1963) (016, 020a), N 91 (1982) (208), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 24 (1937) (038), ZND 25 (1937) (018), ZND 33 (1940) (042);

Diepenbeek Wb. (080, 120), Eupen Wb. (059), Genk Wb. (101), Haspengouws Id. (186), Hasselt Wb. (438), Kerkrade Wb. (060, 063), Maastricht Wb. (119, 413), Niel-bij-St.Truiden Wl. (303, 376, 409), Roermond Wb. (333), Sint-Truiden Wb. (115), Stokkem Wb. (049), Tongeren Wb. (190), Tungalroy Wb. (222), Venlo Wb. (117, 293);

Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927),
Vreuls, E. (zj.hs).

Enkele werkwoordelijke uitdrukkingen staan achter in het lemma.

gieten: freq. Maaskemp., Tongerlds., Westlb. en Truierlds., verspr. Geullds., Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Bilzerlds. en Kleverlds.; ook in Valkenburg, Weert, Lanaken, Maastricht, Vroenhoven, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Meldert, Linkhout, Loksbergen, Halen, Lommel, Velden en Venlo.

bet tobben gieten: Borgloon.

gutsen: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Trichterlds., Tongerlds., Demerkemp. en Kleverlds.; ook in Eupen, Martenslinde, Vlijtingen, Zichen-Zussen-Bolder, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Hoepertingen, Wellen, Jesseren, Nieuwerkerken, Jeuk, Kwaadmechelen, Ospel, Blerick en Venlo.

hard regenen (ook *hard rengelen*): zeldz. Kleverlds.; ook in Leuken, Keent, Stramproy, Tungalroy, Lottum, Blerick en Venlo.

hel regenen (ook *hel regelen*, *hel renen*, *hel rengelen*, *hel rengenen*, *hel rengeren*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Eys, Vijlen, Thorn, Maasbracht, Gruitrode, Neeroeteren, Genk, Maastricht, Vroenhoven, Bilzen, Eigenbilzen, Martenslinde, Peer, Hasselt, Paal, Blerick, Meterik, Sevenum en Maasbree.

heel hel regenen: Maaseik.

fel regenen (ook *fel regelen*): Genk, Kuringen, Hoepertingen, Voort, Wellen, Gorssem en Sint-Truiden.

gatsen: verspr. Lonerlds. en Truierlds.; ook in As, Genk, Maastricht, Diepenbeek, 's-Herenelderen, Schulen en Hasselt.

getsen: Maaseik, Niel-bij-St.-Truiden en Martenslinde.

golven: Neer, Swalmen, Montfort, Thorn, Urmond, Maastricht, Eigenbilzen, Beverst, Sint-Huibrechts-Lille, Kleine-Brogel, Peer, Hechtel, Wellen, Meijel en Maasbree.

golventere regenen: Maastricht.

gorzen: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Gulpen, Ingber, Oirsbeek, Opglabbeek, Noorbeek, Terlinden, Bree en Maastricht.

galpen: Vliermaalroot.

gusselen: Geleen.

zeiken: Kerkrade, Heerlen, Tegelen, Panningen, Weert, Maastricht, Rosmeer, Riemst, Lummen, Hasselt, Donk (bij Herk-de-Stad) en Zelem.

zijen: Roermond, Haelen, Hoensbroek, Weert en Venlo.

klateren: Eys, Ophoven, Stevensweert, Maaseik, Echt/Gebroek en Obbicht.

kladderen: Opoeteren, Zutendaal, Diepenbeek, Riksingen, Rijkhoven, Lummen, Hasselt en Beringen.

kledderen: Neeroeteren, Opglabbeek en Helchteren.

klatsen: As en Simpelveld.

kletsen: verspr. Lonerlds.; ook in Lanaken, Sint-Truiden en Aalst-bij-St.-Truiden.

kletteren: Sittard, Opglabbeek, Neeroeteren, Maaseik, Borgharen, Hamont, Kaulille en Peer.

kloederen: Opoeteren.

klotsen: Mheer, Bilzen, Beverst, Koersel, Kuringen en Paal.

ketsen: Sint-Truiden.

kotsen: Achel, Lummen, Herk-de-Stad, Linkhout en Loksbergen.

kanjelen: Maastricht.

plassen: Diepenbeek, Alken, Wellen en Kwaadmechelen.

plonsen: Susteren.

plensen: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. en in Heerlen, Eys, Gulpen, Brunssum, Hoensbroek, Schimmert, Ittervoort, Thorn, Guttecoven en Venlo.

ploetsen: Amby.

plotsen: Wellen en Werm.

jessen: Houthalen.

jatsen: Jeuk.

spuiten: verspr. Maaskemp. en Dommelds.; ook in Montzen, Diepenbeek, Vliermaalroot, Genoelselderen, Zonhoven, Hasselt, Ulbeek, Mettekoven, Gutshoven, Gingelom, Aalst-bij-St.-Truiden en Oostham.

spatten: Opoeteren, Opglabbeek, Elen, Meeswijk, Beverst, Neerpelt en Venlo.

spatsen: Boorseem.

spatteren: Lutterade.

splutten: Diepenbeek.

sprotsen: Eisdén, Opgrimbie en Zichen-Zussen-Bolder.

drtsen (*drasjen*): Helden/Everlo en Niel-bij-St.-Truiden.

druisen: Tegelen, Neer, Hout-Blerick, Venlo en Maasbree.

bijzen: Roggel, Eksel, Hechtel, Houthalen, Lutterade, Zonhoven en Beringen.

buien: Achel.

schuilen: Sittard.

regenen (ook *regelen, rengelen*): Haspengouws Id. en in Maasbracht, Tegelen, Maastricht, Vroenhoven, Peer, Kuringen, Paal en Gennep.

regenen met tobben: Gingelom.

pijpenstelen regenen: Valkenburg.

slagregenen: Kaulille.

stortregenen: Baexem, Bocholt, Maastricht en Achel.

storten: Klimmen.

stromen: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in Klimmen, Kelpen, Grathem,

Neeroeteren, Stokkem, Maastricht, Hoeselt, Peer, Koersel, Hechtel, Houthalen, Sint-Truiden en Velden.

lopen: Gruitrode, Opglabbeek, Lanaken, Bilzen, Mopertingen, Rosmeer en Houthalen.

neervallen: Weert.

vallen: Hoeselt.

vlieden: Boorseem, Martenslinde, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Mal, Houthalen en Hasselt.

pletzen: Vijlen.

spoezen: Oirlo.

afritsen: Maaseik.

sausen: Blerick.

schieten: Meeuwen en Vliermaalroot.

springen: Mielen-boven-Aalst, Jeuk en Vrerén.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

het giet hem: Heel.

het giet water: Kwaadmechelen en Paal.

het regent dat het giet (ook *het regelt dat het giet, het regert dat het giet, het rengelt dat het giet, het rengert dat het giet*): Beesel, Bilzen, Gutshoven, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Lommel en Venlo.

het regent dat het gutst: Vaals, Heerlen, Brunssum, Ulestraten en Maastricht.

het regent dat het zeikt (ook *het rengelt dat het zeikt*): zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Beringe, Heel, Herten (bij Roermond), Ospel, Weert, Hushoven, Guttecoven, Maastricht, Heijen en Venray.

het regent dat het klatert: Heythuysen, Pey en Brunssum.

het regent z'n best: Venlo.

het regent dat het stuipt: Ulestraten.

het regent oude wijven (ook *het ren-gent dat het zeikt*): Venlo en Heel.

het regent blaren op het water:
Nunhem.

het trekt eruit: Oirlo.

MOTREGEN, FIJNE REGEN

Kaart 42, pag. 274

DC 30 (1958) (023a), N 22 (1963) (017, 018, 020b, 028), N 81 (1980) (033, 035), ZND 38 (1942) (013a, 013b), ZND 49 (1958) (023a), ZND m (Houben, Langohr); Bree Wb. (602), Diepenbeek Wb. (074, 157), Gennep Wb. (100, 165, 169), Gronsveld Wb. (532), Heerlen Wb.1 (056), Heerlen Wb.2 (158), Kerkrade Wb. (048, 049), Kortesseem Wb. (113, 322, 328, 602), Maaseik Wb. (032), Maastricht Wb. (098), Meeswijk Wl. (432), Roermond Wb. (188), Sittard Wb. (100), Stokkem Wb. (075, 127), Tegelen Wb. (103), Tongeren Wb. (369), Tungalroy Wb. (222), Venlo Wb. (193, 195), Venray Wb. (179, 282, 354), Weertlands Wb. (094, 237, 240, 346, 412), Zonhoven Wb. (119, 435); Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (1981), Urlings, R. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57).

Zeer fijne en lichte regen.

Achter in het lemma staan enkele werkwoordelijke uitdrukkingen die in het materiaal voor dit begrip zijn aangetroffen.

motregen (ook *motregel, motreger, motreng, motrengel, motrenger, motriereng*): freq. in geheel Lb.

mot: Kerkrade, Neer, Roermond, Oirsbeek, Maaseik, Grevenbicht/Papenhoven, Rekem, Maastricht en Kwaadmechelen.

moter: Mechelen-aan-de-Maas.

muggenpis: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. en in Teuven, Tungalroy, Stevensweert,

Maastricht, Bunde, Itteren, Grote-Spouwen, Vlijtingen, Val-Meer, Diepenbeek, Hoeseelt, Tongeren, Lummen, Zonhoven, Paal, Kortesseem, Wellen, Broekom, Donk (bij Herk-de-Stad), Jeuk, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Zelem, Linkhout, Blerick en Boekend.

muggenzeik: Gulpen, Tungalroy, Gruitrode, Opglabbeek, As, Itteren, Smeermaas, Beringen en Sint-Lambrechts-Herk.

muggendrup: Meeuwen.

muggengezeef: Geulle.

kattenpis: Haelen en Stevensweert.

knazenpis: Gennep Wb.

engelenpis: Beesel.

stofregen (ook *stofregel, stofreger, stofrengel, stopregel, stoprenger*): verspr. Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Weertlands Wb. en in Panningen, Nunhem, Roermond, Tungalroy, Ell, Maaseik, Eisdén, Mechelen-aan-de-Maas, Eigenbilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Achel, Hamont, Peer, Heppen, Beverlo, Beringen, Mettekoven, Wellen, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Tessenderlo, Linkhout, Halen, Lommel, Velden en Meijel.

fijne stofregen: Mechelen-aan-de-Maas.

stof: Panningen en Gruitrode.

noorderstofregen: Weert.

noorderstof: Leuken, Panningen en Tungalroy.

snofregen: Zonhoven.

stuifragen (ook *stuifrage, stuifrage*): Weertlands Wb. en in Tegelen, Maaseik, Holtum, Heusden, Zolder en Beverlo.

stuif: Blerick en Posterholt.

stuiver: Lommel.

fijne regen (ook *fijne regel, fijne rengel, fijne renger*): Susteren, Weert, Zutendaal, Roosteren, Ketsingen, Wellen en Wilderen.

beetje regen (ook *beetje rengel*):

Waubach, Ingber, Vlodrop,
Hulsberg, Thorn, Maastricht,
Velden en Meijel.

klein beetje regen: Venlo.

beetje regens: Reuver.

weinig regen: Waubach.

drup regen: Stein.

druppel regen: Kerkrade.

druppel: Maastricht.

fitsje regen (*een fitske regen*):
Maastricht.

kitsje regen: Stein.

kniesregen: Kerkrade Wb.

fiezelregen (ook *fiezelrengel*, *fiezelrengel*): Weertlands Wb. en in
Heerlen, Sittard, Maastricht en
Eksel.

fiezel: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in
Wolder/Oud-Vroenhoven,
Maastricht, Tongeren, Zonhoven,
Wellen en Nieuwerkerken.

fiezeltje (*fiezelke*): Maastricht.

fiemel: Diepenbeek, Hoeselt en
Borgloon.

friemel: Kortessem.

friezel: Beringen en Kortessem.

miezelregen (ook *miezelrengel*, *miezelrengel*): Swalmen, Boukoul,
Geleen, Tungalroy, Born en Venlo.

miezel: verspr. Kleverlds.; ook in
Tegelen, Roermond, Sittard, Puth,
Ulestraten, Hunsel, Kortessem,
Blerick en Venlo.

miezerregen: Urmond.

miesregen: Heerlen.

miezerig weer: Maastricht en
Simpelveld.

moekregen: Lommel en Neerpelt.

fijne moek: Panningen.

moezel: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in
Blerick, Venlo en Maasbree.

moezelig weer: Tegelen.

moezelregen: Tegelen.

gesmies: Heerlen.

gesmiezel: Venray Wb.

gesmoezel: Venray Wb.

zouwelregen: Obbicht en Heerlen.

zouwel: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in
Kerkrade Wb. en in Heerlen,

Nieuwenhagen, Waubach,
Roermond, Maasniel, Urmond en
Maastricht.

fijne zouwel: Urmond en Lutterade.

gezouwel: Heerlen.

gezouwels: Kerkrade Wb.

gerouwel: Grathem.

schuiltje regen (*een schoelke regen*):
Klimmen.

schuiltje (*schoelke*): Hoensbroek en
Eys.

kleine schuil: Simpelveld.

klein schuiltje (*klein schoelke*):
Schinnen.

klein schoertje (*klein schoerke*):
Maastricht.

buitje (*buike*): Susteren,
Amstenrade, Maastricht en Venlo.

klein buitje (*klein buike*): Horn en);
Schinnen.

bijse (*bieske*): Kapel-in-'t-Zand,
Pey, Ospel en Weert.

briezel: Paal.

dunne regen: Zonhoven.

valse regen: Buchten.

meischeut: Gronsveld.

zachte najaarsregen: Teuven.

warme regen: Schimmert.

kromme regen: Geulle.

van de kromme: Bree Wb.

luizenregen: Kermt.

duivelsregen (*duivelsrengel*): Weert.

morgenregen: Sittard.

lichte regen (ook *lichte rengel*):
Leuken en Welten.

achterwaartse regen (— *renger*):
Swalmen en Boukoul.

pietsje regen (*pietske*): Montfort.

prietsje (*prietske*): Heerlen.

regen (ook *regel*): Montfort, Bunde,
Zonhoven, Wellen, Ottersum en
Milsbeek.

neetselregen: Neeroeteren.

neetsel: Bree Wb. en in Haelen en
Kinrooi.

niffelregen: Wintershoven.

niffel: freq. Lonerlds.; ook in
Diepenbeek, Beverst, Kermt,
Hasselt, Herk-de-Stad, Sint-
Truiden, Jeuk en Linkhout.

sniffelregen: Hasselt.
sniffel: Montzen.
sijpregen: Venlo.
siebelregen: Nunhem.
siemelregen: Gennep Wb.
siemel: Pey, Stokkem en Limbricht.
smiesregen (ook *smiesreen*): verspr.
 Oost.Zuidlb.; ook in Kerkade Wb.
 en in Brunssum, Hoensbroek en
 Schimmert.
smiezel: verspr. Kleverlds.; ook in
 Egelshoven, Welten, Sint-
 Martens-Voeren en Hoensbroek.
smies: Kerkrade Wb. en in Waubach,
 Ingber, Epen, Nuth/Aalbeek,
 Klimmen, Ten-Esschen/
 Weustenrade, Maastricht,
 Ottersum en Milsbeek.
smiespel: Heerlen.
smiezelig: Stevensweert.
smiezerik: Noorbeek en Terlinden.
smoazel: Egchel, Velden, Blerick en
 Horst.
smodder: Hoeselt.
smodderweer: Paal en Hasselt.
ziebelregen: Swalmen, Boukoul en
 Montfort.
zeverregen: Neer.
zever: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in
 Weertlands Wb. en in Moelingen,
 Molenbeersel, Bree, Lanaken,
 Hoeselt, Ketsingen, Kortessesem en
 Borgloon.
zeverweer: Merkelbeek.
zevel: Maastricht en Kerkrade.
zemel: Roermond, Pey, Roosteren en
 Echt/Gebroek.
zoeber: Jeuk.
zabber: Tessenderlo.
zammel: Roermond.
zirmel: Swalmen.
spiertje (*spierke*): Venray.
spiertje regen (*spierke regen*):
 Beesel.
sprinkelregen: Herten
 (bij Roermond) en Sittard.
sprinkel: Herten (bij Roermond).
gespruits: Schimmert.
knoei: Venray Wb.
natte knoei: Bergen.

knoezel: Heerlen.
grizzelsweer: Kerkrade Wb.
licht vleugje (*lij vleugske*): Herten
 (bij Roermond).
licht wolkje (*lij wolkske*): Herten
 (bij Roermond).
sproei: Merkelbeek.
sproeiregen: Venlo.
morzel: Venlo.
mozel: zeldz. Noord.Oostlb.; ook in
 Blerick.
mussenstoof: Roermond.
naaihoed vol: Haelen.
niks: Eys en Wittem/Partei.
rijzel: Swalmen.
snis: Teuven.
ozelig weer: Herten (bij Roermond).

De volgende opgaven zijn werk-
 woordelijke uitdrukkingen:

het kan niet aan de gang komen:
 Gruitrode.

het wil en kan niet: Opglabbeek en
 As.

MOTREGENEN, LICHT REGENEN

Kaart 43, pag. 274

DC 30 (1958) (023a), N 22 (1963) (017, 018,
 020b, 028), N 81 (1980) (033, 035), ZND 38
 (1942) (013a, 013b), ZND 49 (1958) (023a),
 ZND m (Langohr);
 Beverlo Wb. (218), Bree Wb. (310, 614),
 Diepenbeek Wb. (074, 214), Gennep Wb.
 (165, 169), Gronsveld Wb. (533), Hasselt Wb.
 (306), Kerkrade Wb. (049), Kortessesem Wb.
 (308, 328, 603), Maastricht Wb. (098),
 Roermond Wb. (332), Sittard Wb. (100),
 Stokkem Wb. (095, 127), Tegelen Wb. (103,
 133), Tungalroy Wb. (222), Valkenburg Wb.
 (147, 201), Venlo Wb. (193, 195, 293),
 Venray Wb. (354), Weertlands Wb. (054, 094,
 233, 246, 412), Zonhoven Wb. (119, 127,
 295, 304, 317, 435);
 Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs),
 Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927),
 Kats, J. (1939) (008), Oudemans, W. (1918),

Verheggen, P. (zj.hs), Vossen, H. (zj.hs),
Vrijdag, E. (1950-57).

Achter in het lemma staan enkele
werkwoordelijke uitdrukkingen die
in het materiaal voor dit begrip zijn
aangetroffen.

- motregenen** (ook *motregelen*, *mot-
regeren*, *motrenen*, *motrengelen*,
motrengenen, *motrengeren*):
freq. Zuid.Oostlb., verspr.
Noord.Oostlb., Centr.Lb.,
Dommelds., Demerkemp.,
Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.;
ook in Schaesberg, Beverlo,
Beringen, Sint-Lambrechts-Herk,
Hoepertingen, Wellen, Herk-de-
Stad, Nieuwerkerken, Sint-
Truiden, Loksbergen en Lommel.
- motteren**: Schimmert, Meerssen,
Gronsveld, Maasbracht en
Boorse.
- motten**: Grathem.
- motjeren**: Maasbracht.
- zeveren**: freq. Zuid.Oostlb.,
Centr.Maaslds., Trichterlds. en
Tongerlds., verspr. Noord.Oostlb.,
Horns, Maaskemp., Bilzerlds.,
Dommelds., Demerkemp. en
Getelds.; ook in Weertland Wb.
en in Kerkrade, Heerlen,
Vrusschemig, Mechelen, Beverlo,
Paal, Beringen, Hoepertingen,
Kortessem, Borgloon, Herk-de-
Stad, Velm, Niel-bij-St.-Truiden,
Leopoldsburg, Kwaadmechelen,
Tessengerlo, Lommel, Velden,
Blerick en Meijel.
- zevelen**: Wijk.
- zievelen**: Maastricht en Kerkrade.
- zirmelen**: Swalmen.
- zemelen**: verspr. Zuid.Oostlb., Horns
en Centr.Maaslds.; ook in
Voerendaal, Heel, Roermond,
Maasniel, Neeroeteren en Sint-
Truiden.
- ziemelen**: Kerkrade Wb. en in
Limbricht, Jabeek, Meerssen,
Stevensweert, Roosteren,

Stokkem, Oost-Maarland en
Blerick.

ziempelen: Waubach.

fiezen: verspr. Zuid.Oostlb.,
Trichterlds. en Demerkemp.;
ook in Kerkrade Wb., Weertlands
Wb. en in Gulpen, Epen, Sint-
Martens-Voeren, Montzen, Genk,
Zutendaal, Echt/Gebroek, Stein,
Bilzen, Diepenbeek, Tongeren,
Eksel, Beverlo, Wellen en
Nieuwerkerken.

fiegelen: Beringen.

fiemelen: Spalbeek, Diepenbeek en
Borgloon.

fierelen: Beverlo en Lummen.

frietselen: Zonhoven.

friezen: Beringen en Donk
(bij Herk-de-Stad).

briezen: Beringen en Houthalen.

driezen: Beringen.

sprinkelen: freq. Oost.Zuidlb. en
Oostlb., verspr. Trichterlds.; ook
in Teuven, Tungalroy, Thorn,
Meeuwen, Opglabbeek, Obbicht,
Born, Geulle, Eigenbilzen, Eksel,
Hasselt, Loksbergen, Blerick,
Boekend, Venlo, Meijel, Sevenum
en Maasbree.

spinkelen: Schimmert.

sprekelen: verspr. Zuid.Oostlb.;
ook in Nieuwenhagen, Waubach,
Teuven, As, Rekem, Hoeselt en
Venray.

spritsen: Vaals.

sproeien: Kwaadmechelen.

sproesen: Guttecoven.

snitselen: Meijel.

zouwelen: freq. Ripuar., verspr.
Oost.Zuidlb., Oostlb. en
Centr.Maaslds.; ook in Grathem,
Maastricht en Blerick.

zuieren: Urmond.

siebelen: freq. Noord.Oostlb.,
verspr. Zuid.Oostlb.,
Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.;
ook in Heerlen, Maasbracht,
Stevensweert, Maastricht,
Wijk, Paal, Bergen, Venray en
Meijel.

- siemelen:** Limbricht, Ulestraten, Maaseik, Stokkem, Meeswijk, Eijdsden, Blerick en Venray.
- sijpelen:** Gennep Wb. en in Doenrade, Hoensbroek, Roosteren en Heugem.
- sijpen:** Ell.
- zibberen:** Wellen, Gingelom, Borlo, Jeuk en Kwaadmechelen.
- siermelen:** Horn.
- zabberen:** Diepenbeek, Mal, Zolder, Herk-de-Stad en Tessenderlo.
- zoebere:** Montenaken en Jeuk.
- seuteren:** Schimmert.
- stofregenen** (ook *stofregelen*, *stofrengeren*, *stoprengeren*): verspr. Maaskemp., Dommellds. en Demerkemp.; ook in Tungelroy, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Zichen-Zussen-Bolder, Beverlo, Sint-Truiden en Lommel.
- stoven:** Bree.
- stoffen:** Halen.
- stuiven:** verspr. Maaskemp.; ook in Montfort, Ell, Holtum, Blerick, Ottersum en Milsbeek.
- stuivelen:** Banholt.
- smiezen:** verspr. Kleverlds.; ook in Eyselshoven, Welten, Vrusschemig, Mechelen, Sint-Martens-Voeren, Hoensbroek, Noorbeek, Terlinden, Grathem, Maastricht en Velden.
- smiezen:** verspr. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Teuven, Hoensbroek, Klimmen, Urmond, Maastricht.
- smiespelen:** Heerlen.
- smodderen:** Romershoven, Herk-de-Stad, Velm, Loksbergen en Halen.
- smoezelen:** freq. Kleverlds.; ook in Egchel en Velden.
- smossen:** Waterlooos.
- miezen:** freq. Kleverl., verspr. Oostlb.; ook in Stevensweert, Born, Stein, Zonhoven, Kortessem, Blerick en Venlo.
- miezeren:** Weertlands Wb. en in Roggel, Baarlo, Haelen, Geleen, Schinnen, Houthem, Diepenbeek, Hasselt en Kortessem.
- miezen:** Beegden.
- miljelen:** Roermond.
- moeken:** Neerpelt.
- mozelen:** zeldz. Noord.Oostlb.
- mozzelen:** Herten (bij Roermond).
- moezelen:** freq. Noord.Oostlb.; ook in Blerick, Hout-Blerick, Venlo, Oirlo en Maasbree.
- druppelen:** zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Nieuwenhagen, Gulpen, Tegelen, Steyl, Posterholt, Weert, Bree, Gruitrode, Opglabbeek en Lommel.
- get druppelen:** Schinnen.
- druppen:** Vijlen, Tungelroy, Meeuwen, Hasselt, Beringen en Velden.
- niffelen:** freq. Lonerlds., verspr. Tongerlds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Heythuysen en Maaseik.
- nuffelen:** Zonhoven en Diepenbeek.
- fijn regenen:** Mechelen-aan-de-Maas.
- een beetje regenen** (*een beetje ren-gelen*): Riksingen en Simpelveld.
- eventjes regenen** (*effekes regenen*, *efkes regenen*): Reuver en Linkhout.
- heel even regenen:** Maaseik.
- stil regenen:** Maasniel.
- sipjes regenen** (*sippekes regenen*): Vliermaal.
- regenen uit een schottelsplak:** Ulestraten.
- oudewijven regenen:** Leopoldsburg.
- pofregenen** (*pofrengelen*): Hunsel.
- neetregenen** (*neetrengelen*): Ospel.
- neetselen:** verspr. Horns; ook in Bree Wb., Weertlands Wb. en in Haelen, Schimmert en Maaseik.
- bijzen:** Meijel en Ospel.
- bijzelen:** Paal.
- braddelen:** Hasselt.
- stritsen:** Hasselt.
- grizzelen:** Kerkrade Wb.
- houwelen:** Holz.

kladden: Bocholt.
knizen: Kerkrade Wb.
knoeien: Middelaar en Rosmeer.
kwakkelen: Heythuysen en Baarlo.
niezelen: Venray.
riemelen: Lanklaar.
rijzelen: zeldz. Zuid.Oostlb.; ook in Weert.
ruizelen: Beek en Ingber.
snevelen: Hasselt.
sniffelen: Montzen, Diepenbeek, Zonhoven en Hasselt.
snitselen: Peer.
snuiven: Zonhoven.
nat maken: Schimmert.
aanwelen: Born.
sputten: Montfort.
zwaaien: Venray en Lottum.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:
daar valt stofregen: Kaulille.
daar valt een druppel: Geulle en Moorveld (Waalsen).
daar valt een druppeltje nat (— *druppelke*): Venlo.
het valt maar een drup: Ingber.
daar valt het van de kromme: Bree Wb.
daar valt moezel: Blerick.
daar valt nattigheid: Eksel.
de daar valt een fijne stuif: Horpmaal.
daar valt een zwaai: Sevenum.
het heeft kaum de grond geraakt: Stein.
muggen pissen: Grote-Spouwen.
de stoep wordt weer wat nat gemaakt: Teuven.
het is zeverweer: Ophoven.
het is zemeltig weer: Maastricht.
het is moezelig weer: Venlo en Reuver.

MET TUSSENPOZEN REGENEN

Kaart 44, pag. 275

N 22 (1963) (020c), N 81 (1980) (032);
 Bree Wb. (516), Kortessem Wb. (466),
 Weertlands Wb. (043);
 Vossen, H. (zj.hs).

In het materiaal dat voor dit begrip is verzameld bevinden zich veel verschillende grammaticale categorieën. Het lemma is naar deze categorieën opgebouwd.

A. Werkwoorden:

af en toe regenen: Vaals, Schaesberg, Epen, Reuver, Montfort, Puth, Schimmert, Roosteren, Stein, Maastricht, Caberg, Velm, Velden en Meijel.
nu en dan regenen: Thorn en Doenrade.
tussenbeide regenen: Noorbeek en Terlinden.
tussendoor regenen: Gulpen.
tussenin regenen: Riksingen.
regenen tussen de tijd: Maaseik.
regenen met stukjes: Ulestraten.
regenen met stukken: Gronsveld.
regenen met vlagen: Velden.
bij stootjes regenen: Borgloon.
bet stoten regenen: Hasselt.
regenen met bijzen: Bree, Tegelen, Ell en Bree.
met schuilen regenen: Melick.
regenen met schuilen: Teuven en Waubach.
regenen met schoeren: Heugem.
bet schoeren regenen: Diepenbeek.
regenen bet wolkjes: Niel-bij-St.-Truiden.
alle hondsgezeiken regenen: Eksel.
vijf voet regenen: Eksel.
bijzen: freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns en Demerkemp.; ook in Weertlands Wb. en in Bocholt, Waterloo, Oplabbeek, Maaseik, Paal, Beringen, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Kwaadmechelen, Zelem, Halen en Venlo.
buien: freq. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.,

verspr. Noord.Oostlb.,
Dommelds. en Kleverlds.; ook in
Welten, Weert, Kinrooi, Beverlo,
Lommel, Velden, Blerick en
Hout-Blerick.

schoeren: verspr. Tongerlds.; ook in
Wolder/Oud-Vroenhoven,
Maastricht, Rosmeer en Venlo.

schuilen: verspr. Oost.Zuidlb.,
Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in
Kerkrade en Maastricht.

zeveren: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Bree Wb. en in Heel, Tungalroy,
Grevenbicht/Papenhoven,
Maastricht, Neerharen,
Loksbergen, Venlo en Meijel.

zouwelen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook
in Kerkrade, Eys en Tegelen.

zuilen: Sittard en Ingber.

miezelen: Blerick, Vlodrop en
Heerlerbaan/Kaumer.

miezeren: Venlo en Oirsbeek.

moderen: Swalmen.

bratselen: Gruitrode, Opglabbeek,
As en Lommel.

bruizelen: Susteren.

brakkelen: Itteren.

smodderen: Opglabbeek, As,
Kortessem en Wellen.

smiezelen: Heerlerbaan/Kaumer.

zoeteren: Schimmert en Klimmen.

gutsen: Hasselt en Heerlen.

af en toe gusselen: Geulle en
Moorveld (Waalsen).

dretsen (*drasjen*): Hasselt.

hel soppen: Neer.

knoeielen: Nieuwstadt.

kwakelen: Sevenum en Haelen.

kwakkelen: Mheer.

neetselen: Hunsel en Bree.

neuzelen: Maastricht.

pledderen: Neerharen.

sijpelen: Eys en Wittem/Partei.

slagen: Borgloon.

zeiken: Sint-Odiliënberg.

zich aanhouden: Neer.

ziemelen: Beesel en Pey.

B. Werkwoordelijke uitdrukkingen:
het regent als het wil: Paal.

daar komt weer een schuil:
Schimmert.

daar valt af en toe wat: Oirlo.

het zijn bijzen: Haelen, Swalmen,
Limbricht, Maasbracht en
Linkhout.

het zijn buien: Bergen, Oirlo en
Venlo.

het zijn schuilen: Hoensbroek.

het zijn schuiltjes: Hoensbroek.

het zijn schoeren: Venlo en Mheer.

het zijn schoertjes: Smeermaas.

het zijn vlaggen: Velden.

het weer is krank: Guttecoven.

C. Zelfstandige naamwoorden, vaak
met een tijds aanduiding:

lichte regen: Reuver.

beetje regen: Born.

fiezel regen: Wijlre.

nu en dan een bijs: Beegden.

nu en dan een schuil: Urmond,
Klimmen en Ingber.

af en toe een schuil: Bleijerheide.

schuilen op weg: Vijlen.

avondregen: Stein.

hondsdagenregen: Maastricht.

regenbuien: Blerick.

regenbijzen: Beesel.

buitje: Venlo en Wintershoven.

bijs: Opglabbeek.

guts: Simpelveld.

schuiltjes: Rimburch.

met buien: Stokkem.

met regenen: Stokkem.

met schoeren: Val-Meer.

zeikweer: Venray en Meerlo.

ziemelig weer: Oirsbeek.

kwakelachtig weer: Egchel.

kwakkelweer: Venray.

lommelweer: Grevenbicht/
Papenhoven.

onvast weer: Obbicht en Susteren.

regenweer: Waubach.

bijzig weer: Venlo en Eygelshoven.

buiig weer: Venlo.

D. Bijvoeglijke naamwoorden:
regenachtig: Ospel, Borlo en
Heerlen.

buiig: verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Gulpen, Tegelen, Posterholt, Stevensweert, Echt/Gebroek, Guttecoven en Venlo.

buietig: Hoensbroek.

onbestendig: Maastricht.

ziemelachtig: Ell.

miezelig: Herten (bij Roermond).

miezerig: Buchten.

nat en droog: Klimmen.

AANHOUDEND REGENEN

Kaart 45, pag. 275

N 22 (1963) (020d).

Werkwoordelijke uitdrukkingen uitdrukkingen en zelfstandige naamwoorden die als benaming voor dit begrip in het materiaal zijn aangetroffen, staan achter in het lemma bijeen.

aanhoudend regenen: verspr. Dommellds.; ook in Beegden, Roermond, Jabeek, Houthem, Maastricht en Zolder.

altijd regenen: Riksingen.

aan een stuk regenen (ook — *rengelen*): Bree, Maaseik, Wolder/Oud-Vroenhoven en Hout-Blerick.

altijdaan regenen: Herk-de-Stad.

aaneenaan regenen: Lummen en Teuven.

aanindeweg regenen (— *regelen*): Lummen.

aanhoudachtig regenen: Diepenbeek.

gedurigaan regenen: Velm.

de ganse dag op regenen: Vlodrop.

indedaags regenen: Hoensbroek.

blokjes regenen (*blokskes regenen*): Leopoldsburg.

oude wijven regenen: Achel.

pijpenstelen regenen: Blerick.

voets regenen: Linkhout.

doorregenen (ook *doorregelen*): Blerick, Niel-bij-St.-Truiden en Hoensbroek.

blijven regenen (ook *blijven regelen*, *blijven rengelen*, *blijven rengeren*): Bleijerheide, Mechelen, Neer, Herkenbosch, Oirsbeek, Meerssen, Lanklaar, Grevnbicht/Papenhoven, Maastricht, Halen en Oirlo.

aan het regenen blijven: Reuver.

blijven doorregenen: Oirlo.

regenen: Kerkrade, Nieuwenhagen, Maastricht, Ottersum en Milsbeek.

aanhoudend motregenen: Oirsbeek.

knoeien: freq. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Weert, Bree, Waterloo, Opglabbeek, Neerharen, Heugem, Eijsden, Rosmeer, Val-Meer, Peer, Velden, Venray en Meijel.

aanhoudend knoeien: Posterholt.

blijven knoeien: Horn, Sittard, Schimmert, Maaseik en Urmond.

aan het knoeien blijven: Bergen en Thorn.

zeveren: Vrusschemig, Melick, Thorn, Spalbeek en Wellen.

blijven zeveren: Margraten.

zouwelen: Rotem en Ulestraten.

blijven zouwelen: Stein en Brunssum.

zouwen: Ottersum en Milsbeek.

aan het zouwen blijven: Bergen.

zeiken: Kinrooi, Echt/Gebroek, Achel en Meijel.

zich aan de gang houden:

Swalmen, Boukoul, Valkenburg en Klimmen.

zich aan houden: Tegelen.

zich eraan houden: Venlo, Limbricht en Bleijerheide.

aan de gang blijven: Tegelen, Maasbracht en Meerssen.

aanhouden: Obbicht en Kermt.

smodderen: Vliermaal, Hasselt, Wellen en Borgloon.

bratselen: Eksel, Peer en Oplabbeek.

knoetsen: Hoensbroek en Nieuwenhagen.

kwakelen: Panningen en Heythuysen.

dretsen: Beringen.

gieten: Beringen en Hoeselt.

niffelen: Sint-Truiden.

pratsen: Hoensbroek.

rauwen: Middelaar.

sauzen: Puth.

smiezelen: Vrusschemig.

veiten: Hasselt.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

het doet niet anders als regenen:
Borlo.

weet niet van ophouden: Klimmen.

het houdt zich door: Schaesberg.

het is voor de hele dag: Paal.

het regent de ganse tijd:
Schaesberg.

het regent dat het zoekt: Ospel en Welten.

het regent maar een keer:
Smeermaas.

het regent vandaag maar een keer:
Romershoven.

het weer is frank: Wellen.

hondweer zijn: Kwaadmechelen.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

aanhoudende regen (ook *aanhaaiende rengel*, *aanhaaiende renger*): Swalmen, Boukoul, Leuken en Velden.

standige regen: Eyselshoven.

aanhouder: Obbicht.

avondregen (*avondrengel*): Weert.

avondregen zonder eind: Holtum.

avondsregen: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Venlo en Sevenum.

knoeierig weer: Maastricht.

knoeiweer: Maasniel en Stevensweert.

regenweer: Blerick.

rotweer: Kwaadmechelen.

smukkelweer: Beringen.

vuil nuttig weer: Beverlo.

BUI, REGENBUI

Kaart 46, pag. 276

N 81 (1980) (037), SGV (1914) (05, 29),

ZND 01 (1922) (a-m), ZND 06 (1924) (005),

ZND A2 (1940sq) (399), ZND m (Dupont,

Franssen, Godelaine, GrGr, Houben,

Vanderbeeken, Welter);

Bree Wb. (084), Diepenbeek Wb. (080), Echt

Wb. (106), Eupen Wb. (179), Genk Wb. (101,

322), Gronsveld Wb. (436), Hamont-Achel

Wb. (102), Hasselt Wb. (372), Heerlen Wb.1,

Heerlen Wb.2 (090, 196), Kerkrade Wb.

(063), Kortessem Wb. (118, 403, 459),

Maaseik Wb. (043), Maastricht Wb. (346),

Niel-bij-St.Truiden Wl. (303, 376), Sint-

Truiden Wb. (075, 208), Sittard Wb. (335,

383), Stokkem Wb. (028, 099), Tegelen Wb.

(116), Tongeren Wb. (116), Tungalroy Wb.

(221), Uikhoven Wl. (052), Valkenburg Wb.

(160), Venlo Wb. (236), Venray Wb. (448),

Weertlands Wb. (030, 069), Zonhoven Wb.

(383);

Daelen, J.v. (1933-41), Dolmans, H. (zj.hs),

Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927),

Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (006,

045), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 15

(1940) (021, 060), Verheggen, P. (zj.hs),

Vossen, H. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57).

De meest algemene benaming voor de regenbui; specifieke soorten worden in de volgende lemma's behandeld. Hier en daar wordt met (ogenschijnlijk) specifieke benamingen op deze algemene vraag geantwoord. Zie voor **bijs** ook de semasiologische kaart bij het lemma **KOUDE NOORDENWIND, BIJS**.

regenbui (ook *regelbui*, *regerbui*, *regnerbui*, *renelbui*, *rengebui*, *rengelbui*, *rengerbui*): freq. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.,

verspr. Noord.Oostlb., Horns en Trichterlds.; ook in Heerlen, Gulpen, Weert, Neeroeteren, As, Genk, Bilzen, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Zonhoven, Mettekoven, Sint-Truiden en Mielen-boven-Aalst.

bui regen: Stein.

bui: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; verspr. Noord.Oostlb., Horns, Trichterlds. en Dommellds.; ook in Simpelveld, Teuven, Nederweert, Weert, Niel-bij-As, Bilzen, Diepenbeek, Tongeren, Koninksem, Hoepertingen, Gutshoven, Mielen-boven-Aalst, Borlo en Lommel.

flinke bui: Blerick.

plensbui: Venlo.

slagbui: Sittard.

donderbui: Lanaken.

hommelsbui: Nieuwstadt.

buitje (*buike*): Meijel en Beek.

regenbijs (ook *regelbies*, *rengebies*, *rengelbies*, *rengerbijs*, *riering-bijs*): verspr. Noord.Oostlb. en Dommellds.; ook in Ophoven, Neeroeteren, Opoeteren, Kuringen en Maasbree.

bijs regen: Tessenderlo.

bijs: freq. Noord.Oostlb., Maaskemp. en Demerkemp., verspr. Horns, Dommellds. en Beringerlds.; ook in Weertlands Wb. en in Rimborg, Maaseik, Sint-Lambrechts-Herk, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Jeuk, Kwaadmechelen, Oostham, Tessenderlo, Linkhout, Loksbergen, Lottum, Venlo, Swolgen, Sevenum en Maasbree.

goede bijs: Peer.

bijsje (*bieske*): Ell, Haelen en Stevensweert.

boes: Weertlands Wb. en in Hasselt.

regenschoer (ook *rengelschoer*, *rengerschoer*): Grote-Brogel, Maastricht, Kanne, Eijsden, Zichen-Zussen-Bolder en Venlo.

schoer regen: Sint-Huibrechts-Hern en Sint-Pieter.

schoer: freq. Trichterlds., Bilzerlds. en Tongerlds., verspr. Noord.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Lonerlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Eupen, Heer, Gronsveld, Mheer, Ospel, Weert, Tungalroy, Grathem, Hamont, Kuringen, Zonhoven, Hasselt, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Kwaadmechelen en Lommel.

donderschoer: Peer.

regenschuil (ook *rengeschoel*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Buchten, Vliermaal en Wellen.

schuil regen: Wijlre, Welkenraedt, Beesel, Nunhem, Herten (bij Roermond), Sittard, Rothem, Klimmen en Stein.

schuil: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Geullds., Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Molenbeersel, Kessenich, Ophoven en Bunde.

kleine schuil: Ingber.

klein schuiltje (*schoelke*): Stein.

schuiltje (ook *schoelke*): Waubach, Ingber en Vijlen.

gezonde schuil: Thorn.

gads: Genk, Diepenbeek, Hasselt, Hoepertingen, Kortessem, Wellen, Herk-de-Stad en Niel-bij-St.-Truiden.

guts: Paal en Heerlen.

gors: Montzen, Swalmen, Vlodrop, Meeuwen, Oplabbeek, Uikhoven en Sint-Huibrechts-Lille.

gorsel: Uikhoven.

regenvlaag: Overpelt, Zonhoven en Hoeselt.

vlaag: Elen, Hoeselt, Beringen, Sint-Lambrechts-Herk, Wellen, Velm en Tessenderlo.

wolkbreuk: Roermond en Kozen.

slagregen (ook *slagregel*): Schulen en Rekem.

slag: Kortessem.
stortregen: Peer.
stort: Beringen en Neerpelt.
stormregen (ook *stormregel*):
 Hechtel en Borlo.
storm: Zutendaal en Kanne.
vloe: Beverlo, Herk-de-Stad en
 Kuringen.
plas regen: Heers en Koninksem.
plas: verspr. Lonerlds.; ook in
 Riksingen en Hasselt.
sintjansplas: Hasselt.
helle regen: Eys en Wittem/Partei.
klats water: Guigoven.
goede wolk: Kerkom en
 Hoepertingen.
wolk: Sint-Truiden en Mielen-
 boven-Aalst.
dras: Niel-bij-St.-Truiden, Heerlen
 en Tongeren.
douche: Montzen.
strats: Genk.
stroef: Paal.
stroop: Mheer.
stroopje: Banholt.
bries: Meeuwen.
houwmouw: Mheer.

REGENBUITJE

Kaart 47, pag. 276

N 22 (1963) (015a), N 81 (1980) (037).

Klein licht buitje, vaak als aange-
 naam ervaren.
 Enkele werkwoordelijke uitdrukkin-
 gen staan achter in het lemma bijeen.
 Zie voor **bijs** ook de semasiogische
 kaart bij het lemma **KOUDE NOOR-**
DENWIND, BIJS.

buitje (ook *buike*): verspr.
 Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds.,
 Trichterlds. en Dommellds.;
 ook in Kerkrade, Vrussemig,
 Tegelen, Egchel, Maasbracht,
 Velm, Leopoldsburg, Velden,
 Blerick, Bergen, Oirlo en Meijel.

buitje regen (*buike regen*): Venray.
bui: verspr. Zuid.Oostlb. en
 Centr.Maaslds.; ook in Reuver,
 Roermond, Heugem, Val-Meer,
 Neerpelt, Lommel, Blerick,
 Venlo, Venray en Meijel.
klein buitje (*klei buike*): Oirsbeek.
lichte bui: Roermond en Maaseik.
licht buitje (*lich buike, lichts buike,*
licht buike): Hoensbroek, Rotem,
 Buchten, Blerick en Middelaar.
onnozel buitje (*onnozel buike*):
 Smeermaas.
zwak buitje (*zwak buike*):
 Hoensbroek.
zacht buitje (*zach buike*): Sittard.
mals buitje (ook *mals buike*):
 Lommel en Posterholt.
klatsbuitje (*klatsbuike*): Maastricht.
meibuitje: Holtum.
fiezelbuitje: Valkenburg.
fiezeltje (*fiezelke*): Mheer.
zouwelbui: Hoensbroek.
zouwel: Grathem, Oirsbeek en
 Klimmen.
gutsbui: Roermond.
guts: Hoepertingen en Hasselt.
regenbui: Sittard.
beetje regen: Waubach en Heerlen.
drup regen: Eys.
ziebelregen: Obbicht.
stofregen: Neerpelt.
motregentje: Maastricht.
regen: Neer.
bijs: freq. Noord.Oostlb., verspr.
 Horns; ook in Eind, Weert,
 Bocholt, Gelieren/Bret, Lanklaar,
 Peer, Lummen, Hasselt, Velden,
 Hout-Blerick, Ottersum, Milsbeek
 en Meijel.
bijsje (ook *bijske*): freq.
 Noord.Oostlb., verspr. Horns; ook
 in Ospel, Weert, Leuken, Bocholt,
 Bree, Hamont, Eksel, Zolder,
 Kermt, Beverlo, Beringen, Donk
 (bij Herk-de-Stad),
 Kwaadmechelen, Zelem, Linkhout,
 Halen, Blerick en Sevenum.
licht bijsje (*lich bijske, licht bijske*):
 Swalmen, Spalbeek en Hasselt.

lichte bij: Baarlo, Herten (bij Roermond) en Melick.
mals bijse (*mals bijse*): Opglabbeek en Lummen.
malse bij: Haelen.
kleine bij: Haelen en Herkenbosch.
schoertje (*sjeurke, sjoerke, sjuurke*): verspr. Tongerlds.; ook in Margraten, Mheer, Wijk, Eijsden, Rosmeer en Borgloon.
schoer: Venlo.
schoer regen: Wolder/Oud-Vroenhoven.
schuiltje (*sjuilke, sjuulke*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Eygelshoven, Bleijerheide, Teuven, Thorn, Maaseik, Guttecoven en Urmond.
schuiltje regen (*schuulke regen*): Kerkrade en Mechelen.
kleine schuil: Teuven.
schuil: Grathem, Nuth/Aalbeek en Mechelen.
zever: Maastricht.
muggenpis: Ulestraten en Klimmen.
druppel: Maastricht en Kerkrade.
vlaag: Herk-de-Stad.
vlaagje (*vleugske*): Lanklaar.
wolkje (*wolkske*): Niel-bij-St.-Truiden.
meischeutje: Stein.
meisheut: Meerssen.
mals gutsje (*mals gutske*): Borgloon.
geut: Sint-Truiden.
gors: Grathem.
klein wolkje (*klei wolkske*): Borlo.
malse regen: Wellen en Riksingen.
plensje: Brunssum.
slag: Hoeselt, Wellen en Tongeren.
spreitje (*spreike*): Overpelt.
staartje (*steerke*): Bree en Waterloo.
zabertje (*zaberke*): Wintershoven en Ketsingen.
zouwtje: Maastricht en Kerkrade.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:
het fiezelt get: Sint-Martens-Voeren.
niet hel regenen: Puth.

zijpen: Brunssum.
zouwelen: Venlo en Nieuwenhagen.
zeveren: Paal.

STILLE REGEN

N 81 (1980) (034);
 Genk Wb. (095).

Lichte regen zonder wind om het vriespunt, vaak met waterachtige sneeuw.
 Werkwoordelijke uitdrukkingen die in het materiaal voor dit begrip zijn aangetroffen, staan achter in het lemma.

stille regen: Waubach, Schimmert, Amby, Maastricht, Meerlo, Meijel en Sevenum.

zachte regen: Roermond, Vlodrop, Moorveld (Waalsen), Weert, Geulle en Venlo.

regen met sneeuw: Velden.

sneeuwregen: Simpelveld, Kerkrade, Epen, Stevensweert, Meeuwen, Caberg en Gennep.

natte sneeuw: Eys, Gulpen, Roermond, Pey, Schinnen, Gronsveld, Ospel, Stein, Caberg, Venlo en Meijel.

van die natte: Opglabbeek.

motsneeuw: Meijel.

motregen (ook *motrenger*): Oirsbeek, Mheer, Bree, Grevenbicht/Papenhoven en Maastricht.

miezeregen: Kapel-in-'t-Zand en Nieuwenhagen.

miezigerige regen (*miezigerige rengen*): Susteren.

miezel: Venray, Swalmen en Hulsberg.

moezelregen (*moezelrengen*): Montfort.

moezel: Beesel.

smiesregen: Simpelveld.

smies: Hoensbroek, Eys en Gulpen.

smiezel: Klimmen en Simpelveld.

zeverregen: Kwaadmechelen.

mooie regen: Venray.
schone regen: Meijel.
malse regen: Meeuwen.
avondsregen: Nieuwstadt.
fiezel: Genk en Maastricht.
klats: Susteren.
mats: Heerlerbaan/Kaumer, Eys en Wittem/Partei.
slek: Jeuk.
zemel: Pey.
zouwel: Klimmen en Heerlerbaan/Kaumer.
zouwelig weer: Vijlen.
wassig weer: Grevenbicht/Papenhoven.

De volgende opgaven zijn werkwoorden en werkwoordelijke uitdrukkingen:

daar valt nat: Montfort.
het fiezelt get: Ingber.
het heeft de ganse dag gedruppeld: Geleen.
het houdt haar zich aan: Maasbree.
het regent net eweg (*het rengelt*): Thorn.
het valt natte sneeuw: Doenrade en Ingber.
het zemelt: Thorn.
knoeien: Gruitrode en As.
pledderen: Neerharen.
miezelen: Oirlo en Venlo.
miezeren: Guttecoven.
moezelen: Steyl.
motteren: Itteren.
rijzelen: Venlo en Born.
sijpelen: Maastricht.
smieën: Ubachsberg.
snieren: Vaals.
vezelen: Schimmert.
zabberen: Loksbergen.
zeveren: Bunde.
zouwelen: Sittard en Ubachsberg.
zuieren: Roermond.

In de volgende opgaven wordt het begrip uitgedrukt door een bijvoeglijk naamwoord:

miezerig: Venlo en Buchten.
smiezerig: Noorbeek en Terlinden.

PLENSBUI, ZWARE BUI —

Kaart 48, pag. 277

DC 30 (1958) (023b), N 22 (1963) (015b), N 81 (1980) (036), ZND B2 (1940sq) (275); Eupen Wb. (059), Genk Wb. (364), Gronsveld Wb. (420), Heerlen Wb.1 (014), Kerkrade Wb. (060, 069, 074), Meijel Wb. (100), Sint-Truiden Wb. (085, 107), Sittard Wb. (046, 373); Daelen, J.v. (1933-41), Verheggen, P. (zj.hs), Vossen, H. (zj.hs).

De werkwoordelijke uitdrukkingen die in het materiaal voor dit begrip zijn aangetroffen, staan achter in het lemma.

Zie voor **bijs** ook de semasiologische kaart Bijs bij het lemma **KOUDE NOORDENWIND, BIJS**.

zware bui: verspr. Kleverlds.; ook in Maaseik, Echt/Gebroek, Buchten en Velden.

bui: verspr. Dommellids.; ook in Roermond, Susteren, Nieuwstadt, Lanklaar, Rekem, Urmond, Maastricht, Halen, Lommel, Blerick en Meijel.

druisbui: Velden.

flinke bui: Doenrade.

flinke bui regen: Boekend.

forse bui: Oirsbeek en Waubach.

plensbui: Tegelen, Roermond, Montfort en Stein.

regenbui: Hasselt.

schoerbui: Venlo.

stortbui: Susteren, Weert, Roosteren, Born, Neerpelt, Venlo en Meijel.

bijs: Heerlen, Egchel, Reuver, Nunhem, Pey, Sittard, Kinrooi, Ophoven, Bree, Meeuwen, Maaseik, Lozen, Eksel, Houthalen, Kermt, Beverlo, Beringen, Leopoldsburg, Zelem en Meijel.

bijs regen: Paal en Opglabbeek.

zware bijs: Posterholt, Weert, Tungalroy, Bree, Lummen, Paal en Kwaadmechelen.

ferme bijs: Zolder en Linkhout.
flinke bijs: verspr. Noord.Oostlb.
goede bijs: Kinrooi.
duchtige bijs: Haelen.
kladderbijs: Ell.
kladder: Donk (bij Herk-de-Stad) en Lummen.
ferme kladder: Linkhout.
schoer: verspr. Noord.Oostlb., Centr.Lb., Lonerlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Mechelen, Heer, Gronsveld, Mheer, Hasselt, Beringen, Sint-Truiden en Lommel.
regenschoer: Neerharen.
zware schoer: Ospel en Diepenbeek.
felle schoer: Riksingen.
ferme schoer: Tongeren.
flinke schoer: Tungalroy.
goede schoer: Smeermaas en Oost-Maarland.
hommelschoer: Gruitrode, As en Mechelen-aan-de-Maas.
schuil: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Eygelshoven, Kerkrade, Bleijerheide, Teuven, Sint-Martens-Voeren en Maastricht.
schuil regen: Mechelen, Roermond, Herten (bij Roermond), Herkenbosch, Sittard, Grevenbicht/Papenhoven, Obbicht en Stein.
goede schuil: Klimmen en Rimborg.
zware schuil: Stevensweert, Buchten en Hoensbroek.
duchtige schuil: Montfort.
flinke schuil: Simpelveld, Ingber, Maasniel, Geleen, Puth en Klimmen.
forse schuil: Oirsbeek.
woeste schuil: Eys en Mechelen.
hommelschuil: Neer en Doenrade.
gors: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Eupen, Kinrooi, Bree, Gruitrode, Opglabbeek, Boorseme, Achel, Peer en Beringen.

duchtige gors: Swalmen en Boukoul.
flinke gors regen (— *rengel*): Maasniel.
guts: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Gulpen, Teuven, Ophoven, Thorn, Stevensweert, Meeuwen, Geulle, Hoeselt, Zonhoven, Heers, Borgloon, Sint-Truiden, Borlo, Jeuk, Halen, Venlo en Venray.
guts regen: Sittard en Wellen.
flinke regenguts: Ulestraten.
ferme geut: Overpelt.
drats: Heerlen, Heerlerbaan/Kaumer, Hasselt, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.
flats: Sevenum.
flinke flater: Maasbree.
klatsregen: Kerkrade Wb. en in Weert.
klats: Nederweert en Weert.
slagregen: Kerkrade Wb. en in Simpelveld, Sittard, Gronsveld, Bocholt, Grevenbicht/Papenhoven, Mal, Eksel en Venlo.
zware regen: Weert en Grevenbicht/Papenhoven.
zware, een —: Grathem.
kwade, een —: Kinrooi.
schone, een —: Bocholt.
gelp, een —: Swalmen.
zwaars: Peer.
flosregen: Jeuk.
flos: Genk, Spalbeek, Hasselt en Herk-de-Stad.
harde regen: Arcen.
stortregen: Velden en Born.
strontregen: Nuth/Aalbeek.
zeikregen: Venlo.
platsregen: Kerkrade Wb.
plasregen: Velm, Jeuk en Hasselt.
plas: Diepenbeek en Wellen.
plensregen: Blerick.
plens: Kerkrade Wb. en in Heerlen en Tegelen.
plons: Maastricht.
regenvlaag: Overpelt.

sausregen: Venlo.
wolkbreuk: Nieuwenhagen,
 Moorveld (Waalsen), Amby,
 Gronsveld, Opglabbeek, Holtum,
 Geulle en Neerpelt.
wolkenbreuk: Kerkrade en Vaals.
breuk: Veulen.
zware wolk: Borlo.
onweer: Eys en Wittem/Partei.
zwaar onweer: Oirlo.
stroop: Kerkrade Wb. en in
 Klimmen.
stroop regen: Klimmen.
gadder: Eigenbilzen.
goede klets: Kwaadmechelen.
hondsop: Borgloon.
kloets: Kerkrade Wb.
kwak: Swalmen.
oude wijven: Tegelen en Maastricht.
pak: Meeuwen.
pijpenstelen: Opglabbeek.
preuts: Kerkrade Wb.
spreuts: Kerkrade Wb.
roffeling: Peer.
stoot: Peer, Maastricht en Kerkrade.
vlaag: Kwaadmechelen, Lozen en
 As.
zeng: Maastricht en Kerkrade.

De volgende opgaven zijn werk-
 woordelijke uitdrukkingen:

de regen gorst: Opglabbeek.
het spookt: Oirlo.
het zeikt eruit: Oirlo.
het regent oude wijven: Venray,
 Beesel en Neerpelt.
het regent pijpenstelen: Venlo,
 Eksel, Valkenburg en Maastricht.
het regent popjes: Sittard.
het regent stont met stenen:
 Maastricht.
de grote hemelkraan staat open:
 Ulestraten.
het valt met bakken uit de lucht:
 Thorn.
het regent dat het battert:
 Vrusschemig.
het regent dat het giet: Vlijtingen.
het regent dat het gorst: Tegelen.
het regent dat het gutst: Schinnen.

het regent dat het klatst: Eys.
het regent dat het zeikt:
 Vrusschemig, Eys, Tegelen,
 Heythuysen, Neer, Lutterade,
 Sittard, Nuth/Aalbeek,
 Wolder/Oud-Vroenhoven, Venlo,
 Gennep en Venray.
het regent dat het zijpt: Sittard.
het regent dat het klettert:
 Opglabbeek.

DRUIPEN VAN DE REGEN

SGV (1914) (08);
 Meerlo-Wanssum Wb. (100).

Het is niet evident dat de begrippen
 DRUIPEN VAN DE REGEN (in
 Nederlands Limburg afgevraagd in
 de SGV-enquête) en DRUPPEN, DRUP-
 PELEN (in Belgisch Limburg afge-
 vraagd in de ZND-enquête) dezelfde
 werkelijkheid benoemen. Daarom
 zijn de twee materiaalverzamelingen
 in aparte lemma's verwerkt, hoewel
 ze ongetwijfeld samenhangen.

druipen: freq. Oostlb., Zuidgeld.Lb.
 en Kleverlds.; ook in Simpelveld,
 Gulpen, Nederweert, Maasbracht,
 Laak, Genooi/Ohé, Echt/Gebroek,
 Borgharen, Limmel en Eijsden.
druppen: freq. Oostlb., Zuidgeld.Lb.
 en Kleverlds., verspr.
 Oost.Zuidlb., Centr.Maaslds. en
 Trichterlds.; ook in Simpelveld,
 Nederweert, Weert en Hunsel.
druppelen: Horn, Swalmen,
 Brunssum, Mheer, Thorn en
 Maasbracht.
zijpen: verspr. Oost.Zuidlb. en
 Oostlb.; ook in Neeritter,
 Stevensweert,
 Grevenbicht/Papenhoven en
 Guttecoven.
uitzijpen: Beegden, Swalmen,
 Asenray/Maalbroek, Schinveld,
 Neeritter, Thorn en Maasbracht.

zippelen: Maasbracht.

wiepen: Vijlen.

Omschrijvende uitdrukkingen:

hij is kletsnat: Obbicht en Dieteren.

hij is zo nat als een kat: Brunssum.

DRUPPEN, DRUPPELEN

ZND 01 (1922) (a-m), ZND 23 (1937) (036); Kerkrade Wb. (069), Meerlo-Wanssum Wb. (100), Meeswijk Wl. (375), Tongeren Wb. (479), Venlo Wb. (117, 239); Daelen, J.v. (1933-41), Kats, J. (1939) (008), Mertens, A.M. (1885b), Verheggen, P. (zj.hs).

Zie de toelichting bij het lemma

DRUIPEN VAN DE REGEN.

druppen: freq. Maaskemp., Tongerlds., en Demerkemp., verspr. Centr.Maaslds., Dommellds., Lonerlds., Truierlds. en Kleverlds.; ook in Montzen, Lontzen, Welkenraedt, Molenbeersel, Lanaken, Vroenhoven, Kanne, Mopertingen, Zichen-Zussen-Bolder, Beverlo, Kwaadmechelen, Linkhout en Halen.

druppelen: Sittard, Neeroeteren, Opoeteren, Elen, Stokkem, Rekem, Lanaken, Bilzen, Neerpelt, Overpelt, Peer en Venlo.

doordruppelen: Neerpelt.

druipe: Bocholt, Opglabbeek, Rekem, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Hoeselt, Tongeren, Sint-Huibrechts-Lille, Spalbeek, Stevoort, Sint-Lambrechts-Herk, Alken, Borgloon, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Jeuk, Halen en Venlo.

doordruipe: Heers.

druipe: Lanaken.

doordruipe: Lanaken.

doorregenen (ook *doorregelen*, *doorregeren*, *doorrengelen*, *doorrengeren*): Kessenich, Ophoven,

Gruitrode, Opglabbeek, Genk, Rotem, Lanaken, Martenslinde, Diepenbeek, Spalbeek, Kozen, Wellen, Herk-de-Stad, Sint-Truiden en Oostham.

regenen (ook *regelen*, *renen*, *rengelen*, *rengeren*): Opoeteren, Genk, Martenslinde, Tongeren en Millen.

lekken: Grote-Brogel, Maaseik, Elen, Meeswijk, Lanaken, Kanne, Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille, Peer, Beverlo, Paal, Beringen, Oostham en Lommel.

sippelen: Venlo en Roermond.

ziebelen: Venlo en Maasniel.

zippelen: Maasniel, Mheer en Eupen.

ziekeren: Kerkrade Wb.

ruiperen: Millen.

drijven: Tessenderlo en Ophoven.

kruipen: verspr. Bilzerlds.; ook in Hoeselt, Riksingem, Rijkhoven, Hamont, Hechtel, Beverlo, Paal en Ulbeek.

lopen: Koersel, Sint-Lambrechts-Herk en Vliermaal.

DRUPPEL

Kaart 49, pag. 277

N 07 (1961) (021), N 91 (1982) (178), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 23 (1937) (038), ZND A1 (1940sq) (252); Gennep Wb. (174), Hasselt Wb. (120), Kerkrade Wb. (018), Maastricht Wb. (080, 346), Meerlo-Wanssum Wb. (100), Venray Wb. (448); Daelen, J.v. (1933-41), Mertens, A.M. (1885b), Verheggen, P. (zj.hs); Cuypers, J. (1890).

Een afgescheiden min of meer bolvormig vochtdeeltje.

druppel: alg. in geheel Lb., behalve in het Getelds. en in het Kleverlds., waar het verspr. voorkomt.

druppeltje (*druppelke*): Vlodrop, Oirsbeek, Weert, Grathem en Berg-aan-de-Maas.

drup: alg. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., freq. Maaskemp., Demerkemp. en Kleverlds., verspr. Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds., Bilzerlds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Nederweert, Weert, Stramproy, Thorn, Sint-Huibrechts-Lille, Peer, Beringen, Oostham, Linkhout en Loksbergen.

drupje (*drupke*): verspr. Kleverlds.; ook in Weert en 's-Herenelderen.

spier: Maasniel.

sprinkel: Gennep Wb.

scholver: Maastricht.

REGENBOOG

N 22 (1963) (027);

Diepenbeek Wb. (193), Eupen Wb. (152),

Heerlen Wb.2 (196), Maastricht Wb. (346),

Sittard Wb. (335), Tungalroy Wb. (220, 222), Venray Wb. (448);

Daelen, J.v. (1933-41).

De cirkelvormige zevenkleurige boog die vaak aan de hemel verschijnt als de zon doorbreekt vlak na een regenbui.

De lexicale varianten van **regen** zijn opgenomen in het lemma **REGEN** (ALG.).

regenboog: alg. in geheel Lb.

regenbouw: Niel-bij-St.-Truiden.

regenteken: Tungalroy.

weerteken: Panningen, Roermond, Schimmert, Tungalroy, Grathem en Waterlooos.

kleurenboog: Hoensbroek.

De volgende opgaven zijn omschrijvende uitdrukkingen:

de bijs is over: Eksel.

einde van de bijs: Eksel.

driedaags onweer: Holtum.

2.3 Onweer

ONWEER

Kaart 50, pag. 278

N 22 (1963) (029, 030), SGV (1914) (07, 27); Beverlo Wb. (187), Echt Wb. (130), Gennep Wb. (132), Heerlen Wb.1 (013, 027), Heerlen Wb.2 (174), Kerkrade Wb. (054), Kortessem Wb. (346, 450), Meerlo-Wanssum Wb. (211), Roermond Wb. (205), Sittard Wb. (140), Stokkern Wb. (081), Tongeren Wb. (401), Valkenburg Wb. (044), Venlo Wb. (205), Venray Wb. (392), Weertlands Wb. (258), Zonhoven Wb. (325); Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927), Wijnhoven, F. (zj.hs).

Zware atmosferische storing in de dampkring, met bliksem en donder en veel regen en wind.

onweer (ook *ongweer*; *onveer*; *onwe-ger*): alg. in geheel Lb., behalve in Ripuar., Oostlb-Rip. overgg. en Oostlb., waar het verspr. voorkomt.

zwaar onweer: Maaseik.

hommelweer: freq. Zuid.Oostlb. en aansluitend Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Oost.Zuidlb.

hommelsweer: Hoensbroek.

hommelenweer: Hoensbroek, Margraten en Mechelen.

hommelschuil: Oirsbeek.

hommelschoer: Velden en Panningen.

donderweer: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Eygelshoven, Kerkrade, Bleijerheide, Teuven, Sint-Martens-Voeren, Heythuysen, Maasniel, Grathem, Maasbracht en Stevensweert.

donderbijs: Maasniel, Eksel en Kinrooi.

donderschuil: Maasniel.

schoer hommelweer: Nieuwenhagen.

schoer weer: Posterholt.

drome schoer: Bergen.

schoer: Panningen, Kortessem, Velden, Middelaar, Bergen en Wanssum.

rommel: Eind.

ruw weer: Maaseik.

lelijk weer: Peer.

zwaar weer: Roermond, Maasniel en Oirsbeek.

nut weer: Guttecoven.

stormweer: Bocholt.

weer: Haelen, Horn, Echt/Gebroek en Venlo.

gewitter (du.): Kerkrade Wb. en Nieuwenhagen.

ONWEERSBUI

Kaart 51, pag. 278

N 22 (1963) (030), SGV (1914) (07, 27); Bree Wb. (117, 397, 607), Echt Wb. (056), Genk Wb. (084), Gennep Wb. (084, 132, 161), Heerlen Wb.1 (057), Heerlen Wb.2 (174), Kerkrade Wb. (054), Maastricht Wb. (071), Meerlo-Wanssum Wb. (142, 252), Meeuwen Wl. (191), Meijel Wb. (100), Sittard Wb. (140), Tegelen Wb. (089, 116), Tungalroy Wb. (221), Venray Wb. (132, 224, 392), Weertlands Wb. (315), Zonhoven Wb. (411); Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Veldeke 04 (1929) (175), Veldeke 09 (1934) (456).

De zware regenbui die bij een onweer hoort. Vergelijk ook het lemma PLENSBUI, ZWARE BUI.

Op de kaart is het tweede element ('bui') behandeld; voor de verspreiding van het eerste element ('onweer'), vergelijk de kaart bij het lemma DONDER.

onweersbui: freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Horns; ook in

- Heerlen, Reuver, Herten (bij Roermond), Montfort, Weert, Limmel, Sint-Pieter, Eijsden, Kaulille, Velm en Venlo.
- donderbui:** freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Weert, Leuken, Hunsel, Thorn, Stevensweert, Arcen, Blerick en Venlo.
- hommelbui:** freq. Centr.Maaslds. en aansluitend Zuid.Oostlb.; ook in Posterholt, Oirlo, Meterik en Horst.
- hommelschuilbui:** Melick.
- bui:** Laak, Genooi/Ohé en Schinveld.
- donderschoer:** freq. Maaskemp., Trichterlds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb. en Tongerlds.; ook in Weertlands Wb. en in Kerkrade, Heythuysen, Tungelroy, Ell, Kinrooi, Lanklaar, Rekem, Rosmeer, Val-Meer, Hamont, Neerpelt, Hasselt, Borgloon en Lommel.
- ferme donderschoer:** Overpelt.
- hommelschoer:** freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Maaskemp.; ook in Schinnen, Mechelen-aan-de-Maas, Velden, Blerick en Venlo.
- onweerschoer:** Tegelen, Neerharen, Oplabbeek en Riksingen.
- hemelschoer:** Bree Wb.
- zware schoer:** Panningen.
- lelijke schoer:** Bergen en Spalbeek.
- schoer:** freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Demerkemp.; ook in Weertlands Wb. en in Mechelen, Tegelen, Egchel, Amby, Tungelroy, Kinrooi, Maasbracht, Bree, Meeuwen, Stokkem, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Heugem, Mal, Eksel, Beverlo, Beringen, Wellen, Borgloon en Sint-Truiden.
- donderschuil:** freq. Ripuar., verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Grathem, Thorn, Stevensweert, Rotem en Maastricht.
- hommelschuil:** freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.
- zware hommelschuil:** Neer.
- onweerschuil:** Stevensweert en Jabeek.
- gewitterschuil:** Kerkrade Wb. en in Nieuwenhagen.
- smerige schuil:** Teuven.
- schuil regen:** Obbicht.
- schuil:** Teuven, Hoensbroek, Schimmert en Kinrooi.
- donderbijs:** verspr. Noord.Oostlb.; ook in Nederweert, Weert, Tungelroy, Neeritter en Ophoven.
- hommelbijs:** Belfeld, Reuver en Swalmen.
- onweerbijs:** Beringen.
- onweersbijs:** Bree Wb. en in Maasbracht.
- ferme bijs:** Linkhout.
- bijs:** Panningen.
- bliksemvlaag:** Sint-Martens-Voeren.
- vlaag:** Kwaadmechelen en Maaseik.
- hommelweer met regen:** Holtum.
- hommelgoor:** Boorsem.
- hommel:** Gennep Wb.
- zware hommel:** Heerlen.
- donderflos:** Zelem.
- onweersflos:** Lummen.
- flos:** Paal.
- dondernoodweer:** Ulestraten.
- donderstoot:** Maastricht en Kerkrade.
- donderwolk:** Hoepertingen.
- donders (mv.):** Echt/Gebroek.
- ferm kladder:** Linkhout.
- onweersplons:** Wellen.
- onweer met storm:** Maastricht.
- storm:** Wellen.
- stormwind:** Oirlo.
- wolkenbreuk:** Heerlen en Bleijerheide.

BLIKSEM, BLIKSEMFLITS

Kaart 52, pag. 279

N 22 (1963) (031a, 031b, 032), N 81 (1980) (038), SGV (1914) (04), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 21 (1936) (034);
 Echt Wb. (130), Genk Wb. (084, 377),
 Gennep Wb. (206), Hasselt Wb. (076, 520),
 Heerlen Wb.1 (007, 074), Heerlen Wb.2 (085), Kerkrade Wb. (010), Lommel Wl. (038), Maaseik Wb. (052), Maastricht Wb. (039, 319), Meerlo-Wanssum Wb. (074, 326), Meeswijk Wl. (102, 742, 766), Meeuwen Wl. (031), Niel-bij-St.Truiden Wl. (165), Roermond Wb. (036), Sint-Truiden Wb. (064, 093), Sittard Wb. (049, 482), Stokkem Wb. (119, 122, 124), Tongeren Wb. (074), Tungalroy Wb. (221, 327), Venray Wb. (673).

Elektrische vonken die bij onweer van de ene wolk naar de andere of naar de aarde overspringen.

bliksem: alg. in geheel Lb., uitgezonderd Ripuar., Geullds., Dommellds. en Brab.Lb., waar het verspr. is.

bliksemflits: Roermond, Maasniel en Maastricht.

bliksemstraal: verspr. Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Welten, Wijlre, Teuven, Eind, Weert, Thorn, Wijk, Tongeren, Borlo, Blerick en Bergen.

bliksemschicht (ook *bliksemschich*): Tegelen, Nunhem, Posterholt, Sittard, Sweikhuizen, Lanklaar en Oost-Maarland.

bliksemslag: Mechelen, Reuver, Urmond, Maastricht en Hasselt.

weerlicht (ook *weerlich*): freq. Horns, Centr.Maaslds., Dommellds. en Kleverlds., verspr. Oostlb., Maaskemp., Tongerlds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Ospel, Weert, Leuken, Heugem, Eijsden, Paal, Beringen, Kortessem, Borgloon, Kwaadmechelen, Zelem, Halen, Lommel, Blerick en Venlo.

grillige weerlicht: Beringen.

vuurlicht: Roermond.

vuurwerk: Maasniel.

vuurstraal: Herten (bij Roermond) en Sittard.

blitsstraal: Schaesberg, Kerkrade en Bleijerheide.

donderstraal: Genk.

straal: Rimborg.

donderslag doonbij: Grathem.

blits: alg. Ripuar., freq. Oost.Zuidlb.; ook in Montzen, Eupen, Steyl, Nieuwstadt, Hoensbroek en Maastricht.

slingerbliksem: Rotem.

slinger: Lanklaar.

zebrand: Meeswijk en Heerlen.

eiweer: Sint-Truiden.

flikker: Montfort, Pey, Echt/Gebroek en Diepenbeek.

flits: Kinrooi en Rosmeer.

kriskras: Beverlo.

pijl: Maastricht.

slang: Blerick en Sittard.

vleug: Stokkem.

wis: Stokkem.

zweep: Tungalroy.

BLIKSEMEN

Kaart 53, pag. 279

N 22 (1963) (031a, 031b, 032), N 81 (1980) (038), SGV (1914) (04), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 21 (1936) (034);
 Gronsveld Wb. (063), Hasselt Wb. (076),
 Heerlen Wb.2 (085), Maastricht Wb. (039),
 Meerlo-Wanssum Wb. (074), Meeswijk Wl. (102), Meeuwen Wl. (031), Roermond Wb. (036), Sint-Truiden Wb. (064), Sittard Wb. (049), Tungalroy Wb. (221).

BLIKSEMEN en WEERLICHTEN lopen naar betekenis en gebruik door elkaar heen. In dit lemma is zo dicht als mogelijk bij de opgaven van de informanten gebleven en de antwoorden zijn niet verschoven tussen de verschillende vragen.

Achter in het lemma staan enkele werkwoordelijke uitdrukkingen voor het begrip.

bliksemen: alg. in geheel Lb. uitgezonderd in Ripuar. en in Geullds., Weertlds. en Brab.Lb., waar het verspr. is.

hard bliksemen: Oirlo.

hel bliksemen: Blerick.

blitsen: freq. Ripuar. en Oost.Zuidlb.; ook in Montzen, Welkenraedt, Doenrade, Hoensbroek en Maastricht.

bliksemen: Steyl, Schinveld en Hoensbroek.

weerlichten: freq. Centr.Lb. en Westlb. behalve het zuiden van Haspengouw, en Kleverlds., verspr. Oostlb.; ook in Teuven, Donk (bij Herk-de-Stad), Oostham, Tessenderlo, Linkhout, Halen, Lommel, Lottum en Velden.

weerlichteren: Schinveld.

grillig weerlichten: Zelem.

heiweren: Kuringen en Mielenboven-Aalst.

zigzaggen: Smeermaas.

flikkeren: Montfort en Dieteren.

lelijk flikkeren: Paal.

kraken: Kinrooi.

lichten: Blerick.

lommen: Sittard.

vuur slaan: verspr. Lonerlds.; ook in Kuringen.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:

dat is ergens in: Maastricht.

de schoer zit doonbij: Oirlo.

het bliksemt flinke straal: Holtum.

het bliksemt zwaar weer: Vlodrop.

het bliksemt flinkop: Maasniel.

INSLAAN, VAN DE BLIKSEM GEZEGD

N 22 (1963) (033).

Achter in het lemma staan enkele zelfstandige naamwoorden die zijn opgegeven voor het werkwoordelijke begrip.

inslaan (ook *inslagen*): alg. in geheel Lb.

het is ingeslagen: Oirlo.

de bliksem slaat in: Waubach, Neer, Maasniel, Mheer, Lanklaar, Geulle en Oost-Maarland.

de weerlicht slaat in: Stevensweert.

de bliksem is ingeslagen: Jabeek, Geulle, Diepenbeek en Venlo.

vlakbij ingeslagen: Oirlo.

binnenslaan: Zolder.

doorslaan: Kwaadmechelen, Lummen en Spalbeek.

uitslaan: Opglabbeek.

invallen: Teuven, Rosmeer, Val-Meer, Tongeren en Borgloon.

de donder valt in: Wellen.

de bliksem is ingevallen: Teuven.

vallen: Niel-bij-St.-Truiden en Borlo.

de bliksem valt: Velm en Borlo.

de bliksem is gevallen: Hoepertingen.

de donder is ingevallen: Wellen en Wintershoven.

afvallen: Mal.

raak zijn: Herten (bij Roermond).

raken: Sevenum en Roosteren.

inhouwen: Kerkrade, Tungalroy, Maastricht, Vliermaal en Borgloon.

donderen: Brunssum.

hommelen: Brunssum.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

inslag: Buchten, Ulestraten en Eygelshoven.

bliksemingslag: Blerick.

gewittersinslag: Kerkrade.

WEERLICHT

Kaart 54, pag. 280

N 06 (1960) (041), N 22 (1963) (031b), N 81 (1980) (038, 041), SGV (1914) (04), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 21 (1936) (035); Diepenbeek Wb. (249), Genk Wb. (084),

Heerlen Wb.1, Heerlen Wb.2 (085), Kerkrade Wb. (090), Kortessesem Wb. (586), Meeswijk Wl. (766), Sittard Wb. (500), Tungelroy Wb. (220), Valkenburg Wb. (203);
Daelen, J.v. (1933-41), Dolmans, H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b).

Het oplichten van de bliksem aan de horizon, zodat alleen de weerschijn zichtbaar is zonder dat de donder gehoord wordt.

weerlicht (ook *weerlich*, *weerling*):

alg. in geheel Lb. behalve in Ripuar., Geullds. en Truierlds., waar het verspr. is.

weerlicht in de lucht: Bergen.

hitstweerlicht: Peer.

hitst: Ottersum en Afferden.

hits: Blerick.

weerliert: Sint-Truiden, Eigenbilzen en Mal.

weerlucht: Epen en Gemmenich.

zeebrand (ook *zeebrank*):

freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Tongerlds.; ook in Weert, Neroeteren, Niel-bij-As, Bilzen, Blerick en Venlo.

zeevuur: Lanaken.

heibrand: freq. Lonerlds.; ook in Roermond, Echt/Gebroek, Smeermaas, Rosmeer, Val-Meer, Diepenbeek, Hasselt en Loksbergen.

heirook: Maastricht.

heilicht: Heppen, Donk (bij Herk-de-Stad), Linkhout en Halen.

heiweer: Kermt, Kuringen, Schulen, Wellen, Borgloon, Herk-de-Stad, Niel-bij-St.-Truiden en Lommel.

eiweer: Velm.

heihort: Wellen.

sint-jansweer: Hasselt.

vuurwerk: Heerlerbaan/Kaumer.

weerschijn: Born en Borgharen.

hemellicht: Guigoven.

noorderlicht: Vliermaal.

licht: Geulle en Schimmert.

flits: Lummen.

schijn: Eksel.

hels: Blerick.

scherpe straal: Maastricht.

WEERLICHTEN

Kaart 55, pag. 280

N 06 (1960) (041), N 22 (1963) (029, 031b), N 81 (1980) (038, 041), SGV (1914) (04), ZND 21 (1936) (035), ZND m (Michiels); Beverlo Wb. (043), Genk Wb. (377), Gennep Wb. (206), Gronsveld Wb. (557), Heerlen Wb.2 (085), Meerlo-Wanssum Wb. (326), Meijel Wb. (101), Sittard Wb. (482), Tungelroy Wb. (221), Venlo Wb. (283), Venray Wb. (673), Weertlands Wb. (394); Daelen, J.v. (1933-41), Oudemans, W. (1918).

Zie de opmerking bij het lemma BLIKSEMEN over de verhouding tussen BLIKSEMEN en WEERLICHTEN. Werkwoordelijke uitdrukkingen staan achter in het lemma bijeen.

weerlichten: alg. in geheel Lb. behalve in Geullds., Lonerlds. en Truierlds., waar het zeldz. is.

warmteweerlichten: Peer.

weerluchten: freq. Geullds.; ook in Vaals, Kelmis, Mechelen en Vijlen.

weerbuten: Lontzen.

weren: Voerendaal.

heiweren: freq. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Loksbergen.

halfweren: Kuringen.

heilichten: Martenslinde.

heiligen: Pey.

zeebranden (ook *zeebrannen*):

Voerendaal, Puth, Urmond, Maastricht en Neerrepn.

zeelichten: Maastricht.

lichten: Kerkrade, Heerlerbaan/Kaumer, Brunssum, Meerssen, Valkenburg, Geulle, Maastricht, Velden en Sevenum.

bliksemen: verspr. Zuid.Oostlb., zeldz. in overig Lb.
blitsen: Simpelveld, Heerlerheide, Waubach, Schaesberg, Remersdaal en Schinveld.
flikkeren: Heerlerbaan/Kaumer, Echt/Gebroek, Hechtel en Lummen.
flitsen: Geulle en Bilzen.
lommelen: Sittard.
onweren: Zutendaal en Sittard.
roebelen: Montfort.
schimmeren (ook *schummeren*): Stevensweert, Stein en Meers.
wijdaf weerlichten: Oirlo.
wijdweg bliksemen: Oirlo.
wijdweg flikkeren: Ulestraten.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:
daar is onweer in de lucht: Bocholt en Bilzen.
dat is van de hitst: Ottersum, Gennep en Omitter.
de lucht werkt: Beverlo.
het bliksemt behoorlijk: Roermond.
het bliksemt daarachter: Lutterade.
het bliksemt van wijds: Ubachsberg.
het is hitst: Kessenich.
het is kermis in de hel: Hoeselt.
het is onweerachtig: Beverlo.
het is zeebrand: Maastricht.
het licht daarachter: Maastricht.
het licht in de verte: Grathem.
het onweer is wijd af: Bree.

DONDER

Kaart 56, pag. 281

N 22 (1963) (029, 035), SGV (1914) (07), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 23 (1937) (017); Beverlo Wb. (061), Diepenbeek Wb. (063), Echt Wb. (056), Genk Wb. (084), Gronsveld Wb. (103), Hasselt Wb. (111), Heerlen Wb.1, Kortessesem Wb. (067), Maastricht Wb. (071), Meerlo-Wanssum Wb. (142), Meeswijk Wl. (169), Meijel Wb. (100), Sittard Wb. (140), Tegelen Wb. (089), Tongeren Wb. (111),

Tungelroy Wb. (221), Valkenburg Wb. (084), Venray Wb. (133, 223), Weertlands Wb. (077); Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (030), Veldeke 09 (1934) (468).

Dreunend geluid dat de bliksem vergezelt.

donder (ook *donner*): alg. in geheel Lb. behalve in Oostlb., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., waar het freq. is.
donderslag: Lommel, Hasselt en Lutterade.
donderenslag: Bree.
hommel: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Thorn, Maasbracht, Waterloo, Mal en Vreeren.
hommelslag: Haelen, Obbicht en Spaubeek.
kommel: Afferden.
onweer: Eind en Maasniel.
weerlicht: Grathem.
petaat: Eksel.
slag: Eksel.
veeg: Eksel.

DONDEREN

Kaart 57, pag. 281

N 22 (1963) (029, 030, 034, 035), SGV (1914) (07), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 23 (1937) (018); Echt Wb. (038, 056), Genk Wb. (084), Heerlen Wb.1 (027), Kortessesem Wb. (068), Limburgs Id. (064), Maastricht Wb. (071), Meerlo-Wanssum Wb. (142), Niel-bij-St.Truiden Wl. (284), Roermond Wb. (064), Sittard Wb. (140), Tegelen Wb. (089), Tongeren Wb. (111), Tungelroy Wb. (221), Valkenburg Wb. (084), Venlo Wb. (149), Venray Wb. (224); Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Mertens, A.M. (1885b), Vrijdag, E. (1950-57).

De laatste opgave uit het lemma is een werkwoordelijke uitdrukking.

donderen (ook *dommeren*, *donneren*): alg. in Belg. Lb., freq. in NL Lb.; ook in Limburgs Id.

hommelen: alg. Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Oost.Zuidlb. en Kleverlds., verspr. Horns, Maaskemp. en Zuidgeld.Lb.; ook in Maastricht, Martenslinde, Rosmeer, Mal, Vreren, Hasselt en Hoepertingen.

rommelen: Heythuysen, Ulestraten, Valkenburg, Heer, Eind, Weert, Ell, Echt/Gebroek, Maastricht, Oost-Maarland, Eksel, Peer, Hasselt en Kwaadmechelen.

grommelen: Stevensweert, Romershoven, Peer, Hasselt en Beringen.

roebelen: Roermond, Houthem, Margraten, Banholt en Eijsden.

boemelen: Zelem en Linkhout.

tonneren: Zonhoven en Martenslinde.

kraken: Hasselt en Hoensbroek.

onweren: Nieuwenhagen, Maasniel, Eind, Lanaken, 's-Herenelderen, Herk-de-Stad en Sint-Truiden.

sproezen: Banholt.

De volgende opgave is een zegswijze:

de duivel heeft kermis: Ulestraten.

DONDERSLAG

Kaart 58, pag. 282

N 81 (1980) (039);
Echt Wb. (072), Genk Wb. (084), Heerlen Wb.1 (013), Heerlen Wb.2 (099), Kortessem Wb. (068), Niel-bij-St.Truiden Wl. (284), Sittard Wb. (140), Tegelen Wb. (089), Tongeren Wb. (111), Tungalroy Wb. (221), Venray Wb. (132, 224).

Het knallend-scherpe geluid dat de donder kan maken bij een hevige

onweer waarvan het centrum dicht in de buurt ligt.

Enkele werkwoordelijke uitdrukkingen die zijn opgegeven voor dit begrip, staan achter in het lemma.

donderslag (ook *donnerslag*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Holz, Teuven, Tungalroy, Ophoven, Meeuwen, Neeroeteren, Genk, Geulle, Maastricht, Iitteren, Eigenbilzen, Tongeren, Kortessem, Niel-bij-St.-Truiden en Venlo.

flinke donderslag: Maastricht.

forse donderslag: Klimmen en Waubach.

harde donderslag: Velden.

woeste donderslag: Eys.

helle donderslag: Simpelveld, Valkenburg, Stein en Maastricht.

nutte donderslag: Venlo.

grillige donderslag: Eys.

hommelslag: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Born en Guttecoven.

forse hommelslag: Klimmen.

knetterslag: Heel, Susteren, Tungalroy, Ell, Blerick, Boekend, Venlo en Tienray.

knetterende slag: Caberg.

slag: Kunrade, Heerlerbaan/Kaumer, Tegelen, Neer, Kapel-in-'t-Zand, Weert, Hunsel, Geulle, Zonhoven, Venlo en Venray.

helle slag: freq. Zuid.Oostl., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Waubach, Eys, Wittem/Partei, Thorn, Stevensweert, Meeuwen, Buchten, Stein, Maastricht, Sevenum en Maasbree.

felle slag: Schimmert.

flinke slag: Posterholt.

krikkelslag: Echt/Gebroek.

zware slag: Kwaadmechelen en Ospel.

lelijke slag: Gruitrode, Opglabbeek, As en Kwaadmechelen.

harde slag: Meijel.

harde, een -: Venray.
kletterslag: Schimmert.
kletteraar: Maastricht.
knetter: Swalmen en Sittard.
kraak: Simpelveld, Wijlre, Gulpen,
 Epen.: Schinnen, Amby, Mheer
 en Hoeselt.
flinke kraak: Doenrade.
helle kraak: Ingber.
knal: Kerkrade.
donder: Vaals.
donderknispel (*donnerknipsel*):
 Heerlen.
klats: Montfort.
paf: Kerkrade.
inslag: Kerkrade, Nieuwenhagen,
 Moorveld (Waalsen) en Geulle.
afslag: Grevenbicht/Papenhoven.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:

het dondert dat het kraakt:
 Gruitrode.
hel hommelen: Maasbree.
knetteren: Meijel en Reuver.
duchtig knetteren: Maasbree.
hard knappen: Meerlo.
inslaan: Opglabbeek.
kletsen: As.
kletteren: Schimmert.
kraken: Kelpen en Bunde.
daar vallen ze alle negen: Caberg.
dat is kort bij een hommelschoer:
 Oirlo.

GELUID VAN NADEREND ONWEER

Kaart 59, pag. 282

N 81 (1980) (040), N 91 (1982) (063);
 Maaseik Wb. (022), Niel-bij-St.Truiden Wl.
 (479), Tungalroy Wb. (221), Valkenburg Wb.,
 Venray Wb. (133);
 Heyden, L.v.d. (1927).

Het doffe rollende geluid van onweer
in de verte.

Op deze vraag naar een de benaming
van een geluid is met verschillende

woordsoorten (grammaticale categorieën) geantwoord; de opgaven zijn per woordsoort gerangschikt.

A. Werkwoorden:

rommelen: freq. Oost.Zuidlb.,
 Oostlb. en Horns, verspr.
 Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook
 in Simpelveld, Kerkrade, Weert,
 Bree, Gruitrode, As, Maastricht,
 Caberg, Itteren, Eigenbilzen,
 Eksel, Houthalen, Zonhoven,
 Blerick, Boekend en Venlo.

rommelen in de verte: Velden en
 Thorn.

hommelen: freq. Zuid.Oostlb. en
 Centr.Maaslds., verspr.
 Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen,
 Heerlerbaan/Kaumer, Wijlre,
 Haelen, Herten (bij Roermond),
 Montfort, Ospel, Tungalroy,
 Hunsel, Opglabbeek, As,
 Houthalen, Niel-bij-St.-Truiden,
 Jeuk, Kwaadmechelen en Venlo.

van wijd hommelen: Schimmert.

wijd eweg hommelen: Klimmen.

wijdveldig hommelen: Oirsbeek.

donderen: verspr. Noord.Oostlb.;
 ook in Venray Wb. en in
 Kunrade, Eys, Hoensbroek,
 Klimmen, Weert, Thorn,
 Neeroeteren, Maastricht, Jeuk,
 Gennep en Meijel.

wijdaf donderen: Ingber.

wijd eweg donderen: Klimmen.

dommelen: Tungalroy.

grommelen: As en Hoeselt.

stommelen: Klimmen.

roebelen: verspr. Oost.Zuidlb. en
 Zuid.Oostl.; ook in Simpelveld,
 Beesel, Swalmen, Montfort en
 Maastricht.

doebelen: Sevenum en Tungalroy.

fummelen: Diepenbeek.

broddelen: Loksbergen.

brommen: Klimmen.

knateren: Nunhem.

ratelen: Maastricht.

reutelen: Sittard.

meutelen: Maastricht.

rottelen: Geleen.
rollen: Maastricht.
rouwelen: Simpelveld.
marelen: Meijel.
inladen: Melick.
onweer krijgen: Heythuysen.
onweren: Meijel en Buchten.

B. Werkwoordelijke uitdrukkingen:
lieve heertje kijft: Neer.
daar komt een hommelschuil op:
Stein.
de hel komt mee: Neer.

C. Zelfstandige naamwoorden:
gerommel: Roermond, Swalmen,
Merkelbeek, Weert, Bree en
Maastricht.
hommel: Venray en Hoensbroek.
hommelschuil: Geulle en Moorveld
(Waalsen).

hommelweer: Bunde.
donderweer: Vaals.
gedommel: Meeuwen.
gegommel: Bree.

D. Andere:
wijd af: Boekend.

2.4 Vorst, sneeuw en hagel

Het materiaal voor de begrippen HAGEL en HAGELEN, IJS, IJZIG en IJSSCHOTS, GLIJBAAN OP HET IJS en SCHAATSWEEER en voor SNEEUWBAL en SNEEUWVLOK leverde te weinig variatie op voor een lemma.

VORST, HET VRIEZEN —

Kaart 60, pag. 283

N 22 (1963) (045a, 045b), SGV (1914) (41), ZND B2 (1940sq) (271); Bree Wb. (489), Hasselt Wb. (509), Kerkrade Wb. (088), Kortessem Wb. (141), Maastricht Wb. (117, 483), Meerlo-Wanssum Wb. (122), Meeswijk Wl. (230), Meeuwen Wl. (232), Meijel Wb. (100), Roermond Wb. (091), Stokkem Wb. (048), Tegelen Wb. (086), Tungalroy Wb. (223), Valkenburg Wb. (067), Venlo Wb. (136, 281).

Vriezend weer, wanneer het vriest.

vorst (ook *vors*, *vost*): verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Eind, Waterloos, Roosteren, Echt/Gebroek, Lanklaar, Maastricht, Achel, Lummen, Beverlo, Beringen, Veulen, Halen, Lottum, Velden en Blerick.
vrost (ook *vros*): alg. Ripuar., freq. Oost.Zuidlb., verspr. Trichterlds.; ook in Teuven, Sint-Martens-Voeren, Heer, Gronsveld, Mheer en Beverlo.

vriezen, het -: Nieuwenhagen, Swalmen, Boukoul, Melick, Oirsbeek, Hoensbroek, Hasselt en Paal.

gevreur: alg. Oostlb. en Centr.Maaslds., freq. Horns en Trichterlds., verspr. Oost.Zuidlb., Weertlds., Maaskemp., Truierlds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Neerpelt, Hasselt, Hoepertingen, Heers, Leopoldsborg, Blerick en Venlo.

gevreurte (ook *gevreute*): freq. Tongerlds.; ook in Rosmeer,

Val-Meer, Spalbeek, Kermt, Hasselt, Kortessem, Wellen en Borgloon.

gevreus: Kerkrade, Mheer, Maastricht en Venlo.

gevries: Spalbeek.

gebreur: Herten (bij Roermond), Valkenburg, Laak en Genooi/Ohé.

vries: Maaseik, Maastricht, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Zelem, Linkhout, Halen, Lommel en Velden.

vreus: freq. Zuidgeld.Lb.; ook in Roermond, Posterholt, Dieteren, Urmond, Wolder/Oud-Vroenhoven en Kwaadmechelen.

vreur: verspr. Dommelds.; ook in Bocholt, Zolder, Lummen, Paal, Beringen en Linkhout.

vreer: Bree Wb. en in Waubach, Melick, Eksel, Peer en Hasselt.

vriesweer: Tungalroy en Echt/Gebroek.

winter: verspr. Kleverlds.; ook in Panningen.

rijm: Bocholt.

rouwvorst: Merselo.

VRIEZEN —

Kaart 61, pag. 283

N 22 (1963) (045a, 045b), SGV (1914) (41); Echt Wb. (072, 129), Hasselt Wb. (510), Heerlen Wb.1, Kerkrade Wb. (088), Meijel Wb. (100, 101), Sittard Wb. (475), Tegelen Wb. (129), Tongeren Wb. (659), Tungalroy Wb. (223), Venlo Wb. (280), Weertlands Wb. (390);

Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (151), Urlings, R. (zj.hs).

Werkwoord waarmee de toestand van vorst wordt aangeduid, in het algemeen.

Achter in het lemma staan enkele werkwoordelijke uitdrukkingen.

vriezen: freq. in geheel Lb.

hel vriezen: Holtum en Schaesberg.

bevriezen: Weert.

vrieren: Leopoldsburg, Beringen en Maastricht.

vreren: Nieuwenhagen, Tegelen, Roermond, Melick, Meerssen, Heer, Maastricht, Wijk, Blerick, Hout-Blerick en Venlo.

de vries vreren: Velden.

bakken: freq. Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. in overig Lb.

bikken: Geleen, Spaubeek, Schimmert en Weert.

bikkelen: Ulestraten, Klimmen en Oost-Maarland.

kraken: Stevensweert, Romershoven, Hoeselt en Spalbeek.

knaken: Stein.

knappen: Tegelen.

knallen: Melick.

kriepen: Echt/Gebroek.

kriepelen: Mechelen-aan-de-Maas.

omkruipen: Velden.

winteren: Velden, Panningen en Ell.

hiezelen: Bocholt.

hiltseren: Mechelen-aan-de-Maas.

vezen: Tongeren.

batteren: Swalmen.

bieberen: Waubach.

birken: Val-Meer.

bleken: Rotem.

kelteren: Neerharen.

niezen: Diepenbeek.

rijfen: Kerkrade.

rijmen: Achel.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:

het is ijskoud: Eksel.

het is spits: Stevensweert.

LICHT VRIEZEN

N 22 (1963) (045b), N 81 (1980) (043), SGV (1914) (029 add);

Heerlen Wb.1, Uikhoven Wl. (080),

Valkenburg Wb. (108);

Vrijdag, E. (1950-57).

De zelfstandige naamwoorden onder de opgaven staan achter in het lemma bij elkaar.

licht vriezen (ook *lich vriezen*): Vaals, Herten (bij Roermond), Posterholt, Pey, Schimmert, Guttecoven, Itteren, Velden en Venlo.

een beetje vriezen (ook *een bieteke vriezen*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Reuver, Vlodrop, Stein, Maastricht, Meerlo en Meijel.

een klein beetje vriezen: Montfort.

get vriezen: Haelen, Schinnen en Kerkrade.

niet hard vriezen: Meijel.

zacht vriezen: Bree.

even vriezen: Amstenrade, Hoensbroek en Simpelveld.

eventjes vriezen (*effekes vriezen*, *efkes vriezen*): Ingber, Reuver, Beesel, Haelen en Oirlo.

een snuitje vriezen: Sevenum.

kaal vriezen: Hunsel.

de aard vriezen: Schimmert.

vriezen: Horn, Lutterade en Epen.

aanvriezen: Weert en Simpelveld.

licht vreren (*lich vreren*): Reuver, Maastricht, Blerick en Boekend.

lichtjes vreren: Venlo.

een beetje vreren (ook *een bieteke vreren*): Maastricht.

vreren: Venlo, Maastricht en Heer.

vreuzelen: Geleen.

licht rijmen (*lich rijmen*): Roermond.

een beetje rijmen: Nieuwstadt.

rijmen: verspr. Oostlb., Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Ingber, Ospel, Bunde, Eigenbilzen, Jeuk, Kwaadmechelen en Loksbergen.

rouwvorsten: Tungalroy.
rouwvrosen (*rouwvrossen*):
 Sweikhuizen en Mheer.
get bakken: Thorn.
ijzelen: Geulle, Moorveld (Waalsen)
 en Doenrade.
kleren: Uikhoven.
kriekelen: Klimmen, Heerlen en
 Banholt.
kriepelen: Valkenburg.
kwakkelen: Sittard.
schorzen: Maasbree.
schroeien: Sevenum.
zijpelen: Valkenburg.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

moer van alle weer: Opglabbeek.
lichte vreus: Venlo.
licht gevreur (*lich gevreur*):
 Meijel, Geulle en Moorveld
 (Waalsen).
een beetje gevreur: Tegelen en
 Echt/Gebroek.
licht vriesweer (*lich vriesweer*):
 Maastricht.
nachtvorst (*nachvors*): Venlo.
rouwvrost (ook *rouwvros*): freq.
 Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.;
 ook in Caberg.
vries: Pey.

HARD VRIEZEN

N 22 (1963) (045b), ZND 08 (1925) (070b);
 Kerkrade Wb. (088);
 Heyden, L.v.d. (1927).

hard (vriezen): freq. Dommellds.;
 ook in Heusden, Zonhoven en
 Beringen.

hel (vriezen): verspr. Centr.Maaslds.
 en Bilzerlds.; ook in Montzen,
 Welkenraedt, Neer, Reuver,
 Mheer, Molenbeersel, Ophoven,
 Gruitrode, Opglabbeek, As,
 Lanaken, Maastricht, Kanne,
 Beverst, Hoeselt, Peer, Oostham
 en Tessenderlo.

zo hel als stenen vriezen: Holtum.
fel (vriezen): Kuringen, Wellen en
 Koninksem.
steenvriezen: Velm.
bakken: Kerkrade Wb. en in
 Roermond, Limbricht en
 Oirsbeek.
hel bakken: Herten (bij Roermond).
flink bakken: Nunhem.
goed bakken: Maastricht.
hard bakken: Ell.
hel bikken: Kinrooi.
hard bikken: Meijel.
duchtig bikken: Sittard.
hard kneperen: Ospel.
kraken: Bergen en Lutterade.
vriezen dat het kraakt: Borlo en
 Mechelen.

De volgende opgave is een werkwoordelijke uitdrukking:
het nijpt hem: Panningen.

DOOIEN

Kaart 62, pag. 284

N 22 (1963) (041, 041a, 041b), SGV (1914)
 (07), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 23 (1937)
 (024), ZND A2 (1940sq) (377), ZND m
 (Dupont);
 Beverlo Wb. (062), Genk Wb. (223),
 Gronsveld Wb. (010), Hasselt Wb. (112),
 Heerlen Wb.1, Lommel Wl. (066), Maastricht
 Wb. (072), Meerlo-Wanssum Wb. (093),
 Meeuwen Wl. (052), Roermond Wb. (064),
 Tongeren Wb. (110), Tungalroy Wb. (223),
 Venlo Wb. (117);
 Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs),
 Heynen, P. (1960sq), Jaspas, E. (1921-28).

Smelten van sneeuw en ijs als de temperatuur boven het vriespunt stijgt. Op de vraag naar het werkwoordelijke begrip “dooien” zijn ook opgaven gegeven in de vorm van werkwoordelijke uitdrukkingen en zelfstandige naamwoorden; ze staan achter in het lemma.

dooien: freq. in geheel Lb.
gaan dooien: Riksingén.
een beetje dooien: Blerick.
flink dooien: Neer.
opdooien: Rimbúrg.
ontdooien: Heerlen, Eys, Teuven, Bingletrade, Hoensbroek, Maastricht en Heers.
dogen: Bocholt, Kermt, Paal, Beringen en Borgloon.
donen: Eupen.
afgaan: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Ripuar., Horns., Maaskemp., Trichterlds., Tongerlds., Dommellds. en Kleverlds.; ook in Teuven, Sint-Martens-Voeren, Ospel, Eind, Weert, Rosmeer, Spalbeek, Kermt, Hasselt, Herkde-Stad, Lommel, Velden, Blerick en Venlo.
doorgaan: Sevenum en Velden.
opgaan: Linkhout.
ontlaten: Montfort, Lutterade, Neerharen, Martenslinde, 's-Herenelderen, Zolder, Kermt en Hoepertingen.
nalaten: Mechelen.
ontluchten: Hoepertingen.
omslaan: Eksel.
smelten: Kerkrade, Vrusschemig, Maastricht, Lummen en Hasselt.
toenen: Kerkrade, Bleijerheide, Vrusschemig en Schaesberg.
keren: Bree.
klenteren: Martenslinde.
knoddelen: Margraten.
kriekelen: Oost-Maarland.
zomeren: Bree.
in de schaduw vriezen: Klimmen.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:
daar komt zomer: Bree.
de euzen druipen: Sevenum.
de winter gaat vertrekken: Holtum.
de zon lokt:
 Grevenbicht/Papenhoven.
het gevreur is weg: Sittard.
het weer zakt: Heer.

Zelfstandige naamwoorden:
afgaand weer: Sint-Martens-Voeren, Heythuysen, Klimmen, Margraten en Kwaadmechelen.
afgaansweer: Thorn.
open weer: Panningen.

RIJP, RIJM

Kaart 63, pag. 284

DC 48 (1973) (009), N 22 (1963) (044a, 046), SGV (1914) (29), ZND 06 (1924) (008), ZND B2 (1940sq) (372), ZND m (Hendrixx); Echt Wb. (101), Eupen Wb. (155), Genk Wb. (128), Gennep Wb. (153), Haspengouws Id. (192), Heerlen Wb.1 (052), Heerlen Wb.2 (197), Kortessem Wb. (425), Maastricht Wb. (351, 354), Meerlo-Wanssum Wb. (235), Meeswijk Wl. (536), Meeuwen Wl. (104), Niel-bij-St.Truiden Wl. (250), Roermond Wb. (245, 247), Sint-Truiden Wb. (201), Sittard Wb. (344), Tongeren Wb. (471), Tungalroy Wb. (223), Uikhoven Wl. (141), Valkenburg Wb. (147, 149), Venray Wb. (457, 466); Dolmans, H. (zj.hs), Urlings, R. (zj.hs), Vreuls, E. (zj.hs).

Bevroren dauw of nevel die zich afzet op takken, afrasteringen, e.d.

rijm: freq. Oostlb., Horns, Maaskemp. en Dommellds., verspr. Oost.Zuidlb., Weertlds., Trichterlds., Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Haspengouws Id. en in Kerkrade, Eupen, Bilzen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Beverlo, Paal, Beringen, Leopoldsburg, Oostham, Zelem, Loksbergen, Halen, Lommel, Grubbenvorst, Blerick, Venlo, Afferden, Meerlo en Meijel.
rijmpje (rijmke): Haspengouws Id.
rijmsel: Lanklaar.
waterrijm: Montfort, Mechelen-aan-de-Maas, Niel-bij-St.-Truiden en Kwaadmechelen.

rijp: freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Zuidgeld.Lb.; ook in Eupen, Lanklaar, Lanaken, Maastricht, Heugem, Peer, Beringen, Kortessem, Sint-Truiden en Linkhout.

rijf: Vaals.

rouwrijf: Bleijerheide.

rouwvorst (ook *rouwvors*, *rouwvos*): freq. Noord.Oostlb.,

Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Bocholt.

rouwvrost (ook *rouwvros*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Ripuar., Geullds., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Eind.

rouwhoos: Buchten.

rouw: Holtum.

heivrost: Mal.

ijzel (ook *hijzel*): freq. Westlb., verspr. Noord.Oostlb., Maaskemp., Tongerlds. en Kleverlds.; ook in Waubach, Vijlen, Montzen, Leuken, Tungalroy, Ophoven, Maastricht, Borgharen, Smeermaas, Martenslinde, Herk-de-Stad, Aalst-bij-St.-Truiden, Borlo, Tessenderlo, Grubbenvorst en Velden.

bevroren ijzel: Riksingen.

geijzels: Bree.

rijzel: Grubbenvorst.

ijs: Waubach.

wit op de bomen: Weert.

vreur: Heusden.

grevel: Montzen.

heel: Veulen.

meivel: Jabeek.

vrieslucht: Oirlo.

dauw: Jabeek, Molenbeersel, Bolderberg en Venlo.

mist: Bree.

nevel: Rekem, Sittard en Riksingen.

RIJP VORMEN, RIJPEN —

Kaart 64, pag. 285

DC 48 (1973) (009), N 22 (1963) (044a, 046), SGV (1914) (29), ZND 06 (1924) (008), ZND B2 (1940sq) (372);

Genk Wb. (128), Gennep Wb. (153),

Gronsveld Wb. (398), Meeswijk Wl. (526),

Tongeren Wb. (471);

Delahaye, H. (zj.hs).

Werkwoord waarmee het verschijnsel van rijp wordt aangeduid.

Enkele werkwoordelijke uitdrukkingen staan achter in het lemma.

rijmen: freq. Oostlb. en

Centr.Maaslds., verspr. Horns, Maaskemp., Tongerlds., Dommellds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Nieuwenhagen, Weert, Leuken, Beverlo, Paal, Beringen, Velm, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Halen, Lommel en Meijel.

rijmeren: Limbricht.

berijmen: Nunhem.

rijpen: Tegelen, Tongeren en Eupen.

rijpelen: Blerick.

rouwvorsten (ook *rouwhorsten*, *rouwhosten*, *rouwvorsen*, *rouwvosten*): verspr. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Grathem, Kinrooi en Ophoven.

rouwvrosten (ook *rouwvrossen*):

freq. Zuid.Oostlb.; ook in Eygelshoven, Heerlen, Mechelen, Urmond, Maastricht, Neerharen en Eijsden.

rouwvriezen: Kerkrade, Montfort, Sittard, Ospel, Weert, Leuken, Tungalroy, Stevensweert, Bocholt, Waterloos, Guttecoven, Maastricht, Rosmeer en Neerpelt.

rouwrijf geven: Bleijerheide.

ijzelen (ook *hijzelen*): Waubach, Bree, Genk, Gelieren/Bret,

Diepenbeek, Neerpelt, Houthalen,
Kermt, Wellen, Herk-de-Stad,
Borlo en Lommel.

witijzelen: Velden.

vriezen: Blerick, Jabeek en
Valkenburg.

witvriezen: Schaesberg, Maasniel,
Romershoven, Hasselt, Linkhout
en Sevenum.

grijsvriezen: Venlo.

vrenen: Roermond en Wijk.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:

de bomen zijn vet: Maastricht.

de takken zijn wit bevroren: Eksel.

het vriest dat het kraakt:

Maastricht.

Bijvoeglijke naamwoorden:

krijtwit: Eksel.

met ijs bedekt: Itteren.

met ijspegels bedekt: Panningen.

IJZEL, BEVROREN NEERSLAG

Kaart 65, pag. 285

N 22 (1963) (044b, 044c), SGV (1914) (16),
ZND 36 (1941) (010a);
Beverlo Wb. (111), Bree Wb. (187, 578), Echt
Wb. (058), Gennep Wb. (082), Gronsveld
Wb. (190), Hasselt Wb. (193), Kerkrade Wb.
(031), Kortessesem Wb. (187, 188), Maastricht
Wb. (154), Meeswijk Wl. (273), Meijel Wb.
(100), Roermond Wb. (111), Sint-Truiden
Wb. (091), Sittard Wb. (148), Tegelen Wb.
(090), Tongeren Wb. (005, 214), Valkenburg
Wb., Venlo Wb. (152), Venray Wb. (242),
Weertlands Wb. (148);
Daelen, J.v. (1933-41), Kats, J. (1939) (008).

Onderkoelde regen waarvan de stra-
ten spiegelglad worden.

Voor de verspreiding van de lexicaal-
varianten van het trefwoord **ijzel** ver-
gelijk de kaart bij het lemma
IJZELEN.

ijzel (ook *gijzel*, *hijssel*, *hijzel*,
ijssel): alg. in geheel Lb.

nijzel: Bilzen.

ijzelijs: Lommel.

regenijzel (*renenijzel*):
Hoepertingen.

ijsregen (ook *ijsreen*, *ijsregel*, *ijsren-
gel*, *ijsrengen*, *ijsrenger*): verspr.
Maaskemp. en Bilzerlds.; ook in
Venray Wb. en in Mechelen,
Maasniel, Puth, Wolder/Oud-
Vroenhoven, Lommel en Velden.

nevelijs: Kortessesem.

gladijs: Kerkrade Wb.

ijsgang (ook *ijsgank*): Hoepertingen
en Kortessesem.

ijs: Kaulille en Helchteren.

ijs dat uit de grond opkomt:
Spalbeek.

rijm: Bree Wb.

rouwvrost (*rouwvros*): Valkenburg.

spiegelbaan: Heers.

verglas (fr.): Sint-Truiden en Heers.

IJZELEN

Kaart 66, pag. 286

N 22 (1963) (044b, 044c), SGV (1914) (16),
ZND 01 (1922) (a-m), ZND 36 (1941) (010a,
010b);
Beverlo Wb. (111), Echt Wb. (058), Gennep
Wb. (082, 090), Kerkrade Wb. (031),
Maastricht Wb. (154), Meerlo-Wanssum Wb.
(146), Meeuwen Wl. (104), Meijel Wb. (100),
Roermond Wb. (111), Sittard Wb. (148),
Tongeren Wb. (214), Tungalroy Wb. (223),
Venlo Wb. (152), Venray Wb. (242),
Weertlands Wb. (148);
Vossen, H. (zj.hs).

Werkwoord waarmee het verschijnsel
van ijzel wordt aangeduid.

Op de kaart zijn de lexicaal-varianten
van **ijzelen** opgenomen.

De opgegeven werkwoordelijke uit-
drukkingen staan achter in het lemma
bijezen.

ijzelen (ook *gijzelen*, *hijsselen*, *hijzelen*, *ijsselen*): alg. in geheel Lb.

grijzelen: Rosmeer, Maastricht en Amby.

ijsregegen (ook *ijsregeren*, *ijsrengelen*, *ijsrengenen*, *ijsrengeren*): verspr. Maaskemp.; ook in Simpelveld, Schimmert, Heek, Klimmen, Maastricht, Sint-Pieter, Eijsden, Eigenbilzen, Diepenbeek, Kaulille, Hechtel en Helchteren.

spiegelen: Maastricht en Kerkrade.

gletsen: Moelingen.

niezelen: Bilzen.

rijmen: Hoepertingen en Bingelrade.

rijsen: Nieuwerkerken.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:

het is spiegelglad: Holtum.

het is spiegel: Maastricht, Kerkrade en Tongeren.

het is glad: Stevoort.

het is glattig: Beverst.

het is wreed glattig:
Nieuwerkerken.

BOMIJS

DC 32 (1960) (021), N 81 (1980) (044, 046);

Tungelroy Wb. (223);

Goossens, P. (eigen mat.).

Onbetrouwbaar ijs, waar het water onderuit is gelopen.

Achter in het lemma staan enkele werkwoordelijke uitdrukkingen.

bomijis: Oirlo, Maastricht en Nieuwenhagen.

hol ijs: alg. Oost.Zuidlb., verspr. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Tungelroy, Hunsel, Thorn, Neeroeteren, Maastricht, Itteren, Jeuk, Kwaadmechelen, Loksbergen, Blerick en Venlo.

hol brak ijs: Montfort.

hollebol: Venray, Sevenum en Wellen.

hollebollekelder: Meterik en Sevenum.

hollemetoet: Opglabbeek.

bol ijs: freq. Weertlds. en Horns, verspr. Oostlb.; ook in Echt/Gebroek, Buchten, Maastricht, Velden, Meerlo, Tienray en Meijel.

bolle toeter: Ospel.

los ijs: Sevenum en Vaals.

bro ijs: Roermond, Klimmen, Thorn, Venlo en Sevenum.

droog ijs: Wellerlooi, Horst en Grathem.

drooggevroren ijs: Opglabbeek.

papieren ijs: Venlo.

papieren zolder: Venlo, Stein en Maastricht.

papieren zoldertje: Venlo.

wit ijs: Schinnen.

kaal ijs: Boekend.

kant ijs: Geleen.

ingekrakt ijs: Waubach.

sprok ijs: Heythuysen, Ulestraten, Hunsel en Meijel.

gevallig ijs: Eys en Wittem/Partei.

glasijis: Nunhem.

spiegelijis: Geulle en Moorveld (Waalsen).

grondijis: Susteren.

kraakijis: Heythuysen, Herten (bij Roermond), Nieuwstadt en As.

krikkelijis: Heel en Montfort.

rakelijis: Bergen.

ijis: Afferden en Amby.

tichelap: Amstenrade.

schol: Sittard, Klimmen en Sint-Geertruid.

zool: Vaals.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:

het ligt hol: Stein en Klimmen.

dat ijs ligt hol: Hout-Blerick.

SLECHT DRAGEND IJS

DC 32 (1960) (021), N 81 (1980) (044, 046).

Slecht dragend ijs in het algemeen, te dun om op te lopen of smeltend.

Achter in het lemma staan enkele werkwoordelijke uitdrukkingen.

slecht dragend ijs: Guttecoven.
dragend ijs: Doenrade en Merkelbeek.
slecht ijs: Roermond, Doenrade, Klimmen, Geulle en Venlo.
dun ijs: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Vaals, Waubach, Beesel, Posterholt, Weert, Tungelroy, Geulle, Maastricht, Caberg en Venlo.
veel te dun ijs: Eys en Wittem/Partei.
zo dun wie klatspapier: Maastricht.
een laagje ijs: Tegelen.
zwak ijs: Gulpen, Reuver, Montfort, Susteren, Lutterade, Weert, Gruitrode, en Boekend.
te zwak ijs: Ospel.
brak ijs: Montfort en Eys.
licht ijs: Kapel-in-'t-Zand.
glazerig ijs: Heerlerbaan/Kaumer.
rot ijs: Grevenbicht/Papenhoven, Born en Itteren.
eennachts ijs: Kerkrade.
ijs van een nacht: Maastricht.
voos ijs: Kwaadmechelen, Hunsel en Limbricht.
wak ijs: Pey.
onbetrouwbaar ijs: Blerick en Wijlre.
opgevroren ijs: Gruitrode.
laagje ijs: Loksbergen.
windijs: Beesel, Kapel-in-'t-Zand, Swalmen, Blerick en Venlo.
dooi-ijs: Eys.
brokkelijs: Geulle en Moorveld (Waalsen).
kwakkelijs: Meijel en Eys.
kwakkerijs: Meerlo.
kwak: Sittard.
rattenkaas: Montfort.
borstplaat: Maastricht.
sprink in het ijs: Opglabbeek.
huis zonder balken: Maastricht.
huis zonder zolder: Heer.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:
het houdt nog niet: Venlo.
het ijs ligt nog niet: Meijel.
het ijs draagt niet: Stevensweert en Schimmert.
het draagt niet: Vlodrop, Schimmert en Epen.
het ijs draagt nog niet: Velden en Herten (bij Roermond).
het draagt nog niet: Oirlo.
het ijs draagt slecht: Gulpen.
het draagt slecht: Schinnen.
het heeft geen balken: Maastricht.
daar is nog geen balk onder het ijs: Sittard.
er is geen balk daaronder: Neer.
er zijn geen balken onder het ijs: Gennep.

DRAGEN, GEZEGD VAN IJS

Kaart 67, pag. 286

N 81 (1980) (045);
 Meijel Wb. (100).

Voldoende sterk en dik zijn dat men erop kan lopen, gezegd van ijs. Achter in het lemma staan de opgaven in de vorm van werkwoordelijke uitdrukkingen en zelfstandige naamwoorden; de laatste drukken uit dat het ijs dik en stevig is.

dragen: freq. in geheel Lb.
al dragen: Nieuwstadt en Maastricht.
goed dragen: Neer en Bree.
houden (ook *halden*, *helen*): freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld, Weert, Tungelroy, Neeroeteren, As, Geulle, Maastricht, Caberg, Eigenbilzen, Hoeselt, Zonhoven, Venlo, Velden, Gennep en Maasbree.
lijden: Meijel.
sterk genoeg zijn: Maastricht en Ubachsberg.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:
het dragen: Ingber.
het draagt dich: Eys en
 Wittem/Partei.
het ijs draagt af: Geulle en
 Moorveld (Waalsen).
het houden: Schimmert.
het kunnen lijden: Gruitrode en As.
het laten: Schimmert.
daar liggen bellen onder het ijs:
 Weert.

Zelfstandige naamwoorden:
dragend ijs: Pey, Stevensweert,
 Maastricht en Venlo.
dik ijs: Vaals, Waubach, Posterholt,
 Maastricht en Loksbergen.
sterk ijs: Meijel, Tegelen en Reuver.
stevig ijs: Sittard.
hel ijs: Maastricht en Eys.

WAK IN HET IJS

Kaart 68, pag. 287

DC 44 (1969) (009a, 009b), SGV (1914) (42);
 Heerlen Wb.1;
 Mertens, A.M. (1885a), Mertens, A.M.
 (1885b).

gat: freq. Noord.Oostlb.,
 Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.,
 verspr. Horns; ook in Susteren,
 Bree, Gruitrode, Neerglabbeek,
 Roosteren en Mechelen-
 Bovelingen.
gat in het ijs: Venlo, Belfeld en
 Posterholt.
ijsgat: Dilsen.
knelgat: Sevenum.
wak (ook *vak*): freq. Kleverlds.,
 verspr. Noord.Oostlb. en
 Zuidgeld.Lb.; ook in Meerssen.
wak in het ijs: Merselo.
lok: freq. Oost.Zuidlb. en
 Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld,
 Vaals en Maastricht.
lok in het ijs: Borgharen.
lokgat: Stokkem.

koet: Genk, Vliermaalroot, Groot-
 Gelmen, Vechmaal en Lommel.
koetje: Bree.
bijt: Heerlen, Helden/Everlo,
 Buggenum, Meerssen, Bree,
 Arcen, Blerick en Hout-Blerick.
gelong: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
 Heerlen, Schaesberg, Nederweert,
 Weert en Guttecoven.
gloom: Kessel, Heel, Dieteren,
 Hunsel, Neeritter, Grathem,
 Echt/Gebroek, Blerick en Horst.
spronggat: Stokkem.
sprong: Baarlo, Swalmen,
 Maasbracht, Roosteren, Dilsen en
 Arcen.
wel: Baarlo, Linne en Geleen.
open plaats: Schimmert.
open plek: Heythuysen en
 Tungelroy.
kuil: Vijlen.
mok: Baarlo.
ballewits: Laak en Genooi/Ohé.
blaas: Schinveld.
boors: Amby.
wrak: Wesseem en Echt/Gebroek.
onbevoren water: Vliermaalroot.

IJSPEGEL

Kaart 69, pag. 287

N 22 (1963) (043), ZND 36 (1941) (009);
 Eupen Wb. (071), Genk Wb. (160), Gennep
 Wb. (089), Heerlen Wb.1, Kerkrade Wb.
 (031), Limburgs Id. (251), Maastricht Wb.
 (154, 314), Meeswijk Wl. (273), Sint-Truiden
 Wb. (091), Sittard Wb. (161), Stokkem Wb.
 (051), Tongeren Wb. (004), Tungelroy Wb.
 (223), Valkenburg Wb. (086), Venray Wb.
 (242);
 Heyden, L.v.d. (1927), Vrijdag, E. (1950-57).

Ijspegels ontstaan door het bevroren
 van afdruppelend water, aan venster-
 banken en dakgoten.
 De opgaven zijn vaak in het meer-
 voud gegeven, de trefwoorden zijn
 hier naar het enkelvoud samengevat.

In de kaart zijn de opgaven **pegel** en **ijspegel**, **kegel** en **ijskegel**, e.d. samengenomen.

ijspegel: freq. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp. en Centr.Maaslds., verspr. Zuid.Oostlb., Trichterlds., Tongerlds. en Dommellds.; ook in Kerkrade, Heerlen, Vrusschemig, Nieuwenhagen, Leuken, Bilzen, Val-Meer, Hechtel, Wellen, Velm, Velden, Blerick, Venlo en Meijel.

pegel: Weert, Maasbracht, Zutendaal, Maaseik, Maastricht, Eigenbilzen en Neerpelt.

ijskegel: verspr. Oostlb., Centr.Maaslds., Tongerlds., Dommellds., Demerkemp. en Truierslds.; ook in Kerkrade Wb. en in Eyselshoven, Welten, Nieuwenhagen, Waubach, Eupen, Ospel, Weert, Meeuwen, Lanaken, Neerharen, Eijsden, Grote-Spouwen, Beringen, Alken, Wellen, Borgloon, Leopoldsburg, Tessenderlo, Linkhout, Halen, Lommel, Velden, Venlo en Meijel.

ijskegeltje (ook *ijskegelke*): Stokkem, Hechtel, Linkhout en Lommel.

kegeltje ijs (*kegelke ijs*): Kuringen.

kegel: Mechelen, Vlijtingen, Beringen, Tessenderlo en Lommel.

kegeltje (*kegelke*): Kaulille.

ijspijl: freq. Centr.Maaslds. en Lonerlds., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Trichterlds.; ook in Diepenbeek, Wintershoven, Vliermaal, Hamont, Spalbeek, Stevoort, Hasselt, Sint-Truiden en Jeuk.

piel ijs: verspr. Lonerlds.

pielenijs: Vucht.

piel: Eisden, Stein, Voort en Jeuk.

ijspieletje (*ijspielke*): Opoeteren en Sint-Truiden.

pieletje ijs (*pielke ijs*): Sint-Truiden en Broekom.

pieletje (*pieltje*): Sint-Truiden.

ijspin: freq. Kleverlds., verspr.

Oostlb., Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Tungalroy, Roosteren, Obbicht, Hoeselt, Achel, Hamont, Paal, Beringen, Nieuwerkerken, Borlo, Tessenderlo, Linkhout, Velden en Hout-Blerick.

pin: Maaseik.

ijspinnetje (*ijspinneke*): Zolder, Schullen, Beverlo, Herk-de-Stad, Kwaadmechelen, Zelem en Linkhout.

pinnetje ijs (*pinneke ijs*): Montenaken.

pinnetje (*pinneke*): Tessenderlo.

ijspij: verspr. Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Tungalroy, Molenbeersel, Kinrooi, Maaseik, Hoeselt, Kaulille, Peer en Blerick.

ijspeem: Gennep Wb., Venray Wb. en in Bergen, Ottersum en Milsbeek.

ijspiezel: Gronsveld, Maastricht, Wijk en Heugem.

piezel: Mheer.

ijspijp: Neerpelt.

pijpje ijs (*pijpke ijs*): Kaulille.

ijspummel: Ottersum en Milsbeek.

ijskiekel: verspr. Zuid.Oostlb. en Tongerlds.; ook in Kerkrade, Heerlen, Swalmen, Boukoul, Maasniel, Guttecoven, Bilzen, Zichen-Zussen-Bolder en Borgloon.

kiekel: verspr. Bilzerlds.; ook in Heerlen, Sittard, Oirsbeek, Hoensbroek en Millen.

ijskijltje (*ijskielke*): Sittard.

ijskinkel: Genk en Gelieren/Bret.

kinkel: Beringen en Genk.

ijskietel: verspr. Tongerlds.

ijsstap: Kermt.

tap: Kerkrade Wb.

ijsbel: Stokrooie en Hasselt.

ijsklomp: Brunssum.

ijspunt: Achel.

ijsstang: Maastricht en Kerkrade.

ijstak: Eupen.
ijstepel: Lommel.
tepel: Limburgs Id.
ijstoet: Kortessem.
ijstuttel: Kortessem.
zilveren gaard: Mechelen.
piekel: Veldwezelt.
pikkel: Zonhoven.
pinkel: Zonhoven.
tinkel: Zonhoven.
sijpel: Holtum.
kakel: Sittard en Schaesberg.
kriekel: Mechelen, Teuven en Sint-Martens-Voeren.
kiekemakaak: Ulbeek.
himmel: Neerpelt.
ijs: Beverlo.
ijzel (ijssel): Wilderen.

SNEEUW

DC 03 (1934) (025), N 22 (1963) (042a), RND (133), SGV (1914) (34), ZND 04 (1924) (025), ZND 07 (1924) (001), ZND m (Dupont);
 Beverlo Wb. (241), Diepenbeek Wb. (214), Echt Wb. (110), Hasselt Wb. (412), Kerkrade Wb. (070), Lommel Wl. (301), Maaseik Wb. (044), Meerlo-Wanssum Wb. (265), Meijel Wb. (100), Roermond Wb. (274), Sittard Wb. (381), Stokkem Wb. (102), Tegelen Wb. (115), Tongeren Wb. (513), Tungalroy Wb. (223), Venlo Wb. (245), Venray Wb. (512), Weertlands Wb. (331);
 Daelen, J.v. (1933-41), Dols, W. (1953), Heyden, L.v.d. (1927), Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (049), Mertens, A.M. (1885b).

Bevroren waterdamp die vlokvormig neervalt bij vriesweer.

sneeuw (ook *snee*, *sneef*, *sneen*):
 alg. in geheel Lb.
snipsneeuw (snipsnee): Panningen.
sneeuw (zelfst.nw.): Schimmert.
meuw: Lommel en Hamont.
suiker: Ulestraten.

SNEEUWEN

DC 03 (1934) (002/2), N 22 (1963) (042a, 047), N 81 (1980) (042), SGV (1914) (34), ZND 04 (1924) (002), ZND B2 (1940 sq) (403), ZND 07 (1924) (002);
 Beverlo Wb. (241), Echt Wb. (110), Hasselt Wb. (412), Heerlen Wb., Heerlen Wb.2 (206), Kerkrade Wb. (070), Lommel Wl. (301), Maaseik Wb. (044), Meerlo-Wanssum Wb. (066), Meeswijk Wl. (589), Roermond Wb. (274), Sittard Wb. (381), Stokkem Wb. (102), Tongeren Wb. (513), Tungalroy Wb. (223), Venlo Wb. (230, 245), Venray Wb. (512), Weertlands Wb. (332);
 Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs), Dols, W. (1953), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (049), Verheggen, P. (zj.hs).

Werkwoord waarmee het verschijnsel van sneeuw wordt aangeduid.

sneeuwen (ook *het sneet*, *snedén*, *sneeën*, *sneven*): alg. in geheel Lb.
besneeuwen: Voort.
sniefelen: Kerkrade Wb. en in Maaseik.
rijzelen: Maasniel.
ruizelen: Venlo.

SNEEUWBUI

Kaart 70, pag. 288

N 22 (1963) (047);
 Venray Wb. (512, 513), Weertlands Wb. (065);
 Veldeke 13 (1938) (066).

Min of meer korte periode waarin de sneeuw valt.

sneeuw (ook *sneebui*): freq.
 Oost.Zuidlb., Oostlb.,
 Centr.Maaslds., Trichterlds. en
 Kleverlds., verspr. Dommelds.
 en Zuidgeld.Lb.; ook in
 Weertlands Wb. en in
 Maasbracht, Stevensweert, Bree,
 Wintershoven, Zolder, Borgloon,

Niel-bij-St.-Truiden, Borlo, Leopoldsburg en Lommel.
sneeuwbuig (ook *sneefbuig*): Lommel, Beringen en Riksingén.
bui sneeuw (ook *bui snee*): Kinrooi en Maastricht.
pak sneeuw (*pak snee*): Tegelen.
sneeuwbijs (ook *sneebijs*, *sneebuis*, *sneefbijs*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns en Maaskemp.; ook in Eygelshoven, Leuken, Echt/Gebroek, Lummen, Kermt, Hasselt, Beringen, Donk (bij Herk-de-Stad), Kwaadmechelen, Linkhout, Halen en Sevenum.
bijs: Maasniel.
sneeuwschuil (*sneeschoel*): Kerkrade, Bleijerheide, Mechelen, Nuth/Aalbeek en Maastricht.
schuil sneeuw (*schoel snee*): Hoensbroek en Kerkrade.
sneeuwschoer (ook *sneeschoer*): Gronsveld, Val-Meer, Diepenbeek, Romershoven, Hoeselt en Borgloon.
sneeuwschoertje (*sneeuwschoerke*): Diepenbeek.
sneeuwvlaag (ook *sneefvlaag*, *sneevlaag*): Venray Wb. en in Roermond, Posterholt, Brunssum, Stevensweert, Maaseik, Rosmeer, Hoeselt, Tongeren, Hasselt, Beverlo, Paal, Wellen, Herk-de-Stad en Blerick.
sneeuwjacht (*sneejach*): Maastricht.
sneeuwstorm: Wellen.
sneeuwolk (*sneewolk*): Borlo.
slag: Mal.
sneeuw (ook *snee*): Maasniel en Vliermaal.

STUIFSNEEUW

Kaart 71, pag. 288

N 22 (1963) (042a, 042b), N 81 (1980) (042); Echt Wb. (051), Meijel Wb. (100), Sint-Truiden Wb. (214), Venlo Wb. (230).

Zeer fijne droge sneeuw.
 Achter in het lemma staan enkele omschrijvende antwoorden.

stuifsnieuw (ook *stuifsnée*, *stuifsnief*): freq. Oostlb., verspr. Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Bleijerheide, Wijlre, Eind, Weert en Halen.
fijne stuifsnieuw (*fijne stuifsnée*): Buchten.
stuifsnieuwkristal (*stuifsnéekristal*): Holtum.
stuiverd: Swalmen en Boukoul.
fijne sneeuw (ook *fijne snee*, *fijne sneef*): verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade, Teuven, Egchel, Kinrooi, Stevensweert, Bocholt, Opglabbeek, Maastricht, Smeermaas, Eijsden, Wintershoven, Riksingén, Tongeren, Neerpelt, Kaulille, Peer, Kermt, Beverlo, Beringen, Borlo, Blerick en Venlo.
fijne snuffel: Gelieren/Bret.
fijne rekel: Guttecoven.
fijne griezél: Grevenbicht/Papenhoven.
griezél: Echt/Gebroek.
jaagsnieuw (ook *jaagsnee*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Weertlds., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Heerlerbaan/Kaumer, Pey, Hoensbroek, Klimmen, Maastricht, Venlo, Oirlo, Meijel en Sevenum.
jagerd: Waterloos.
jachtsnieuw (ook *jachtsnee*): Tungelroy, Obbicht, Ottersum en Milsbeek.
droge jaagsnieuw (*droge jaachsnee*): Vlodrop.
poedersnieuw (*poeiersnee*, *poeiersneef*, *poeiersnieuw*): verspr. Zuid.Oostlb. en Truierlds.; ook in Nieuwenhagen, Roermond, Stokkem, Oost-Maarland, Rosmeer, Val-Meer, Hoeselt,

Ketsingen, Mal, Eksel, Lummen, Hasselt, Wellen, Borgloon, Linkhout, Lommel, Middelaar en Bergen.

poeder (*poeier*): Maastricht.

pulversneeuw (ook *pulversnee*): Leopoldsburg, Eygelshoven en Kerkrade.

stofsneeuw (ook *stofsnee*, *stofsneef*): verspr. Maaskemp.; ook in Sittard, Ell, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Diepenbeek, Achel, Peer, Lummen, Zelem, Velden en Venlo.

stofsneeuwvlokken (*stofsneevlokken*): Holtum.

stubsneeuw (ook *stubsnee*, *stubsneeuw*): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Puth, Houthem, Gronsveld, Neerharen, Romershoven, Hasselt, Wellen en Borgloon.

fiezelsneeuw (ook *fiezelsnee*, *fiezelsneef*): Meerssen, Rekem, Wolder/Oud-Vroenhoven, Zolder, Lummen en Spalbeek.

fiemelsneeuw: Spalbeek en Diepenbeek.

friemelsneeuw: Spalbeek en Hasselt.

miezelsneeuw (*miezelsnee*): Nuth/Aalbeek.

rijzelsneeuw (ook *riezelsnee*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerbaan/Kaumer en Venlo.

rijzesneeuw (*riezesnee*): Sittard.

motsneeuw (ook *motsnee*): Ingber, Swalmen, Oirsbeek, Weert, Meijel en Maasbree.

snipsneeuw (ook *snipsnee*): Kwaadmechelen, Panningen en Overpelt.

snippersneeuw (*snippersneef*): Beringen.

bloemsneeuw: Rotem.

poolsneeuw (*poolsnee*): Heer en Mechelen.

smiessneeuw (*smiessnee*): Waubach.

sneeuwhest: Lommel.

bevroren sneeuw (*bevroren snee*): Spaubeek.

dunne sneeuw (*dunne snee*): Weert en Teuven.

glinstersneeuw (*glinstersnee*): Maastricht.

helle sneeuw (*helle snee*): Oost-Maarland.

nieuwsgierige sneeuw (*nieuwsgierige snee*): Opglabbeek.

sneeuw als stubsuiker (*snee* —): Maastricht.

sneeuw (*snee*): Sint-Truiden.

Omschrijvende antwoorden:
het is van die fijne: Paal.
fijne verrekking die jaagt je de pannen neer: Oirsbeek.

NATTE SNEEUW

N 22 (1963) (042a, 042b), N 81 (1980) (042); Stokkem Wb. (102), Tegelen Wb. (109, 123), Venlo Wb. (167, 220), Venray Wb. (513); Daelen, J.v. (1933-41).

Waterachtige snelsmeltende sneeuw in grote vlokken.

natte sneeuw (ook *naje snee*, *natte snee*): alg. in Nl. Lb.; ook in Opglabbeek en As.

waternatte sneeuw: Geleen.

waterachtige sneeuw (*waterachtige snee*): Neeroeteren.

watersneeuw (ook *watersnee*, *watersneef*): freq. Zuid. Oostlb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld, Heerlen, Ingber, Beesel, Haelen, Montfort, Weert, As, Maastricht, Caberg, Kwaadmechelen, Venray en Meijel

sneeuwwater (ook *sneewater*): Venray Wb. en in Meeuwen.

sneeuwenat: Ophoven.

pratssneeuw: Hoensbroek en Vaals.

prats: Tegelen, Venlo en Maastricht.

sneeuwmats (*sneemats*): Simpelveld en Stokkem.

mats: Tegelen, Simpelveld en Nieuwenhagen.

knats: Venlo.
trats: Tegelen.
malse sneeuw (*malse snee*):
 Opglabbeek.
weke sneeuw (*weke snee*): Caberg.
natte jaagsneeuw (*natte jaachsnee*):
 Vlodrop.
witte knoei: Bergen.

ANDERE SOORTEN SNEEUW

N 81 (1980) (042).

In dit lemma zijn de opgaven opgenomen op de vrije vraag naar de benamingen van andere soorten sneeuw die de informant nog kende en welke soorten hij daarmee bedoelde.

A. Dikke sneeuw, dichte grote vlokken:
dikke sneeuw (*dikke snee*): Venlo.
dikke vlokken: Moorveld
 (Waalsen), Schinnen, Oirsbeek,
 Geulle en Meijel.
dikke vlokken sneeuw (*dikke vlokken snee*): Herten (bij
 Roermond).
dikke vlokken stub: Vijlen.
fijne dikke sneeuw: Meeuwen.
grote vlokken: Meijel en Maastricht.
grote vlokken sneeuw (*grote vlokken snee*): Ingber.
grove sneeuw (*grove snee*): Blerick
 en Ubachsberg.
vlokkensneeuw (*vlokkensnee*): Ell
 en Grevenbicht/Papenhoven.
plaksneeuw (*plaksnee*): Weert,
 Kapel-in-'t-Zand en Gruitrode.
sneeuw die liggen blijft (*snee die
 liggen blijft*): Caberg.
vaste sneeuw (*vaste snee*):
 Sweikhuizen, Schimmert, Thorn
 en Venlo.

B. Droge sneeuw:
droge sneeuw (*droge snee*):
 Kerkrade, Beesel, Haelen,

Merkelbeek, Stein, Velden en
 Meerlo.
dunne sneeuw (*dunne snee*): Venlo.
korrelsneeuw (*korrelsnee*):
 Gruitrode.
kritselsneeuw (*kritselsnee*):
 Gruitrode.
losse sneeuw (*losse snee*): Venlo en
 Sweikhuizen.
fiezel: Bunde en Gronsveld.
fijne sneeuw (*fijne snee*):
 Ubachsberg, Gulpen, Ingber,
 Meeuwen en Blerick.
sneeuw in kleine vlokjes (*in klein
 vlokjes*): Maastricht.

C. Hevige sneeuw:
helle sneeuw (*helle snee*): Kapel-in-
 't-Zand.
wintersneeuw (*wintersnee*):
 Maastricht.

D. Andere soorten:
bevroren sneeuw (*bevroren snee*):
 Doenrade.
vriessneeuw (*vriessnee*): Schimmert.
bijensneeuw (*bijensnee*): Maasbree.
forse sneeuw (*fosje snee*): Oirsbeek.
ijzelsneeuw (*ijzelsnee*): Ell.
poolsneeuw (*poolsnee*): Maastricht.
sneeuwvlokken (*sneevlokken*): Eys.
vlokken: Ophoven en Maastricht.

HAGELBUI

DC 16 (1948) (014), N 22 (1963) (048a);
 Echt Wb. (106), Kerkrade Wb. (027),
 Roermond Wb. (032), Sittard Wb. (127),
 Tongeren Wb. (217), Venlo Wb. (141), Venray
 Wb. (199);
 Veldeke 13 (1938) (066).

Min of meer korte periode waarin
 hagel valt. De benamingen voor
 HAGEL zelf leverden te weinig varia-
 tie op voor een lemma, zoals gesteld
 in de inleiding bij deze paragraaf.
 Hagel is neerslag in de vorm van min
 of meer ronde brokjes ijs.

Harel is de gebruikelijke spelling voor de ach-laut in het oosten van Zuid-Limburg (Vgl. Hinskens 1993: 147-149), hoewel de ontwikkeling niet onregelmatig is, is het woordbeeld toch op trefwoordniveau gehandhaafd, steeds na **hagel**.

hagelbui (ook *hachelbui*): freq. Zuid.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Eyselshoven, Ransdaal, Heerlen, Roermond, Weert, Maasbracht en Maastricht.

bui hagel: Born.

hagelschuil (ook *hachelschoel*): verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Kerkrade, Echt/Gebroek en Stein.

harelschuil: Kerkrade Wb. en in Vaals.

schuil hagel (*schoel hachel*): Beegden en Roermond.

schuil harel: Vaals.

schuil: Heythuysen, Maasbracht en Meerssen.

hagelschoer: Panningen, Meerssen, Gronsveld, Mheer, Blerick, Venray en Wellerlooi.

schoer hagel: Borgharen, Amby en Heugem.

schoer: Steyl, Valkenburg, Blerick, Venlo en Maasbree.

hagelbijs (ook *hachelbijs*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Horns; ook in Pey, Hushoven, Opglabbeek, Echt/Gebroek, Hout-Blerick, Wanssum, Geysteren en Melderslo.

bijs: Roggel, Roermond, Leunen en Maasbree.

hagelslag: Ransdaal en Tongeren.

HAGELSTEEN, HAGELKORREL

Kaart 72, pag. 289

N 22 (1963) (048b), SGV (1914) (11), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 26 (1937) (008b);

Eupen Wb. (060), Genk Wb. (132), Gronsveld Wb. (165), Hasselt Wb. (169), Kerkrade Wb. (027), Maastricht Wb. (130), Meerlo-Wanssum Wb. (131), Roermond Wb. (097), Sint-Truiden Wb. (040), Sittard Wb. (127), Tongeren Wb. (217), Tungalroy Wb. (223), Valkenburg Wb. (075).

Voor **harel**, zie de toelichting bij het lemma HAGELBUI.

hagelsteen (ook *achelsteen*, *agelsteen*, *hachelsteen*, *hagelstee*): alg. in geheel Lb., behalve Ripuar., waar het zeldz. is.

harelsteen: Kelmis.

hagelkoren (ook *agelkoon*, *hagelkonder* (*mv.*), *hagelkoon*, *hagelkoo*; *hagelkores* (*mv.*)): verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Schaesberg, Eys, Welkenraedt, Borgharen, Neerharen, Eijsden, Martenslinde, Hoeselt, Mal, Spalbeek, Hoepertingen, Wellen en Velden.

hagelkorentje (*hagelkoo*; *hagelkoo*; *hagelkoo*): Spaubeek, Oirsbeek, Stevensweert, Guttecoven en Urmond.

hagelskoren (ook *agelskoren*, *hagelskonder* (*mv.*), *hagelskoon*, *hagelskoo*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Mechelen, Geulle en Limmel.

harelkoren (*harelkoner* (*mv.*), *harelkoo*): Kerkrade Wb. en in Eynatten.

hagelkorrel (ook *hachelkorrel*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Susteren, Leuken, Thorn, Stevensweert, Roosteren, Echt/Gebroek, Obbicht, Maastricht, Achel, Overpelt, Beringen en Meijel.

hagelkorreltje (*hagelkorrelke*): Herten (bij Roermond), Melick en Oirsbeek.

hagelskorrel: Buchten en Guttecoven.

hagel (ook *achel*, *hachel*): verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in

Kerkrade Wb. en in Epen, Teuven, Eupen, Roermond, Tungelroy, Stevensweert, Genk, Wolder/Oud-Vroenhoven, Heugem, Val-Meer, Tongeren, Hamont, Neerpelt, Hasselt, Wellen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-Truiden en Borlo.

harel: Kerkrade Wb.

hagelbol (ook *agelbol*, *hachelbol*): Stokkem, Tongeren, Beringen, Zeperen, Donk (bij Herk-de-Stad) en Sint-Truiden.

hagelbolletje (*agelbolleke*, *hagelbolleke*): Maaseik, Riksingem, Eksel, Velm, Leopoldsburg en Kwaadmechelen.

hagelklot: Kinrooi, Diepenbeek, Romershoven, Peer, Houthalen, Hasselt en Linkhout.

hagelklots: Simpelveld, Vrusschemig, Mechelen en Lontzen.

harelklots: Kerkrade Wb.

hagelkit: Sint-Martens-Voeren.

hagelklit: Beverst.

hagelkneu: Lutterade.

hagelstuk: Maastricht en Kerkrade.

hagelschoertje (*hagelscheurke*): Mechelen-aan-de-Maas.

dikke hagel: Teuven.

grove hagel: Blerick.

ijshagel: Panningen.

ijsklot: Peer.

hagel als huven ('knikkers'): Teuven.

duivenei: Lommel en Hasselt.

grote neef: Holtum.

katjessteen: Sint-Truiden.

klot: Lummen.

schrot: Kerkrade Wb.

korreltje: Weert.

vorst (*vost*): Kwaadmechelen.

De volgende opgaven zijn meer-voudsvormen:

kinderkoppen: Teuven.

stenen: Meijel en Dieteren.

steentjes (*steenkes*): Baarlo.

FIJNE HAGEL

Kaart 73, pag. 289

N 22 (1963) (048a);

Sittard Wb. (253);

Heyden, L.v.d. (1927).

Voor **harel**, zie de toelichting bij het lemma HAGELBUI.

fijne hagel (ook *fijne agel*, *fijne hachel*): verspr. in geheel Lb.

hagel (ook *achel*, *agel*, *hachel*): ook verspr. in geheel Lb.

fijne harel: Bleijerheide.

hele fijne hagel: Maastricht.

kleine hagel: Peer.

lichte hagel: Velden.

stofhagel (ook *stofagel*, *stophachel*): Tungelroy, Rotem, Obbicht, Lummen, Beringen, Hoepertingen, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad en Kwaadmechelen.

strooihagel: Swalmen.

gewone hagel: Oost-Maarland.

hagelbolletje (*hagelbolleke*): Eksel.

hagelschrot: Tegelen.

hagelstof: Klimmen.

schrot: Kerkrade, Heythuysen, Roermond, Maasniel, Sittard, Ulestraten, Weert, Bocholt, Boorseme, Maastricht, Kermt, Halen en Blerick.

bevroren regen (*bevroren renger*): Diepenbeek.

fijne griezels: Grevembicht/Papenhoven.

grouwel: Grathem.

ijzel: Maaseik.

manna: Rosmeer.

musjesstof: Sittard.

rijs: Montfort.

rijzelsuiker: Ulestraten.

2.5 Wind

WAAIEN

Kaart 74, pag. 290

N 22 (1963) (038a), SGV (1914) (42), ZND 13 (1925) (001, 002), ZND A2 (1940sq) (323); Bree Wb. (501), Genk Wb. (372), Hasselt Wb. (513), Heerlen Wb.1, Maastricht Wb. (488), Meijel Wb. (101), Roermond Wb. (317), Stokkem Wb. (123), Tegelen Wb. (130), Tungelroy Wb. (220), Venlo Wb. (285), Venray Wb. (655); Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs), Dols, W. (1953), Heyden, L.v.d. (1927), Heynen, P. (1960sq), Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (075), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 11 (1936) (615).

Het blazen van de wind.

waaien (ook *wanen*): alg. in geheel Lb., behalve in Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg. waar het zeldz. en in Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds. waar het verspr. is.

hel waaien: Maastricht.

winden (ook *wingen*, *winken*): freq. Ripuar. en Oostlb-Rip. overgg., verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Maastricht.

jagen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bleijerheide, Vijlen en Vlodrop.

blazen: Weert, Limbricht en Ulestraten.

boezen: Blitterswijck, Venlo en Beegden.

bijzen: Gronsveld.

huilen: Klimmen en Welkenraedt.

stormen: Venray.

stormen en huilen: Holtum.

vliegen: Brunssum.

gaan (*de wind gaat*): Heerlen.

De volgende opgave is een werkwoordelijke uitdrukking:

het is winderig: Hoensbroek.

HARD WAAIEN

Kaart 75, pag. 290

N 22 (1963) (038b); Eupen Wb. (193), Kerkrade Wb. (074), Maastricht Wb. (413), Meerlo-Wanssum Wb. (078), Meijel Wb. (100), Tegelen Wb. (078), Tungelroy Wb. (221), Valkenburg Wb., Venlo Wb. (105), Venray Wb. (207); Heyden, L.v.d. (1927), Mertens, A.M. (1885b), Vossen, H. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57).

De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staan achter in het lemma.

hard waaien (ook *hard wanen*):

verspr. Kleverlds.; ook in Weert, Hamont, Neerpelt, Overpelt, Beverlo, Paal, Beringen, Herk-de-Stad, Leopoldsburg, Linkhout, Halen en Lommel.

fel waaien (ook *fel wanen*):

Schimmert, Gelieren/Bret, Diepenbeek, Ketsingen, Mal, Kermt, Niel-bij-St.-Truiden en Borlo.

hel waaien (ook *hel wanen*): verspr. Oostlb.; ook in Kinrooi, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Lanklaar, Wolder/Oud-Vroenhoven, Maastricht, Oost-Maarland, Hoeselt, Riksingen, Kaulille en Peer.

hel winden: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Eygelshoven, Kerkrade, Sittard en Urmond.

jagen: Brunssum, Hoeselt, Tongeren en Zelem.

afjagen: Sittard.

hel jagen: Oirsbeek.

boezen: freq. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Zuid.Oostlb., Weertlds., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Waterloos en Opglabbeek.

boesteren: Waterloos en Banholt.
boosten: Egchel.
stormen: verspr. Zuid.Oostlb. en Trichterlds.; ook in Kerkrade Wb. en in Nieuwenhagen, Mechelen, Teuven, Eupen, Tegelen, Roermond, Tungalroy, Kinrooi, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Urmond, Rosmeer, Diepenbeek, Vliermaal, Eksel, Peer, Lummen, Spalbeek, Hasselt, Beringen, Wellen, Borgloon, Donk (bij Herk-de-Stad), Velm en Linkhout.
stormen en beuken: Holtum.
bijzen: Swalmen, Schimmert, Gronsveld en Val-Meer.
blaasteren: Grathem en Thorn.
blazen: Klimmen.
fluiten: Eksel en Hasselt.
huilen: Heerlen en Eijsden.
brullen: Borlo.
buieren: Bocholt.
bulderen: Lommel.
houwmouwen: Venray Wb.
schoppen: Valkenburg.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:
de wind gaat nogal aan: Maaseik.
het is winderig: Maastricht.

GAAN LIGGEN (VAN DE WIND)

N 81 (1980) (049).

De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staan achter in het lemma.

gaan liggen: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Ospel, Echt/Gebroek, Geulle, Maastricht, Hoeselt, Zonhoven, Jeuk en Kwaadmechelen.

liggen: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Eys, Pey, Heer, Tungalroy, Buchten, Stein, Maastricht en Loksbergen.

zich leggen: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Weert, Hunsel, Ell, Thorn, Gruitrode, Oplabbeek, As en Venlo.

leggen: Simpelveld, Heerlen, Heerlerbaan/Kaumer, Wijlre en Doenrade.

gaan stillen: Sittard.

stillen: Meeuwen, Doenrade en Vaals.

afgaan: Weert en Kapel-in-'t-Zand.

afnemen: Susteren.

vallen: As.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

de wind gaat haar liggen:

Sevenum.

de wind kruipt in zijn gat: Neer.

RUISEN (VAN DE WIND)

N 91 (1982) (060);

Maastricht Wb. (055);

Delahaye, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927),

Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (014),

Urlings, R. (zj.hs).

Het geluid dat de wind maakt bij het blazen door de bladeren aan de bomen.

ruisen: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Ospel, Weert, Bree, Meeuwen, As, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Eksel en Venlo.

ruizelen: Heerlen, Nieuwenhagen, Lutterade, Schinnen, Hoensbroek, Weert, Ophoven, Jeuk en Gennep.

ritselen: Maastricht.
lispielen: Klimmen.
broezen: Roermond, Sittard, Geleen, Klimmen en Maastricht.
suizen: Gennep, Klimmen en Heerlen.
fluiten: As, Jeuk en Maastricht.
blazen: Jeuk.
fiepen: Kapel-in-'t-Zand.
jagen: As.
schoren: Maasbree en Heythuysen.
sissen: Maastricht.
snoeien: Meijel.
spuiten: Maastricht.
toezen: Venlo.

WINDSTILTE

N 81 (1980) (047, 048, 049);
 Sittard Wb. (487), Venray Wb. (330).

Periode dat er geen wind is.
 De opgaven in de vorm van een
 werkwoordelijke uitdrukking staan
 achter in het lemma.

windstilte: verspr. Zuid.Oostlb.; ook
 in Simpelveld, Nieuwenhagen,
 Beesel, Horn, Heel, Geulle,
 Maastricht, Boekend, Venlo,
 Venray en Meijel.

windstil (weer) (*winjstil, winkstil*):
 freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en
 Centr.Maaslds., verspr. Ripuar.,
 Horns, Maaskemp., Trichterlds.
 en Kleverlds.; ook in Zonhoven,
 Jeuk, Velden, Blerick en Venlo.

stille: Kwaadmechelen.

stil (weer): verspr. Oostlb.; ook in
 Vaals, Ubachsberg, Waubach,
 Eys, Ospel, Weert, Tungalroy, Ell,
 Ophoven, Meeuwen, Born,
 Maastricht, Itteren, Vlijtingen,
 Hoeselt, Jeuk, Kwaadmechelen,
 Loksbergen, Boekend en
 Maasbree.

bladstil (weer): verspr. Zuid.Oostlb.;
 ook in Kunrade, Roermond,
 Thorn, Stevensweert, Stein,
 Venray, Meerlo en Sevenum.

muisstil weer: Reuver en Tungalroy.
muisjesstil weer (*muiskesstil*):
 Wijlre, Eys, Wittem/Partei, Oirlo
 en Meijel.

stil van wind: Nunhem, Swalmen,
 Sittard, Schimmert, Klimmen,
 Meeuwen en Opglabbeek.

stille wind: Venlo.

stik weer: Schinnen.

kalm weer: Jeuk.

rustig weer: Beesel, Vlodrop, Venlo
 en Venray.

ruhig (du.) **weer:** Pey en
 Heerlerbaan/Kaumer.

laf weer: Stein en Geleen.

loerachtig weer: Venray Wb.

geen wind: Nieuwstadt, Ospel,
 Weert, Hunsel en Maastricht.

gaar geen wind: Gulpen.

geen windje in de lucht (— *loch*):
 Geulle en Moorveld (Waalsen).

geen zuchtje in de lucht (— *loch*):
 Montfort.

geen fiezeltje wind (*gen viezelke
 wink*): Eys.

geen vits wind: Guttecoven.

De volgende opgaven zijn werk-
 woordelijke uitdrukkingen:

het windt niet: Weert.

**daar boegeert geen blaadje op de
 bomen:** As.

daar is geen wind: Oirlo en Bree.

daar roert geen blad: Beek.

daar roert zich niets: Ingber.

**daar vergaat geen blaadje op de
 bomen:** As.

de wind zit te dromen: Meijel.

ze zijn aan het weer maken: Meijel.

het roert zich geen blad: Eys.

het weer gaat af: Sittard.

WIND (ALG.)

SGV (1914) (44), ZND 01 (1922) (a-m),
 ZND 01u (1924) (132), ZND 13 (1925) (001),
 ZND A1 (1940sq) (194);
 Bree Wb. (506), Eupen Wb. (223), Heerlen
 Wb.1, Heerlen Wb.2 (247), Kerkrade Wb.

(092), Kortessem Wb. (587), Maastricht Wb. (505), Meijel Wb. (101), Roermond Wb. (325), Sittard Wb. (486), Tongeren Wb. (672), Tungalroy Wb. (220), Venray Wb. (655, 678), Weertlands Wb. (398, 406);
Boileau, A. (1971), Cuypers, J. (1890a), Dols, W. (1953), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Meertens, A.H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 13 (1938) (011).

Luchtstroom in de atmosfeer, de algemene benaming. Bijzondere soorten wind komen in de volgende lemma's aan bod.

wind (ook *vind*, *winds*, *wink*): alg. in geheel Lb.
waai: Venray Wb.
poep: Kerkrade Wb.
vots: Kerkrade Wb. en in Heerlen.
blazerd: Heerlen en Waubach.

ZACHTE WIND, BRIESJE

N 81 (1980) (050);
Eupen Wb. (022), Maastricht Wb. (052).

De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staan achter in het lemma.

zuchtje (wind): verspr.
Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Moorveld (Waalsen), Ell, Geulle, Maastricht, Boekend, Meijel en Sevenum.
licht zuchtje wind: Herten (bij Roermond).
zucht: Swalmen, Montfort, Sittard, Hoensbroek, Heer, Weert, Bunde, Kwaadmechelen en Venlo.
briesje: Lutterade.
een beetje wind: Noorbeek en Terlinden.
een fitsje wind: Maastricht.
flauwe wind: Gruitrode en As.
flauw windje: Stein en Maastricht.

fluisterende wind: Posterholt.
fluisterwind: Blerick, Venlo en Merkelbeek.
stille wind: Waubach, Eys, Montfort en Opplabbeek.
snuifje wind: Eys.
liere wind: Gulpen.
ruisend windje: Gruitrode.
vleugje wind: Roermond en Maastricht.
zacht windje: Venlo, Caberg en Klimmen.
zachte wind: Nieuwstadt, Stevensweert, Ifteren, Velden en Venlo.
zoet windje: Kerkrade.
windje: Wijlre, Gulpen, As, Maastricht en Gennep.
wind: Hoensbroek en Maastricht.
wind op sokken: Neer.
bijs: Eupen.
floes: Weert en Oirsbeek.
floesje: Sittard en Simpelveld.
floest: Schimmert.
floet: Pey.
hauch (du.): Vaals.
plusterd: Meijel.
ruisje: Susteren.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:
de wind ruist maar even: Ingber.
het windt: Schinnen.
het fluistert: Thorn.
het ritselt: Hunsel en Born.
der is kaum te horen: Ingber.
het is bijna windstil: Buchten.

KOELE WIND

N 81 (1980) (052), ZND m (Eppe).

Een enkele opgave in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staat achter in het lemma.

koele wind (ook — *wink*): freq.
Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Weert, Hunsel, Ell, Thorn,

Gruitrode, Opglabbeek, As, Echt/Gebroek, Geulle, Maastricht, Vlijtingen, Hoeselt, Jeuk, Kwaadmechelen, Loksbergen, Venlo, Tienray, Sevenum en Maasbree.

koel windje (ook — *winkske*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Vaals, Welkenraedt, Ospel, Tungalroy, Neeroeteren, Guttécoven, Stein, Geulle, Maastricht, Itteren, Neerharen, Blerick en Venlo.

koude koele wind: Maastricht.

koelte: Doenrade, Heer, Weert en Ophoven.

koude wind (ook — *wink*): Waubach, Lutterade, Stein, Jeuk en Meijel.

wrede wind: Mheer.

fris windje: Nieuwenhagen, Schimmert, Thorn, Bree, Buchten, Maastricht, Caberg, Boekend, Meijel en Sevenum.

frisse wind (ook — *wink*): Simpelveld, Brunssum, Grevenbicht/Papenhoven en Velden.

wreed windje: Eys.

windje (ook *winke*): Simpelveld, Nunhem, Swalmen en Stevensweert.

frisje: Oirsbeek.

fijne wind: Venlo.

bries: Maastricht en Eys.

briesje: Born.

De volgende opgave is een werkwoordelijke uitdrukking:

het is koel: Pey en Susteren.

KOUDE NOORDENWIND, BIJS

Kaarten 76 en 77, pag. 291

N 22 (1963) (037), SGV (1914) (19, 46 add), ZND 10 (1925) (002), ZND 13 (1925) (002),

ZND 36 (1941) (024), ZND m (Criens, Dupont, Houben, Langohr, Welter); Gronsveld Wb. (085), Heerle n Wb.1, Kerkrade Wb. (051), Kortessem Wb. (041), Maastricht Wb. (035), Meeswijk Wl. (094), Niel-bij-St.Truiden Wl. (155), Sittard Wb. (046), Stokkem Wb. (026), Tungalroy Wb. (220), Valkenburg Wb.; Boileau, A. (1971) (096), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Jaspar, E. (1921-28), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 14 (1939) (063).

Benamingen voor de onaangenaam aanvoelende, schrale noordenwind in de winter.

De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staan achter in het lemma.

Bij de opgave **wind van de Hiering** uit Jabeek is aangetekend: “De Hiering is een klein vliegveld in de buurt, in noordelijke richting. Is er dus een noorderwind, dan gebruikt men deze uitdrukking”.

In kaart 77 is de verspreiding van de verschillende betekenissen (behalve de unica) van het trefwoord **bijs**, zoals dat in 7 lemma's voorkomt, in kaart gebracht.

koude noordenwind: Beegden, Maasniel, Melick, Leuken, Kinrooi, Echt/Gebroek, Beverlo, Linkhout, Blerick en Venlo.

koude noorderwind: Tegelen, Maaseik, Lanklaar, Maastricht en Lummen.

koude noordwind: Overpelt en Swalmen.

noordenwind (ook *noordenwink*): Baarlo, Herkenbosch, Posterholt, Weert, Beringen en Sint-Truiden.

noorderwind: Bree, Roosteren, Riksingen, Achel en Sint-Truiden.

schrale noorderwind: Lommel.

scherpe noorderwind: Spalbeek.

noordwind (ook *noordwink*): Thorn en Welkenraedt.

bijs: freq. Ripuar., Geullds., Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds., verspr. Trichterlds., Tongerlds. en Lonerlds.; ook in Tegelen, Roermond, Montfort, Ophoven, Maasbracht, Stevensweert, Bree, Opglabbeek, As, Rosmeer, Val-Meer, Hasselt, Velm, Niel-bij-St.-Truiden en Borlo.

bijswind: Vrusschemig, Mechelen, Welkenraedt, Houthem en Herk-de-Stad.

koude bijs: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Neer, Grathem, Lanklaar, Obbicht en Wijk.

koude noorderbijs: Buchten.

killige bijs: Ulestraten.

nutte bijs: Oirsbeek.

scherpe bijs: Ulestraten.

gemene bijs: Maastricht.

kempense bijs: Bilzen.

kemperen bijs: Bilzen.

koude wind (ook *kalde wind*, *kalde wink*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Simpelveld, Nederweert, Weert, Hamont, Kaulille en Kermt.

zure wind: Welten, Tungalroy, Kinrooi, Venlo en Meijel.

scherpe wind: Tegelen, Valkenburg, Gelieren/Bret, Obbicht, Eksel, Halen en Hout-Blerick.

schrale wind: Swalmen, Boukoul, Bocholt, Waterloo, Maastricht, Neerpelt en Zelem.

snijdende wind: Tegelen.

dunne wind: Middelaar.

wrede wind (*vrieë wind*): Panningen.

hoge wind: Velden en Weert.

kempense wind: Bilzen.

kemperen wind: Bilzen.

wind uit het vriesgat: Swalmen en Boukoul.

wind van boven: Panningen.

wind van de Hierung: Jabeek.

wind van onder: Panningen.

onderste wind: Panningen, Nunhem en Stokkem.

schebbige wind: Middelaar.

koude krimpwind: Bergen.

krimpwind: Meijel.

vrieswind: Bocholt.

haarwind: Donk (bij Herk-de-Stad) en Lummen.

heiwind: Diepenbeek.

knabenwind: Wellen.

wind: Venlo.

koude trek (ook *kalde trek*): Ottersum en Milsbeek.

scherp weer: Paal.

sneertje: Geleen.

snijgat: Opglabbeek.

snoor: Montfort.

spits: Tegelen en Herten (bij Roermond).

ijsbeer: Roermond.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

de onderste wind is koud:

Opglabbeek.

de wind bijt: Hasselt.

de wind is onder: Buggenum.

de wind komt van onderen:

Stokkem.

de wind staat noord: As.

de wind zit hoog: Ospel.

de wind zit in de koude: Tegelen.

de wind zit in het koud: Maasniel.

de wind zit onder: Ell.

de wind zit voor: Sevenum.

hij komt uit de koude: Baarlo.

waaien: Venray en Maastricht.

RUKWIND

Kaart 78, pag. 292

N 22 (1963) (038a, 038b), N 81 (1980) (053, 054), SGV (1914) (015 add), ZND 13 (1925) (001), ZND m (Criens);

Eupen Wb. (029), Maastricht Wb. (497), Sittard Wb. (405, 487), Valkenburg Wb., Venray Wb. (678);

Daelen, J.v. (1933-41).

Plotselinge felle ruk of stoot van de wind.

De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staan achter in het lemma.

rukwind (ook *rukwink*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Teuven, Ospel, Weert, Maastricht, Zonhoven en Kwaadmechelen.

ruk: Ingber, Swalmen, Sittard, Weert, Ophoven, Gruitrode en Maastricht.

trekwind (ook *trekwink*): Waubach, Roermond, Posterholt, Doenrade, Schimmert en Jeuk.

trek: Ifteren.

stuifwind (ook *stuifwink*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade en Bunde.

stuif: Schinnen, Heerlerbaan/Kaumer en Eys.

stootwind: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Gulpen, Stevensweert, Opglabbeek, As en Maastricht.

stoot: Waubach, Ingber, Steyl, Beesel, Swalmen, Sittard, Heer, Weert, Opglabbeek, As, Geulle, Caberg, Ifteren, Hoeselt en Kwaadmechelen.

windstoot (ook *windstoos*, *winkstoos*, *winkstoot*): freq. Oostlb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Centr.Maaslds. en Zuidgeld.Lb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Vaals, Ospel, Weert, Tungalroy, Thorn, Bree, Meeuwen en Maastricht.

windvlaag (*winkvlaag*): Tegelen.

windhoos: Gennep, Neeroeteren en Loksbergen.

waaiwind: Maastricht.

stoomwind (*stoomwink*): Velden.

blarenwind: Loksbergen.

foekwind: Nieuwstadt.

foek: Nieuwstadt.

felle wind: Hoeselt en Schimmert.

forse wind (ook *forse wink*):

Maastricht, Welten en Mechelen.

hevige wind: As.

helle wind: Pey, Sittard, Grathem en Maastricht.

hete wind: Kwaadmechelen.

houwmouw: Wijlre, Mheer, Gruitrode, Opglabbeek en Maasbree.

houwvrouw: As en Loksbergen.

heks: Gennep.

bijs: Maastricht.

boes: Pey, Doenrade, Mheer en Venlo.

buf: Eupen.

hoof: Nieuwenhagen.

hoos: Eys.

hort: Pey.

roefel: Jeuk.

stroef: Sweikhuizen en Oirsbeek.

stuwer: Tegelen.

vlaag: Amby.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

de wind giert: Venlo.

de wind gooit zich op: Beek.

de wind jaagt: Stein.

het boest: Born.

het gaat het rukken en storen: As.

WINDHOOS

Kaart 79, pag. 292

N 22 (1963) (036b);

Gennep Wb. (185), Hasselt Wb. (181),

Limburgs Id. (110), Venray Wb. (678),

Zonhoven Wb. (178);

Kortessem Wb. (168), Weijnen BN 07 (1930) (005).

Min of meer hevige kortstondige wervelwind. Het onderscheid tussen WINDHOOS en WERVELWIND is lastig te maken; hier, als begrip, is het vooral kwalitatief van aard, de windhoos gaat met een hardere wind

gepaard dan een wervelwind.
De opgaven in de vorm van een
werkwoordelijke uitdrukking staan
achter in het lemma.
Op de kaart zijn de verkleinwoorden
onder het grondwoord opgenomen.

windhoos (ook *winkhoos*): Beringen,
Venlo en Mechelen.

windhoosje (*winkhooske*): Baarlo.

kleine windhoos: Oirlo.

flauw windhoosje (*winkhooske*):
Holtum.

hoos: Hasselt.

wervelwind (ook *wervelwink*):
Mechelen, Tegelen, Hoensbroek,
Hasselt en Halen.

wervelwindje: Beegden,
Echt/Gebroek en Urmond.

windwervel: Venray Wb.

wervel: Schimmert, Eind,
Guttecoven en Wellen.

werveltje (*wervelke*):
Nieuwenhagen.

toervelwind: Klimmen.

draaiwind: Weert, Eksel, Kermt en
Hasselt.

draaikolkje (*draaikolkkske*):
Mechelen-aan-de-Maas.

houwvrouw: verspr. Tongerlds.;
ook in Limburgs. Id. en in
Gelieren/Bret, Zonhoven, Hasselt,
Kortessem, Wellen en Borlo.

houwvrouwtje (*houwvrouwke*):
Beringen en Herk-de-Stad.

kleine houwvrouw: Neerpelt,
Waterloos en Zelem.

kleine vrouw: Paal.

houwmouw: Houthem, Kinrooi,
Bocholt, Bree, Opglabbeek,
Neerharen en Overpelt.

houwmouwte (*houwmouwke*):
Gronsveld, Mechelen-aan-de-
Maas, Eijsden en Peer.

remouw (ook *remouf*): Panningen,
Egchel, Ospel en Leuken.

mouwmannetje (*mouwmanke*): Ell.

hooimouw: Bree en Montfort.

hooimouwte (*hooimouwke*):
Nunhem.

hooimannetje (*hooimanke*): freq.

Noord.Oostlb.; ook in Weert.

hooismannetje (*hooismanke*):

Vlodrop.

koemannetje (*koemanke*): Grathem.

koestoot (ook *koestoos*): Maastricht
en Kerkrade.

koestootje (ook *koestoosje*):
Maastricht en Kerkrade.

zandmannetje (*zandmanneke*):
Heythuysen.

trilheks: Gennep Wb.

windheks: Bergen.

meierijse heks: Sevenum.

heks: Ottersum, Milsbeek en
Blerick.

blagenwind: Oost-Maarland.

fladderwind: Lummen.

herfstwind (ook *herfstwink*):
Roosteren en Vrusschemig.

stuiwind (ook *stuiwink*): Jabeek,
Puth en Schaesberg.

windje (ook *windeke*): Teuven,
Roermond, Lanklaar, Maastricht,
Achel, Lummen, Donk (bij
Herk-de-Stad) en Niel-bij-St.-
Truiden.

zot windje: Teuven.

zuigwind (*zuigwink*): Tegelen.

windbroes (ook *winkbroes*):
Siebengewald, Blerick en
Tegelen.

lichte windbroes: Velden.

onderste wind: Opglabbeek.

windruisje (*windruiske*): Baarlo.

windstuijfe (*windstuijke*):
Ulestraten.

windschoer: Venray Wb.

windstootje: Roermond.

windstoot (*windstoos*): Kerkrade.

stoot: Sittard.

trekje (*trekske*): Middelaar.

bijs: Maastricht.

klint: Heerlen.

kumpel: Diepenbeek.

De volgende opgave is een werk-
woordelijke uitdrukking:

de bladeren waaien rond:
Schimmert.

WERVELWIND —————

Kaart 80, pag. 293

DC 30 (1958) (012), N 22 (1963) (036a),
 SGV (1914) (43), ZND 13 (1925) (001, 002),
 ZND 49 (1958) (012), ZND B2 (1940sq)
 (389);
 Echt Wb. (057), Gennep Wb. (080),
 Gronsveld Wb. (183), Heerlen Wb.1,
 Kerkrade Wb. (091), Maastricht Wb. (501),
 Meeswijk Wl. (268), Meijel Wb. (100),
 Tongeren Wb. (224), Tungalroy Wb. (221),
 Uikhoven Wl. (065), Valkenburg Wb. (180),
 Venray Wb. (207, 660);
 Mertens, A.M. (1885a), Verheggen, P. (zj.hs),
 Vossen, H. (zj.hs).

Draaiwind, die de bladeren in de herfst even doet opwaaien en wegdraaien. Zie ook de toelichting bij het lemma WINDHOOS.

De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staan achter in het lemma.

wer velwind (ook *vervelwind*, *welverwink*, *wervelwink*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Weertlds., Horns, Trichterlds., Dommellids. en Zuidgeld.Lb.; ook in Bree, Riksingén, Beringen, Heks, Velm en Sint-Truiden.

wervelwindel: Stokkem.

wervelstorm: Borgharen en Kerkrade.

wervel: Nieuwstadt, Geleen, Klimmen, Leopoldsburg en Arcen.

wind: Venlo en Rotem.

toervelwind: Roermond, Maasniel, Geleen, Valkenburg, Valkenburg en Hunsel.

vievelwind: Susteren.

warrelwind: Heers.

wooswind: Sint-Odiliënberg.

draaiwind (ook *draaiwink*): Puth, Hoensbroek, Overpelt, Eksel,

Zolder, Beverlo, Beringen, Sint-Lambrechts-Herk, Heers, Lommel, Gennep en Oirlo.

houwmouw: freq. Zuid.Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds., verspr. Trichterlds., Dommellids. en Kleverlds.; ook in Zolder, Kerkrade, Schaesberg, Teuven, Beringe, Nunhem, Tungalroy, Kinrooi, Thorn, Lommel en Hout-Blerick.

houwmouw: Heek en Mheer.

houwmouwer: Opglabbeek.

houwmouwtje (*houwmouwke*): Meijel.

houwvrou: freq. Demerkemp., verspr. Maaskemp., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Hees, Paal, Beringen, Linkhout en Halen.

rouwmouw: Stramproy en Tungalroy.

remouw (ook *remouf*): verspr. Weertlds.; ook in Panningen, Helden/Everlo, Tungalroy en Maasbracht.

mermouw: Tungalroy.

mouwmannetje (*mouwmanke*): verspr. Horns; ook in Beegden, Heel, Posterholt en Nederweert.

hooimannetje (*hooimanke*): freq. in het centrum van Noord.Oostlb.; ook in Tungalroy.

hooismannetje (*hooismanke*): Roermond.

hooimooimannetje: Heythuysen.

koemannetje: Maasniel.

zandmannetje: Thorn.

windmannetje (*windmanke*): Baexem en Swalmen.

hooimouw: Maasbracht en Laak.

mouw (ook *mouf*): Heythuysen, Geleen, Eind en Lanklaar.

houw (ook *houf*): Lommel, Kwaadmechelen en Hechtel.

oude vrouw: Gingelom.

koude vrouw: Zelem.

oude heks: Heijen en Blitterswijk.

weerheks: Meerlo, Horst en Hout-Blerick.

windheks: Gennep en Horst.
heks: Gennep Wb. en in Wellerlooi en Neeritter.
duivelsdraai: Stokkem.
windbruid: Merselo, Venray en Leunen.
windsbruid: Venray.
stormwind: Amby, Hoeselt, Wintershoven, Lummen, Borgloon, Niel-bij-St.-Truiden en Borlo.
storm: Wellen, Smeermaas en Mal.
stuifwind: Valkenburg.
stuif: Heek.
gekke wind: Berg-en-Terblijt.
trilwind: Gennep.
rukwind: Bocholt, Lummen en Wellen.
ruwe wind: Gelieren/Bret.
windkolk: Tegelen en Neerpelt.
windsstoot: Jabeek.
windwind: Heel.
windhoos: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Valkenburg, Kinrooi, As, Grevenbicht/Papenhoven, Holtum, Obbicht, Val-Meer, Lommel, Lottum, Blerick en Venlo.
windhoosje (*windhooske*): Obbicht.
windshoos: Blerick.
zandhoos: Velden.
waterhoos: Helden/Everlo.
hoos: Waubach, Beringe, Kinrooi, Maaseik, Beverlo en Hegelsom.
roesboes: Peer en Opitter.
windroes: Baarlo en Maastricht.
windsroes: Velden.
windbroes: verspr. Kleverlds.; ook in Baarlo, Reuver, Grubbenvorst, Velden en Blerick.
windsbroes: Steyl, Belfeld, Lottum, Velden, Hout-Blerick en Sevenum.
waterzuiger: Meterik, Sevenum en Helden/Everlo.
weerzuiker: Montfort.
zuiger: Lommel.
kolk: Kessel.
lawine: Overpelt.
roffel: Peer.
treks: Middelaar.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:
de wind jaagt: Borlo.
mouwen: Horn en Geleen.

STORM

N 81 (1980) (055), ZND 13 (1925) (001, 002), ZND m (Coomans, Criens, Drieskens, Eppe, Franssen, Hendrikk, Houben, Klingeleers, Matthys, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Eupen Wb. (193), Heerlen Wb.1, Heerlen Wb.2 (164), Kerkrade Wb. (074), Maastricht Wb. (148, 413, 424), Meerlo-Wanssum Wb. (205), Meeswijk Wl. (643), Stokkem Wb. (109), Tungelroy Wb. (221), Venray Wb. (541).

Een zeer hevige en langere tijd aanhoudende wind.

De opgave in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staat achter in het lemma.

storm: alg. in geheel Lb.

stormwind: Gulpen, Ingber, Haelen, Amby, Bree en Venlo.

tempeest: verspr. Maaskemp.; ook in Montfort, Weert, Stokkem, Meeswijk en Maastricht.

temptatie: Maastricht.

noodweer: Meerlo-Wanssum Wb. en in Heerlen.

houwmouw: Opglabbeek, Maastricht en Neerharen.

houwvrouw: Vlijtingen.

heks: Jeuk.

wervelwind: Opglabbeek.

windhoos: Weert.

bijs: Nieuwstadt, Maastricht en Schimmert.

bijstige wind (— *wink*): Heerlerbaan/Kaumer.

felle koude wind: Maastricht.

De volgende opgave is een werkwoordelijke uitdrukking:

de koster schudt de hemel uit: Maasbree.

**BULDEREN VAN DE
STORM**

Kaart 81, pag. 293

N 81 (1980) (055), N 91 (1982) (066), ZND 13 (1925) (001), ZND m (GrGr); Delahaye, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Vrijdag, E. (1950-57).

Het dreunend en loeiend geluid van de harde stormwind.

bulderen (ook *buljeren*): freq. in NL. Lb.; ook in Ophoven, Bree en Eksel.

brullen: Vijlen, Herten (bij Roermond), Lutterade, Brunssum, Geulle en Maastricht.

bullen: Weert.

stormen: Sittard, Thorn, Rekem, Maastricht, Hasselt en Meijel.

flink stormen: Oirlo.

tempeesten: Horn, Herten (bij Roermond) en Jeuk.

boezen: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Banholt, Hunsel en Venlo.

duchtig boezen: Maasbree.

bloezen: Urmond.

boesteren: Kerkrade.

bitleren: Born.

doebelen: Sevenum.

roebelen: Klimmen en Eys.

rommelen: Diepenbeek en Klimmen.

belleren: Meeuwen, Houthalen en As.

binderen: Banholt.

donderen: Weert, Stein, Oirlo en Meijel.

hommelen: Klimmen.

jagen: Eys.

janken: Eys.

licht doen: Hoeselt.

morelen: Meijel.

paven: Eys.

**STUIVEN VAN DROOG
ZAND OF STOF**

Kaart 82, pag. 294

N 22 (1963) (040), SGV (1914) (36), ZND 07 (1924) (066), ZND A2 (1940sq) (342); Beverlo Wb. (253), Heerlen Wb.1 (044), Meijel Wb. (100), Tungalroy Wb. (221); Dols, W. (1953), Kats, J. (1939) (070).

Door de wind meegenomen worden, gezegd van zand en stof.

De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking of een zelfstandig naamwoord staan achter in het lemma.

stuiven: alg. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Nederweert, Eind, Weert, Bree, Opglabbeek, Maastricht, Wijk, Wintershoven, Tongeren, Mal, Achel, Overpelt, Zonhoven, Hasselt, Beverlo, Paal, Borgloon, Donk (bij Herk-de-Stad), Mielenboven-Aalst, Kwaadmechelen, Oostham, Tessengerlo, Zelem en Lommel.

struiven: Horst.

stubben: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Trichterlds. en Tongerlds., verspr. Centr.Maaslds. en Bilzerlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Bleijerheide, Teuven, Sint-Martens-Voeren, Montzen, Kermt, Hasselt, Wellen, Bommershoven, Herk-de-Stad, Velm, Linkhout en Loksbergen.

stubbeven: Lommel.

stoffen: verspr. Maaskemp., Dommelds. en Demerkemp.; ook in Puth, Guttecoven, Beringen en Leopoldsburg.

stuppen: Riksingen, Gelinden, Hoepertingen, Borgloon, Sint-Truiden en Mielen-boven-Aalst.

poffen: Ospel, Leuken, Tungalroy en Meijel.

mouwen: verspr. Horns; ook in Heythuysen, Nunhem, Montfort, Sittard, Spaubeek, Eind, Weert, Bocholt, Bree, Opglabbeek, Opgrimbie, Urmond, Geulle en Hamont.

mullen: Heerlen, Waubach, Montzen, Heek en Klimmen.

stormen: Diepenbeek, Riksingen, Lummen en Borlo.

snauwen: Schimmert.

jagen: Waterloo.

plooieren: Val-Meer.

roesboezen: Peer.

smoren: Nuth/Aalbeek.

zevelen: Opglabbeek.

aanvangen te winden:
Nieuwenhagen.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

dat is wind op komst: Jabeek.

de stob jaagt op: Hoensbroek.

de stuifwind begint: Bergen.

de wind komt op: Velm.

de wind werpt zich op: Bleijerheide.

het begint rond te waaien: Oost-Maarland.

het begint te stuiven: Haelen.

het gaat katten spuwen: Velm.

De volgende opgaven bestaan uit zelfstandige naamwoorden:

scherp weer: Vlodrop.

schraal weer: Eksel.

stuifwind (ook *stuifwink*):

Eygelshoven, Welten, Klimmen en Rotem.

TOCHT, ZUIGING VAN LUCHT

Kaart 83, pag. 294

N 81 (1980) (051), ZND 13 (1925) (001), ZND m (Criens, Franssen, Hendriks, Moors); Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927).

Sterke zuiging van de lucht in een beperkte ruimte, meestal als er deuren of ramen tegenover elkaar open staan, zodat er een luchtstroom ontstaat.

De opgaven in de vorm van een werkwoordelijke uitdrukking staan achter in het lemma.

Het Ripuar. **tog** is hier opgevat als corresponderend aan du. **zug** en derhalve niet gelijkgesteld aan het nl. **tocht** met t-afval.

tocht (ook *toch*):

Heerlerbaan/Kaumer, Maastricht, Neer, Reuver, Amby, Tungalroy, Neeroeteren, Zonhoven, Velden, Venlo en Meijel.

tog: Simpelveld, Kerkrade en Waubach.

doortog (*durchtsog*): Simpelveld.

zug (du.): Venlo.

toek: Meerlo.

trek: freq. in Nl. Lb., verspr.

Maaskemp.; ook in Teuven, Ophoven Neerharen, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Riksingen, Jeuk, Kwaadmechelen en Loksbergen.

scheut: Bree, Meeuwen, Maastricht en Loksbergen.

heel: Kerkrade.

jacht (*jach*): Itteren.

koele wind: Eys.

schup: Sittard.

wind (*winds*): Bree.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

daar staat een poort open:
Klimmen.

daar trekt het zich: Ingber.

de wind jaagt: Tungalroy.

zuiken: Stevensweert.

het bijst: Lutterade.

het jaagt: Herten (bij Roermond) en Schimmert.

het schupt (ook *het schup*): Sittard, Klimmen en Gronsveld.

het tocht (*het toch*): Steyl, Blerick, Boekend en Venlo.

het trekt (ook *het trek*): verspr.
Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook
in Vaals, Steyl, Beesel,
Roermond, Ospel, Ell,
Opglabbeek, Stein, Maastricht,
Venlo, Venray, Oirlo en Meijel.
op de trek zitten: Blerick.

3 Tijd

3.1 Seizoenen

Van de vier seizoenen leveren de benamingen voor ZOMER en WINTER geen lexicale variatie op in de bronnen; er zijn dan ook geen lemma's van gemaakt. De benamingen voor LENTE en HERFST geven daarentegen wel voldoende regionale verschillen.

LENTE, VOORJAAR ———

Kaart 84, pag. 295

DC 27 (1955) (024b add), DC 39 (1965) (012a), SGV (1914) (21), ZND 30 (1939) (011);
Bree Wb. (479, 489), Diepenbeek Wb. (170), Genk Wb. (233, 236, 360), Gennep Wb. (201), Gronsveld Wb. (542), Maastricht Wb. (479, 486), Meeswijk Wl. (720, 728), Sittard Wb. (272, 477), Stokkem Wb. (120), Tegelen Wb. (114), Tongeren Wb. (417), Tungelroy Wb. (219), Venlo Wb. (184, 276, 281), Venray Wb. (312, 646, 650), Weertlands Wb. (217);
Cuypers, J. (1890a), Daelen, J.v. (1933-41), Dols, W. (1953), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Heynen, P. (1960sq), Janssen, A. (1949), Kats, J. (1939) (108), Mertens, A.M. (1885b), Oudemans, W. (1918), Vrijdag, E. (1950-57).

Uitersgang voor 'lente, de tijd waarop de natuur uitkomt' komt in verschillende bronnen voor (zie WNT s.v.). **Uitergaans** is daar echter 'herfst, de tijd waarop de zomer weggaat'. Kennelijk zijn de betekenissen van de zo op elkaar gelijkende termen hier en daar samengevallen. Zie ook het lemma **WEER NAAR HET JAARGETIJD** en **HERFST**.

lente (ook *lengte*, *lenkte*): freq. Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Centr.Lb. en Demerkemp.; ook in Gulpen, Mechelen, Sint-Huibrechts-Lille, Overpelt, Beringen, Borgloon, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Leopoldsburg, Tessenderlo en Lommel.

's lentes (*slenktes* 'in de lente'): Tegelen.

vroegjaar (ook *vroejaar*): alg. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., freq. Maaskemp., verspr. Geullds., Noord.Oostlb., Horns, Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Vaals en Venlo.

vroegtijd (ook *vroegtij*): Lommel, Leopoldsburg en Neeroeteren.

voorjaar (ook *verjaar*): freq. Oostlb., Maaskemp. en Kleverlds., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Heerlen, Waubach, Wahlwiller, Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Laar, Weert, Riemst, Rijkhoven, Hamont, Overpelt, Kaulille, Beverlo, Paal, Vechmaal, Herk-de-Stad, Jeuk, Lommel, Blerick en Venlo.

voortijd (ook *vertijd*, *voortij*): verspr. Demerkemp; ook in Bree Wb. en in Rotem, Peer, Heppen, Beverlo, Paal en Kwaadmechelen.

opgang (ook *opgank*): freq. Lonerlds. en Truierlds., verspr. Tongerlds. en Demerkemp.; ook in Genk en Martenslinde.

opgaande tijd: Opoeteren.
uitersgang (*uitersgank*): alg. Maaskemp.

uitergaans: Einighausen, Sittard, Schinveld, Buchten, Obbicht en Guttecoven.

uitgaand: Opgrimbe.

uithoud: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Geullds.

uitloop: Opglabbeek.

uitkomen: Bree Wb.

bloeitijd: 's-Gravenvoeren, Sint-Martens-Voeren en Sint-Pieters-Voeren.

HERFST, NAJAAR —————

Kaart 85, pag. 295

DC 27 (1955) (024b add), DC 39 (1965) (012b), N 91 (1982) (219), ZND m (Drieskens, Dupont, Franssen, Houben, Vanderbeeken, Welter); Beverlo Wb. (102, 170), Diepenbeek Wb. (094), Hasselt Wb. (180), Heerlen Wb.1, Heerlen Wb.2 (125), Kerkrade Wb. (029, 050), Kortessem Wb. (173), Maastricht Wb. (140, 275), Meerlo-Wanssum Wb. (138), Meeswijk Wl. (258), Meijel Wb. (094, 100), Sittard Wb. (271), Tongeren Wb. (211, 405), Tungalroy Wb. (219), Venray Wb. (213);

Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927), Heynen, P. (1960sq), Janssen, A. (1949).

Voor **uitersgang** en **uitergaans** zie het lemma LENTE. **Bamis** en **bamistijd** duiden doorgaans het slechte weer rond Allerheiligen aan en bij uitbreiding ook de herfstperiode, het is de verkorting van *sint-bavomis*, kerkelijk feest op 1 oktober. Zie ook het lemma WEER NAAR HET JAARGETIJD.

herfst (ook *herfs*, *hergst*, *hers*, *herst*, *hert*): freq. in geheel Lb.

herfsttijd (ook *herftijd*): Blerick en Hoensbroek.

najaar: alg. Ripuar., freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Laar, Weert, Neeritter, Ophoven, Thorn, As, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Houthalen en Beverlo.

natijd: Beesel, Opglabbeek en As.

nazomer: Blerick en Geulle.

naseizoen: Gulpen en Ingber.

afgaande tijd: Tongeren.

afgang (*afgank*): Jeuk en Hasselt.

uitersgang (*uitersgank*): Bree en As.

uitergaans: Sittard.

uitgang (ook *uitgank*): Geleen, Oirsbeek en Schimmert.

uithoud: Mheer.

bamis: Lutterade.

bamistijd (ook *bamistij*): Montfort, As, Eksel en Beverlo.

3.2 Tijdsduur en tijdstip

Het materiaal voor de algemene begrippen UUR, DAG, WEEK, MAAND en JAAR vertonen geen lexicale variatie in de Limburgen en leveren zodoende ook geen lemma op. Ook de meer specifieke begrippen DUREN, OM DE DAG en POOSJE leverden te weinig variatie op voor een lemma.

Voor de namen van de dagen van de week leverden alleen DINSDAG en WOENSDAG voldoende variatie op om een lemma te rechtvaardigen; **dinsdag** overigens alleen omwille van de lexicale varianten, zie het lemma.

DAGERAAD

N 91 (1982) (212);
Maastricht Wb. (060), Meijel Wb. (094),
Venray Wb. (119, 338).

De werkwoorden moeten worden gelezen als zelfstandige naamwoorden: het dag worden, het aanbreken, het dagen, enz.

dageraad: verspr. Kleverlds.; ook in Maastricht.

dag worden, het -: Heerlen, Heythuysen, Kapel-in-'t-Zand, Montfort, Thorn, Urmond, Maastricht en Meerlo.

dagen, het -: Heerlen, Heel, Melick, Vlodrop, Schimmert en Stein.

morgenstond: Venray Wb.

morgenlicht: Maastricht.

morgen: Mheer, Maastricht, Diepenbeek en Sevenum.

vroege morgen: Venlo.

morgen worden: Oirlo.

's morgens: Gulpen en Ingber.

's morgens vroeg: Venray en Maastricht.

kriek van de dag: Hoensbroek.

krieken, het -: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Ophoven, Thorn, As, Maastricht, Jeuk, Venlo en Meijel.

lichten (mv., *de leechte*): Weert.

lichten, het - (ww., *t leechte*): Weert.

licht worden, het -: Gennep en Tienray.

klaar worden, het -: Doenrade.

schemeren, het -: Susteren, Ten-Esschen/Weustenrade, As, Blerick en Meijel.

aanbreken, het - (ook *aabreken*): Nieuwenhagen, Waubach, Reuver, Roermond, Posterholt, Susteren, Brunssum, Hoensbroek en Maastricht.

beginnen, het -: Swalmen.

opkomen van de dag, het -: Hoeselt.

De volgende opgaven zijn uitdrukkingen:

de dag komt in gen lucht: Eys.

dag in de lucht: Montfort, Maastricht en Klimmen.

het begint dag te worden: Maastricht, Noorbeek en Terlinden.

het begint te dagen: Kunrade.

aan gen dag: Oirsbeek.

OCHTEND (VANMORGEN, 'S MORGENS)

Kaart 86, pag. 296

DC 65 (1990) (021), N 91 (1982) (213), RND (075), SGV (1914) (024 add, 26), ZND 39 (1942) (017), ZND m (Drieskens, Franssen, GrGr, Langohr, Vanderbeeken); Diepenbeek Wb. (213), Genk Wb. (202, 300, 358), Gronsveld Wb. (545), Hasselt Wb. (306), Heerlen Wb.2 (158, 166), Kortessem Wb. (467), Maastricht Wb. (269, 479), Meeswijk Wl. (721), Meijel Wb. (094), Sittard Wb. (021, 157, 380, 463), Tongeren

Wb. (371, 542, 662), Tungalroy Wb. (322, 323), Valkenburg Wb. (174), Venlo Wb. (196), Venray Wb. (044, 650).

Dit lemma bestaat uit drie samenhangende delen.

Eerst, onder A, de zelfstandige naamwoorden (morgen, voormiddag) die de tijdspanne aanduiden tussen zonsopgang en het middaguur; deze zijn in kaart gebracht;

daarna, onder B, de bijwoorden van tijd die de ochtend van dezelfde dag aanduiden: (vanmorgen, deze morgen);

en tenslotte, onder C, de bijwoorden van tijd die aanduiden dat iets elke ochtend plaatsvindt ('s morgens).

Van **soppesdag** zegt Dorren in het Valkenburgs Wb.: **Sop** 'ontbijt, ochtendmaal bestaande uit dunne meel- of bierpap. De koffie heeft de sop verdrongen; oude boeren gebruiken het woord nog voor 'ontbijt'. "Van soppesdaag bis aovend", 'van 's morgens vroeg tot 's avonds laat'.

A. zelfstandige naamwoorden die de tijdspanne aangeven:

morgen (ook *meen*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Trichterlds. en Demerkemp.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Nederweert, Weert, Opoeteren, Genk, Bilzen, Tongeren, Sint-Lambrechts-Herk, Herk-de-Stad, Montenaken en Lommel.

morgent: Eksel, Schinnen en Tongeren.

morgenstond: Heerlen.

morgenvroeg: Schinveld.

voordemorgen: Zolder en Middelaar.

morges: Heerlen.

voormiddag (ook *vermiddag*, *voorminnef*): freq. Kleverlds., verspr. Oostlb., Maaskemp. en Centr.Maaslds.; ook in Wijlre,

Nederweert, Ospel, Ell, Ophoven, Maastricht, Heusden, Houthalen, Beverlo en Lommel.

voordemiddag (ook *voordemeen*):

Achel, Berg en Ketsingen.

noen: Lutterade en Gulpen.

voornoen (ook *vernoen*): verspr.

Tongerlds.; ook in As, Genk, Eigenbilzen, Borgloon en Kwaadmechelen.

soppesdag (zie boven): Valkenburg.

B. bijwoorden van tijd 'vanmorgen, deze morgen':

deze morgen: freq. Maaskemp.,

de Belgische kant van Centr.Maaslds., Westlb., en Truierlds., verspr. Bilzerlds.; ook in Moelingen, Lanaken, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt en Wintershoven.

deze morgent (ook *dezed moret*):

Sint-Truiden, Jeuk en Millen.

heden morgen (ook *hej morgen*):

Genk, Zutendaal, Eigenbilzen, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Rijkhoven, Schakkebroek en Wellen.

heden morgent (*hej morget*): Paal,

Gutshoven en Montenaken.

vanmorgen: Meijel, Neerpelt en Genk.

vandemorgen (ook *vannemorgen*):

verspr. Dommellds.; ook in Hechtel.

vroeg: Amby en Rimbarg.

C. bijwoorden van tijd 'elke morgen, 's morgens':

's morgens (ook *'s mores*): freq.

Oostlb., verspr. Horns; ook in Heerlen, Montzen, Nederweert, Bocholt, Genk, Echt/Gebroek, Guttecoven, Rekem, Maastricht, Diepenbeek, Zonhoven, Hasselt, Kortessem, Borgloon, Venlo, Gennep en Meijel.

's morgens vroeg:

Grevenbicht/Papenhoven.

te morgent: Herstappe.

almorgens: Venray Wb. en in Sittard.

jedermorgen: Sittard.

voormiddags: Sevenum.

voorsmiddags: Tegelen en Zonhoven.

's voormiddags: Tungalroy.

voordemiddag (ook *vooremiddag*): Eyselshoven, Heerlen, Eys, Sittard, Klimmen, Thorn, Tungalroy, Uikhoven, Maastricht, Itteren, Tienray en Meijel.

voordemiddags: Klimmen.

's voornoens: Borgloon.

voordenoen: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Genk, Maastricht, Eijsden, Eigenbilzen, Gors-Opleeuw, Velm en Jeuk.

voordenoens: Schinveld.

's voordenoens: Tongeren.

MIDDAG ('S MIDDAGS) —

Kaart 87, pag. 296

RND (075), ZND 34 (1940) (042), ZND 38 (1942) (052), ZND A2 (1940sq) (353); Diepenbeek Wb. (163, 214), Eupen Wb. (128), Genk Wb. (039, 219, 276, 326), Gronsveld Wb. (431), Heerlen Wb.1, Kerkrade Wb. (048), Kortessesem Wb. (329, 434, 469), Maastricht Wb. (259), Meijel Wb. (094), Sint-Truiden Wb. (176), Sittard Wb. (021, 157), Tongeren Wb. (514), Tungalroy Wb. (322), Venlo Wb. (192), Zonhoven Wb. (010); Dols, W. (1953), Goossens, H. (1981), Heynen, P. (1960sq), Meertens, A.H. (zj.hs), Veldeke 16 (1941) (035), Veldeke 24 (1949) (096), Wehrens, A. (1934a).

Zoals in het lemma OCHTEND, is ook dit lemma opgesplitst, hier in twee samenhangende delen.

Eerst, onder A, de zelfstandige naamwoorden (middag, namiddag) die de tijdspanne aanduiden tussen het middaguur en zonsondergang; deze zijn in kaart gebracht;

en, onder B, de bijwoorden van tijd die aanduiden dat iets elke middag plaats vindt ('s middags).

A. zelfstandige naamwoorden die de tijdspanne aangeven:

middag (ook *mendag*): alg. Ripuar., Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Dommellds., Demerkemp., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Maaskemp., verspr. Beringerlds.; ook in Montzen, Lontzen, Nederweert, Lanaken, Maastricht, Borgharen, Diepenbeek, Leopoldsburg, Kerkhoven, Tessenderlo, Linkhout en Stevensvennen.

namiddag (*namerrig*): Heusden.

middags: Heerlen, Waubach en Vaals.

marg: Zolder.

noen (ook *noeng*): alg. Geullds., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Truierlds., freq. Zuid.Oostlb., Trichterlds., Demerkemp. en Getelds., verspr. Oost.Zuidlb. en Maaskemp.; ook in Gemmenich, Raeren, Rotem, Beverlo, Paal, Oostham, Tessenderlo en Lommel.

noens (*noengs*): Lauw.

noent: Kwaadmechelen en Jeuk.

achternoen: Beverlo.

B. bijwoorden van tijd 'elke middag, 's middags:

's middags: Beverlo, Meijel en Hasselt.

's namiddags: freq. Maaskemp., verspr. Dommellds.; ook in Tungalroy, Ophoven, Lanaken, Heppen, Beverlo, Paal en Lommel.

's namiddag: Hamont.

na de middag: Beringen en Tungalroy.

's achtermiddags: verspr. Dommellds.; ook in Grote-Brogel.

's **achtersmiddags**: Hechtel en Eksel.

almiddags: Sittard.

jedermiddag: Sittard.

in de middag: Maaseik en Opoeteren.

's **noens**: Gronsveld, Genk, Diepenbeek, Tongeren en Sint-Truiden.

's **nanoens**: Bree.

's **nadenoens**: Geleen, Margraten, Val-Meer, Hoepertingen en Gintelom.

's **achternnoens** (ook *'s aternoens*): freq. Lonerlds.; ook in Diepenbeek, 's-Herenelderen, Rijkhoven, Koersel, Stevoort, Hasselt, Beverlo, Beringen, Herk-de-Stad, Muizen, Mielenboven-Aalst en Oostham.

's **achtersnoens**: Diepenbeek.

's **achternnoeners**: Helchteren.

na de noen: Beringen.

na 's noen: Stokrooie.

's **achteronders** (*'s achteronnens*): Zonhoven.

's **achters**: Genk.

t'achteren: Genk.

weergegeven, die alle op dezelfde grondvorm teruggaan, vergelijk de Inleiding op deel III in aflevering WLD III, 4.1, p. xii-xv.

dinsdag (ook *deenzig*, *deesdag*, *dezig*, *dingsdag*): alg. in heel Lb.

mardi (fr.): Hasselt.

De verspreiding van de lexicale varianten van het trefwoord **dinsdag**: *dingsdag*: Gennep Wb.

deesdag: alg. Ripuar., freq.

Noord.Oostlb., verspr.

Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.;

ook in Remersdaal, Montzen, Henri-Chapelle, Nederweert, Ospel, Tungalroy, Ell, Meeuwen, As, Genk, Echt/Gebroek, Stein, Meers, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Houthalen, Hasselt, Kortessem, Sint-Truiden, Jeuk, Griendtsveen, Horst en Maasbree.

deenzig: Weertlands Wb. en in

Helden/Everlo, Meijel en Maasbree.

dezig: Boeket/Heisterstraat, Hoeselt, Eksel, Sevenum en Maasbree.

DINSDAG

Kaart 88, pag. 297

N 07 (1961) (002b), N 91 (1982) (215), SGV (1914) (06);

Diepenbeek Wb. (058), Genk Wb. (074),

Gennep Wb. (051), Hasselt Wb. (108),

Heerlen Wb.1, Kerkrade Wb. (016),

Kortessem Wb. (059), Maastricht Wb. (068),

Meijel Wb. (093), Sint-Truiden Wb. (243),

Sittard Wb. (067), Tongeren Wb. (101),

Tungalroy Wb. (323), Weertlands Wb.

(069, 071);

Cuypers, J. (1890a), Heyden, L.v.d. (1927).

Dinsdag vertoont op lexicaal vlak geen variatie in de Limburgen. Op de kaart, en ook hieronder, is de verspreiding van de lexicale varianten

WOENSDAG

Kaart 89, pag. 297

N 07 (1961) (002c), N 91 (1982) (216), SGV (1914) (44), ZND 10 (1925) (005), ZND m

(GrGr);

Beverlo Wb. (304), Diepenbeek Wb. (085),

Echt Wb. (050), Genk Wb. (114), Gennep

Wb. (071, 083), Gronsveld Wb. (158), Hasselt

Wb. (530), Heerlen Wb.1, Heerlen Wb.2

(248), Kerkrade Wb. (092), Kortessem Wb.

(151), Maastricht Wb. (507), Meerlo-

Wanssum Wb. (125), Meeuwen Wl. (086),

Meijel Wb. (095), Roermond Wb. (326),

Sint-Truiden Wb. (243), Sittard Wb. (120),

Stokkem Wb. (049), Tegelen Wb. (086),

Tongeren Wb. (190), Tungalroy Wb. (323),

Valkenburg Wb., Weertlands Wb. (117, 408);

Cuypers, J. (1890a), Daelen, J.v. (1933-41),

Dolmans, H. (zj.hs), Dols, W. (1953) (016),
Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927),
Kats, J. (1939) (010), Mertens, A.M. (1885b).

Op de beide opgegeven plaatsen,
Venray en Sint-Odiliënberg, is op de
algemene vraag naar de vierde dag
van de week geantwoord met
asgoensdag.

woensdag (ook *woenesdag*, *woen-*
zig): freq. Weertlds., Zuidgeld.-
Lb. en Kleverlds., verspr. Oostlb.
en Centr.Maaslds.; ook in
Wessem, Bree, Bunde, Vlijtingen,
Hamont, Gelinden, Hoepertingen
en Heers.

goensdag (ook *goendsdag*, *goenes-*
dag, *goenzig*, *goosdag*, *hoensdag*,
joonsdag, *joosdag*, *zoosdag*): alg.
Oostlb-Ripuar. overgg. en Belg.
Lb. behalve de zuidgrens, freq. in
de rest van Lb.

asgoensdag: Venray en Sint-
Odiliënberg.

goendag: Tongeren en Koninksem.

mittwoch (du.): alg. Ripuar.; ook in
Rimburg.

SCHOFT, KWART VAN EEN WERKDAG

N 91 (1982) (217);
Meijel Wb. (094), Venray Wb. (486).

schoft (ook *schof*): freq. Kleverlds.;
ook in Schimmert, Tungalroy,
Ophoven, Thorn, As en Eksel.

schoftijd: Venray Wb. en in
Susteren.

schaft: Oirlo, Meerlo en
Hoensbroek.

schafttijd: Zonhoven, Hoensbroek
en Maastricht.

schicht (*schich*): Sittard en
Maastricht.

schichts: Born.

kwart (ook *kwaat*): Vlodrop,
Klimmen en Wijlre.

kwartdag: Gulpen en Ingber.

vierdel (*viedel*, *vierel*):

Nieuwenhagen, Epen, Montfort
en Klimmen.

vierdeldaags (*viereldaags*):

Sevenum en Ell.

nanoen: Stein.

nastond: Jeuk.

poos: Heythuysen, Reuver, Beesel,
Schimmert en Meeuwen.

OGENBLIKJE, KORTE TIJD, EVENTJES

Kaart 90, pag. 298

DC 03 (1934) (027/2), N 91 (1982) (220),
ZND 04 (1924) (027), ZND 34 (1940) (091a),
ZND m (Dupont, Langohr);
Beverlo Wb. (302), Diepenbeek Wb. (069,
227), Eupen Wb. (005), Gennep Wb. (088),
Gronsveld Wb. (118, 287, 338), Haspengouws
Id. (274), Hasselt Wb. (125), Heerlen Wb.1
(016), Kerkrade Wb. (020, 052), Kortessem
Wb. (082, 317, 566), Maastricht Wb. (012,
094), Meerlo-Wanssum Wb. (103), Meijel
Wb. (093), Sittard Wb. (007, 296), Stokkem
Wb. (038, 040), Tegelen Wb. (082, 131),
Tongeren Wb. (127, 223, 349), Tungalroy
Wb. (326), Valkenburg Wb. (012, 133), Venlo
Wb. (119, 207), Venray Wb. (207),
Weertlands Wb. (088, 264);
Cuypers, J. (1890a), Daelen, J.v. (1933-41),
Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927),
Mertens, A.M. (1885b), Urlings, R. (zj.hs),
Verheggen, P. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57).

Amerij is een samentrekking van
Ave Maria en betekent oorspronke-
lijk dan ook ‘weesgegroetje; kort
gebedje’, vandaar (vooral als ver-
kleinwoord **amerijtje**) ‘korte tijd’;

amelang is een verdere ontwikkeling
van **amerij**.

Houwmouw, eigenlijk ‘wervelwind’
(zie het lemma WINDHOOS en
WERVELWIND), uit de uitdrukking in
het Venray Wb.: “in ennen houw-
mouw waat t gebeurd”.

Ogement, uit het Valkenburgs Wb., is een contaminatie van *ogenblik* en *moment*.

Vermeldenswaard is ook **orenklikje** (*orenblikske*) dat moet worden beschouwd als een bijzondere oostelijk Zuid-Limburgse spelling van de ach-laut in **ogenklikje**, evenals **harel**, dat is besproken in de toelichting bij het lemma HAGELBUI (zie daar verder) als spelling van de ach-laut in **hagel** moet worden beschouwd. Er kan evenwel in **orenklikje** ook sprake zijn van een zekere volksetymologische aantrekking of verwisseling van *oren-* met *ogen-*. **Tuurkje** (*tuurke*) is een metanalyse (verkeerde afbreking) uit (*he*)t *uurke*. Op de kaart zijn de verkleinwoorden onder het grondwoord gerangschikt.

eventjes (*effekes, effes, efkes, evekes*): freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Maaskemp., Centr.Maaslds., Trichterlds., Dommelds., Demerkemp. en Beringerlds.; ook in Weertlands Wb. en in Diepenbeek, 's-Herenelderen, Kortessem, Herk-de-Stad, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Meldert, Linkhout en Lommel.

heel eventjes (*heel efkes*): Hoeselt.

even (ook *effen*): verspr. Zuid.Oostlb., Maaskemp. en Demerkemp.; ook in Kerkrade Wb. en in Heerlen, Heerlen, Waubach, Eupen, Tungalroy, Tongeren, Hamont, Neerpelt, Heppen, Beverlo, Sint-Lambrechts-Herk, Alken, Gelinden, Nieuwerkerken, Sint-Truiden, Tessenderlo, Loksbergen, Venlo en Meijel.

eens: Gutshoven.

ogenklikje (*ogenblikske, ogetenblikske*): freq. Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.,

verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb., Weertlds., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Sippenaken, Montzen, As, Maastricht, Borgharen, Itteren, Bilzen, Martenslinde, Hamont, Heusden, Hasselt, Borgloon, Velm, Buvingen, Kwaadmechelen en Tessenderlo.

ogenklikkeltje: Eupen.

ogenklik: freq. Ripuar. en Weertlds., verspr. Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Nieuwenhagen, Rimburg, Wijre, Eupen, Tungalroy, Nielbij-As, Genk, Lottum, Arcen, Venlo, Gennep en Geysteren.

ogement: Valkenburg.

orenklikje (*orenblikske*): Vaals.

oogopslag: Venlo.

omzien: Stein.

momentje (ook *menteke, mentje*): freq. Ripuar.-Oostlb. overgg., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Gemmenich, Maastricht, Itteren, Heusden, Kermt, Kuringen en Voort.

moment (ook *ment*): freq. Ripuar. en Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Vijlen, Ophoven, Rotem, Stein, Maastricht, Zichen-Zussen-Bolder, Tongeren, Hasselt, Kortessem, Borgloon, Velm en Oostham.

moment wat: Hasselt.

niet wat: Genk.

wat: Sint-Truiden, Muizen en Diepenbeek.

get: Val-Meer en Zichen-Zussen-Bolder.

minuutje (ook *minuutske*): verspr. Lonerlds.; ook in Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Maastricht, Rosmeer, Tongeren, Kermt, Sint-Truiden en Buvingen.

geen minuutje: Aalst-bij-St.-Truiden en Hasselt.

minuut: Rekem, Maastricht, Beverst, Riksingen, Sint-Huibrechts-Lille, Eksel, Hasselt, Velm, Sint-Truiden en Loksbergen.

geen minuut: Vliermaal,
Koninksem, Kortessem en Sint-
Truiden.

amelang (ook *amelank*): verspr.
Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade
Wb. en in Heerlen, Montzen,
Eupen en Maastricht.

amerijtje (*amerijke*): Val-Meer.

weesgegroet: Haspengouws Id.

beetje (ook *beeke*, *beetsje*, *beetske*,
beteke): freq. Lonerlds. en
Truierlds., verspr. Tongerlds.,
Demerkemp. en Beringerlds.;
ook in Welten, Belfeld,
Stramproy, Bree, Neeroeteren,
Genk, Maaseik, Leut, Mechelen-
aan-de-Maas, Lanaken, Bilzen,
Eigenbilzen, Martenslinde, Sint-
Huibrechts-Lille, Kaulille, Peer,
Leopoldsburg, Oostham,
Tessengerlo, Linkhout, Venlo
en Bergen.

eindje: Maastricht.

poosje (ook *pooske*): verspr.
Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns;
ook in Weert, Bree, Oplabbeek,
As, Echt/Gebroek, Guttecoven,
Stein en Meijel.

poos: Wijlre, Gulpen, Beesel,
Montfort, Ell, Meeuwen,
Maastricht, Eksel en Houthalen.

tijdje: verspr. Oostlb en Kleverlds.;
ook in Kerkrade,
Spekholzerheide, Heerlen,
Waubach, Weert, As, Meeswijk,
Geulle, Maastricht, Blerick en
Venlo.

tijd: Beverlo en Diepenbeek.

korte tijd: Hoensbroek.

wijltje (*wijlke*): Tegelen, Klimmen,
Venlo, Tienray en Sevenum.

wijle: Beverlo, Tienray en Tegelen.

tuurtje (*tuurke*): Born en Maastricht.

hortje (ook *hotje*): Diepenbeek,
Oirlo, Meijel en Tungelroy.

hort (*hot*): Tongeren.

stootje: Afferden.

stoot: Venray en Montfort.

houwmouw: Venray Wb.

rek: Jeuk.

slag: Kerkrade Wb.

vliegslag: Kortessem.

stuk: Banholt.

wis: Valkenburg.

inselkes: Tungelroy.

nu: Kerkrade Wb.

waai: Stokrooie.

LANGE TIJD

N 91 (1982) (221);
Kerkrade Wb. (077).

lange tijd: verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Epen en Maastricht.

langere tijd: Maastricht.

hele tijd: Kapel-in-'t-Zand, Weert,
Blerick, Venlo, Gennep en Meijel.

tijd: Nieuwenhagen, Melick,
Guttecoven, Maastricht en Oirlo.

toer: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb.,
Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.,
verspr. Horns; ook in Beesel,
Montfort, Vlodrop, Bree,
Meeuwen, As, Maastricht,
Diepenbeek, Houthalen, Jeuk en
Venray.

lange toer: Oirlo.

hele toer: Houthalen, As en Hoeselt.

ganse toer: Sittard en Klimmen.

toes: Melick.

eeuwigheid: Gulpen, Ingber,
Klimmen en Maastricht.

uit en eeuwig: Ospel.

lang: Oirsbeek, Kelpen, Grathem en
Meerlo.

urenlang: Klimmen.

rek: Herten (bij Roermond) en
Swalmen.

hele wijle: Sevenum en Maasbree.

hot: Diepenbeek.

toep: Eksel.

poos: As.

4 Land en water

4.1 Landschap

Het materiaal voor BERG leverde geen lexicale variatie en geen lemma op.

LANDSTREEK

Kaart 91, *pag.* 298

N 81 (1980) (056), SGV (1914) (36), ZND A1 (1940sq) (206);
Veldeke 14 (1939) (050, 059).

Gebied dat door tradities, landschap, taal en dergelijke een zekere eenheid vormt.

Opvallend is de opgave **vierdel** in Vaals; verg. du. *Viertel* dat ‘stadsdeel, wijk’ betekent.

streek: alg. tot freq. in geheel Lb.

landstreek: Reuver, Hoensbroek, Bree, Buchten, Blerick en Boekend.

omstreek: Schinnen.

contrei: freq. Ripuar. en Zuid.OostLb., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Horn, Roermond, Weert, Tungalroy, Thorn, Maastricht, Caberg, Itteren, Venlo en Venray.

gegend (du.) (ook *gergend*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Holz, Vaals, Helden/Everlo, Echt/Gebroek, Gennep, Blitterswijk en Meerlo.

hiezerich: Heerlerbaan/Kaumer.

buurt: Venray.

niet in de buurt: Montfort.

uit de buurt van ...: Schinnen.

nabuur: Kelpen.

de kant van ...: Weert.

kant van ...: Weert.

omgeving: Nunhem, Pey en Itteren.

pays (fr.) (ook *peejiem*): Klimmen, Noorbeek en Terlinden.

bende: Kerkrade.

plaats: Maastricht.

regio: Caberg.

streep: Heijen, Oirlo en Arcen.

vierdel (*viddel*): Vaals.

VLAKTE

N 81 (1980) (057);

Maastricht Wb. (472).

Vlakke strook land, uitgestrektheid.

vlakke (ook *vlakde*): freq.

Zuid.Oostlb., verspr.

Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en

Kleverlds.; ook in Simpelveld,

Nieuwenhagen, Waubach,

Gulpen, Weert, Ophoven, Thorn,

Meeuwen, Neeroeteren, Stein,

Geulle, Maastricht, Caberg,

Itteren en Zonhoven.

vlakke, de -: verspr. Noord.Oostlb.;

ook in Schimmert, Tungalroy,

Hunsel, Ell, Bree, Meeuwen en

Maastricht.

vlakke, het -: verspr. Noord.Oostlb.;

ook in Doenrade en Echt/Gebroek.

vlakke, een -: Gruitrode en Opglabbeek.
vlak, het -: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Sint-Odiliënberg, Ospel, Maastricht, Ifteren en Venray.
vlak, een -: Haelen.
vlakland: Maastricht.
vlak land: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Vaals, Ubachsberg, Waubach, Reuver, Horn, Buchten en Meijel.
vlak stuk land: Haelen en Nieuwstadt.
vlakke strook land: Beesel.
vlak stuk: Tegelen, Schinnen, Weert, Grevenbicht/Papenhoven, Maastricht en Sevenum.
vlak stuk grond: Thorn.
blakte (ook *blatte*): Kwaadmechelen en Loksbergen.
blak: Venlo en Stein.
blak land: Tienray.
blasse, de -: Pey en Montfort.
gelijk land: Guttecoven en Kunrade.
gelijk stuk: Kapel-in-'t-Zand, Eys en Wittem/Partei.
gelijk stuk land: Gulpen.
gelijk: Meijel, Oirsbeek en Heerlerbaan/Kaumer.
plat stuk: Eys en Ingber.
plat stuk land: Teuven.
plat: Schinnen, Hoeselt en Vijlen.
platte, de -: Wijlre.
platte, deze - (*pladde*): Ingber.
egaal stuk: Kapel-in-'t-Zand, Maasbree en Vlodrop.
even stuk (*effen stuk*): As.
recht stuk (*rech stuk*): Noorbeek en Terlinden.
kaal land: Tungelroy.
kaal stuk: Opglabbeek.
kale streek: As.
kale streep: Gruitrode.
streep land: Born.
land: Haelen.
veld: Meerlo en Jeuk.
perceel: Ten-Esschen/Weustenrade.
stuk: Haelen.
grote strook grond: As.
gewand: Sittard.

beemd (*beend*): Bunde.
laagte (*laagde*): Stevensweert.
plak: Venray.
bergje (*bergske*): Kwaadmechelen.

VELD, OPEN LAND —————

Kaart 92, pag. 299

N 81 (1980) (065), ZND 33 (1940) (018 add), ZND A1 (1940sq) (113);
 Boileau, A. (1971) (101, 104, Intr.).

Bebouwd land buiten de dorpen en steden. Er bevinden zich veel meer-
 vouden in de opgaven.

veld: alg. in geheel Lb.
velden (mv.) (*velje*): Hunsel.
velder (mv.) (ook *veller*):
 Nieuwenhagen, Teuven, Haelen, Klimmen, Gruitrode, As, Maastricht en Lozen.
open veld: Eys, Ingber, Wittem/Partei, Geleen, Klimmen, Maastricht, Ifteren, Boekend, Venlo, Venray en Meijel.
vrij veld: Bunde.
akker: Weert, Maastricht, Loksbergen en Gennep.
akkerland: Susteren.
open akker: Ospel.
teel-akker: Gennep.
hen-akker: Gennep.
duivenakker: Gennep.
land: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Tungelroy, Gruitrode, Opglabbeek, Vlijtingen, Venlo en Meerlo.
landen (mv.) (*lenj*): Lutterade.
landjes (mv.): Lutterade.
landerijen: Klimmen en Ubachsberg.
kampen (mv.) (*kemp*): Maasbree.
gewand (ook *gewang*): Oirsbeek, Heerlerbaan/Kaumer en Wijlre.
bouwgrond: Maastricht.
buiten: Bree en Maastricht.
vlakke, de -: Bree.

HEUVEL, KLEINE HOOGTE

Kaart 93, pag. 299

N 27 (1965) (021a), N 81 (1980) (058, 061), N 91 (1982) (007), SGV (1914) (14), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 27 (1938) (014), ZND 34 (1940) (022), ZND m (Michiels); Kerkrade Wb. (029), Meerlo-Wanssum Wb. (143), Tungalroy Wb. (318); Boileau, A. (1971) (104), Dolmans, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (123f, 139), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 14 (1939) (013), Veldeke 16 (1941) (006).

Natuurlijke verheffing van de aardbodem, lager dan een berg. De oorspronkelijke betekenis van **moutheuvel** is 'molshoop', zie WLD I.3, p. 6-8.

De trefwoorden **graaf** en **gracht** betekenen oorspronkelijk 'verlaging in het landschap'.

Het trefwoord **norst** is door metanalyse ontstaan uit *den (h)orst* > *de norst*.

heuvel (ook *euvel*, *jeuvel*): freq. in geheel Lb.

heuveltje (ook *heuvelke*): verspr. Oostlb. en Maaskemp.; ook in Nieuwenhagen, Vijlen, Kelpen, Thorn, Stein, Maastricht, Martenslinde, Neerpelt, Overpelt, Hechtel, Hasselt, Venlo, Meijel en Sevenum.

hügel (du.) (ook *heuvel*): freq. Ripuar.; ook in Eupen en Lauw.

kleine heuvel: Posterholt.

moutheuvel: Lanaken.

hoogte (ook *hoogde*, *oogde*, *oogte*): alg. in geheel Lb.

kleine hoogte (ook *kling hoogde*): Eys, Epen, Beesel, Kunrade en Hoensbroek.

hoogtetje (*hoogdeke*): Maastricht.

hoogje (*hoogske*): Schimmert.

hoogsel: Beesel, Geulle en Oirsbeek.

hoogste: Panningen en Vaals.

hoging: Heerlerbaan/Kaumer.

verhoging: verspr. Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Guttecoven, Maastricht, Itteren en Maasbree.

verhoginkje (*verhogingske*): Maastricht.

verhoog: Herten (bij Roermond), Jeuk en Itteren.

verhoogsel: Vlodrop, Lutterade, Tungalroy, Neeroeteren, Zonhoven, Boekend en Venlo.

hoog veld: Kwaadmechelen en Kunrade.

hoog land: Kwaadmechelen.

hoog stuk: Weert.

hoog stuk grond: Meijel.

hoge, een -: Nunhem.

op de hoge grond: Ospel.

opgehoogd land: Thorn.

laagte: As en Doenrade.

berg: verspr. Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Tongerlds., Dommellds., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Ubachsberg, Ingber, Haelen, Veldwezelt, Maastricht, Bilzen, Vlijtingen, Hechtel, Schulen, Kuringen, Beverlo, Kwaadmechelen, Lommel, Velden, Venray, Meijel en Maasbree.

bergje (*bergske*): verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Tongerlds., Westlb. en Truierlds.; ook in Holz, Reuver, Beesel, Swalmen, Weert, Ophoven, Rotem, Maastricht, Eigenbilzen, Val-Meer, Leopoldsburg, Oostham, Tessenderlo, Meldert, Lommel, Velden, Boekend, Venlo en Meijel.

kleine berg: Lommel en Hasselt.

klein bergje (*klein bergske*): Kapel-in-'t-Zand.

zandberg: Oirlo en Neerpelt.

zandbergje (*zandbergske*): Beringen.

bult: verspr. Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen,

Ospel, Weert, Opglabbeek, Grevenbicht/Papenhoven, Geulle, Maastricht, Itteren, Kwaadmechelen, Loksbergen, Blerick en Venlo.

hoop: Echt/Gebroek, Borlo en Beverst.

hoopje (*hoopke, hoopske*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Gulpen, Vlodrop, Ittervoort, Diepenbeek en Leopoldsburg.

aardhoop (*eedhoop*): Bilzen.

zandhoop: Houthalen.

hippel: Kerkrade Wb., Meerlo-Wansum Wb. en in Moorveld (Waalsen), Rothem, Klimmen en Geulle.

hobbel: Jeuk en Klimmen.

bobbel: Geleen en Heerlerbaan/Kaumer.

knobbel: Nieuwstadt en Heerlen.

knopje (*knoepke*): Amstenrade.

kroepje (*kroepke*): Weert.

kroep: Montzen.

klif: Rimborg, Venray, Sevenum en Maasbree.

knik: Klimmen.

knip: Nieuwenhagen, Klimmen, Noorbeek en Terlinden.

kop: Doenrade, Ell, Grevenbicht/Papenhoven en Maasbree.

rug: Ingber, Montfort, Weert en Venlo.

hort: Zonhoven.

horst (*ust*): Stein.

norst: Haelen.

plateau (fr.): Holz, Beek, Wijnandsrade, Maastricht en Caberg.

platte, een - (*pladde*): Klimmen en Wijlre.

gracht (*grach*): Vlijtingen.

graaf: Oirsbeek en Schimmert.

pukkel: Kerkrade, Swalmen, Amby, Klimmen en Bunde.

berm: Oirsbeek.

terpje (*terpke*): Helchteren.

bovenste stuk: Stein.

droog stuk: Nieuwstadt.

hoos: Montfort.

hucht: Venray.

kamp: Tungelroy.

motte (fr.): Wellen.

neer: Eys.

opstapje (*opstapke*): Roermond.

slaagte: Buchten.

stoepje: Maastricht.

dries: Sevenum.

De volgende opgaven zijn bijvoegelijke naamwoorden:

niet hoog: Meerlo en Maastricht.

laag: Ten-Esschen/Weustenrade, Ospel, Ell, Urmond, Maastricht, Gennep, Horst en Maasbree.

DUIN

Kaart 94, pag. 300

N 81 (1980) (059).

Een heuvel van droog wit zand, doorgaans aan de zee kust, maar ook in het binnenland.

Voor **moutheuvel**, zie de toelichting bij het lemma HEUVEL.

duin: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Meeuwen, Maastricht en Zonhoven.

zandberg (ook *zankberg*): freq. Oostlb.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Nunhem, Weert, Gruitrode, Opglabbeek, As, Born, Geulle, Kwaadmechelen, Velden, Venlo en Meerlo.

zandbergje (*zandbergske*): Horn en Schimmert.

zandheuvel (ook *zankheuvel*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Vaals, Montfort, Vlodrop, Posterholt, Thorn, Stevensweert, Bree, Meeuwen, Neeroeteren, Buchten, Maastricht, Caberg, Blerick en Tienray.

zandhoop: Reuver, Haelen, Lutterade,

Grevenbicht/Papenhoven,
Guttecoven, Maastricht en
Loksbergen.
zandbult: Beesel, Posterholt,
Oirsbeek, Ospel, Ophoven, Stein,
Maastricht, Kwaadmechelen,
Venlo en Meijel.
zandkop: Herten (bij Roermond) en
Montfort.
zandrug (*zankrug*): Heerlerbaan/
Kaumer.
zandklip: Venlo.
zandknobbel (ook *zankknobbel*):
Heerlen.
berg: Swalmen, Meeuwen,
Maastricht, Jeuk, Gennep en
Meijel.
bergje (*bergske*): Roermond,
Swalmen, Maastricht, Boekend
en Maasbree.
heuvel: Gulpen, Reuver, Tungelroy,
Ell en Echt/Gebroek.
heuveltje (*heuvelke*): Kelpen en
Kapel-in-'t-Zand.
hoop: Sweikhuizen, Maastricht en
Itteren.
hoop zand: Sittard, Klimmen en
Eys.
hoop zavel: Stein.
zavel: As.
zavelberg: Nieuwstadt.
bult: Tungelroy, Hunsel, Venlo,
Oirlo en Sevenum.
klif: Venray.
klip: Schimmert.
kantkop: Nunhem.
hippel: Tienray.
hoogje: Heythuysen.
moutheuvel: Sittard en Oirsbeek.
schoor: Sittard.
brink: Stein.
graaf: Eys en Wittem/Partei.
wal: Weert.

HELLING, TALUD

N 27 (1965) (038 add), ZND m (Drieskens,
Dupont, Kreemers, Vanderbeeken);
Beverlo Wb. (101), Bree Wb. (057),

Meerlo-Wanssum Wb. (041), Valkenburg
Wb.;
Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927),
Veldeke 07 (1932) (344), Veldeke 15 (1940)
(020), Verheggen, P. (zj.hs).

Afloppe schuinte van een heuvel
of van een opgeworpen dijk of dam.

helling (ook *elling*): Bree en
Linkhout.
talud: Reuver, Maastricht, Beverlo,
Borgloon, Zelem en Halen.
berm: Bocholt.
schuinse kant: Meldert.
afhang: Meerlo-Wanssum Wb.
afzink: Bree Wb. en in Beringen.
graaf: Valkenburg.
klif: Sittard en Valkenburg.
ramp: Beverlo en Sint-Huibrechts-
Lille.
schaar: Maasniel en Valkenburg.

AFKALVEN

N 81 (1980) (066).

Stuksgewijs afschuiven en instorten,
gezegd van oevers, slootkanten, enz.
Er komen opvallend veel iteratieven
voor in dit lemma.
Achter in het lemma staat een werk-
woordelijke uitdrukking.

afkalven (ook *afkauwen*, *afkaven*):
freq. Noord.Oostlb., verspr.
Zuid.Oostlb.; ook in
Nieuwenhagen, Waubach,
Gulpen, Tungelroy, Thorn,
Stevensweert, Echt/Gebroek,
Stein, Geulle, Maastricht,
Kwaadmechelen, Blerick,
Boekend, Venlo, Venray en
Tienray.
afkalveren: Meerlo en Loksbergen.
afkavelen: Haelen.
inkalven: Ophoven.
inkavelen: Stein.
kavelen: Itteren.

afkabbelen: Simpelveld.
afbrokkelen: freq. Zuid.Oostlb.,
 verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb.
 en Horns; ook in Kerkrade, Vaals,
 Born, Maastricht, Caberg,
 Loksbergen, Velden, Venlo, Oirlo,
 Meijel en Maasbree.
afbrakkelen: Hoensbroek.
afbreukelen: Ingber, Nieuwstadt,
 Sittard en Brunssum.
brokkelen: Swalmen, Stein en Eys.
afbreken: Bree.
breken: Vlodrop.
afschuiven: Heerlerbaan/Kaumer,
 Schimmert, Hoeselt en Meijel.
afschoren: Gennep, Neer en
 Klimmen.
afschravelen: Venray en Ingber.
afzakken: Ospel.
verzakken: Horn.
afzinken: Sevenum.
afroetsen: Merkelbeek.
afkrakkelen: Buchten.
afreddelen: Jeuk.
afscheuteren: Eys.
afsteken: Susteren.
afvallen: Weert.
invallen: Heerlen, Heer, Weert en
 Meeuwen.
inzakken: Tungalroy.
uitspoelen: Ell, Thorn en
 Simpelveld.
wegspoelen: Venlo en Stein.
inhalmen: Teuven.
inkeldereren: Geulle.
inschieten: Wijlre.
uitdrijven: Gruitrode.
uitslijten: Oirsbeek en Bunde.
uitspelen: Gruitrode, Opglabbeek
 en As.

De volgende opgave is een werk-
 woordelijke uitdrukking:

de Roer vreet weer: Kapel-in-'t-
 Zand.

BERGTOP

Kaart 95, pag. 300

N 81 (1980) (060);
 Heyden, L.v.d. (1927).

bergtop: Lutterade.
top: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb.,
 verspr. Horns, Maaskemp.,
 Centr.Maaslds., Trichterlds.,
 Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook
 in Ospel, Eigenbilzen, Hoeselt,
 Jeuk en Kwaadmechelen.
topje (*topke*): Gennep, Venlo en
 Sittard.
bergspits: Montfort.
spits: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb.,
 verspr. Centr.Maaslds.; ook in
 Simpelveld, Kerkrade, Vaals,
 Teuven, Ell, Thorn, Itteren,
 Zonhoven, Venlo en Meijel.
kop: freq. Oost.Zuidlb. en
 Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld,
 Weert, Tungalroy, Stein,
 Loksbergen en Meijel.
kruin: Sittard.
knip: Geulle en Nieuwenhagen.
knipje (*knipke*): Gronsveld.
sop: Opglabbeek.
sopje (*sopke*): Meijel.
kiets: Holz.

DAL, VALLEI

Kaart 96, pag. 301

N 81 (1980) (058, 059, 062, 063), SGV
 (1914) (20), ZND 29 (1938) (030);
 Kortessem Wb. (612), Valkenburg Wb.;
 Boileau, A. (1971), Veldeke 04 (1929) (143),
 Veldeke 05 (1930) (222), Veldeke 07 (1932)
 (332), Veldeke 08 (1933) (381), Veldeke 14
 (1939) (050), Veldeke 21 (1946) (068),
 Veldeke 34 (1959) (013).

Stuk land dat gelegen is tussen twee
 of meer heuvels.

dal (ook *dalle*): freq. Oost.Zuidlb. en
 Oostlb., verspr. in de rest van Lb.
laagte (ook *laagde*, *laagt*): freq. in
 geheel Lb., behalve het Ripuar.

laag: Vaals, Wittem/Partei, Montfort en Hamont.
laagste: Sint-Huibrechts-Hern.
lok: Eys, Gulpen en Wijnandsrade.
kwaagt: Ospel.
diepte (ook *diepde*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Roermond, As, Geulle, Maastricht, Stevoort en Leopoldsburg.
valléi: Moorveld (Waalsen), Geulle, Maastricht, Ulbeek, Venlo en Meijel.
vallée (fr.): Millen.
walloor: As.
zonk: verspr. Horns en Maaskemp., ook in Roermond, Ospel, Weert, Eigenbilzen, Martenslinde, Beverst, Hoeselt, Zonhoven, Kortessem, Nieuwerkerken, Jeuk, Kwaadmechelen, Tessenderlo, Loksbergen, Lommel, Venlo en Meijel.
gezonk: Heerlerbaan/Kaumer.
zomp: verspr. Oostlb.; ook in Heerlen, Stevensweert, Venlo, Meijel en Sevenum.
slond (ook *slonk*): verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Teuven, Hoepertingen en Jeuk.
sléi: Niel-bij-As, Sittard en Schinnen.
zak: Steyl, Ten-Esschen/Weustenrade, Thorn, Guttecoven, Velden en Maasbree.
slak: Born, Susteren en Schinnen.
slenk: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Schimmert en Venray.
kuil: Ingber, Geleen, Stein, Caberg en Venlo.
gat: Weert, Kapel-in-'t-Zand en Swalmen.
put: Neeroeteren.
holte: Beesel en Genk.
breuk: Geulle en Moorveld (Waalsen).
dreef: Hechtel.
helling (*elling*): Sint-Truiden.

kot: Beverlo.
leier: Laak, Genooi/Ohé en Maastricht.
tussen de bergen: Vlodrop.
tussen de heuvels: Vlodrop.

BROEKLAND, MOERAS

Kaart 97, pag. 301

DC 02 (1932) (057), N 27 (1965) (020, 021b);
 Stokkem Wb. (087), Venray Wb. (704),
 Weertlands Wb. (064, 214, 235, 238, 365,
 416);
 Boileau, A. (1971) (250), Veldeke 29 (1954)
 (094), Veldeke 31 (1956) (086, 095).

Natte weke grond, zonder goede afwatering. Er is zo goed als geen materiaal uit België.

moeras: freq. in geheel Nl. Lb.; ook in Leopoldsburg, Zelem, Linkhout en Halen.
moer: verspr. Kleverlds.; ook in Weertlands Wb. en in Mechelen, Heythuysen, Geleen, Oirsbeek en Amstenrade.
moerslond: Valkenburg.
slond: Nuth/Aalbeek.
moest: Weertlands Wb.
moet: Schaesberg.
broek: Weertlands Wb. en in Kelmis, Neu-Moresnet, Rimborg, Remersdaal, Henri-Chapelle, Herten (bij Roermond), Koningsbosch, Stramproy, Neeritter, Echt/Gebroek en Venlo.
kale broek: Beringen.
gebroek: Venlo.
zomp: freq. Zuid.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weertlands Wb. en in Kerkrade, Nieuwenhagen, Neeritter, Stevensweert, Maastricht en Itteren.

zoor: Lottum.

zipp: Stein.

vuilnis: Merkelbeek, Meerssen en Valkenburg.

gevuilnis: Brunssum en Valkenburg.

vuilgebroetenis: Mheer, Banholt en Ingber.

vuil ding: Stramproy.

prats: Kerkrade, Chèvremont, Spekholzerheide, Heerlen, Waubach, Wijlre en Geleen.

prat: Vaals.

plats: Stokkem.

modder (ook *moier*): Valkenburg en Bemelen.

laagkot: Leopoldsburg.

waterkot: Beverlo.

ven: Tessenderlo, Halen, Heijen en Horst.

veengat: Halen.

voitch: Valkenburg.

beemd (*beend*): Kerkrade.

laagte (*laagde*): Nederweert.

maai: Amby en Reijmerstok.

peel: Panningen.

poel: Zelem.

tus: Weertlands Wb.

4.2 Grond en mineralen

Het materiaal voor de begrippen ZANDGROND, LEEMKUIL, OERBANK en ZWARE GROND gaf te weinig variatie voor een lemma; voor LAAGVEEN en andere begrippen in verband met de veenderij zie WLD, deel II, afl. 4, p. 1 e.v.

ZANDKORREL, KORRELTJE ZAND

Kaart 98, pag. 302

N 81 (1980) (090);
Hasselt Wb. (245), Heerlen Wb.1, Kerkrade
Wb. (040), Meerlo-Wanssum Wb. (172);
Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (125a).

Vergelijk het lemma GRAANKORREL
in WLD, deel I, afl. 4, p. 27.

zandkorrel (ook *zankkorrel*):
freq. Noord.Oostlb., verspr.
Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook
in Simpelveld, Holz, Tungalroy,
Ophoven, Thorn, Meeuwen,
Maastricht, Caberg, Velden,
Boekend, Venlo, Tienray en
Meijel.

zandkorreltje (ook *zandkorrelke*,
zandkurrelke, *zankkurrelke*): freq.
Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.,
Noord.Oostlb. en Horns; ook in
Simpelveld, Neeroeteren,
Buchten, Stein, Geulle,
Maastricht, Neerharen en Venlo.

korrel: Waubach, Eys, Roermond en
Montfort.

korreltje (ook *keelke*, *kerelke*,
korrelke, *kurrelke*): freq. Oostlb.,
verspr. Oost.Zuidlb., Maaskemp.
en Kleverlds.; ook in Kerkrade,
Weert, Ell, Echt/Gebroek,
Grevenbicht/Papenhoven, Geulle,
Maastricht, Kwaadmechelen,
Loksbergen en Venlo.

zandkorentje (*zandkeunke*, *zand-*
keurke): Klimmen, Mheer,
Tungalroy en Born.

koren (*koon*, *koor*): Kerkrade Wb.
en in Gronsveld.

korentje (*keuneke*, *keunke*,
keuringske, *keurke*, *koreke*):

verspr. Zuid.Oostlb. en
Kleverlds.; ook in Vaals,
Heythuysen, Ospel, Tungalroy,
Meeuwen, Guttecoven, Stein,
Bunde, Itteren en Hasselt.

korkeltje (*keurgelke*): Meijel.

zandkijt: Vijlen.

kijt: Kerkrade Wb. en in Eys.

kern (*kier*): Kerkrade Wb.

kerntje (*kjeunke*): Hoeselt.

kienzel: Heerlen.

greumeltje (*greumeke*): Schinnen.

kluitje: Maasbree.

spiertje (*spierke*): Pey en Susteren.

kruimel: Steyl.

zavel: Jeuk.

STUIFZAND

Kaart 99, pag. 302

N 27 (1965) (037c), N 81 (1980) (091).

Zeer fijn zand dat gemakkelijk stuift.

stuifzand (ook *stuifzank*): alg.

Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds., freq. Oost.Zuidlb. en
Zuid.Oostlb., verspr. Horns en
Centr.Maaslds.; ook in
Simpelveld, Weert, Gruitrode,
Zonhoven en Kwaadmechelen.

stuif: Swalmen.

stubzand: Maastricht en Caberg.

stub: freq. Zuid.Oostlb.; ook in
Simpelveld, Eys, Epen, Stein,
Geulle, Maastricht, Itteren en
Eigenbilzen.

stofzand: Meeuwen en Maastricht.

stof: Eigenbilzen.

foemelzand (ook *foemelzank*):
Kerkrade, Gulpen, Vijlen en
Amstenrade.

foemel: Heerlerbaan/Kaumer.

vliegzaam (ook *vliegzank*): Waubach,
Tegelen, Posterholt, Weert, Bree
en Meijel.

papzaam: Gruitrode, Opglabbeek
en As.

drijfzand: Maastricht.

fijn zand (ook *fijne zand, fijne
zank*): Vaals, Heerlen, Gulpen,
Kapel-in-'t-Zand, Klimmen,
Meeuwen, Neroeteren, Geulle,
Maastricht en Leopoldsburg.

heel fijn zand: Maastricht.

fijne zavel: Jeuk en Hoeselt.

hemelvlug: Tungalroy en Ell.

melm: Maasbree.

muf (*muw*): Nunhem.

mul: Mheer.

pof: Ospel en Haler.

stel: Eigenbilzen.

DRIJFZAND

Kaart 100, pag. 303

N 27 (1965) (039c), N 81 (1980) (092).

Met water verzadigd zand dat rustig
ligt maar waarin alles wegzakt wat er
druk op uitoeffent.

drijfzand (ook *drijfzank*): alg. in
geheel Lb.

drijfzavel: Jeuk.

drijfgrond: Weert.

loopzand: Beverlo, Leopoldsburg,
Zelem en Halen.

zompig zand: Tegelen.

zomp: Buchten en Sittard.

papieren zoldertje (*papieren
zolderke*): Venlo.

drift: Kwaadmechelen en
Loksbergen.

modder: Venlo.

moer: Sittard.

prats: Kerkrade.

slijm: Teuven.

slond: Sittard.

MUL (ZAND)

SGV (1914) (25);

Sittard Wb. (305);

Veldeke 13 (1938) (036).

Poederachtig, los, zonder samen-
hang, gezegd van zand.

Achter in het lemma staan enkele
opgaven in de vorm van zelfstandige
naamwoorden en uitdrukkingen.

mul: freq. in geheel Ned. Lb.

muf (*muw*): verspr. Zuid.Oostlb.;
ook in Guttecoven.

mulm: Swolgen en Posterholt.

multer: Baarlo.

murg: Mheer.

mallig: Echt/Gebroek.

mog: Sint-Pieter.

log: Sint-Pieter.

los: Beesel, Horn, Valkenburg,
Stevensweert, Arcen en
Blitterswijk.

droog: Susteren.

stofferrig: Venlo.

week: Urmond.

zandig: Thorn.

zanderig: Venlo.

De volgende opgaven zijn zelfstan-
dige naamwoorden:

los zand: Buggenum.

papzaam: Sittard.

stof: Belfeld, Munstergeleen en
Heek.

stub: Heer.

De volgende opgave is een uitdruk-
king:

het zand loopt: Hunsel.

STOF, ZAND

Kaart 101, pag. 303

N 27 (1965) (037c), SGV (1914) (36);
 Heerlen Wb.1, Tungelroy Wb. (221),
 Valkenburg Wb., Weertlands Wb. (241, 284,
 346, 347);
 Cuypers, J. (1890a), Jaspar, E. (1921-28),
 Kats, J. (1939) (030, 143), Mertens, A.M.
 (1885b), Vossen, H. (zj.hs), Vrijdag, E.
 (1950-57).

Zeer kleine droge deeltjes op land-
 wegen e.d. die gemakkelijk door de
 lucht worden meegevoerd.

Vergelijk ook het lemma STOF in de
 aflevering over de woning, WLD
 III.2,1 p. 276.

stof: alg. Oostlb., Zuidgeld.Lb. en
 Kleverlds., freq. Horns en
 Centr.Maaslds.; ook in
 Weertlands Wb. en in Epen,
 Borgharen, Sint-Pieter, Eijsden en
 Beringen.

stofzand: Beverlo.

stuf: freq. Oost.Zuidlb. en aan-
 grenzend Zuid.Oostlb.; ook in
 Simpelveld, Maastricht, Limmel,
 Zelem, Linkhout, Halen en
 Blerick.

pof: Weertlands Wb. en in
 Tungelroy.

muf (ook *muw*): Weertlands Wb. en
 in Lutterade en Tungelroy.

mul: Simpelveld, Mechelen,
 Doenrade, Klimmen en Mheer.

mud: Banholt.

ZAVEL, LICHTE KLEI ———

N 27 (1965) (043), N 81 (1980) (093, 094);
 Boileau, A. (1971).

Uit zand en klei bestaande grond-
 soort.

Het lemma toont veel variatie en
 hapaxen.

zavel: freq. Oostlb. en Horns, verspr.
 Centr.Maaslds.; ook in Waubach,
 Eys, Gulpen, Henri-Chapelle,

Weert, Meeuwen, Maastricht,
 Caberg, Itteren, Eigenbilzen,
 Hoeselt, Velden, Venlo, Meijel en
 Maasbree.

zavelgrond (ook *zavelgronk*): Vaals,
 Montfort, Moorveld (Waalsen),
 Klimmen, Geulle en Jeuk.

zand (ook *zamp*): Reuver, Susteren,
 Stein, Kwaadmechelen, Velden en
 Venlo.

zand met klei: Venlo.

zand met ijzer: Meijel.

leem: Gulpen, Ingber, Hunsel,
 Maastricht, Venlo en Meerlo.

klei: Sittard.

kleizand (ook *kleizank*): Pey en
 Waubach.

blauwe klei: Eys en Wittem/Partei.

loodzand: Venray, Meijel en Ell.

grijze leem: Nieuwenhagen.

grijze aarde: Venlo.

grijze grond: Ingber.

grijze, de —: Schimmert.

bruine leem: Nieuwenhagen.

bruine aarde: Maastricht.

bruine grond: Ingber.

rode aarde: Schimmert.

geel zand: Oirlo.

gele grond: Ingber.

gele leem: Nieuwenhagen.

ijzeraarde (*ijsderaarde*): Ell.

doorregen grond: Halen.

beekleem: Venray.

beekzand: Opglabbeek.

beekbezinksel: Venlo, Maastricht en
 Schimmert.

bezinksel (ook *mezeugsel*): Buchten
 en Heer.

bezinking: Schimmert.

papzand: Meijel en
 Grevenbicht/Papenhoven.

moos: Jeuk.

mog: Epen.

moer (ook *moe*): Eys, Ingber,
 Teuven en Kwaadmechelen.

modder: Reuver, Montfort en
 Vlodrop.

slijk: Maastricht.

sladder: Itteren.

schlamm (du.): Oirsbeek.

solfergrond: Beringen.
slover: Kerkrade.
drek: Maastricht.
dik: Zelem.
prat: Gulpen.
todder: Kapel-in-'t-Zand, Born en Stein.
löss: Venlo, Susteren en Sittard.
oer: Meijel.
kwarts: Pey.
drijfzand: Gruitrode.
foemelzand:
Grevenbicht/Papenhoven en Wijlre.
pulver: Maastricht.
halfzware grond: Halen.
lichte grond: Meldert en Maastricht.
scherp zand: Amstenrade.
hemelvlug: Nunhem, Stevensweert en Montfort.
vlei: Venray en Maasbree.
kniklaag: Eys en Wittem/Partei.
slib: Beesel.
suikerij: Tungelroy.
broek: Heythuysen.
aarde: Venlo en Beesel.
grond: Oirlo en Venlo.

LEEM, PIJPAARDE

N 27 (1965) (019b, 042, 044), ZND 01 (1922) (a-m);
Heerlen Wb.1, Maastricht Wb., Valkenburg Wb.;
Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Jaspar, E. (1921-28), Meertens, A.H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 37 (1962) (036, 037), Veldeke 38 (1963) (084).

Kleiachtige, vochtige en kneedbare grondsoort, waarmee men vroeger muren bestreek.
Vergelijk ook de lemma's PIJPAARDE en KLEI in WLD II,8, p. 2 en 31.

leem: freq. in Belg. Lb.; ook in Sittard, Amby, Klimmen, Grathem en Maastricht.
klei: Heerlen.

kleivenaarde: Valkenburg.
potaarde (*poteed*): Zelem en Halen.
plakgrond: Zelem.
melm: Heerlen en Waubach.
gedeks: Sittard.
aarde: Maastricht.

KLEIGROND

N 27 (1965) (001, 012a, 041, 045), ZND m (Welter);
Heerlen Wb.1, Kerkrade Wb. (037), Maastricht Wb.;
Veldeke 43 (1968) (076).

Vruchtbare grondsoort langs rivieren, beken en in polders

klei: Kerkrade Wb. en in Montzen, Leopoldsburg en Meldert.
kleigrond: Beringen.
kleiland: Merkelbeek.
leem: Beverlo, Zelem en Halen.
leemgrond: Linkhout en Halen.
leemlaag: Linkhout.
harde leemgrond (*hadde leemgrond*): Leopoldsburg.
plakgrond: Beringen en Halen.
maasaarde: Maastricht.
moos: Beverlo.
oerbank: Halen.
poldergrond (*pollergrond*): Beringen.
regenzand: Leopoldsburg.
zware grond: Tessenderlo.
groene drift: Beringen.
dik: Zelem.
schurft: Beverlo.
aarde (ook *jaad*): Linkhout, Maastricht en Heerlen.

VEENLAAG

N 81 (1980) (100).

laag veen: Montfort en Maastricht.
veen: Heer.
moerlaag: Tungelroy.

mooslaag: Montfort.
moergrond: Hunsel.
moer: Susteren, Weert, Stein,
 Maastricht en Meijel.
moos: Venlo en Pey.
moeras: Venlo, Buchten en Jeuk.
bronggrond: Maasbree.
turfgrond: Susteren.
turf: Ell, Heel en Nieuwenhagen.
poestaarde: Tienray.
bagger: Venray.
baggerd: Sevenum.
derring: Heerlerbaan/Kaumer.
kwaagt: Kwaadmechelen.
broek: Thorn, Gruitrode,
 Opglabbeek en As.
peel (piël): Meijel.
zomp: Vlodrop.
wetering: Opglabbeek.

VLIJNS, GEELBRUINE AARDE

N 81 (1980) (097).

Geelbruine aarde tussen bruine grond en leem in.

vlijns: Meijel.
vlei: Venray en Tegelen.
vlijst (ook *vlijs*): Heer en Stein.
geelbruine aarde: Venlo.
bruine aarde (bruinjeerd): Meijel.
bruine grond: Montfort.
gelige bruinige grond: Ingber.
gele laag: Buchten.
gouden aarde: Waubach.
gele leem: Hoensbroek.
leembruin: Stein.
leemgrond: Jeuk en Maastricht.
leemachtige grond: Ingber.
streep leem: Vlodrop.
leem: Waubach, Eys, Lutterade,
 Amstenrade, Tungalroy, Stein,
 Maastricht, Itteren, Velden en
 Meijel.
klei: Born.
limburgse klei: Heerlerbaan/Kaumer.
aardmergel: Klimmen.

hemelvleug (ook *hemelvleugd*):
 Herten (bij Roermond), Montfort
 en Sint-Odiliënberg.
vette grond: Kwaadmechelen en
 Venlo.
poestaarde: Tienray.
löss: Nieuwenhagen, Heerlerbaan/
 Kaumer en Eys.
oer: Hunsel.
bank: Nunhem.
spei: Stevensweert.
zand: Venlo.

HEILAAARDE, DICHTE ZWARTE GROND

N 81 (1980) (095).

Zwarte ondoordringbare grond. Uit het lemma komt geen gebiedsvorming naar voren.

zwarte grond: Meerlo, Montfort en
 Schimmert.
zwarte aarde: Eys, Ingber,
 Maastricht en Hoeselt.
zwarte leem: Nieuwenhagen.
plakgrond: Thorn.
potaarde (poteed): Loksbergen.
harde grond: Venlo.
helle grond: Maastricht.
helle aarde (hel aad): Waubach.
zware grond: Posterholt.
bandgrond: Velden en Venlo.
ijzeraarde: Montfort en Lutterade.
koffielaag: Boekend.
kleffe aarde: Ubachsberg, Noorbeek
 en Terlinden.
drek: Reuver, Maastricht en Itteren.
kluitendrek: Holz.
humus: Schimmert.
moergrond: Tungalroy.
moer (moe): Sittard.
touwaarde: Klimmen en Waubach.
dode grond (dooie grond): Meijel.
suikerijgrond: Venray.
suikerij: Sevenum en Maasbree.
schurft (ook *schurf*):
 Kwaadmechelen en Heer.

schurftzand (*schurftzand*): Pey.

vaste aarde: Schimmert.

vaste grond: Ingber.

blauwe klei: Hoensbroek.

grijze klei: Schinnen.

klei: Sittard.

leem: Venlo en Amby.

schlamm (du.): Venlo.

turf: Montfort.

mud: Eys.

pan: Susteren.

kniklaag: Geulle en Moorveld
(Waalsen).

zandbank: Vlodrop.

vlijst (*vlijs*): Stein.

vlei: Maasbree.

zavel: Susteren.

MODDER, SLIJK

Kaart 102, pag. 304

N 81 (1980) (103), RND 8 (067), SGV (1914) (add), ZND 39 (1942) (007, 009), ZND m (Claessens, Dupont, GrGr, Houben, Langohr, Matthys, Michiels, Raymaekers, Vanderbeeken); Heerlen Wb.1, Tungelroy Wb. (223), Valkenburg Wb.; Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (014), Mertens, A.M. (1885b), Oudemans, W. (1918), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 08 (1933) (381), Veldeke 21 (1946) (049), Veldeke 31 (1956) (096), Veldeke 33 (1958) (007), Veldeke 37 (1962) (036), Vossen, H. (zj.hs).

Mengsel van aarde, vuil en allerlei organische stoffen met water. Op de kaart zijn alleen de trefwoorden opgenomen die meer dan tien maal voorkomen.

De slot-s in in **smeerlapperijs** en **vuiligheids** is een partitief-s.

modder (ook *modde*): freq.
Noord.Oostlb., Maaskemp.,
en Centr.Maaslds., verspr.
Zuid.Oostlb., Horns, Tongerlds.,

Dommellds., Demerkemp.,
Lonerlds., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen,
Waubach, Weert, Lanaken,
Maastricht, Caberg, Bilzen,
Grote-Spouwen, Vlijtingen,
Sint-Truiden, Jeuk, Kerkhoven,
Kwaadmechelen, Tessenderlo en
Lommel.

smodder: Oud-Winterslag,
Zutendaal, Mechelen-aan-de-
Maas, Mopertingen,
Wintershoven en Wellen.

modderpoel: Thorn.

plamodder: Stein.

pladedder: Loksbergen.

slodder: Opgrimbie, Stein en Geleen.

todder: verspr. Noord.Oostlb.; ook
in Sittard, Klimmen, Hunsel,
Grathem, Echt/Gebroek,
Grevenbicht/Papenhoven,
Guttecoven en Meijel.

slijk: freq. Maaskemp. en
Centr.Maaslds., verspr.
Dommellds.; ook in Reuver,
Haelen, Heel, Klimmen, Weert,
Tungelroy, Grathem, Ophoven,
Lanaken, Maastricht, Zichen-
Zussen-Bolder, Hechtel,
Helchteren, Hasselt,
Hoepertingen, Kortessem, Sint-
Truiden, Kerkhoven, Tessenderlo,
Loksbergen en Lommel.

moosslijk: Tessenderlo.

moos: freq. Demerkemp., Lonerlds.
en Truiers.; ook in Eys,
Wittem/Partei, Bos, Mechelen-
aan-de-Maas, Caberg,
Diepenbeek, Riksingen, Neerpelt,
Paal, Beringen, Kerkhoven,
Kwaadmechelen, Tessenderlo,
Loksbergen en Lommel.

moer (ook *moe*): freq. Oost.Zuidlb.,
verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Montzen, Lontzen, Weert,
Tungelroy, Venlo, Meerlo en
Tienray.

morast (du.): Montzen.

prats: freq. Oost.Zuidlb. en
Zuid.Oostlb.; ook in Simplveld,

Kerkrade, Montzen, Beesel, Roermond, Gruitrode, Mechelen-aan-de-Maas, Stein, Maastricht, Bunde en Vroenhoven.
prat: Vaals, Teuven, Montzen, Valkenburg, Heer en Klimmen.
plats: Stokkem.
pats: Rekem.
pral: Montzen.
preddel: Gruitrode en Maastricht.
pledder: Hoepertingen.
drek: verspr. Maaskemp.; ook in Eygelshoven, Heerlen, Ingber, Valkenburg, Thorn, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Itteren, Bilzen, Hoeselt, Millen, Koersel, Paal en Lommel.
drets: Opglabbeek en As.
driet: Venray.
dras: Sittard.
drab: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Schinnen, Weert, Tungalroy, Maastricht en Oirlo.
drabbes: Weert en Roermond.
drabbik: Venray en Meijel.
drabberik: Sevenum.
derrie: Horn.
dedder: Weert en Mheer.
debber: Jeuk en Simpelveld.
debbes: Doenrade.
blubber: Roermond, Swalmen, Moorveld (Waalsen), Geulle, Venlo en Maasbree.
drabbel: Mechelen-aan-de-Maas, Bilzen, Eigenbilzen, Mopertingen, Hoeselt en Tongeren.
breddel: Wellen.
bratsel: Hechtel.
knoddel: Ingber.
sladder: Rekem, Lanaken, Bunde, Itteren, Eigenbilzen, Rijkhoven en Millen.
schlamm (du.): Born, Klimmen en Kerkrade.
sloever: Heerlerbaan/Kaumer.
fladder: Vlijtingen en Vroenhoven.
mats: Stokkem.
sloper: Schimmert en Klimmen.
slover: Hoensbroek en Kerkrade.

smurrie: Pey.
snaras: Zichen-Zussen-Bolder.
faad: Hoepertingen.
dik: Herstappe.
giet: Beringen.
knats: Nederweert en Montzen.
knoei: Geleen.
knoets: Heerlen.
tap: Jeuk.
pap: Opoeteren.
paperade: Alken.
slons: Herten (bij Roermond).
smeerlapperijs: Hamont.
zomp: Venlo.
leem: Venlo en Oirsbeek.
machei: Neerharen.
kater: Haelen.
mergelslag: Klimmen.
compost (*compos*): Caberg.
rotzooi: Maastricht.
vochtigheid: Sittard.
vuiligheid: Hamont en Oud-Winterslag.
vuiligheids: Zutendaal.

AARDE, GROND

Kaart 103, pag. 304

N 27 (1965) (001c), N 81 (1980) (096), SGV (1914) (01, 45), ZND A1 (1940sq) (150); Heerlen Wb.1, Maastricht Wb., Meeswijk Wl. (009), Meijel Wb. (100), Tungalroy Wb. (219); Boileau, A. (1971), Cuypers, J. (1890a), Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 37 (1962) (034), Veldeke 38 (1963) (082, 084), Veldeke 39 (1964) (009, 028, 093), Veldeke 41 (1966) (068).

De aarde op het veld waarin wordt geteeld.

Vergelijk ook het lemma BOUWVOOR in de aflevering over de landbouw (WLD.I, 1, p. 107).

aarde (ook *eed*, *eer*, *jaad*, *jeer*): freq. in geheel Lb.

teelaarde: Meijel en Venlo.
poestaarde: Tienray en Beesel.
zandaarde: Maastricht.
grond: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Grathem, Guttecoven, Maastricht, Limmel en Venlo.
goede grond: Meijel.
bruine grond: Vlodrop.
zwarte grond: Buchten.
leemgrond: Jeuk.
moergrond (moergrond): Maasbree.
broekgrond: Posterholt en Susteren.
veldgrond: Oirlo.
maasgrond: Venray.
bandgrond: Venlo.
zand (ook *zank*, *zankt*): freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kelmis, Heerlerheide, Heerlen, Remersdaal, Henri-Chapelle, Panningen, Helden/Everlo, Montfort, Grathem, Echt/Gebroek en Maastricht.
bruin zand: Lutterade.
gouden zand: Waubach.
donker zand: Montfort.
donkerbruin goed zand: Ingber.
vochtig zand: Ingber.
maaszand: Stein.
drek: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Guttecoven en Bilzen.
gouden drek: Eys.
giët: Schimmert, Meeuwen, Stein, Kwaadmechelen en Linkhout.
moer: Tungelroy.
modder: Boekend.
slijk: Horn.
leem: Heythuysen en Born.
löss: Venlo.
brak: Stevensweert.

LAAG GROND

Kaart 104, pag. 305

N 81 (1980) (099), SGV (1914) (20), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 29 (1938) (028a/b), ZND A2 (1940sq) (307); Bree Wb. (279), Maastricht Wb. (221).

laag: freq. in heel Lb.
laagje (laagske): Hamont, Neerpelt en Rosmeer.
laag grond (ook *laag grond*): Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen, Ingber, Montfort, Schinnen, Hoensbroek, Schimmert, Echt/Gebroek, Stein, Maastricht, Jeuk en Oirlo.
grondlaag: Velden, Reuver en Beesel.
laag zand: Beesel.
laag aarde: Nieuwenhagen.
laag drek: Kerkrade en Eys.
laaf: verspr. Tongerlds.; ook in Martenslinde.
laang: Borgloon.
bank: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Susteren, Oirsbeek, Weert, Tungelroy, Ell, Kelpen, Boekend, Venlo, Venray en Meerlo.
couche (fr.) (ook *koers*): Mechelen-aan-de-Maas, Lanaken, Maastricht, Riemst, 's-Herenelderen, Genoelselderen, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille, Hechtel, Zonhoven, Hasselt, Heppen, Gelinden, Wellen, Sint-Truiden, Mielenboven-Aalst, Leopoldsburg, Kwaadmechelen en Lommel.
schicht (du.) (*schich*): Nieuwenhagen.
schicht (du.) **aarde:** Vaals.
leem: Venlo.
lodder: Schimmert.
poestaarde: Tienray.
schaal: Leopoldsburg en Opglabbeek.

SLUITEN (GEZEGD VAN DE GROND)

Kaart 105, pag. 305

N 81 (1980) (101).

Hard worden, gezegd van grond.

sluiten: verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Waubach, Wijlre, Eys, Horn, Kwaadmechelen, Venlo, Meijel en Maasbree.

zich sluiten: Ospel en Ell.

vast sluiten: Tungelroy.

hel worden: verspr. Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook in Lutterade, Amstenrade, Opglabbeek, As, Grevenbicht/Papenhoven, Born, Stein, Maastricht en Caberg.

helle grond worden (*helle gronk worden*): Tegelen.

hellen: Pey.

hel maken: Susteren.

hard worden (ook *had wonnen*): Meeuwen, Jeuk, Kwaadmechelen en Venlo.

keihard worden: Oirlo.

vast worden: Meijel en Oirsbeek.

verharden: Maastricht.

dichtslaan (*dichslaan*): Velden en Venlo.

dichtslampen (*dichtslampen*): Meeuwen.

toe slaan: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Weert, Tungelroy, Hunsel en Hoeselt.

toe slampen (*toe slampen*): Maasbree.

toe klinken: Hoensbroek.

toe worden: Velden.

stijf worden: Eys.

korst worden (*kos worden, kost wonnen*): Jeuk, Schinnen en Kerkrade.

verstenen: Sittard.

vervloeren: Susteren, Stein en Schimmert.

uitdrogen: Eys, Vijlen, Vlodrop, Merkelbeek, Schimmert, Mheer, Opglabbeek en Itteren.

drogen: Noorbeek, Terlinden en Ingber.

daaldrogen: Buchten.

bakken: Montfort.

beslagen: Kunrade.

kagen: Gulpen.

kluiten: Sint-Odiliënberg, Moorveld (Waalsen), Geulle en Loksbergen.

ARDUIN, HARDSTEEN —

Kaart 106, pag. 306

N 81 (1980) (102), ZND m (Drieskens); Heyden, L.v.d. (1927).

Harde, meest blauwgrijze kalksteen, gebruikt voor lateien, schampstenen, hoekstenen, enz.

Vergelijk ook WLD II,9 p. 84-86, voor andere steensoorten.

arduin: freq. Maaskemp.; ook in Nieuwenhagen, Moorveld (Waalsen), Oirsbeek, Thorn, Stein, Geulle, Zonhoven en Kwaadmechelen.**ardenner steen:** Sittard.**naamse steen** (ook *aamse, aamse steen*): verspr. Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weert, Hunsel, Meeuwen, Maastricht, Vlijtingen en Boekend.**namurse steen:** Sittard.**kunrader steen** (*koender steen, koenrader stee*): Heerlerbaan/Kaumer en Wijlre.**blauwe steen** (ook *blauwe stee*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Trichterlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Vaals, Teuven, Roermond, Herten (bij Roermond), Meeuwen, Stokkem, Hoeselt en Jeuk.**blauwemse steen:** Caberg.**blauwe hardsteen** (*blauwe hardstee*): Waubach.**harde blauwe steen:** Venlo.**hardsteen:** freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Gulpen, Weert, Tungelroy, Ophoven, Buchten, Born, Stein, Maastricht, Itteren, Velden en Venlo.**helsteen:** Pey en Stein.**helle steen** (ook *helle stee*): Herten (bij Roermond) en Ingber.**natuursteen** (ook *natuurstee*): Venlo en Simpelveld.

granietsteen (*granietsteng*): Ingber.

graniet: Venlo.

maansteen (*maandsteen*):

Merkelbeek.

duppel: Vlodrop.

kalksteen (ook *kalkstee*): Waubach,
Heerlerbaan/Kaumer, Vlodrop en
Ell.

stoepsteen: Schinnen.

KIEZEL, KIEZELSTEEN

Kaart 107, pag. 306

SGV (1914) (17), ZND 01 (1922) (a-m);
Dols, W. (1953), Heyden, L.v.d. (1927),
Veldeke 07 (1932) (302), Veldeke 10 (1935)
(503), Veldeke 15 (1940) (022), Veldeke 17
(1942) (010), Veldeke 33 (1958) (007, 026).

Klein, afgerond (afgesleten) stukje
steen zoals die in ontelbare aantallen
in de grond voorkomen en met name
langs de Maas worden gewonnen.

kiesel (ook *kietsel*): alg. in geheel
Lb.

kieselkje (*kieselke*): Reuver.

kies: Rimburg, Posterholt,
Broeksittard, Doenrade,
Schinveld en Wellerlooi.

kiesderen (mv.; ook *kiesdele*):
Nederweert en Helden/Everlo.

kiesje (*kieske*): Heijen.

kriezel: Hoepertingen, Wellen,
Borgloon en Aalst-bij-St.-
Truiden.

kieselsteen: Roermond en
Echt/Gebroek.

klauw: Sittard.

kuiksteen: Roermond.

grind: verspr. Kleverlds.

GRIND

Kaart 108, pag. 307

SGV (1914) (11), ZND 01 (1922) (a-m);
Kats, J. (1939) (024), Veldeke 37 (1962) (053).

Verzamelaan voor de kleine kiezel-
steentjes uit het lemma KIEZEL.

Vergelijk voor het trefwoord **bakkil-
jon** (Neerpelt) ook WLD II, afl. 9, p.
15: (*brokkeljon*)hamer.

grind: freq. Kleverlds., verspr.

Centr. Maaslds.; ook in
Roermond, Amby, Weert,
Gruitrode, Neeroeteren,
Oplabbeek, Maastricht, Bilzen,
Mopertingen, Hamont, Kaulille,
Peer, Kermt, Beringen, Lottum,
Arcen en Velden.

griezel: Eigenbilzen.

kiesel (ook *kietsel*): freq. Tongerlds.
en Demerkemp., verspr.
Centr. Maaslds. en Bilzerlds.;
ook in Bree Wb. en in Schinnen,
Mheer, Molenbeersel, Lanaken,
Veldwezelt, Kanne, Achel,
Neerpelt, Peer, Herk-de-Stad,
Oostham, Tessengerlo en
Maasbree.

gekapte kiesel: Molenbeersel.

fijne kiesel: Eisdén, Boorseme,
Rekem, Peer en Heusden.

kieselsteentjes (*kieselsteenkes*):
Koersel.

kriezelsteen: Gutshoven en Borgloon.

kriezel: verspr. Truierlds.; ook in
Vliermaalroot, Mettekoven, Heers
en Wellen.

steengruis: Kleine-Brogel, Zolder,
Hasselt, Wellen, Kwaadmechelen
en Linkhout.

gruis: Wellen.

keitjes (*keikes*): Scholen en Sint-
Truiden.

kleine steentjes (*klein steenkes*):
Kessenich en Boorseme.

fijne steentjes (*fijn steenkes*):
Grote-Brogel.

steentjes (*steenkes*): Gelieren/Bret.

steenkatsel: Stokkem.

scharmoelie: Loksbergen.

bakkiljon: Neerpelt.

brikkendrek: Rosmeer.
as: Grote-Brogel en Zonhoven.
asse: Vroenhoven, Zichen-Zussen-Bolder, Hechtel, Lummen, Hasselt, Paal, Ulbeek, Wellen en Nieuwerkerken.
asseraai: Lanaken.
koolasse: Hechtel.
sintelen: Sint-Huibrechts-Lille.
gravie: Werm, Vreeren, Mielenboven-Aalst en Jeuk.
mul: 's-Herenelderen.
trigu (wa.): 's-Herenelderen.
vlees: Zichen-Zussen-Bolder.

MARMER

Kaart 109, pag. 307

N 81 (1980) (104), SGV (1914) (23), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 21 (1936) (007), ZND 38 (1942) (009).

Dicht, fijnkorrelig kalkgesteente dat geschikt is om te bewerken en te polijsten, in bouw- en beeldhouwkunst als grondstof gebruikt. Hoewel etymologisch niet verschillend, zijn de vormvarianten van **marmar** in extenso opgenomen als trefwoord, ook al gezien de vele dubbelvormen in dezelfde plaats. Bij **bimssteen** wordt door de invuller opgemerkt: “ook geschikt om vuile handen schoon te maken”, vergelijk WLD II,9 p. 205, het lemma PUIMSTEEN.

marmar (ook *wermar*): freq. in geheel Lb.

marmarzand: Meijel.

marber: verspr. Maaskemp. en Lonerlds.; ook in Teuven, Schimmert, Mheer, Elen, Eisden, Boorseme, Lanaken, Bilzen, Vliermaalroot, Piringen, Kaulille, Schulen, Kuringen, Hasselt, Paal, Beringen, Tessenderlo, Linkhout en Halen.

marbel: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Rimburch, Gulpen, Tegelen, Horn, Montfort, Vlijtingen, Zolder en Halen.

marmel: Lutterade, Doenrade, Schinveld, Weert, Hunsel, Maaseik, Echt/Gebroek, Herstappe en Heppen.

marmor (du.): Kelmis, Lontzen, Swalmen en Stevensweert.

marm: Kessenich.

marvel: Gingelom, Sint-Truiden en Horpmaal.

malber: verspr. Zuid.Oostlb., Trichterlds. en Bilzerlds.; ook in Zutendaal, Opgrimbie, Rekem, Beverst, Sint-Huibrechts-Hern, Schulen en Hasselt.

malver: freq. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Val-Meer, Koninksem en Loksbergen.

malmer: freq. Tongerlds.; ook in Lanaken, Veldwezelt, Kleine-Spouwen, Grote-Spouwen, Zonhoven en Horst.

malmel: Peer.

malger: Maastricht.

malben: Veldwezelt.

mamel: Peer.

mergelsteen: Ingber.

mergel: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wijlre, Ingber, Beesel, Haelen, Hunsel, Born, Geulle en Caberg.

naamse marmar: Sittard.

naamse steen: Neer.

zandsteen: Grevenbicht/Papenhoven.

kalksteen: Vlodrop.

kunststeen (*kuns-stee*): Kerkrade.

steen: Grote-Brogel.

pastoor: Mechelen-aan-de-Maas en Welkenraedt.

bimssteen: Sittard.

ZWAVEL

Kaart 110, pag. 308

DC 02 (1932) (032), SGV (1914) (47), ZND 08 (1925) (140);

Gronsveld Wb. (477), Heerlen Wb.1, Sittard Wb. (412);
 Daelen, J.v. (1933-41), Mertens, A.M. (1885b), Vossen, H. (zj.hs).

Broze geelachtige licht ontvlambare delfstof, grondstof voor lucifers en andere middelen om vuur aan te maken.

zwavel: freq. in Nl. Lb.; ook in Ophoven, Kanne, Hoeselt, Sint-Huibrechts-Lille, Overpelt en Zonhoven.

zwagel (ook *zwajel*): freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Bleijerheide, Bocholtz, Montzen, Laar, Weert, Hushoven, Echt/Gebroek en Buchten.

zwager: Horst.

zwalf: Hamont.

sofjer: freq. in Belg. Lb. en Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Kerkrade, Spekholzerheide, Welkenraedt en Diergaarde.

pulver: Maastricht en Amby.

PETROLEUM

Kaart 111, pag. 308

N 81 (1980) (106), ZND m (Houben, Marchal, Vanderbeeken);
 Echt Wb. (113), Valkenburg Wb.;
 Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927), Meertens, A.H. (zj.hs), Oudemans, W. (1918), Urlings, R. (zj.hs), Vossen, H. (zj.hs).

Licht ontvlambaar mengsel van verschillende soorten minerale oliën,

vooral gebruikt voor verlichting en als brandstof.

De trefwoorden **kink** en **kinkee** (Sittard) duiden (ook) de lamp aan.

pétrole (fr.; ook *petrol*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns, verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Simpelveld, Holz, Teuven, Ospel, Weert, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Zonhoven, Borgloon, Kwaadmechelen, Loksbergen en Venlo.

pétrole-öl: Ubachsberg.

petrolie: Venray, Maasbree en Venlo.

petroleum (ook *petroleum*): freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Vaals, Steyl en Reuver.

steenolie: Eys, Wittem/Partei, Oirsbeek, Valkenburg en Echt/Gebroek.

steenolig: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade.

steinöl (du.): Sittard.

stinkolie (ook *steenkolie*, *stinkollie*): verspr. Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.

stinkolig: Vlodrop, Sittard en Oirsbeek.

stink-öl: Waubach.

stinkerd: Heerlen, Montfort, Susteren, Geleen, Nederweert, Ospel, Ell en Stein.

gasolie: Venlo en Schimmert.

lampolie: Maastricht.

olie: Reuver, Lutterade, Schimmert, Neeroeteren en Maastricht.

kink: Sittard.

kinkee: Sittard.

palen: Maastricht.

smout: Jeuk en Sittard.

4.3 Water

GRONDWATER

Kaart 112, pag. 309

N 81 (1980) (068);
Kats, J. (1939) (127).

Water dat zich in de grond bevindt, onder meer doordat regenwater door de losse bovengrond tot op een harde laag zakt.

grondwater (ook *grondwasser*, *gronkwasser*, *gronkwater*): alg. in geheel Lb.

grond: Vlodrop.

kwelwater (ook *kwelwasser*):
Simpelveld, Sint-Odiliënberg,
Sittard en Blerick.

kwelm: Sittard, Schinnen en
Klimmen.

zakwater: Weert, Haelen en Stein.

speilaag: Roermond.

waterader (*wateraar*): Itteren.

sprong (*spronk*): Sittard.

wel: Itteren.

BRON

Kaart 113, pag. 309

N 81 (1980) (071), SGV (1914) (05), ZND 01 (1922) (a-m), ZND B2 (1940sq) (375);
Maaseik Wb. (045), Sittard Wb. (393),
Stokkem Wb. (104);
Boileau, A. (1971) (104), Veldeke 04 (1929) (177), Veldeke 14 (1939) (013), Veldeke 25 (1950) (008), Veldeke 39 (1964) (044),
Verheggen, P. (zj.hs).

Natuurlijke opening in de grond waardoor het grondwater opwelt.

bron (ook *boon*): freq. in geheel Lb.

bronnetje (*boornetje*): Eupen.

bronwater: Blerick.

bronsprong: Born.

born (ook *bwoon*): 's Herenelderen,
Membach en Eupen.

sprong (ook *spronk*): freq.
Noord.Oostlb. en Kleverlds.,
verspr. Oost.Zuidlb.,
Zuid.Oostlb., Maaskemp. en
Centr.Maaslds.; ook in Ell,
Kinrooi, Maastricht, Vlijtingen,
Lottum, Velden en Venlo.

wel: freq. Zuid.Oostlb., verspr.
Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb.,
Horns en Kleverlds.; ook in
Simpelveld, Weert, Echt/Gebroek,
Maastricht, Itteren en Venlo.

welbron: Posterholt.

kwel: freq. Zuid.Oostlb., verspr.
Ripuar. en Noord.Oostlb.; ook in
Heerlerbaan/Kaumer, Wijlre,
Montzen, Geulle, Venlo,
Blitterswijk en Tienray.

kwelm: Klimmen en
Heerlerbaan/Kaumer.

ader (*aar*): Susteren, Oirsbeek,
Merkelbeek, Beverlo en
Loksbergen.

fontein: Eigenbilzen, Amby en
Gronsveld.

fonteinetje (*fonteinke*): Beringen.

putje: Kerkrade.

rijzelende bron: Meerssen.

VIJVER

Kaart 114, pag. 310

N 81 (1980) (072).

Klein natuurlijk of gegraven waterbekken, bij voorbeeld in een tuin. Op de kaart zijn de verkleinwoorden onder het grondwoord gebracht.

vijver: freq. Oostlb., verspr.
Oost.Zuidlb., Horns, Zuidgeld.Lb.
en Kleverlds.; ook in Simpelveld,

Weert, Meeuwen, Neeroeteren, Opglabbeek, Stein, Geulle, Maastricht, Caberg en Kwaadmechelen.

vijvertje (*vijverke*): Kunrade, Susteren, Lutterade, Weert, Stein en Venlo.

poel: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds., Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Weert, Hunsel, Thorn, Stevensweert, Opglabbeek, Eigenbilzen, Vlijtingen, Hoeselt, Loksbergen, Berlick en Venlo.

poeltje (*poelke*): Kerkrade, Heerlerbaan/Kaumer, Kapel-in-'t-Zand en Nieuwstadt.

wijer: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Maaskemp.; ook in Simpelveld, Holz, Vaals, Teuven, Tungalroy, Stein, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Zonhoven, Jeuk, Kwaadmechelen en Venlo.

viswijer: Meijel.

wijert: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Wijlre, Thorn, Echt/Gebroek, Geulle en Iitteren.

wijertje (*wijerke*): Heythuysen, Hoensbroek, Amby, Weert, Ell, Maastricht en Vlijtingen.

kuil: verspr. Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Ingber, Heythuysen, Roermond, Susteren, Noorbeek, Terlinden, Ospel, Weert, Tungalroy, Kelpen, Haler, Meeuwen, Gruitrode, Opglabbeek, Grevenbicht/Papenhoven en Venlo.

waterkuil: As.

kuiltje (*kuilke*): Vijlen, Nieuwstadt, Mheer en Venray.

koet: Gruitrode en Opglabbeek.

waterkoet: Gruitrode en As.

meert: Born.

ven: Heythuysen.

gat: Venlo.

POEL, PLAS

N 27 (1965) (023a), SGV (1914) (28), ZND 08 (1925) (047), ZND m (Driesskens, Langohr, Raymaekers, Welter); Sittard Wb. (481), Valkenburg Wb., Venray Wb. (434); Boileau, A. (1971) (099), Heyden, L.v.d. (1927), Veldeke 03 (1928) (133), Veldeke 07 (1932) (334), Veldeke 12 (1937) (062), Veldeke 13 (1938) (072), Veldeke 20 (1945) (005, 017), Veldeke 22 (1947) (005), Veldeke 26 (1951) (017), Veldeke 31 (1956) (050), Veldeke 32 (1957) (054).

Natuurlijke geringe hoeveelheid regenwater die op de grond blijft liggen.

poel: alg. geheel NL. Lb.; ook in Remersdaal, Henri-Chapelle en Halen.

poeltje (*poelke*): Maastricht.

poede: Eupen.

poet: Eupen.

kuil: Leunen, Oirlo en Berg-en-Terblijt.

plas: Stokkem en Loksbergen.

plats: Montzen.

wijer: Zelem en Halen.

wijertje (*wijerke*): Beringen.

plei: Valkenburg.

ven: Meldert.

waats: Sittard.

waterkoet: Beringen.

watertjes: Maastricht.

KREEK, STILSTAAND WATER

N 81 (1980) (076); Verheggen, P. (zj.hs).

Kaart 115, pag. 310

Klein, smal, veelal stilstaand water, vaak een overblijfsel van een overstroming of van de vroegere loop van een rivier.

kreek: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Simpelveld, Nieuwenhagen,
Beesel, Roermond, Thorn, Stein,
Geulle, Maastricht en Meijel.

rivierarm: Nunhem.

oude rivierarm: Velden.

beekarm: Nunhem.

dode arm: Beesel en Haelen.

oude arm (*aaie arm, ouwe arm*):

Stevensweert en Posterholt.

arm: Haelen.

dode, een -: Haelen.

bedding: Heerlerbaan/Kaumer en
Wijlre.

oud bed: Bunde.

oude beek (*ouw beek*): Vlodrop.

oude maas (*aa maas*): Herten
(bij Roermond).

bijmaas: Maastricht.

beek: Tegelen en Venlo.

beekje (*beekske*): Boekend en Eys.

stilstaand water: Roermond.

goot met water: Ingber.

scheut water: Venlo.

scheut broek: Venlo.

gracht: Loksbergen.

graaf: Grevenbicht/Papenhoven en
Kerkrade.

vloetsgraaf: Schimmert.

grubbe: Susteren.

uitham: Maastricht.

poel: Waubach, Montfort, Posterholt,
Sittard, Schimmert, Hunsel, Ell,
Ophoven, Buchten en Caberg.

poeltje (*poelke*): Schinnen en
Waubach.

kuikenpoel: Stein.

plas: Venlo.

meer: Merkelbeek.

wijer: Maasniel en Vaals.

wijert: Reuver.

slenk: Swalmen en Montfort.

slond: Klimmen.

sloot: Born.

slootje: Grevenbicht/Papenhoven.

ven: Meijel en Echt/Gebroek.

zomp: Venray.

drenk: Itteren.

kuil: Horn, Heel, Lutterade, Venlo
en Meerlo.

por: Sittard.

slak: Susteren.

sloep: Stein.

WIEL, KOLK

N 81 (1980) (073).

Kolk of plas die na een dijkbreuk is
ontstaan of is overgebleven na een
overstroming.

wiel: Weert, Haelen en Thorn.

kolk (ook *kouk*): Roermond,
Montfort, Schimmert, Hunsel,
Ell, Kwaadmechelen, Gennepe en
Tienray.

poel: verspr. Oostlb. en Trichterlds.;
ook in Simpelveld, Kerkrade,
Vaals, Wijlre, Eys, Gulpen,
Teuven, Ophoven, Echt/Gebroek,
Stein, Venlo en Meijel.

poel water: Eys en Wittem/Partei.

waterpoel: Blerick.

poeltje: Stein.

ondergelopen stuk: Venlo.

overloop: Maastricht.

wijer: Heer.

wijert: Nieuwstadt.

kreek: Geulle en Moorveld
(Waalsen).

kuil: Born en Ingber.

gat: Loksbergen.

del: Buchten.

dompel: Sittard.

inham: Susteren.

meer: Meijel en Merkelbeek.

ven: Meijel.

plas: Meijel en Horn.

kronkel: Susteren.

waats: Brunssum.

zomp: Venray.

DRAAIKOLK

Kaart 116, pag. 311

N 81 (1980) (074);

Dolmans, H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b),
Vrijdag, E. (1950-57).

Kolk, plaats in water waar een snel
ronddraaiende stroom is die voorwer-
pen kan meeslepen en naar beneden
trekken.

Mannetje haak: toelichting van de
invuller: “naar het verhaal dat
iemand je daar naar beneden trekt
met een haak”.

draaikolk (ook *draaienkolk*,
draaikouk, *dreekkolk*): freq.
Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr.
Maaskemp., Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.; ook in Simpelveld,
Kerkrade, Ospel, Weert, Thorn,
Stein, Maastricht, Caberg, Itteren,
Zonhoven en Kwaadmechelen.

kolk (ook *kouk*): freq. Oostlb.,
verspr. Horns, Centr.Maaslds. en
Kleverlds.; ook in Simpelveld,
Waubach, Wijre, Epen,
Meeuwen, Opglabbeek,
Maastricht, Bunde, Itteren,
Hoeselt, Jeuk, Loksbergen en
Venlo.

konkel: verspr. Oost.Zuidlb. en
Zuid.Oostlb.

draaiier: Heer.

draaiing: Weert.

draaipeel: Gulpen.

kronkel: Susteren.

mannetje haak: Kapel-in-'t-Zand.

neer: Grathem,
Grevenbicht/Papenhoven en
Maastricht.

nering: Swalmen.

stroedel: Vaals.

SLOOT, GREPPEL

RND 8 (067), ZND m (Franssen, GrGr,
Houben, Raymaekers);
Heerlen Wb.1, Valkenburg Wb.;
Boileau, A. (1971), Daelen, J.v. (1933-41),
Heyden, L.v.d. (1927), Mertens, A.M.
(1885b), Veldeke 08 (1933) (371), Veldeke 09

(1934) (465), Veldeke 10 (1935) (510),
Veldeke 40 (1965) (046), Veldeke 43 (1968)
(084), Verheggen, P. (zj.hs).

Gegraven afwatering.

Bij de opgave **duivelsput**

(Valkenburg) tekent de invuller aan:
“vond men bij ieder dorp”; de juiste
betekenis is echter duister.

sloot: Venlo en Echt/Gebroek.

graaf: verspr. Geullds; ook in
Heerlen, Heerlen, Maasniel,
Sittard, Valkenburg,
's-Gravenvoeren, Echt/Gebroek
en Eijsden.

gracht (*graat*): Henri-Chapelle.

goot: Maastricht, Valkenburg en
Heerlen.

greb: 's-Gravenvoeren, Rekem,
Hasselt en Loksbergen.

grub: Heerlen, Sittard, Valkenburg,
Heer en Maastricht.

votsel: Valkenburg.

boots: Sittard.

grauw: Grathem.

kal: Helden/Everlo.

rabat: Helden/Everlo.

slak: Sittard.

zipp: Sittard.

duivelsput: Valkenburg.

OEVER

Kaart 117, pag. 311

DC 02 (1932) (034), N 81 (1980) (077), SGV
(1914) (26);
Tungelroy Wb. (341).

Zoom van het land aan de zijde van
het water, gezegd van een rivier, van
een meer, enz.

oever (ook *doever*, *hoever*): freq. Nl.
Lb.; ook in Meeuwen.

oeverkant: Mheer.

oeverberg: Kessel.

oeverenwal: Maastricht.

oeverhang: Sint-Odiliënberg.
oeverhelling: Echt/Gebroek en Gulpen.
oeverloop: Geleen.
kant (ook *kank*): freq. in geheel Nl. Lb. en Maaskemp.; ook in Ophoven, Eigenbilzen, Hoeselt, Zonhoven, Jeuk, Kwaadmechelen en Loksbergen.
walkant: Venlo en Roermond.
waterkant (ook *waterkank*): Heerlen, Nieuwenhagen, Roermond, Susteren, Sweikhuizen, Hoensbroek, Maastricht, Blerick en Merselo.
kanthelling: Horn.
kantschoor: Horn.
aan de kant: Oirlo en Ingber.
aan die kant: Neerharen.
aan get water: Gulpen.
afgaande kant: Griendtsveen.
afkant: Blitterswijk.
boord (ook *bood*): verspr. Oostlb. en Trichterlds.; ook in Kerkrade, Heerlen, Wijlre, Weert, Stramproy, Tungalroy en Hunsel.
bekenboord: Tungalroy en Hunsel.
schoor: Beegden, Heel, Herten (bij Roermond), Pey, Meerssen, Berg-en-Terblijt, Thorn, Stevensweert, Echt/Gebroek, Grevenbicht/Papenhoven, Buchten en Borgharen.
wal: Steyl, Haelen, Posterholt, Pey, Stein, Lottum, Blerick, Venlo, Well en Meerlo.
maaswal: Venlo.
klif (ook *klip*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Belfeld, Beesel, Posterholt en Grubbenvorst.
klip: Lottum.
hangen van het klif: Schinveld.
talud: Susteren, Schimmert, Valkenburg, Ell, Laak, Genooi/Ohé, Obbicht en Gennep.
rand (ook *rank*): Spekholzerheide, Bleijerheide, Rimborg, Reuver, Valkenburg, Weert en Lottum.
berm: Ospel en Weert.
afloop: Venray.

afzak: Blitterswijk.
dijk: Weert en Stein.
kade: Venlo.
graaf: Doenrade en Puth.
slak: Sittard.
wierd: Venlo.
zij: Koningsbosch.
droge, het -: Venlo.
inzich: Swolgen.
bach (du.): Vijlen.

VOORDE, DOORWAAD- BARE PLAATS

Kaart 118, pag. 312

N 81 (1980) (079), N 90 (1982) (036), ZND m (Matthys).

voorde (ook *vood*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montfort, Weert, Ell, Stein, Maastricht, Sint-Truiden, Jeuk, Velden, Venlo, Sevenum en Maasbree.
voordje (*voorke*): Loksbergen.
doorwaadplaats: Schimmert.
gewaad: Kwaadmechelen en Pey.
waard (ook *waai*): Heel, Herten (bij Roermond), Sittard, Merkelbeek, Maastricht, Venlo en Venray.
waardplaats: Thorn en Montfort.
waardpad: Melick.
waardbeek: Sint-Odiliënberg.
doorwaden: Meijel.
doorsteek: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Roermond, Tungalroy, Bree, As, Guttecoven, Stein, Maastricht en Jeuk.
doorgang: Zonhoven.
doorloop: Weert.
doorlaat: Montfort.
doorvaart: Tungalroy en Montfort.
doorgang (*durchgang*): Ingber en Teuven.
doorsteek (*durchsteek*): Simpelveld, Heerlerbaan/Kaumer, Eys en Epen.
oversteek: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Gulpen, Lutterade,

Oirsbeek, Schimmert, Tungalroy,
Thorn, Stevensweert,
Opglabbeek, As, Born, Stein,
Maastricht, Itteren en Meijel.

oversteekplaats: Schimmert.

overgang: Vlodrop.

overloop: Kerkrade.

ondiepte (ook *ondiepe*): Hoeselt en
Schimmert.

ondiepe plaats: Waubach, Beesel,
Nieuwstadt, Klimmen, Velden en
Venlo.

ondiep stuk: Oirlo.

ondiep water: Vijlen.

karrenweg: Maastricht.

draai: Wijlre.

kwaagt: Ospel.

grind: Grevenbicht/Papenhoven.

afvoer: Maastricht.

brug: Thorn.

INHAM

N 81 (1980) (083).

In het land inspringend gedeelte van
een zee, meer of rivier.

inham (ook *iham*): freq. in Nl. Lb.,
verspr. in Belg. Lb.

insprong (*inspronk*): Loksbergen.

uitsprong: Gruitrode en
Opglabbeek.

waard: Itteren.

wassing: As.

staart: Venray.

krib: Venlo en Maastricht.

KRIB IN DE RIVIER

Kaart 119, pag. 312

N 81 (1980) (084);

Vreuls, E. (zj.hs).

Dam van rijswerk, stenen en aarde
om de bedding van een rivier te ver-
smallen en zo de stroom te verster-

ken, loodrecht of schuin op de oever
aangebracht.

krib: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb.,
verspr. Centr.Maaslds. en
Kleverlds.; ook in Weert, Hunsel,
Stevensweert, Maastricht, Velden,
Boekend en Venlo.

kribje (*kribske*): Pey.

bat: verspr. Oost.Zuidlb. en
Zuid.Oostlb.; ook in Sittard,
Grevenbicht/Papenhoven en
Bunde.

dam (ook *damp*): Eys, Moorveld
(Waalsen), Wijnandsrade,
Neeroeteren, Stein, Geulle,
Maastricht en Loksbergen.

badding: Gulpen.

tuinwerk: Montfort.

rijswerk: Montfort.

rijzen: Herten (bij Roermond).

wering: Merkelbeek.

flussverengung (du.): Vaals.

uitham: Maastricht.

dijk: Eys, Moorveld (Waalsen),
Geulle, Maastricht en Itteren.

dijkje (*dijkske*): Thorn en Lutterade.

stei: Simpelveld.

talud: Ell.

tui: Montfort.

De volgende opgaven zijn bijvoeglij-
ke naamwoorden:

afgedamd: Meijel.

met goetsen afgezet: Ingber.

ZANDBANK

Kaart 120, pag. 313

N 81 (1980) (082).

Hoger gelegen zanderige bodem in
een rivier of meer.

zandbank (ook *zankbank*): freq.
Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.,
Maaskemp. en Centr.Maaslds.;
ook in Simpelveld, Kerkrade,

Vaals, Thorn, Stevensweert, Maastricht, Caberg, Zonhoven, Jeuk, Boekend, Venlo, Meerlo en Meijel.

bank: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Weert, Tungalroy, Hunsel, Guttecoven, Stein, Itteren, Kwaadmechelen, Velden, Venray, Tienray en Sevenum.

zandplaat (ook *zankplaat*): verspr. Oostlb.; ook in Waubach, Heerlerbaan/Kaumer, Gulpen, Geulle, Maastricht, Blerick en Meijel.

plaat: Roermond, Schimmert, Ell, Ophoven en Venlo.

zandkop: Herten (bij Roermond).

hoogte in get water (*hoogde*): Ingber.

droge plek: Kapel-in-'t-Zand.

eiland: Meijel, Bunde en Itteren.

eilandje: Montfort.

visplaat: Maastricht.

rug: Stein.

grind: Grevenbicht/Papenhoven.

SLIB, RIVIERBODEM ———

Kaart 121, pag. 313

N 81 (1980) (080), SGV (1914) (33, add).

Geheel van de bodembestanddelen die door water worden meegevoerd of zich uit water op de bodem hebben neergezet, wanneer het nog niet verhard is.

Op de kaart zijn alleen de trefwoorden opgenomen die minstens zeven maal voorkomen.

slib: freq. Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Simpelveld, Meeuwen, As, Maastricht, Limmel, Hoeselt en Zonhoven.

slibsel: Swalmen en Maastricht.

aanslibsel: Thorn, Stevensweert en Schimmert.

toeslibsel: Buchten.

slijk: freq. Oostlb., verspr. Trichterlds. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Ingber, Ospel, Weert, Kelpen, Thorn, Maasbracht, Meeuwen, As, Grevenbicht/ Papenhoven, Kwaadmechelen, Lottum en Venlo.

slimp: Herten (bij Roermond).

slijm: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Blitterswijk.

sloep: Sint-Odiliënberg, Sittard, Weert, Ell en Echt/Gebroek.

sloeper: Schimmert.

sloeber: Beesel en Heerlen.

sloever: Kerkrade, Heerlen, Schinnen, Klimmen en Buchten.

sloek: Puth.

sladder: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Opglabbeek, Bunde en Itteren.

slabber: Geulle, Moorveld (Waalsen) en Schimmert.

schlamm (du.): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Vaals, Nieuwenhagen, Rimborg, Mechelen, Vlodrop, Tungalroy en Venlo.

modder: Ingber, Epen, Bingelrade, Merkelbeek, Weert, Hunsel, Maastricht, Caberg, Borgharen, Venlo, Gennep en Meerlo.

todder: verspr. Centr.Maaslds.; ook in Roermond, Herten (bij Roermond), Swalmen, Sittard en Oirsbeek.

lodder: Lutterade.

slons: Maasbracht, Susteren en Meerssen.

prats: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Holz, Caberg en Itteren.

prat: Heek, Epen en Teuven.

moer: Heerlen, Gulpen, Brunssum, Hoensbroek en Jeuk.

moeras: Vijlen.

moos: Loksbergen.

beekzand: Meeuwen.

beekvaagsel: As.

blubber: Haler en Eys.

drabbik: Venray.

dras: Nieuwstadt en Geleen.

vloot: Schinveld.
leem: Venlo.
maai: Simpelveld, Mheer en Ingber.
mog: Epen.
drijfzand: Wijlre.
brei: Eys en Wittem/Partei.
knoei: Bingletrade en Heek.
knoets: Heerlen en Eys.
rommel: Oirlo.
rotzooi: Oirlo.

VUIL WATER

Kaart 122, pag. 314

N 81 (1980) (067).

vies water: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Vaals, Teuven, Beesel, Posterholt, Guttecoven, Geulle, Maastricht, Hoeselt, Venlo, Gennep en Oirlo.
vuil water: freq. Noord.Oostlb.; ook in Heerlen, Gulpen, Sittard, Doenrade, Schimmert, Weert, Thorn, Stevensweert, Bree, Meeuwen, Maastricht, Itteren, Boekend en Venlo.
vuil, smerig water: Reuver.
vuil waswater: Geulle en Moorveld (Waalsen).
smerig water: verspr. Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Hoensbroek, Amby, Tungalroy, Caberg, Eigenbilzen, Vlijtingen, Blerick en Venlo.
nut water: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wijlre, Ospel, Grevenbicht/Papenhoven, Buchten en Geulle.
onnut water: Eys en Ingber.
schmutzwasser (du.): Simpelveld.
vettig water: Beesel.
vleddig water: Kerkrade.
zompig water: Sweikhuizen.
zompwater: Ell en Lutterade.
brak water: Waubach, Susteren, Doenrade, Thorn, Loksbergen en Venray.

stortwater: Sevenum.
gietwater: Heer, Gronsveld, As, Maastricht, Velden, Venlo en Meijel.
gietachtig water: Maasbree.
drekwater: Merkelbeek.
mooswater: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Montfort, Bree, Meeuwen, Neeroeteren, Zonhoven, Jeuk en Kwaadmechelen.
moerig water: Roermond.
gemoerd water: Simpelveld, Eys, Montfort, Mheer, Haler, Opglabbeek en Venray.
bruin water: Stein.
broei (brui): Klimmen.
schraa water: Epen.
troebel water: Ten-Esschen/Weustenrade.
modderwater: Nieuwenhagen.
sladderwater: Stein.
sladder: Bunde.
luter: Moorveld (Waalsen), Gruitrode, Opglabbeek, As en Geulle.
modder: Susteren.
modderpoel: Stein en Nieuwenhagen.
todder: Tegelen en Hunsel.
slijk: Ophoven.
slijkgeul: Opglabbeek.
stortslijk: Sevenum.
slink: Heerlerbaan/Kaumer.
slond (slonk): Heerlerbaan/Kaumer.
aanspoel: Born.
giet: Gruitrode en Opglabbeek.
aalzeik (naalzeik): Holz.

VUIL IN SLOTEN OF TEGEN DIJKEN

N 81 (1980) (081).

Er is geen gebiedsvorming opgetreden in dit lemma.

rommel: Klimmen, Ospel, Buchten en Maasbree.
rotzooi: Montfort, Vlodrop, Klimmen, Thorn, Buchten, Stein, Maastricht, Velden en Meijel.

rotzooi en nuttigheid: Ingber.
nuttigheid: Meijel.
vuiligheid: As.
uitvaagsel: Meijel.
drift (ook *drijf*): Horn, Schimmert, Ophoven en Zonhoven.
aandrijfsel: Gennep.
drijfsel: Weert.
gedrijf: Itteren.
drijfriet: Maastricht.
wier: Beesel en Vaals.
vloot: Herten (bij Roermond).
vlootgras: Grevenbicht/Papenhoven.
vlootstro: Stevensweert.
bras: Heerlerbaan/Kaumer, Heer, Ell en Meijel.
luus en wier: Kapel-in-'t-Zand.
luus: Loksbergen, Stein en Kerkrade.
sloeper: Eys.
sloever: Eys.
todder: Neer.
sladder: Opglabbeek en Born.
bocht: Venray.
drek: Tegelen, Venlo en Beesel.
groene drek: Venlo.
knoei: Montfort.
moer: Gruitrode en Sittard.
moos: Tungelroy.
zomp: Lutterade en Schimmert.
giet: Meijel.
dik: Kwaadmechelen.
kruid: Hunsel.
reek: Stein.
slijk: Sevenum, Thorn en Sittard.

GOLF

Kaart 123, *pag. 314*

N 81 (1980) (088, 089).

golf: freq. in geheel Nl. Lb.; ook in Meeuwen, Neeroeteren, Eigenbilzen, Zonhoven, Jeuk en Kwaadmechelen.
golfje (*golfke, gulfke*): Susteren, Schinnen, Stein, Venray en Meijel.

baar: Gulpen, Susteren, Ophoven, Bree, Born, Stein, Zonhoven en Loksbergen.
zwalp: Venlo.
wel: Kerkrade, Holz en Vaals.
waag: Nieuwenhagen.
rimpel: Thorn en Maastricht.
kopje (*kopke*): Weert en Stein.

GOLVEN (ww.)

N 81 (1980) (089).

golven: alg. in geheel Lb.
baren: Loksbergen.
wellen: Kerkrade en Vaals.
zwalben: Itteren.
op en neer gaan: Waubach, Vlodrop, Schimmert en Meeuwen.
rijzen en dalen: Roermond.
wassen en zakken: Neer, Grevenbicht/Papenhoven en Stein.
klotsen: Oirlo, Venlo en Hoeselt.
kletsen: Gruitrode.
wagen: Nieuwenhagen.
zwoepelen: Montfort.

VLOED, HOOGTIJ

Kaart 124, *pag. 315*

N 81 (1980) (085), ZND A2 (1940sq) (348).

Het wassen van het water van de zee en de toestand van hoog water.

hoogwater (ook *hoogwasser*): freq. in Nl. Lb.; ook in Meeuwen, Kwaadmechelen en Loksbergen.
vloed: freq. Oostlb.; ook in Simpelveld, Vaals, Nieuwenhagen, Waubach, Eys, Tungelroy, Kelpen, Ophoven, Neeroeteren, Buchten, Guttecoven, Stein, Hees, Maastricht, Tongeren, Overpelt,

Helchteren, Zonhoven, Paal,
Mielen-boven-Aalst, Jeuk,
Kwaadmechelen, Venlo, Gennep
en Meijel.

hoogtij (ook *hoogtig*): Montfort,
Weert, Meeuwen, Echt/Gebroek
en Geulle.

hoog getij: Heerlerbaan/Kaumer.

was: Steyl, Reuver en Swalmen.

wassend water: Maastricht.

groot water: Iteren.

hoge waterstand: Maastricht.

waag: Stein.

De volgende opgaven zijn werk-
woordelijke uitdrukkingen:

wassen: Ingber, Horn, Herten (bij
Roermond), Lutterade, Moorveld
(Waalsen), Schimmert, Weert,
Stevensweert, Geulle en
Maastricht.

opkomen: Weert.

de beek staat hoog: Meeuwen.

de maas is uit: Maastricht.

het is hoog: Venray.

SPRINGVLOED

N 81 (1980) (086).

Hoge waterstand die ontstaat als zon-
en maanvloed samenwerken.

springvloed: verspr. Oost.Zuidlb.;
ook in Vaals, Kapel-in-'t-Zand,
Vlodrop, Schimmert, Klimmen,
Ophoven, Thorn, Buchten,
Geulle, Maastricht, Gennep en
Meijel.

springtij (ook *sprintij*): verspr.
Zuid.Oostlb.; ook in Beesel,
Horn, Montfort, Kelpen, Thorn,
Meeuwen, Born, Jeuk en Meijel.

springgetij: Meijel, Stein en

Heerlerbaan/Kaumer.

giertij: Kwaadmechelen.

gierstroom: Schimmert.

vloed: Merkelbeek.

getij: Maastricht.

hoog en laag water: Schimmert.

hoog water: Lutterade, Hoensbroek
en Maastricht.

EB, LAAGTIJ

Kaart 125, pag. 315

N 81 (1980) (087).

Het teruggaan van het water van de
zee en de toestand van laag water.

eb: freq. Oostlb.; ook in Simpelveld,
Vaals, Waubach, Eys, Gulpen,
Weert, Tungalroy, Kelpen,
Ophoven, Meeuwen, Neeroeteren,
Echt/Gebroek, Buchten, Stein,
Maastricht, Zonhoven,
Kwaadmechelen, Venlo, Gennep
en Meijel.

laag water: verspr. Oost.Zuidlb.,
Oostlb. en Centr.Maaslds; ook in
Simpelveld, Tungalroy, Thorn,
Meeuwen, Maastricht, Caberg,
Jeuk, Kwaadmechelen,
Loksbergen, Velden, Venlo,
Tienray, Meijel en Maasbree.

val: Steyl, Geulle en Moorveld
(Waalsen).

teruggang: Kerkrade.

De volgende opgaven zijn werk-
woordelijke uitdrukkingen:

zakken: Reuver, Horn, Montfort,
Weert en Guttecoven.

vallen: Weert en Iteren.

afgaan: Iteren.

het gaat terug: Ingber.

het is laag: Venray.

het water zakt: Oirlo.

min water in de beek: Meeuwen.

5 Ruimte

PLAATS, RUIMTE

Kaart 126, pag. 316

SGV (1914) (28), ZND m (Dupont, GrGr, Houben, Welter);
Kerkrade Wb. (059), Maastricht Wb. (338),
Meerlo-Wanssum Wb. (223), Sint-Truiden
Wb. (193, 194), Tungalroy Wb. (338);
Daelen, J.v. (1933-41), Urlings, R. (zj.hs),
Veldeke 13 (1938) (032).

Algemene bepaling van een plaats in de ruimte.

Bij **schallij** (Bree) staat aangetekend: "open ruimte achter het huis".

plaats: alg. in Nl. Lb.; ook in Bree en Sint-Truiden.

plak: Meerlo-Wanssum Wb. en in Hasselt en Sint-Truiden.

oord (*ood*): Kerkrade Wb.

baan: Geleen.

plei: Montzen en Eupen.

punt: Maastricht.

stel: Kerkrade Wb.

schallij: Bree.

AANWEZIGHEID

N 91 (1982) (197).

Het voorhanden zijn in de ruimte, op een bepaalde plaats.

Woordsoorten staan dooreen, er zijn voornamelijk werkwoorden opgegeven.

aanwezigheid: Maastricht en Klimmen.

aanwezig: Stein.

present zijn (ook *perzent zijn*):
verspr. Noord.Oostlb.; ook in Epen, Doenrade, Merkelbeek, Schimmert, Tungalroy, Echt/Gebroek, Maastricht, Horst en Sevenum.

presentie: Susteren, Oirsbeek, Mheer, Bree, Maastricht en Sevenum.

antwoord (ook *antwood*): Susteren, Gulpen en Ingber.

daar zijn: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Ell, Thorn, Opglabbeek, Guttecoven, Urmond, Geulle, Maastricht, Loksbergen, Blerick en Venlo.

daarbij zijn: Neer, Melick en Wijlre.

bij zijn: Diepenbeek.

er zijn: Zonhoven.

hier zijn: Reuver, Swalmen, Montfort, Schimmert, Thorn, Opglabbeek en Eksel.

van de partij zijn: Velden.

voorradig zijn: Reuver.

ERGENS, HIER OF DAAR

Beverlo Wb. (071), Bree Wb. (186, 328), Diepenbeek Wb. (171), Eupen Wb. (133), Gennep Wb. (131), Hasselt Wb. (129), Heerlen Wb.1 (028), Kerkrade Wb. (020), Maastricht Wb. (092, 153), Meerlo-Wanssum Wb. (106, 214), Niel-bij-St.Truiden Wl.

(495), Sint-Truiden Wb. (099, 122), Sittard Wb. (152), Stokkem Wb. (082), Tegelen Wb. (107), Tongeren Wb. (142), Tungalroy Wb. (339), Venlo Wb. (207), Venray Wb. (405), Weertlands Wb. (021, 091);
 Cuypers, J. (1890a), Daelen, J.v. (1933-41), Dols, W. (1953) (198), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (110, 142), Mertens, A.M. (1885b), Urlings, R. (zj.hs), Vossen, H. (zj.hs).

Het verwerkte materiaal is alleen afkomstig uit plaatselijke woordenboeken en monografieën, er is geen enquête-materiaal voorhanden.

ergens (ook *erges*): freq. in geheel Lb.

ergend: Meerlo-Wanssum Wb., Venlo Wb. en Venray Wb.

ergets: Kerkrade Wb.

erge: Kerkrade Wb.

ernt: Venray Wb.

end: Gennep Wb.

evers: Weertlands Wb.

erres: Eupen, Tungalroy, Diepenbeek en Tongeren.

erverans: Hasselt.

ergerans: Sint-Truiden en Hasselt.

ieverans: Maastricht, Beverlo, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.

hier en daar: Bree Wb.

ELDERS, ERGENS ANDERS

ZND 44 (1946) (045), ZND m (Vanderbeeken);

Bree Wb. (063, 328), Hasselt Wb. (126), Maastricht Wb. (089), Stokkem Wb. (082), Tungalroy Wb. (339), Venray Wb. (046, 646).

ergens anders (ook *ergens anders*): freq. Maaskemp., verspr. Centr.Maaslds., Dommellds., Demerkemp. en Lonerlds.; ook in Kessenich, Ophoven, Rosmeer, Diepenbeek en Tongeren.

erres anders: verspr. Lonerlds.; ook in Zutendaal, Vroenhoven, Martenslinde, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Beverst en Hoeselt.

ergerans anders: Montenaken.

ieverans anders: Genk, Overpelt, Stal, Hasselt, Sint-Lambrechts-Herk en Voort.

iever anders: Meldert.

elders: Maastricht.

anders: Venray Wb.

op een ander (ook *op een andert*): verspr. Demerkemp.; ook in Bree Wb. en in Stokkem, Peer, Eversel, Borgloon, Gingelom en Sint-Truiden.

op een andere plek: Halen.

op andere plek: Genk.

op andere plaatsen: Tungalroy, Maaseik en Mheer.

op andere plakken: Neerpelt.

in ander streek: Genk.

in ander land: Genk.

aan wijders: Genk.

daar ginder: Stal.

ginder: Wellen.

vreemd: Venray Wb.

PLAATS MAKEN

Kaart 127, pag. 316

N 91 (1982) (203);
 Kerkrade Wb. (059).

Ruimte beschikbaar maken, ruimte vrij maken.

plaats maken: verspr. in geheel Lb.

ruimte maken: Hoensbroek.

ruimen: Kerkrade Wb. en in Swalmen, Klimmen, Noorbeek, Terlinden en Maastricht.

inruimen: Tungalroy.

ontruimen: Doenrade.

opschuiven: Nieuwenhagen, Gulpen, Ingber, Reuver, Nieuwstadt, Oirsbeek, Klimmen, Weert,

Kelpen, Grathem, As, Urmond,
Maastricht, Venray en Sevenum.
schuiven: Heerlen, Susteren, Sittard,
Oirsbeek en Maastricht.
opschikken: Heythuysen.
schikken: Meijel.
zich schikken: Maasbree.
roetsen: Heerlen.
schavelen: Born.
vrijmaken: Maastricht.

BLIJVEN WACHTEN —————

DC 37 (1964) (005), N 91 (1982) (199, 200),
ZND 25 (1937) (011);
Kerkrade Wb. (010).

Ergens blijven tot er iemand komt of
er iets gebeurt.

blijven: freq. in geheel Lb.
verblijven: Maastricht.
wachten (ook *waden*): freq. Oostlb.,
verspr. Oost.Zuidlb., Horns,
Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook
in Kerkrade, Weert, Meeuwen,
Opglabbeek, As, Maastricht,
Diepenbeek, Hoeselt, Eksel,
Houthalen, Zonhoven, Jeuk,
Velden, Blerick en Venlo.
zitten wachten: Hoensbroek.
afwachten: Maastricht.
wijlen: Venlo, Schinnen en Heerlen.
verwijlen: As en Doenrade.
beiden (*beien*): Epen, Klimmen,
Noorbeek, Terlinden en
Maastricht.
planken: Stein.
paalhouden: Melick en Heerlen.
schilderen: Maastricht.
posten: Wijlre.
tukken: Meijel, Ospel en Tungalroy.
trekken: Weert.
letten: Tungalroy.
stilhouden: Klimmen.
halt houden: Meijel.
stoppen: Meijel, Maastricht en
Klimmen.

BLIJVEN HANGEN, BLIJVEN PLAKKEN —————

Kaart 128, pag. 317

N 91 (1982) (201).

Ergens hinderlijk lang blijven tot er
iemand komt of er iets gebeurt, als-
maar niet willen vertrekken.

blijven plakken: Neer, Reuver,
Kapel-in-'t-Zand, Hoensbroek,
Hulsberg, Opglabbeek, As,
Maastricht, Velden en Oirlo.
plakken blijven: Kerkrade, Wijlre,
Geleen en Maastricht.
plakken: freq. Oostlb. en verspr. in
rest van Lb.
blijven hangen: Klimmen,
Tungelroy, As en Maastricht.
hangen blijven: Maastricht,
Noorbeek en Terlinden.
blijven: verspr. Kleverlds.; ook in
Maastricht.
blijven zitten: As.
kleven blijven: Eys.
kleven: Heerlen, Nieuwenhagen,
Eys, Montfort, Brunssum,
Hoensbroek, Zonhoven en Venlo.
pleisteren: verspr. Zuid.Oostlb.; ook
in Heerlen, Montfort, Ophoven en
Thorn.
blijven hokken: Reuver.
hokken: Heerlen.
hungelen: Neer.
sajelen: Susteren.
vlekken: Tungalroy.
niet weg te slaan zijn: Oirlo.
vastgeplakt zijn: Gulpen en Ingber.

LEEG, NIETS BEVATTEND

Kaart 129, pag. 317

DC 03 (1934) (016/2), N 91 (1982) (194,
202), ZND 37 (1941) (022);
Bree Wb. (053), Tongeren Wb. (003);

Daelen, J.v. (1933-41), Kats, J. (1939) (022, 035, 041, 085).

Gezegd van een ruimte waar niets of niemand aanwezig is.

Naast algemene antwoorden, zijn ook heel specifieke antwoorden gegeven: een lege pint, een lege ruimte; deze gevallen zijn aangegeven en staan achter in het lemma bijeen.

leeg: alg. in geheel Lb.

ijdel (*ijl*): Diepenbeek, Tongeren, Kortessesem en Wellen.

iegel: Neer en Gruitrode.

hol: Herten (bij Roermond) en Maastricht.

los: Meeuwen.

stel: Maastricht.

op: Beegden en Opglabbeek.

af: Bree Wb.

uit: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Vaals, Ospel, Hunsel, As, Maastricht en Venlo.

uit (van een pint): verspr. Maaskemp.; ook in Mechelen-aan-de-Maas, Kaulille, Zolder, Helchteren en Kortessesem.

verlaten (van een ruimte): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Ophoven, Thorn, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Jeuk, Blerick en Venlo.

uitgestorven (van een ruimte): Heythuysen en Klimmen.

GRENZEN

Kaart 130, *pag.* 318

N 91 (1982) (210).

Werkwoordelijke uitdrukking die het tegen elkaar liggen benoemt, gezegd van landen of gebieden.

grenzen: freq. in geheel Lb.

tegenaan grenzen: Maastricht.

aaneengrenzen: Oirlo en Maastricht.

reinen: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Ophoven, As, Maastricht, Diepenbeek, Jeuk en Tienray.

reinen aan: Maastricht en Schimmert.

reigenen: Loksbergen.

aaneenliggen: Oirlo en Maastricht.

neveneeliegen: Hoeselt, Maastricht en Kunrade.

tegeneenliggen: Eys, Kapel-in-'t-Zand, Montfort, Vlodrop, Hoensbroek, Gennep, Oirlo en Meijel.

aaneensluiten: Maastricht.

aanpalen: Weert.

palen: Geleen.

aanraken: Opglabbeek.

raken: Tungalroy.

De volgende opgaven zijn bijvoeglijke of bijwoordelijke aanduidingen:

aangrenzend: Venlo en Merkelbeek.

gescheid: Sevenum en Melick.

geer: Neer.

aaneen: Roermond, Swalmen, Maasniel en Brunssum.

STEIL, STERK HELLEND

Kaart 131, *pag.* 318

SGV (1914) (35);

Beverlo Wb. (248), Sint-Truiden Wb. (217),

Venray Wb. (536).

steil: verspr. in Nl. Lb.; ook in Beverlo en Sint-Truiden.

stik: freq. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Mheer en Stevensweert.

recht (ook *rech*): Rimburch, Mechelen, Epen, Puth, Schimmert en Venlo.

geer: Schinveld en Eys.
bergop: Nederweert en Heek.
omhoog: Buggenum.
scherp: Valkenburg.

RECHTOP

Kaart 132, pag. 319

N 91 (1982) (209), SGV (1914) (35);
 Eupen Wb. (154), Kerkrade Wb. (063),
 Meerlo-Wanssum Wb. (235), Sint-Truiden
 Wb. (102), Sittard Wb. (338), Venray Wb.
 (448).

Recht omhoog staande.

rechttop (ook *rechop*): freq. Ripuar.,
 Zuid.Oostlb. en Kleverlds.,
 verspr. Oost.Zuidlb. en
 Noord.Oostlb.; ook in Eupen,
 Ittervoort, Thorn, Urmond,
 Maastricht, Eijsden, Diepenbeek
 en Jeuk.

piel rechttop (*piel rechop*): Kunrade.
rechttop staand (ook *rechop staand*):
 Montfort, Hoensbroek, Velden,
 Meerlo en Tienray.

recht staand: Meijel, Roermond en
 Nieuwenhagen.

staand: Maasbree.

rechtomhoog (*rechomhoog*):
 Doenrade.

recht (ook *rech*): Posterholt,
 Merkelbeek, Weert, Hoeselt en
 Venlo.

kaarsrecht (ook *kaarsrech*): Reuver,
 Schimmert, Gennep en Sevenum.

ketsrecht (*ketsrech*): Gulpen en
 Ingber.

kielrecht (*kielrech*): Eys.

pijprecht: As.

oprecht: Kerkrade Wb.

fiks: Neer, Beesel, Schimmert,
 Tungelroy, Ophoven, Thorn,
 Bree, Meeuwen, As, Meeswijk,
 Stein, Maastricht, Eksel, Sint-
 Truiden en Loksbergen.

steil: Ell en Born.

graad (du. grade): Kerkrade Wb.
schik omhoog: Beesel.
snak: Kerkrade Wb.
stolz (du.): Gulpen.
stram: Eys en Herten (bij
 Roermond).
streek: Swalmen.
flink: Venlo, Neer en Zonhoven.
fors: Venlo.
waterpas: Jeuk.

EERSTVOLGEND, ERNAAST

N 91 (1982) (222), ZND m (Langohr);
 Diepenbeek Wb. (226), Gennep Wb. (128),
 Kerkrade Wb. (020), Stokkem Wb. (034),
 Tungelroy Wb. (340);
 Daelen, J.v. (1933-41).

Begrippen van ruimte en tijd lopen
 hier door elkaar.

eerstvolgend: Hoensbroek,
 Klimmen, Thorn en Maastricht.
volgend: verspr. Noord.Oostlb.; ook
 in Eys, Epen, Susteren, Weert,
 Meeuwen, As, Echt/Gebroek,
 Maastricht, Houthalen, Blerick,
 Oirlo en Sevenum.

naast (ook *naastst*): verspr.
 Zuid.Oostlb.; ook in Wijlre,
 Herten (bij Roermond), Ell,
 Thorn, Bree, As, Meeswijk,
 Maastricht, Eksel, Tienray en
 Maasbree.

nächst (du.): verspr. Oost.Zuidlb.;
 ook in Kerkrade.

neven: verspr. Oostlb.; ook in
 Ittervoort, Born, Urmond, Geulle,
 Maastricht en Venlo.

nevenbij: Gennep Wb. en Kerkrade
 Wb.

daarneven (ook *daarnever*,
daneven): Kerkrade Wb. en in
 Montzen, Heythuysen,
 Hoensbroek, Tungelroy, Stokkem,
 Maastricht, Diepenbeek, Jeuk,
 Venlo en Meijel.

na: Schinnen en Eys.
daarna (ook *dana*): Montfort,
Guttecoven, Stein, Maastricht,
Zonhoven en Venlo.
juist daarna: Hoeselt.
met daarna: Venray.
daarlangs: Stokkem en Diepenbeek.
langs: Diepenbeek.
komend: Geleen en Maastricht.
derre: Heythuysen.
direct (ook *drek*): Meerlo en Sittard.
weder: Vlodrop.
ander: Eys.
ander jaar: Gulpen en Ingber.
tweede: Gennep.
de eerste de beste: Maastricht.

ACHTEREEN, NA ELKAAR

ZND m (Franssen, Houben, Langohr, Welter);
Bree Wb. (314, 422, 426, 604), Diepenbeek
Wb. (025), Gennep Wb. (029), Gronsveld
Wb. (001), Heerlen Wb.1, Heerlen Wb.2
(068), Kerkrade Wb. (004), Maastricht Wb.
(006), Meerlo-Wanssum Wb. (040),
Roermond Wb. (007), Sittard Wb. (012),

Tegelen Wb. (074), Tongeren Wb. (015),
Valkenburg Wb., Weertlands Wb. (244),
Zonhoven Wb. (009);
Jaspar, E. (1921-28), Urlings, R. (zj.hs).

Zoals in het lemma EERSTVOLGEND,
ERNAAST, lopen ook hier begrippen
van ruimte en tijd door elkaar.

achtereen (ook *achteree*, *ateree*,
atereen): Kerkrade Wb., Gennep
Wb., Meerlo-Wanssum Wb. en in
Heerlen, Montzen, Tegelen,
Roermond, Sittard, Geleen,
Gronsveld, Rekem, Maastricht,
Diepenbeek en Zonhoven.

achtereenaf: Zonhoven.

achtereenvolgens: Tongeren.

derachter (*derater*): Eupen.

hingereen: Kerkrade Wb. en in
Heerlen.

de een achter de ander: Bree Wb.

na-een: Bree Wb.

naastegang: Bree Wb. en
Weertlands Wb.

voor de voets: Valkenburg.

aan een stuk: Bree Wb.

met staande kar: Bree Wb.

6 Hoedanigheden

6.1 Fysische en chemische eigenschappen

Het materiaal voor SCHUIMEN leverde geen lexicale variatie en geen lemma op.

POEDER, PULVER —————

Kaart 133, pag. 319

N 91 (1982) (026, 027), ZND m (Houben, Vanderbeeken).

Tot fijn gruis gemalen vaste stof.
Voor het trefwoord **tepulver**, vergelijk de uitdrukking *te pulver branden*, ‘helemaal verbranden’ en *te pulver maken* ‘verpulveren’ (WNT s.v. *pulver*).

Voor het trefwoord **stub**, vergelijk ook het WNT onder *stubbe* ‘stofdeeltje, steenkolenroet’.

poeder (*poeier*): verspr. in geheel Lb.

pulver (ook *polfer*): freq.

Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Weert, Bree, Meeswijk, Stein, Geulle, Maastricht, Bunde, Venlo en Oirlo.

tepulver (*tepolfer*): Borgloon.

poef: Weert, Tungalroy en Klimmen.

stub: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld, Doenrade, Oirsbeek, Klimmen, Maastricht, Hoeselt en Loksbergen.

stof (ook *staaf*): verspr.

Noord.Oostlb.; ook in As, Venlo, Oirlo en Meijel.

snuf: Sevenum.

gruis: Wijlre, Beesel, Kapel-in-'t-Zand, Herten (bij Roermond), Brunssum, Hoensbroek, Weert, Ittervoort, Maastricht en Meijel.

griezel: Loksbergen.

meel: Weert.

mul: Klimmen en Heerlen.

VERPULVEREN —————

Kaart 134, pag. 320

N 91 (1982) (026, 027).

Tot poeder maken of worden.

verpulveren (ook *verpolferen*): freq.

Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Horns; ook in Kerkrade, Weert, Bree, As, Meeswijk, Guttecoven, Geulle, Maastricht, Bunde, Eigenbilzen, Hoeselt, Houthalen, Loksbergen, Blerick, Venlo, Meerlo, Horst en Sevenum.

verpoederen (*verpoeieren*): Heerlen, Waubach, Roermond, Montfort, Schimmert, Amby, Mheer, Echt/Gebroek, Born, Urmond, Maastricht, Diepenbeek, Venlo en Tienray.

poederen (*poeieren*): Maastricht.

vergruizelen: Kapel-in-'t-Zand, As en Oirsbeek.

vergruizen: Roermond.

kapot griemelen: Opglabbeek.
verkruiemelen (*verkrummelen*):
 Meijel.
vermalen: Stein.
malen: Epen, Swalmen, Tungalroy,
 Venray en Oirlo.
morzelen: Maastricht.
murvelen: Ospel.
kapot stampen: Eksel.
stampen: Heerlerbaan/Kaumer.
fijn maken: Beesel, Stein, Jeuk,
 Velden en Gennep.
fijn wrijven: Kunrade.

BROS, BREEKBAAR —————

Kaart 135, *pag. 320*

N 91 (1982) (025), SGV (1914) (05).

Hard aanvoelend en toch gemakke-
 lijk breekbaar.
 Het WNT geeft voor **bros** aan dat het
 de noordelijke bijvorm is van **broos**.
 Het trefwoord **sprok** betekent eigen-
 lijk: 'dor en droog, gezegd van hout'.

bros: freq. in Nl. Lb.; ook in
 Meeuwen en Eigenbilzen.
broos: verspr. Oostlb. en Kleverlds.;
 ook in Gulpen, Ingber, Weert,
 Thorn, As, Echt/Gebroek, Stein,
 Geulle, Maastricht en Venlo.
sprok: alg. Oost.Zuidlb. en
 Zuid.Oostlb., freq. in Belg. Lb.,
 verspr. Noord.Oostlb. en
 Trichterlds.; ook in Simpelveld,
 Ospel, Tungalroy, Ell, Thorn,
 Born, Urmond, Oirlo en Tienray.
brok: Sint-Odiliënberg.
brokkelig: Grevenbicht/Papenhoven
 en Gulpen.
brokkelachtig: Einighausen.
gebrekkelijk: Doenrade.
gebreeklig: Heerlen.
knoesperig: Nieuwenhagen.
kort: Kapel-in-'t-Zand.
zoel: Geleen.
subtiel: Berg-en-Terblijt.

STOLLEN —————

SGV (1914) (36).

Overgaan van vloeibare naar vaste
 toestand.

stollen: freq. in Nl. Lb.
stolten: verspr. noordelijk Kleverlds.
stijven: Maasbracht en Heer.
opstijven: Schinveld.
stijf worden (ook *stijf weren*):
 verspr. Oostlb.; ook in
 Simpelveld, Epen, Guttecoven,
 Limmel, Oirlo en Swolgen.
beleveren: Simpelveld, Heerlen,
 Munstergeleen, Schimmert en
 Berg-en-Terblijt.
van vet beleveren: Mechelen.
dik worden (*dik weren*):
 Blitterswijck en Thorn.
hel worden (*hel weren*):
 Einighausen en Valkenburg.
kort worden (*kot weren*): Thorn.

GLAD, GLIJDEND —————

Kaart 136, *pag. 321*

DC 39 (1965) (018b), SGV (1914) (10), ZND
 01 (1922) (a-m), ZND 24 (1937) (016a), ZND
 B2 (1940sq) (426);
 Diepenbeek Wb. (208).

Gezegd van oppervlakken die heel
 weinig wrijving geven, ijs of geboende
 vloeren, zodat men gemakkelijk uit-
 glijdt en met moeite kan blijven staan.
 Opvallend is het veelvuldig voor-
 komen van het (pejoratieve) suffix
-erig, -etig (verg. Schönfeld 1964,
 par. 169).

glad: freq. in geheel Lb., behalve
 Beringerlds., Noorderkemp.,
 Getelds. en Lommels.
gladdig: Koersel, Hechtel en Peer.
glattig: freq. Demerkemp.,
 Beringerlds. en Lonerlds.; ook in

Heer, Meeuwen, Opglabbeek, Zutendaal, Rekem, Bilzen, Genoelselderen, Mal, Neerpelt, Eksel, Peer, Herk-de-Stad, Wilderen, Sint-Truiden, Oostham, Linkhout, Loksbergen en Oirlo.

glatsig: Epen, Valkenburg, Gronsveld, Mheer, Rekem, Eijsden, Schulen, Kermt, Zonhoven, Mettekoven en Heers.

glats: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Epen, Montzen, Eupen, Mechelen-aan-de-Maas, Bunde, Heers en Aalst-bij-St.-Truiden.

glatsierig: Maastricht.

glits: Jeuk.

glitsig: Mielen-boven-Aalst, Gutshoven en Montzen.

glitserig: Maastricht.

glitsetig: Montzen.

glik: Diepenbeek en Vliermaalroot.

glikkig: Gutshoven, Riksingen en Tongeren.

gelans: Gelieren/Bret.

gleich (du.): Beringen.

glaar: Hasselt.

glibberig: Kwaadmechelen.

slibberig: Montzen.

litsig: Asenray/Maalbroek en Schinnen.

rits: Vreeren.

roetsetig: Montzen.

heberachtig: Rekem.

reddelachtig: Wellen.

schrinkelachtig: Diepenbeek.

scherp: Zonhoven en Hasselt.

KLAM, KLEF

Kaart 137, pag. 321

N 91 (1982) (034).

Gezegd van oppervlakken die van nature droog zijn, maar waartegen zich vocht heeft vastgezet, zodat deze vochtig en enigszins plakkend aanvoelen.

klam (ook *klamme*, *klamp*): freq. in Nl. Lb.; ook in Ophoven, Meeuwen, Eigenbilzen, Hoeselt, Jeuk en Loksbergen.

klammig (ook *klampig*): Heel, Schimmert, Bree, Opglabbeek, As, Meeswijk, Eksel, Houthalen, Zonhoven en Meijel.

klamsig (ook *klampsig*): verspr. Horns; ook in Kapel-in-'t-Zand, Weert en Houthalen.

klams: Maasniel.

klampachtig: Loksbergen.

klef: verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Tungelroy, Maastricht en Venlo.

kleverig: As.

plakkerig: Diepenbeek en Maastricht.

week: Nieuwenhagen, Gulpen, Ingber, Neer, Reuver, Montfort, Lutterade, Sittard, As, Maastricht en Oirlo.

vochtig: Nieuwenhagen.

vochtsig: Weert.

natsig: Weert.

derf: Maastricht.

vles: Sevenum.

knets: Klimmen.

vettig: Velden.

LAUW

ZND 37 (1941) (020), ZND m (Coomans, Drieskens, Franssen, GrGr, Houben, Matthys, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Diepenbeek Wb. (140), Kerkrade Wb. (043), Tongeren Wb. (318), Venray Wb. (317).

Tussen warm en koud in, halfwarm. Er is nauwelijks enquêtémateriaal uit Nederland voorhanden.

Verg. lemma LAUW WEER (par. 2.1) in deze aflevering.

lauw (ook *laa*, *laaf*): alg. in Belg.

Lb.; ook in Kerkrade Wb., Venray Wb. en in Maastricht.

lauwwarm (*laawarm*): Diepenbeek, Kortessem en Wellen.

pislauw: Kerkrade Wb.

kleu: Hasselt.

koel: Neerpelt.

DAMP, STOOM

Kaart 138, pag. 322

DC 28 (1956) (016, 020), SGV (1914) (36, bijl.), ZND m (Claessens, Dupont, GrGr, Houben, Vanderbeeken);

Gennep Wb. (217), Gronsveld Wb. (141), Hasselt Wb. (516), Kortessem Wb. (079), Meerlo-Wanssum Wb. (338), Sittard Wb. (412), Valkenburg Wb. (060), Venlo Wb. (296), Venray Wb. (665), Weertlands Wb. (394, 418);

Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs), Dolmans, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (056), Vossen, H. (zj.hs), Vreuls, E. (zj.hs), Wijnhoven, F. (zj.hs).

Opstijgende of zwevende vochtdeeltjes, met name gezegd van kokend water.

Er zijn zeer weinig opgaven uit België voorhanden.

Vergelijk ook het lemma

WATERDAMP, WASEM in WLD III aflevering 2,1, p. 136.

stoom: freq. Nl. Lb., behalve Ripuar.; ook in Borgloon.

zwadem: freq. Oostlb., Weertlds. en Horns., verspr. Oost.Zuidlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade en Vaals.

zwaai: alg. Zuidgeld.Lb. en aansluitend zuidelijk Kleverlds.; ook in Helden/Everlo, Belfeld en Beesel.

damp (ook *dam*): freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in Simpelveld, Vaals, Maasbracht, Maastricht, Blerick en Sevenum.

wasem: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Weertlands Wb., Venray Wb. en in Geleen, Amby, Bemelen, Bree, Maastricht, Hasselt,

Borgloon, Gennep en Heijen.

dwasem: Hasselt en Kortessem.

gadem (*gaaiem, gaam*): freq.

Zuid.Oostlb.; ook in Maastricht en Bunde.

gazem: Valkenburg.

rook: Lutterade.

slie: Lomm.

BORRELEN VAN WATER

Kaart 139, pag. 322

N 81 (1980) (069), N 91 (1982) (039, 040), SGV (1914) (04), ZND 01 (1922) (a-m); Meijel Wb. (100).

Door opstijgende damp- of gasbellen in beweging zijn, gezegd van vloeistoffen.

borrelen: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns, verspr. Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Teuven, Bree, Meeuwen, Neeroeteren, Maastricht, Ifteren, Hoeselt, 's-Herenelderen, Zonhoven en Jeuk.

opborrelen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Wijlre, Reuver, Herten (bij Roermond), Hunsel, Guttecoven, Stein, Maastricht, Bunde, Venlo, Oirlo en Sevenum.

bobbelen: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Holz, Hunsel, Thorn, Stevensweert, Bree, As, Sint-Huibrechts-Lille, Kermt, Wellen, Halen, Lottum, Blerick, Venlo, Venray en Tienray.

brobbelen: verspr. Maaskemp.; ook in Simpelveld, Waubach, Montfort, Lutterade, Oirsbeek, Schimmert, Ell, Elen, Rekem, Martenslinde, Eksel, Kermt,

Beringen, Hoepertingen, Voort, Aalst-bij-St.-Truiden, Jeuk, Tessenderlo, Loksbergen, Blerick en Maasbree.

broddelen: Vaals, As, Bilzen en Diepenbeek.

borbelen: verspr. Zuid.Oostlb.

borrend wellen: Posterholt.

bortelen: Meijel.

brottelen: Kwaadmechelen.

broezen: Weert, Lanklaar en Maastricht.

wellen: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Weert, Geulle, Maastricht, Caberg, Boekend, Venlo en Tienray.

opwellen: Merkelbeek, Hulsberg en Waubach.

wallen: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Schinveld, Klimmen, Mheer en Guttecoven.

kwellen: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simplveld, Herten (bij Roermond), Swalmen, Montfort, Geulle, Velden, Blerick en Venlo.

opkwellen: Nieuwstadt.

kwelmen: Schinnen en Klimmen.

zwellen: Maastricht.

krallen: Simplveld en Waubach.

korrelen: Bree.

blaren: Swolgen en Ell.

blazen: Arcen.

pruttelen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kunrade, Melick, Posterholt, Ospel, Thorn, Opglabbeek, Grevenbicht/Papenhoven, Stein, Geulle, Maastricht en Hoeselt.

puttelen: Meeswijk.

koken: Klimmen, Guttecoven, Stein, Rosmeer en Gennep.

kolken (*klokken*): Schinnen.

golven: Meerssen.

rabbelen: Ulestraten.

gruttelen: Maastricht.

bazelen: Blerick.

sprudeln (du.): Vaals.

dobbelen: Grubbenvorst.

drijven: Susteren, Hoensbroek en Maastricht.

lopen: Opglabbeek.

opkomen: Weert.

schuimen: Merkelbeek.

springen: Gulpen.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

daar komen blazen op: Heel.

het water komt naar boven: Schimmert.

het water komt omhoog: Schimmert.

het water kookt dat het rabbelt: Heerlen.

het water kookt dat het rammelt: Mechelen.

LUCHTBEL IN WATER —

N 91 (1982) (040);
Diepenbeek Wb. (047).

De opborrelende luchtbel in kokend water.

bobbel: verspr. Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Tungalroy, Bree, Meeuwen, Maastricht, Diepenbeek, Venlo, Oirlo, Tienray en Meijel.

brobbel: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wijlre, Eys, Montfort, Ophoven, Thorn, As, Stein, Maastricht, Diepenbeek, Eksel, Zonhoven, Blerick en Maasbree.

luchtbel (ook *lofbel*, *luchbel*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Eys, Susteren, Merkelbeek, Klimmen, Kelpen, Grathem, As en Maastricht.

luchtbelletje (*luchtbelke*): Weert.

gasbel: Velden en Herten (bij Roermond).

bel (ook *bellen* (*mv.*)): freq. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Oirsbeek, Schimmert, Tungalroy, Stein, Maastricht, Loksbergen, Meijel en Sevenum.

belletje (*belke*): Weert.

bubbel: Roermond en Swalmen.
broes: Weert.
borrelend lok: Maastricht.
blaar (ook *blaren (mv.)*): Reuver, Ell en As.
blaas (ook *blazen (mv.)*): Kunrade, Eys, Amby, Klimmen, Ittervoort, Maastricht, Hoeselt, Jeuk en Genep.
blaasje (*blaaske*): Amby, Klimmen, Hoeselt en Venlo.
wel: Gulpen, Montfort, Brunssum, Mheer en Meijel.
sprong: Meijel.
kral: Maastricht, Waubach en Epen.
walm: Susteren en Maastricht.
zwadem: Vijlen.

SPATTEN

Kaart 140, *pag.* 323

N 91 (1982) (035), SGV (1914) (34);
 Heyden, L.v.d. (1927).

In of als kleine deeltjes op- of wegspringen, gezegd van vloerbare zaken. Er zijn zeer veel klanknabootsende iteratieven in dit lemma.

spatten: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Trichterlds.; ook in Weert, Tungelroy, Ophoven, Maasbracht, Meeuwen, As, Echt/Gebroek, Born, Guttecoven, Velden, Blerick, Venlo en Meijel.
wegspatten: Bree.
spetten: Susteren, Geleen, Schinnen, Thorn en Meijel.
spetteren: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Wijlre, Epen, Geulle, Maastricht en Venlo.
sputteren: Melick.
spedderen: Hoeselt.
spuiten: freq. Noord.Oostlb. en Kleverlds., verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Neeritter.

wegspuiten: Oirlo en Blerick.
omhoog spuiten: Dieteren.
spuitselen: Eijsden.
spletsen: As.
spruiten: Posterholt en Maastricht.
sprietsen: freq. Oost.Zuidlb., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Montfort, Posterholt, As, Meeswijk, Diepenbeek en Loksbergen.
spiertsen: verspr. Kleverlds.; ook in Bunde.
sproetsen: Stein en Berg-en-Terblijt.
proetsen: Grevenbicht/Papenhoven, Buchten en Obbicht.
pritsen: As en Ulestraten.
springen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Epen, Opglabbeek, As, Guttecoven, Eksel en Houthalen.
opspringen: Heek.
sprinkelen: verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Sittard, Schinveld, Klimmen, Ospel, Weert, Urmond en Maastricht.
besprinkelen: Eigenbilzen.
sprintselen: Jeuk.
klateren: Sittard, Mechelen en Vijlen.
beklateren: Obbicht en Schimmert.
giezen: Schaesberg.
jutsen: Maasbree.
platsen: Geleen, Valkenburg, Heer en Urmond.
schiertsen: Reuver.

SPRENKELEN

Kaart 141, *pag.* 323

N 91 (1982) (205).

Druppelsgwijze uitstrooien of uitgieten.
Sprinkelen is gewestelijk voor *sprenkelen*, dat een frequentatief is van *sprenge*, dat weer een causatief is van *springen* (WNT).

Het trefwoord **druppelentere** is de gerundiumvorm en betekent ‘al druppelend’.

sprinkelen: freq. in geheel Lb.

besprinkelen: Wijlre.

sprenkelen (ook *spreikelen*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Gulpen, As, Urmond, Stein, Hoeselt, Jeuk en Tienray.

spenkelen: Venray.

schrenkelen: Zonhoven en Merkelbeek.

springen (*sprinken*): Houthalen.

druppelen: Vijlen, Swalmen, Kelpen, Grathem en Guttecoven.

druppelentere: Maastricht.

sputten: Waubach, Neer, Montfort en Oirlo.

sprietsen: Oirlo.

sproeien: Oirlo en Susteren.

SPUITEN

Kaart 142, pag. 324

N 81 (1980) (070), N 91 (1982) (206), SGV (1914) (35).

Vloeistof met kracht door een nauwe buis naar buiten persen.

sputten: freq. in geheel Lb. behalve Ripuar. en het zuidwesten van Belg. Lb.

opsputten: Stevensweert.

sputtsen: Urmond.

spuiten: freq. Trichterlds.; ook in Meerssen.

spruitsen: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Grevenbicht/Papenhoven en Obbicht.

spruisen: Buchten.

sprietsen: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Ripuar., Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Weert, Tungalroy, Ell, Thorn, As, Stein, Geulle, Maastricht,

Vlijtingen, Diepenbeek, Houthalen, Loksbergen, Blerick en Venlo.

spiertsen: Gennep, Venray en Meerlo.

spietsen: Vlodrop.

spreutsen: Schinveld en Oirsbeek.

spreuten: Maastricht.

sproetsen: Gulpen, Lutterade, Geleen, Munstergeleen, Urmond en Stein.

sproeten: Vijlen.

sproezen: Swalmen, Grevenbicht/Papenhoven en Guttecoven.

spoezen: Heythuysen en Ell.

sproeien: Beesel.

proetsen: Brunssum en Heerlen.

prietsen: Opglabbeek en Brunssum.

spatten: Neerharen.

sprudden: Maastricht.

strietsen: Loksbergen.

gietsen: Maasbree en Epen.

gieten: Schaesberg, Beesel, Binglelade, Laak en Genooi/Ohé.

guppen: Klimmen.

gutsen: Klimmen.

persen: Melick, Lutterade en Heerlerbaan/Kaumer.

schieten: Guttecoven.

springen (*sprinken*): Melick.

zeiken: Meeuwen.

DOMPELEN

Kaart 143, pag. 324

N 91 (1982) (037), SGV (1914) (07), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 23 (1937) (015).

Iets in z'n geheel in een vloeistof doen ondergaan.

dompelen: freq. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Maaskemp.; ook in Weert, Bree, Meeuwen, As, Maastricht, Bilzen, Rosmeer, Hoeselt,

's-Herenelderen, Kermt, Stevoort, Beringen, Borgloon, Jeuk, Kwaadmechelen, Lottum, Grubbenvorst en Blerick.

onderdompelen: As.

in het water dompelen: Kessenich, Bree, Neeroeteren, Elen, Overpelt, Peer, Alken en Borgloon.

dampen: Sittard.

tonken: Weert.

in het water dampen: Kessenich.

dopen (ook *dofen*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Weert, Tungelroy, Ophoven, Bree, Maastricht, Bunde, Sint-Truiden, Aalst-bij-St.-Truiden, Loksbergen en Venlo.

indopen: Amby.

onderdopen: Herten (bij Roermond).

doppen: Reuver, Zonhoven en Brunssum.

in het water doppen: Linkhout en Koninksem.

deppen: Heythuysen en Stein.

soppen: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Tungelroy, Ell, Ittervoort, Opitter, Opglabbeek, Meeswijk, Lanaken, Maastricht, Bunde, Diepenbeek, Houthalen, Loksbergen, Velden en Gennep.

insoppen: Amby.

in het water soppen: Welkenraedt, Mheer, Molenbeersel, Ophoven, Grote-Brogel, Rekem, Diepenbeek, Beverst, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille, Lummen, Beverlo, Paal en Beringen.

in het water toppen: Sint-Truiden.

duwen: Rotem, Lanaken, Maastricht, Kanne, Sint-Huibrechts-Lille, Wellen, Velden, Merselo en Tienray.

onderduwen: Noorbeek, Terlinden, Lanklaar, Maastricht, Oirlo en Meerlo.

moesonder duwen: Swolgen.

in het water duwen: verspr. Maaskemp.; ook in Sittard, Ophoven, Maaseik, Stokkem, Meeswijk, Lanaken, Vroenhoven, Bilzen, Achel, Hamont en Neerpelt.

onder water duwen: Blitterswijk.

steken: Neeroeteren, Maaseik, Bilzen, Peer, Spalbeek en Sint-Lambrechts-Herk.

insteken: Maastricht.

in het water steken: freq. in Belg. Lb.

onder het water steken: Wellen.

water steken: Oostham en Tessenderlo.

in het water stoten: Riksingen.

in het water stompen: Bilzen.

onderstampen: Beringen.

in het water leggen: Lontzen.

in het water houden (— *hagen*): Eigenbilzen.

DOORDRENKEN, NAT MAKEN

N 91 (1982) (038).

nat maken: freq. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kunrade, Eys, Vijlen, Weert, Kelpen, Grathem, Thorn, Echt/Gebroek, Urmond, Geulle, Maastricht, Hoeselt, Zonhoven, Velden en Blerick.

natten (*natsen*): Heythuysen.

drenken: Doenrade.

weken: Nieuwenhagen, Eys, Doenrade, Tungelroy, Ittervoort, Diepenbeek, Jeuk en Venlo.

opweken: Eys.

doorweken: Kapel-in-'t-Zand, Posterholt, Mheer, Noorbeek, Terlinden en Maastricht.

in de week zetten: Ell.

soppen: Heerlen, Heerlerbaan/Kaumer, Beesel, Oirsbeek, Hulsberg, Klimmen, Weert, Tungelroy, Stein, Maastricht en Loksbergen.

platsen: Nieuwenhagen, Gulpen, Ingber, Susteren, Schimmert, Klimmen, Thorn, Stein, Tienray en Sevenum.
pletsen: Waubach, Gulpen, Montfort, Hoensbroek, Schimmert, Ophoven, Bree, Maastricht en Meijel.
sprenkelen: Brunssum.
sprinkelen: Eksel.
besprinkelen: Vlodrop.
dompelen: Merkelbeek.
dopen: Klimmen.
betten: Tungelroy.

UITGIETEN

Kaart 144, pag. 325

N 91 (1982) (204).

Doen vloeien uit een kan, fles, enz., gezegd van vloeistoffen.

uitgieten: Neer, Reuver, Bree, Eksel, Houthalen, Zonhoven en Venlo.
gieten (ook *jissen*): Kerkrade, Haelen, As, Diepenbeek, Velden, Gennep en Meijel.
uitschudden: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Simpelveld, Tungelroy, Opglabbeek, Maastricht en Hoeselt.
inschudden: Heerlen, Beesel, Oirsbeek, Hoensbroek, Tungelroy, Ophoven, Maastricht, Oirlo en Sevenum.
leegschudden: Oirlo en Tienray.
omschudden: Stein en Eigenbilzen.
schudden: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Nieuwenhagen, Waubach, Weert, As, Maastricht, Venlo, Venray, Tienray en Meijel.
inschutten: Thorn.
schutten: Geulle.
uitschenken: Wijlre, Gulpen, Heythuysen, Hoensbroek en Hoeselt.

schenken (ook *skenken*): verspr. Oostlb.; ook in Waubach, Thorn, Bree, Meeuwen, As, Urmond, Maastricht, Jeuk, Loksbergen, Velden, Blerick, Venlo en Maasbree.

sproeien: Meijel.
storten: Meijel en Reuver.
uitgooien: Montfort.

HEEN EN WEER (BEWEGEN)

Kaart 145, pag. 325

N 07 (1961) (033), N 91 (1982) (224), SGV (1914) (013 add), ZND m (GrGr, Langohr); Beverlo Wb. (101), Kortessem Wb. (096, 325), Tongeren Wb. (481, 685).

De zeer talrijke opgaven zijn als volgt geordend:
 eerst (sub A.) de bijwoorden, al of niet gevolgd door een vast werkwoord; dan (sub B.) de veelal iteratieve werkwoorden, tenslotte (sub C.) twee zelfstandige naamwoorden (met de betekenis van ‘het heen en weer lopen’) en (sub D.) een vergelijkende uitdrukking.

De kaart bevat de bijwoorden.

A. Bijwoorden:

heen en weer: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Rimburch, Mechelen, Henri-Chapelle, Eijsden, Oost-Maarland, Gennep, Venray en Meijel.

heen en terug: verspr. Kleverlds.; ook in Geleen.

heen en heer: Kerkrade en Epen.

heer en terug: Tegelen, Belfeld, Reuver, Nederweert, Boekend, Venlo en Maasbree.

heer en haar: Geleen.

heer drentelen: Wolder/Oud-Vroenhoven.

op en af: freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds.,

Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Kelmis, Remersdaal, Montzen, Nederweert, Weert en Bree.

erop en eraf: Bocholtz.

op en af dreugtelen: Sittard.

op en af trampelen: Valkenburg en Epen.

af en aan: Panningen.

op en neer: freq. Kleverlds., verspr. Oostlb. en Trichterlds.; ook in Schaesberg, Nederweert, Weert, Boshoven, Tungelroy, Neeritter, Grathem, Elsloo, Blerick en Venlo.

op ende neer: Boeket/Heisterstraat.

op ter neer: Horst.

over en weer: Kortessem.

over en het weer: Beverlo, Hasselt en Tongeren.

weg en weer: Beverlo.

neer en terug: Herten (bij Roermond).

terug en voort: Eksel.

voort en terug: Montzen.

terug en voorwaarts: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Benzenrade, Wolder/Oud-Vroenhoven en Bunde.

hot en haar: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Gemmenich, Heerlerheide, Montzen, Elsloo en Blerick.

van hot naar haar: Heerlen, Schaesberg, Roermond, Nieuwstadt, Klimmen, Obbicht, Stein, Meers, Bunde, Eijsden en Venlo.

van links naar rechts: Eijsden.

van jut naar jen: Obbicht en Berg-aan-de-Maas.

kreuz und quer (du.): Schinveld.

hier en daar: Limbricht.

van het een naar het ander: Heel.

van het kastje naar de muur: Obbicht.

B. Werkwoorden:

ijsberen: Spekholzerheide, Heerlerheide, Heerlen, Roermond, Puth, Schimmert, Stein, Maastricht, Sint-Pieter en Venlo.

schokkelen: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade, Roermond, Kapel-in-'t-Zand, Maasniel, Maastricht en Gennepe.

schonkelen: Vlodrop.

scholpen: Sevenum en Maasbree.

scholrompen: Venray.

trampelen: Heerlerheide, Houthem, Klimmen, Urmond en Stein.

batteren: Sevenum.

dazelen: Boshoven en Valkenburg.

plonsteren: Ospel.

zwooselen: Weert.

waggelen: Maastricht.

wiebelen: Klimmen.

wiemelen: Klimmen.

schommelen: Heythuysen.

schudden: Heythuysen, Swalmen, Hoensbroek, Ten-Esschen/Weustenrade, As, Echt/Gebroek, Hoeselt en Jeuk.

schuddelen: Ell, Urmond en Maastricht.

zwabberen: Heerlen.

zwalken: Meerlo, Maastricht en Klimmen.

zwalpen: Beesel, Schimmert, Weert, Ophoven, Stein, Diepenbeek, Houthalen, Zonhoven en Venlo.

zwiepen: Meijel, Thorn en Posterholt.

klink marsen: Venray.

rondscharen: Boeket/Heisterstraat.

rondvegen: Boeket/Heisterstraat.

bieren: Velden en Spekholzerheide.

bijzelen: Heerlen.

broezen: Venlo.

klotsen: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Roermond, Herten (bij Roermond), Thorn, As, Maastricht, Eksel, Blerick en Oirlo.

golven: Meijel en Guttecoven.

poorten: Venray.

C. De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

navette (fr.): Kortessem.

retour: Tongeren.

D. De volgende opgave is een vergelijkende uitdrukking:

als een kat die het gat brandt:

Herten (bij Roermond).

6.2 Vorm en afmetingen

Het materiaal voor GROOT, GROOTTE en voor GROOTS, WIJDS leverde geen lexicale variatie en geen lemma op.

GROOT IN ZIJN SOORT

Kaart 146, pag. 326

N 91 (1982) (004).

Algemene aanduiding van de omvang van een zaak die groot is in vergelijking met gelijksoortige zaken.

De opgaven zijn onderscheiden naar woordsoort.

A. zelfstandige naamwoorden:

bonk: verspr. in geheel Nl. Lb.; ook in Meeswijk, Houthalen en Loksbergen.

bonker: Schimmert en Kunrade.

karbonkel: Eys, Gulpen, Ingber, Sittard, As, Born, Maastricht, Velden en Venlo.

kanker: Klimmen, Ittervoort, As, Echt/Gebroek, Guttecoven, Urmond, Venlo en Oirlo.

kadei: Heythuysen, Susteren, Klimmen, Weert en Diepenbeek.

kabeier: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wijlre en Maastricht.

kabeines: Heerlen en Nieuwenhagen.

kajoegel: Vijlen.

jaap: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Weert.

kameraad: Roermond en Kapel-in-'t-Zand.

kamazool: Maasbree en Kunrade.

kastaar: Eksel.

giljaar: Ell.

hartaar: Eigenbilzen.

klepper: Ophoven, Bree, Jeuk en Loksbergen.

jepper: Gennep.

joekel: Beesel, Heel, Hulsberg en Maastricht.

knoer: Blerick en Herten (bij Roermond).

knaap: Weert en Montfort.

reus: Klimmen.

een kerel wie een boom: Klimmen.

kolos: Klimmen.

gevaarte: Geleen.

gigant: Klimmen.

bulles: Nieuwstadt.

knoeper: Horst.

knipper: Maasniel.

kneu: Kerkrade.

homp: Meijel.

jachel: Weert.

patat: Loksbergen.

sjarel: As en Loksbergen.

commandeur: Maastricht.

heer: As.

schrans: Klimmen.

bonenstaak: Klimmen.

langlief (*lanklief*): Klimmen.

B. bijvoeglijke naamwoorden:
groot: Tungelroy, Montfort en Brunssum.

bonkig: Stein.

erg groot: Doenrade.

fel groot: Stein.

abnormaal groot: Epen.

beestig groot: Oirlo.

uit de kluiten gewassen: Meerlo.

flink: Posterholt, Maastricht en Klimmen.

fors: Maastricht.

geweldig: Melick.

kolossaal: Maastricht.

woest (ook *weus*): Vlodrop en Eys.

KLEIN IN ZIJN SOORT —

N 91 (1982) (005).

Algemene aanduiding van de omvang van een zaak die klein is in vergelijking met gelijksoortige zaken.

Opvallend zijn de veelvuldige dialectbenamingen die verwijzen naar een klein geslachtsdeel.

Donder de maat is onder de maat met aangehecht lidwoord.

Murps (zelfst.nw), vergelijk WNT *murf*, gemeenzaam voor 'mond'.

Chèrmoule is Waals voor een klein broodje, vergelijk de aflevering over eten en drinken (te verschijnen). De opgaven zijn onderscheiden naar woordsoort.

A. zelfstandige naamwoorden:

klein ding (*klein dink*): Eksel.

get kleins (*get klings*): Wijlre en Eys.

dingetje (*dingske*): Oirlo en Weert.

geneuk: Gulpen, Ingber, Montfort, Hoensbroek, Schimmert en Weert.

geneuks: Eys, Doenrade, Amby, Mheer, Geulle en Maastricht.

klein geneuks: Maastricht.

handneukertje (*handneukerke*): Roermond.

pintenneuker: Heel.

duimeling: Klimmen.

krauwel: Heerlen, Swalmen, Vlodrop, Geleen, Doenrade, Klimmen, As en Urmond.

krakkel: Kapel-in-'t-Zand.

kratsel: Weert.

kriel: Meijel, Tungelroy en Guttecoven.

piepaardappel: Herten (bij Roermond).

pieper: Maasbree.

piepertje (*pieperke*): Melick.

fiezel: Maastricht, Noorbeek en Terlinden.

priegel: Stein.

klein soort: Meijel.

klein mannetje (*klein mantje*): Oirsbeek.

donder de maat: Maastricht.

kruikenstop: Herten (bij Roermond), Klimmen en Kunrade.

piemel: Lutterade.

piemeltje (*piemelke*): Venlo.

piesje (*pieske*): As.

pietsje: Merkelbeek.

pietseltje (*pietselke*): Maastricht.

piezel: Klimmen en Heerlen.

piezeltje: Vijlen.

euzeltje (*euzelke*): Sevenum.

ozelaar: Blerick.

ukseltje (*ukselke*): Nieuwstadt.

kruppel: Doenrade en Klimmen.

kroddel: Klimmen en Waubach.

krodje: Sevenum.

kruid: Hoensbroek.

kruidje: Blerick.

pongeltje (*pongelke*): Weert.

prulletje (*prulleke*): Loksbergen.

koninkje (*koningske*): Stein.

neerkseltje (*neerkselke*): Maastricht.

rebbedopje (*rebbedopke*): Klimmen.

ritsje (*ritske*): Sittard.

kluitje: Weert.

onderdeur (*ongerdeur*): Klimmen.

onderdeurtje (*ongerdeur*): Nieuwenhagen.

debber: Weert.

geterd: Beesel.

kabberdoes: Klimmen.

knierps: Venlo.

kruimel: Oirlo en Horst.

muggenpis: Klimmen.

chèrmoule (wa.): Klimmen.

spin: Klimmen.

splinter: Klimmen.

uitschot: Venray.

verneppling: Diepenbeek.

murps: Heythuysen.

beetje (*bitske*): Sittard.

B. bijvoeglijke naamwoorden:

klein (ook *klings*): Epen, Posterholt, Brunssum, Noorbeek, Terlinden, Maastricht, Velden en Gennep.

klein gebleven: Meerlo.
klein van stuk: Maastricht.
erg klein (ook *erg kling*): Doenrade en Eys.
piepklein: Beesel, Montfort en Hoensbroek.
fijn: Roermond.
miezerig: Maastricht.
min: Heerlerbaan/Kaumer, Posterholt, Ell, Ittervoort en Born.
petietig: Maastricht.
petieterig: Gulpen, Reuver, Susteren, Oirsbeek, Mheer, Echt/Gebroek, Maastricht en Jeuk.
pieterig: Thorn en Schimmert.
pietleuterig: Ten-Esschen/Weustenrade.
pietluttig: Montfort.
pietepeuterig: Tienray.
onnozel: Neer.
piemelig: Geleen.
winzig (du.): Kerkrade.

NAUW, ENG

Kaart 147, pag. 326

N 91 (1982) (006), SGV (1914) (25), ZND A2 (1940sq) (321); Bree Wb. (428), Diepenbeek Wb. (162), Hasselt Wb. (312), Kerkrade Wb. (050), Maastricht Wb. (090, 276), Meerlo-Wanssum Wb. (279), Sint-Truiden Wb. (174), Valkenburg Wb., Venray Wb. (298); Daelen, J.v. (1933-41).

In dit lemma staan de algemene benamingen voor klein van in- of doorgang, niet wijd.

eng: freq. in Nl. Lb., verspr. Maaskemp.; ook in Ophoven, Meeswijk, Hees, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeseelt, Eksel en Houthalen.
nauw (ook *na, nei*): freq. Kleverlds., verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. en in Gulpen, Ingber,

Nederweert, Weert, Neeritter, Thorn, As, Echt/Gebroek, Maastricht, Borgharen, Diepenbeek, Tongeren, Overpelt, Helchteren, Hasselt, Paal, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Lottum en Blerick.
smal: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Nieuwenhagen, Eys, Roermond, Weert, Tungalroy, Bree, As, Obbicht, Geulle, Maastricht, Eijsden, Diepenbeek, Jeuk, Loksbergen, Velden, Venray en Horst.
strang (ook *strank*): Bree Wb. en in Gulpen, Ingber, Lutterade, Schimmert en Weert.
strak: Meerlo-Wanssum Wb. en in Oirlo.
bekrompen: Beesel, Oirsbeek, Klimmen en Maastricht.
bekrompt: Schinnen.
krap (ook *kramp*): Tungalroy en Guttecoven.
krempel: Venray Wb. en in Valkenburg.
krimpelijk: Mheer.
knep: Kerkrade Wb.
get: Maastricht, Noorbeek en Terlinden.
leeg: Nieuwstadt.
mig: Grubbenvorst.

KROM, MET BOCHTEN

Kaart 148, pag. 327

DC 35 (1963) (024), N 91 (1982) (010), SGV (1914) (19); Diepenbeek Wb. (137), Kerkrade Wb. (041), Maastricht Wb. (213), Sint-Truiden Wb. (044).

Afwijkend van de rechte lijn, met bochten.

krom (ook *kromp*): alg. in geheel Lb., behalve in het zuidoosten waar het freq. is.

kronkelend: As.
kronkelig: Beesel.
scheef: Kerkrade Wb. en in
 Nieuwenhagen, Waubach,
 Mechelen, Klimmen en Sint-
 Truiden.
gebogen: Schinveld.
draais: Klimmen.
hobbelig: Vijlen.
beug: Melick.

De volgende opgaven zijn zelfstan-
 dige naamwoorden:

kromming: Montfort.
emmetje (emmeke): Maastricht.
kleine sikkkel: Lottum.

KROMMEN

SGV (1914) (019);
 Kerkrade Wb. (041).

Krom worden of krom maken. Er is
 alleen materiaal uit Nederlands
 Limburg voorhanden.

krommen (ook *krompen*): freq. in
 geheel Nl. Lb.
zich krommen: Lottum en
 Guttecoven.
krommelen: Simpelveld, Eys,
 Mechelen, Vijlen en Oirsbeek.
krom trekken (*kromp trekken*):
 Helden/Everlo en Beegden.
krom maken (*kromp maken*):
 Helden/Everlo, Heel, Stevensweert
 en Grevenbicht/Papenhoven.
zich draaien: Blitterswijck.
buigen: Epen, Susteren, Schinveld,
 Maasbracht, Grevenbicht/
 Papenhoven, Obbicht en Venlo.
kringelen: Schimmert en Klimmen.

SCHEEF, NIET RECHT

Kaart 149, pag. 327

N 91 (1982) (009).

Vergelijk ook de lemma's NIET
 HAAKS en SCHEVE HOEK in de afleve-
 ring over de timmerman (WLD. II,
 afl. 12, p. 77).

scheef: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb.,
 verspr. Horns, Centr.Maaslds. en
 Kleverlds.; ook in Simpelveld,
 Kerkrade, Weert, Bree, Meeuwen,
 As, Maastricht, Bunde,
 Eigenbilzen, Diepenbeek,
 Hoeselt, Eksel, Zonhoven, Jeuk,
 Loksbergen, Velden, Blerick en
 Venlo.

scheef en scheel: Heerlen.

scheel: Heythuysen, Lutterade,
 Weert, Meeuwen, As, Stein,
 Houthalen en Tienray.

schuins: freq. Oostlb., verspr.
 Oost.Zuidlb., Horns en
 Maaskemp.; ook in Weert,
 Echt/Gebroek, Meeswijk, Born,
 Maastricht, Hoeselt, Houthalen,
 Loksbergen, Tienray en Horst.

schuin: Waubach, Montfort,
 Lutterade, Stein, Maastricht,
 Blerick en Oirlo.

schiks: Neer, Tienray, Meijel en
 Maasbree.

schoeks: Oirlo.

schoeke: Reuver.

schreeg: Swalmen en
 Nieuwenhagen.

schraag: Eys.

schriks: Tungalroy.

schieps: Tienray.

scherf: Heythuysen.

schelf: Geleen.

schuur: Venlo.

quer (du.): Nieuwenhagen.

krom (*kromp*): Meijel, Tungalroy
 en As.

gerend: Herten (bij Roermond).

schots en scheef: Opglabbeek.

snaat: Haelen.

wings: Maasbree.

zwans: Gulpen.

uit de schraam: Maastricht.

VLAK, GELIJK

Kaart 150, pag. 328

SGV (1914) (40);
Hasselt Wb. (499), Kerkrade Wb. (086),
Niel-bij-St.Truiden Wl. (421), Stokkem Wb.
(038, 046, 048, 119), Tungalroy Wb. (223),
Venlo Wb. (119);
Daelen, J.v. (1933-41).

Er zijn zo goed als geen opgaven uit
Belgisch Limburg.

vlak (ook *vlach*): freq. in Nl. Lb.;
ook in Stokkem en Hasselt.
even (*effen*): Heerlen, Schinveld,
Valkenburg, Nederweert,
Stokkem en Venlo.
gelijk: Rimburg, Epen, Sint-
Odiliënberg, Posterholt,
Valkenburg, Stokkem en Obbicht.
plat: Kerkrade Wb. en in Heerlen,
Urmond en Merselo.
klak: Horn.
glad: Tungalroy en Stokkem.
glits: Niel-bij-St.-Truiden.
kortbij: Merselo.
kant: Thorn.

HOEK (TUSSEN TWEE LIJNEN)

Kaart 151, pag. 328

N 91 (1982) (012), SGV (1914) (14), ZND 01
(1922) (a-m), ZND 27 (1938) (007);
Kerkrade Wb. (029), Tungalroy Wb. (341),
Valkenburg Wb.;
Boileau, A. (1971) (095-102), Cuypers, J.
(1890a), Dols, W. (1953) (016, 017), Heyden,
L.v.d. (1927), Jansen, M. (1911), Jaspas, E.
(1921-28), Kats, J. (1939) (011, 039), Veldeke
01 (1926) (027), Veldeke 06 (1931) (240),
Veldeke 07 (1932) (327, 347), Veldeke 10
(1935) (575, 580), Veldeke 12 (1937) (030,
058), Veldeke 13 (1938) (032), Veldeke 15
(1940) (005, 021), Veldeke 27 (1952) (004).

hoek (ook *oek*): alg. in geheel Lb.
hoekje (*hoekeke, hoekske*): Sittard,
Maastricht, Loksbergen en Meerlo.
winkel: verspr. Oost.Zuidlb. en
Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade
Wb. en in Montfort en Tungalroy.
top: Loksbergen.
drietomp: Kapel-in-'t-Zand.
hakenpak: Montzen.
kant: Vijlen.
ruimte: Roermond en Maasniel.

OMTREK, OMVANG

N 91 (1982) (008);
Heerlen Wb.1, Kerkrade Wb. (052), Tongeren
Wb. (603);
Goossens, H. (1981).

De lijn die de vorm of de omvang
van een figuur of een oppervlakte
bepaalt.

omtrek: freq. in geheel Lb., behalve
westelijk Belg. Lb.
omvang (ook *omvank*): Kerkrade
Wb. en in Heerlerbaan/Kaumer,
Reuver, Pey, Tongeren en Meijel.
bijvang (*bijvank*): Heerlen.
ombouw: Hoensbroek.
umkreis (du.): Kerkrade Wb.
contouren: Herten (bij Roermond),
Geleen en Maastricht.
rond-alom: Maastricht.
aanzien: Vlodrop.
kant: As.
profiel (*perfiel*): Weert.
raam: Merkelbeek.
trendel (*tringel*): Waubach.

CIRKEL, KRING

Kaart 152, pag. 329

N 91 (1982) (013, 014), SGV (1914) (05, 19);
Beverlo Wb. (053), Diepenbeek Wb. (196),
Kerkrade Wb. (014, 064), Tongeren Wb. (503);
Oudemans, W. (1918).

De gesloten kromme lijn in een plat vlak waarvan alle punt op dezelfde afstand van het middelpunt staan of een voorwerp van die vorm.

Uren in de rondte geeft de uitgebreidheid van de “kring” aan.

ring (ook *rink*): freq. in geheel Lb., behalve westelijk Belg. Lb.

cirkel: freq. in geheel Lb., behalve westelijk Belg. Lb.

kring (ook *krink*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Trichterlds.; ook in Simpelveld, Nederweert, Weert, Eksel, Houthalen en Jeuk.

kreis (du.): Kerkrade Wb.

krans: Kerkrade Wb. en in Einighausen en Guttecoven.

kransje (*kranske*): Heerlen.

ronde: Wijlre, Beesel, Vlodrop, Ospel, Urmond en Loksbergen.

ronderik: Beverlo.

ronde rand: Diepenbeek.

schijf (*scheef*): Urmond.

uren in de rondte: Klimmen

perk: Montfort, Posterholt en Schinveld.

reep: Weert en As.

bol: Velden.

kar: As.

PUNT, STIP

Kaart 153, pag. 329

N 91 (1982) (017), SGV (1914) (29); Gronsveld Wb., Kerkrade Wb. (073), Maastricht Wb. (338), Tongeren Wb. (532), Tungelroy Wb. (341), Valkenburg Wb.; Heyden, L.v.d. (1927), Jaspas, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (024, 074), Verheggen, P. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57).

Een zeer klein rond teken.

punt (ook *punkt*): freq. in Nl. Lb., verspr. in Belg. Lb.

puntje: verspr. Oostlb.; ook in Ospel, Weert, Kelpen, Grathem, Bree, Stein, Maastricht en Gennepe.

stip: verspr. Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. en in Thorn, Meeswijk, Geulle, Maastricht, Loksbergen, Venlo, Venray, Oirlo en Meijel.

stipje (*stipke*): Meijel, Pey en Wijlre.

stippel: Beesel, Roermond en Maastricht.

stippeltje (*stippelke*): Roermond, Maasniel, Born en Maastricht.

stippeling: Tongeren.

tik: Loksbergen.

tikkel: Mheer.

tikje (*tikske*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kunrade, Gulpen, Ingber, Kapel-in-'t-Zand, Weert, Tungelroy, Stein, Diepenbeek, Eksel, Zonhoven, Jeuk en Maasbree.

pikje (*pikske*): Sevenum.

spikkel: Klimmen.

tip: Kerkrade Wb.

tipje (*tipke*): As.

tippel: Kerkrade Wb. en in Nieuwenhagen en Mheer.

timp: Maasniel, Valkenburg, Klimmen en Banholt.

top: Tungelroy, Gronsveld en Sittard.

topje (*topke*): Schinnen.

toppeltje (*toppelke*): Tungelroy.

tiets: Nieuwenhagen.

rondje: Kapel-in-'t-Zand.

ponk: Vijlen.

scherp: Brunssum.

spits: Blitterswijck, Meerlo en Sittard.

BOBBEL, KLEINE VERHEVENHEID

Kaart 154, pag. 330

N 91 (1982) (018); Meijel Wb. (100).

Een kleine ronde bolle verhevenheid op een oppervlak.

bobbel: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook in Tungelroy, Ophoven, Thorn, Guttecoven, Geulle, Maastricht, Blerick, Venlo, Oirlo, Meijel en Maasbree.

bobbeltje (*bebbelke*): Kapel-in-'t-Zand.

brobbel: verspr. Oost.Zuidlb., Horns en Maaskemp.; ook in Heythuysen, Reuver, Beesel, Klimmen, Noorbeek, Terlinden, Ospel, Weert, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Houthalen, Loksbergen, Oirlo, Tienray en Meijel.

brobbeltje (*brobbelke*): Neer en Maastricht.

knobbel: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Weert, Tungelroy, Meeuwen, Opglabbeek, As, Maastricht, Eigenbilzen, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Loksbergen en Venlo.

knobbeltje (*knobbelke*): Nieuwenhagen, Gulpen, Ingber, Neer, Pey, Schinnen, Klimmen en Weert.

bult: Pey, Merkelbeek, Born, Maastricht, Velden, Venlo en Horst.

bultje: Sevenum en Vlodrop.

hobbel: Lutterade, Klimmen, Ittervoort en Jeuk.

dobbeltje (*dobbelke*): Oirsbeek.

vroebeel: Posterholt.

pukkel: Klimmen.

knop: Oirlo.

knopje (*knopke*): Stein.

holte: Gulpen en Ingber.

holletje (*holleke*): Venray.

kuiltje (*kuilke*): Neer.

blaar: Doenrade en Klimmen.

blaas: Loksbergen en Maastricht.

bluts: Horst, Venlo en Weert.

knode (*knaa*): Klimmen, Nieuwenhagen en Eys.

knook: Diepenbeek.

knots: As.

ots: Maastricht.

RIBBEL

Kaart 155, pag. 330

N 91 (1982) (020).

Een smalle langwerpige verhevenheid in een oppervlak.

ribbel: freq. in Nl. Lb., verspr. in Belg. Lb.

ribbeltje (*ribbelke*): Weert.

rib: Vijlen, Neer, Schimmert, Thorn, As, Urmond, Hoeselt en Loksbergen.

ribje (*ribke*): Stein.

rif (ook *reef*): As, Hoensbroek en Venlo.

riffel: Beesel en Kapel-in-'t-Zand.

richel: Roermond, Maasniel en Thorn.

ril: Nieuwenhagen.

rimpeltje (*rimpelke*): Weert.

rug: Melick.

robbeel: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Susteren, Geleen en Merkelbeek.

hobbel: Tungelroy.

bult: Velden.

gleuf: Heerlerbaan/Kaumer.

boord: As.

rand: Thorn.

GAT, OPENING

Kaart 156 en 157, pag. 331

N 26 (1964) (051a, 051b), SGV (1914) (09, 27), ZND 01 (1922) (a-m), ZND A2 (1940sq) (280);

Eupen Wb. (049), Maastricht Wb., Tungelroy Wb. (338), Valkenburg Wb.;

Boileau, A. (1971) (104-117), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Jaspar, E. (1921-28), Kats, J. (1939) (004, 013, 025, 036), Mertens, A.M. (1885b).

De algemene benaming van een open plaats in een vaste stof of een oppervlak.

De opgaven zijn onderscheiden naar getal.

A. Enkelvoud (Kaart 156):

gat: freq. Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Keverlds., verspr. Weertlds., Trichterlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Eupen, Susteren, Krawinkel, Sittard, Bree, Neeroeteren, As, Rosmeer, Vliermaal, Tongeren, 's-Herenelderen, Sint-Huibrechts-Lille, Leopoldsburg, Tessenderlo, Loksbergen en Halen.

gaatje: Grathem.

gats: Tungalroy.

lok: freq. Geullds., Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds., verspr. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook in Thorn, Maasbracht, Bree, Blerick en Sevenum.

kot: freq. Tongerlds., verspr. Bilzerlds., Dommelds., Demerkemp. en Truierlds.; ook in Montzen, Bree, Genk, Hees, Wolder/Oud-Vroenhoven, Beverlo, Paal, Beringen, Hoepertingen, Opheers, Borgloon, Tessenderlo, Zelem, Linkhout, Halen en Lommel.

opening: freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Simpelveld.

hol: Weert.

kabber: Waubach.

varkensgat: Grathem.

B. Meervoud (Kaart 157):

gaten: verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Roermond, Swalmen, Sint-Odiliënberg, Nederweert, Tungalroy, Geistingen, Thorn, Maastricht, Wijk, Vliermaal, Brustem en Leopoldsburg.

gater: freq. Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb., Weertlds. en Trichterlds.; ook in Bree, Hechtel, Spalbeek en Borlo.

gaters (ook *gates*): Halen en Borlo.

gaatjes: Haelen en Kerensheide.

lok (*look*): Roermond.

loken: Rimborg, Geleen, Munstergeleen, Rothem, Urmond en Neerharen.

loker: alg. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., freq. Trichterlds., verspr. Ripuar. en Centr.Maaslds.; ook in Sint-Martens-Voeren, Sint-Pieters-Voeren, Posterholt en Blerick.

lokjes (*lokskes*): Maastricht.

koten: Neerpelt en Zelem.

koter: freq. Tongerlds., verspr. Demerkemp.; ook in Bree, Genk, Wolder/Oud-Vroenhoven, Grote-Spouwen, Eksel, Beverlo, Beringen, Hoepertingen, Borgloon, Velm, Tessenderlo, Linkhout en Lommel.

koters: Opheers, Donk (bij Herk-de-Stad), Herk-de-Stad, Sint-Truiden en Halen.

holen: Weert.

SCHERF

SGV (1914) (add), ZND A1 (1940sq) (209); Kats, J. (1939) (009, 097), Vossen, H. (zj.hs).

Onregelmatig stuk van een gebroken voorwerp, doorgaans van glas of van aardewerk.

scherf: Kerkrade, Roermond,
Hoensbroek, Bree, Opoeteren,
Maaseik, Hees, Bilzen, Beverst,
Tongeren, Overpelt, Lozen, Eksel,
Koersel, Helchteren, Houthalen,
Paal, Hoepertingen, Veulen,
Herk-de-Stad, Mielen-boven-
Aalst, Kwaadmechelen en
Meldert.

scherver: Lanklaar.
schelver: Berg.
schelleves: Heer.
schever: Tongeren.
schreef: Nederweert.
stuk: Heers.

6.3 Eigenschappen waargenomen door de zintuigen

Het materiaal voor GLIMP, GROEN, ROSSIG en voor ROZE leverde geen lexicale variatie en geen lemma op; ze zijn wel opgenomen in de materiaalbasis (vergeleijk het Ten Geleide).

Voor 'schreeuwende kleuren' wordt voor Tongeren opgegeven: **briesende kleuren**.

DONKER, DUISTER

Kaart 158, pag. 332

N 06 (1960) (048), N 91 (1982) (046, 047), ZND m (Coomans, Franssen, GrGr, Houben, Matthys, Vanderbeeken, Welter), ZND 23 (1937) (019, 019d); Gennep Wb. (081), Maastricht Wb. (071, 082), Meerlo-Wanssum Wb. (101), Meijel Wb. (100), Tongeren Wb. (099), Tungelroy Wb. (219), Venlo Wb. (117); Boileau, A. (1971), Daelen, J.v. (1933-41), Mertens, A.M. (1885b).

De algemene benaming voor niet of weinig verlicht.

donker (ook *donkel*, *konker*): freq. in geheel Lb.

pikdonker: Stokkem.

zakkendonker: Leunen.

balkdonker (*baukdonkel*): As.

duister: freq. Ripuar., Oostlb-Rip. overgg., Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Tongerlds., Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Ospel, Weert, As, Genk, Kaulille, Eksel en Kwaadmechelen.

helsduister: Gennep Wb.

domp: Heerlen, Gulpen, Limbricht, Gronsveld, Sint-Geertruid en Horst.

dompig: Vruschemig, Weert, Bunde en Oost-Maarland.

dompstig: Pey, Schinveld, Echt/Gebroek, Urmond en Wolder/Oud-Vroenhoven.

bedompt: Valkenburg en Klimmen.

grauw: Heythuysen.

groezelig: Grathem.

schemerig: Vijlen, Reuver, Beesel en Vlodrop.

speens: Maastricht.

doods: Bocholtz.

leeg: Maastricht.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

avond: Waubach.

avondnacht: Oost-Maarland.

duisteravond: Meijel.

duisterheid: Maastricht.

duisterigheid: Maastricht.

schemer: Venlo, Herten (bij Roermond) en Maastricht.

DONKER WORDEN, DUISTEREN

Kaart 159, pag. 332

N 22 (1963) (049, 050), N 91 (1982) (047), ZND 42 (1943) (028); Genk Wb. (074), Weertlands Wb. (004).

Donker woorden, in het algemeen; vergelijk het lemma SCHEMEREN in deze paragraaf.

donker worden (ook *donkel weren*, *donkel worden*, *donker weren*):

verspr. Horns; ook in Kerkrade, Heythuysen, Neer, Roermond, Hoensbroek, Bocholt, Bree, As,

Maastricht, Eigenbilzen, Mopertingen, Hoeselt, Heusden, Houthalen, Paal, Beringen,

Zepperen, Hoepertingen, Velm en Meijel.

het begint donker te worden:

Heusden en Meijel.

donkeren (ook *donkelen*): Heerlen, Amby, Weert en Bree.

duister worden (ook *duister weren*):

freq. Zuid.Oostlb., verspr.

Noord.Oostlb. en Kleverlds.;

ook in Eyselshoven, Kerkrade,

Bleijerheide, Kunrade,

Nieuwenhagen, Eys, Thorn,

Urmond, Geulle, Maastricht,

Zonhoven, Hasselt, Beverlo,

Velm, Blerick en Venlo.

duisteren: verspr. Zuid.Oostlb. en

Dommelds.; ook in Gulpen,

Swalmen, Weert, Tungalroy,

Stevensweert, Bocholt, Meeuwen,

Genk, Born, Geulle, Diepenbeek,

Zolder, Hechtel, Helchteren,

Beringen, Jeuk, Engsbergs,

Linkhout, Lommel en Meerlo.

verduisteren: Montfort en Waubach.

vroegduister worden: Oirlo.

avond worden (ook *avond weren*):

Panningen, Puth, Eind, Stevoort,

Hasselt, Sint-Truiden, Oirlo en

Sevenum.

avonden: Obbicht, Neerharen,

Ottersum en Milsbeek.

zich avonden: Egchel.

de avond begint: Schimmert.

de avond begint te vallen: Meijel.

de avond valt: Bleijerheide, Wijlre,

Sittard, Klimmen, Bocholt,

Reppel, Genk, Wolder/

Oud-Vroenhoven, Vliermaal,

Hoepertingen, Wellen, Herk-de-

Stad, Sint-Truiden en Jeuk.

grauw worden (ook *grauw weren*):

verspr. Centr.Maaslds.; ook in

Beegden, Swalmen, Boukoul,

Ospel, Leuken, Tungalroy,

Kinrooi, Opoeteren en

Opglabbeek.

demeren: Echt/Gebroek.

neren: Venlo.

TROEBEL, VUIL (GEZEGD VAN WATER)

Kaart 160, pag. 333

N 91 (1982) (045), SGV (1914) (38);

Beverlo Wb. (263), Weertlands Wb. (037, 232).

Onzuiver, ondoorzichtig, drabbig, gezegd van vloeistoffen.

Vergelijk het lemma VUIL WATER in par. 4.3.

troebel (ook *droebel, toerbel*): freq.

Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.,

Horns, Centr.Maaslds.,

Trichterlds., Zuidgeld.Lb. en

Kleverlds.; ook in Simpelveld,

Weert, Opglabbeek en As.

vuil: verspr. Noord.Oostlb.; ook in

Eys, Hoensbroek, Weert,

Ophoven, Thorn, Bree,

Opglabbeek, As, Maastricht,

Houthalen en Venlo.

vies: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in

Brunssum, Schimmert en Stein.

smerig: verspr. Oost.Zuidlb. en

Zuid.Oostlb.; ook in Neer,

Reuver, Beesel, Ittervoort,

Opglabbeek, As, Meeswijk,

Maastricht, Eigenbilzen,

Zonhoven, Venlo, Oirlo, Tienray

en Meijel.

gemoerd (ook *gemuurd*): freq.

Oostlb., Zuidgeld.Lb. en

Kleverlds., verspr. Oost.Zuidlb.

en Centr.Maaslds.; ook in

Simpelveld, Weert, Tungalroy,

Neeritter, Maasbracht, Meeuwen,

As, Diepenbeek, Hoeselt, Eksel,

Houthalen en Beverlo.

dik gemoerd (*dik gemuurd*): Meerlo.

bemoerd (*bemeurd*): Nederweert.

moerig (ook *meurig, murig*):

Weertlands Wb. en in Kerkrade,

Gulpen, Ingber, Epen, Swalmen,

Doenrade, Hoensbroek, Bree en

Maastricht.

moerachtig (*muurachtig*):

Buggenum.

modderig: Nederweert.
nut: Ospel, Lutterade en Nieuwenhagen.
onnut: Klimmen.
niet helder: Maastricht.
onklaar: Merselo en Oirlo.
onzuiver: Geleen.
schuimig: Geleen.
pratsig: Kunrade.
schrouw: Mechelen.

De volgende opgaven zijn zelfstandige naamwoorden:

debber: Jeuk.
drab: Posterholt.
dras: Herten (bij Roermond).
schlamm (du.): Klimmen.

SCHEMERING, VALAVOND

Kaart 161, pag. 333

N 22 (1963) (049, 050), N 91 (1982) (047),
 SGV (1914) (31), ZND 42 (1943) (028), ZND
 m (Dupont);
 Beverlo Wb. (272), Gennep Wb. (192),
 Kerkrade Wb. (067), Maastricht Wb. (366,
 446), Roermond Wb. (254), Tongeren Wb.
 (608), Tungelroy Wb. (322), Valkenburg Wb.
 (049), Venray Wb. (057, 200, 481), Weertlands
 Wb. (077, 369, 372), Zonhoven Wb. (407).

De vermindering van het licht bij het
 vallen van de avond.
 Alleen de zelfstandige naamwoorden
 zijn in kaart gebracht.

schemering: freq. Oostlb., verspr.
 Centr.Maaslds., Trichterlds. en
 Dommellids.; ook in Heerlen,
 Schaesberg, Gulpen, Weert,
 Hunsel, Stevensweert, Bree,
 Val-Meer, Hoeselt, Helchteren,
 Houthalen, Hasselt, Borgloon,
 Velm, Sint-Truiden, Borlo,
 Leopoldsburg, Velden, Blerick,
 Venlo, Blitterswijk, Meerlo en
 Meijel.

schemer: verspr. in geheel Lb.
schemeravond: Venray Wb.
avondschemer: Venray Wb.
schemerdonker (ook *schemeldonkel*,
schemerdonkel): Maasniel,
 Maaseik en Ulestraten.
schemerduister: Venray Wb. en in
 Melick.
schemerlicht: Mheer.
schemeruur: Susteren.
scheem: Mechelen, Hoensbroek,
 Ulestraten, Eind, Stokkem en
 Mechelen-aan-de-Maas.
schemel: Maaseik en Halen.
duister: Koninksem, Hamont,
 Neerpelt, Kaulille, Heusden,
 Lummen, Hoepertingen, Heers,
 Wellen, Sint-Truiden, Niel-bij-St.-
 Truiden, Jeuk, Hulst/Konijnsberg
 en Halen.
duisternis: Guigoven.
duistering: Kaulille.
duisteravond: Valkenburg en
 Klimmen.
verduistering: Venlo.
halfduister: Venray Wb. en in
 Meerssen en Eijsden.
halvenduisteren: Diepenbeek.
grauw, het —: Kwaadmechelen en
 Blerick.
grauwe, de —: Lommel.
donker (ook *donkel*): Zonhoven,
 Beringen, Wilderen en Zelem.
donkere, de — (*domkere, de —*):
 Brunssum.
avonddonker (*avonddonkel*):
 Weertlands Wb.
avondlicht: Oost-Maarland.
avondslicht: Roermond.
avond: Waterloos, Lummen en
 Sint-Truiden.
valavond: verspr. Dommellids. en
 Kleverlds.; ook in Weertlands
 Wb. en in Neeroeteren, Genk,
 Maaseik, Maastricht,
 Wintershoven, Tongeren, Mal,
 Zolder, Hasselt, Gelinden, Donk
 (bij Herk-de-Stad) en Lommel.
het vallen van de avond: verspr.
 Maaskemp.; ook in Simpelveld,

Waltwilder, Achel, Eksel, Peer,
Koersel, Houthalen, Sint-
Lambrechts-Herk, Alken, Wellen
en Velden.

deemstering (ook *deestering*):

Hulst/Konijnsberg, Sint-Truiden
en Rosmeer.

demering: Bree.

dommeling: Middelaar.

maanklaar: Gelieren/Bret.

kattengrauw: Nunhem.

uilenvlucht (ook *uilenvluch*):

Weertlands Wb. en in Tungelroy.

de lamp onder de as: Zichen-
Zussen-Bolder.

licht en donker: Well.

De volgende opgaven zijn tijdsbepa-
lingen:

in de grauwe: Thorn.

aan gen avond: Klimmen.

aan gens avond: Margraten.

in de avond: Heek.

tegen de avond: Overpelt en Thorn.

bij het vallen van de avond: Ulbeek
en Hoepertingen.

in het vallen van de avond:

Beverlo, Oirlo en Neeroeteren.

aan gen nacht: Remersdaal.

tussen licht en donker (ook *tussen
licht en donkel*): Heerlen,

Mechelen, Beesel, Sint-
Odiliënberg, Lutterade, Sittard,
Thorn, Bree, Mechelen-aan-de-
Maas, Diepenbeek, Achel,
Kaulille, Peer, Heusden,
Lummen, Sint-Lambrechts-Herk,
Hoepertingen, Wellen, Donk (bij
Herk-de-Stad), Sint-Truiden,
Borlo en Grubbenvorst.

tussen donker en licht: Kessel.

tussen licht en duister: Reuver,
Eijsden, Lottum en Blerick.

tussen duister en licht: Haelen.

tussen dag en avond: Vrusschemig,
Grathem, Obbicht en Rimborg.

tussen dag en donker (*tussen dag
en donkel*): Geulle.

tussen dag en duister: Valkenburg.

tussen dag en licht: Bingelrade.

tussen nacht en dag: Teuven.

De volgende opgaven zijn bijvoeg-
lijke naamwoorden:

schemerig: Maastricht.

grauw: Herten (bij Roermond),

Weert, Tungelroy en Neeroeteren.

griebelgrauw: Spalbeek.

half verlicht: Oirlo.

halfdonker: Hoensbroek.

De volgende opgaven zijn werk-
woordelijke uitdrukkingen:

dag worden (*dag weren*):

Schimmert.

de dag is bijna om: Holtum.

het gaat op de avond aan:

Maasniel.

het is aan de avond: Reuver.

het is licht en donker (— *donkel*):

Wintershoven.

de maan was aan het opkomen:

Genk.

SCHEMEREN

N 22 (1963) (049, 050), N 91 (1982) (047,
212), ZND 42 (1943) (028), ZND m (Dupont,
GrGr, Raymaekers);

Echt Wb. (107), Kerkrade Wb. (067),
Limburgs Id. (044), Maastricht Wb. (366),
Meerlo-Wanssum Wb. (248), Meijel Wb.
(094, 100), Roermond Wb. (254), Venray Wb.
(481), Weertlands Wb. (069).

Donker worden, gezegd van het zon-
licht aan het einde van de dag.

In het Limburgs Idioticon staat als
voorbeeld bij **bijzen** 'schemeren'
aangetekend: *zijn ogen bijzden al*,
'zijn dood was nabij'.

schemeren: freq. in geheel Lb.

het is aan het schemeren: Hasselt.

in de schemeren zitten: Tegelen.

het schemert me voor de ogen:

verspr. Noord.Oostlb.; ook in
Sint-Martens-Voeren, Maaseik,

Guttecoven, Heugem,
Hoepertingen en Meijel.
de schemer houdt al: Paal.
deemsteren: Neeroeteren, Maaseik
en Lanklaar.
demeren: Ospel.
duisteren: Stokrooie.
avond worden: Susteren.
vallen van de avond: Schimmert.
donker worden: Meijel, Maaseik en
Herkenbosch.
duister worden: Hoensbroek.
grauw worden: Swalmen, Boukoul
en Herkenbosch.
grauwen: Limbricht, Ospel,
Opplabbeek, Lanklaar, Hamont
en Venray.
retemieren: Tegelen.
schijnen: Roosteren.
bijzen (*bizzen*): Limburgs Id.

SCHADUW, LOMMER ———

Kaart 162, pag. 334

DC 23 (1953) (009), DC 42B (1967) (007g),
DC 49 (1974) (016a, 016b), N 22 (1963) (055
add), RND (091), SGV (1914) (31), ZND 37
(1941) (040), ZND m (Coomans, Drieskens,
Dupont, Langohr, Thomassen, Welter);
Beverlo Wb. (228), Bree Wb. (385),
Diepenbeek Wb. (137, 146), Heerlen Wb.1,
Heerlen Wb.2 (202), Kortessem Wb. (283,
449), Meerlo-Wanssum Wb. (248), Meijel
Wb. (100), Stokkem Wb. (097), Tongeren
Wb. (333, 557), Tungelroy Wb. (219),
Valkenburg Wb., Zonhoven Wb. (222, 275);
Cuypers, J. (1890a), Dolmans, H. (zj.hs),
Dols, W. (1953), Heyden, L.v.d. (1927),
Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 17 (1942)
(053), Verheggen, P. (zj.hs), Vossen, H.
(zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57).

Ruimte waarin het (zon)licht niet
rechtstreeks doordringt, koele plaats
afgeschermd van het directe zonlicht.

schaduw: freq. Noord.Oostlb.,
Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook

in Geleen, Berg-en-Terblijt,
Mheer, Ospel, Bree, Meeuwen,
Grevenbicht/Papenhoven, Vucht,
Maastricht, Val-Meer, Hamont,
Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille en
Kolonie.

schaai: freq. Maaskemp.,
Dommellds. en Demerkemp.,
verspr. Trichterlds. en Bilzerlds.;
ook in Rotem, Mechelen-aan-de-
Maas, Beverst, Tongeren, Millen,
Heppen, Beverlo, Beringen en
Kwaadmechelen.

killeschaai: verspr. Bilzerlds.; ook in
Bree Wb. en in Lanaken, Beverst,
Millen, Peer, Zolder, Helchteren,
Zonhoven en Heppen.

koeleschaai: verspr. Dommellds.
en Demerkemp.; ook in Herten
(bij Roermond), Bocholt,
Opgrimbie, Lanaken, Grote-
Spouwen, Zichen-Zussen-Bolder,
Diepenbeek, Tongeren,
Rijkhoven, Beverlo, Beringen
en Oostham.

schilleschaai: Paal.

schoeleschaai: Paal.

scheem: alg. Oostlb-Rip. overgg.,
Oostlb. en Horns., freq. Ripuar.,
Maaskemp., Centr.Maaslds.,
Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.,
verspr. Weertlds. en Trichterlds.;
ook in Neerpelt en Zonhoven.

koelescheem: Maasbracht,
Stevensweert en Echt/Gebroek.

schemer: Rothem, Vliermaalroot,
Mechelen-Bovelingen, Kortessem
en Borlo.

scheen: Lottum en Eupen.

schatten (du.): verspr. Ripuar.; ook
in Waubach, Rimburg, Baarlo,
Brunssum en Siebengewald.

lommer (ook *loer*): alg. Tongerlds.,
Lonerlds. en Truierlds., freq.
Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en
Demerkemp., verspr. Trichterlds.,
Dommellds. en Getelds.; ook in
Heerlen, Neeroeteren, Vlijtingen,
Heppen, Beverlo, Paal,
Leopoldsbuurg, Kerkhoven,

Kwaadmechelen, Oostham,
Tessengerlo, Lommel,
Stevensvennen, Venlo en Bisselt.
looflommer: Eisden.
lommerte: Valkenburg, Opgrimbie,
Wijk, Beverlo, Paal, Kerkhoven,
Linkhout en Lommel.
loof: Lottum.
koelte: Stokkem.
koelder: Stokkem.
koelespan: Houthalen.
toep: Blerick.
nok: Gulpen.
scherm: Gronsveld.
schijn: Merselo en Arcen.
buiten de zon: Gennepe.
uit de zon: freq. Zuidgeld.Lb. en
Kleverlds.; ook in Beringe,
Panningen, Helden/Everlo,
Nieuwstadt en Kaulille.

BLINKEN, GLIMMEN, GLANZEN

Kaart 163, pag. 334

N 91 (1982) (041), ZND A1 (1940sq) (177);
Hasselt Wb. (077).

blinken: freq. in geheel Lb.
uitblinken: Kerkrade.
glanzen: Gulpen, Ingber, Herten (bij
Roermond), Montfort, Susteren,
Merkelbeek, Klimmen, Kelpen,
Grathem, Geulle, Venlo en Horst.
glimmen: verspr. Oost.Zuidlb.; ook
in Posterholt, Weert, Maastricht,
Venlo en Oirlo.
glinsteren: Klimmen, Noorbeek,
Terlinden en Maastricht.
schemeren: Meijel en Weert.
schijnen: Sevenum en Maastricht.
schitteren: Loksbergen.
spiegelen: Nieuwenhagen.

SCHITTEREN

Kaart 164, pag. 335

N 91 (1982) (042).

Een sterk en beweeglijk licht ver-
spreiden dat hinderlijk is aan de ogen.

schitteren: freq. in heel Lb.
schilleden: Susteren.
flikkeren: Heythuysen, Merkelbeek,
Klimmen, Urmond, Hoeselt en
Sevenum.
flitsen: Nieuwenhagen.
schijnen: Eys, Oirsbeek, Weert,
Blerick en Gennepe.
verblinden: Melick, Maastricht en
Kunrade.
blinken: Eys.
glanzen: Stein.
glinsteren: Ospel en As.
gloeien: Venray.
lichten: Weert.
stekken: Velden.
het trekt aan de ogen: Eksel.

FONKELEN, FLONKEREN

Kaart 165, pag. 335

N 91 (1982) (043);
Tungelroy Wb. (219).

Een levendiger en beweeglijker licht
verspreiden dan aangenaam is voor
de ogen.

fonkelen (ook *vonkelen*): freq. in
heel Lb.
flonkeren: verspr. Oost.Zuidlb. en
Oostlb.; ook in Tungelroy, Ell,
Thorn, Meeswijk, Stein,
Maastricht, Eksel en Horst.
glinsteren: Swalmen, Hulsberg,
Guttecoven en Maastricht.
glitseren: Kerkrade.
flikkeren: Brunssum en Diepenbeek.
schitteren: Urmond en Klimmen.
sprankelen: Nieuwenhagen.
blinken: Eys.
glanzen: Velden en Weert.

KLEUR —————

Kaart 166, pag. 336

DC 42B (1967) (007g), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 28 (1938) (006);
Maastricht Wb. (190), Sint-Truiden Wb. (143, 227), Tongeren Wb. (270).

De algemene benaming van de uiterlijke eigenschap van voorwerpen zoals deze visueel worden waargenomen, afgezien van de vorm.

kleur: alg. in geheel Lb.

couleur (fr.): Remersdaal, Zonhoven, Hasselt, Sint-Truiden, Melveren en Leopoldsburg.

farbe (du.): Eupen.

verf: Lontzen en Eupen.

kat: Sint-Truiden.

keur: Mettekoven.

ton (fr.): Sint-Truiden.

PAARS, VIOLET —————

Kaart 167, pag. 336

SGV (1914) (27);
Diepenbeek Wb. (075), Maastricht Wb. (471).

paars (ook *paas*): freq.
Noord.Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Echt/Gebroek.

violet (ook *filet*, *flet*): freq.
Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Trichterlds.; ook in Posterholt, Hunsel, Thorn, Obbicht, Urmond en Diepenbeek.

purper (ook *pruper*): verspr. Kleverlds.; ook in Buggenum, Horn, Asenray/Maalbroek, Maasbracht, Stevensweert, Grevenbicht/Papenhoven, Lottum en Grubbenvorst.

blauw: Helden/Everlo en Einighausen.

blond en blauw (*blonk en blauw*): Weert.

lila: Simpelveld en Rimborg.

vaal: Simpelveld.

PURPER, PAARSROOD ———

Kaart 168, pag. 337

N 91 (1982) (048);
Venlo Wb. (219);
Daelen, J.v. (1933-41).

purper: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns, verspr. Kleverlds.; ook in Weert, Meeuwen, As, Meeswijk, Guttecoven, Geulle, Maastricht, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Jeuk, Blerick en Venlo.

violet (ook *flet*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Opglabbeek, As, Born, Urmond, Stein, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt en Houthalen.

paarsrood: Hoensbroek.

pimpelpaars: Beesel.

paars: Eys, Epen, Reuver, Bree en Meerlo.

mauve (fr.): Amby, Noorbeek, Terlinden, Ophoven, Opglabbeek, As en Maastricht.

RUW, RUIG —————

Kaart 169, pag. 337

SGV (1914) (30);
Kerkrade Wb. (066), Maaseik Wb. (050), Meerlo-Wanssum Wb. (235), Stokkem Wb. (120);
Daelen, J.v. (1933-41), Jaspar, E. (1921-28).

De algemene benaming van de uiterlijke eigenschap van voorwerpen zoals deze door de tast worden waargenomen: borstelig en oneffen.

ruw (ook *roe*, *rouw*): alg. in heel Nl. Lb.

ruwharig: Valkenburg, Rimborg en Eijsden.

langharig: Simpelveld.
harig: Schimmert en Mechelen.
behaard: Einighausen.
ruig (ook *ruug*): Gulpen, Steyl, Mheer, Blerick, Venlo en Griendtsveen.
grof: Kerkrade Wb. en in Epen.
struis: Buggenum.
wreed: Helden/Everlo, Sittard, Schinveld, Schinnen, Maaseik, Stokkem, Maastricht en Venlo.
schoon: Sint-Pieter.

LAWAAI, HERRIE —————

Kaart 170, *pag.* 338

N 91 (1982) (052, 053), SGV (1914) (21); Hasselt Wb. (267), Heerlen Wb.1, Valkenburg Wb.;
 Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Mertens, A.M. (1885b), Oudemans, W. (1918), Urlings, R. (zj.hs).

De dooreenmenging van sterke geluiden zoals die worden waargenomen. Voor **behei**, zie RhWb I, kol. 1106 s.v. Buhei.

lawaai: freq. Kleverlds., verspr. Oostlb.; ook in Heerlen, Gulpen, Ingber, Nederweert, Weert, Meeswijk, Maastricht, Limmel, Grubbenvorst en Blerick.
hoop lawaai: Maastricht.
laweit (ook *lawecht*): freq. Belg. Lb. en Noord.Oostlb., verspr. Zuid. Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Weert, Maastricht, Borgharen, Sint-Pieter, Arcen, Velden, Venlo en Leunen.
laweitje: Beesel.
herrie: verspr. Oostlb., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Gulpen, Ingber, Weert, Tungalroy, Thorn, Maastricht en Venlo.
leven: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en Trichterlds.;

ook in Weert, Tungalroy, Kelpen, Grathem, Eigenbilzen, Venlo, Heijen, Oirlo en Meerlo.
kabaal: Heerlen, Heerlerbaan/Kaumer, Klimmen, Noorbeek, Terlinden, Tungalroy, Echt/Gebroek, Geulle, Maastricht en Venlo.
spektakel (ook *bestakel, pestakel*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Horns; ook in Simpelveld, Kerkrade, Weert, Echt/Gebroek, Born, Urmond en Maastricht.
rumoer: Gulpen, Ingber, Klimmen, Jeuk en Meijel.
radouw: Heerlen, Nieuwenhagen, Waubach en Valkenburg.
heibel: Horst.
krach (du.): Kerkrade.
allegaartje (*allegaarke, allegaasje*): Heerlen, Mheer en Wijlre.
schandaal: Geleen, Simpelveld en Eys.
geweld: Gulpen, Ingber, Neer en Meijel.
behei: Heer, Waubach en Kerkrade.
gedoens: Geleen en Heerlen.
ramment: Mechelen en Vijlen.
tempeest: As.

LAWAAI MAKEN —————

Kaart 171, *pag.* 338

N 91 (1982) (052, 053), SGV (1914) (21); Niel-bij-St.Truiden Wl. (284); Urlings, R. (zj.hs), Verheggen, P. (zj.hs), Vrijdag, E. (1950-57).

lawaai maken: freq. Kleverlds., verspr. Oostlb.; ook in Heerlen, Gulpen, Nederweert, Weert, Grevendicht/Papenhoven, Guttecoven, Maastricht, Limmel, Sint-Pieter, Grubbenvorst en Blerick.
lawaaien: Heel, Swalmen, Schimmert en Maastricht.

laweit maken: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb., Horns en Zuidgeld.Lb.; ook in Weert, Meeuwen, Echt/Gebroek, Buchten, Obbicht, Borgharen, Diepenbeek, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Zonhoven en Leunen.

laweiten: Susteren, Ophoven, Bree, As, Meeswijk en Geulle.

leven maken: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Beegden, Ospel, Weert, Tungalroy, Kelpen, Grathem, Maastricht, Sint-Pieter, Eijdsen, Eigenbilzen, Merselo en Meerlo.

herrie maken: verspr. Kleverlds.; ook in Nieuwenhagen, Roermond, Maasniel, Susteren, Ten-Esschen/Weustenrade, Weert en Maastricht.

herrie schoppen: Heerlerbaan/Kaumer, Schinnen, Hoensbroek, Stein en Tienray.

kabaal maken: Sittard, Maastricht en Eys.

spektakel maken: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Belfeld, Reuver, Weert, Thorn, Gennep en Blitterswijk.

spektakelen maken: Schimmert, Klimmen en Eys.

spektakelen (ook *bestakelen*, *pestakelen*): verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Ittervoort, Echt/Gebroek, Maastricht en Lottum.

radouw maken: Heerlen en Nieuwenhagen.

radouwen: Klimmen en Heerlen.

donderen: Niel-bij-St.-Truiden.

donderjagen: Blitterswijk.

duveljagen: Blitterswijk.

schandaal maken: Eys.

schandalen: Geleen en Simpelveld.

rament maken: Mechelen.

krach (du.) **maken:** Kerkrade.

behei maken: Heer.

balgooien: Afferden.

baljoenen: Echt/Gebroek.

baljoeteren: Sevenum.

bandoeteren: Venray.

batteren: Geleen.

benderen: Banholt.

hutten: Born.

knebbelen: Wijlre.

kweken: Eys.

lallen: Melick.

lezen: Born.

rachelen: Maasniel.

ruzie zoeken: Tienray.

schoppen: Beesel.

schreeuwen: Jeuk en Stein.

tempeesten: As.

KNARSEN

Kaart 172, pag. 339

N 91 (1982) (054);

Valkenburg Wb.;

Heyden, L.v.d. (1927).

Een scherp schurend of malend geluid voortbrengen dat onaangenaam is voor de oren.

De onomatopeeën in dit lemma zijn zo dicht mogelijk tegen de opgaven getypeerd.

knarsen: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Bree, Meeuwen, As, Maastricht, Venlo, Oirlo, Meijel en Sevenum.

knersen (ook *knesen*): Neer, Beesel, Swalmen, Sittard, Schimmert, Ell, Urmond en Maastricht.

kniersen (ook *kniesen*): verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Waubach, Kapel-in-'t-Zand, Vlodrop, Weert, Tungalroy, Opglabbeek, Blerick en Venlo.

knoersen (ook *knoesen*): Heerlen, Swalmen, Montfort, Nieuwstadt, Maastricht, Tienray en Maasbree.

kratsen: Stein en Klimmen.

kretsen: Maastricht.

krassen: Meijel.

knatsen: Maastricht.

knotsen: Kunrade.
knisperen: Herten (bij Roermond).
knerven: Jeuk.
kwarsen: Posterholt.
kwietzen: Nieuwenhagen.
kriepen: Eksel.
piepen: Nieuwenhagen, Eys, Klimmen en Oplabbeek.
snerpen: Heerlen.
scherpen: Herten (bij Roermond), Susteren, Schimmert en Ten-Esschen/Weustenrade.
scherp geluid maken: Wijre.
schuren: Klimmen, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Zonhoven en Oirlo.
schragen: Meijel.
schrompen: Eys, Epen, Doenrade en Valkenburg.
schruiven: Houthalen.
schuiven: Oplabbeek.

KRASSEN

Kaart 173, pag. 339

N 91 (1982) (055), SGV (1914) (19), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 28 (1938) (046); Delahaye, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927).

Een scherp geluid voortbrengen als van een voorwerp dat over een hard oppervlak schuurt en dat onaangenaam is voor de oren. Vaak is de bijbetekenis van de gegeven benamingen: 'kapot maken, vernielen'. De onomatopeeën in dit lemma zijn zo dicht mogelijk tegen de opgaven getypeerd.

krassen: freq. Kleverlds., verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Gulpen, Ingber, Belfeld, Herten (bij Roermond), Asenray/Maalbroek, Nederweert, Ospel, Weert, Tungelroy, Ittervoort, Maaseik, Guttecoven, Limmel, Diepenbeek, Rijkhoven, Sint-

Huibrechts-Lille, Kermt, Hasselt, Leopoldsburg, Tessenderlo, Lottum, Grubbenvorst en Blerick.
krassen maken: Diepenbeek.
bekrassen: Oostham.
verkrassen: Zonhoven.
kressen: Leopoldsburg.
kratsen: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Bree, Maastricht en Borgharen.
bekratsen: Lontzen.
kretsen: verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Truierlds.; ook in Eys, Meeuwen, As, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Millen, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Paal, Ulbeek, Hoepertingen en Borgloon.
kretsen maken: Jeuk en Vroenhoven.
bekreetsen: Genk, Hees, Maastricht, Eigenbilzen, Martenslinde, Zichen-Zussen-Bolder, Beverst, Koninksem, Genoelselderen, Zolder, Beringen, Sint-Truiden en Borlo.
afkreetsen: Maastricht en 's-Herenelderen.
verkreetsen: Zonhoven.
krabben: Beesel, Mechelen-aan-de-Maas, Beringen en Leopoldsburg.
verkrabben: Zonhoven.
bekrabbelen: Zonhoven, Eisdien en Vucht.
kriebelen: Heerlen.
kwaken: Montzen, Lanklaar, Guttecoven, Martenslinde, 's-Herenelderen en Wellen.
scharen: Kwaadmechelen en Oostham.
bescharen: Hamont en Hasselt.
scharen maken: Heppen.
beschramen (*beschremen*): Rosmeer.
schrabben: Klimmen, Paal, Ulbeek en Voort.

schrabben trekken: Jeuk en Wellen.

schramen (*schreumen, schriemen*):

Sint-Martens-Voeren, Valkenburg,
Heer, Mheer, Rekem, Lanaken,
Vroenhoven, Lottum,
Blitterswijk en Swolgen.

schramen maken (ook *schreumen maken, schriemen maken*):

Remersdaal, Buggenum,
Mechelen-aan-de-Maas, Rekem,
Lanaken, Eijsden en Lommel.

schramen trekken: Wilderen.

schrapen: Ophoven, Genk,
Maastricht en Sevenum.

schraven: Sint-Truiden.

schrijven: Elen en Heerlen.

schoeren: Meijel.

schrobben: Leopoldsburg.

schrompen: As en Sittard.

verschrompen: Alken.

scherpen: Buchten en Klimmen.

strepn: Kuttehoven en Eisden.

strepn maken: Lommel en Genk.

strepn trekken: Heusden en
Alt-Hoeselt.

trekken: Ulbeek en Wilderen.

opmaken: Oostham.

optrekken: Voort.

dabben: Nieuwenhagen.

snijden: Ittervoort.

bederven: Zepperen.

vernielen: Beverlo.

verassen: Bilzen.

abomineren (*abomiëren*):

Hoepertingen.

singulieren: Mettehoven

RITSELEN

Kaart 174, pag. 340

N 91 (1982) (056), SGV (1914) (30), ZND m
(Houben);

Kerkrade Wb. (064);

Delahaye, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927).

Een zacht onregelmatig, schuifelend
of krakend geluid geven, gezegd van
bladeren, stoffen en dergelijke.

ritselen: freq. in heel Lb.

ritsen: Oirlo.

rispelen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Kerkrade Wb. en in Simpelveld,
Heerlen, Nieuwenhagen, Vijlen
en Helden/Everlo.

roespelen: Schinveld.

raspelen: Blitterswijk.

rasseln (du.): Kerkrade Wb.

rietelen: Guttecoven.

kritselen: Klimmen.

knispelen: Heerlen.

knisperen: Simpelveld, Haelen,
Stein, Maastricht en Venray.

roezen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Nieuwenhagen en As.

ruizelen: Heek.

schoevelen: Heythuysen.

schroevelen: Kapel-in-'t-Zand.

toefelen: Jeuk.

wiemelen: Diepenbeek.

vreperen: Brunssum.

sniersen: Schimmert.

De volgende opgave is een zelfstan-
dig naamwoord:

geruis: Venlo.

SNORREN

N 91 (1982) (061);

Delahaye, H. (zj.hs).

Een ruisend, brommend geluid maken,
bijvoorbeeld gezegd van een kachel.

snorren: freq. in Nl. Lb.; ook in
Ophoven, Bree, Meeswijk en
Houthalen.

snorken: Eys, Hoensbroek,
Klimmen en Maastricht.

snorkelen: Maastricht.

snirken: Jeuk.

brommen: Nieuwstadt, Schimmert,
Mheer, Tungelroy, Meijel en
Maasbree.

ronken: Klimmen, Weert,
Diepenbeek, Hoeselt, Houthalen
en Zonhoven.

schorzen: Schimmert.
huilen: Epen, Heythuysen,
Noorbeek, Terlinden,
Echt/Gebroek en Maastricht.
broezen: Nieuwenhagen.
goezen: Eksel.
roezen: Maastricht, Gulpen en
Ingber.
soezen: Haelen en Klimmen.
brullen: As en Maastricht.
jouwen: As.
kulen: Oirlo.

RAMMELEN

Kaart 175, pag. 340

N 91 (1982) (064);
Heyden, L.v.d. (1927), Vossen, H. (zj.hs).

Een onwelluidend trillend geluid voortbrengen, gezegd van loszittende voorwerpen. Vergelijk het lemma LOTEREN, in hoofdstuk 8.

rammelen: freq. in heel Lb.
ratelen: Herten (bij Roermond),
Amby, As, Stein en Maastricht.
rakelen: Klimmen, Nederweert,
Ospel en Weert.
kleppen: Nieuwenhagen.
kloppen: Jeuk.
kloteren: Herten (bij Roermond).
kladderen: As.
tegeneen houwen: Eys.
slaan: Nieuwenhagen.

BONZEN

Kaart 176, pag. 341

N 91 (1982) (065);
Valkenburg Wb.;
Daelen, J.v. (1933-41), Jaspar, E. (1921-28).

Hevig kloppen, bijvoorbeeld met de vuist op een deur.

bonzen (ook *bouzen*): freq.
Zuid.Oostlb. en Horns, verspr.
Noord.Oostlb., Centr.Maaslds. en
Kleverlds.; ook in Heerlen, Epen,
Bree, Meeuwen, As, Maastricht
en Venlo.
boemsen: verspr. Oost.Zuidlb.; ook
in Simpelveld, Kerkrade en
Beesel.
boemkeren: Maastricht.
bonken (ook *ponken*): verspr.
Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in
Ospel, Weert, Tengelroy,
Guttecoven, Maastricht, Hoeselt,
Eksel, Houthalen, Jeuk en
Blerick.
bonkeren (ook *ponkeren*): Geulle,
Maastricht en Amby.
bombarderen: Klimmen.
beuken: Heerlen, Lutterade, Geleen,
Brunssum en Diepenbeek.
beuksen: Maastricht.
batteren: Klimmen.
boezen: Reuver, Beesel en Klimmen.
voezen: Nieuwenhagen en Waubach.
botsen: Maasbree, Swalmen en
Valkenburg.
houwen: Meerlo, Stein en Eys.
fompen: Sevenum.
roffelen: Bunde.
rammelen: Herten (bij Roermond).
donderen: Gulpen en Ingber.
kloppen: Zonhoven.
timmeren: Nieuwstadt.
slaan: Maastricht en Klimmen.
vegen: Nieuwenhagen.

SISSEN

Kaart 177, pag. 341

N 91 (1982) (057).
Een scherp geluid voortbrengen door
lucht of damp met kracht uit een
nauwe opening te laten ontsnappen.

blazen: Vlodrop, Noorbeek,
Terlinden en Maastricht.

een scherp geluid brengen:

Hoensbroek.

fluiten: Heythuysen, Melick,
Noorbeek, Terlinden, Maastricht,
Diepenbeek, Houthalen, Jeuk en
Sevenum.

huilen: Kapel-in-'t-Zand.

jagen: Klimmen.

kissen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Waubach, Eys, Swalmen, Weert,
Ell en Houthalen.

roezen: Lutterade.

sissen: freq. in Nl. Lb.; ook in
Ophoven, Bree, Meeuwen, As,
Meeswijk, Eigenbilzen en Eksel.

snirken: As.

tissen: Meijel.

tuiten: As.

KLOTSEN VAN VLOEI-STOFFEN

N 91 (1982) (062);

Delahaye, H. (zj.hs), Vreuls, E. (zj.hs).

Het geluid dat vloeistoffen maken bij
het golven en het botsen van golven
tegen elkaar.

klatsen: Heerlen, Nieuwenhagen,
Echt/Gebroek, Maastricht en
Sevenum.

klotsen (ook *klossen*): freq. in geheel
Lb.

blotsen: Meeuwen.

kwatsen: As en Mheer.

kwarsen: Meeswijk.

KNAPPEN

N 91 (1982) (070).

Met een plotseling geluid opensprin-
gen.

knappen: verspr. Oostlb.; ook in
Kerkrade, Waubach, Thorn en
Maastricht.

open knappen: Meijel.

knoepen: Schinnen, Oirsbeek en
Klimmen.

knallen: Kapel-in-'t-Zand,
Echt/Gebroek en Urmond.

knippen: Weert en Ophoven.

knipperen: verspr. Noord.Oostlb.,
Horns en Kleverlds.; ook in
Schimmert, Stein, Maastricht,
Diepenbeek en Venlo.

knisperen: Herten (bij Roermond),
Tungelroy, Ell en Born.

kipperen: Sevenum.

knetteren: As.

knetsen: Eksel en As.

barsten (ook *barsen*): Kapel-in-'t-
Zand, Noorbeek, Terlinden en
Maastricht.

opbarsten (*opbasten*): Kunrade.

klatsen: Heel.

klikken: Maastricht.

open patsen: Maastricht.

springen: Heerlen.

opspringen: Eys.

open springen: Hoensbroek en Eys.

sprintselen: Jeuk.

vliegen: Jeuk.

De volgende opgaven zijn zelfstan-
dige naamwoorden:

knal: Gulpen, Ingber, Epen en
Brunssum.

plof: Vlodrop.

slag: Roermond en Maasniel.

smak: Maastricht.

HARD, LUID

Kaart 178, pag. 342

DC 38 (1964) (001c/2), N 91 (1982) (058),
SGV (1914) (22);

Maastricht Wb. (244);

Daelen, J.v. (1933-41).

Hevig, intens, gezegd van geluid.

hard (ook *had*): freq. Zuidgeld.Lb.
en Kleverlds., verspr. Weertlds.;

ook in Oirsbeek, Hoensbroek, Tungalroy, Ell, Meeswijk, Diepenbeek, Eksel, Houthalen, Zonhoven en Jeuk.

hardop: Blitterswijck, Meterik en Arcen.

hel: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Centr.Maaslds., verspr. Maaskemp. en Trichterlds.; ook in Eigenbilzen, Hoeselt, Houthalen, Grubbenvorst, Blerick, Sevenum en Maasbree.

hel op: freq. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Eys, Vijlen, Helden/Everlo, Buggenum, Swalmen en Obbicht.

helweg: Stevensweert.

hels (laweit): Opglabbeek.

helder: Voerendaal.

luid: Heijen, Meijel en Venlo.

schel: Klimmen.

scherp (geluid): Sittard.

schetterend: Klimmen.

raak: Venray.

fluitend: Klimmen.

knetterend: Klimmen.

HARDE KLAP, HEVIGE SLAG

Kaart 179, pag. 342

N 91 (1982) (068).

Vergelijk ook het lemma DONDER-SLAG in par. 2.3

klats: freq. Oostlb.; ook in Heerlen, Nieuwenhagen, Ittervoort, Thorn, Opglabbeek, Born, Stein, Maastricht, Venlo, Tienray, Horst en Meijel.

klavats (ook *klabats*, *klawats*): verspr. Maaskemp.; ook in Gulpen, Heel, Hoensbroek, Schimmert, Weert, Tungalroy, Ell, Thorn, Meeswijk, Geulle, Maastricht, Eksel en Houthalen.

klats: Maastricht.

kladderdats: Kunrade, Wijlre, Beesel, Doenrade en Venlo.

karwats: Diepenbeek.

knal: Klimmen, Nieuwenhagen en Vijlen.

slag: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Echt/Gebroek, Maastricht en Blerick.

helle slag: Eys, Swalmen, Hulsberg, Urmond en Maastricht.

flinke slag: Guttecoven en Hoensbroek.

handige slag: Maastricht.

paf: Klimmen, Nieuwenhagen en Kerkrade.

pardaf: Epen.

wats: Hoeselt en Maastricht.

patat: Diepenbeek en Maastricht.

dats: Haelen.

bonk: Zonhoven.

bons (ook *bous*): Sittard en Klimmen.

mep: Gennep en Maastricht.

kling: Mheer.

vits: Jeuk.

veeg: Geleen.

DOF, GEDEMPT VAN GELUID

Kaart 180, pag. 342

N 91 (1982) (059).

Het tegenovergestelde van hard (zie het lemma HARD), gezegd van geluid.

dof: alg. In heel Lb., behlave het westen van Belg. Lb.

bedompt: Amby.

gedompt: Weert.

gedempt (*gedemp*): Hoensbroek.

hol: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Sittard, Schimmert, Klimmen, Weert, Kelpen, Grathem, Bree, Stein, Maastricht, Diepenbeek,

Houthalen, Venlo, Tienray, Horst en Sevenum.

bol: Weert en Wijlre.

hees: Heythuysen, Herten (bij Roermond), Maastricht en Venray.

schor: Reuver, Beesel, Schimmert, Maastricht, Oirlo, Tienray en Horst.

grof: Eys, Neer, Maastricht en Meijel.

graam: Heerlerbaan/Kaumer.

lies: Geleen.

diep: Klimmen.

ECHO _____

Kaart 181, *pag. 343*

N 91 (1982) (069).

Naklinkend geluid, vooral gezegd wanneer het voorkomt in een holle ruimte.

echo: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Bree, Meeuwen, As, Echt/Gebroek, Stein, Geulle, Maastricht, Hoeselt, Houthalen, Zonhoven en Venlo.

galm (ook *halm*): verspr. Oostlb.; ook in Simpelveld, Weert, Kelpen, Grathem, Ophoven, Bree, Urmond, Maastricht, Bunde, Eksel, Jeuk, Blerick, Meerlo, Horst en Meijel.

nagalm: verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Schimmert, Amby, Klimmen, Tungelroy, Thorn, As, Meeswijk, Guttecoven, Geulle, Maastricht en Diepenbeek.

naklank: Kunrade, Susteren, Ospel, As en Born.

weerklank: Epen.

schall (du.): Mheer.

naschalm: Geleen.

7 Getal en hoeveelheid

Het materiaal voor BEETJE BIJ BEETJE leverde geen lexicale variatie en geen lemma op.

BEPAALENDE HOEVEELHEID

N 07 (1961) (003b), N 91 (1982) (158, 159, 162, 163), ZND m (Houben);
Beverlo Wb. (105), Bree Wb. (232, 358, 359, 366, 527, 532), Diepenbeek Wb. (120),
Heerlen Wb.1 (021), Kerkrade Wb. (029),
Kortesseem Wb. (181), Maastricht Wb. (003, 042),
Meerlo-Wanssum Wb. (114, 245),
Meijel Wb. (093), Sint-Truiden Wb. (079, 129, 140, 143),
Stokkem Wb. (058), Tegelen Wb. (089),
Tongeren Wb. (315, 370, 400, 468),
Tungelroy Wb. (334, 335, 336, 337),
Valkenburg Wb., Venlo Wb. (132), Venray Wb. (103, 306, 511),
Zonhoven Wb. (399);
Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs),
Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (044, 087),
Veldeke 07 (1932) (333), Vossen, H. (zj.hs),
Vrijdag, E. (1950-57).

In dit lemma staan de meest algemene benamingen bijeen om een bepaalde (of onbepaalde, in dit geval is de ontkenning niet onderscheidend) hoeveelheid aan te geven, afgezien van de grootte of de massa, maar ook van de stof waaruit die massa bestaat. Het lemma is een verzamellemma, verbijzonderingen komen hieronder aan bod. Eerst vindt men hier de meest algemene termen (van algemeen naar enigszins specifiek), dan de trefwoorden die specifiek zijn voor een bepaalde soort van hoeveelheid, uitgedrukt in

de toevoeging aan het trefwoord. Sommige termen komen in beide groepen voor; zie ook paragraaf 8.2. Voor de etymologie van **grob** zie vooral Weijnen EtDWb.

Sakwè (wa.) komt van (*je ne*) *sais quoi* 'iets, onbepaald iets' (Haust DL 573).

aantal: Maastricht en Tongeren.

get: Guttecoven en Maastricht.

klats: Nieuwenhagen, Ell, Stokkem, Urmond, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Beverlo, Sint-Truiden en Sevenum.

klatsje (*klatske*): Beverlo, Sint-Truiden en Maastricht.

kwak: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Weert, Tungelroy, Ell, Thorn, Bree, Maastricht, Houthalen, Blerick en Venlo.

kwakkel: Heerlen, Montfort, Schinnen, Hoensbroek en Stein.

hoop (ook *hoof*): Kerkrade, Eys, Swalmen, Klimmen, Tungelroy, Diepenbeek, Zonhoven, Beverlo, Gennep en Meerlo.

hoopje (*hupke*): Beverlo.

hoops: Tegelen.

hoopsel: Kortesseem.

portie: Bree Wb. en in Maastricht en Tongeren.

partie (fr.): Tungelroy, Doenrade en Epen.

troep: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Kerkrade, Nederweert, Ittervoort, Ophoven, Thorn, Stein, Maastricht, Zonhoven, Blerick, Venlo, Tienray en Sevenum.

trobbe: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Bree, Meeuwen, Stein, Diepenbeek, Hoeselt, Houthalen en Jeuk.

troffel: Maastricht.

tribbeltje (*tribbelke*): Bree.

stoot: Nieuwenhagen, Maastricht, Blerick, Meerlo en Horst.

zooi: Haelen, Herten (bij Roermond), Susteren, Sittard, Schimmert, Weert, Tungalroy, Thorn, Echt/Gebroek, Stein en Venlo.

zooitje: Montfort.

zootje: Heel, Stein, Gennep en Venray.

slof: Waubach, Eys, Hoensbroek, Born, Maastricht, Houthalen en Venlo.

zwik: Bree Wb. en in Mheer.

heleboel: Bree Wb.

veel: Vlodrop.

charge (fr.): Beverlo.

boel: Maastricht.

bonk: Venray Wb.

drats: Beverlo.

prats: Eksel, Geleen en Heerlen.

grob: Opglabbeek.

klommel: Kerkrade.

klot: Sint-Truiden.

knapje: Sittard.

koren (*korre*): Hoensbroek.

krok: Oirlo.

kwantiteit: Sint-Truiden en Tongeren.

kwantum: Maastricht.

kwan: Venlo.

maat: Tungalroy en Tongeren.

meuk: Meijel.

pak: Beverlo.

pakje (*pekske*): Beverlo.

poes: Bree Wb.

pongel: As.

pongeltje: As.

pook: Tungalroy.

reik: Bree Wb.

ring: Ransdaal.

rits (*ris*): Klimmen.

sakwè (wa.): Zonhoven.

schrobbe: Valkenburg.

smak: Klimmen.

stang: Maastricht.

stel: Maastricht.

strats: Beverlo.

stuk: Vlodrop.

tas vol: Meijel.

verschillige: Tungalroy.

voor: Sevenum.

tol: Kerkrade Wb.

gast (mensen): Meerlo-Wanssum Wb. en in Venlo.

smoek (geld): Venray Wb.

zwerm (bijen): Klimmen.

vierdel (eieren): Klimmen.

deel (appels): Kunrade, Nederweert, Maastricht, Sint-Truiden, Jeuk, Meijel en Maasbree.

vat (koren): Eys, Heythuysen, Kapel-in-'t-Zand, Hoensbroek, Klimmen, Guttecoven, Urmond en Sevenum.

getal (koren): Vlodrop.

gier (koren): Beesel, Brunssum, Schimmert, Ell en Stein.

hoop (koren): Swalmen.

vim (koren): Meijel.

zak (koren): Klimmen.

schepper (koren): Eksel.

schaar (hooi, koren): Kerkrade Wb., Meerlo-Wanssum Wb. en in Hoensbroek.

gebakde (meel): Valkenburg.

zak vol (meel): Oirlo.

knode (brood) (kno): Sittard.

scheut (water): Roermond, Reuver, Posterholt, Geleen, Amby, Mheer, Weert, Meeuwen, As, Urmond, Maastricht, Eksel, Meijel en Sevenum.

guts (water): Sittard en Heerlen.

gurs (water): Valkenburg.

gutsje (water): Sittard en Valkenburg.

klats (vloeistof): Bree Wb.

klats (water): Tungelroy.
klots (water): Klimmen en Banholt.
kwak (water): Tungelroy.

GERING AANTAL, EEN PAAR

Kaart 182, pag. 344

N 91 (1982) (158, 180);
 Kerkrade Wb. (057, 073), Maastricht Wb. (307), Tungelroy Wb. (335);
 Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (1981).

Dit lemma bevat naamwoorden die een geringe telbare hoeveelheid aanduiden.

paar: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb.,
 Horns en Kleverlds., verspr.
 Centr.Maaslds.; ook in Kerkrade
 Wb. en in Weert, Bree, Meeuwen,
 As, Maastricht, Eigenbilzen,
 Hoeselt, Eksel, Houthalen, Jeuk,
 Loksbergen, Velden, Blerick en
 Venlo.

koppel: Kerkade Wb. en in Bree, As
 en Maastricht.

enige (ook *endige*): Vijlen,
 Doenrade, Klimmen, Ospel,
 Eigenbilzen, Hoeselt en
 Houthalen.

enkele: Montfort, Klimmen, Weert,
 Tungelroy, Guttecoven,
 Maastricht en Meijel.

ettelijke: Ell.

beetje: Swalmen, Vlodrop,
 Merkelbeek, Weert, Thorn,
 Maastricht en Meerlo.

weinig: Maastricht en Eys.

gering (aantal): Klimmen.

gast (gas): Beesel.

get: Heerlen.

min: Diepenbeek.

prutsje (prutske): Maastricht.

stel: Tungelroy.

stots: Maastricht.

satz (du.): Kerkrade Wb.

zwis: Waubach.

BEETJE, EEN WEINIG

DC 28 (1956) (014a, 014b), DC 31 (1959)
 (003), ZND A1 (1940sq) (055), ZND m
 (Franssen, Lenssen, Michiels, Vanderbeeken,
 Welter);
 Beverlo Wb. (032, 110), Bree Wb. (085, 130,
 161, 234, 236, 237, 245, 410, 450, 538, 570,
 578), Diepenbeek Wb. (044, 072, 091, 122,
 130, 160, 228, 248), Echt Wb. (111), Eupen
 Wb. (049), Genk Wb. (058, 267), Gennep
 Wb. (063), Gronsveld Wb. (030, 134, 162,
 163, 217, 221, 233, 371), Haspengouws Id.
 (176), Hasselt Wb. (193, 521), Heerlen Wb. 1
 (032, 058), Kerkrade Wb. (007, 029, 031,
 075, 091), Kortessesem Wb. (225), Limburgs
 Id. (204), Lommel Wl. (325), Maaseik Wb.
 (017), Maastricht Wb. (023, 098, 099, 154,
 469), Meerlo-Wanssum Wb. (109), Meeswijk
 Wl. (681), Meeuwen Wl. (071, 175, 227),
 Niel-bij-St.Truiden Wl. (234, 464, 578),
 Sint-Truiden Wb. (047, 063, 068, 100, 105,
 118, 122, 186, 198, 237), Sittard Wb. (100,
 116, 122), Stokkem Wb. (028, 047, 063, 089,
 102, 118), Tegelen Wb. (125), Tongeren Wb.
 (072, 195, 231, 269, 494, 514, 553, 590, 670),
 Tungelroy Wb. (335, 336), Valkenburg Wb.
 (056, 077), Venlo Wb. (124, 125, 129),
 Venray Wb. (242), Weertlands Wb. (093,
 204), Zonhoven Wb. (123, 220);
 Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (1981),
 Heyden, L.v.d. (1927), Jaspar, E. (1921-28),
 Mertens, A.M. (1885b), Veldeke 34 (1959)
 (060), Verheggen, P. (zj.hs), Vrijdag, E.
 (1950-57).

Dit lemma bevat vooral enigszins
 affectief geladen woorden die een
 kleine hoeveelheid aanduiden.

Kwartel is een herinterpretatie van
kwakkel.

Voor **ravet**, zie Haust DL sub *rawète*
 ‘supplément gratuit, surcroît’.

beetje (ook *beetske, beteke*):

Kerkrade Wb., Bree Wb. en in
 Heerlen, Sittard, Tungelroy,
 Grathem, Stokkem, Maastricht,
 Diepenbeek, Tongeren, Beverlo,
 Sint-Truiden en Venlo.

- weinig, een -:** Kerkrade Wb. en in Tungalroy en Hasselt.
- wat, een -** (*ee wa*): Bree Wb. en in Sint-Truiden, Diepenbeek, Tongeren, Borgloon en Beverlo.
- get:** Kerkrade Wb., Bree Wb. en in Eupen, Sittard, Stokkem en Rekem.
- iet:** Rekem, Tongeren, Hasselt, Beverlo en Sint-Truiden.
- ietje** (*ieteke*): Bree Wb. en in Tongeren, Beverlo en Sint-Truiden.
- iet van niets:** Sint-Truiden.
- iets:** Bree Wb. en in Maaseik.
- ietsje** (*ietske*): Bree Wb., Venray Wb. en in Maaseik.
- pietsje** (*pietske*): Haspengouws Id., Meerlo-Wanssum Wb. en in Gronsveld.
- ietepetietje:** Sint-Truiden.
- piezel:** Maastricht.
- kleine piezel:** Arcen.
- piezeltje:** Arcen.
- prietsje:** Kerkrade Wb.
- pritsepruts:** Limburgs Id.
- prutsje** (ook *prutske*): Gronsveld, Stokkem, Beverlo en Sint-Truiden.
- vits:** Heerlen, Valkenburg, Tungalroy, Meeuwen, Stokkem, Meeswijk, Maastricht, Diepenbeek, Sint-Truiden en Niel-bij-St.-Truiden.
- vitsje:** Tungalroy.
- vitseltje:** Tegelen.
- fiets:** Maastricht.
- fietsje** (*fietske*): Meerlo-Wanssum Wb. en in Valkenburg en Venlo.
- fietsel:** Sittard, Banholt, Meeuwen en Maastricht.
- fietseltje** (*fietselke*): Meerlo-Wanssum Wb.
- fiezel:** Weertlands Wb. en in Maastricht.
- fiemeltje** (*fiemelke*): Meerlo-Wanssum Wb.
- friemel:** Venlo.
- fritsje:** Sint-Truiden en Wellen.
- fletsje** (*fletske*): Gronsveld.
- flierts:** Gennep Wb.
- liefje:** Kerkrade Wb.
- kiet:** Montzen en Eupen.
- kiets:** Kerkrade Wb. en in Sittard.
- kietsje** (*kietske*): Heerlen, Heerlen, Valkenburg, Gronsveld en Maastricht.
- spier:** Tungalroy.
- spiertje** (*spierke*): Valkenburg, Tungalroy, Echt/Gebroek en Venlo.
- sprietje:** Waubach.
- spiet:** Kerkrade Wb. en in Klimmen.
- spietje:** Heerlen.
- kwak:** Weertlands Wb. en in Tungalroy.
- kwakje** (*kwekske*): Weertlands Wb.
- kwakkel:** Hoensbroek, Bree, Opglabbeek, Maaseik, Hees, Bilzen, Beverst, Tongeren, Berg, Overpelt, Lozen, Eksel, Koersel, Helchteren, Houthalen, Beverlo, Paal, Hoepertingen, Veulen, Heers, Herk-de-Stad, Mielenboven-Aalst, Kwaadmechelen en Meldert.
- kwartel** (ook *kwattel*): Opoeteren en Lanklaar.
- klats:** Maasniel, Zonhoven, Kortessem en Niel-bij-St.-Truiden.
- klatsje** (*klatske, klitske*): Bree Wb. en in Sittard, Grathem, Diepenbeek en Wellen.
- grob:** Tongeren.
- grobsel:** Vucht en Sittard.
- greuzel:** Valkenburg.
- greuzeltje:** Sittard.
- greumel:** Sint-Truiden en Gronsveld.
- handvol** (*amfel, amsel, hamfel*): Sint-Truiden en Gronsveld.
- klitsklatsje** (*klitsklatske*): Bree Wb.
- snifje** (*snifke*): Bree Wb. en in Tongeren.
- snup:** Tungalroy.
- snupje** (*snupke*): Tungalroy.
- snupper:** Tungalroy.
- koren:** Diepenbeek en Gronsveld.
- schijntje:** Venlo.
- tikje** (*tikske*): Bree Wb.
- tikkeltje** (*tikkelke*): Banholt.

tip: Diepenbeek.
maatje: Weert en Urmond.
idee: Kerkrade Wb.
gedachte: Kerkrade Wb.
hoop: Bree Wb. en in Kerkrade.
kudde: Bree Wb.
troep: Bree Wb.
trobbel: Bree Wb.
kleinigheid: Gronsveld.
kleinigheids: Tongeren.
bagatel: Gronsveld.
hanenpinnetje (*hanenpinneke*):
 Diepenbeek en Valkenburg.
bodem (*booiem*): Sint-Truiden.
bonk: Kessel.
eppes: Waubach.
flinke pot: Helden/Everlo.
fret: Wellen.
gast: Belfeld.
mopje (*mopke*): Diepenbeek.
klinseltje: Sittard.
klocht: Bree Wb.
knitsel: Banholt.
kritsel: Stokkem.
kritsje: Sittard.
kwantje: Kerkrade Wb.
poesje: Kerkrade Wb.
piekje (*piekske*): Meeuwen.
ravet (wa.): Niel-bij-St.-Truiden.
ravets (wa.): Niel-bij-St.-Truiden.
reifeltje: Tungelroy.
sakwè (wa.): Tongeren.
scheet: Beverlo.
scheverkloot: Tongeren.
smeet: Stokkem.
smoek: Leunen, Tienray en
 Maasbree.
moek: Heijen, Meterik en Lottum.
stouw: Lommel.
treusneus: Tongeren.
tuitertluit: Sittard.
vedder: Sint-Truiden.
vlok: Zonhoven.
riezel (vet): Genk.
goede pruim (geld): Helden/Everlo.
motting (geld): Ell.

De volgende opgave is een bijvoeg-
 lijk naamwoord:
fiederig: Waubach.

HANDVOL

Kaart 183, pag. 344

N 91 (1982) (158, 159, 164, 180, 188), SGV
 (1914) (005 add), ZND B1 (1940sq) (019),
 ZND m (Dupont, Franssen, GrGr, Houben,
 Jongen, Michiels, Vanderbeeken, Welter);
 Bree Wb. (171, 174), Diepenbeek Wb. (086,
 090), Eupen Wb. (060), Gennep Wb. (076),
 Hamont-Achel Wb. (044), Hasselt Wb. (173,
 529), Heerlen Wb.1 (022, 024), Kortessem
 Wb. (164), Limburgs Id. (096), Lommel Wl.
 (109), Maaseik Wb. (011), Maastricht Wb.
 (132), Meerlo-Wanssum Wb. (131, 132),
 Meeuwen Wl. (088, 100), Meijel Wb. (093),
 Roermond Wb. (098), Stokkem Wb. (023),
 Tegelen Wb. (088), Tongeren Wb. (203),
 Tungelroy Wb. (335), Valkenburg Wb., Venlo
 Wb. (141), Venray Wb. (198), Weertlands
 Wb. (122, 126), Zonhoven Wb. (159);
 Daelen, J.v. (1933-41), Delahaye, H. (zj.hs),
 Dolmans, H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b),
 Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 06 (1931) (248),
 Veldeke 07 (1932) (332), Veldeke 11 (1936)
 (629), Veldeke 15 (1940) (060), Veldeke 22
 (1947) (067), Veldeke 39 (1964) (093),
 Wijnhoven, F. (zj.hs).

De hoeveelheid die men in een hand
 kan nemen.

Vergelijk ook het lemma HANDVOL BIJ
 HET ZAAIEN in afl. WLD, I.4, p. 33.
 De lexicale varianten van het tref-
 woord **handvol** zijn afzonderlijk in
 kaart gebracht.

handvol (ook *amfel*, *amfer*, *ampek*,
ampel, *ampfel*, *andvol*, *haffel*,
hamfel, *hampel*, *hampfel*, *hank-*
vol; zie de kaart voor de versprei-
 ding van de lexicale varianten en
 zie de beschrijving achter in het
 lemma): alg. in geheel Lb.; ook in
 Limburgs Id.

handvol (dim.) (*empfelke*, *hemfelke*):
 Geleen, Maastricht en Rothem.

handjevol: Venray Wb.

hand: Posterholt en Heerlen.

handje: Heerlen.

handsel (ook *hamsel*): Zonhoven en Kortessem.
grob: Bree Wb. en in Nederweert, Ospel, Diepenbeek, Houthalen en Loksbergen.
geupsel: Meijel.
kooksel: Oirlo.
godsschel: Heerlen.
hoopje (*hoopke*): Posterholt.
plukje (gras) (*plukske*): Venlo.
vuist (*vuis*): Veulen.
wis: Hasselt.
zang: Wellen.

Lexicale varianten van het trefwoord **handvol** (zie de kaart):

handvol: verspr. Oostlb.; ook in Vijlen, Ittervoort, Ophoven, Thorn, Opglabbeek, As, Meeswijk, Born, Geulle, Maastricht, Hoeselt, Zonhoven, Beverlo, Velden, Blerick, Venlo, Gennep, Venray en Meijel.
hankvol: Eys.
andvol: Rekem.
hampel: freq. Noord.Oostlb., Weertlds. en Maaskemp, verspr. Horns en Kleverlds.; ook in Limburgs Id. en in Pey, Maaseik, Echt/Gebroek, Maastricht, Diepenbeek, Tongeren, Lozen, Houthalen, Zonhoven, Hasselt, Heers, Kortessem en Venlo.

ampel: Maaseik, As en Hasselt.
hampfel: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Vlodrop, Mechelen-aan-de-Maas, Geulle, Maastricht, Kortessem en Venlo.
hemfelke: Maastricht en Rothem.
ampfel: Geleen.
ampfelke: Geleen.
hamfel: freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Weertlds., verspr. Centr.Maaslds. en Dommelllds.; ook in Limburgs Id. en in Maastricht, Eigenbilzen, Zonhoven, Paal, Beringen, Kortessem, Borgloon, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.
amfel: Lanklaar.

amfer: Stokkem.
haffel: freq. Kleverlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Gulpen, Epen, Moresnet, Montzen, Eupen, Lutterade, Schinnen, Schimmert, Stein, Maastricht, Lommel, Velden en Venlo.

ARMVOL

Kaart 184, pag. 345

N 07 (1961) (058), N 91 (1982) (189), SGV (1914) (005), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 01u (1924) (008), ZND A1 (1940sq) (088), ZND B1 (1940sq) (018);
 Beverlo Wb. (025), Bree Wb. (184), Diepenbeek Wb. (071), Gennep Wb. (060), Gronsveld Wb. (172), Hamont-Achel Wb. (045), Haspengouws Id. (064), Hasselt Wb. (050), Kortessem Wb. (092), Limburgs Id. (101), Lommel Wl. (079), Meeswijk Wl. (039), Niel-bij-St.Truiden Wl. (326), Roermond Wb. (104), Sint-Truiden Wb. (095), Stokkem Wb. (040), Tongeren Wb. (131), Tungalroy Wb. (335), Uikhoven Wl. (007), Valkenburg Wb. (053), Venray Wb. (029), Weertlands Wb. (009, 132), Zonhoven Wb. (114);
 Delahaye, H. (zj.hs), Dolmans, H. (zj.hs), Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Urlings, R. (zj.hs), Verheggen, P. (zj.hs), Vossen, H. (zj.hs), Vreuls, E. (zj.hs).

De hoeveelheid die men met de armen kan omvatten.

De lexicale varianten van het trefwoord **armvol** zijn afzonderlijk in kaart gebracht.

armvol (ook *arrevol*, *elver*, *erbel*, *ermel*, *ervel*, *helver*, *hervel*, *narmvol*; zie de kaart voor de verspreiding van de lexicale varianten en zie de beschrijving achter in het lemma): alg. in geheel Lb.; ook in Haspengouws Id. en Limburgs Id.
armvol dik (*elverdik*): Kortessem.
arm: Voerendaal, Heerlen, Maastricht, Bunde en Afferden.

handvol (ook *amfel*, *ampel*, *ampfel*, *haffel*, *hamfel*, *hampel*, *hampfel*, *hanfel*, *hankvol*; zie het lemma HANDVOL): verspr. Oostlb.; ook in Heerlen, Remersdaal, Henri-Chapelle, Stramproy, Thorn, Heugem, Bilzen, Heusden, Sint-Truiden, Velden, Blerick, Venlo, Venray en Meijel.

bos: Tegelen, Venlo en Boeket/Heisterstraat.

bussel: Roermond, Posterholt, Nieuwstadt, Valkenburg en As.

hoop: Valkenburg.

hoopsel: Merselo en Wellen.

geupsel: Tegenen.

wis: Limbricht, Sittard, Valkenburg en Bunde.

reuve: Boeket/Heisterstraat, Nederweert en Ospel.

gaffel: Montzen.

poes: Montfort.

Lexicale varianten van het trefwoord

armvol (zie de kaart):

armvol: verspr. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb. en Trichterlds., zeldz. Noord.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Dommellids., Demerkemp. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Kelmis, Montzen, Welkenraedt, Bilzen, Beverst, Vliermaal, Tongeren, Beverlo, Paal, Beringen, Voort, Wellen, Sint-Truiden, Mielen-boven-Aalst, Oostham, Meldert, Loksbergen, Halen, Blerick en Venlo.

narmvol: Tongeren.

arrevol: Nederweert.

erVEL: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Horns; ook in Haspengouws Id. en in Kerkrade, Montzen, Welkenraedt, Nederweert, Weert, Boshoven, Bocholt, Bree, Maastricht, Eijsden, Oost-Maarland, Lozen, Eksel, Helchteren, Houthalen, Zonhoven, Hoepertingen, Veulen,

Kwaadmechelen, Tessenderlo en Lommel.

hervel: freq. Zuid.Oostlb. en Maaskemp., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Gemmenich, Heerlerheide, Heerlen, Welkenraedt, Nederweert, Maastricht, Venray en Maasbree.

elver: freq. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Kerkrade, Bocholtz, Mechelen, Tegelen, Reuver, Valkenburg, Uikhoven, Diepenbeek, Tongeren, Berg, Eksel, Helchteren, Hasselt, Beverlo, Paal, Beringen, Loksbergen, Halen, Blerick en Venlo.

helver: verspr. Zuid.Oostlb., Bilzerlds. en Dommellids.; ook in Limburgs Id. en in Spekholzerheide, Heerlen, Wijlre, Reuver, Beesel, Meeuwen, Opgrimbie, Rekem, Maastricht, Bunde, Hoeselt, Riksingen en Zonhoven.

erbel: Eupen.

ermel: Gennep Wb.

MONDVOL

Kaart 185, pag. 345

N 91 (1982) (190), ZND 32 (1939) (056), ZND B1 (1940sq) (038); Heerlen Wb.1 (007), Sittard Wb. (052), Valkenburg Wb.; Delahaye, H. (zj.hs), Kats, J. (1939) (066, 072), Vrijdag, E. (1950-57).

De hoeveelheid voedsel of drinken die men in één keer in de mond kan nemen.

mondvol (ook *moffel*, *mompel*, *monkvol*): freq. in geheel Lb.

mondsvol: Paal.

gere mondvol: Sint-Truiden en Wellen.

volle mond: Neerpelt en Maaseik.
hele mond: Tessenderlo.
mond: Tungalroy, Achel, Peer, Hasselt en Sint-Truiden.
moel: Herten (bij Roermond), Geleen, Weert en Bocholt.
moelvol: Heythuysen, Montfort, Weert, Ell en Blerick.
volle smoel: Paal.
bakkesvol: Paal, Neerpelt en Kaulille.
bof: verspr. Zuid.Oostlb., Centr.Maaslds. en Bilzerlds.; ook in Heerlen, Eys, Sint-Martens-Voeren, Roermond, Kinrooi, Thorn, Lanaken, Vroenhoven, 's-Herenelderen, Rijkhoven, Genoelselderen, Zepperen, Heers, Borgloon, Gingelom, Sint-Truiden en Jeuk.
bofje: Vroenhoven.
hap (ook *ap*): verspr. Maaskemp. en Dommellds.; ook in Reuver, Roermond, Montfort, Schimmert, Ophoven, Thorn, Vucht, Mechelen-aan-de-Maas, Bilzen, Diepenbeek, Helchteren, Zonhoven, Groot-Gelmen, Kortessem, Borlo, Jeuk, Meldert, Loksbergen, Lommel, Venlo en Gennepe.
mondshap (*mondsof*): Maaseik.
beet: Koersel, Stokrooie, Hasselt, Beverlo, Paal, Beringen, Herkde-Stad, Leopoldsbuurg, Kwaadmehelen, Linkhout en Lommel.
biss (du.): Kerkrade.
slok: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Opglabbeek, As, Guttecoven, Stein, Maastricht, Hoeselt, Zonhoven en Venlo
bizet: Weert.
homp: Hasselt en Wellen.
brok: Lommel.
prop: Hoensbroek.
hang: Spalbeek en Kortessem.
keep: Melick.
klots: Nieuwenhagen.
steek: Voort.

SCHORTVOL

Kaart 186, pag. 346

N 91 (1982) (191), SGV (1914) (add.); Tungalroy Wb. (336).

De hoeveelheid die men in één keer in de schort kan vervoeren.

schort: Meerlo.

schortvol: Meijel.

schoot: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb., Horns en Centr.Maaslds.; ook in Bree, Meeuwen, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Jeuk en Maasbree.

schootvol: verspr. Oostlb.; ook in Kunrade, Heerlen, Wijlre, Thorn, Opglabbeek, As, Urmond, Maastricht en Meijel.

schootselvol: Waubach en Kerkrade.

voorschoot (*voorschot*): Loksbergen.

scholk: Herten (bij Roermond), Geleen, Weert, Maastricht en Venlo.

scholkvol: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Gulpen, Roermond, Maasniel, Weert, Thorn, Maastricht en Oirlo.

slip: Lutterade, Hoensbroek, Venlo, Blitterswijk, Meijel en Sevenum.

slipvol: verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.

schotenslip: Reuver.

vol: Eys.

BUNDEL, BUSSEL

Kaart 187, pag. 346

N 91 (1982) (162, 163), SGV (1914) (05), ZND 01 (1922) (a-m); Bree Wb. (094, 351), Eupen Wb. (025), Kerkrade Wb. (013); Delahaye, H. (zj.hs), Heyden, L.v.d. (1927).

Een onbepaald aantal bij elkaar behorende of bij elkaar staande voorwerpen.

bundel (ook *bungel*, *bunjel*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Oirsbeek, Mheer, Stevensweert, As, Maaseik, Arcen, Blerick, Venlo, Gennep, Afferden en Meerlo.

zware bundel: Eupen.

bussel: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Bree Wb. en in Heerlen, Eys, Gulpen, Eupen, Weert, Hunsel, Neeritter, Maastricht, Limmel, Eijsden, Bilzen, Martenslinde, Kermt, Zonhoven, Hasselt, Beringen, Voort, Aalst-bij-St.-Truiden en Horst.

bustel: Horn.

bunsel: Heijen, Merselo en Maasbracht.

bunder: Leunen, Blitterswijck en Panningen.

gebund: Schinveld.

beutel (du.): Elen, Eupen en Bree.

beurel: Velden.

pongel: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb., Bree Wb. en in Schaesberg, Vijlen, Baarlo, Steyl, Montfort, Hunsel, Thorn, Maasbracht, Buchten, Guttecoven, Rekem en Borgharen.

pungel: Posterholt en Grevenbicht/Papenhoven.

bos: freq. Kleverlds.; ook in Schinveld, Weert, Lottum en Grubbenvorst.

boet: Simpelveld, Rimborg, Mechelen en Epen.

boel: Klimmen.

bonk: Kerkrade Wb.

pak: Reuver, Buggenum, Bingelrade, Brunssum, Klimmen, Stevensweert, Guttecoven en Meerlo.

pakje: Puth.

berm: Kerkrade Wb.

bindsel: Wellerlooi.

heuvel: Urmond.

poves: Elen.

schans: Meerlo.

schop: Beegden.

HOMP, BROK, KLONT ———

Kaart 188, pag. 347

SGV (1914) (18), ZND 01 (1922) (a-m), ZND 28 (1938) (008), ZND B2 (1940sq) (290); Heerlen Wb.1 (027, 034), Meerlo-Wanssum Wb. (162, 164, 167), Sittard Wb. (185), Tungalroy Wb. (336), Valkenburg Wb.; Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (1981), Kats, J. (1939) (027, 064, 102, 143), Oudemans, W. (1918), Urlings, R. (zj.hs), Vossen, H. (zj.hs).

Een dik onregelmatig afgebroken of afgesneden stuk van iets, bijvoorbeeld van brood.

Vergelijk het lemma HOMP BROOD in aflevering WLD III, 2.3 (te verschijnen).

klot: alg. in Belg. Lb., verspr. in Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Panningen, Weert en Maastricht.

klotje: Tessenderlo.

kluit: freq. Kleverlds., verspr. Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Montzen, Ulestraten, Amby, Ophoven, As, Rosmeer, Piringen en Hoepertingen.

kluitje: Rijkhoven.

klok: Linkhout en Montzen.

klont: verspr. Kleverlds.; ook in Tungalroy, Elen, Overpelt en Loksbergen.

klonter: Bree.

klots: Sint-Martens-Voeren en Montzen.

klotsje: Koninksem.

klomp: Montzen, Eupen, Neeroeteren, Maaseik, Heusden, Beringen en Leopoldsburg.

knul: Montzen, Lontzen en Eupen.

knode (*kno*): Waubach, Remersdaal, Geleen en Valkenburg.
knoep: Meerlo-Wanssum Wb.
homp: Nederweert, Tungalroy en Heerlen.
brok: Venlo en Roermond.
klatsje (*klatsje*): Koninksem.
knab: Sittard.
knoes: Valkenburg.
schoon: Mheer.
stomp: Roermond.

DOT PLUIZEN OF HAREN

N 91 (1982) (164, 166).

Een kleine hoeveelheid haren of draden of pluizige stof.

dot: verspr. Kleverlds.; ook in Waubach, Susteren, Ell, Ittervoort, Thorn, Echt/Gebroek, Born en Venlo.
dots: Gulpen, Beesel, Schimmert, Weert, Ophoven, Thorn, Guttecoven, Blerick en Venray.
tres: Eys, Sittard, Schimmert, Weert, Ophoven, Thorn, Born, Maastricht, Hoeselt, Houthalen, Jeuk en Horst.
tros: Gulpen, Ingber, Montfort, Brunssum, Schimmert, Tungalroy en Venray.
wis: Kerkrade, Nieuwenhagen, Eys, Beesel, Susteren, Hoensbroek, As, Urmond en Maastricht.
wisje (*weske*): Kelpen en Grathem.
pluis: Nieuwenhagen, Gulpen, Ingber, Swalmen, Hoensbroek, Klimmen, Maastricht en Oirlo.
pluisje (*pluiske*): Herten (bij Roermond), Vlodrop, Stein, Maastricht, Hoeselt, Blerick, Horst en Sevenum.
gepluis: Gulpen en Ingber.
pluimpje (*pluumke*): Gennep.
poes: Heerlen, Kapel-in-'t-Zand, Susteren, Ten-Esschen/

Weustenrade, Weert, Echt/Gebroek en Meijel.
poesje (*poeske*): Meeuwen en Heerlen.
floes: Maastricht, Nieuwenhagen en Mheer.
floesje (*floeske*): Kunrade.
streng (ook *streen*, *strenk*): Heythuysen, Amby, Ell, Eksel en Meijel.
strengetje (*strengske*): Maastricht, Noorbeek en Terlinden.
stroef: Diepenbeek, Klimmen en Epen.
stroefje (*stroefke*): Ten-Esschen/Weustenrade.
stroevel: Maastricht.
stroeveltje (*struvelke*): Maastricht.
pluk: Herten (bij Roermond), Vlodrop, Mheer, Guttecoven, Venlo, Gennep en Meerlo.
prop: Jeuk, Urmond en Diepenbeek.
bosje (*boske*): Gennep en Hoensbroek.
vits: Maastricht.
vlok: Roermond en Wijlre.
bussel: Maastricht.
grob: As.
hoopje (*hupke*): Jeuk.
klosje (*kloske*): Oirlo.
knode (dim.) (*knooke*): Nieuwenhagen en Eys.
wol: Kerkrade.
wolf: Kapel-in-'t-Zand.
blus: Bree.
doddel: Maastricht.
donk: Montfort.
vaam: Swalmen.
warring: Stein.

SCHILFER

Kaart 189, pag. 347

N 91 (1982) (177);
 Heerlen Wb.1.

Een dun afgebroken of loslatend blaadje van een harde of droge stof,

bijvoorbeeld van een kalklaag op de muur, of van roest.

schilfer (ook *schiever*): freq. in geheel Lb.

schilfertje (*schilferke*): Vlodrop, Posterholt, Doenrade, Oirsbeek, Weert, Kelpen, Grathem en Maastricht.

schilferd: As.

schirvel: Kapel-in-'t-Zand, Thorn en Urmond.

schliver: Melick.

schieber: Heerlen.

bladder (ook *blaaier*): Heerlen, Guttecoven, Stein en Venray.

snatsel: Oirlo.

vel: Maasbree en Eys.

velletje: Weert.

stukje: Eys.

blaas: Maastricht.

OVERSCHOT, RESTANT

Kaart 190, pag. 348

N 91 (1982) (156, 182, 183), ZND 41 (1943) (017);

Eupen Wb. (052), Kerkrade Wb. (064), Meerlo-Wanssum Wb. (196), Tongeren Wb. (346), Tungalroy Wb. (337), Valkenburg Wb.; Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (013), Urlings, R. (zj.hs), Verheggen, P. (zj.hs).

Doorgaans geringe hoeveelheid die is overgebleven.

Vergelijk het lemma ETENSREST in WLD III, 2.3 (te verschijnen).

overschot: Susteren, Tungalroy, Ell, As, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Houthalen, Guigoven, Velden, Venray en Meijel.

overblijfsel: Vlodrop en Klimmen.

rest (ook *res*): freq. Ripuar., Oost.Zuidlb., Oostlb., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en

Kleverlds.; ook in Weert, Meeuwen, As, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Houthalen, Zonhoven, Jeuk, Blerick en Venlo.

ganse rest: Oirsbeek.

restje (ook *reske*): Weert, Kelpen, Grathem en Maastricht.

meerrest (ook *meerres*): Meerlo-Wanssum Wb. en in Sittard, Valkenburg en Tongeren.

restant: Roermond, Klimmen, Mheer, Maastricht en Maasbree.

rammenant (ook *rabenant*): verspr. Centr.Maaslds.; ook in Sittard, Geleen, Schimmert, Maastricht, Eksel, Hasselt en Gutshoven.

klats (ook *klets*): freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Ospel, Weert, Bree, Opglabbeek, Maastricht en Loksbergen.

klatsje (*kletske*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Weert, Born, Stein, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Jeuk, Loksbergen en Blerick.

klad: Melick.

kladder: As.

kliiek: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Eys, Schinnen, Thorn, Maastricht, Venlo, Meerlo en Maasbree.

kliiekje (*kliiekske*): Waubach, Kapel-in-'t-Zand, Susteren, Schimmert, Amby, Tungalroy, Stein, Maastricht en Meijel.

klietsje (*klietske*): Brunssum.

ort: Oirsbeek en Heerlen.

orten (mv.) (ook *eurt*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Gulpen, Opgrimbie, Maastricht en Guigoven.

ots: Waubach, Kerkrade en Eys.

stuk: Montfort, Tungalroy, As, Eksel, Oirlo en Horst.

stukje (*stukske*): Swalmen, Kelpen, Grathem, Maastricht en Gennep.
brok: Merkelbeek, Hoensbroek, As en Oirlo.
brokje (*brokske*): Venray.
beetje (ook *beteke*): Maastricht en Klimmen.
beetje over: Eys.
weinige (*winneke*): Epen.
brokkel: Kunrade.
flets: Klimmen.
gerawe: Eupen.
greumel: Echt/Gebroek en Opgrimbie.
grob: Opglabbeek.
handvol (ook *hampel*): Opglabbeek.
hoopje (*hupke*): Wijlre.
knodel (*kno*): Epen.
portie: Klimmen.
priets: Heerlen en Vijlen.
snabbel: Schimmert.
stomp: Melick en Vlodrop.
tuiteluit: Geleen.
homp (brood): Meijel en Opglabbeek.
knauwel (brood): Beesel.
tomp (kaas): Opglabbeek.

AANDEEL, PART

Kaart 191, pag. 348

N 91 (1982) (187);
 Diepenbeek Wb. (185), Kerkrade Wb. (061);
 Heyden, L.v.d. (1927).

Het deel van het geheel dat men krijgt.

aandeel: Tungelroy.
deel: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Tungelroy, Thorn, Meeuwen, Maastricht, Houthalen, Blerick en Venlo.
gedeelte: Epen.
part (ook *paat*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Weert, Bree, Opglabbeek, As,

Echt/Gebroek, Born, Stein, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Houthalen, Zonhoven, Jeuk en Venlo.
portie (ook *possie*): freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Maaskemp., Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Tungelroy, Kelpen, Grathem, Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt, Eksel, Houthalen, Loksbergen, Blerick en Venlo.
portietje (*porsieke*): Maastricht.
portion: Kerkrade Wb. en in Diepenbeek
partie (fr.): Velden en Susteren.
rantsoen (ook *ratsoen*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. en in Schimmert, Klimmen, Tungelroy, Thorn, Meeuwen, Guttecoven, Loksbergen en Meijel.
klats (*klets*): Kerkrade Wb.
koop (*koof*): Kerkrade Wb.
krentje: Wijlre.
stuk: Swalmen en Nieuwstadt.
toe: Mheer.

GROTE HOEVEELHEID, HOOP

Kaart 192, pag. 349

N 91 (1982) (160), SGV (1914) (15), ZND 01 (1922) (a-m), ZND A1 (1940sq) (064), ZND A2 (1940sq) (415), ZND B2 (1940sq) (287), ZND m (Dupont, Vanderbeeken, Welter);
 Bree Wb. (195), Diepenbeek Wb. (182, 262), Genk Wb. (240), Gronsveld Wb. (254, 427, 562), Hasselt Wb. (188), Kerkrade Wb. (046), Maastricht Wb. (127, 346), Meerlo-Wanssum Wb. (065, 162, 191), Meeswijk Wl. (586), Niel-bij-St.Truiden Wl. (497), Sint-Truiden Wb. (211), Sittard Wb. (405, 481), Stokkem Wb. (099, 113), Tegelen Wb. (079, 089), Tongeren Wb. (156, 226, 261, 548), Tungelroy Wb. (334, 335, 336), Valkenburg Wb., Venlo Wb. (194), Venray Wb. (336);
 Cuypers, J. (1890a), Daelen, J.v. (1933-41), Dolmans, H. (zj.hs), Goossens, H. (1981),

Kats, J. (1939) (006, 014), Urlings, R. (zj.hs), Veldeke 07 (1932) (285), Veldeke 11 (1936) (670), Veldeke 17 (1942) (021), Wehrens, A. (1934a).

Dit lemma bevat naamwoorden die een omvangrijke hoeveelheid aanduiden. Het is de pendant van het lemma BEETJE, EEN WEINIG.

hoop (ook *heep*, *hoof*, *huip*, *oop*, *uip*, *woop*): freq. in geheel Lb., behalve in het Ripuar. en Dommellds., waar het verspr. voorkomt.

hoopje (*hipke*, *huipke*, *uipke*): Valkenburg, Weert, Stokkem en Hasselt.

hoopsel: Tongeren.

grote hoop (ook *grote woop*, *grotten oop*): Swalmen, Hoensbroek, Hees, Tongeren, Overpelt, Helchteren, Zonhoven, Paal en Mielen-boven-Aalst.

ganse hoop: Maastricht.

hoop (aarde) (ook *oop (aarde)*): Neerpelt, Lozen, Eksel, Hasselt, Beringen, Heers, Kortessem en Venlo.

hoopje (aarde) (*huipke (aarde)*): Lozen.

aardhoop (ook *aarhoop*): Paal en Overpelt.

hoop (drek) (ook *oop (drek)*): Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas en Tongeren.

hoop (grond) (*oop (grond)*): Sint-Truiden.

hoop (zand): Houthalen.

hopen (mv.) (ook *haup*, *heup*, *heupen*, *huip*, *huipen*, *huup*, *oop*, *uip*): freq. in geheel Lb., behalve in het Ripuar. en Westlb., waar het verspr. voorkomt.

hoper (mv.): Eupen.

vracht (ook *vrach*): Kerkrade, Hoensbroek, Bree, Opoeteren, Opglabbeek, Maaseik, Lanklaar, Hees, Bilzen, Beverst, Tongeren, Berg, Overpelt, Lozen, Eksel, Koersel, Helchteren, Houthalen,

Beverlo, Paal, Hoepertingen, Veulen, Heers, Herk-de-Stad, Mielen-boven-Aalst, Kwaadmechelen, Meldert en Oirlo.

charge (fr.): Sint-Truiden en Tongeren.

macht: Venray Wb., Meerlo-Wanssum Wb. en in Tungelroy.

massa: Kerkrade Wb. en in Klimmen, Weert, Ell, As, Urmond, Diepenbeek en Borgloon.

menigte: Venlo.

foule (fr.): Tongeren.

berg: Meerlo-Wanssum Wb. en in Kerkrade, Nieuwenhagen, Weert, Opglabbeek en Gennep.

berm: verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Eupen, Tungelroy, Kinrooi en As.

stapel: Swolgen, Grubbenvorst en Klimmen.

tas: Eksel en Houthalen.

opper: Well.

hoppel: Rothem en Epen.

hoppelen (mv.): Epen.

deel: Geleen, Weert, Meerlo, Tienray en Meijel.

ganse boel: Maastricht, Noorbeek en Terlinden.

bonk: Tegelen en Tungelroy.

rammel: Kerkrade Wb. en in Waubach.

rabbel: Kerkrade Wb.

raffel: Valkenburg.

wats: Sittard.

watsel: Valkenburg.

partij: Houthalen.

partie (fr.): Klimmen.

klomp: Meerlo-Wanssum Wb.

klomp (aarde): Venlo.

klamp: Stein.

boeles: Eys.

bende: Nieuwstadt.

bussel: Haelen.

gros: Maastricht.

kettel: Tongeren.

klont (*klongt*): Bree.

kudde: Valkenburg.

kwaai: Tungelroy.
kwats: Roermond.
peek: Genk.
plezerrem: Diepenbeek.
prats: Waubach en Gronsveld.
regen: Maastricht.
school: Kerkrade Wb.
schoor: Stokkem.
smak: Geleen.
smeer: Gronsveld.
smijt: Meeswijk.
stoot: Sittard.
veel: Oirsbeek en Maastricht.
walk: Niel-bij-St.-Truiden.
wis: Klimmen.
zooi: Venlo.
zwerm: Klimmen.
zwok: Diepenbeek en Valkenburg.

ONGEORDENDE HOEVEELHEID, CHAOS

Kaart 193, *pag. 349 en 350* (in twee delen gesplitst: 193a en 193b)

N 91 (1982) (092, 184), SGV (1914) (04),
 ZND 01 (1922) (a-m), ZND 32 (1939) (092),
 ZND 33 (1940) (005);
 Bree Wb. (339, 361), Diepenbeek Wb. (090,
 155), Eupen Wb. (201), Gronsveld Wb. (241),
 Kerkrade Wb. (011), Meerlo-Wanssum Wb.
 (160), Sittard Wb. (116), Tungelroy Wb.
 (335);
 Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (1981),
 Heyden, L.v.d. (1927), Jaspar, E. (1921-28),
 Mertens, A.M. (1885a), Veldeke 07 (1932)
 (302), Vrijdag, E. (1950-57).

De benamingen in dit lemma duiden ook een onbepaalde grote hoeveelheid aan, maar benadrukken daarbij de onregelmatigheid van die verzameling, de veelsoortigheid, het ongeordende. Veel trefwoorden hebben een affectieve lading. Het zuidelijke **bataklang** is, evenals de noordelijke vorm **rataplan**, afkomstig van het fr. *bataclan*,

onomatopee voor een ploffend geluid (Debrabandere, West-Vl. Et.Wb. 44 en Bloch-von Wartburg sv.)

boel: freq. in geheel Lb.
boeltje: Maastricht.
boedel: Montfort.
boerel: Koersel, Houthalen, Beverlo en Beringen.
onboel: Meijel.
janboel: Gulpen, Geulle, Oirlo en Maasbree.
inboel: Ittervoort.
jannenwasser: Horst.
warboel: verspr. Oostlb. en Horns; ook in Heerlen, Eys, Meeuwen, As, Meeswijk, Urmond, Eksel, Zonhoven, Blerick en Tienray.
warwinkel: Gulpen, Ingber, Montfort, Lutterade, Schinnen, Hoensbroek, Meeuwen, Guttecoven en Venlo.
war: Houthalen.
wirwar: Heerlen.
rimram: As en Hasselt.
zipschaf: Sittard.
rommel: freq. Noord.Oostlb., verspr. in de rest van Lb.
rommeleboel: Maastricht.
rommelhoop: Oirlo.
nest (ook *nes*): freq. Bilzerlds., Tongerlds., Demerkemp. en Lonerlds., verspr. Maaskemp., Centr.Maaslds. en Truierlds.; ook in Vroenhoven, Peer, Heppen, Paal, Beringen, Meldert en Linkhout.
hannekesnest (*hannekesnes*): Diepenbeek.
bazaar: verspr. Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Moelingen, Opglabbeek, Niel-bij-As, Maaseik, Rekem, Lanaken, Mopertingen, Zichen-Zussen-Bolder, 's-Herenelderen, Rijkhoven, Mal, Paal, Leopoldsburg, Kwaadmechelen, Oostham, Tessengerlo en Lommel.
bataklang (ook *partaklang*, *pataklang*): verspr. Bilzerlds. en

- Demerkemp.; ook in Moelingen, Ophoven, Gruitrode, Neeroeteren, Opoeteren, Vucht, Mechelen-aan-de-Maas, Opgrimbie, Vroenhoven, Diepenbeek, Neerpelt, Paal, Heers, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Jeuk en Lommel.
- rataplan:** Weert, Bocholt, Hamont en Sint-Huibrechts-Lille.
- boutique** (fr.): Bree, Opitter, Gruitrode, Dilsen, Vucht, Stein, Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille, Koersel, Hasselt, Herk-de-Stad en Kwaadmechelen.
- santeboetiek:** freq. Westlb., verspr. Centr.Lb. en Truierlds.; ook in Klimmen, Moelingen, Leopoldsburg en Lommel.
- santerboetiek:** Oostham en Beverlo.
- santepiek:** Nederweert.
- santematiek:** Groot-Gelmen.
- santekraam:** Vucht.
- santebeklang:** 's-Herenelderen.
- santekeplang:** Zepperen.
- santebaklits:** Hasselt.
- santeklaas:** Houthalen.
- sintepinkel:** Kaulille.
- affaire:** Jeuk.
- begot:** Koersel, Kuringen, Ulbeek en Kwaadmechelen.
- troep:** Heythuysen, Swalmen, Klimmen, Weert, Tungelroy, Guttecoven, Maastricht, Blerick, Oirlo en Maasbree.
- hoop:** Simpelveld, Posterholt, Dieteren, Nederweert, Weert, Genk, Obbicht, Opgrimbie, Lanaken, Hasselt, Paal, Groot-Gelmen en Lommel.
- zooi:** Hamont, Haelen en Heerlen.
- zootje:** Blerick en Maastricht.
- rotzooi:** Nieuwenhagen, Doenrade, Hulsberg, Weert, Kelpen, Grathem, As, Dilsen, Stein, Maastricht en Sevenum.
- grote rotzooi:** Hoensbroek.
- kraam:** Kerkade Wb. en in Heerlen, Sint-Martens-Voeren, Kapel-in-'t-Zand, Valkenburg, Mheer, Weert, Mechelen-aan-de-Maas, Opgrimbie, Rekem, Veldwezelt, Vroenhoven, Martenslinde en Riemst.
- hoddelskraam:** Heerlen.
- verwarde kraam:** Heerlen.
- bul:** verspr. Demerkemp.; ook in Meeuwen, Opglabbeek, Opgrimbie, Rekem, Vroenhoven, Eigenbilzen, Martenslinde, Rosmeer, 's-Herenelderen, Sint-Huibrechts-Lille, Beringen, Groot-Gelmen, Borgloon, Herk-de-Stad, Aalst-bij-St.-Truiden en Kwaadmechelen.
- bullen:** Lommel en Kwaadmechelen.
- bocht** (ook *boch*): Bree, Maastricht, Riksingen, Helchteren en Leopoldsburg.
- vracht:** Nieuwenhagen, Neer, Montfort, Weert, Bree, Meeuwen, Maastricht en Venlo.
- duivel:** Moelingen, Ophoven, Gruitrode, Opglabbeek, Maaseik, 's-Herenelderen, Hamont, Kaulille, Hechtel, Houthalen, Beverlo, Voort en Kwaadmechelen.
- lommel:** Reppel, Bree, Neeroeteren, Dilsen, Peer en Houthalen.
- klommel:** Bree, Rekem, Diepenbeek en Sint-Huibrechts-Lille.
- klongel:** Bree en Gruitrode.
- pongelen:** Weert.
- gepongel:** Weert.
- klodder:** Loksbergen.
- klucht:** Meerlo-Wanssum Wb. en in Tungelroy.
- kluit:** Hamont, Rosmeer en Genoelselderen.
- bende:** Sittard, Maastricht en Gennep en Horst.
- deel:** Neer, Nieuwstadt, Schimmert, Weert, Born, Velden en Venlo.
- kader:** Engelmanshoven, Borgloon, Sint-Truiden en Mielen-boven-Aalst.
- pruil:** Mheer, Neerpelt, Sint-Huibrechts-Lille en Ulbeek.
- prul:** Hamont.

kloterij: As.
sauerei (du.): Eys.
knoeiël: Nieuwenhagen.
knommel: Lommel.
puinhoop: Horst en Maastricht.
hutsepot: Paal en Achel.
hitseklits: Ophoven.
kikkemik: As.
gescheer: Tungelroy.
beschaar: Lommel.
bijeenraapsel: Venray.
repsie: Maastricht.
drek: Meijel.
potage (*petazie*): Bree Wb.
rouwage (*rouwazie*): Meijel en Sevenum.
ramboelie: Bree Wb.
ondereen (*ongeree, ongereen*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade, Kunrade en Schinveld.
dooreen (ook *durcheen*): Geleen, Thorn, Maastricht, Maasbree, Kunrade en Nieuwenhagen.
wild dooreen, een – (*wild durcheen*): Eys.
troepje (*troepke*): Reuver en Maastricht.
krempel (du.): Valkenburg.
breel: Sint-Truiden en Hoepertingen.
gedoe (ook *gedoei*): Achel.
gesims: Sittard.
gespuis: Kaulille.
getuig: Lanaken en Maastricht.
goed (*goe*): Achel.
alles: Thorn.
ding: Achel en Brunssum.
zaakje: Weert.
baal: Blerick.
circus: Jeuk.
hol: Wijlre.
hommelenboog: Venlo.
klats (water) (*klits*): Hasselt en Eigenbilzen.
scheut: Doenrade.
kudde: Sittard en Gronsveld.
school: Waubach.
zwerm: Klimmen.
wiks: Kinrooi en Maaseik.
lispel: Bree.
manège (fr.): Val-Meer.

tranchée (fr.): Maastricht.
tralala: Opglabbeek en Heers.
peel: Beesel.
schop: Doenrade.
smeer: Ophoven.
spel: Gingelom en Sint-Truiden.
struip: Mheer.
tewars: Eupen.
tispel: Nederweert.
trol: Wijlre.
tuggel: Loksbergen.
wizzel: Jeuk.
ziems: Waubach.

De volgende opgave is een bijvoorbeeldige uitdrukking:
in de war: Venray.

De volgende opgave is een bijvoeglijk naamwoord:
rommelig: Maastricht.

De volgende opgaven zijn krachttermen:

michverdomme: Kaulille.
miljaar: Tungelroy en Genoelselderen.
miserie boel: Jeuk.
miskonfrunkel: Diepenbeek.
nondedieu: Reppel en Riksingem.
potverdomme: Vroenhoven.
sodemieter: Kaulille.
sakker: Zichen-Zussen-Bolder.
sakkerloot: Vucht.
sakkernon: Dilsen en 's-Herenelderen.
sakkemon: Rijkhoven.

DOOR ELKAAR, VERWARD

Kaart 194, pag. 350

N 91 (1982) (089, 090, 092), SGV (1914) (07);
 Bree Wb. (126), Echt Wb. (089), Eupen Wb. (034), Kerkrade Wb. (017), Maastricht Wb. (048, 073), Tongeren Wb. (121, 639), Tungelroy Wb. (340);
 Vossen, H. (zj.hs).

De eigenschappen van de ONGEORDENDE HOEVEELHEID (voorafgaand lemma) hebbend: op onregelmatige wijze doorengemengd.

dooreen (ook *dooree*, *durchee*, *durcheen*, *durcheere*): freq. in Nl. Lb.; ook in Bree Wb en in Eupen, Hoeselt en Tongeren.

dooreen geroerd (*durchee geroerd*): Gulpen en Ingber.

doorengemischt (*durcheegemischt*): Nieuwenhagen.

dooreens: Belfeld.

ondereen (ook *ongeree*, *ongereen*, *onnereen*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade Wb. en in Schinveld, Valkenburg, Echt/Gebroek, Urmond, Stein, Hoeselt en Maasbree.

slecht onderen: Oirlo.

verward: verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns; ook in Bree, As, Meeswijk, Born, Guttecoven, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Tongeren, Zonhoven, Jeuk, Loksbergen, Blerick, Tienray en Meijel.

verwarrend: Maastricht.

warrig: Stein.

in de war: Kerkrade, Eys, Heythuysen, Reuver, Nieuwstadt, Noorbeek, Terlinden, Weert, Oplabbeek, Maastricht, Venlo en Gennep.

ongeregeld (ook *ongerengeld*): verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb. en Horns.; ook in Bree, Oplabbeek, As, Echt/Gebroek, Born, Stein, Maastricht, Velden, Blerick, Venlo, Meerlo, Sevenum en Maasbree.

onregelmatig: Kerkrade, Susteren, Ophoven, Maastricht en Eigenbilzen.

ongelijk: Venray, Brunssum en Kunrade.

onegalig: Eys.

onverschillig: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.; ook in

Heerlen, Gulpen, Ingber, Meeuwen, Meeswijk, Guttecoven, Urmond, Maastricht, Diepenbeek, Eksel, Oirlo, Tienray en Meijel.

onverschillend: Eys.

door elkaar: Meijel.

daar en hier: Heythuysen.

door de bot: Maastricht.

schots en scheef: Horst.

voor evenveel: Stein.

zomaar eropaan: As.

gemengeld: Epen.

gemengen: Hoensbroek.

gemischt: Vlodrop en Wijlre.

vermengd: Hoensbroek.

ineengestregeld: As.

verruizeld: Maastricht.

verstreuveld: Maastricht en Schimmert.

verstrooid: Maastricht.

verscheut: Maastricht.

versnoerd: Eksel.

los: Loksbergen.

losvast: Herten (bij Roermond).

ongeschikt: Wijlre.

ongezien: Oirsbeek.

slordig: Jeuk.

rommelig: Weert.

ruw gezegd: Klimmen.

in doorsnede: Schinveld.

HELEMAAL, GEHEEL EN AL

ZND B2 (1940sq) (407), ZND m (Houben, Matthys);
Bree Wb. (185, 361, 363), Diepenbeek Wb. (031, 094, 191, 230), Echt Wb. (046, 067), Eupen Wb. (004), Gennep Wb. (066, 177), Hasselt Wb. (176, 178), Heerlen Wb.1, Kerkrade Wb. (005, 028), Maaseik Wb. (010), Maastricht Wb. (001), Meerlo-Wanssum Wb. (113, 114, 139, 234, 235, 252), Meeswijk Wl. (001, 512), Niel-bij-St.Truiden Wl. (070), Roermond Wb. (084), Sint-Truiden Wb. (121), Sittard Wb. (108), Stokkem Wb. (045), Tegelen Wb. (110), Tongeren Wb. (207, 208), Tungelroy Wb. (317, 327, 334), Valkenburg Wb. (145), Venlo Wb. (119, 130, 133, 214,

279), Venray Wb. (043, 162, 163, 171, 214, 536, 638), Weertlands Wb. (101, 132, 134, 157, 238, 246, 292, 293);
 Daelen, J.v. (1933-41), Mertens, A.M. (1885b), Urlings, R. (zj.hs).

De zaak of hoeveelheid als geheel overziende, in z'n totaliteit.

helemaal: Weertlands Wb., Venray Wb. en in Maastricht en Hasselt.
helegans: Venray Wb. en in Diepenbeek, Tongeren, Hasselt en Sint-Truiden.
heleganselijk: Venray Wb.
heel en gans: Meerlo-Wanssum Wb.
heeluit: Tongeren.
heel: Bree Wb. en in Tungalroy, Lozen, Hasselt en Venlo.
geheel: Venlo en Heerlen.
helegaar: Weertlands Wb. en Meerlo-Wanssum Wb.
gaar: Venray Wb., Meerlo-Wanssum Wb. en in Heerlen, Roermond, Nederweert, Grathem, Echt/Gebroek, Maastricht en Venlo.
gaaruit (ook *gaart*): Weertlands Wb., Gennep Wb., Venray Wb. en in Roermond, Echt/Gebroek en Stokkem.
gans: Venray Wb., Meerlo-Wanssum Wb. en in Sittard, Mechelen-aan-de-Maas en Lozen.
ram: Kerkrade Wb., Weertlands Wb., Bree Wb., Venray Wb., Meerlo-Wanssum Wb. en in Tegelen, Geleen en Meeswijk.
rats: Weertlands Wb., Bree Wb., Venray Wb., Meerlo-Wanssum Wb. en in Tegelen, Geleen, Valkenburg, Grathem en Diepenbeek.
alijk: verspr. Centr.Maaslds. en Dommellids.; ook in Kinrooi, Bree, Diepenbeek, Tongeren, Hasselt, Veulen, Heers, Kortessem en Sint-Truiden.
aling: Venray Wb. en in Houthalen, Beverlo en Paal.
aluit: Maastricht en Eupen.

annek: Niel-bij-St.-Truiden.
völlig (du.): Venray Wb. en in Venlo.
vollständig (du.): Kerkrade Wb.
hartstikke: Weertlands Wb.
rattekaal: Tegelen, Geleen en Valkenburg.
totalenter: Diepenbeek.
uit en ter na: Tungalroy.
stik: Gennep Wb. en Venray Wb.
gelijk: venray Wb.
baar: Grathem.
ef: Venlo.
kaal: Weertlands Wb.
knats: Venray Wb. en in Echt/Gebroek.
schon: Meerlo-Wanssum Wb.
zalig: Diepenbeek.
sämtlich (du.) (*zemplig*): Kerkrade Wb.
moedermens (alleen) (*moormins*): Weertlands Wb.
moederzielig (alleen) (*moorzelig*): Weertlands Wb.
neversniet ('helemaal nergens'): Nederweert.
allerzeits: Kerkrade Wb.
überhaupt (du.): Kerkrade Wb.

SCHAARS

Kaart 195, pag. 351

DC 16 (1948) (016), N 91 (1982) (186);
 Gennep Wb. (148), Kerkrade Wb. (066),
 Maastricht Wb. (340), Sittard Wb. (334),
 Tongeren Wb. (470), Tungalroy Wb. (335),
 Zonhoven Wb. (375).

Op karige of krappe wijze of met karige middelen.

schaars: verspr. Oostlb., Horns, Centr.Maaslds., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Wijnre, Eys, Weert en Zonhoven.
raar: verspr. in heel Nl. Lb.; ook in Tongeren en Zonhoven.
krap: verspr. Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook in Kerkrade,

Doenrade, Schinnen, Ophoven, As, Loksbergen en Wanssum.
krie: Eys, Herten (bij Roermond), Klimmen en Maastricht.
karig: Thorn en Guttecoven.
kalig: Klimmen.
knap: Vaals, Ransdaal, Gulpen, Vlodrop, Nieuwstadt en Venlo.
schraal: verspr. Noord.Oostlb.; ook in Susteren, Brunssum, Amby, Tungelroy, Bree, Stein, Houthalen, Jeuk, Venlo, Venray, Sevenum en Maasbree.
schriël: Heerlen, Gulpen, Montfort, Merkelbeek, Weert, Born, Maastricht en Meerlo.
schraap: Stevensweert.
schamel: Horst en Weert.
schamper: Loksbergen.
zuinig: Kunrade, Nieuwstadt, Ell, Stein, Maastricht en Gennep.
gierig: Nieuwenhagen.
gier: Tienray.
krimpelijk: Geulle.
krimpelig: Sibbe/IJzeren en Mheer.
krimp: Stein, Klimmen en Heugem.
dun: Schimmert, Heugem en Eys.
haast geen (*haas geen*): Wellerlooi.
spärlich (du.): Kerkrade Wb.
armoedig (*armoeiig*): Eigenbilzen.
beestig: Geleen en Doenrade.
deel: Beesel.
min: Berg-en-Terblijt.
part: Beesel.
portie: Beesel.
rantsoen: Beesel.
sleik: Klimmen.

De volgende opgaven zijn werkwoordelijke uitdrukkingen:

het is mangel aan: Eys.
niet de moeite waard: Oirlo.

SLINKEN, MINDER WORDEN

Kaart 196, *pag.* 351

N 91 (1982) (155, 181).

slinken: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Kerkrade, Ospel, Weert, Meeuwen, As, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Eksel, Houthalen, Jeuk, Blerick en Venlo.
minder worden: Roermond, Montfort, Hoensbroek, Maastricht en Oirlo.
minderen (ook *minneren*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Horns; ook in Waubach, Heythuysen, Roermond, Maasniel, Urmond, Maastricht, Hoeselt, Houthalen, Venray en Maasbree.
verminderen (ook *verminneren*): Gulpen, Ingber, Neer, Meeuwen, Echt/Gebroek, Maastricht, Velden, Blerick en Tienray.
zakken: Kerkrade, Heerlen, Nieuwenhagen, Eys, Doenrade, Hoensbroek, Klimmen, Weert, Tungelroy, Ell, Meeuwen, Houthalen, Zonhoven, Tienray en Meijel.
afnemen: Nieuwenhagen, Waubach, Heel, Susteren, Klimmen, Tungelroy, Maastricht, Oirlo en Horst.
weiniger worden: Kerkrade, Eys, Epen en Maastricht.
krimpen: Reuver, Kapel-in-'t-Zand, Doenrade, As, Urmond, Stein, Eksel, Venlo en Sevenum.
inkrimpen: Meijel.
interen: Klimmen.
inzakken: Oirlo.
kwijnen: Sittard.
verslappen: Klimmen.
nalaten: Weert, Bree en Nieuwenhagen.
afrijzen: Schimmert en Heerlen.
afgaan: Weert en Brunssum.
afgrezelen: Posterholt.
aftakelen: Gulpen.
aftellen: Meerlo.
ingaan: Weert.
lamen: Beesel.

lijzen: Weert.
rezen: Diepenbeek.
slabakken: As.
verstillen: Heerlen.
verzien: Sevenum en Ell.

**ONEVEN, NIET DOOR
 TWEE DEELBAAR** —————

Kaart 197, *pag.* 352

DC 31 (1959) (006a), N 91 (1982) (195);
 Beverlo Wb. (182, 184), Echt Wb. (089),
 Gronsveld Wb. (328, 329), Hasselt Wb. (323),
 Heerlen Wb.1 (047), Kerkrade Wb. (053,
 054), Roermond Wb. (201, 203), Stokkem
 Wb. (080), Tegelen Wb. (106), Tongeren Wb.
 (398), Valkenburg Wb., Venlo Wb. (204),
 Venray Wb. (383);
 Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (022).

oneven: freq. Zuid.Oostlb., verspr. in
 de rest van Lb.

onpaar (ook *ompaar*): verspr.
 Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade
 Wb. en in Heythuysen, Amby,
 Gronsveld, Mheer, Stramproy,
 Ophoven, Meeuwen, As, Bunde,
 Eigenbilzen, Diepenbeek,
 Hoeselt, Tongeren, Eksel,
 Houthalen, Hasselt, Beverlo en
 Jeuk.

omp (ook *homp*, *nomp*): freq. in Nl.
 Lb.; ook in As.

ont (ook *on*): Heythuysen, Roggel,
 Baexem, Schinnen, Klimmen,
 Tungalroy, Ell, Grathem, Stein en
 Maasbree.

onk: Gulpen.

lemp: Valkenburg.

ongelijk: Gronsveld en Eys.

enkeld: Afferden.

8 Verhoudingen, verandering, beweging

8.1 Waarde

Het materiaal voor GEBREK leverde geen lexicale variatie en geen lemma op.

BELANGRIJK, VAN BELANG _____

Kaart 198, *pag.* 352

N 91 (1982) (093);

Tongeren Wb. (051), Tungelroy Wb. (334).

Iets dat of iemand die van grote betekenis is.

Apprentie, in **van apprentie**, is wel een contaminatie van *pretentie* en *apparence*.

Van beduiden komt voor in de uitdrukking *volk van beduiden* en betekent dan ‘belangrijke mensen’.

belangrijk (ook *belankrijk*): verspr. Noord.Oostlb.; ook in Susteren, Brunssum, Hulsberg, Kelpen, Grathem, Thorn, As, Geulle, Maastricht, Hoeselt, Tongeren, Venlo, Oirlo, Horst en Sevenum.

van belang (ook *van belank*): freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Ophoven, Thorn, Meeuwen, Meeswijk, Born, Guttecoven, Maastricht, Eigenbilzen, Diepenbeek, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Loksbergen, Venlo, Meijel en Maasbree.

van groot belang: Hoensbroek, Klimmen, Bree, Maastricht, Blerick en Tienray.

wichtig: Simpelveld, Kerkrade, Heerlen, Nieuwenhagen, Doenrade en Maasbree.

gewichtig: Swalmen, Montfort, Weert, Stein, Maastricht en Sevenum.

van gewichtigheid: Maastricht.

van betekenis: Kunrade, Beesel, Klimmen, Maastricht en Maasbree.

van grote betekenis: Meerlo, Tienray en Meijel.

important: Maastricht.

van importantie: Maastricht.

van apprentie: Gulpen.

van pretentie: Roermond, Tungelroy, Echt/Gebroek en Maastricht.

pretentius: Maastricht.

waardig: Ell.

van waarde: Nieuwenhagen, Gulpen, Ingber, Stein, Maastricht en Jeuk.

veel waard: Heel en Kunrade.

de moeite waard: Oirlo.

van bedrag: Haelen.

van beduiden: Tungelroy.

groots: Vlodrop.

nodig: Swalmen.

voornaam: Ittervoort, Urmond, Maastricht, Velden en Venray.

De volgende opgave is een werkwoord:

veel betekenen: Gennep.

ONBELANGRIJK —————

DC 39 (1965) (021d), N 91 (1982) (094, 095, 185), ZND m (Dupont, Franssen, GrGr, Houben, Langohr, Matthys, Michiels, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter); Heerlen Wb.1; Daelen, J.v. (1933-41), Goossens, H. (1981), Kats, J. (1939) (074, 103).

Van geen belang, zonder waarde. Bijwoorden, bijwoordelijke uitdrukkingen en bijvoeglijke naamwoorden staan door elkaar heen; de zelfstandige naamwoorden staan in het volgende lemma IETS ONBELANGRIJKS, NIETIGHEID.

onbelangrijk: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Noord.Oostlb. en Horns; ook in Meeuwen, Geulle, Maastricht, Eigenbilzen, Houthalen, Venlo, Tienray en Horst.

niet belangrijk: Eys, Roermond, Hoensbroek, Guttecoven, Maastricht en Meijel.

van geen belang (ook *van geen belank*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Epen, Reuver, Roermond, Bree, Guttecoven, Maastricht, Diepenbeek, Oirlo en Tienray.

niet van belang: Amby en Mheer.

zonder belang: Hoensbroek.

onbetekenend: Maastricht.

van geen betekenis: Heythuysen, Beesel, Urmond en Meijel.

niets te betekenen: Reuver.

waardeloos: Swalmen, Susteren, Oirsbeek, Ten-Esschen/Weustenrade, Opglabbeek, Echt/Gebroek, Urmond, Maastricht en Blerick.

van geen waarde: Nieuwenhagen, Schimmert, Maastricht, Jeuk en Meijel.

zonder waarde: Beesel en Merkelbeek.

niets waard: Wijlre, Posterholt, Thorn, Born, Hoeselt en Zonhoven.

niks waard: Nieuwstadt, Ell, Ittervoort, Zonhoven en Velden.

niet de moeite waard: Maastricht.

ohne wert (du.): Klimmen.

ongewichtig: Maastricht.

niet gewichtig: Venlo, As en Meeswijk.

van geen gewicht: Neer.

ongewicht (*ongewich*): Schimmert.

onwichtig: Simpelveld, Kerkrade, Heerlen, Nieuwenhagen, Sittard, Born, Maastricht, Blerick, Meerlo en Maasbree.

niet wichtig: Montfort en Doenrade.

niet important: Maastricht.

van geen importantie: Maastricht.

zonder pretentie: Maastricht.

onbenullig: Wijlre, Gulpen, Beesel, Echt/Gebroek, Venray en Maasbree.

onnodig: Swalmen.

onnozel: Weert.

nutteloos: Vlodrop.

nietelig: Doenrade.

van geen tel: Eksel en Hoeselt.

van geen tijd: Eksel.

schraal: Beesel, Jeuk en Maastricht.

schriel: Beesel.

smak: Wellen.

min (ook *minne*): freq. Oostlb., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Heerlen, Waubach, Weert, Bree, Meeuwen, As, Maastricht, Diepenbeek, Houthalen, Zonhoven, Venlo, Horst, Meijel en Maasbree.

beetje (ook *beke*, *bietsje*, *bietske*): verspr. Oostlb.; ook in Kunrade, Heerlen, Opglabbeek, Urmond, Maastricht, Loksbergen, Venlo, Oirlo, Meijel en Sevenum.

beetje weinig (*bietsje weinig*): As.

weinig (ook *wining*): freq. Oost.Zuidlb., Oostlb., Zuidgeld.Lb. en Kleverlds., verspr. Weertlds. en Horns; ook in Kerkrade, Vaals, Bree, Meeuwen,

Rekem, Maastricht, Hoeselt,
Hasselt, Borgloon, Sint-Truiden
en Loksbergen.

luttel: Montfort en Stein.

niet veel: Kelpen, Grathem en
Hoensbroek.

get: Guttecoven en Maastricht.

kiet: Eupen.

kietje (ook *kietske*): Eupen.

niks: Loksbergen en Maastricht.

niks aan: Melick.

niks aan de voet: Stein.

niks om het lijf: Klimmen.

niks te zeggen: Kunrade.

dun: Weert en Klimmen.

enkele: Tungalroy.

gering: Klimmen.

koeveloek: Venlo.

nietig: Montfort, Hoensbroek,
Ophoven en: Meijel.

prut: Loksbergen.

De volgende opgaven zijn werk-
woordelijke uitdrukkingen:

komt niet zo net: Kapel-in-'t-Zand.

niks op zich hebben: Eys.

niks te zeggen hebben: Eys.

weinig betekenen: Gennep.

IETS ONBELANGRIJKS, NIETIGHEID

N 91 (1982) (094, 095, 185);

Tungalroy Wb. (319);

Daelen, J.v. (1933-41).

Zie het voorgaande lemma

ONBELANGRIJK.

prul: freq. Zuid.Oostlb., verspr.

Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook
in Kerkrade, Tungalroy, Thorn,
Bree, Maastricht, Diepenbeek,
Houthalen, Jeuk, Loksbergen,
Velden, Oirlo en Sevenum.

waardeloze prul: Eys.

pongel: Herten (bij Roermond),
Swalmen, Weert, Ell, Kelpen en
Grathem.

klommel: Heerlen, Nieuwenhagen,
Roermond, Kapel-in-'t-Zand,
Maasniel, Doenrade, Ittervoort en
Maastricht.

knommel: Horst, Maasbree en
Venlo.

lommel: Heel, Pey, As en Stein.

rommel: Opglabbeek.

pummel: Maastricht.

hoddel: Eys.

foddel: Roermond en Susteren.

nietigheid: Meerlo, Tienray en
Meeswijk.

nietsnut: Melick.

onnozeligheid: Heerlen.

onnozel ding: Weert.

onbenul: Venray en Brunssum.

onbenulligheid: Heerlen.

flauwekul: Sevenum en Stein.

prutsje (*prutske*): Maastricht.

prietsje (*prietske*): Eys.

pietsje (*pietske*): Maastricht.

prustding: Gennep.

prutszaakje: Gennep.

stoets: Maastricht.

bazaar: Opglabbeek.

ding: Weert.

lachding: Montfort.

get van niks: Heythuysen.

druppel: Klimmen.

mussentimmer: Tungalroy.

nattigheid: Maastricht.

niks, een —: Venlo en Eigenbilzen.

schijntje: Venlo.

BOVENMATE, HEVIG, ZEER

SGV (1914) (004 add, 009 add), ZND m
(Dupont, Franssen, GrGr, Houben, Kreemers,
Matthys, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter);
Beverlo Wb. (308), Bree Wb. (489),
Diepenbeek Wb. (044, 051, 073, 076, 093,
205, 238), Gennep Wb. (111), Gronsveld Wb.
(008), Hasselt Wb. (176, 312, 537), Heerlen
Wb.2 (226), Kerkrade Wb. (012, 013, 028,
029, 094), Limburgs Id. (031, 096),
Maastricht Wb. (056, 439), Meerlo-Wanssum
Wb. (057, 210), Niel-bij-St.Truiden Wl. (136,

255), Stokkem Wb. (048), Tongeren Wb. (022, 042, 086, 145, 149, 206, 276, 545, 548), Venray Wb. (030, 069, 146, 270, 560, 675), Weertlands Wb. (258), Zonhoven Wb. (118, 119, 151);
 Daelen, J.v. (1933-41), Dolmans, H. (zj.hs), Mertens, A.M. (1885b), Verheggen, P. (zj.hs), Vossen, H. (zj.hs), Vreuls, E. (zj.hs), Wijnhoven, F. (zj.hs).

Het materiaal is voornamelijk afkomstig van plaatselijke woordenboeken. Vaak vormt de opgave een deel van een vaste uitdrukking of idiomatische woordgroep.

heel: Montzen, Bree, Maastricht, Tongeren, Hasselt, Beverlo, Borgloon, Sint-Truiden en Loksbergen.
zeer: Kerkrade Wb. en in Hasselt en Venlo.
veel: Beverlo.
erg veel: Venlo.
erg: Venlo.
bijzonder: Venlo.
buitengewoon: Maastricht en Heerlen.
buitenmate: Tongeren.
falikant: freq. Kleverlds.; ook in Weert, Lottum, Grubbenvorst en Arcen.
heftig: Kerkrade Wb.
hevig: Venlo, Bree en Diepenbeek.
ongemeen: Kerkrade Wb.
danig: Grathem.
uitermate: Maastricht en Tongeren.
uiterlijk: Maastricht.
bar: Meerlo-Wanssum Wb. en Venray Wb.
fel: Zonhoven, Hasselt en Diepenbeek.
grillig: Kerkrade Wb. en in Zonhoven en Hasselt.
al te: Limburgs Id.
hard: Beverlo.
ongenadig: Meerlo-Wanssum Wb.

ongeraakt: Meerlo-Wanssum Wb.
wreed: Bree Wb.
schou: Diepenbeek en Tongeren.
alijk: Heythuysen en Borgloon.
alijwig: Gronsveld.
alaaf: Kerkrade Wb.
ontaard: Weertlands Wb.
ontiegelijk: Weertlands Wb. en Venray Wb.
beestig: Wanssum en Diepenbeek.
bra: Beverlo, Hasselt en Tongeren.
braaf: Afferden en Diepenbeek.
dapper: Niel-bij-St.-Truiden.
dom: Blitterswijck.
duivels: Venray Wb.
heiden- (eerste lid van een samenstelling): Kerkrade Wb.
een heel deel: Grathem.
evengoed: Venray Wb.
gans goed: Venlo.
evetig: Tongeren en Rekem.
ferm: Zonhoven, Hasselt en Diepenbeek.
fester: Tongeren.
gestampt vol: Heerlen.
gloeiendig: Stokkem.
haargenau: Kerkrade Wb.
heeluit: Limburgs Id.
klapzuur: Venray Wb.
knats: Tongeren.
labendig: Gennep Wb.
na: Hasselt.
nijg: Beverlo.
overendover: Niel-bij-St.-Truiden.
schافتig: Blitterswijck en Tongeren.
schandig: Maasniel.
schijf: Blitterswijck.
tegen de knuppel: Sint-Huibrechts-Lille.
tiegelijk: Venray Wb.
vergaand: Venray Wb.
verkeerd: Oirlo.
verreketig: Diepenbeek.
verrekkens: Beverlo.
wijdgaand: Venray Wb.
wijds: Rothem.

8.2 Maten en gewichten

8.2.0 Algemeen

Het materiaal voor KWIKKEN, OP DE HAND WEGEN (**kwikken**, **punderen** en **heffen** in plaatselijke woordenboeken), MAATSTOK (**regel** in Valkenbrug), VERKEERDE MAAT NEMEN en VOLLE MAAT leverde onvoldoende variatie op voor een lemma.

MAAT, ALGEMEEN —————

N 91 (1982) (098), SGV (1914) (034); Diepenbeek Wb. (158), Haspengouws Id. (171), Heerlen Wb.1, Maastricht Wb. (247), Meerlo-Wanssum Wb. (042), Sittard Wb. (231), Tungelroy Wb. (318), Venlo Wb. (189); Dols, W. (1953), Heyden, L.v.d. (1927).

De eenheid waarmee lengten, inhouden, enz. worden gemeten, de algemene term.

De opgaven **duimstok** (Sittard) en **tolstok** (Kerkrade) duiden een specifieke maatsoort aan; zie ook WLD II.12, p. 69.

maat: alg. in geheel Lb.

afmeting: Meerlo-Wanssum Wb.

pegel: As en Jeuk.

regel: Maastricht.

spink: Grubbenvorst.

KWART, VIERDE DEEL, MAAT —————

ZND m (Langohr, Raymaekers); Gennep Wb. (195), Gronsveld Wb. (532), Haspengouws Id. (259), Kerkrade Wb. (042), Maastricht Wb. (219), Sittard Wb. (204, 447), Stokkem Wb. (119), Tungelroy Wb. (317, 319, 335), Venlo Wb. (269); Goossens, H. (1981), Heyden, L.v.d. (1927), Kats, J. (1939) (076), Veldeke 12 (1937) (071), Vossen, H. (zj.hs).

De algemene term voor het vierde deel van een bepaalde maat.

kwart: Sittard en Maastricht.

vierde part: Tungelroy.

vierde: Loksbergen.

vierdel (ook *verrel*, *viedel*, *vierel*): Haspengouws Id., Kerkrade Wb., Gennep Wb. en in Waubach, Wijlre, Montzen, Roermond, Sittard, Gronsveld, Tungelroy, Stokkem en Venlo.

vierdelponds: Haspengouws Id.

fiezel: Heythuysen.

AFPASSEN MET DE VOET, AFTREDEN —————

Kaart 199, pag. 353

Goossens 1b (1960), N 91 (1982) (097); Gronsveld Wb. (015), Maastricht Wb. (312), Meerlo-Wanssum Wb. (042), Stokkem Wb. (021), Venray Wb. (039).

Een afstand meten door deze met gelijkmatige passen te doorlopen en de schreden te tellen.

aftreden (ook *aftreeën*, *afthrenen*): freq. in geheel Lb.

treden (*treeën*): Beesel en Montfort.

afpassen: Venray Wb. en in Nieuwenhagen, Lutterade, Hulsberg en Maastricht.

passen: Maastricht.

afmeten: Meerlo-Wanssum Wb. en in Maastricht.

meten: Reuver.

opmeten: Maastricht.

afstappen: Ophoven.

aftrappen: Oirlo, Tienray en
Susteren.

afdraaien: Melick.

afgaan: Neer.

afschieten (*afschieën*): Eigenbilzen.

afzien: Gulpen.

8.2.1 Lengte- en afstandsmaten

In de volgende vier paragrafen komen de maten en gewichten ter sprake.

Er zijn in onze dialecten nog overblijfselen te vinden van meetsystemen die aan het huidige algemeen gebruikelijke metrieke stelsel voorafgingen. Kenmerkend voor dit metrieke stelsel zijn de absolute eenduidigheid en algemene geldigheid van de maten.

Voor de hieraan voorafgaande stelsels was dit veel minder het geval; omdat de reikwijdte van een maat doorgaans niet verder kwam dan de grenzen van de regio, kon ook de precieze inhoud van een bepaalde maat gemakkelijk van regio tot regio verschillen. De Limburgse roede gaf zo een ander aantal vierkante meters aan dan de Rijnlandse roede. Dat geldt ook voor de morgen, de zil, de kan, het vat, enz.

Bij de behandeling van de lemma's wordt steeds het metrieke stelsel als grondmaat gebruikt, van klein naar groot; daarbij komen steeds de oudere maten aan bod, zoveel mogelijk in samenhang met elkaar: de zil (een kwart bunder) staat achter de bunder en de hond (100 kleine roeden) bij de roede, enz.

Beschrijvende antwoorden, zoals "tien centimeter" als opgave bij de vraag naar de benaming van de decimeter, zijn niet opgenomen.

De oude lengtematen zijn vaak van het menselijk lichaam afgeleid; duim, vinger, span, el, vadem.

Het materiaal voor ARM, maat als in de uitdrukking "'n errem dik"; ROEDE, lengtemaat, voor Sittard opgegeven als lengtemaat van 4,5 m; TALIE, zeldz., opgegeven zowel met de aantekening "1/8 el lang", als ook "1/16 el", en VOET (overal voet) leverde onvoldoende lexicale variatie op voor een lemma.

MILLIMETER, 1000STE DEEL VAN EEN METER

Kaart 200, pag. 353

N 91 (1982) (099).

millimeter: freq. in heel Lb.

streep: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Weert, Stein, Venray en Meijel.

streepje: Kunrade, Wijlre, Heythuysen, Reuver en Stein.

DECIMETER, MAAT VAN 10 CM

Kaart 201, pag. 354

N 91 (1982) (104).

decimeter: freq. in heel Lb.

palm: Waubach, Montfort, Posterholt, Susteren, Doenrade, Klimmen, Weert, Guttecoven en Maastricht.

handbreed: Reuver en Kunrade.

DUIM, MAAT VAN 2,5 CM

N 91 (1982) (100, 111);

Maastricht Wb.

De precieze maat van de duim varieert. Zo meet de de Engelse duim 2,54 cm en de Rijnlandse duim die in de Limburgen in gebruik moet zijn (geweest), 2,62 cm.

Zie ook het lemma DRAADNAGEL-BENAMINGEN NAAR LENGTE in WLD II.12, p. 92.

duim: freq. in heel Lb.
engelse duim: Herten (bij Roermond).
duims: Maastricht.
duimdik: Heythuysen.
duimstok: Blerick, Stein en Eys.
tol: Nieuwenhagen en Kerkrade.
vert: Maastricht.
centimeter: Vlodrop.

VINGER, MAAT KLEINER DAN EEN DUIM

N 91 (1982) (101).

Maat die wel wordt gebruikt voor de dikte van een afdeklaag of voor de hoogte van de brandewijn in een glas ("twee vingers brandewijn" bestellen).

vinger: verspr. Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Neer, Reuver, Posterholt, Thorn, Urmond, Stein, Maastricht, Diepenbeek en Venlo.
vingerbreedte: Weert.
vingerbreed: Gennep, Ell en Montfort.
vingbreed: Ten-Esschen/Weustenrade.
vingerlengte: Hoensbroek.
vingerlang: Born.
vingerdik: Weert.
halve duim: Eksel, As en Jeuk.
kwart duim: Jeuk.
pink: Vlodrop en Hoensbroek.

SPAN, MAAT TUSSEN DUIM EN PINK

N 91 (1982) (106);
 Gronsveld Wb. (443), Hasselt Wb. (417),
 Kerkrade Wb. (005), Maastricht Wb. (395),
 Tungelroy Wb. (318), Valkenburg Wb.

De lengtemaat **span** ontleent zijn naam aan het spannen van de hand

waaraan de lengte van een voorwerp wordt wordt afgemeten: tussen duim en pink. Dat komt overeen met ongeveer 20 cm.

Het lemma **SPAN** komt ook voor in de terminologie van de klompenmaker in WLD II.12, p. 151.

span (ook *spanne*): freq. in heel Lb.
spant: Herten (bij Roermond).
handlang: Weert.
spaar: Valkenburg, Klimmen en Gronsveld.
twee duim: Gulpen.

EL, MAAT VAN 0,69 M

N 91 (1982) (108, 111);

Hasselt Wb. (126), Heerlen Wb.1, Kerkrade Wb. (019), Tongeren Wb. (130), Tungelroy Wb. (318);
 Daelen, J.v. (1933-41), Kats, J. (1939) (110),
 Meertens, A.H. (zj.hs).

Ook van het menselijk lichaam is de maat **el** afgeleid, het is de lengte van de arm genomen vanaf de pols tot aan de schouder, nog in gebruik bij de stoffenhandel en kleermakerij; daar meet men de **el** "van de middelvinger tot aan de schouder, indien de arm volledig [wordt] gestrekt" (WBD II, 4, p. 909).

el (ook *elle*): freq. in heel Lb.
maastrichtse el: Sittard.
jemse: Heerlen.
reik: Sevenum.
reik arm: Venlo.
mud: Montfort.

KWART EL, MAAT VAN 17 CM

Kaart 202, pag. 354

N 91 (1982) (105).

kwart el (ook *kwart elle*): Schinnen, Brunssum, Hoensbroek en Maastricht.

kwart: verspr. Zuid.Oostlb. en Centr.Maaslds.; ook in Wijlre, Gulpen, Ingber, Beesel, Roermond, Melick, Tungalroy, Thorn, Maastricht, Diepenbeek, Eksel en Meijel.

vierdel (ook *verrel*, *viedel*, *viejel*, *vierel*): freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb. en Kleverlds.; ook in Kunrade, Nieuwenhagen, Gulpen, Ittervoort, Thorn, Echt/Gebroek, Maastricht, Velden, Blerick en Venlo.

vreindel: Weert.

vierde deel: Bree.

VADEM, MAAT VAN UITGESTREKTE ARMEN

Kaart 203, pag. 355

N 91 (1982) (109), SGV (1914) (039 add),
ZND m (Dupont, Franssen, Langohr);
Vrijdag, E. (1950-57).

De vadem is de maat die de afstand aangeeft tussen de vingertoppen van beide handen als de armen volledig zijwaarts zijn gestrekt. Het is (ongeveer) de lengte van de persoon. In centimeters varieert de vadem, de Amsterdamse vadem meet 1,70, de Rijnlandse 1,88 m.

vadem (ook *vaam*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlerbaan/Kaumer, Eys, Gulpen, Montzen, Reuver, Beesel, Montfort, Weert, Ophoven, Thorn, Bree, Guttecoven, Rekem, Maastricht, Venlo, Meerlo, Meijel en Sevenum.

reik: Neer, Roermond, Melick, Hoensbroek, Ittervoort, Stein, Maastricht, Jeuk, Blerick, Venlo en Gennep.

strek: Vlodrop.

gelacht: Mheer.

normale kant: Hoensbroek.

8.2.2 Oppervlaktematen

Het materiaal voor **VIERKANTE VOET** leverde geen lexicale variatie en geen lemma op.

CENTIARE, MAAT VAN 1 M²

Kaart 204, pag. 355

N 91 (1982) (110).

centiare: freq. in heel Lb.

meter: Kunrade, Weert, Venlo en Maasbree.

vierkante meter: verspr.

Zuid.Oostlb.; ook in Kerkrade, Nieuwenhagen, Epen, Montfort, Vlodrop, Weert, Urmond, Hoeselt, Velden, Blerick, Gennep, Oirlo en Maasbree.

ARE, MAAT VAN 100 M²

Kaart 205, pag. 356

N 91 (1982) (111 add, 112);
Diepenbeek Wb. (195), Gronsveld Wb. (392),
Meerlo-Wanssum Wb. (240), Stokkem Wb. (093).

De oude term **roede** is doorgaans 14 m² groot, zie dat lemma, hieronder in deze paragraaf. De oppervlakte die de term **roede** echter aangeeft in een 15tal plaatsen in dit lemma, met name in het Kleverlands, maar ook elders in Limburg, wijkt van die standaard af en meet 100 m², een are.

Voor **grote roede**, zie het lemma **ROEDE**.

De opgaven **hectare** (Hoensbroek), **meter** (Roermond) en **morgen** (Meerlo) geven aanleiding tot twijfel en zijn buiten het lemma gehouden; zie de materiaalbasis.

are: freq. in heel Lb.

are land: Susteren.

roede (ook *roei*): freq. Kleverlds., verspr. Zuidgeld.Lb.; ook in Gronsveld, Stokkem en Diepenbeek.

grote roede: Meijel en Klimmen.

HECTARE OF BUNDER, MAAT VAN 10.000 M²

Kaart 206, pag. 356

N 91 (1982) (111 add, 119), SGV (1914) (05);
Diepenbeek Wb. (049), Meerlo-Wanssum
Wb. (076), Sittard Wb. (051), Tongeren Wb.
(081), Tungalroy Wb. (319, 338).

Doorgaans is een bunder 10.000 m² groot, een hectare dus. Op 3 plaatsen echter (Sittard, Ten Esschen en Gulpen) is bij **bunder** aangetekend dat onder die term 400 kleine roeden worden verstaan, dus ongeveer 8280 m².

Standaard is een **zil** een kwart bunder (zie het lemma **ZIL**) in Wijlre staat bij **bunder** aangetekend dat het hier om "5 zil" gaat, een zil is hier dus 2000 m².

bunder (ook *bumder*, *bunjer*, *bun-ner*): freq. in Nl. Lb.; ook in Eigenbilzen, Diepenbeek en Tongeren.

hectare: freq. Belg. Lb., verspr. Oost.Zuidlb., Oostlb., Horns, Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Kerkrade en Weert.

hectare grond: Hoensbroek.

hectare land: Susteren.

bussel: Weert.

drie en een half man: Gennep.

vijf zil: Wijlre.

ZIL, MAAT VAN 2500 M² OF KWART BUNDER

N 91 (1982) (111 add, 116);
Tungelroy Wb. (338), Weertlands Wb. (383).

In Ten-Esschen wordt bij de opgave **zil** aangetekend: 100 kleine roeden. Voor **morgen**, zie het lemma MORGEN.

De opgaven **hectare** (Susteren) en **bunder** (Gulpen, Ingber, Neer, Reuver, Herten (bij Roermond), Ittervoort en Venray) geven aanleiding tot twijfel en zijn buiten het lemma gehouden; zie de materiaalbasis.

zil: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.
Oostlb.; ook in Montfort, Thorn, Stein, Loksbergen en Oirlo.

kwart bunder: Montfort, Oirsbeek, Hoensbroek, Echt/Gebroek en Maastricht.

vierdel (*vierel*): Weertlands Wb. en in Tungelroy en Ell.

duitse morgen: Swalmen.

grote morgen: Montfort.

morgen: Posterholt, Schimmert, Ten-Esschen/Weustenrade en Urmond.

vrecht (*vrech*): Sittard.

ROEDE, MAAT VAN 14 M²

N 91 (1982) (111);
Gronsveld Wb. (532), Tongeren Wb. (296).

Gewoonlijk duidt de **roede** een oppervlakte van 14 m² aan. In uitzonderlijke gevallen wordt ook aangetekend dat een roede gelijk is aan een are, dus 100 m², zie het lemma ARE.

Daarnaast komt in een parallel stelsel het woordpaar **kleine roede** en **grote roede** voor. De kleine roede meet doorgaans 20,7 m² en wordt ook wel

kortroede genoemd; de grote roede is 20 kleine roeden groot (414 m²). Ze zijn wel in dit lemma opgenomen. Voor de verspreiding van de kleine en de grote roede zie de kaart en het artikel.

Ook de **hond** (en in sommige gevallen de **zil**) zijn van de roede afgeleid. Zie de betreffende lemma's.

Bij **vierdelroede** wordt aangetekend: 'kwart roede'.

De opgaven **halve morgen** (Melick) en **meter** (Venlo) passen niet in één van de systemen en geven aanleiding tot twijfel; ze zijn buiten het lemma gehouden en komen alleen in de materiaalbasis voor.

roede (ook *roe*, *roei*): freq. in Nl.
Lb.; ook in Ophoven, Eigenbilzen, Eksel en Jeuk.

kleine roede (ook *klein roe*, *kleng roe*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wijlre.

kortroede (*kotroei*): Tongeren.

grote roede: Klimmen, Ten-Esschen/Weustenrade en Gulpen.

vierdelroede: Gronsveld.

HOND, MAAT VAN 1400 M² OF 100 ROEDEN

N 91 (1982) (115);
Limburgs Id. (229), Sittard Wb. (504),
Zonhoven Wb. (582);
Heyden, L.v.d. (1927).

In N 91 is, naast de vraag naar de benaming een oppervlakte van 100 roeden (HOND, vraag 115), die hier wordt behandeld, ook de vraag gesteld naar de benaming van 14 roeden (196 m², vraag 113, suggestie: **hont**, niet in van Dale, noch in WNT); van de tien opgegeven antwoorden zijn er drie **hond** (Thorn, Montfort en Maastricht), en verder kennelijke verlegenheidsantwoorden

als **bunder, morgen, roede** en **vrecht**.

Vergelijk ook het lemma **ZIL**.

hond (ook *honk*): Maastricht en Eys.
vrecht (ook *vrech*): Susteren, Sittard,
Schimmert, Ittervoort, Thorn en
Meijel.

zil (ook *zille*): Limburgs Id. en in
Sittard, Doenrade, Hoensbroek,
Guttecoven en Zonhoven.

MORGEN, MAAT VAN ONGEVEER 8000 M² _____

Kaart 207, pag. 357

N 91 (1982) (111 add, 118);
Meijel Wb. (100), Valkenburg Wb. (126),
Venlo Wb. (196);
Heyden, L.v.d. (1927).

Onder de oppervlaktemaat **MORGEN** wordt doorgaans zoveel land verstaan als men op één ochtend ploegen kan, dwz. ongeveer 8000 m². Er zijn echter ook afwijkende maten opgegeven: in Gulpen meet de **Limburgse morgen** 3200 m² en de **Rijnlandse morgen** 2800 m². In vijf plaatsen (Sittard, Klimmen, Gulpen, Meijel en Blerick) wordt aangegeven dat de opgave **morgen** (ongeveer) 3000 m² groot is: 150 kleine roeden of 1/3 bunder. Er is geen materiaal uit België beschikbaar.

morgen: freq. Oost.Zuidlb., Oostlb.
en Kleverlds.; ook in Tungelroy,
Thorn, Stein, Maastricht, Blerick
en Venlo.

limburgse morgen: Gulpen.

rijnlandse morgen: Gulpen.

kleine morgen: Montfort.

bunder: Epen, Doenrade,
Schimmert, Klimmen, Thorn en
Guttecoven.

DAGWERK, MAAT VAN 4000 M² _____

N 91 (1982) (117).

Oorspronkelijk betekent **DAGWERK** de hoeveelheid werk die men in een dag kan verzetten. Toegepast op ploegen zou het dus de dubbele oppervlakte van **MORGEN** zijn, maar doorgaans wordt er de helft van de morgen onder verstaan, een oppervlakte van ongeveer 4000 m². Het zal dus aan een andere bezigheid dan ploegen zijn ontleend, aan het maaien van een hooiland bijvoorbeeld. De vraag leverde slechts een handvol, maar zeer verschillende benamingen op.

Halve morgen past, zoals gezegd, in het metrieke systeem van de morgen die doorgaans immers 8000 m² groot is; met enige tolerantie past ook **twee zil**, en daarmee ook een **halve bunder** in het stelsel, een zil is immer is een kwart bunder, of soms zelfs een vijfde bunder.

De opgaven **morgen** (Gulpen en Ingber) en **40 hectare** (sic) (Hoensbroek) passen echter niet in enig systeem, zijn buiten het lemma gehouden en in de materiaalbasis opgenomen.

gemet: Kapel-in-'t-Zand, Geleen,
Schimmert en Thorn.

halve morgen: Stein.

twee zil: Doenrade.

halve bunder: Schimmert en
Klimmen.

LEE, MAAT VAN 200 M² _____

N 91 (1982) (114).

In niet meer dan vijf plaatsen wordt de oude maat **lee** nog gekend. De term duidde oorspronkelijk een wateroppervlakte aan.

De opgaven **bunder** (Tienray), **halve roede** (Epen) en **vrecht** (Herten, bij Roermond) zijn uit het lemma gehouden als verlegenheidsopgaven. **Twee roeden** (in de zin van de onder het lemma opgenomen benaming **roede** voor ‘are, zie het lemma ARE) en **twee aar** lijken eerder beschrijvingen van de vraag dan echte opgaven.

lee: Brunssum, Klimmen, Thorn, Stein en Maastricht.

De volgende opgaven zijn beschrijvende antwoorden:

twee aar: Vlodrop.

twee roeden (*twee roei*): Velden en Venlo.

8.2.3 Gewichten

Lang niet voor alle gewichtsmaten is er dialectmateriaal voorhanden in de bronnen. De gebruikelijke gewichten als ons, pond en kilo komen niet in de vragenlijsten voor, wel enkele minder gangbare, maar vaak leverden deze zeer weinig consistent materiaal op; zie onder. De maten in de lemma's lopen op van licht naar zwaar.

Zie ook de inhoudsmaten van paragraaf 8.2.4

Het materiaal voor **BROOD** (oude maat van 25 kilo) leverde drie maal het antwoord **brood** op en verder enkele geïsoleerde hapaxen; **WICHT** (oude maat van 50 kilo) leverde in dezelfde drie plaatsen **wicht** op en enkele omschrijvingen; **POND** (oude maat die, anders dan gebruikelijk, een gewicht aangeeft van 16 ons), **KIP** (maat van 18,5 kg) en **STEEN** (maat van 6 kilo) leverden geen lexicale variatie en geen lemma op.

Voor koren- en roggematen, zie de afleveringen van de molenaar en de bakker van deel II, voor kolenmaten de afl. van de mijnwerker, ook van deel II.

KORREL, MAAT VAN 0,1 GRAM _____

N 91 (1982) (120).

De opgave **milligram** (Montfort) die niet 0,1 maar 0,001 gram aanduidt, is onwaarschijnlijk in dit lemma en uit het lemma weggelaten.

korrel: Beesel, Schimmert, Thorn, Stein, Venlo en Meerlo.
korreltje: Maastricht en Kerkrade.
een gram: Ittervoort en Hoensbroek.
gewichtje: Neer.
nijpertje: Vlodrop.
spiet: Heerlen.
lood: Guttecoven.

WICHTJE, MAAT VAN 1 GRAM _____

N 91 (1982) (121).

wichtje (ook *wichske*): Beesel, Schimmert, Thorn, Stein en Meijel.
gewichtje (ook *gewichje*): Meerlo en Neer.
gewicht: Hoensbroek.
streepje: Kerkrade.
lood: Epen.

gram: verspr. Oostlb.; ook in Weert, Tungalroy, Ell, Meeuwen, Echt/Gebroek, Velden, Blerick, Venlo, Oirlo en Tienray.
grammetje (*gremke*): Vlodrop.

LOOD, MAAT VAN 10 GRAM _____

N 91 (1982) (122).

Koffie en peper worden genoemd als stoffen waar met het lood wordt gemeten.
De opgave **ons** lijkt onwaarschijnlijk gezien het alledaagse gebruik van de term, maar is toch zo door de invullers van lijst N 91 genoteerd.

lood: alg. in Nl. Lb.; ook in Houthalen.
loodje: Kapel-in-'t-Zand en Heerlen.
ons: Maastricht en Epen.

VIERDEL, MAAT VAN 125 GRAM OF KWART POND _____

N 91 (1982) (123), ZND m (Vanderbeeken); Hasselt Wb. (492), Maaseik Wb. (050), Sint-Truiden Wb. (237).

De opgaven **half pond** (*haaf ponk*) (Maasbree en Kerkrade) en **pond** (Geleen) geven aanleiding tot twijfel en zijn buiten dit lemma gehouden.

vierdel (ook *verrel*, *viedel*, *vierel*):
freq. in Nl. Lb.; ook in Ophoven,
Maaseik, Houthalen en Hasselt.

vierdelpond (*viedelpond*): Sint-Truiden.

vierdelspond (*vielspond*): Borgloon.

kwart pond: Jeuk en Hoensbroek.

schepel: Jeuk.

lood: Ittervoort.

8.2.4 Inhoudsmaten

Het materiaal voor de volgende inhoudsmaten, vaak alleen lokaal in gebruik en opgenomen in de plaatselijke woordenboeken, leverde onvoldoende lexicale variatie voor een lemma op: **BEDUITJE** (maat van 0,4 liter); **EKER** (maat van 11,2 liter); **GELACHT** (een inhoudsmaat van ongeveer 3 kubieke meter, opgegeven voor Sittard); **KATTEKOP** (maat van 187,5 liter); **KINNETJE** (maat van 15,2 liter); **LAST** (maat van 30.000 liter); **PINK** (maat voor jenever); **VAAN** (maat van 4 à 5 liter bier) en **VOER** (maat van 12000 liter).

Ook de inhoudsmaten lopen op van klein naar groot.

VINGERHOED, MAAT VAN 1 CENTILITER

Kaart 208, pag. 357

N 91 (1982) (127);
Tongeren Wb. (648).

Vooral gebruikelijk als jenevermaat; vergelijk ook het lemma **VINGER** in de paragraaf over de lengtematen. **Naaihoed** is ter plaatse gebruikelijk voor vingerhoed en de functie van **naairing** is die van de vingerhoed (vgl. WLD II, 7, p. 38); vandaar de de betekenisoverdracht.

vingerhoed: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Kerkrade, Thorn, Meeuwen, Urmond, Stein, Maastricht, Tongeren, Zonhoven, Jeuk, Velden, Venlo, Tienray, Horst en Sevenum.

vingerhoedje: Oirsbeek, Hoensbroek, Bree, As, Gennep en Maasbree.

naaihoed: Kapel-in-'t-Zand.

naairing (*naairink*): Heerlen, Gulpen en Epen.

draadje (*draaike*): Opglabbeek.

maatje: Swalmen.

borrel: Opglabbeek.

MAATJE, MAAT VAN 0,1 LITER

N 91 (1982) (128);
Valkenburg Wb. (122).

De inhoudsnaam **maatje** wordt vooral gebruikt voor sterke drank; soms ook voor olie. Er is bijna geen materiaal voorhanden uit Belg. Lb.

Een **bakje** (*bekske*) is de maat voor kwart pint (0,125 liter) in Valkenbrug en Klimmen.

maatje: alg. in Nl. Lb.

halftas: Vlodrop.

bak: Jeuk.

drupje: Jeuk.

snuitje: Tienray.

KAPPER, MAAT VAN 0,2 LITER

N 91 (1982) (129);

Bree Wb. (222), Diepenbeek Wb. (109);

Cuypers, J. (1890a), Heyden, L.v.d. (1927).

De kapper, als maat voor 0,2 liter, wordt vooral gebruikt voor bier; naast het redelijk frequente **kapper(tje)** voor 0,2 liter in Belgisch en midden en zuidelijk Nederlands Limburg, komt de dezelfde term ook voor als benaming voor een kwart liter, nu alleen in Belgisch Limburg en met en enigszins afwijkende verspreiding; zie het lemma **HALVE PINT**, **KWART LITER**.

De aanwezigheid van de benaming **anker** (Sittard) is verrassend in dit lemma; doorgaans wordt immers met deze term een inhoud van een kleine 40 liter aangeduid; zie het lemma

ANKER. De opgave is uit het lemma gelaten en alleen in de materiaalbasis te vinden.

kapper: Beesel, Schimmert, Klimmen, Tungalroy, Ophoven, Thorn, Meeuwen, As, Stein, Diepenbeek, Houthalen en Zonhoven.

kappertje (ook *kepperke*): Bree Wb. en in Neeritter, Kapel-in-'t-Zand en Ell.

kaffer: Bree.

twee maatjes: Melick en Urmond.

dubbele, een -: Maastricht.

glasje (bier): Heythuysen.

schopje: Neeritter.

dook: Jeuk.

quart (fr.): Herten (bij Roermond).

tas: Vlodrop.

HALVE PINT, KWART LITER

Kaart 209, pag. 358

N 91 (1982) (130), ZND m (Dupont, GrGr); Eupen Wb. (197), Hasselt Wb. (260), Kerkrade Wb. (044), Maaseik Wb. (025), Valkenburg Wb.; Mertens, A.M. (1885b).

Vaak wordt door de invullers aangekend dat betreffende term een gangbare hoeveelheid bier aangeeft. Voor **kapper**, vergelijk de toelichting bij het lemma KAPPER, MAAT VAN 0.2 LITER.

Voor **halfje**, zie het lemma PINT.

Voor **schop** en **schopje** zie WLD III, 2.1, p. 241 en Van de Wijngaard 1999, 209.

kwart: Vlodrop en Susteren.

kwart liter: Epen, Hoensbroek, Urmond en Maastricht.

quart-tje (fr. dim.) (*kaarke*): Hasselt.

vierdel (*viedel*): Kunrade.

supänn (du.; wa. *chopine*): Eupen.

schop: Kerkrade Wb. en in Beesel.

schopje (ook *schupke*, *sjupke*):

verspr. Oostlb.; ook in Heerlen, Wijlre, Gulpen, Ell, Grathem, Thorn, Maastricht, Blerick, Venlo, Meerlo en Tienray.

schopje bier (*sjupke*): Heythuysen, Brunssum en Maastricht.

kapper: Ophoven, Bree, Meeuwen, Maaseik, Eigenbilzen, Hasselt en Jeuk.

kappertje: Weert en Ittervoort.

bakje (*bakske*): Maastricht.

bies: Melick.

bok: Stein.

halfje (*heufeke*): Simpelveld.

poedeltje schnapps (*poedelke*): Nieuwstadt.

lood: As.

PINT, MAAT VAN 0,5 LITER

Kaart 210, pag. 358

N 91 (1982) (132, 135), ZND m (Welter); Bree Wb. (342), Echt Wb. (106), Sittard Wb. (134), Valkenburg Wb. (079); Vreuls, E. (zj.hs).

De meest gebruikte toepassing voor de maataanduiding pint is bier, maar het wordt ook voor melk gebruikt.

Halfje (*heifke*) is afgeleid van Middelnl. *haven* 'pot'.

pint: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Beesel, Montfort, As, Jeuk, Blerick en Venlo.

pintje: Bree Wb.

halve liter (ook *have liter*): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Melick, Hoensbroek, Schimmert, Klimmen, Ell, Kelpen, Grathem en Urmond.

halve: Vlodrop.

halfje (ook *heifke*): Sittard, Valkenburg en Eupen.

schop: Echt/Gebroek.
schopje (*schupke, sjupke*): Gulpen, Susteren, Brunssum en Maastricht.
snel: Heerlen, Lutterade, As en Stein.
klep: Meerlo.
maatje: Maastricht.

FLES, MAAT VAN ONG. 0,8 LITER

N 91 (1982) (133).

fles: freq. in Nl. Lb.; ook in As.
snel: Jeuk.
driekwart: Montfort en Vlodrop.

KAN, MAAT VAN ÉÉN LITER

N 91 (1982) (134).

De maat van één liter wordt gebruikt voor alle vloeistoffen. Er is bijna geen materiaal uit Belg. Limburg voorhanden.
 In Heerlen en Klimmen wordt **kan** (ook) gebruikt voor de hoeveelheid van anderhalve liter, met **halfje** (*heufje*) wordt hier de inhoud van een halve kan aangeduid (vergelijk de toelichting bij het lemma PINT).

kan: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Beesel, Herten (bij Roermond), Weert, Ittervoort, Thorn, Stein, Maastricht, Blerick en Meijel.
literkan: Hoensbroek.
kop: Venlo en Montfort.
liter: verspr. Noord.Oostlb., Horns en Kleverlds.; ook in Heerlen, Eys, Epen, Klimmen, Urmond en Jeuk.
litermaat: Hoensbroek en Maastricht.
maatbeker: Opglabbeek.

MENDEL, MAAT VAN 1,2 LITER

N 91 (1982) (135).

De maat van 1,2 liter kent maar zeer weinig eigen termen meer.

mengel: Thorn, Stein en Schimmert.
mengsel: Herten (bij Roermond).
grote kan: Beesel.
goede liter: Vlodrop.

KOP, MAAT VAN 5 LITER

N 91 (1982) (137).

Er was weinig respons op deze vraag; de maat wordt gebruikt voor vloeistoffen, aardappelen, koren en fruit.

kop: Susteren, Schimmert, Klimmen, Blerick, Tienray, Horst en Sevenum.
halve tob: Thorn.
tobje: Schimmert.
tobje water: Jeuk.
kan: Vlodrop.
kruik: Beesel.
kwartier: Stein.

KWARTIER, MAAT VAN 25 LITER

N 91 (1982) (142);
 Dols, W. (1953).

Voor een HALF KWARTIER (12,5 liter) wordt in Montfort, Stein en Schimmert de benaming **achtel** opgegeven.
 De opgave **anker** (Eys) is onwaarschijnlijk in dit lemma en weggelaten.

kwartier: Klimmen.
vierdel (*verrel, viedel, vierel*):
 Wijlre, Gulpen, Sittard,
 Diepenbeek en Sevenum.

vierendel: Schimmert.

kan: Jeuk.

kannetje (*kenke*): Swalmen, Stein en Hoensbroek.

kannetje bier: Sittard.

ankertje (*enkerke*): Epen.

tuit: Thorn en Schimmert.

SCHEPEL, MAAT VAN 100 LITER

N 91 (1982) (145);

Bree Wb. (461).

De meest genoemde toepassing is bier.

Hectoliter en **hecto** zijn de benamingen uit het metrieke stelsel.

Hier is de opgave **aam** uit Maastricht, zonder enige nadere verklaring, zeer onwaarschijnlijk, en uit het lemma gelaten; vergelijk het lemma AAM.

schepel: Montfort, Oirsbeek, Schimmert, Klimmen, Thorn en As.

hectoliter: Urmond en Epen.

hecto: Wijlre.

twee kuipen: Klimmen.

vat: Bree Wb.

AAM, MAAT VAN 150 L.

Kaart 211, pag. 359

SGV (1914) (01), ZND 01 (1922) (a-m),

ZND 32 (1939) (002);

Echt Wb. (022), Heerlen Wb.1 (046), Maaseik

Wb. (011), Meerlo-Wanssum Wb. (039),

Roermond Wb. (001), Tongeren Wb. (604),

Valkenburg Wb. (013);

Cuypers, J. (1890a), Heyden, L.v.d. (1927).

De aam is een oude vochtmaat, ook weer in exacte omvang variërend naar streek en naar de betrokken

vloeistof, tussen de 145 en 155 liter. De maat werd vooral gebruikt voor wijn, bier en olie.

Okshoofd, zie opmerking bij het lemma VAT.

De opgaven **maatje**: (Tessengerlo), **pint** (Sint-Truiden en Hasselt) en **potje** (Lanklaar) passen niet bij de gevraagde hoeveelheid van 150 liter; zij zijn dan ook alleen in de materiaalbasis opgenomen.

aam: alg. in Nl. Lb., freq. in Belg. Lb.

aam bier: Broeksittard.

aan: Heijen.

kapper: Genk, Sint-Huibrechts-Lille, Sint-Truiden en Tessengerlo.

metel: Mal.

mudje: Lanklaar.

kwartmud: 's-Herenelderden.

ton: Venlo.

vat: Opglabbeek en Gingelom.

okshoofd (*oksoof*): Borgloon.

stok: Hamont.

pam: Dieteren.

stouw: Genoelselderden.

zwel: Genk.

reumer: Waltwilder.

ANKER, MAAT VAN 1/4 AAM (39 L.)

N 91 (1982) (129, 144);

Kerkrade Wb. (082), Sittard Wb. (178),

Valkenburg Wb. (013).

Anker en aam horen bij elkaar in hetzelfde meetsysteem, een anker is een kwart van een aam.

Er is voor dit lemma geen Belgisch materiaal voorhanden.

De opgave **half mud** uit Venlo lijkt een verlegenheidsantwoord en is niet in het lemma opgenomen.

anker: verspr. Oostlb.; ook in Eys, Tungalroy, Thorn, Maastricht, Tienray en Sevenum.

anker wijn: Maastricht.
ankertje (ook *ankerke*): Kerkrade Wb.
 en in Heerlen, Kapel-in-'t-Zand,
 Ittervoort, Meijel en Maasbree.
kannetje (*kantje, kenke*): Swalmen,
 Stein en Sittard.
duiker: Meerlo.
vat: Jeuk.

KWARTJE, MAAT VAN 1/4 ANKER

N 91 (1982) (139);
 Valkenburg Wb. (086, 174).

De benamingen voor de verdere
 onderverdelingen van het anker en de
 aam leverden maar zeer weinig gege-
 vens op. Ze worden in de hier vol-
 gende lemma's KWARTJE, STOOP en
 VIERTTEL opgesomd.

kwartje: Stein, Schimmert en
 Klimmen.
kruik: Weert.
eker: Valkenburg.
zummer: Valkenburg.
grote tob: Jeuk en Schimmert.

STOOP, MAAT VAN 1/16 ANKER

N 91 (1982) (136).

stoop: Schimmert, Klimmen, Bree
 en As.
anker: Beesel, Susteren, Schimmert
 en Venlo.
ankertje (*enkerke*): Thorn en
 Oirsbeek.
kannetje (*kenke*): Vlodrop.
dubbele liter (*dobbele liter*): Jeuk.

VIERTTEL, MAAT VAN 1/20 AAM OF 7,5 L.

N 91 (1982) (138).

viertel: Stein en Klimmen.
vierdel (*vierel*): Blerick, Thorn en
 As.
tob: Schimmert.
tob water: Jeuk.

VAT, MAAT VAN 30 LITER

Kaart 212 (semasiologisch), pag. 359
 Betekenissen (inhouden) aangeduid
 met de term **vat**

N 91 (1982) (143);
 Maaseik Wb. (011), Tungalroy Wb. (336).

VAT en het verkleinwoord VAATJE
 zijn in beginsel zulke algemene ter-
 men dat men niet van een vaste of
 van oudsher vaak voorkomende
 inhoud kan spreken. Van Dale geeft
 voor vat twee oude vochtmaten aan:
 735 liter olie of 913 liter wijn.
 Daarvan blijkt niets in de voor het
 Limburgs opgegeven inhoudsbena-
 mingen. In de twee lemma's gaat het
 niet om precies gedefinieerde inhou-
 den. Het feit dat een VAT minder
 inhoud heeft dan een VAATJE wijst er
 op dat de toepassingen verschillend
 zijn.

De kaart bij dit lemma is geen
 woordkaart, maar een betekenskaart
 van de term **vat**: welke inhouden
 worden door het woord **vat** gerepre-
 senteerd en waar.

Vergelijk ook het lemma VAT in de
 vaktaal van de molenaar, WLD II.3,
 p. 159.

vat (ook *vas*): verspr. Oost.Zuidlb.
 en Oostlb.; ook in Kerkrade,
 Weert, Tungalroy, Ittervoort,
 Thorn, Meeuwen, Urmond, Stein,
 Maastricht, Jeuk, Meerlo en
 Sevenum.

vaatje: Heythuysen en Klimmen.
ton: Bree.
grote tuit: Schimmert.

ankertje (*enkerke*): Wijlre.

anker: Maaseik.

VAATJE, MAAT VAN 250 LITER

N 91 (1982) (148).

Een VAATJE is doorgaans een kwart mud, maar ook andere inhouden komen voor, zie ook de toelichting bij het lemma VAT en het lemma SCHEPEL.

Vat wordt vaak gebruikt als maat voor bier en wijn.

Okshoofd, een typische wijnmaat, dat hier is opgegeven voor een hoeveelheid van 250 liter, komt ook voor als benaming voor grotere inhouden: voor ongeveer 735 liter in Mheer en ook in Schimmert (waar het tegelijk is opgegeven voor 250 liter) en voor ongeveer 915 liter in Montfort en Maastricht (hier óók voor de maat van 250 liter).

Een half vaatje (een achtste mud, 125 liter) wordt **meuken** genoemd in Klimmen.

vaatje: Eys, Swalmen, Schimmert, Thorn, Stein en Maastricht.

vat: Blerick, Jeuk en Klimmen.

wijnvat: Heythuysen.

okshoofd: Sittard, Schimmert, Klimmen, Maastricht en Venlo.

GANG, MAAT VAN 2 EMMERS WATER

N 91 (1982) (154);

Kerkrade Wb. (079);

Vreuls, E. (zj.hs).

De benaming van de inhoud van twee emmers water die in één keer konden worden gedragen.

gang (water) (*gank*): verspr.

Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Ittervoort, Thorn, Stein, Jeuk en Sevenum.

vat: Kerkrade Wb.

TON, MAAT VAN 1000 LITER

Kaart 213, pag. 360

N 91 (1982) (151), ZND m (Dupont, Michiels);

Tongeren Wb. (369), Valkenburg Wb. (123).

TON is een bekende oude inhoudsmaat voor droge waren: graan, aard-appelen, kolen. Nog steeds verschilt het aantal liters of kilo's van streek tot streek; nu is de algemeen aan-vaarde maat die van 1000 liter of kilo.

Opvallend is de grote verspreiding van **mud** voor 1000 liter, terwijl in het algemene gebruik een mud wordt gelijkgesteld aan een hectoliter, 100 liter.

In het Kerkrade Wb. wordt **scheffel** opgegeven voor een halve mud.

ton: verspr. Oostlb. en Kleverlds.; ook in Heerlen, Eys, Gulpen, Weert, Tungalroy, Ell, Thorn, Bree, Meeuwen, Echt/Gebroek, Stein, Maastricht, Houthalen, Zonhoven, Jeuk en Venlo.

kuub: Venray.

mud: verspr. zuid.Oostlb.; ook in Waubach, Roermond, Swalmen, Maasniel, Maastricht, Tongeren en Wellen.

mudde: Bree.

vat: Wijlre en Eys.

8.3 Verhouding en ordening

GELIJKEN

Kaart 214, pag. 360

N 91 (1982) (001, 079), ZND 25 (1941) (059), ZND m (Franssen, Welter); Eupen Wb. (056), Hasselt Wb. (274), Kerkrade Wb. (044), Maastricht Wb. (111), Tungalroy Wb. (024, 025), Venlo Wb. (134, 183, 250); Daelen, J.v. (1933-41);

In vele opzichten overeenkomen met iemand of iets; de vraagstelling is ook begrepen als: 'aan het genoemde doen denken, lijken, schijnen'.

gelijken (ook *geijken*): freq. Oost.Zuidlb., Zuid.Oostlb., Maaskemp., Centr.Maaslds., Bilzerlds., Tongerlds., Lonerlds. en Demerkemp., verspr. Geullds., Noord.Oostlb., Trichterlds., Dommellds. en Truierlds.; ook in Kelmis, Eynatten, Raeren, Molenbeersel, Ophoven, Maasbracht, Beverlo, Paal, Beringen, Kwaadmechelen, Oostham, Tessengerlo, Meldert, Halen, Lommel, Blerick, Venlo en Tienray.

zich gelijken: Kerkrade Wb. en in Kaalheide/Onderspekholz en Klimmen.

gelijken op: Bree.

op gelijken: Opglabbeek.

op een gelijken: Maastricht, Noorbeek en Terlinden.

gelijkenen: Maastricht.

lijken: freq. Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Simpelveld, Kerkrade, Weert, Meeuwen, As, Maastricht, Borgloon, Blerick en Venlo.

lijken op: Reuver, Herten (bij Roermond), Montfort, Klimmen,

Noorbeek, Terlinden, Thorn, Maastricht, Meerlo en Horst.

op lijken: Wijlre.

op een lijken: Oirlo.

op elkaar lijken: Venray.

er op lijken: Reuver, Nieuwstadt en Doenrade.

lijkenen: Venlo en Maastricht.

er op lijkenen: Venlo.

trekken: verspr. Demerkemp.; ook in Gulpen, Ingber, Beesel, Swalmen, Melick, Schinnen, Amby, Klimmen, Tungalroy, Ophoven, Meeuwen, As, Opgrimbie, Stein, Geulle, Maastricht, Bilzen, Hoeselt, Eksel, Beringen, Sint-Truiden, Jeuk en Loksbergen.

trekken op: verspr. Lonerlds.; ook in Neer, Weert, Bree, Opitter, Neerglabbeek, Eigenbilzen, Martenslinde, Hoeselt, Berg, Peer, Spalbeek, Stevoort, Herkede-Stad, Sint-Truiden en Linkhout.

trekken op iet: Genk.

op trekken: Opglabbeek, Diepenbeek, Beverst en Hoeselt.

op een trekken: Diepenbeek en Rijkhoven.

fel op een trekken: Riksingen.

op iemand trekken: Beverst.

op iets trekken: Sint-Truiden.

er op trekken: Hechtel, Hasselt, Zeperen, Borgloon en Jeuk.

goed er op trekken: Opitter.

het op trekken: Heppen.

trekken naar: Meerlo.

treffen: Meijel.

stalen: Beesel, Ospel, Weert, Tungalroy, Venlo en Sevenum.

stalen op: Weert, Haelen en Kapelin-'t-Zand.

op stalen: Reuver.

zuiver op stalen: Oirlo.

tonen: Heerlen, Montfort, Oirsbeek, Schimmert, Geulle, Weert, As,

Maastricht, Hoeselt, Houthalen,
Blerick, Horst, Meijel en Maasbree.
verwantschap tonen: Herten
(bij Roermond).
schijnen (ook *schijnen*): verspr.
Zuid.Oostlb.; ook in Eys, Epen,
Beesel, Herten (bij Roermond),
Montfort, Weert, As, Born, Stein,
Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt,
Eksel en Maasbree.
hetzelfde toeschijnen: Gulpen en
Ingber.
doen denken aan: Diepenbeek.
aan helpen denken: Neer.
denken: Eys.
gedenken: Neer.
helpen herinneren: Melick.
herinneren: Gulpen, Ittervoort,
Echt/Gebroek, Guttecoven en
Maastricht.
rappeleren: Merkelbeek.
prakkiseren: Meijel.
staken: Sevenum.
gebikken: Tungalroy.
weg hebben van: Klimmen.
zeigen (du.): Nieuwenhagen.

ORDENEN, RANGSCHIKKEN

Kaart 215, pag. 361

N 91 (1982) (082);
Kerkrade Wb. (056), Kortessesem Wb. (225),
Maastricht Wb. (343);
Heyden, L.v.d. (1927).

Losse objecten op een regelmatige
wijze of doelbewuste wijze schicken.

ordenen: Maastricht en Kerkrade.
rangschikken: verspr. Noord.Oostlb.
en Centr.Maaslds.; ook in
Heerlen, Susteren, Schimmert,
Ten-Esschen/Weustenrade,
Kelpen, Grathem, Thorn,
Meeuwen, Meerlo en Meijel.
schikken: verspr. Oost.Zuidlb.,
Oostlb., Horns en Kleverlds.;

ook in As, Born, Geulle,
Eigenbilzen, Eksel, Houthalen,
Zonhoven, Blerick en Venlo.
rangeren: verspr. Zuid.Oostlb.; ook
in Kerkrade Wb. en in Gulpen,
Ingber, Swalmen, Maastricht en
Hoeselt.
arrangeren: Diepenbeek.
regelen: Vlodrop, Klimmen, Weert,
Maastricht en Eigenbilzen.
op een rij zetten: Stein.
in de rij zetten: Venray.
op orde zetten: Bree.
op de plaats zetten: Neer en
Klimmen.
klasseren: Kortessesem.
sorteren: Schimmert.
neerzetten: Hoensbroek.
zetten: Urmond en Maastricht.
plaatsen: Venlo, Hoensbroek en
Klimmen.
placeren: Jeuk.
opruimen: Oirlo.
inruimen: Swalmen.
inrichten: Maastricht, Noorbeek en
Terlinden.
schavelen: Lutterade.
kramen: Eys.
poten: Sevenum.

WISSELEN

Kaart 216, pag. 361

N 91 (1982) (081).

De ordening onderling veranderen;
het één voor het andere nemen.

wisselen: verspr. Oost.Zuidlb. en
Zuid.Oostlb.; ook in Tungalroy,
Ittervoort, Ophoven,
Echt/Gebroek, Born, Geulle,
Maastricht, Eigenbilzen,
Houthalen, Zonhoven en Meerlo.
omwisselen: Heerlen, Eys, Susteren,
Klimmen en Oirlo.
verwisselen: verspr. Oostlb. en
Kleverlds.; ook in Eys, Epen,

Tungelroy, Meeuwen,
Opglabbeek, As, Guttecoven,
Maastricht, Hoeselt, Eksel,
Blerick en Venlo.

omzetten: verspr. Oost.Zuidlb.,
Zuid.Oostlb. en Horns; ook in
Beesel, Kapel-in-'t-Zand,
Vlodrop, Weert, Bree, As,
Urmond, Stein, Geulle,
Maastricht, Tienray en Meijel.

verzetten: Neer.

ruilen: Herten (bij Roermond),
Swalmen, Weert, Ell, Thorn,
Maastricht en Venlo.

omruilen: Nieuwenhagen, Oirsbeek,
Hoensbroek en Maastricht.

tuisen: verspr. Oost.Zuidlb. en
Zuid.Oostlb.; ook in Roermond,
Herten (bij Roermond),
Posterholt, Ell, Thorn, Maastricht,
Diepenbeek, Horst en Maasbree.

omtuisen: Simpelveld, Beesel,
Susteren, Maastricht en Venray.

ändern (du.): Heerlen en Kerkrade.

umändern (du.): Heerlen.

veranderen: Melick, As en
Maastricht.

van plaats veranderen: Maastricht.

changeren: Houthalen en
Maastricht.

mangelen: Houthalen en Jeuk.

koetelen: Horst.

AANRIJGEN

Kaart 217, *pag.* 362

N 91 (1982) (084).

Losse kralen of daarop lijkende voor-
werpen tot een snoer verenigen.

aanrijgen: Venray.

aaneen rijgen: Reuver.

rijgen: freq. Oost.Zuidlb. en Oostlb.,
verspr. Horns en Kleverlds.; ook
in Simpelveld, Kerkrade, Bree,
As, Guttecoven, Stein, Geulle,
Maastricht, Eigenbilzen,

Diepenbeek, Hoeselt, Eksel,
Houthalen, Zonhoven, Jeuk,
Blerick en Venlo.

inrijgen: Beesel, Roermond en
Epen.

invamen: verspr. Oostlb.; ook in
Kunrade, Urmond en Maastricht.

vamen: Oirsbeek, Amby, Weert,
Kelpen, Grathem, Echt/Gebroek,
Born, Maastricht en Horst.

ritsen: Nieuwstadt, Schimmert,
Venlo en Meijel.

snoeren: Ittervoort.

spinnen: Ell.

kneppelen: Jeuk.

draaien: Melick.

vlechten: Maasbree, Melick en
Schimmert.

AFSCHUREN, AFRITSEN

Kaart 218, *pag.* 362

N 91 (1982) (085).

Door scheuren zaken van elkaar
scheiden, doorgaans met krachtsin-
spanning of geweld.

afscheuren: verspr. Oostlb., Horns,
Maaskemp. en Kleverlds.; ook in
Eys, Epen, Guttecoven, Urmond,
Geulle, Maastricht, Diepenbeek,
Hoeselt, Houthalen en Blerick.

scheuren: Jeuk, Stein en Maastricht.

afritsen: verspr. Noord.Oostlb. en
Kleverlds.; ook in Gulpen,
Heythuysen, Beesel, Weert,
Ophoven, Born, Stein, Maastricht
en Venlo.

ritsen: Schimmert, Mheer,
Maastricht en Venlo.

afrijten: freq. Oost.Zuidlb. en Zuid.
Oostlb., verspr. Noord.Oostlb.;
ook in Simpelveld, Kerkrade, Ell,
Thorn en Maastricht.

rijten: Brunssum.

afroetsen: Klimmen.

afroffen: As.
afschuinen: Maastricht.
aftrekken: verspr. Zuid.Oostlb.; ook
in Neer en As.

OP EEN RIJ ZETTEN

N 91 (1982) (087).

Ordering aanbrengen door losse
objecten achter elkaar te zetten, in
een rij.

op een rij zetten: verspr. Kleverlds.;
ook in Heerlen, Nieuwenhagen,
Eys, Beesel, Roermond,
Posterholt, Geleen, Hoensbroek,
Ten-Esschen/Weustenrade, Thorn,
Urmond, Maastricht, Eigenbilzen,
Velden en Blerick.

op rij zetten: verspr. Zuid.Oostlb.;
ook in Epen, Montfort, Vlodrop,
Hoeselt en Venlo.

in de rij zetten: verspr. Kleverlds.;
ook in Ell en Maastricht.

in een rij zetten: Venlo en
Maastricht.

in rijen zetten: Maastricht.

in hagen zetten: Susteren.

hagen: Montfort en Eys.

achtereen zetten: Eksel en Stein.

hindereen zetten (*hingeree zetten*):
Kerkrade.

aaneen zetten: Maastricht.

juste (fr.) **zetten** (*zjus zetten*):
Maastricht.

neveneenzetten: Maastricht,
Noorbeek en Terlinden.

rijen: Waubach, Amby, Ittervoort,
Meeuwen en Guttecoven.

renen: Diepenbeek.

uitrichten: Herten (bij Roermond).

richten: Brunssum en Gulpen.

ordenen: Merkelbeek.

rangeren: Maastricht.

schikken: Schimmert, Weert, Thorn
en Jeuk.

hopen: Neer.

spreiden: Heel.

REEKS, RIJ

Kaart 219, pag. 363

N 91 (1982) (193), SGV (1914) (29), ZND
19A (1936) (007), ZND m (Drieskens,
Houben, Raymaekers, Vanderbeeken, Welter);
Heerlen Wb.1, Maastricht Wb. (342), Meerlo-
Wanssum Wb. (239), Tongeren Wb. (499),
Tungelroy Wb. (335), Valkenburg Wb.;
Daelen, J.v. (1933-41), Dols, W. (1953),
Heyden, L.v.d. (1927), Mertens, A.M.
(1885b).

Een rij van geregeld naast elkaar
geplaatste dingen.

Valkenburgs **rijgde** (*rigde*) is een
afleiding van *rijgen*.

Venloos **série** heeft het woordaccent
op de laatste lettergreep.

rij: alg. in heel Lb.

rijtje (*rijke*): Tungelroy en
Maastricht.

reeks: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in
Eys, Gulpen, Ingber, Reuver,
Beesel, Weert, Bree, Meeuwen,
As, Meeswijk, Stein, Geulle,
Maastricht, Venlo, Horst en
Meijel.

resem: Schimmert, Tungelroy,
Ophoven, Thorn, Opglabbeek,
As, Eigenbilzen, Diepenbeek,
Houthalen, Zonhoven, Jeuk,
Loksbergen en Tienray.

pesem: Eksel.

rits: Meerlo-Wanssum Wb. en in
Kapel-in-'t-Zand, Vlodrop,
Posterholt, Amby, Weert,
Maastricht en Blerick.

root: Halen en Herk-de-Stad.

serie: Reuver, As, Maastricht,
Tongeren, Houthalen en Venray.

série (fr.): Venlo.

rijf: Roermond.

rijg: Montfort.

rijgde: Valkenburg.

riemsel: Herten (bij Roermond).

rang: Maastricht.

AVERECHTS, ACHTERSTEVOREN

Kaart 220, pag. 363

N 91 (1982) (088), ZND 01 (1922) (678), ZND 05 (1924) (065), ZND B2 (1940sq) (427), ZND m (Dupont, Matthys); Bree Wb. (128, 136, 535), Diepenbeek Wb. (072), Hasselt Wb. (053), Kortessem Wb. (095), Maastricht Wb. (457), Meerlo-Wanssum Wb. (174), Sint-Truiden Wb. (225), Tegelen Wb. (097), Tungelroy Wb. (340), Venray Wb. (024, 063); Daelen, J.v. (1933-41), Kats, J. (1939) (148).

Niet de goede zijde tonend: achterstevoren, binnenstebuiten, ondersteboven of anderszins verkeerd geplaatst.

achterstevoren (ook *aastevoor*, *achterstevoor*): Bree Wb., Venray Wb. en in Diepenbeek, Koninksem en Kortessem.

het achterstevoren: Sint-Truiden.

de achtelstevoren: Tungelroy.

achtersgevoer: Amby.

averechts (ook *asverechs*, *averechs*, *avereks*, *averes*, *averest*): verspr. Oostlb., Centr.Maaslds., Dommelds., Demerkemp., Truierlds. en Kleverlds.; ook in Bree Wb. en in Nieuwenhagen, Tungelroy, Ell, Lanaken, Maastricht, Bilzen, Val-Meer, Diepenbeek, Hoeselt, Beringen, Hoepertingen, Voort, Wellen, Oostham, Tessenderlo, Loksbergen en Venlo.

krek averechts (*krek averechs*): Kuringen.

verkeerd (ook *verkeed*, *verkeerds*, *verkeren*): freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb., Noord.Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en Kleverlds.; ook in Weert, As, Maastricht, Eigenbilzen, Wijchmaal, Houthalen en Velden.

verkeerd-om (ook *verkeed-om*): Roermond, Maasniel en Eys.

verkeerd-wars: Blerick.

verkeerde kant: Maastricht.

verkeerde zij (*verkede zij*): Kerkrade.

heel verkeerd: Beverlo.

gans verkeerd: Overpelt.

rats verkeerd: Bree, Neerpelt, Lozen, Eksel en Beringen.

glad verkeerd: Kinrooi, Lanklaar, Mechelen-aan-de-Maas en Houthalen.

krek verkeerd: Hamont.

omgekeerd: Maastricht.

omgedraaid: Diepenbeek.

contraire (fr.) (ook *contranse*):

Montzen, Amby, Rotem, Bilzen, Martenslinde, Vliermaal, Riksingen, Koninksem, Zolder, Kermt, Gelinden, Heers, Bommershoven, Sint-Truiden, Velm en Jeuk.

andersom (ook *angersom*, *annersom*): Eys, Ophoven, As, Genk, Mechelen-aan-de-Maas, Maastricht, Hamont, Sint-Huibrechts-Lille, Zolder en Hechtel.

juste (fr.) **andersom** (*zjust andersom*): Molenbeersel.

anders (*annes*): Buvingen.

krangs: freq. Kleverlds.; ook in Roermond en Swalmen.

krangs-om: verspr. Noord.Oostlb.

krangse kant: Venray en Venlo.

links: Bree Wb. en in Simpelveld, Eys, Roermond, Melick, Oirsbeek en Ophoven.

van links: Doenrade, Schimmert en Kunrade.

binnenstebuiten: Maastricht en 's-Herenelderen.

binnenstebuiten, het -: Lanklaar.

ondersteboven, het -: Mechelen-aan-de-Maas.

tegenovergesteld: 's-Gravenvoeren.

mis: Riksingen.

glad mis: Kinrooi en Veulen.

heel mis: Sint-Truiden, Heers en Tongeren.

rats mis: Lozen, Rekem en Kortessem.

tegen de keer in: Oirlo.
dwars (ook *dwas*): Nieuwstadt en Nieuwenhagen.
nieuw: Rosmeer.
tegedeel: Montzen.
wars: Reuver en Ittervoort.
helegans: Paal en Hasselt.

VERMENGEN

Kaart 221, pag. 364

N 91 (1982) (240).

Verschillende stoffen door elkaar mengen.

vermengen: Reuver, Hoensbroek, Schimmert, Thorn, Maastricht en Meerlo.
mengen: freq. Noord.Oostlb., verspr. Zuid.Oostlb. en Horns; ook in Waubach, Wijlre, Weert, Meeuwen, Guttecoven, Maastricht, Venlo, Gennep, Meijel en Sevenum.
ineen mengen: Hoensbroek.
ondereen mengen (*ongereen maken*): Roermond.
mengelen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Maasniel, Ittervoort, Bree, As, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt en Jeuk.

mischen (du.): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Kerkrade en Klimmen.
ondereen mischen (du.) (*ongereen mischen*): Heerlen.
ondereen maken (ook *ongereen maken*): Oirsbeek, Klimmen, Ten-Esschen/Weustenrade, Echt/Gebroek en Urmond.
ondereen doen (ook *ongereen doen, onnereen doen*): As, Zonhoven en Urmond.
het ondereen doen (*dondereen-doen*): Maastricht.
ondereen roeren (ook *ongereen roeren*): Eys, Gulpen en Ingber.
ondereen zetten (*ongereen zetten*): Oirsbeek.
dooreen maken: Horst en Thorn.
dooreen werken: Maasbree.
dooreen gaan: Kapel-in-'t-Zand.
roeren: Maastricht, Noorbeek en Terlinden.
warren: Beesel, Susteren, Schimmert, Weert en Urmond.
verwarren: Blerick en Herten (bij Roermond).
strengelen: Stein.
schuddelen: Horst.
stokken: Klimmen.
haspelen: Venray.
hutspot maken: Meijel.
in de war raken: Meijel.

8.4 Verandering

VERANDEREN

N 91 (1982) (228);
Kerkrade Wb. (005).

Anders maken of anders worden, in zeer algemene zin.

veranderen (ook *verangeren*, *veran-neren*): alg. in heel Lb., behalve in het Oostlb-Rip. overgg.

ändern (du.): verspr. Oost.Zuidlb.; ook in Simpelveld, Kerkrade en Schimmert.

sich ändern (du.): Kerkrade Wb.

anders maken (*angers maken*):
Melick.

ombouwen: Oirlo.

vermaken: Roermond en Maastricht.

VERSCIETEN

Kaart 222, pag. 364

N 91 (1982) (232).

Anders worden van kleur onder invloed van het (zon)licht, met name gezegd van kledingstukken.

verschieten (ook *verschiessen*): freq. in Nl. Lb., verspr. Maaskemp.; ook in Ophoven, Meeswijk en Eksel.

verbleken: Vlodrop.

verkleuren: Waubach, Eys, Amby, Klimmen, Weert en Tungelroy.

afschieten: Eigenbilzen,
Diepenbeek, Hoeselt, Eksel,
Houthalen, Zonhoven en Jeuk.

afgaan: As.

vaal worden: Tungelroy, Urmond en Maastricht.

ROESTEN

SGV (1914) (30);
Diepenbeek Wb. (041).

Met roest overdekt worden. Er is zo goed als geen materiaal uit België voorhanden. Zie ook het lemma ROEST.

roesten (ook *roessen*): alg. in heel Nl. Lb.

beroesten (*beroessen*): Ulestraten, Heek, Klimmen en Sint-Pieter.

beroesselen: Diepenbeek.

ROEST

Kaart 223, pag. 365

N 81 (1980) (105), SGV (1914) (30), ZND 06 (1924) (012b), ZND B2 (1940sq) (373);
Daelen, J.v. (1933-41), Heyden, L.v.d. (1927),
Kats, J. (1939) (104).

Bruinkleurige bedekking die in een vochtige omgeving aan de oppervlakte van ijzer of staal ontstaat.

roest (ook *roes*): alg. in heel Lb. behalve het zuidwesten.

roesel: alg. Lonerlds. en Truierlds.; ook in Tongeren, Kuringen, Hasselt en Loksbergen.

roeselt: Jeuk.

roester: Bree, Martenslinde, Koninksem, Peer, Houthalen en Tessenderlo.

roestervlek: Peer.

roesten, het —: Ingber en Neeroeteren.

ijzerroest (*ijzerroes*): Velden en Urmond.

ijzergrond: Thorn.

ijzermaal: Wellen.

rauwaaarde: Schimmert.

giet: Opglabbeek.

De volgende opgaven zijn bijvoeglijke naamwoorden:

beroest (ook *beroes*): Sittard,

Klimmen, Ten-Esschen/

Weustenrade, Ospel en Itteren.

verroest: Klimmen.

verroesterd: Tessenderlo.

LOTEREN, LOS ZITTEN

Kaart 224, *pag.* 365

N 91 (1982) (239).

Los zitten, met name gezegd van onderdelen in een machine, die gerepareerd moet worden.

loteren: Meeuwen, Born,

Diepenbeek en Houthalen.

lodderen: verspr. Horns; ook in

Gulpen, Ingber, Roermond,

Swalmen, Schimmert, Ospel,

Weert, Urmond, Venlo, Tienray

en Sevenum.

uitlodderen: Schimmert, Thorn,

Oirlo en Maasbree.

lokkeren: Montfort.

los zitten: verspr. Oost.Zuidlb.; ook

in Kerkrade, Montfort, Melick,

Posterholt, Brunssum, Klimmen,

Thorn, Maastricht, Hoeselt,

Meerlo en Meijel.

los laten: Sittard en Maastricht.

los maken: Hoensbroek.

rammelen: verspr. Oostlb.; ook in

Kunrade, Nieuwenhagen, Wijlre,

As, Maastricht, Eksel en Gennep.

flodderen: Opglabbeek en As.

slodderen: Beesel en Tungalroy.

bommelen: As.

bemmelen: Klimmen.

hoddelen: Heerlen, Noorbeek,

Terlinden en Maastricht.

hodderen: Jeuk.

lebberen: Blerick.

lemelen: Nieuwenhagen.

roefelen: Maastricht.

wiggelen: As.

kloewatteren: Heel.

niet vast zitten: Guttecoven.

uit het gehing zijn: Maastricht.

erbij hangen: Maastricht.

gammel zijn: Maastricht.

De volgende opgave is een bijvoeglijk naamwoord:

klommelig: Herten (bij Roermond).

REPAREREN

N 91 (1982) (238).

Herstellen, weer in orde maken van een machine of een onderdeel dat kapot is.

repareren: Kerkrade, Heerlen,

Reuver, Roermond, Maasniel,

Geleen, Klimmen, Mheer,

Ittervoort, Ophoven, Meeuwen,

As, Echt/Gebroek, Urmond,

Maastricht, Eigenbilzen, Hoeselt,

Zonhoven, Jeuk, Oirlo, Tienray

en Meijel.

oplappen: verspr. Oost.Zuidlb.,

Oostlb., Horns, Centr.Maaslds. en

Kleverlds.; ook in Weert, Bree,

Meeuwen, As, Maastricht, Eksel,

Houthalen, Blerick en Venlo.

lappen: Houthalen, Opglabbeek en

Maastricht.

opknappen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook

in Nieuwenhagen, Eys, Roermond,

Montfort, Thorn, Geulle,

Maastricht, Venlo en Tienray.

opkalefateren: Vlodrop, Klimmen,

Maastricht, Venray en Maasbree.

flikken: verspr. Oost.Zuidlb. en

Zuid.Oostlb.; ook in Montfort,

Urmond, Stein, Maastricht, Venlo

en Tienray.

opflikken: Eys, Roermond, Noorbeek,

Terlinden en Maastricht.

maken: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Heerlen, Kapel-in-'t-Zand, Melick, Ospel, Weert, Thorn, As, Geulle, Maastricht, Diepenbeek en Oirlo.

weer maken: Heel.

nieuwers maken: Maastricht.

opmaken: Meerlo.

stokkeren: Kapel-in-'t-Zand, Posterholt en Maastricht.

VERNIELEN

Kaart 225, pag. 366

SGV (1914) (40), ZND 08 (1925) (041b).

Kapot maken, geheel en definitief onbruikbaar maken.

vernien: freq. in heel Lb. behalve het zuidwesten.

verruïneren (*verinneweren*): Heerlen, Schaesberg, Beegden, Brunssum, Valkenburg, Mheer, Opgrimbie, Maastricht, Kanne en Hasselt.

ruïneren: Bree.

verdestrueren (ook *verdisterwieren*, *verstrubieren*, *vertestejeren*, *vertestelewieren*, *vertestenewieren*, *vertestewieren*, *vertetewieren*): verspr. Zuid.Oostlb.,

Centr.Maaslds. en Lonerlds.; ook in Beegden, Ophoven, Bree, Neeroeteren, Opglabbeek, Lanaken, Maastricht, Sint-Pieter, Bilzen, Val-Meer, Zichen-Zussen-Bolder, Koninksem, Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille, Kuringen, Sint-Truiden, Tessenderlo en Halen.

kapot maken: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Rimborg, Epen, Montzen, Buggenum, Sint-Odiliënberg, Neeroeteren en Obbicht.

kapot doen: Peer.

kapot houwen: Zichen-Zussen-Bolder.

kapot slaan: Simplveld, Heer, Zonhoven en Sint-Truiden.

dooreen slaan: Heer.

slaan: Buggenum.

kort en klein maken: Buggenum.

vershandeleren: Brunssum.

veronzoeren: Hamont.

verbelen: Thorn.

verruizen: Beverst.

verwazen: Hoeselt en Martenslinde.

ONBRUIKBAAR MAKEN, VERBRUIEN

Kaart 226, pag. 366

N 91 (1982) (235).

Enigszins vernielen, met de bijgedachte dat de zaak nog te repareren is.

bederven: freq. in Nl. Lb.; ook in Meeswijk, Bree, Meeuwen, As, Eksel en Jeuk.

begaden (*begaaien*): verspr.

Oost.Zuidlb. en Zuid.Oostlb.; ook in Montfort, Weert, Opglabbeek, As, Stein, Maastricht, Diepenbeek, Hoeselt, Houthalen, Zonhoven, Tienray en Meijel.

verbruïen: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Beesel, Ophoven, Thorn, Maastricht en Meijel.

onbruikbaar maken: Meerlo en Maastricht.

verruïneren (*verinneweren*): verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Wijlre, Swalmen, Vlodrop, As en Maastricht.

verdestrueren (*vertestewieren*): Klimmen.

vernien: Ell, As, Houthalen en Venray.

verknœien: Kapel-in-'t-Zand, Posterholt, Nieuwstadt, Tungelroy, Ittervoort, As, Urmond, Maastricht en Eigenbilzen.

verknœtsen: Nieuwenhagen en Eys.

verknallen: Oirlo.

verprutsen: Heythuysen, Ospel, Maastricht en Gennep.
verdommeneren: Klimmen.
verdommenereren: Klimmen.
kapot maken: Geleen, Amby, Thorn en Maastricht.
kapot voezen: Kerkrade.
naar de maan helpen: As.
naar de vaantjes helpen: As.
naar de kloten helpen: As.
verkloten: Weert.
verpesten: Oirlo.
verhoddelen: Heerlen en Eys.
verhobjakken: Diepenbeek.
verhabbezakken: Heerlen.
versakkeren: Heerlen.
verpongelen: Weert.
verpoppen: Ell.
verpieteren: As.
verzouwen: Geleen, Nieuwenhagen en Heerlerbaan/Kaumer.
verdraaien: Nieuwenhagen.
beschadigen: Maastricht.
laten onderkomen (*laten ongerkomen*): Eys.
laten vergaan: Eys.
ongeldig maken: Klimmen.

KNOEIEN, MORSEN, BEVUILEN

Kaart 227, pag. 367

SGV (1914) (24), ZND 32 (1939) (093), ZND m (Franssen, Matthys, Michiels); Bree Wb. (096, 243), Gronsveld Wb. (075).

Smerig maken, door met eten te morsen of anderszins.

begaden (*begaaien*): verspr. Centr.Maaslds. en Demerkemp.; ook in Sint-Martens-Voeren, Lanaken, Maastricht, Vroenhoven, Eigenbilzen, Grote-Spouwen, Zichen-Zussen-Bolder, Diepenbeek, Rijkhoven, Mal, Peer, Beverlo, Beringen, Sint-Lambrechts-Herk, Wellen,

Borgloon, Herk-de-Stad, Sint-Truiden, Jeuk en Lommel.
zich begaden (*zich begaaien*): Zichen-Zussen-Bolder.
beknoeien: verspr. Maaskemp.; ook in Weert, Kinrooi, Rotem, Mechelen-aan-de-Maas, Rekem, Veldwezelt, Waltwilder, Rosmeer, Kaulille en Houthalen.
verknoeien: Mopertingen.
knoeien: verspr. Oostlb., Maaskemp. en Kleverlds.; ook in Nederweert, Hunsel, Thorn, Maasbracht, Grevendicht/Papenhoven en Sint-Pieter.
knoeien: Obbicht.
knoddelen: Asenray/Maalbroek en Berg-en-Terblijt.
knods: Schinveld.
besmodderen: verspr. Demerkemp., Lonerlds. en Truierlds.; ook in Neeroeteren, Opoeteren, Nielbij-As, Lanaken, Waltwilder, Eigenbilzen, Diepenbeek, 's-Herenelderen, Hamont, Paal, Beringen, Kwaadmechelen, Oostham, Linkhout en Loksbergen.
zich besmodderen: Wellen.
versmodderen: Beringen.
smodderen: Wellen.
besmossen: Rosmeer, Kaulille, Heppen, Leopoldsburg, Tessengerlo en Lommel.
besmoezelen: Hasselt.
besmoesteren: Herk-de-Stad.
slabben: verspr. Zuidgeld.Lb. en Kleverlds.; ook in Beesel, Buggenum, Herten (bij Roermond) en Nederweert.
slabberen: verspr. Oost.Zuidlb. en Oostlb.; ook in Hunsel, Obbicht, Guttecoven en Limmel.
slobben: Afferden en Oirlo.
strooien: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Simpelveld, Mechelen, Vijlen, Thorn, Stevensweert, Laak, Genooi/Ohé, Buchten, Borgharen, Sint-Pieter en Eijsden.
bevuielen: Neeroeteren, Maaseik, Vucht, Mechelen-aan-de-Maas,

- Vroenhoven, Achel, Houthalen, Hasselt, Heppen, Sint-Truiden en Kwaadmechelen.
- zich bevuielen:** Sint-Huibrechts-Lille en Rekem.
- vuil maken:** Bocholt, Reppel, Achel, Hamont, Kaulille, Hasselt, Heers en Tessenderlo.
- morsen:** verspr. Noord.Oostlb.; ook in Mheer, Sint-Pieter, Blerick, Heijen en Venray.
- knorsen:** Schinnen.
- matsen:** Heerlen en Rimborg.
- bratselen:** Bree Wb.
- brassen:** Panningen en Neeritter.
- smerig maken:** Reppel, Neeroeteren, Riemst, Zichen-Zussen-Bolder, Genoelselder, Paal, Heers, Jeuk, Meldert en Lommel.
- zich smerig maken:** Bilzen.
- besmeren:** Riksing, Sint-Huibrechts-Lille, Kaulille, Peer, Hechtel en Heppen.
- besmeuren:** Koersel.
- bekladderen:** Ophoven, Mielenboven-Aalst en Lanaken.
- beknaddelen:** Epen.
- beklatsen:** Mechelen-aan-de-Maas en Opgrimbie.
- beklotsen:** Leopoldsburg.
- beknoddelen:** Moresnet.
- verrotsen:** Paal.
- bemorsen:** Neerpelt.
- zich bepressen:** Sint-Huibrechts-Lille.
- verruïneren** (*verinneweren*): Mheer.
- verroez:** Sint-Truiden.
- zwart maken** (*zwat maken*): Tessenderlo.
- bemesten** (*bemessen*): Kaulille.
- bemodderen:** Hasselt.
- beplekken:** Achel.
- besleesteren:** Diepenbeek.
- beprelsen:** Hechtel.
- bederven:** Helchteren.
- begrauwen:** Groot-Gelmen.
- bekluinen:** Vroenhoven.
- beromen:** Rekem.
- veroeptjakken:** Borgloon.
- vleddig maken:** Epen.
- gosselen:** Valkenburg en Heer.
- vergeuzen:** Brunssum.

8.5 Beweging

VOORUITKOMEN, VORDEREN

Kaart 228, pag. 367

N 91 (1982) (225).

vooruitkomen: freq. in het zuiden van Noord.Oostlb.; ook in Oirsbeek, Hoensbroek, Klimmen, Thorn, Urmond en Gennep.

vooruitgaan: Nieuwenhagen, Oirsbeek, Brunssum en Weert.

vorderen: Heerlen, Nieuwenhagen, Beesel, Posterholt, Sittard, Ell, Thorn, Stein, Geulle, Blerick en Meijel.

avanceren (ook *averseren*, *avesseren*): alg. in Belg. Lb., freq. Zuid.Oostlb., verspr. Oost.Zuidlb. en Centr.Maaslds.; ook in Weert, Ittervoort, Thorn en Maastricht.

opschieten: verspr. Oost.Zuidlb. en Noord.Oostlb.; ook in Susteren, Maastricht, Venlo, Oirlo en Meijel.

plakken: verspr. Kleverlds.; ook in Tungalroy en Venlo.

planken: Meerlo.

voortmaken: Sevenum en Herten (bij Roermond).

vooraanmaken: Doenrade en Nieuwenhagen.

vooraankomen: Kerkrade.

wijder komen (*wijerkomen*): Echt/Gebroek, Oirsbeek en Eys.

wijder gaan (*wijergaan*): Maastricht.

zich maken: Roermond.

SNEL, VLUK

Kaart 229, pag. 368

Lk 01 (1953) (001c), N 91 (1982) (226); Diepenbeek Wb. (092), Eupen Wb. (049),

Gennep Wb. (054), Kerkrade Wb. (086), Meeswijk Wl. (649), Sittard Wb. (466), Tongeren Wb. (208, 473, 513); Daelen, J.v. (1933-41), Wijnhoven, F. (zj.hs).

Dra (Genneps Wb.) zoals in de uitdrukking: *loop wat drèjjer*, 'loop wat vlugger, schiet eens op'.

Voor **sprietsig** (Nieuwenhagen) vergelijk du. *spritzig* 'opvliegend'.

snel: Eys, Posterholt, Hulsberg, Klimmen, Tungalroy, Maastricht, Tongeren en Meijel.

vluk: Venlo en Geulle.

vlot: freq. Ripuar., Oost.Zuidlb. en Oostlb., verspr. Horns en Centr.Maaslds.; ook in Weert, Genk, Maastricht, Heppen, Kwaadmechelen, Venlo, Gennep, Horst en Meijel.

gauw: freq. Zuid.Oostlb., verspr. Kleverlds.; ook in Kerkrade Wb. en in Eupen, Montfort, Urmond, Maastricht en Venlo.

rap: Kunrade, Nieuwenhagen, Herten (bij Roermond), Geleen, Weert, Ittervoort, Meeuwen, Eigenbilzen, Diepenbeek, Hoeselt, Tongeren, Eksel, Houthalen, Zonhoven, Blerick, Venlo en Horst.

rappig: Jeuk.

dra: Gennep Wb.

vinnig: verspr. Zuid.Oostlb.; ook in Kapel-in-'t-Zand, Herten (bij Roermond), Tungalroy, Ophoven, Bree, As, Meeswijk, Born, Geulle, Eigenbilzen, Blerick, Venlo, Venray en Meijel.

zier: Kerkrade Wb.

nijs: Kerkrade Wb. en in Heerlen en Klimmen.

kwiek: Klimmen en Waubach.

vief: Sittard, Klimmen, Maastricht en Venlo.

hel: Tongeren.

gezwind: Wanssum.
hortig: Sevenum.
kebbig: Venlo.
hartstik: Diepenbeek.
sprietsig: Nieuwenhagen.

De volgende opgave is een werkwoord:

tirvelen: Meeswijk.

LANGZAAM, TRAAG ———

Kaart 230, pag. 368

DC 39 (1965) (021b), N 91 (1982) (227),
 SGV (1914) (020 add), ZND 37 (1941)
 (018a), ZND m (Drieskens, Franssen,
 Houben, Langohr, Vanderbeeken, Welter);
 Gronsveld Wb. (258), Hasselt Wb. (266),
 Kerkrade Wb. (043, 078), Tongeren Wb.
 (322), Tungalroy Wb. (342), Zonhoven Wb.
 (452);
 Daelen, J.v. (1933-41), Kats, J. (1939) (123a),
 Veldeke 11 (1936) (622).

langzaam (ook *landzaam*, *lankzaam*,
lantssem, *lanzaam*): freq. in geheel
 Lb.

langzaampjes (*langzemkes*):
 Roermond.

langzamig (*lanzamig*): Hasselt.

langzamerhand (*lanzamerhand*):
 Eupen.

vuil: verspr. Oost.Zuidlb.; ook in
 Kerkrade, Hoensbroek, Mheer,
 Guttecoven en Maastricht.

stil: Montfort, Klimmen, Opoeteren,
 Meeswijk, Maastricht,
 Diepenbeek en Kaulille.

stilletjes (*stillekes*): Ophoven,
 Rotem, Tongeren, Herstappe,
 Hechtel, Zonhoven, Montenaken,
 Oostham en Tessenderlo.

stilletjesaan (*stillekesaan*):
 Kerkhoven.

zoetjes: Meijel.

zacht: Middelaar.

lui: Montfort, Susteren, Weert,
 Tungalroy, Born, Maastricht,
 Venlo, Horst, Meijel en
 Maasbree.

op zijn gemak: Zonhoven.

op zijn dooie gemak: Oirsbeek.

sloom: Gennep en Maastricht.

lamlendig: Sint-Huibrechts-Lille.

lammetant: Jeuk.

sukkelachtig: As.

lang (*lank*): Peer.

moede (*meug*): Herten (bij
 Roermond).

telijig: Schimmert.

temetig: Lutterade.

Werkwoordelijke uitdrukkingen:

dat avanceert niet hard (*dat avesseert nie hard*): Paal.

dat avanceert slecht (*dat avesseert slecht*): Genk.

dat gaat niet rap: Borlo.

niet vooruit kunnen: Tungalroy.

treuzelen: Venlo.

Kaarten

Aflevering 4.4, De stoffelijke en abstracte wereld

Maan
Kaart 1

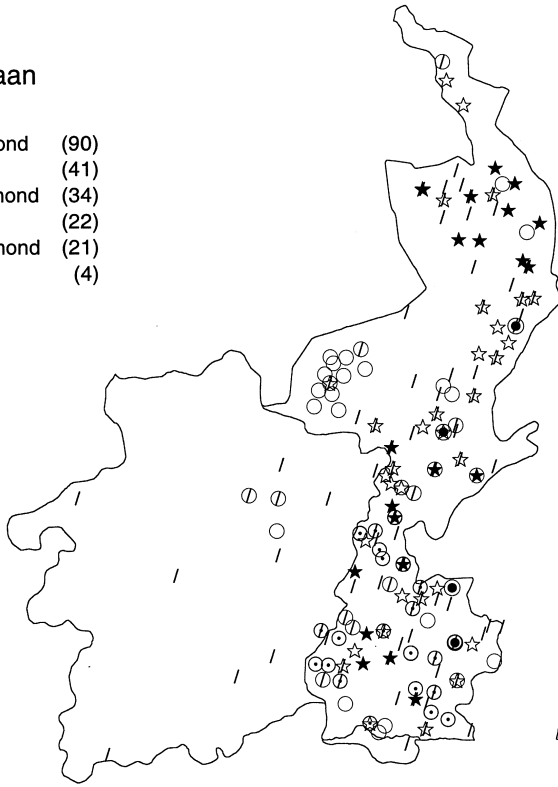
/ maan	(193)
○ mond (du.)	(27)
◆ blikkering	(2)

Nieuwe maan

Kaart 2

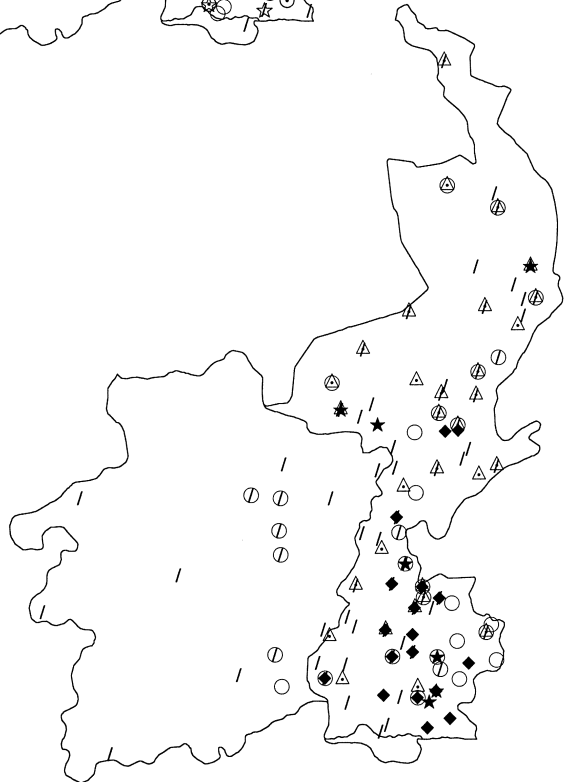
- / nieuwe maan, mond (90)
- nieuw licht (41)
- ☆ donkere maan, mond (34)
- ⊙ jong licht (22)
- ★ duistere maan, mond (21)
- oud licht (4)

Eerste kwartier

Kaart 3

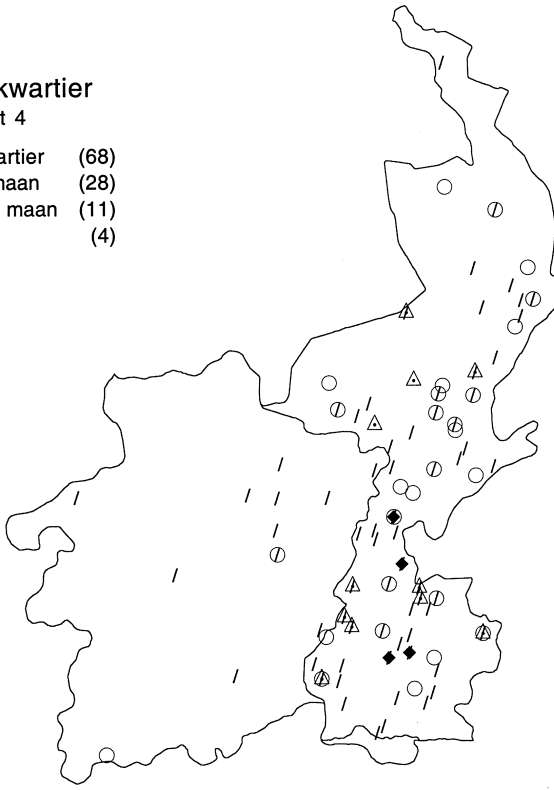
- / eerste kwartier (68)
- halve maan, mond (31)
- △ wassende maan (31)
- ◆ jong licht (18)
- ★ opkomende maan (7)

Laatste kwartier

Kaart 4

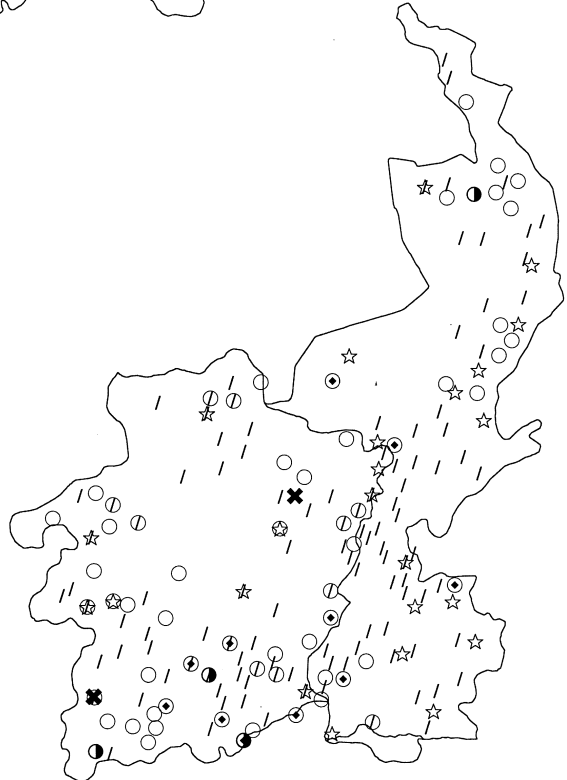
/ laatste kwartier	(68)
○ afgaande maan	(28)
△ afnemende maan	(11)
◆ oud licht	(4)

Maansverduistering

Kaart 5

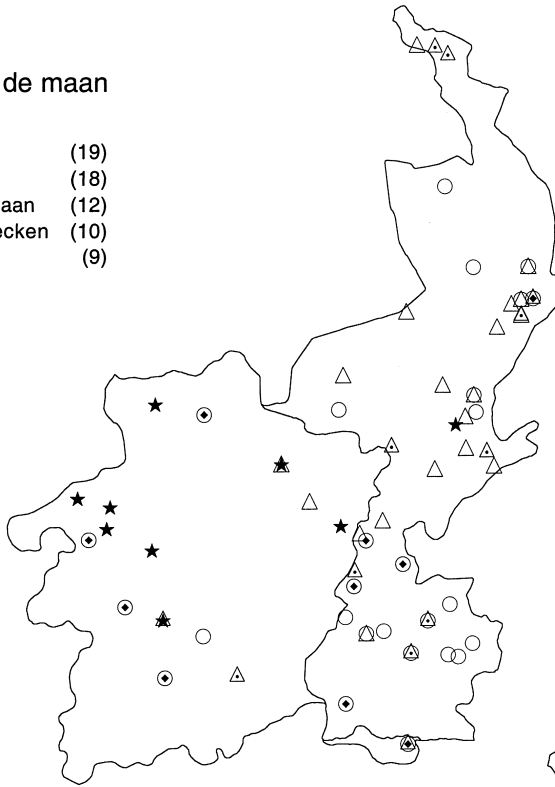
● clip	(4)
○ clips	(55)
⊙ clipsis	(12)
✱ eclips	(2)
/ eclips	(112)
☆ verduistering	(24)

Schuilgaan van de maan

Kaart 6

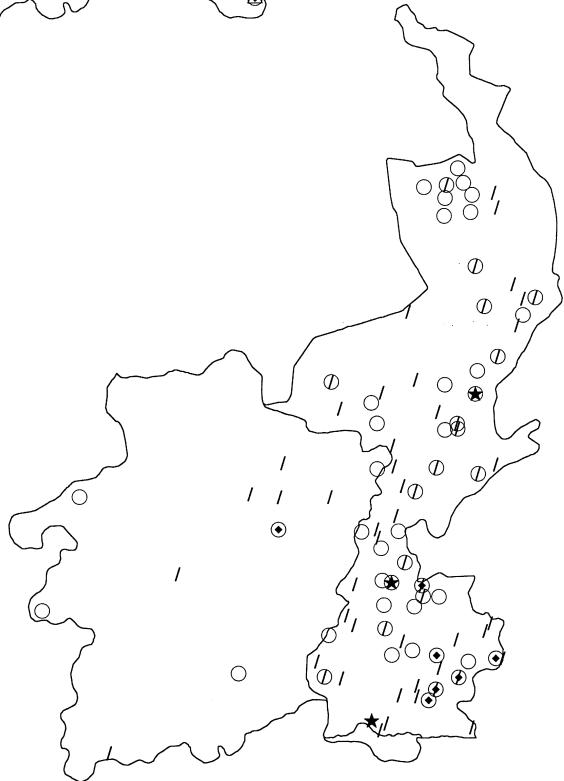
- △ (weg)kruipen (19)
- schuilgaan (18)
- △ weggaan, ondergaan (12)
- ⊙ verbergen/verstecken (10)
- ★ baden (9)

Horizon

Kaart 7

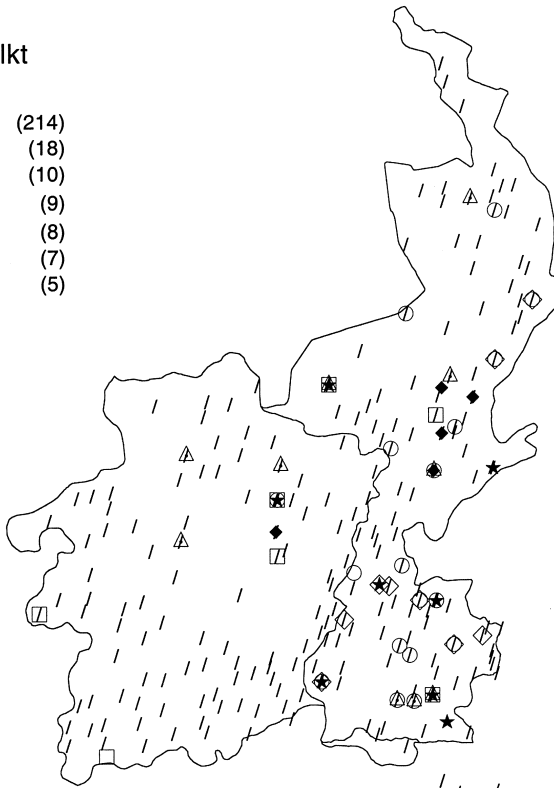
- / horizon (58)
- einder (46)
- ⊙ eind (van de wereld) (8)
- ★ kim (3)

Onbewolkt

Kaart 8

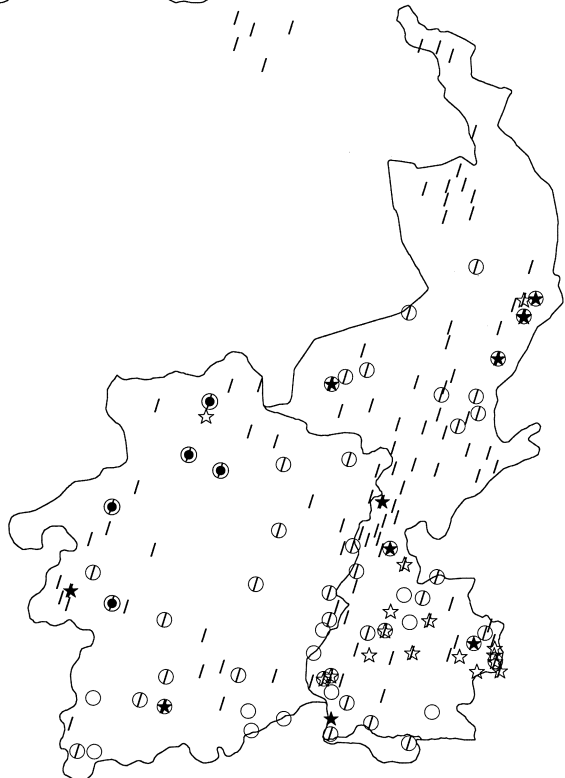
/ klaar	(214)
○ helder	(18)
△ licht	(10)
◇ leeg	(9)
★ blauw	(8)
□ open	(7)
◆ uitgekeerd	(5)

Opklaren

Kaart 9

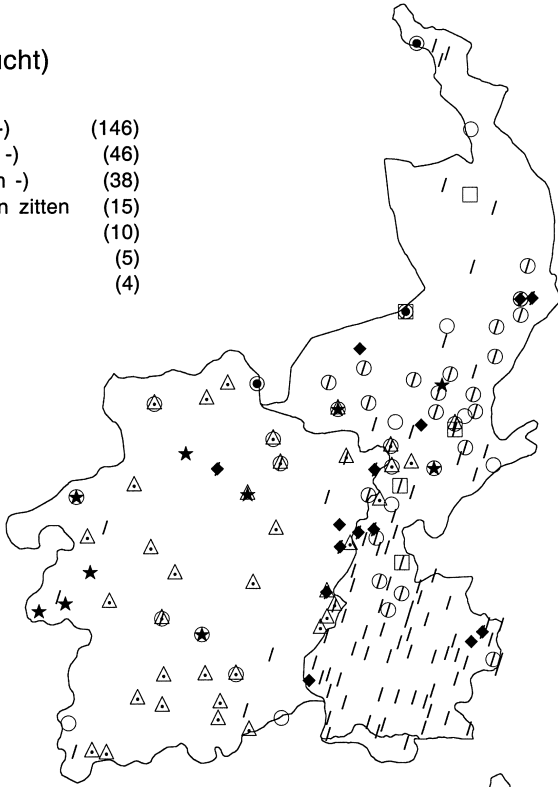
/ opklaren, zich opklaren	(135)
○ optrekken	(52)
☆ klaren, zich klaren	(20)
★ klaar(der) worden	(10)
● opentrekken	(5)

Betrekken (lucht)

Kaart 10

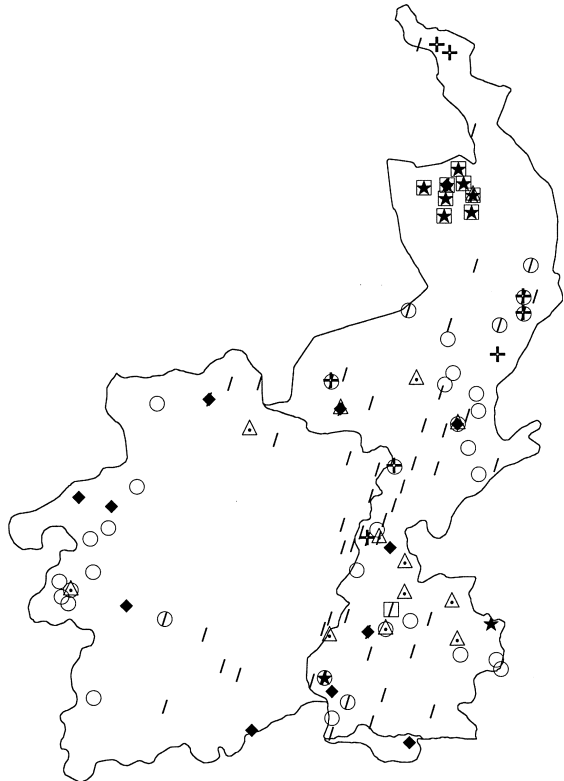
/ betrekken (zich / gaan -)	(146)
○ toetrekken (gaan / zich -)	(46)
△ overtrekken (zich / gaan -)	(38)
◆ zich toezetten, toe gaan zitten	(15)
★ overlopen	(10)
□ duister worden	(5)
● dichttrekken	(4)

Onstuimige lucht

kaart 11

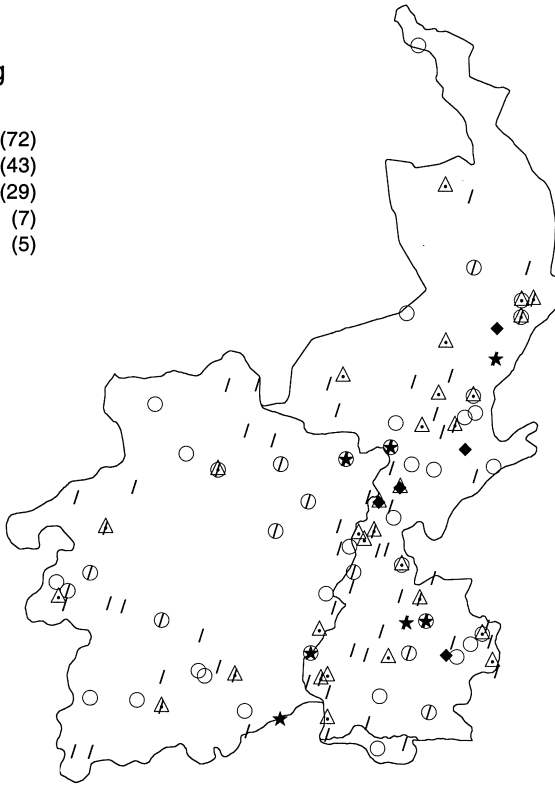
/ wilde lucht	(60)
○ grillige lucht	(37)
△ donkere, duistere lucht	(15)
◆ zware lucht	(12)
★ regenlucht	(10)
□ schuwe lucht	(9)
† rauwe lucht	(8)

Bewolking

Kaart 12

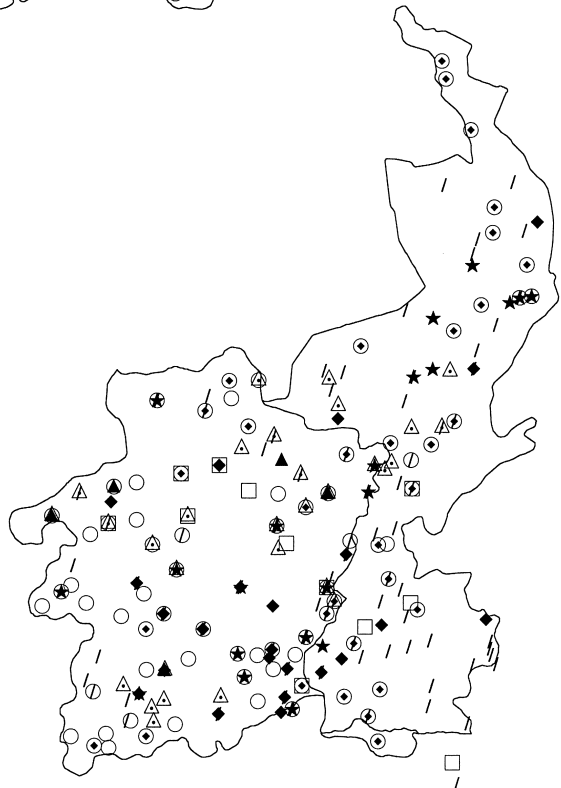
- / wolken (72)
- lucht (43)
- △ bewolking (29)
- ★ hemel (7)
- ◆ wolkendek (5)

Bewolkte lucht

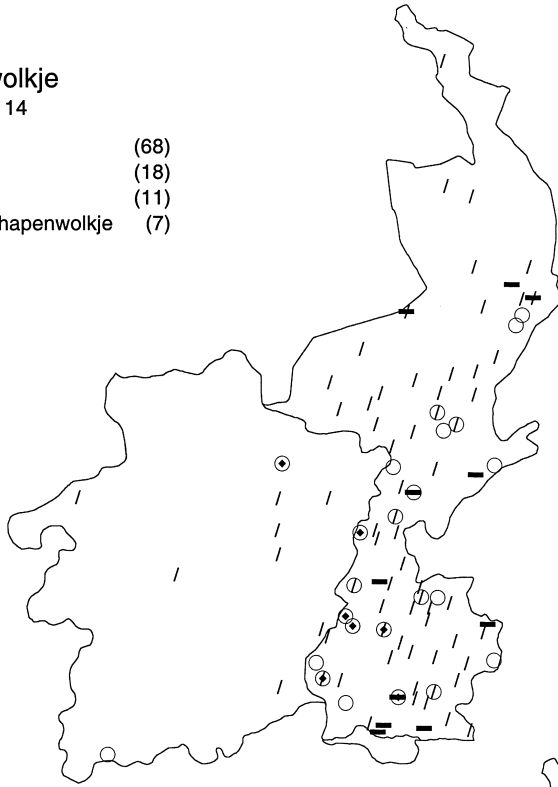
Kaart 13

- / bewolkte hemel/lucht (92)
- overtrokken hemel/lucht (53)
- ⊙ betrokken hemel/lucht (48)
- △ overlopen lucht (30)
- ◆ de lucht is (enz.) toe (27)
- ★ donkere /duistere lucht (21)
- dikke lucht (12)
- ▲ overdekte lucht (5)

Klein wolkje Kaart 14

- / wolkje (68)
- schaapje (18)
- klein wolkje (11)
- ⊙ schaapswolkje, schapenwolkje (7)

Grote wolk Kaart 15

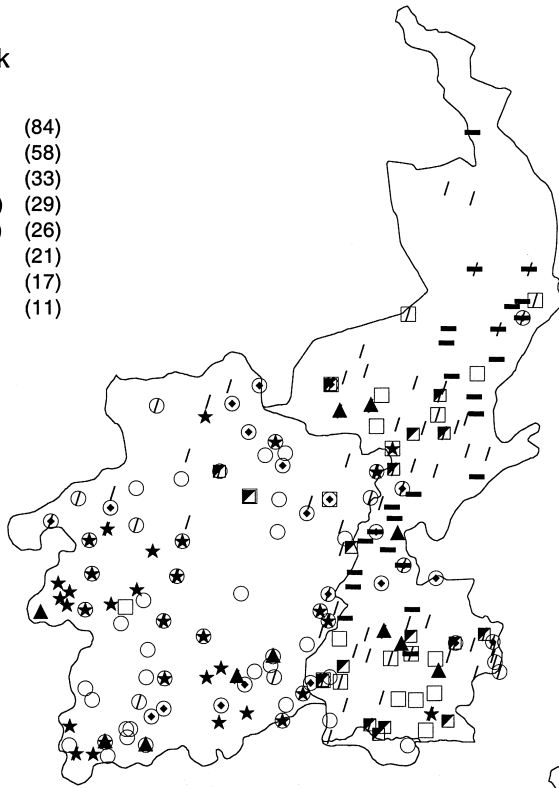
- / wolk (29)
- grote wolk (19)
- ◆ bonk (14)
- △ dikke wolk (7)
- ★ donderwolk (3)

Donderwolk

Kaart 16

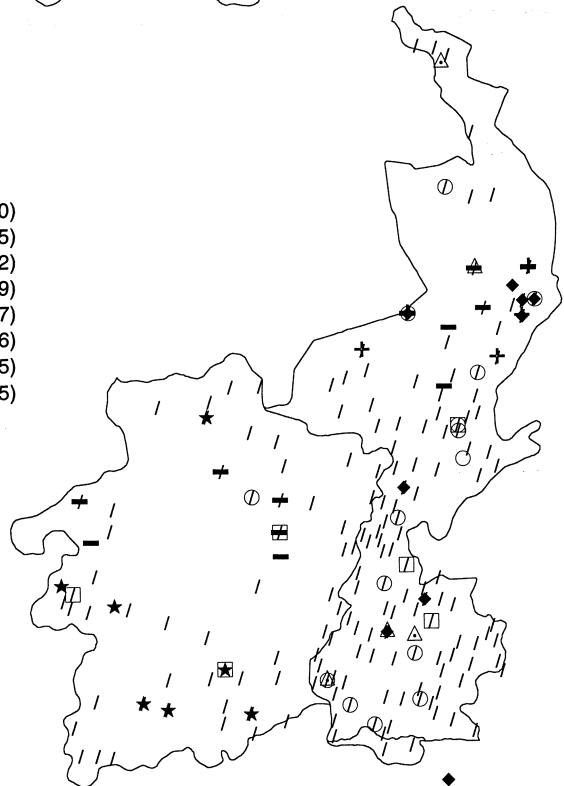
- / donderkop(pen) (84)
- donderwolk(en) (58)
- ★ dondertoren(s) (33)
- ⊙ onweerswolk(en) (29)
- hommelkop(pen) (26)
- donderlucht (21)
- ▣ onweerslucht (17)
- ▲ onweer (11)

Bestendig weer

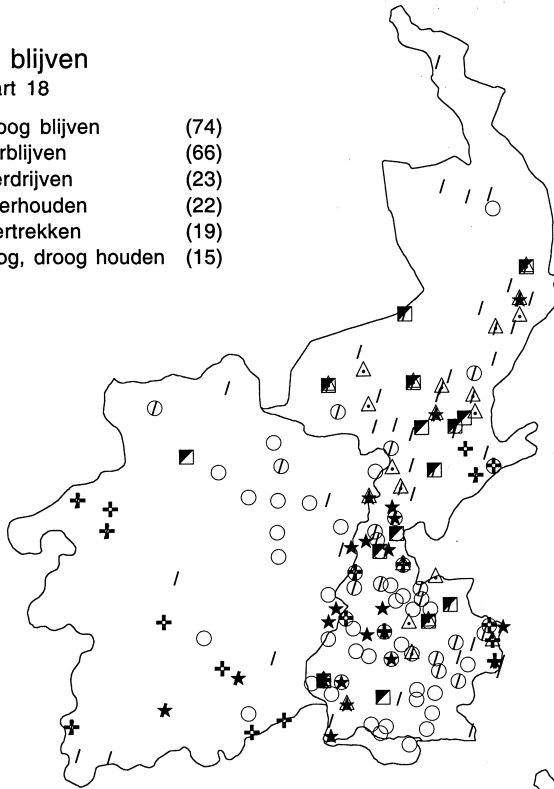
Kaart 17

- / vast weer, vaste lucht, enz (170)
- klaar weer, klare lucht, enz. (15)
- staand weer (12)
- ◆ bestendig weer, lucht, enz. (9)
- ★ het weer is in de klink (7)
- open weer, open lucht (6)
- + droog weer, droge lucht (5)
- △ hooilucht, hooiweer (5)

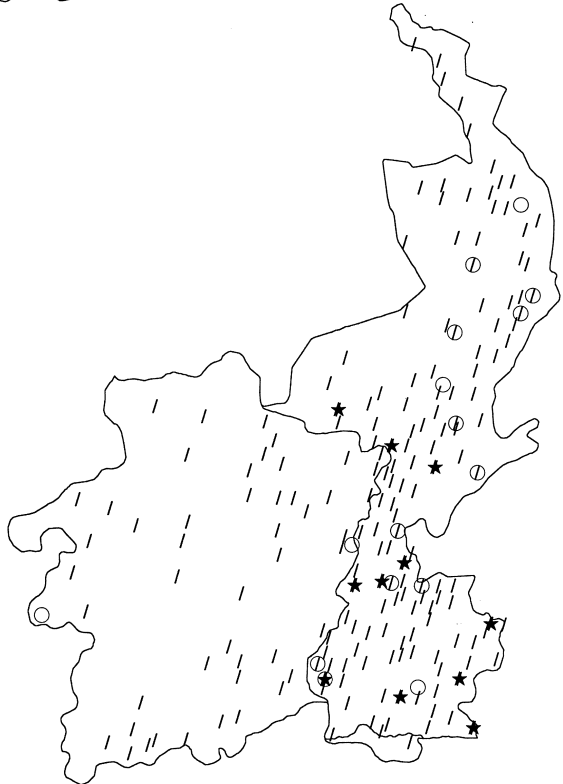
Droog blijven Kaart 18

- / het blijft droog, droog blijven (74)
- het blijft over, overblijven (66)
- △ het drijft over, overdrijven (23)
- ★ het houdt over, overhouden (22)
- + het trekt over, overtrekken (19)
- het houdt zich droog, droog houden (15)

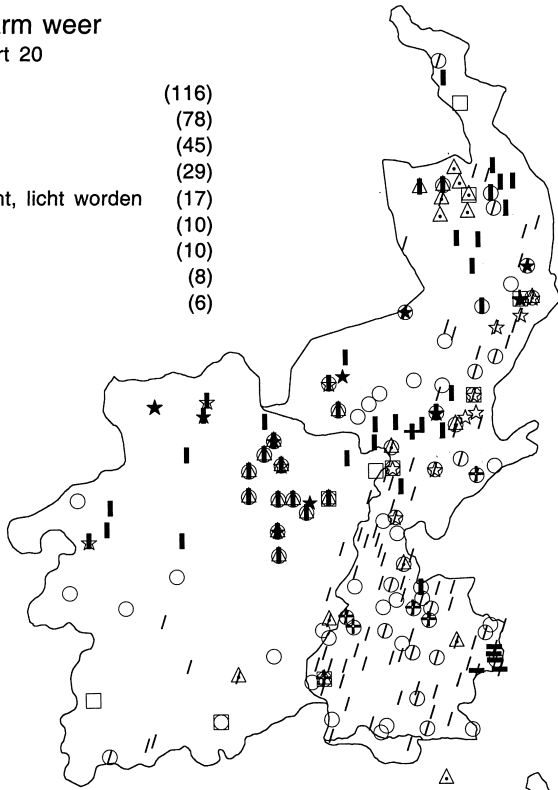
Warm weer Kaart 19

- / warm (weer) (189)
- heet (weer) (16)
- ★ zwoel (weer) (11)

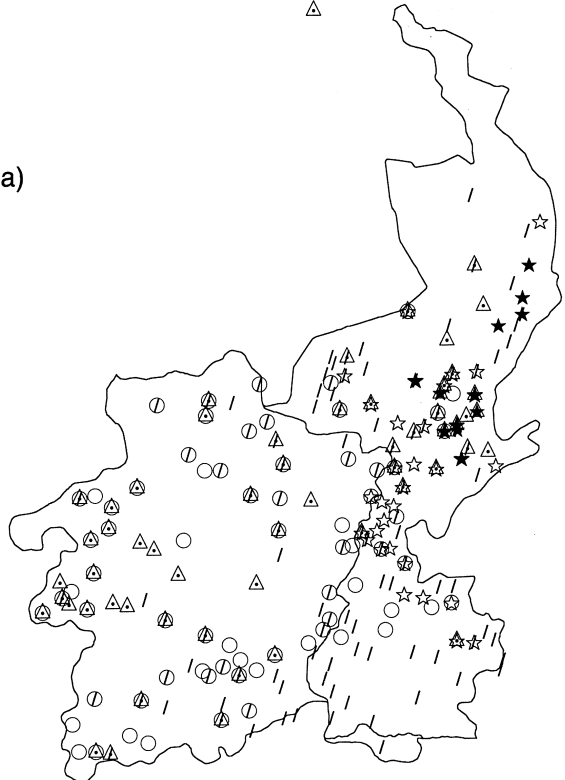
Zeer warm weer
Kaart 20

/ hits	(116)
○ heet (weer)	(78)
▮ hitst	(45)
△ warmte	(29)
☆ het wordt weer licht, licht worden	(17)
□ hitte	(10)
★ licht (weer)	(10)
⊕ hitsig weer	(8)
— hitste	(6)

Benauwd en vochtig weer (a)
Kaart 21

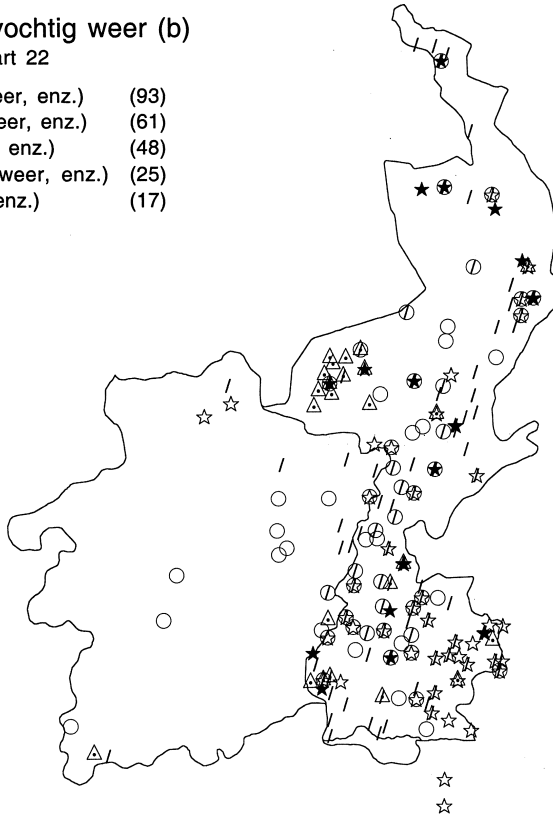
/ benauwd (weer, enz.)	(114)
○ laf (weer, enz.)	(71)
△ mottig (weer, enz.)	(57)
☆ middelwarm	(34)
★ modelig (weer, enz.)	(12)

Benauwd en vochtig weer (b)

Kaart 22

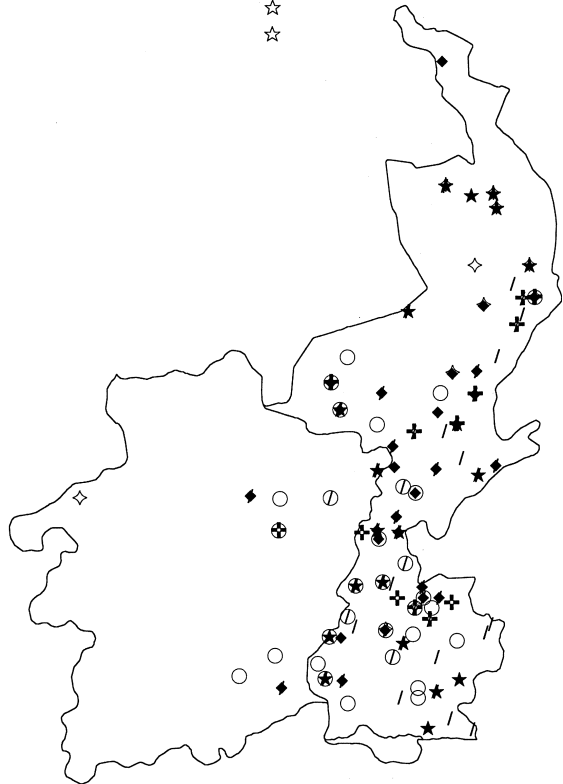
- / broeierig (weer, enz.) (93)
- drukkend (weer, enz.) (61)
- ☆ zwoel (weer, enz.) (48)
- △ domp(et)ig (weer, enz.) (25)
- ★ zoel (weer, enz.) (17)

Lauw weer

Kaart 23

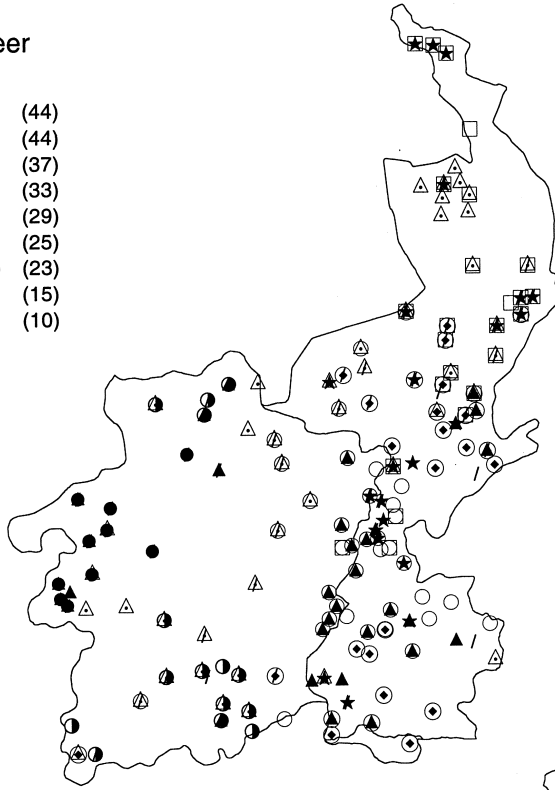
- / lauw (weer) (53)
- laf (weer) (32)
- ◆ lui (weer) (28)
- ★ loom (weer) (20)
- ✚ moe (weer) (13)
- ◇ voos (weer) (11)

Groezaam weer

Kaart 24

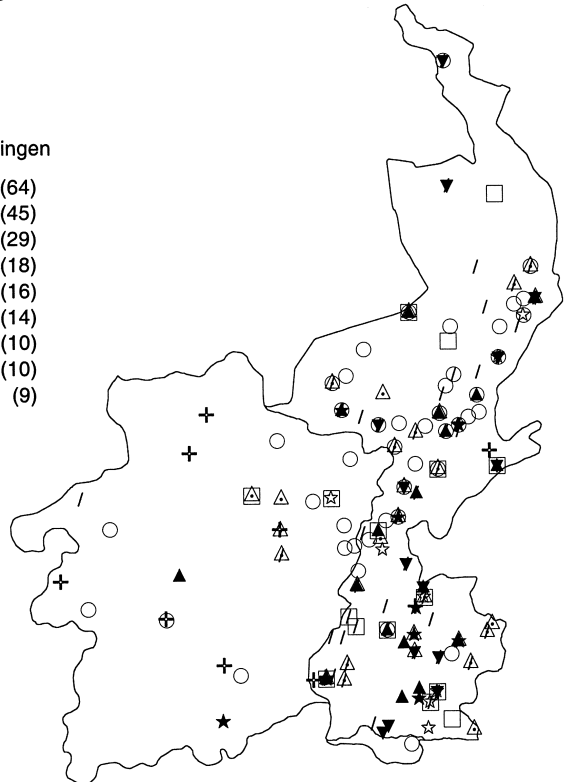
/ mals (weer)	(44)
△ vors (weer)	(44)
○ wassig (weer)	(37)
▲ vers (weer)	(33)
⊙ wasbaar weer	(29)
□ vet weer	(25)
★ groezaam (weer)	(23)
⊖ wasselijk (weer)	(15)
● gewassig (weer)	(10)

Wisselvallig weer (a)

Kaart 25, Naamwoordelijke uitdrukkingen

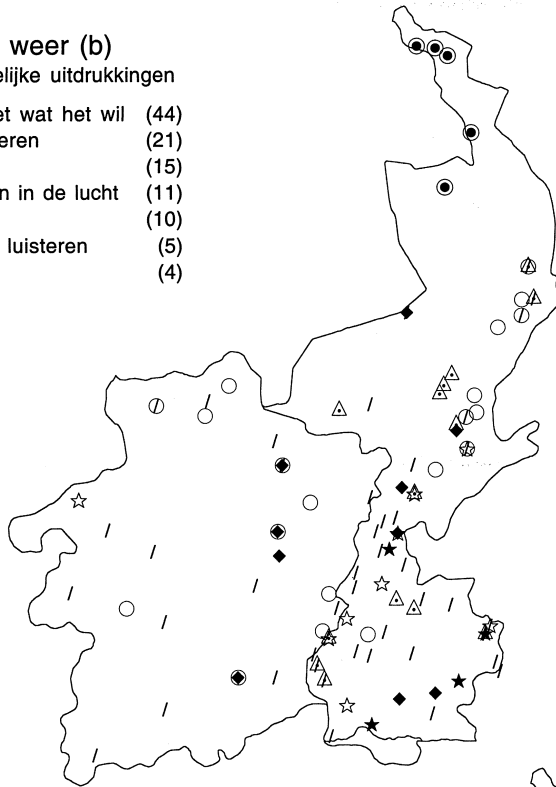
/ kwakkelweer, kwakkelig weer	(64)
○ loerachtig (weer)	(45)
△ regenlucht	(29)
▲ regenachtig (weer)	(18)
□ wisselvallig (weer)	(16)
▼ bui'g (weer)	(14)
☆ betrokken (lucht)	(10)
+ twijfelachtig (weer)	(10)
★ onvast weer	(9)

Wisselvallig weer (b)

Kaart 26, Werkwoordelijke uitdrukkingen

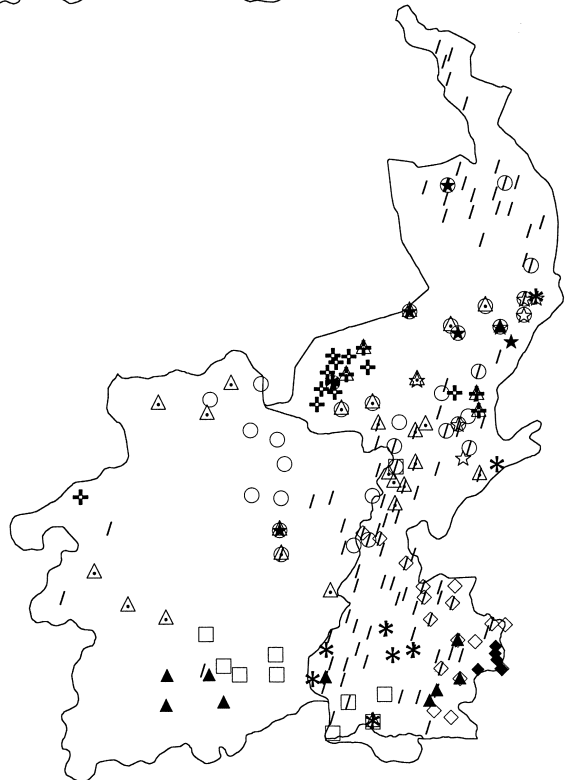
- / het (weer) weet niet wat het wil (44)
- het (weer) loert, loeren (21)
- △ kwakkelen (15)
- ◆ daar zit (enz.) regen in de lucht (11)
- ☆ braggelen (10)
- het (weer) staat te luisteren (5)
- ★ bronken (4)

Winderig weer

Kaart 27

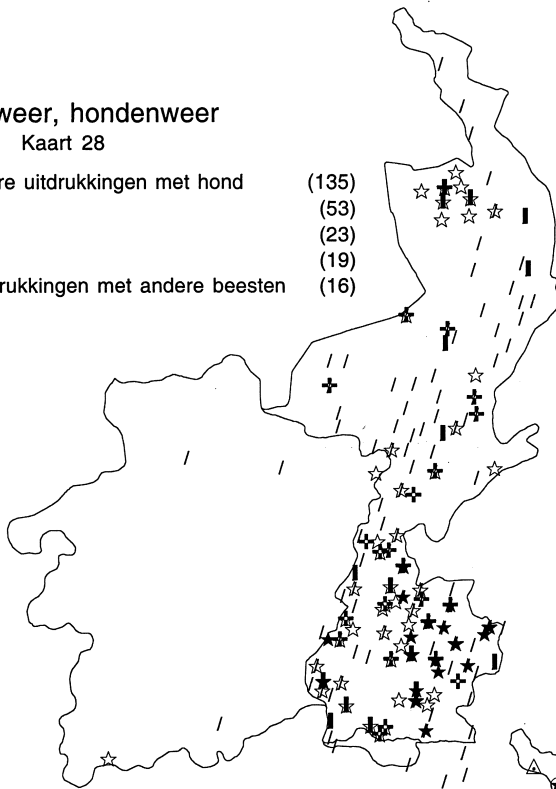
- / winderig (weer) (111)
- ruw (weer) (34)
- △ windachtig (weer) (29)
- ◇ windig (weer) (17)
- ⊕ trekachtig (weer) (16)
- ▲ windetig (weer) (11)
- wild (weer) (10)
- * waaierig (weer) (9)
- ☆ boezurig (weer) (7)
- ◆ windisch (du.) (6)
- ★ boesachtig (5)

Slecht weer, hondenweer

Kaart 28

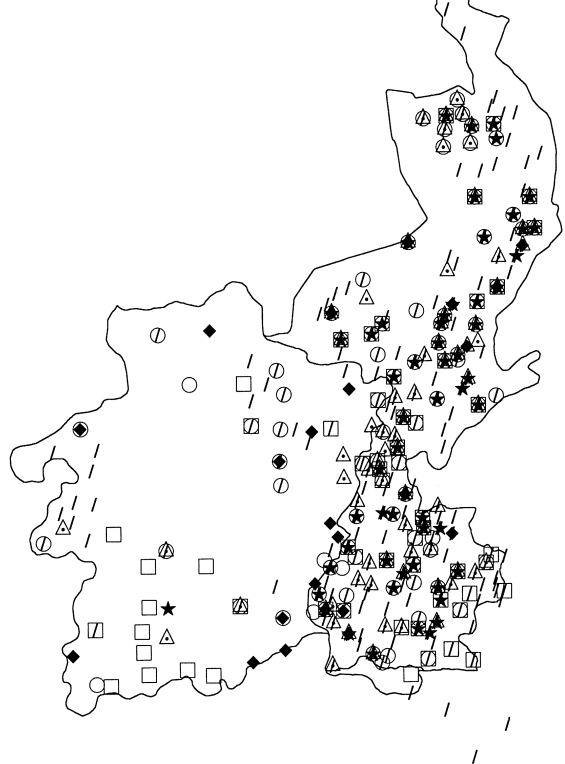
/ hondenweer en andere uitdrukkingen met hond	(135)
☆ schouw (weer)	(53)
+ nut (weer)	(23)
★ schrouw (weer)	(19)
▮ beestenweer en uitdrukkingen met andere beesten	(16)

Druilerig en koud weer

Kaart 29

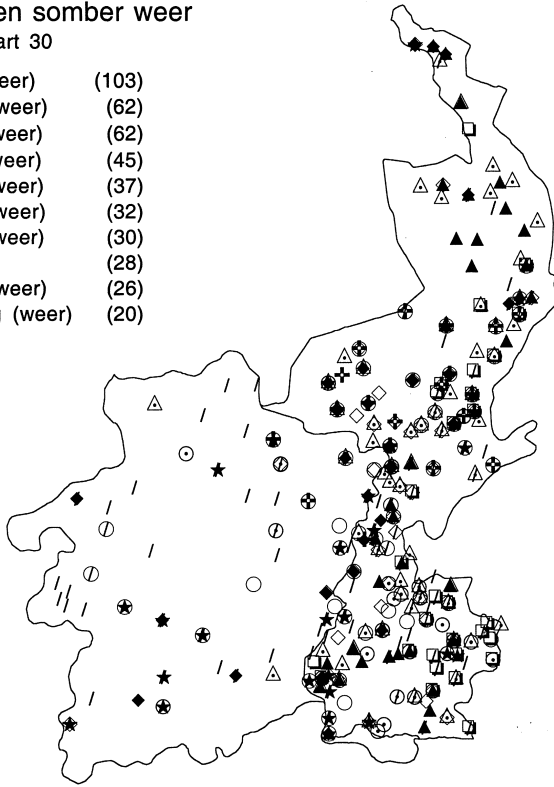
/ nat (weer)	(211)
○ regenachtig (weer)	(95)
△ miezerig (weer)	(77)
□ vochtig (weer)	(59)
★ waterkoud (weer)	(59)
◆ mottig (weer)	(23)

Koud, mistig en somber weer

Kaart 30

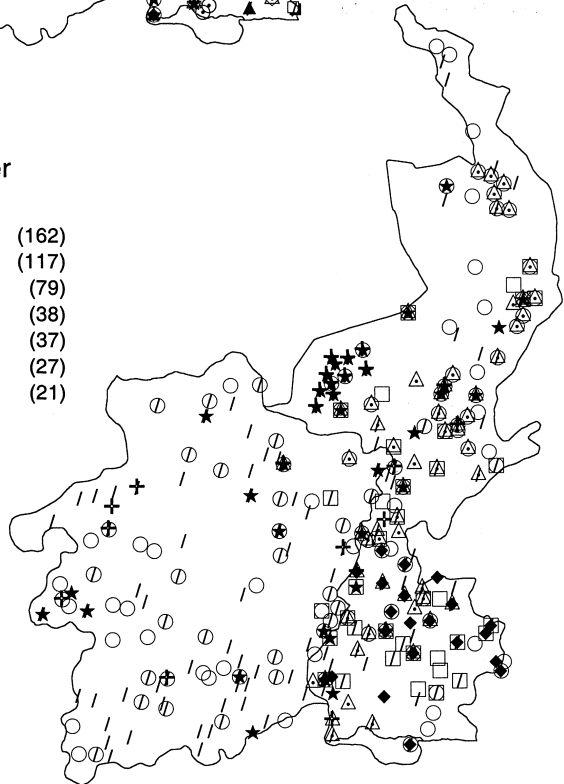
- / mistig (weer) (103)
- dampig (weer) (62)
- △ donker (weer) (62)
- ◇ mottig (weer) (45)
- ▲ duister (weer) (37)
- ★ triestig (weer) (32)
- nevelig (weer) (30)
- ◆ motlucht (28)
- ⊙ dampig (weer) (26)
- ⊕ loerchtig (weer) (20)

Guur, kil en schraal weer

Kaart 31

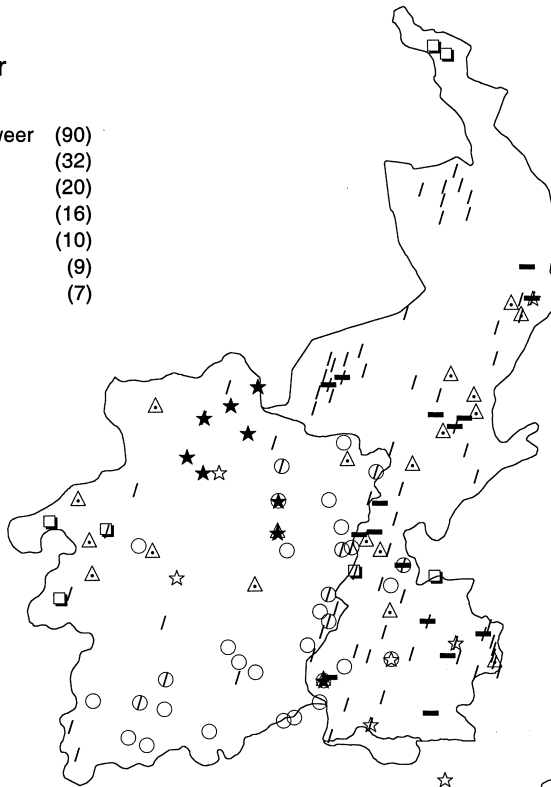
- / kil, killig (weer) (162)
- zuur (weer) (117)
- △ schuiverig, schuiverchtig (weer) (79)
- ★ schraal (weer) (38)
- guur (weer) (37)
- ⊕ grillig (weer) (27)
- ◆ schrouw (weer) (21)

Vriesweer

Kaart 32

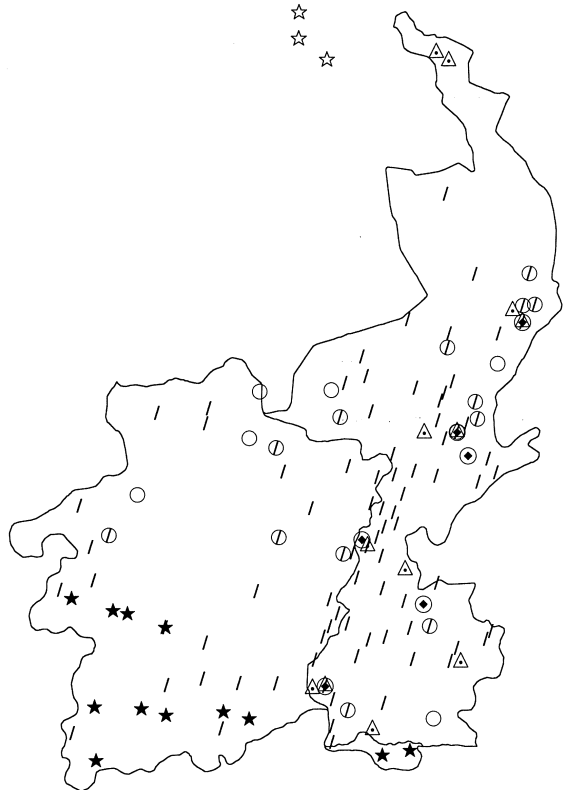
/ vriesweer, vriezeweer	(90)
○ gevroor(te)	(32)
△ schraal (weer)	(20)
— vriezend (weer)	(16)
☆ vorst	(10)
★ vreur	(9)
□ vries	(7)

Zacht winterweer

Kaart 33

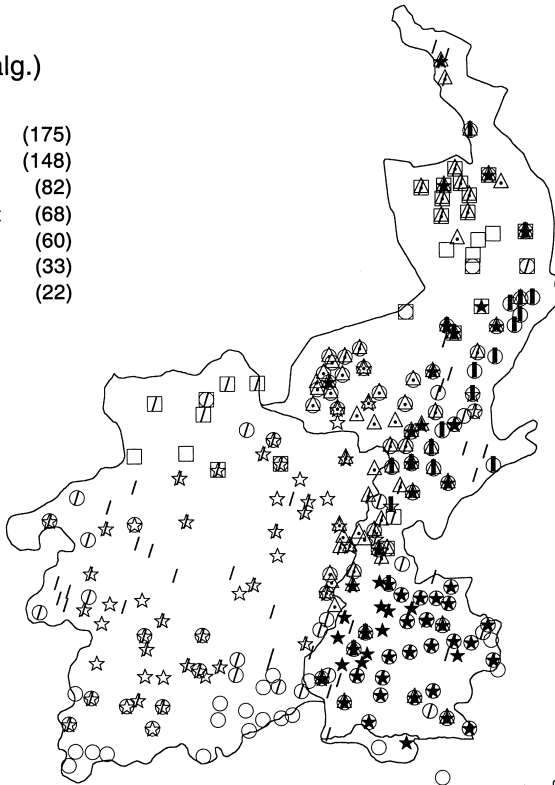
/ open (weer)	(92)
○ zacht (weer)	(20)
△ kwakkelweer	(12)
★ zoet (weer)	(12)
⊙ zacht winterweer	(6)

Mist, nevel (alg.)

Kaart 34

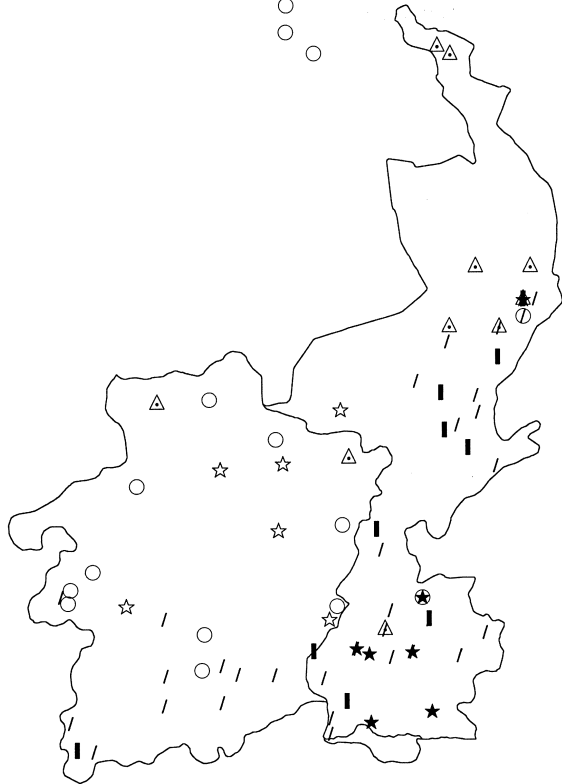
- / mist (en sst) (175)
- nevel (en sst.) (148)
- △ mot (82)
- ☆ domp, domplucht (68)
- ★ damp (60)
- moek (33)
- ▨ grijs (22)

Lichte nevel

Kaart 35

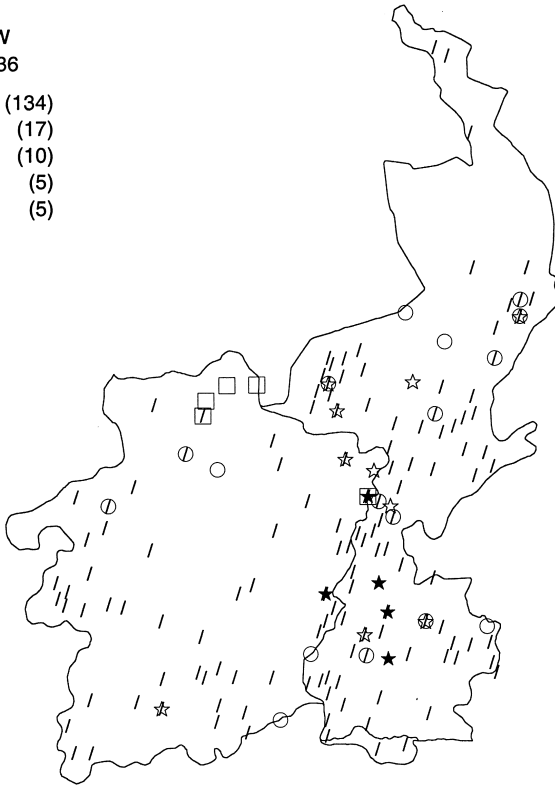
- / nevel (32)
- mist (12)
- ▨ dunne, lichte nevel (11)
- △ blaak (10)
- ★ damp (7)
- ☆ domp (6)

Dauw

Kaart 36

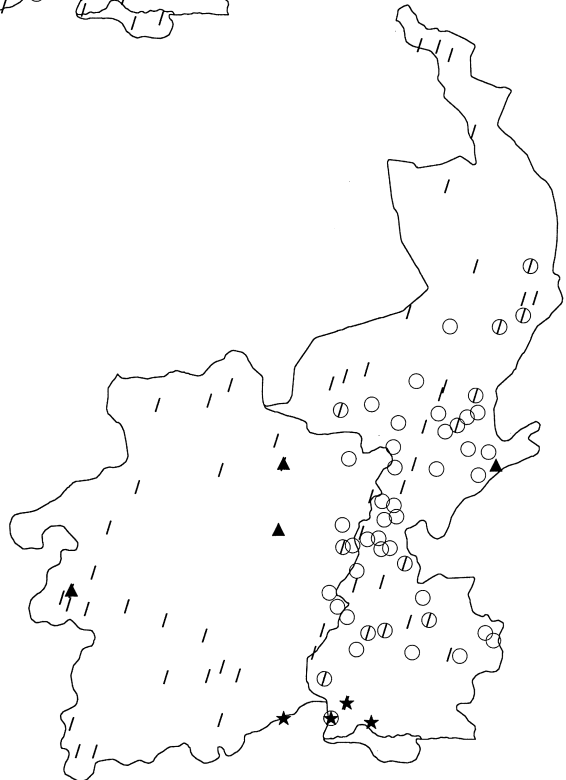
- / dauw (134)
- nevel (17)
- ☆ domp (10)
- ★ damp (5)
- moek (5)

Herfstdraden

Kaart 37

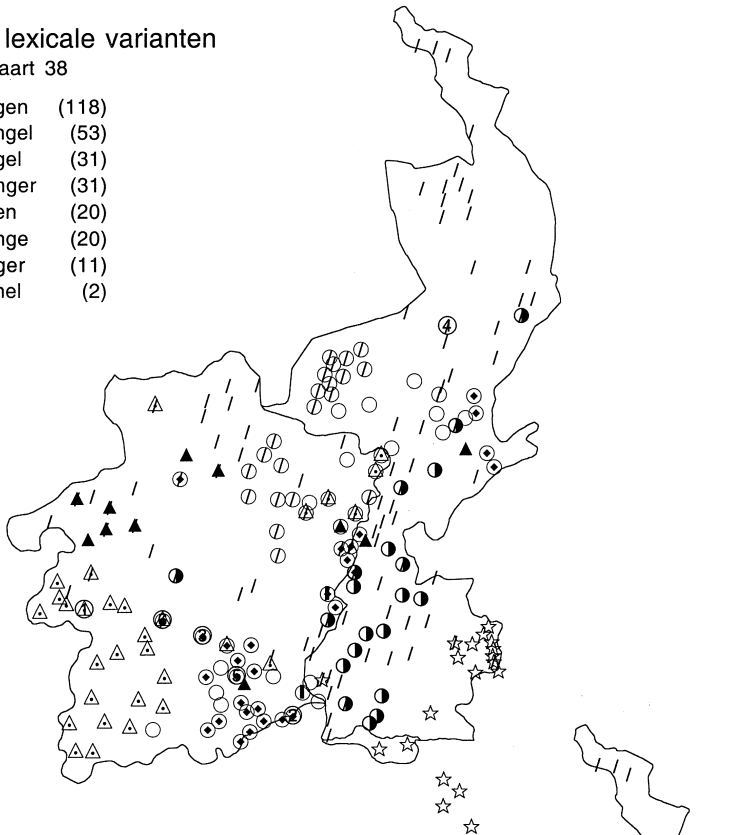
- / (--)draden (62)
- (--)vamen (48)
- ★ sint-maartenzomer (4)
- ▲ spinnengeweef (4)

Regen (alg.), lexicale varianten

Kaart 38

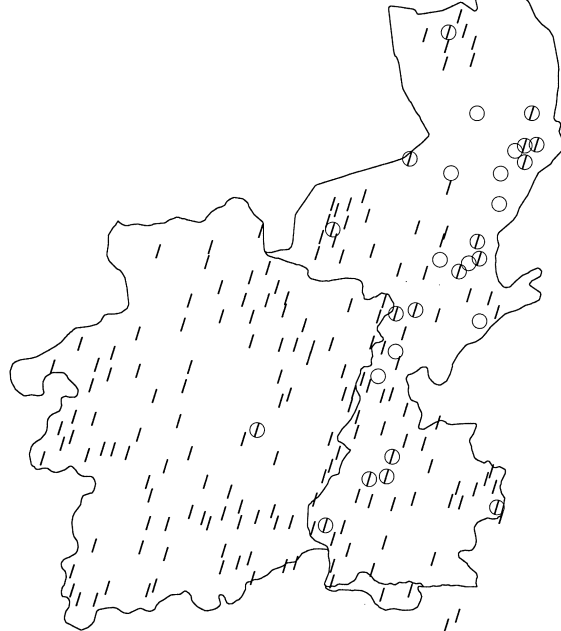
- / regen (118)
- rengel (53)
- △ regel (31)
- ⊙ renger (31)
- ☆ reen (20)
- rege (20)
- ▲ reger (11)
- ! renel (2)

Regenen (alg.)

Kaart 39

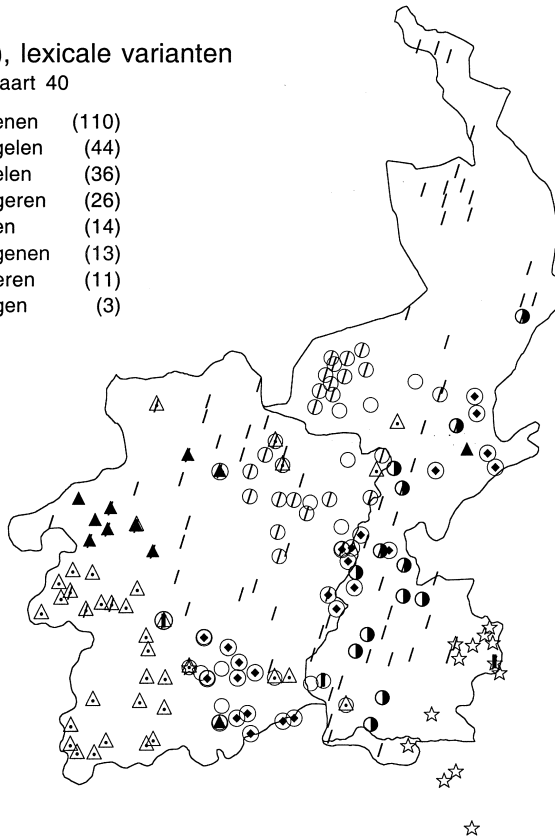
- / regenen (192)
- sausen (28)

Regenen (alg.), lexicale varianten

Kaart 40

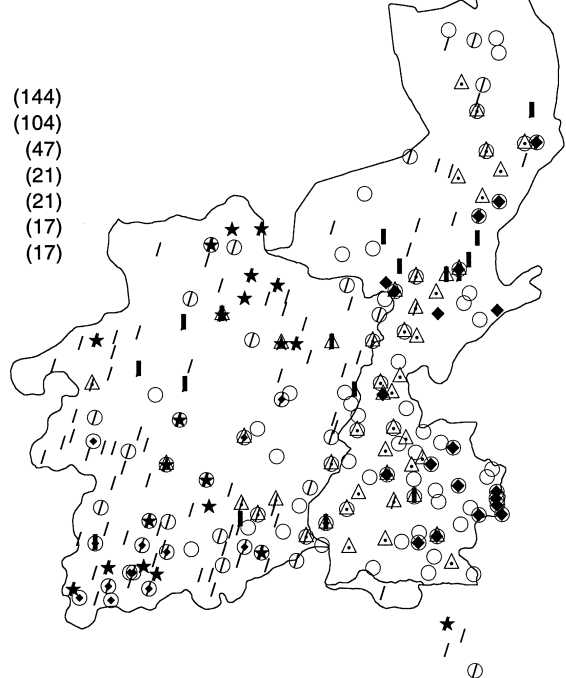
- / regenen (110)
- ringelen (44)
- △ regelen (36)
- ⊙ rengereren (26)
- ☆ renen (14)
- rengenen (13)
- ▲ regeren (11)
- ┆ ringen (3)

Gieten, hard regenen

Kaart 41

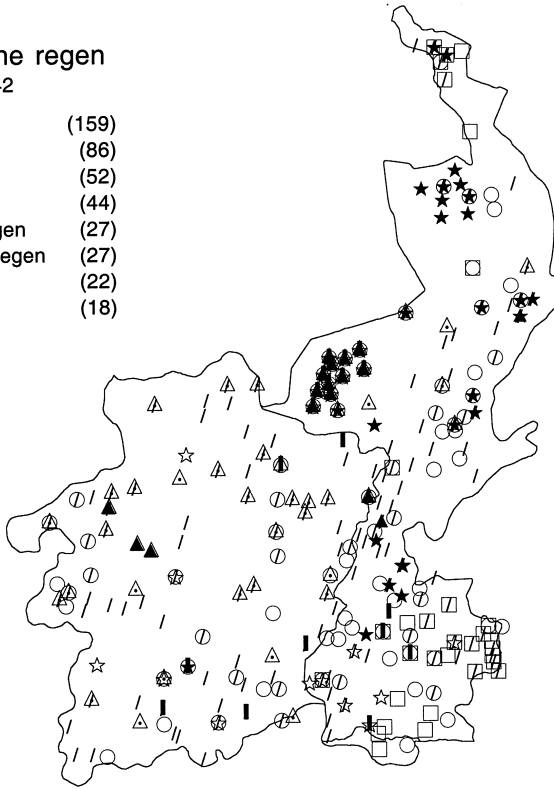
- / gieten, het regent dat het giet (144)
- gutsen, het regent dat het gutst (104)
- △ hel regenen (47)
- ◆ plensen (21)
- ★ spuiten (21)
- ⊙ gatsen (17)
- ┆ stromen (17)

Motregen, fijne regen

Kaart 42

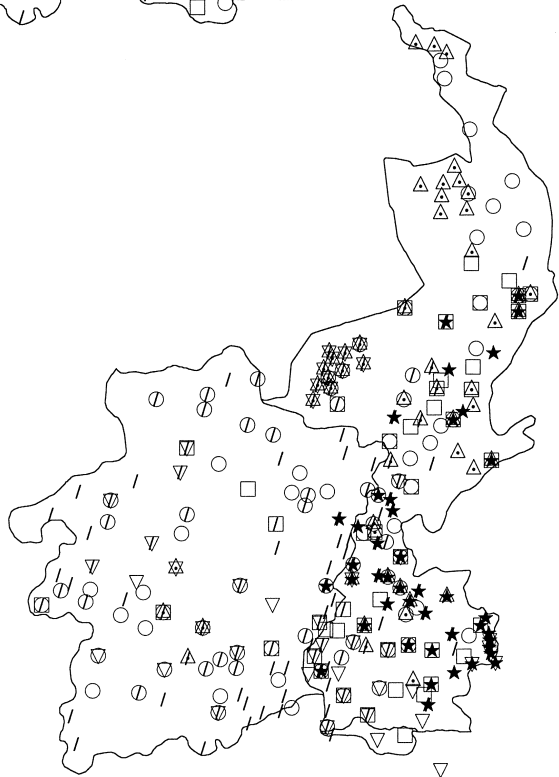
- / motregen (159)
- muggenpis (86)
- △ stofregen (52)
- smies, smiezel (44)
- ☆ fiezel, fiezelregen (27)
- ★ miezel, miezelregen (27)
- ┃ zeiver (22)
- ▲ stuifregen (18)

Motregenen, licht regenen

Kaart 43

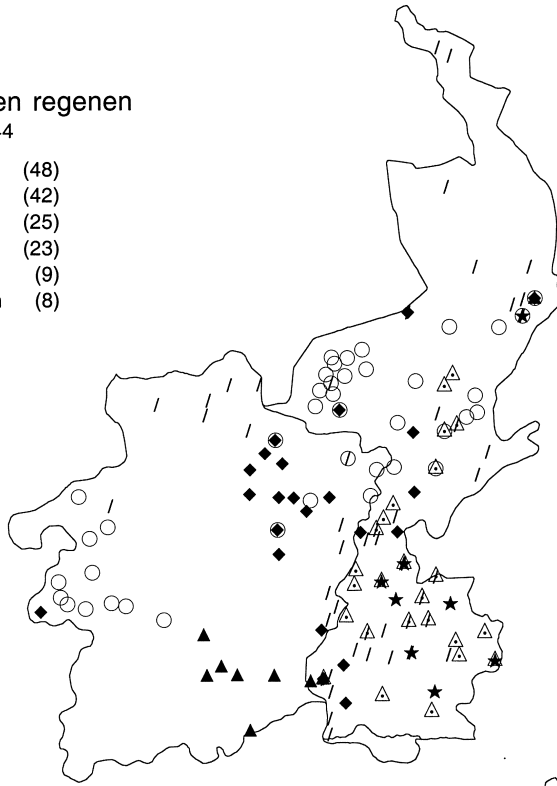
- / zeveren (128)
- motregenen (90)
- △ miezelen, miezeren (56)
- ▽ fiezelen (51)
- sprinkelen (47)
- ★ zouwelen (44)

Met tussenpozen regenen

Kaart 44

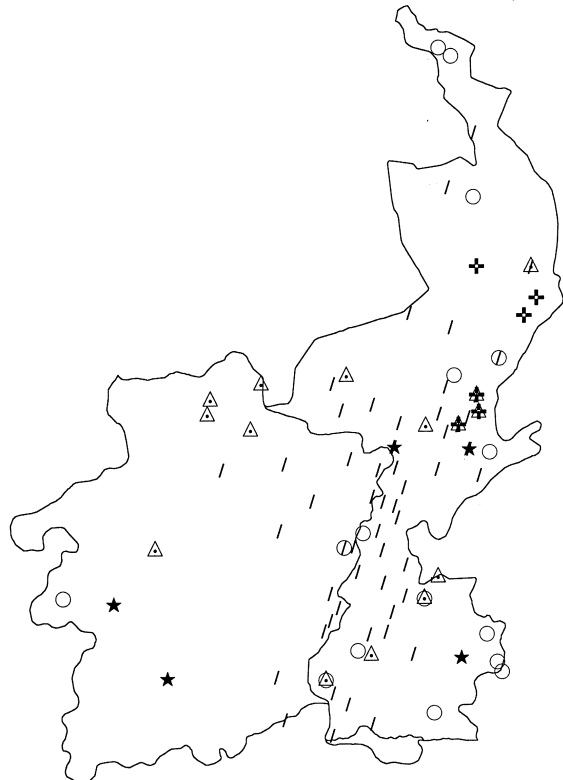
/ buien	(48)
○ bijzen	(42)
△ schoelen	(25)
◆ zeiveren	(23)
▲ schoeren	(9)
★ zouwelen	(8)

Aanhoudend regenen

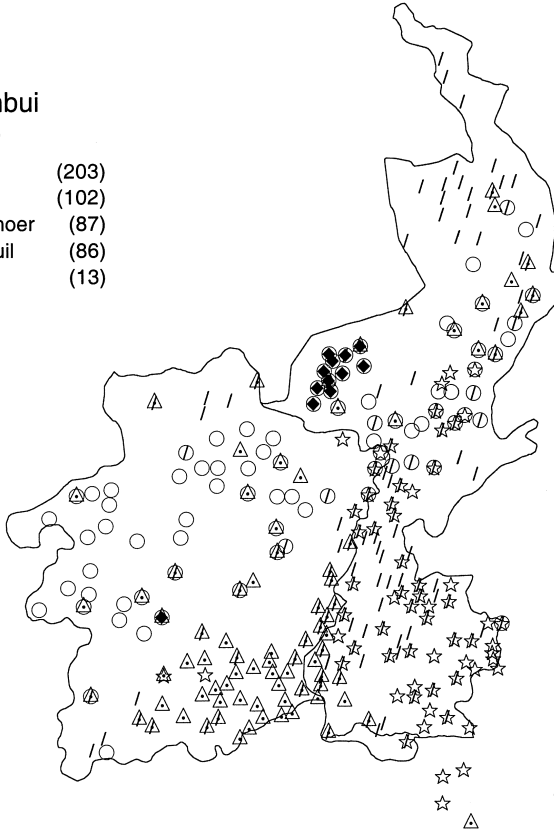
Kaart 45

/ (blijven) knoeien	(57)
○ (blijven) regenen	(17)
△ aanhoudend regenen	(10)
⊕ avondsregen	(6)
★ zeveren	(5)

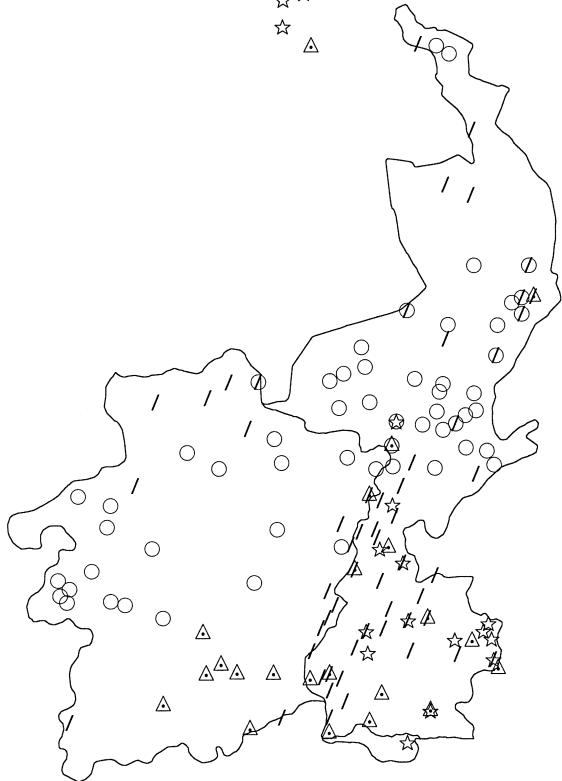
Bui, regenbui Kaart 46

- / bui, regenbui (203)
- bijs, regenbijs (102)
- △ schoer, regenschoer (87)
- ☆ schuil, regenschuil (86)
- ◆ boes (13)

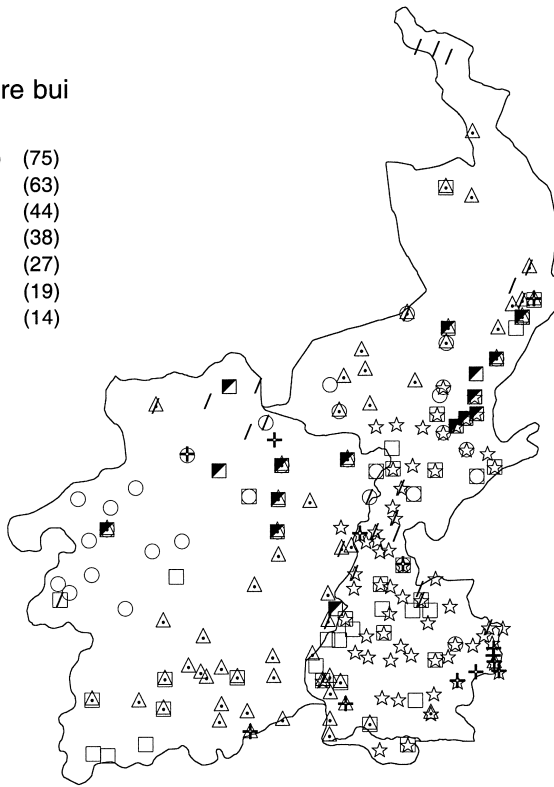
Regenbuitje Kaart 47

- bijs, bijsje (69)
- / bui, buitje (68)
- △ schoer, schoertje (22)
- ☆ schuil, schuiltje (15)

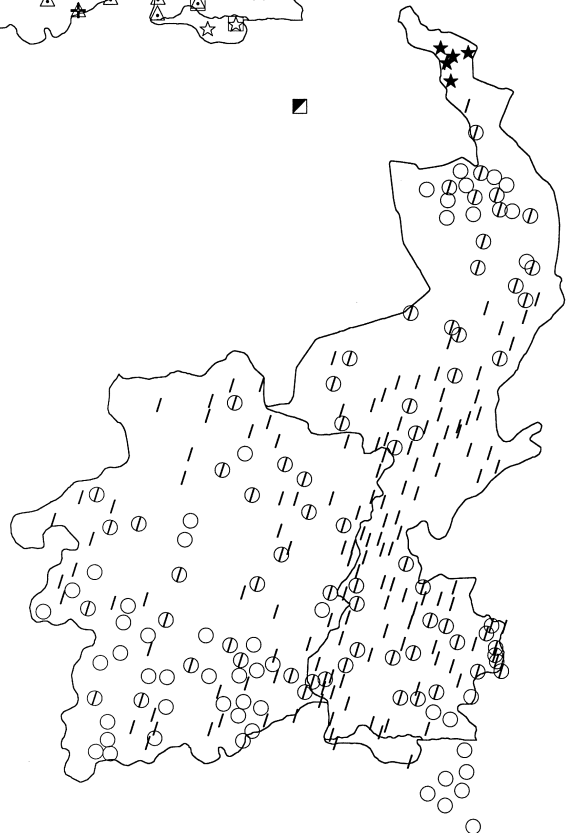
Plensbui, zware bui
Kaart 48

- ☆ schuil (regen) (75)
- △ schoer (63)
- guts (44)
- (zware) bijs (38)
- / (zware) bui (27)
- gors (19)
- + slagregen (14)

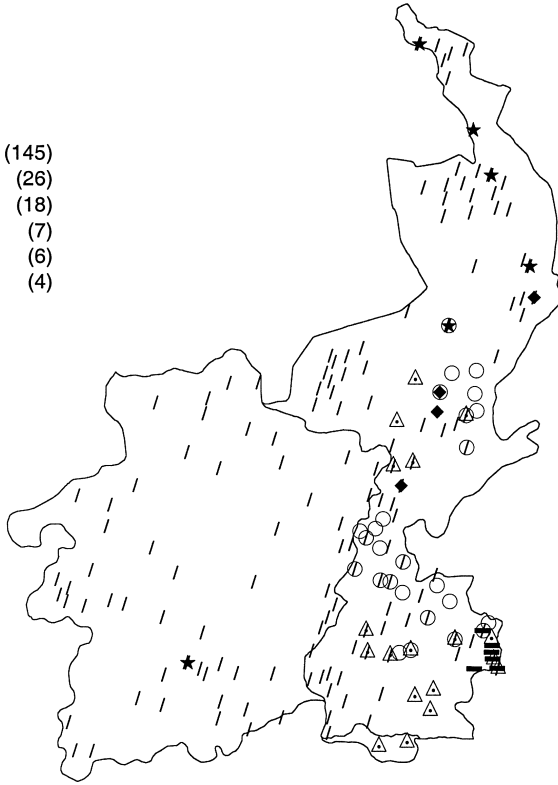
Druppel
Kaart 49

- / druppel(tje) (209)
- drup(je) (122)
- ★ sprinkel (5)

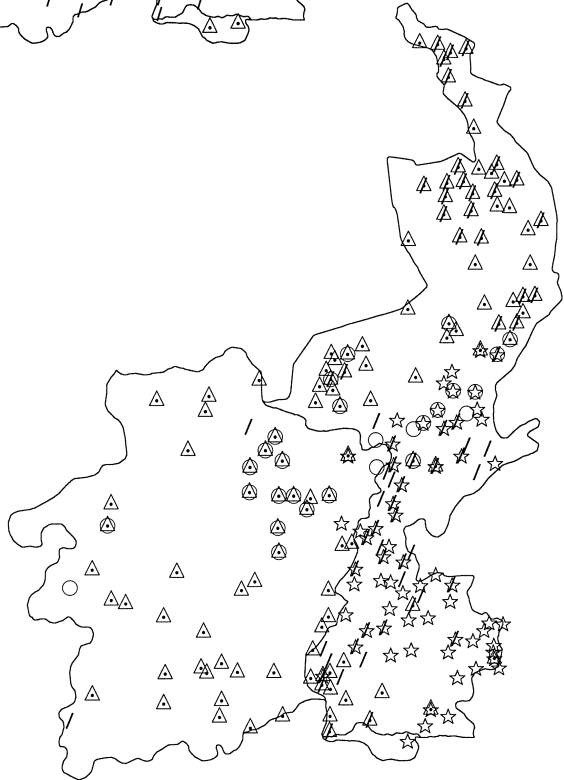
Onweer
Kaart 50

- / onweer (145)
- hommelweer (26)
- △ donderweer (18)
- gewitter (du.) (7)
- ★ schoer (6)
- ◆ weer (4)

Onweersbui
Kaart 51

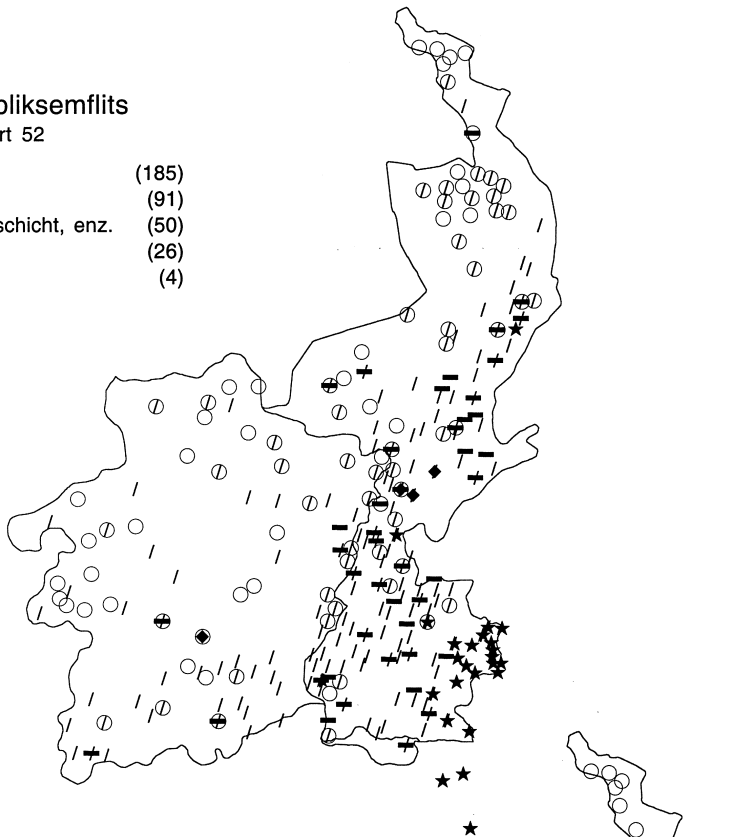
- △ (donder-, enz.) schoer (121)
- / (donder-, enz.) bui (69)
- ☆ (donder-, enz.) schuil (65)
- (donder-, enz.) bijs (28)

Bliksem, bliksemflits

Kaart 52

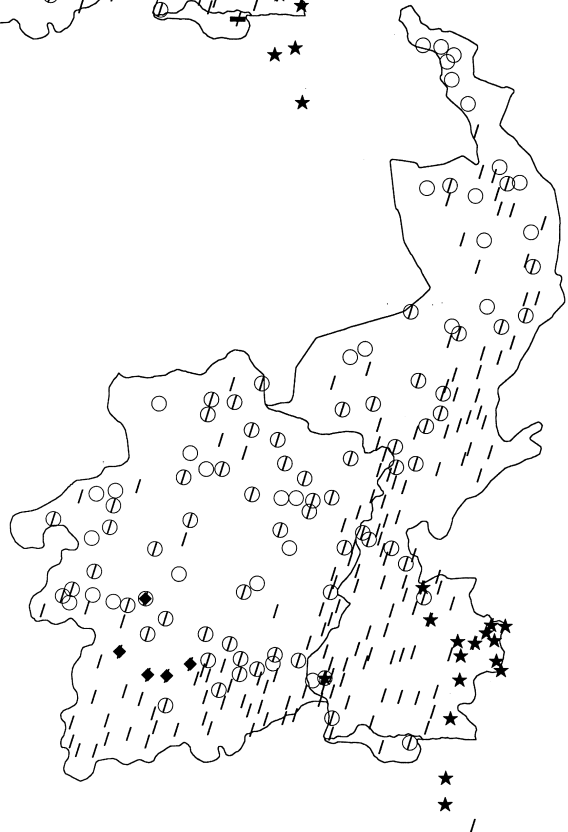
/ bliksem	(185)
○ weerlicht	(91)
— bliksemstraal, -schicht, enz.	(50)
★ blijs	(26)
◆ flikker	(4)

Bliksemen

Kaart 53

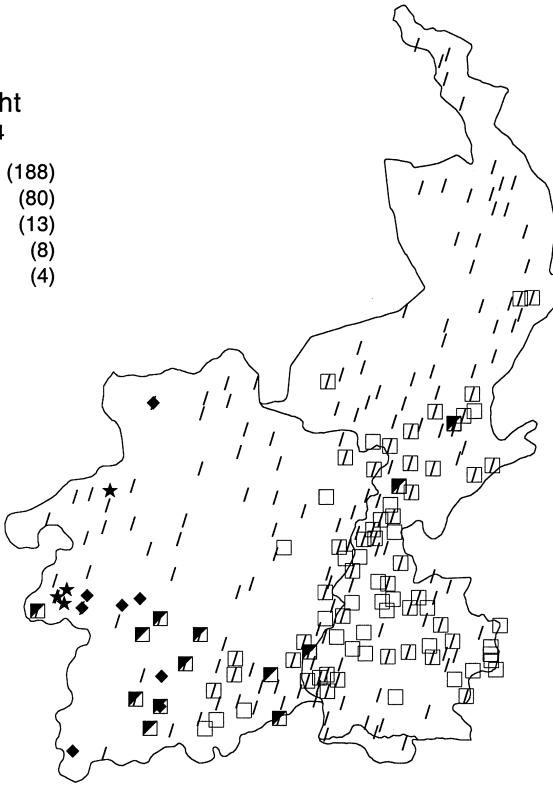
/ bliksemen	(220)
○ weerlichten	(97)
★ blijsen	(16)
◆ vuur slaan	(5)

Weerlicht

Kaart 54

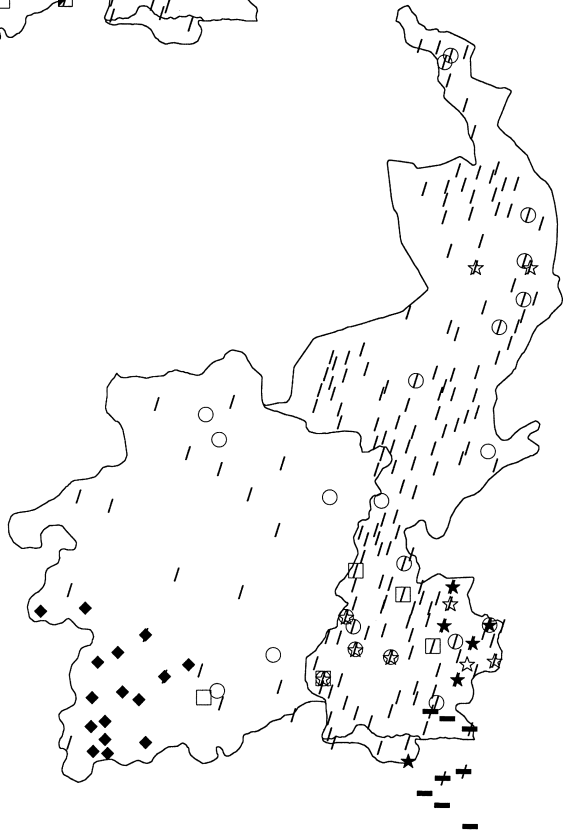
- / weerlicht (188)
- zeebrand (80)
- heibrand (13)
- ◆ heiweer (8)
- ★ heilicht (4)

Weerlichten

Kaart 55

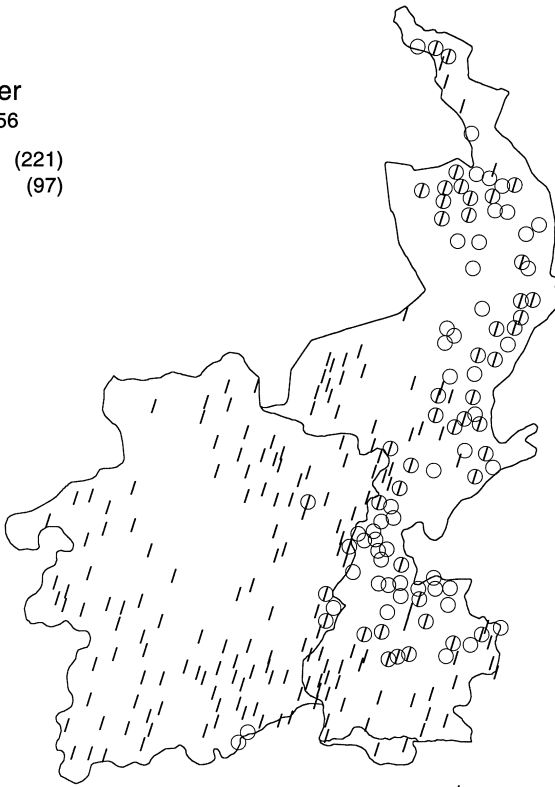
- / weerlichten (187)
- bliksemen (23)
- ◆ heiweren (16)
- ☆ lichten (9)
- weerlichten (8)
- ★ blitsen (6)
- zeebranden (5)

Donder

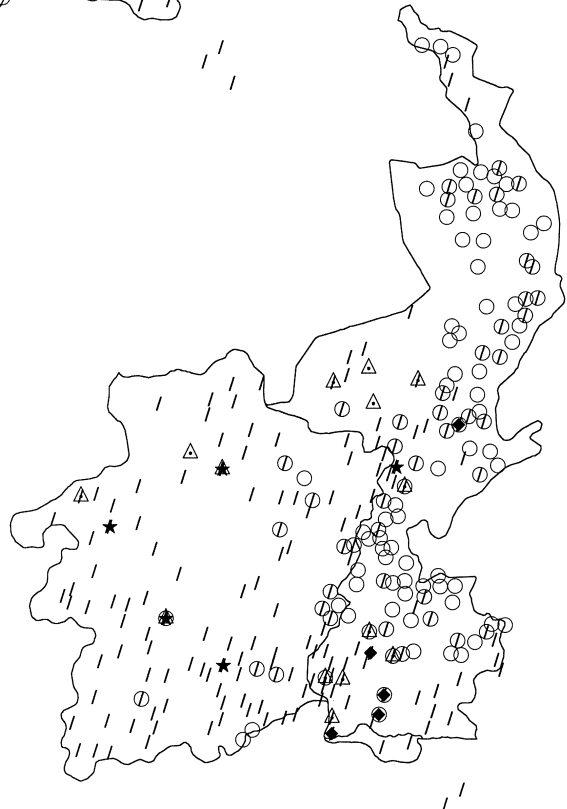
Kaart 56

- / donder (221)
 ○ hommelmel (97)

Donderen

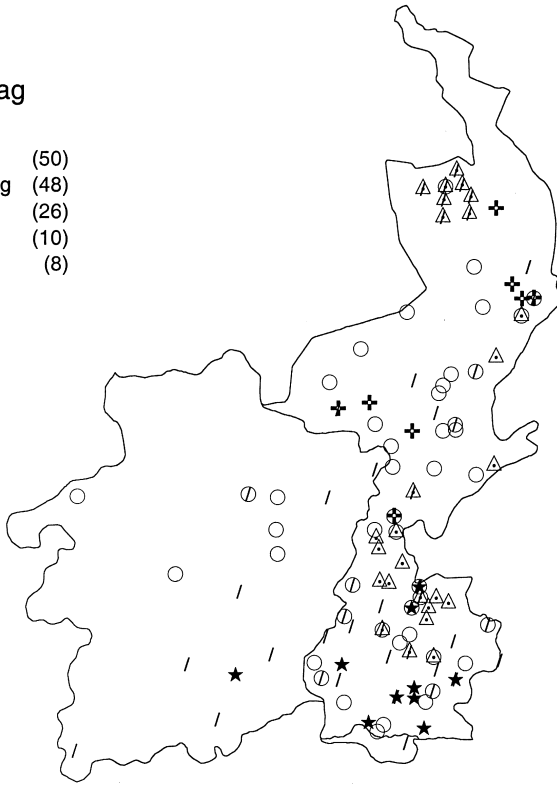
Kaart 57

- / donderen (192)
 ○ hommelen (120)
 △ rommelen (14)
 ★ grommelen (5)
 ◆ roebelen (5)

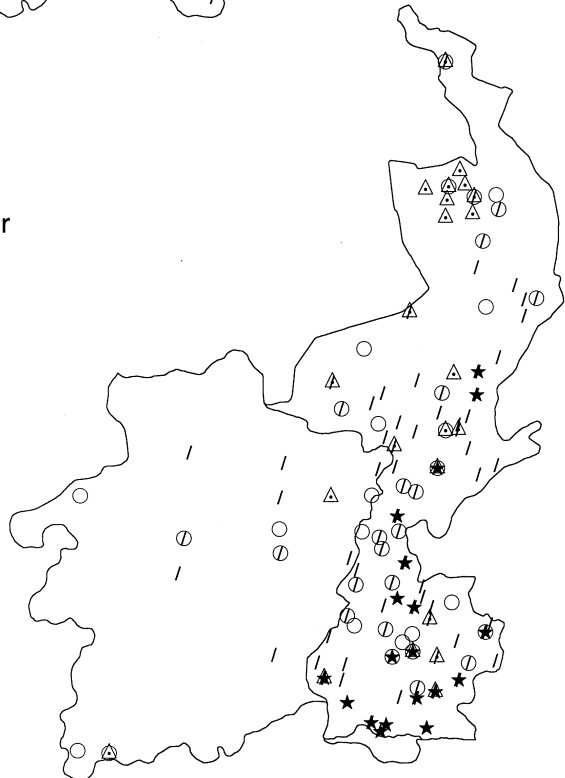
Donderslag
Kaart 58

- / donderslag (50)
- helle slag, slag (48)
- △ hommelslag (26)
- ★ kraak (10)
- ✚ knetterslag (8)

Geluid van naderend onweer
Kaart 59

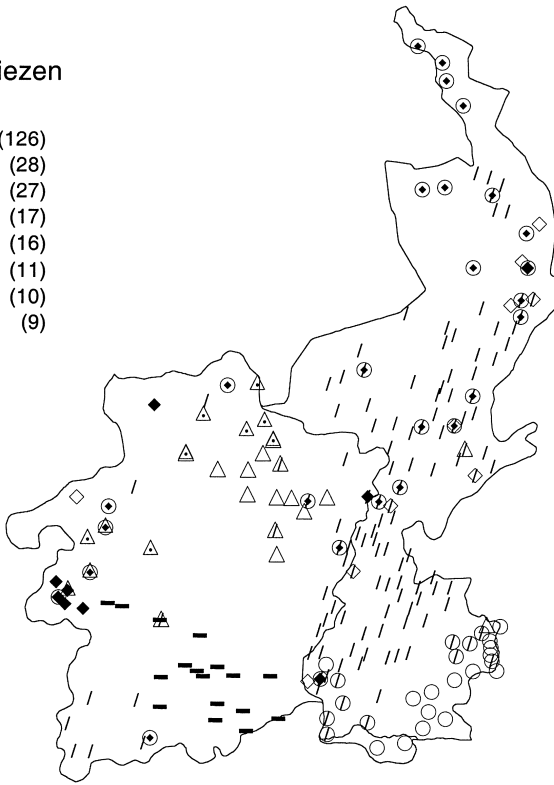
- / rommelen (76)
- hommelen (40)
- △ donderen (23)
- ★ roebelen (19)

Vorst, het vriezen

Kaart 60

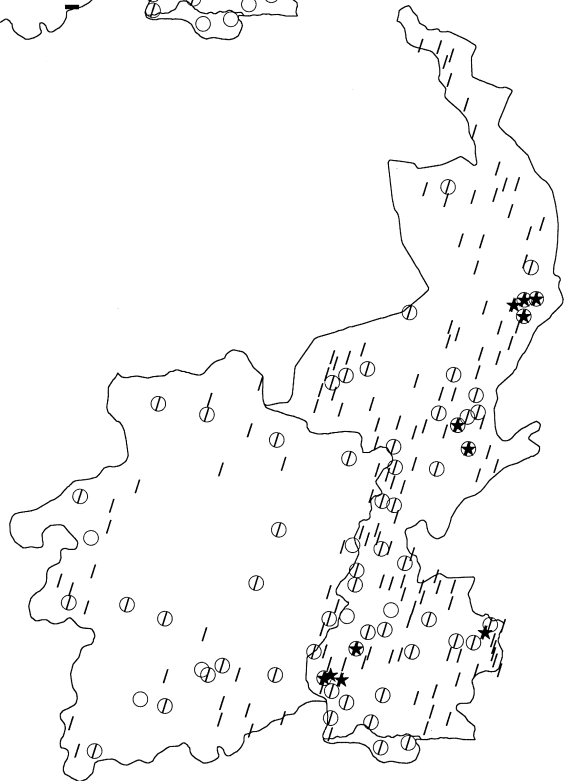
- / gevreur (126)
- vrost (28)
- ⊙ vorst (27)
- gevreurte (17)
- △ vreer (16)
- △ vreur (11)
- ◇ vreus (10)
- ◆ vries (9)

Vriezen

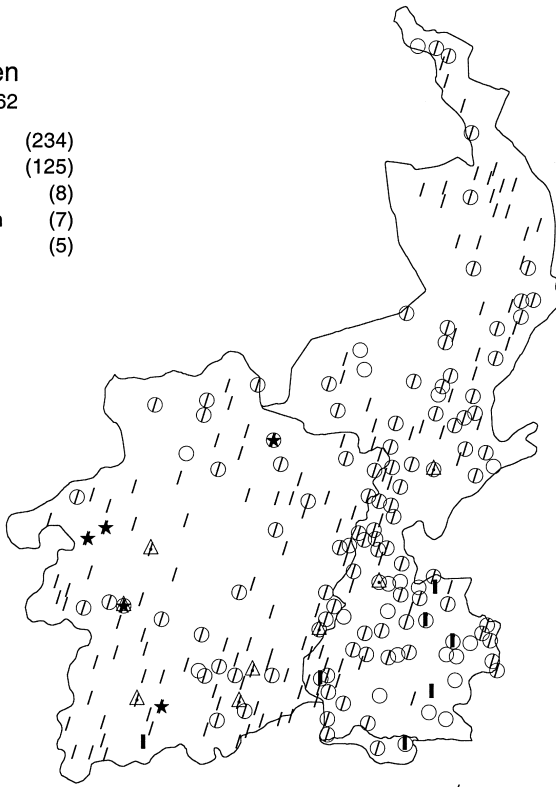
Kaart 61

- / vriezen (192)
- bakken (64)
- ★ vreren (11)

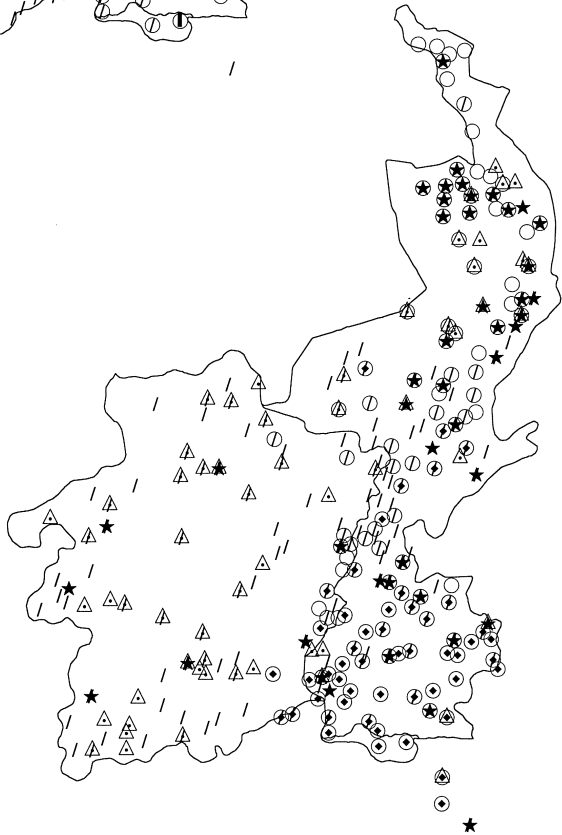
Dooien
Kaart 62

- / dooien (234)
- afgaan (125)
- △ ontlaten (8)
- ▮ ontdooien (7)
- ★ dogen (5)

Rijp, rijm
Kaart 63

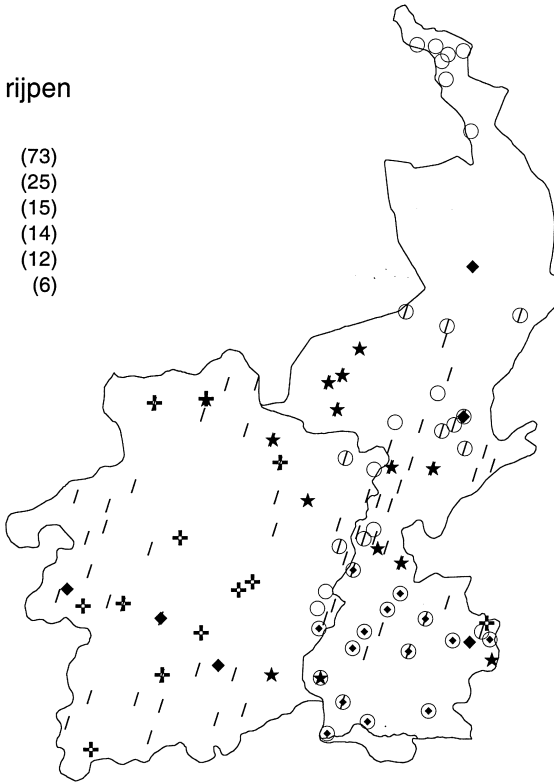
- / rijm (146)
- rouwvorst (73)
- △ ijzel (60)
- ⊙ rouwvorst (59)
- ★ rijp (46)

Rijp vormen, rijpen

Kaart 64

- / rijmen (73)
- rouwvorsten (25)
- ⊙ rouwvrosten (15)
- ★ rouwvriezen (14)
- + ijzelen (12)
- ◆ witvriezen (6)

IJzel, bevroren neerslag

Kaart 65

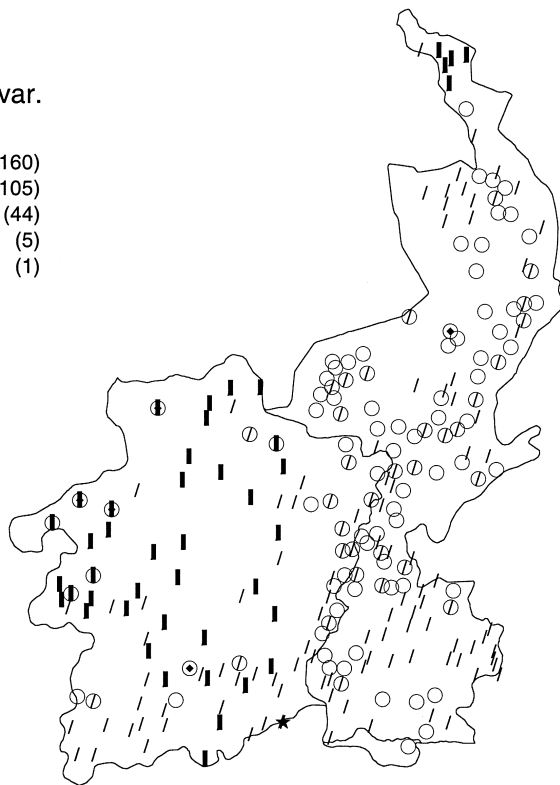
- / ijzel (215)
- ijsregen (23)
- △ rijm (11)
- ★ gladijs (6)

Ijzelen lex.var.

Kaart 66

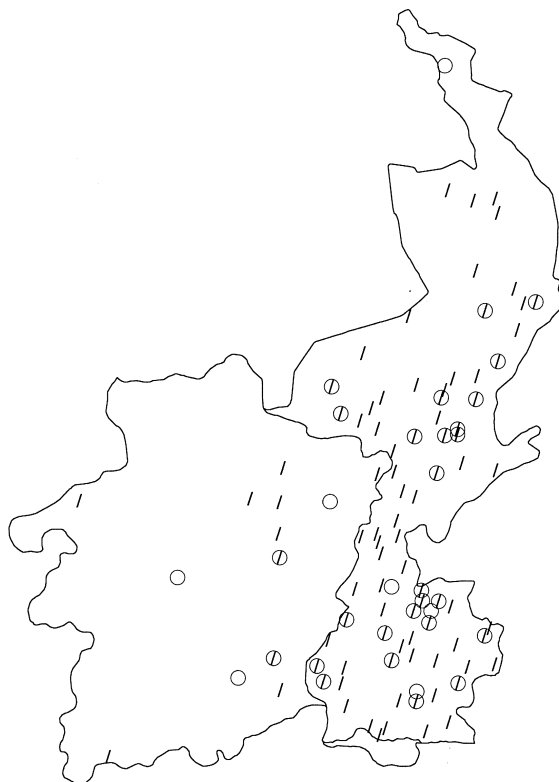
- / ijzelen (160)
- ijszelen (105)
- ▬ hijzelen (44)
- ⊙ hijszelen (5)
- ★ gijzelen (1)

Dragen, gezegd van ijs

Kaart 67

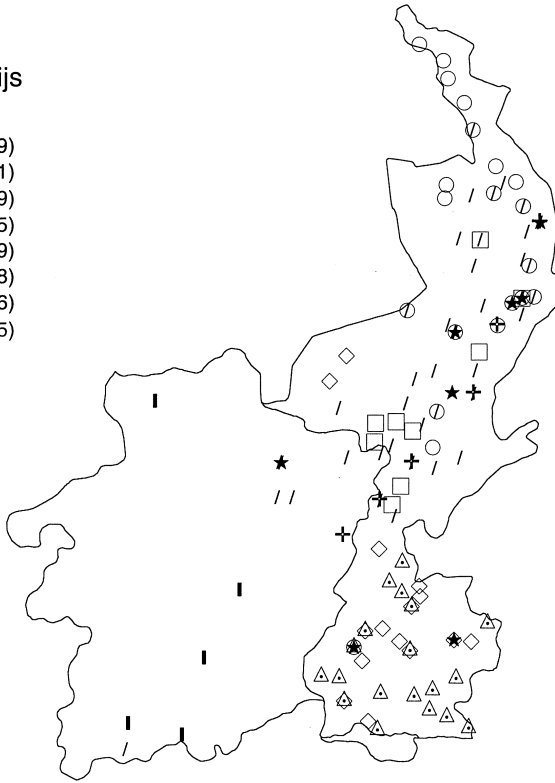
- / dragen (97)
- houden (35)

Wak in het ijs

Kaart 68

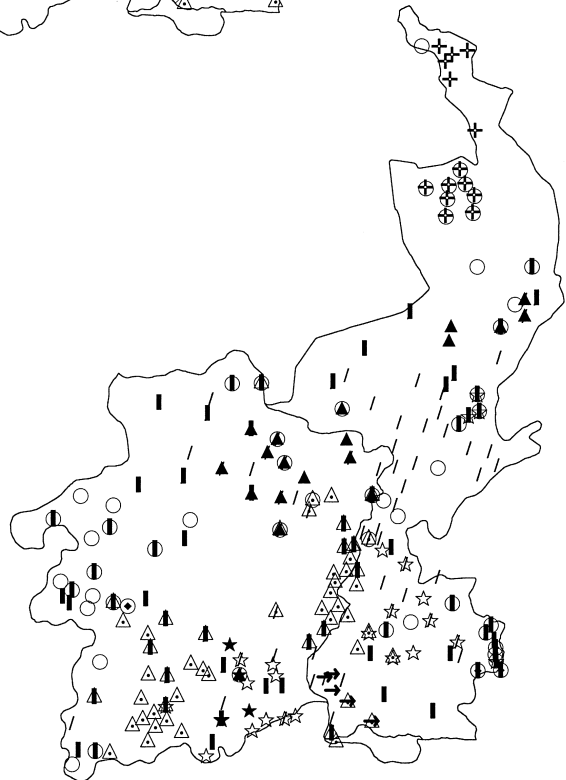
- / gat (39)
- wak (21)
- △ lok (19)
- ◇ gelong (15)
- gloom (9)
- ★ bijt (8)
- + sprong (6)
- || koet (5)

Ijspegel

Kaart 69

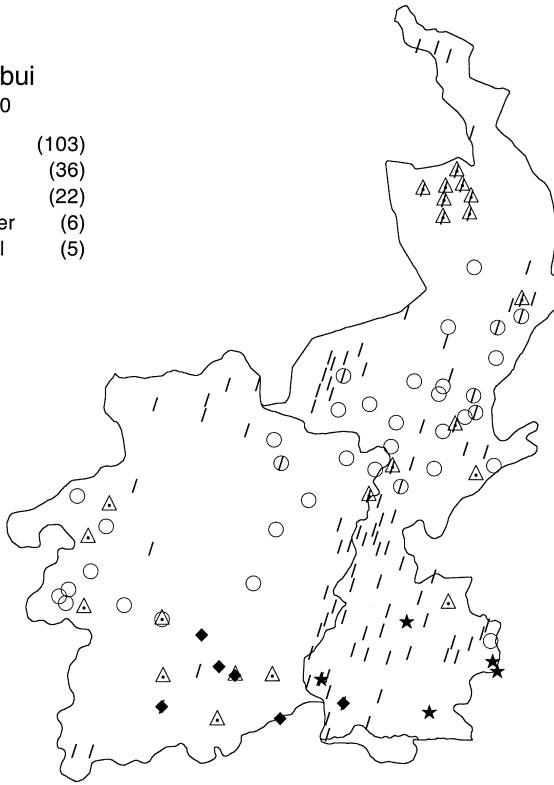
- / ijspegel (76)
- || ijskegel (68)
- △ ijspiel (54)
- ijspin (51)
- ☆ ijskiesel (24)
- ▲ ijspik (19)
- + ijspeem (14)
- ⊙ ijslap (7)
- ijspiezel (5)
- ★ ijskietel (4)

Sneeuwbus

Kaart 70

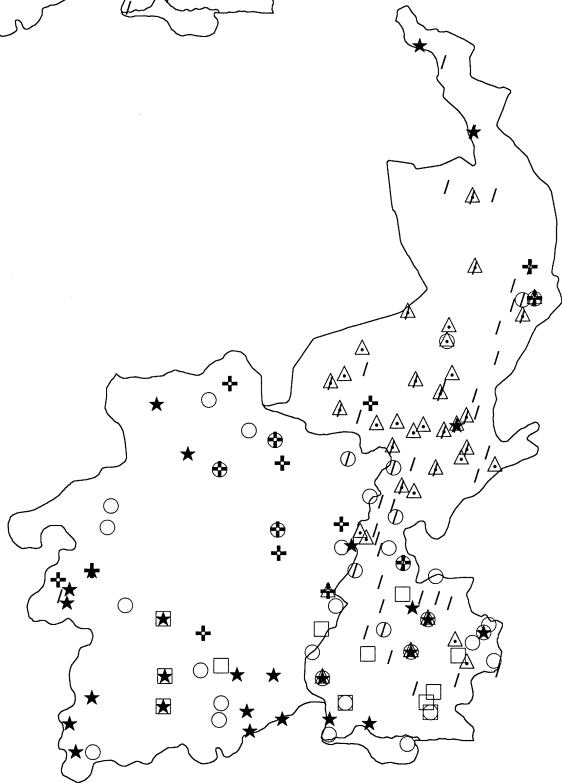
- / sneeuwbus (103)
- sneeuwbus (36)
- △ sneeuwbus (22)
- ◆ sneeuwschoer (6)
- ★ sneeuwschuil (5)

Stuifsnieuw

Kaart 71

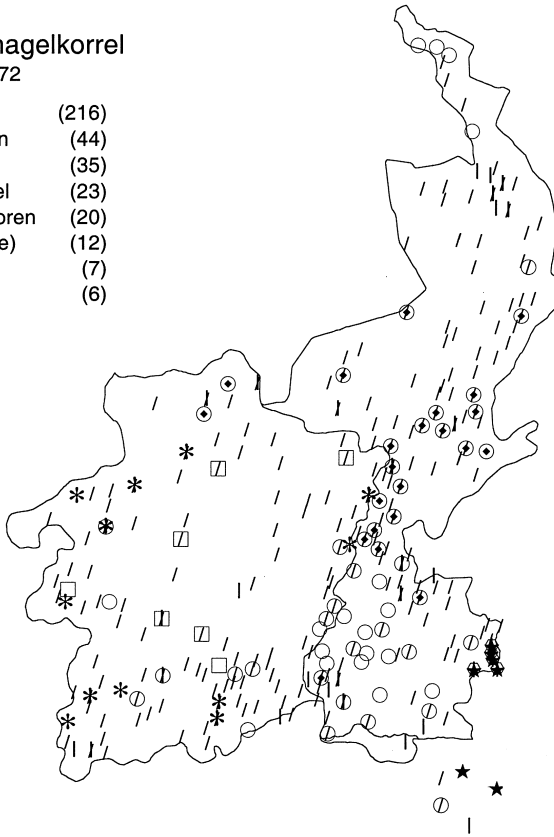
- / stuifsnieuw (57)
- fijne sneeuw (38)
- △ jaagsneeuw (36)
- ★ poedersneeuw (27)
- ⊕ stofsneeuw (15)
- stubsneeuw (12)

Hagelsteen, hagelkorrel

Kaart 72

/ hagelsteen	(216)
○ hagel(s)koren	(44)
hagel	(35)
⊙ hagel(s)korrel	(23)
★ harel, harelkoren	(20)
* hagelbol(letje)	(12)
□ hagelklot	(7)
○ schrot	(6)

Fijne hagel

Kaart 73

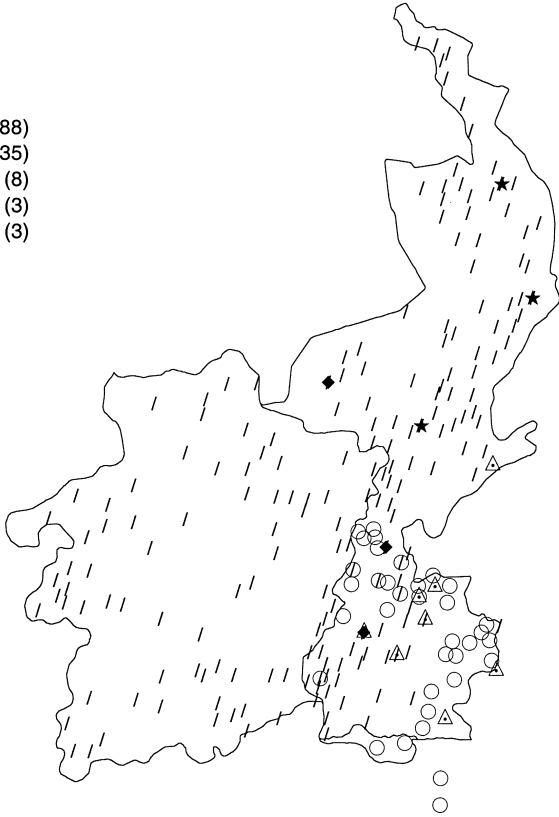
/ hagel, fijne hagel	(96)
○ schrot	(13)
★ stofhagel	(9)

Waaien

Kaart 74

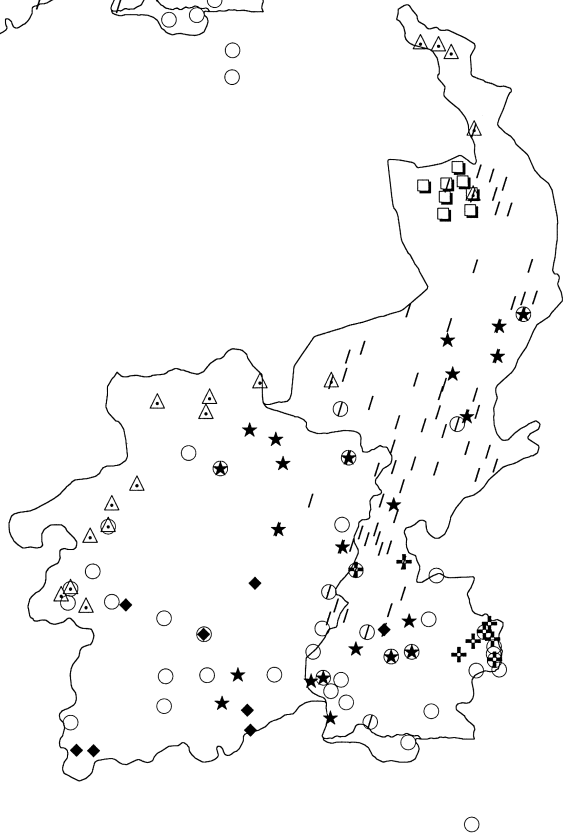
- / waaien (188)
- winden (35)
- △ jagen (8)
- ◆ blazen (3)
- ★ boezen (3)

Hard waaien

Kaart 75

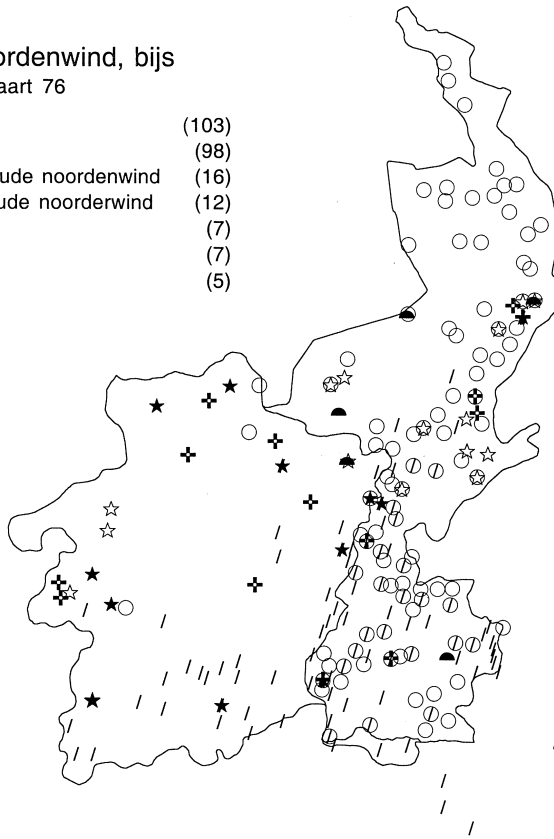
- / boezen (70)
- stormen (43)
- ★ hel waaien (23)
- △ hard waaien (17)
- ◆ fel waaien (8)
- ⊕ hel winden (8)
- houwmouwen (8)

Koude noordenwind, bijs

Kaart 76

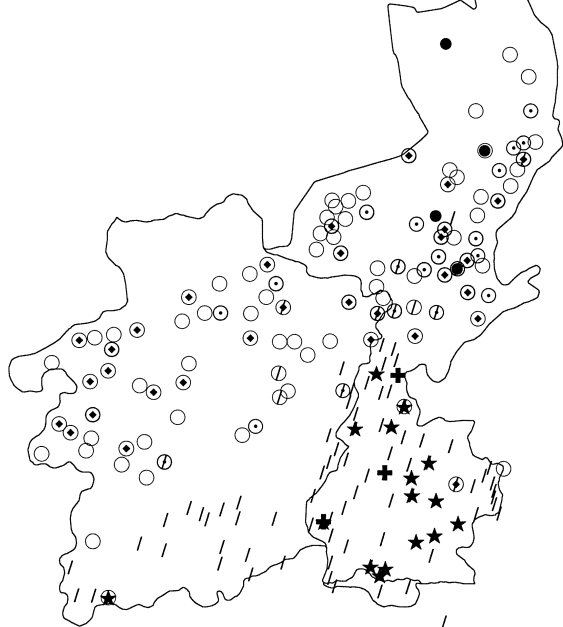
/ bijs, koude bijs	(103)
○ koude wind	(98)
☆ noordenwind, koude noordenwind	(16)
★ noordenwind, koude noordenwind	(12)
□ scherpe wind	(7)
✚ schrale wind	(7)
▲ zure wind	(5)

BIJS semasiologisch

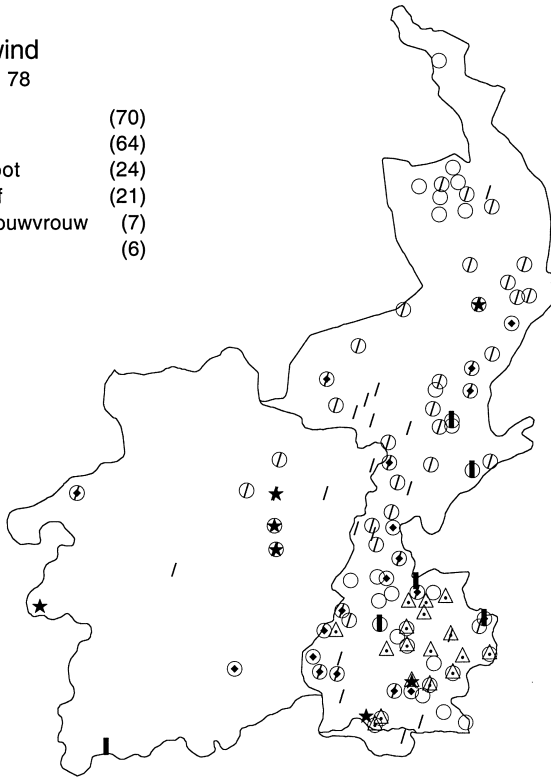
Kaart 77

/ koude noordenwind, bijs	(90)
○ bui, regenbui	(82)
⊙ regenbuitje	(36)
⊙ plensbui, zware bui	(33)
★ guur, kil en schraal weer	(16)
● hagelbui	(4)
✚ storm	(3)

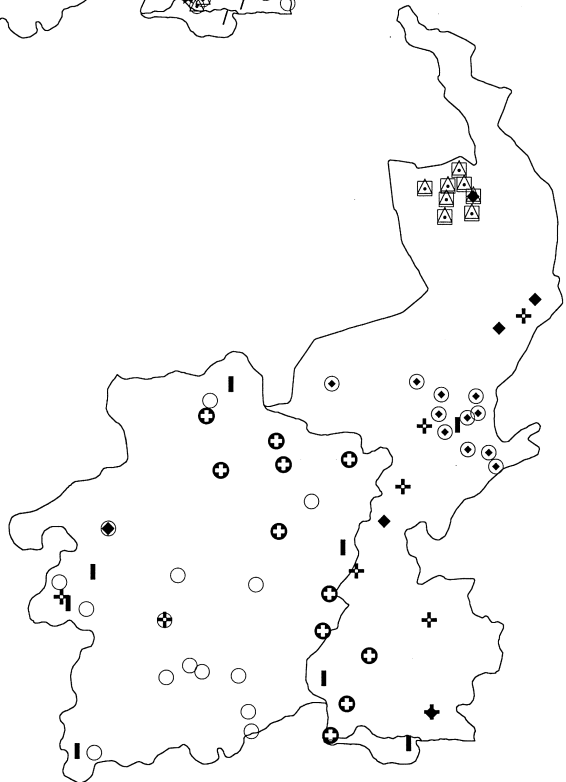
Rukwind
Kaart 78

- / rukwind, ruk (70)
- windstoot (64)
- ⊙ stootwind, stoot (24)
- △ stuifwind, stuif (21)
- ★ houwmouw, houwvrouw (7)
- ▮ trekwind (6)

Windhoos
Kaart 79

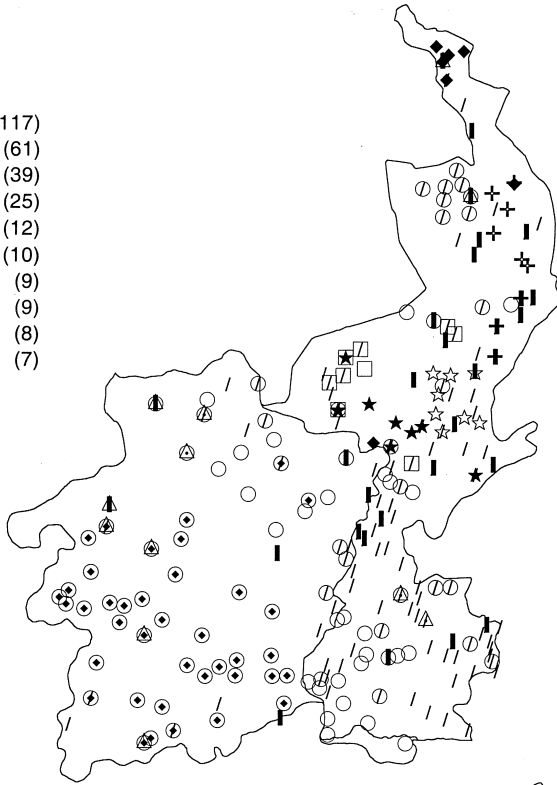
- houwvrouw(tje) (16)
- ⊙ hooi(s)manneltje (11)
- ⊕ houwmouw(tje) (11)
- ⊕ wervelwind(je) (8)
- ▮ windje (8)
- wandschoer (8)
- △ windwervel (8)
- ◆ windhoos(je) (6)

Wervelwind

Kaart 80

/ wervelwind	(117)
○ houwmouw	(61)
⊙ houwvrouw	(39)
windhoos	(25)
△ draaiwind	(12)
☆ hooi(s)mannelje	(10)
□ remouw	(9)
+ windbroes	(9)
★ mouwmannelje	(8)
◆ heks	(7)

Bulderen van de storm

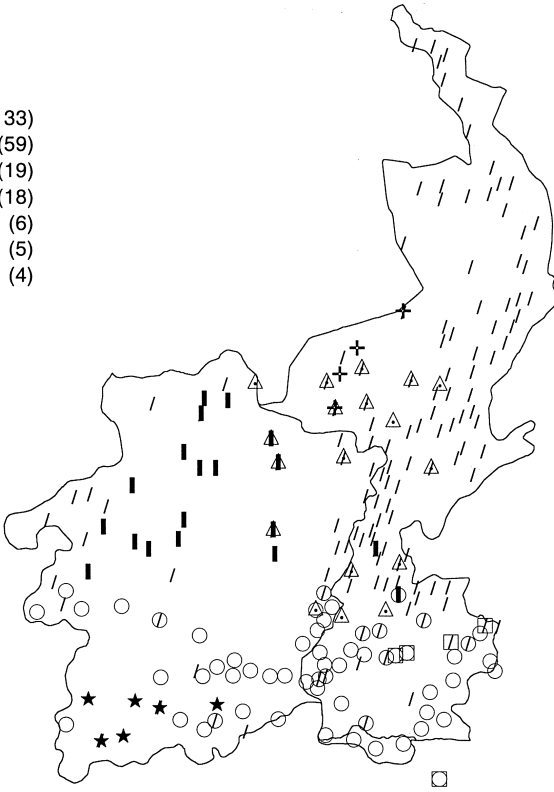
Kaart 81

/ bulderen	(57)
○ boezen	(8)
△ brullen	(6)
□ stormen	(6)
★ donderen	(4)

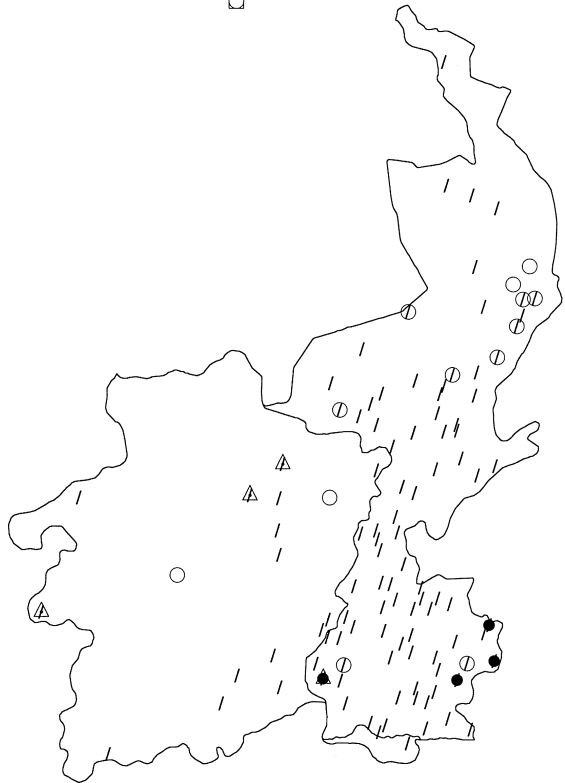
Stuiven
Kaart 82

- / stuiven (133)
- stubben (59)
- ▮ stoffen (19)
- △ mouwen (18)
- ★ stuppen (6)
- mullen (5)
- + poffen (4)

Tocht, zuiging van lucht
Kaart 83

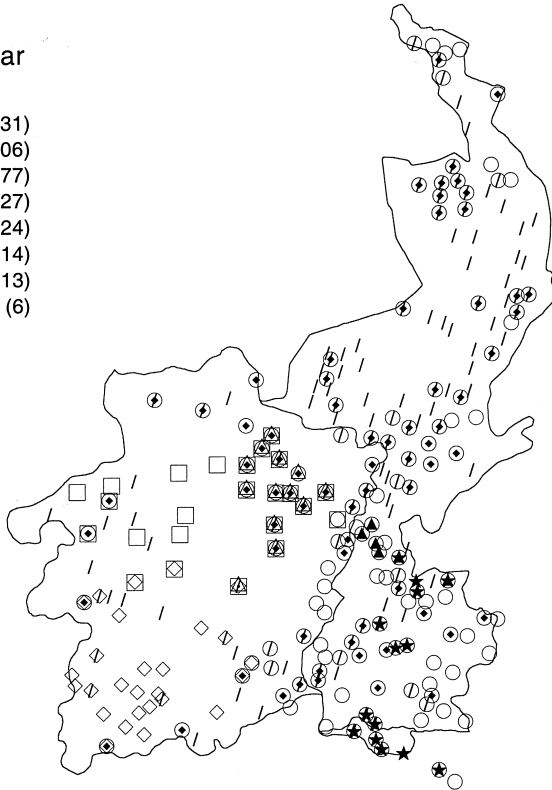
- / trek, het trekt (124)
- tocht, het tocht (14)
- tog (5)
- △ scheut (4)

Lente, voorjaar

Kaart 84

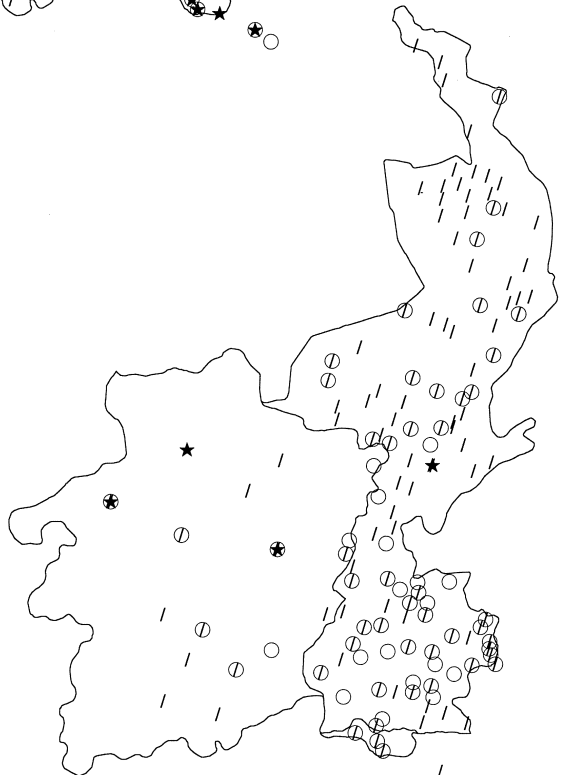
- / lente (131)
- vroegjaar (106)
- ⊙ voorjaar (77)
- ◇ opgang (27)
- voortijd (24)
- ★ uithoud (14)
- △ uitersgang (13)
- ▲ uitergaans (6)

Herfst, najaar

Kaart 85

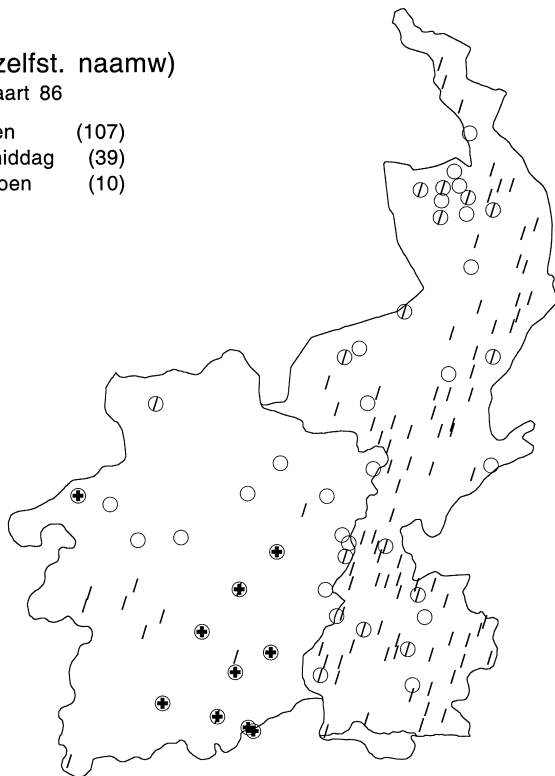
- / herfst (121)
- najaar (69)
- ★ bamistijd (4)

Ochtend (zelfst. naamw)

Kaart 86

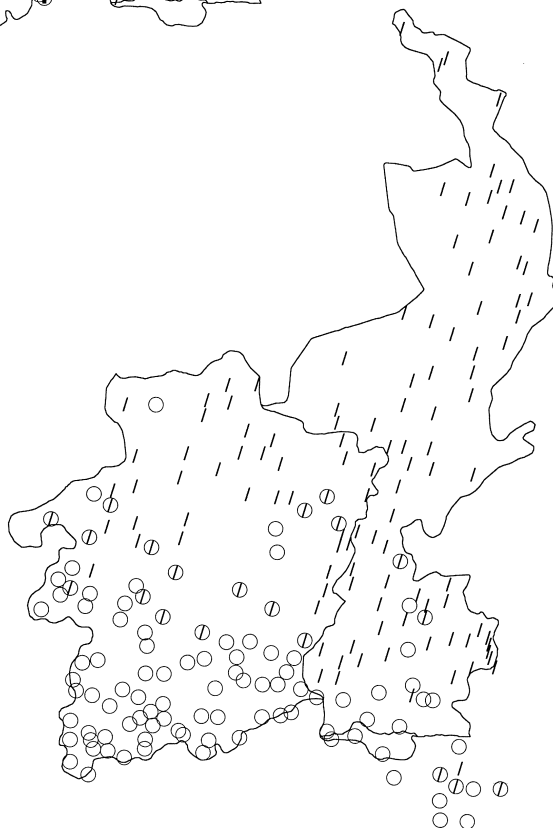
- / morgen (107)
- voormiddag (39)
- ⊕ voornoen (10)

Middag (zelfst. naamw.)

Kaart 87

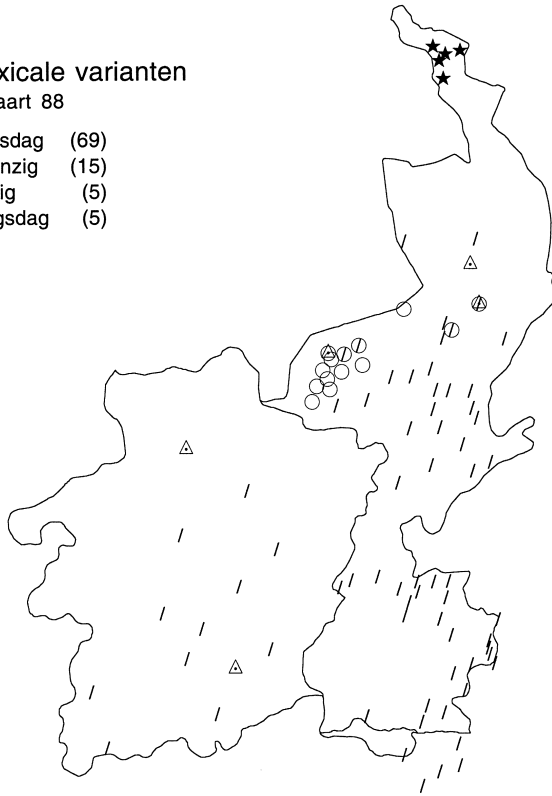
- / middag (135)
- noen (107)

Dinsdag, lexicale varianten

Kaart 88

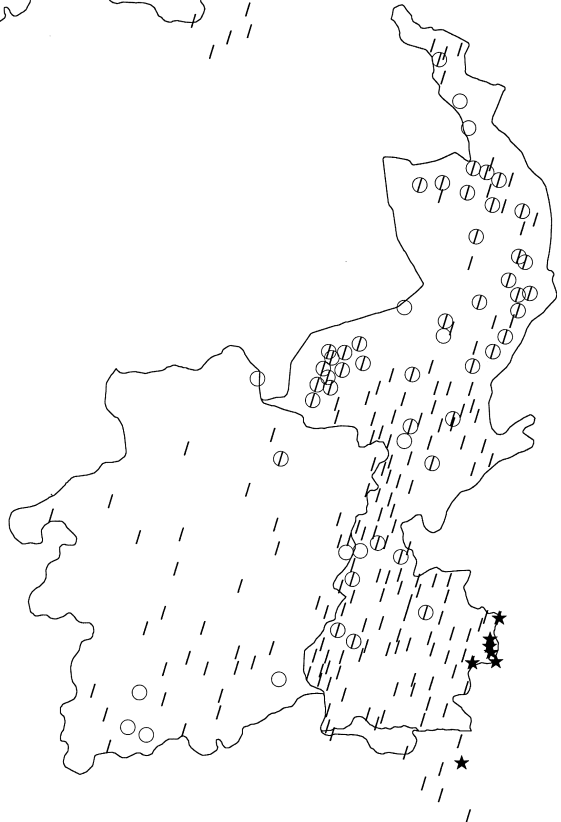
- / deesdag (69)
- deenzig (15)
- △ dezig (5)
- ★ dingsdag (5)

Woensdag

Kaart 89

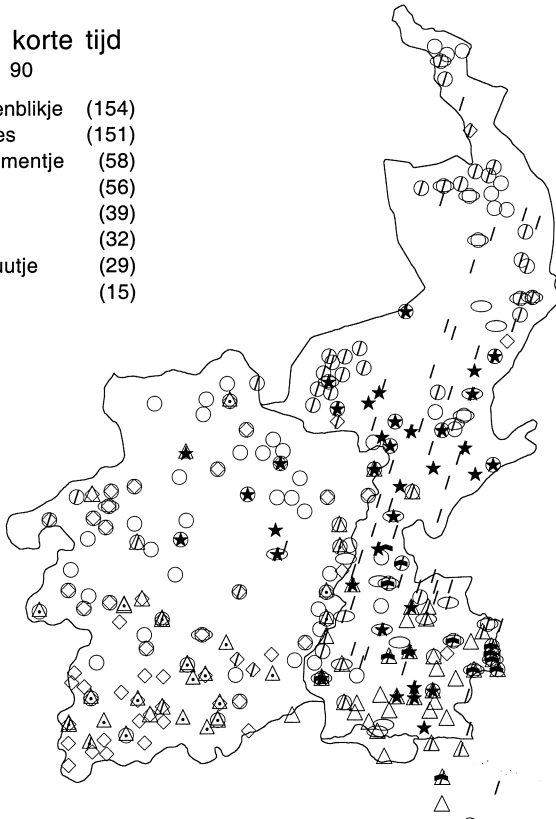
- / goensdag (208)
- woensdag (56)
- ★ mittwoch (du.) (8)

Ogenblikje, korte tijd

Kaart 90

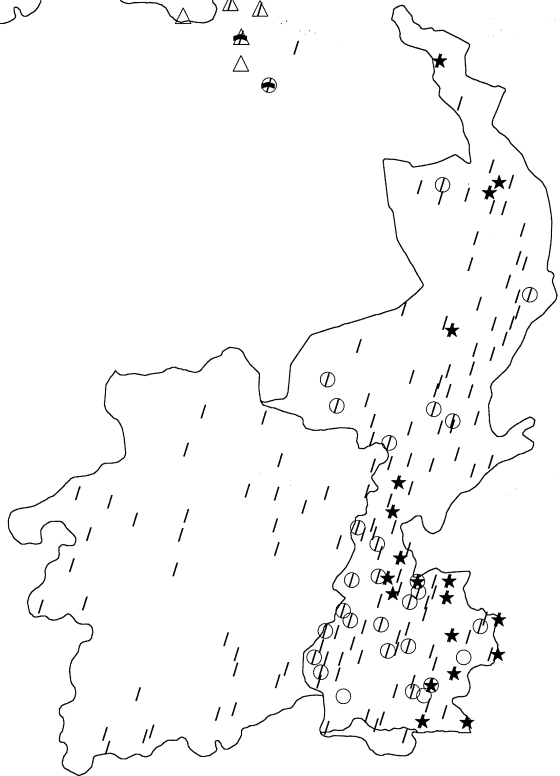
- / ogenblik, ogenblikje (154)
- even, eventjes (151)
- △ moment, momentje (58)
- ◇ beetje (56)
- ★ poos, poosje (39)
- tijd, tijdje (32)
- △ minuut, minuutje (29)
- ↪ amelang (15)

Landstreek

Kaart 91

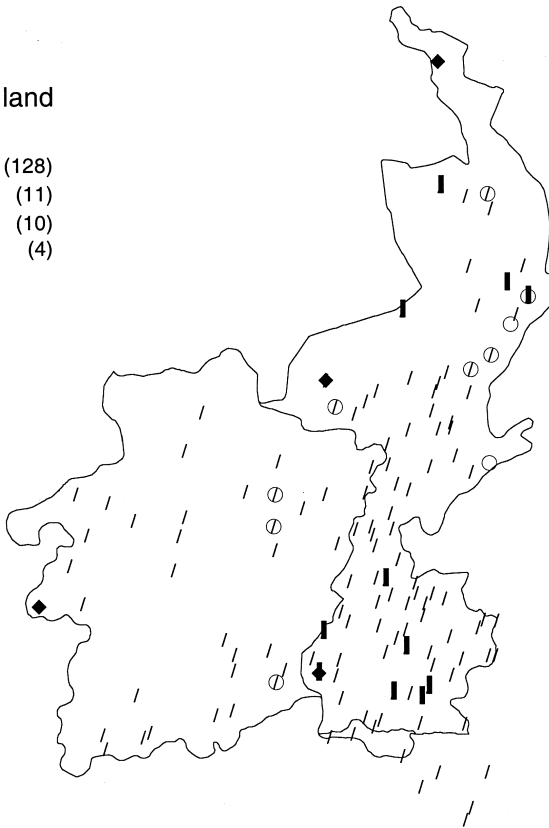
- / streek, landstreek (165)
- contrei (28)
- ★ gegend (du.) (19)

Veld, open land

Kaart 92

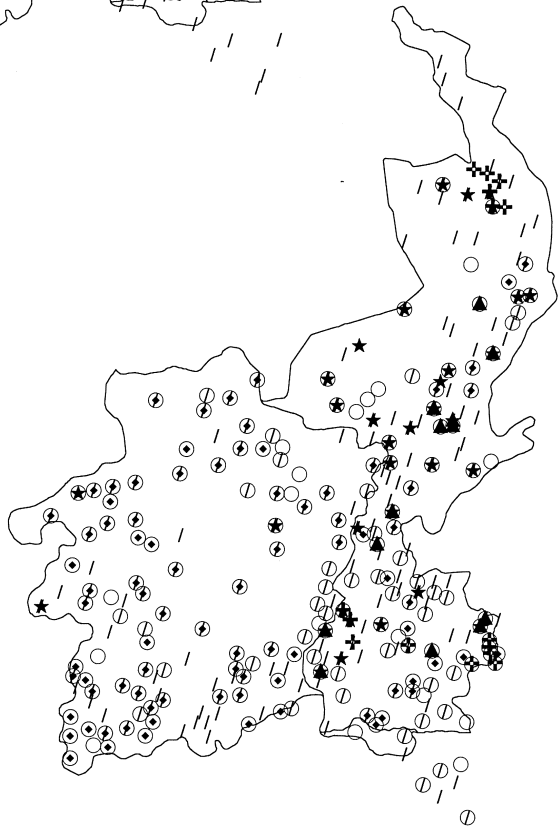
/ veld	(128)
▬ open veld	(11)
○ land	(10)
◆ akker	(4)

Heuvel, kleine hoogte

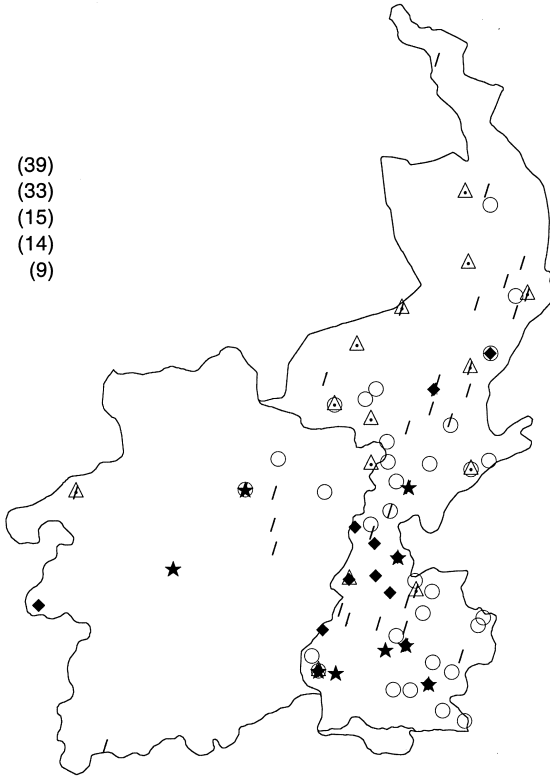
Kaart 93

/ hoogte	(215)
○ heuvel(tje)	(138)
⊙ berg(je)	(120)
★ bult	(34)
⊕ hippel	(16)
▲ verhoging	(13)

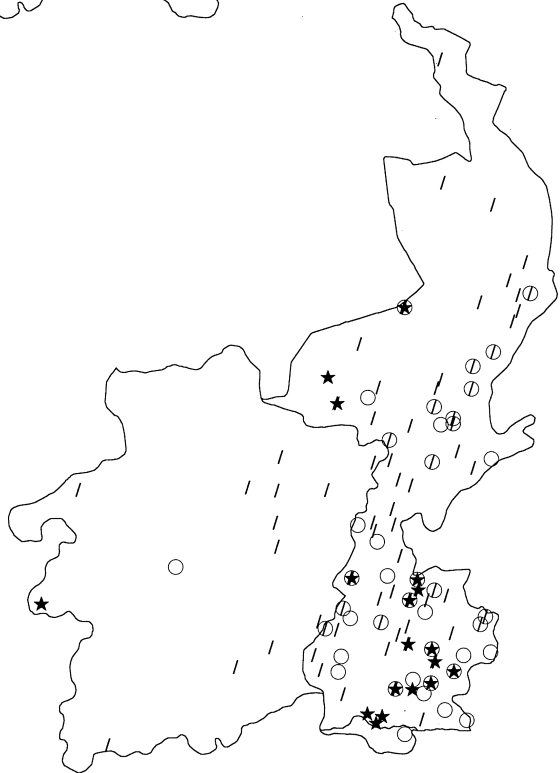
Duin
Kaart 94

- / (zand)berg (39)
- (zand)heuvel (33)
- △ (zand)bult (15)
- ◆ (zand)hoop (14)
- ★ duin (9)

Bergtop
Kaart 95

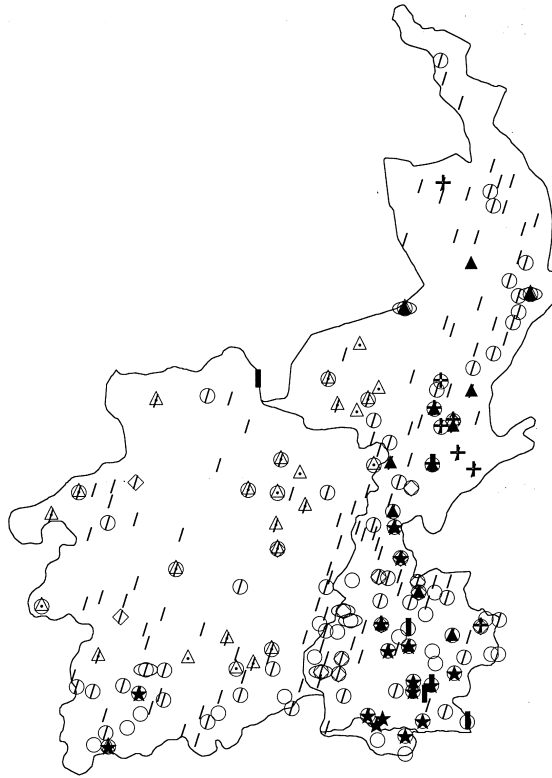
- / top (73)
- spits (41)
- ★ kop (18)

Dal, vallei

Kaart 96

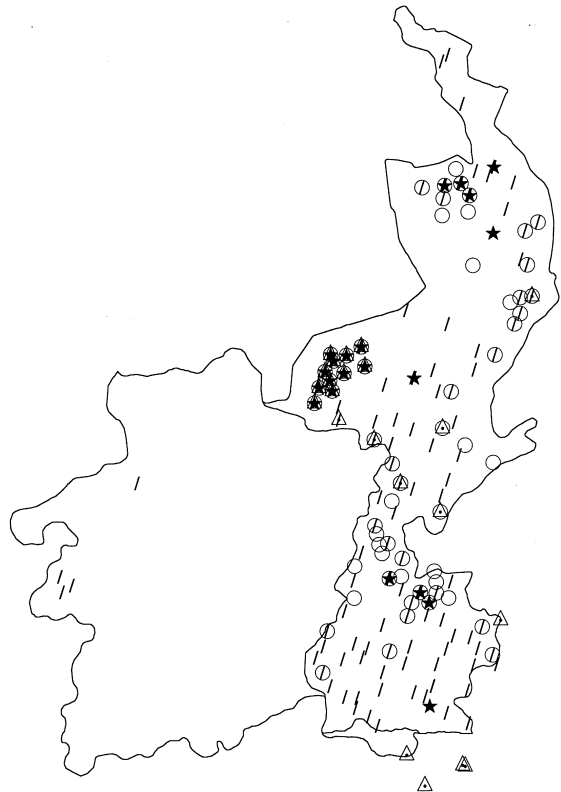
- / laagte (179)
- dal (110)
- △ zonk (29)
- ◇ diepte (16)
- ★ slond (15)
- ▲ zomp (14)
- + slenk (10)
- ▬ laag (7)
- vallei (6)

Broekland, moeras

Kaart 97

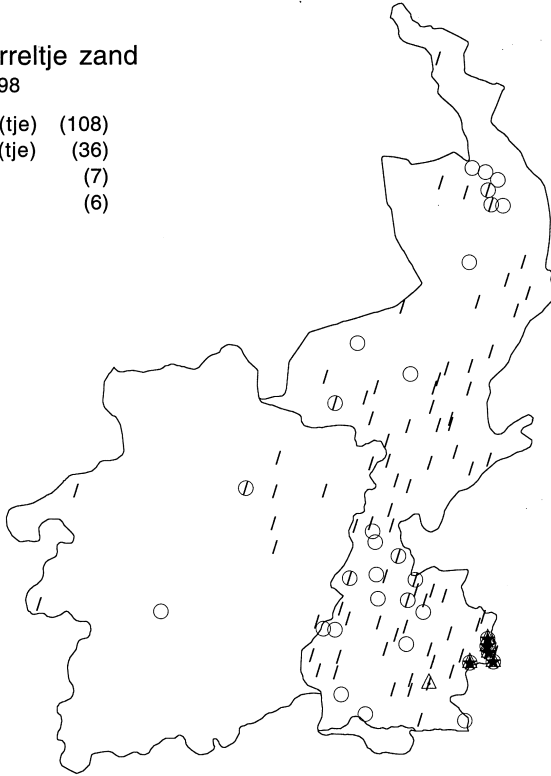
- / moeras (108)
- zomp (62)
- △ broek (23)
- ★ moer (22)

Zandkorrel, korreltje zand

Kaart 98

- / (zand)korrel(tje) (108)
- (zand)koren(tje) (36)
- △ kijt (7)
- ★ kern (6)

Stuifzand

Kaart 99

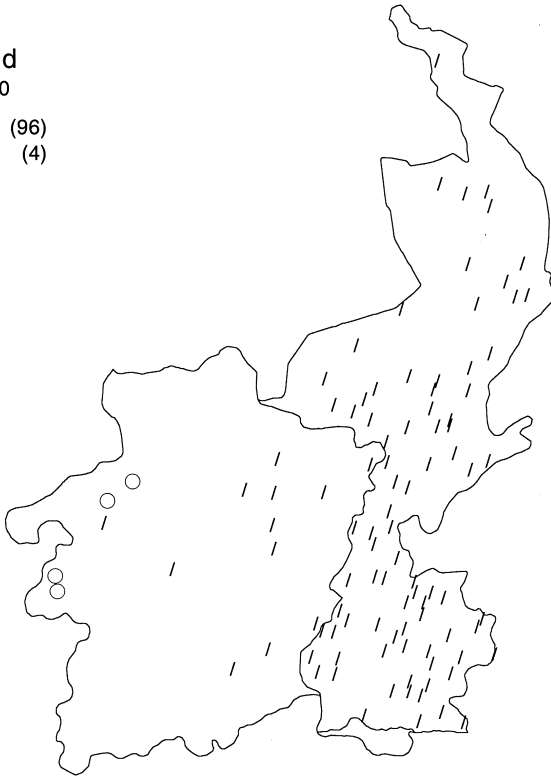
- / stuifzand (68)
- stub (15)
- △ fijn zand (10)
- ◆ vliegzand (6)
- ☆ foemelzand (4)

Drijfzand

Kaart 100

- / drijfzand (96)
- loopzand (4)

Stof, zand

Kaart 101

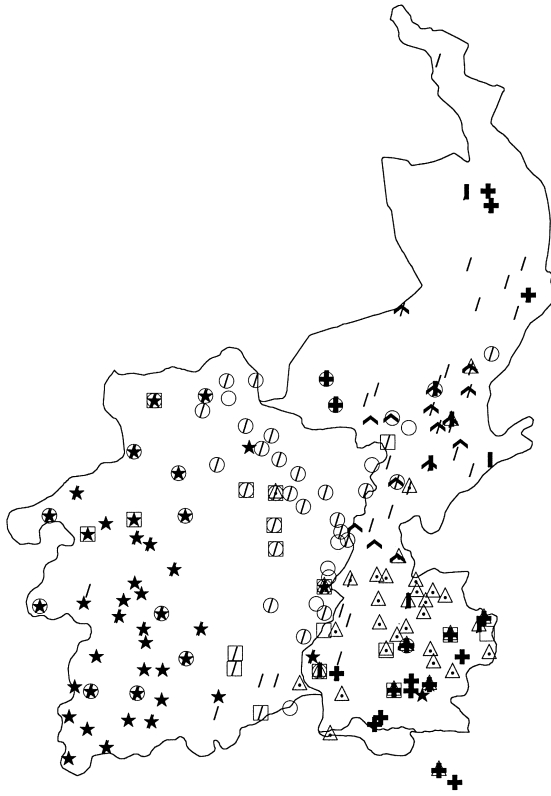
- / stof (86)
- stub (24)
- △ muf (14)
- ★ mul (5)

Modder, slijk

Kaart 102

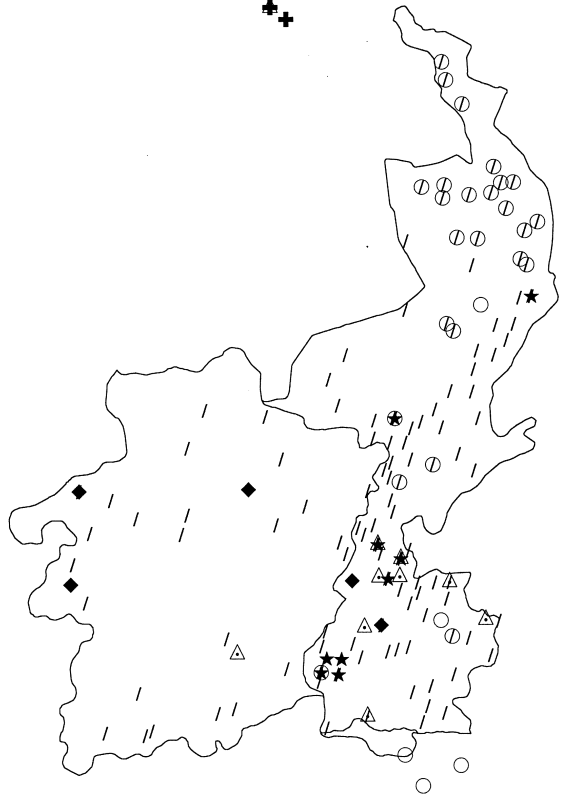
- / modder (91)
- slijk (51)
- ★ moos (43)
- △ prats (37)
- drek (18)
- + moer (18)
- ^ todder (16)
- ┆ drab (10)

Aarde, grond

Kaart 103

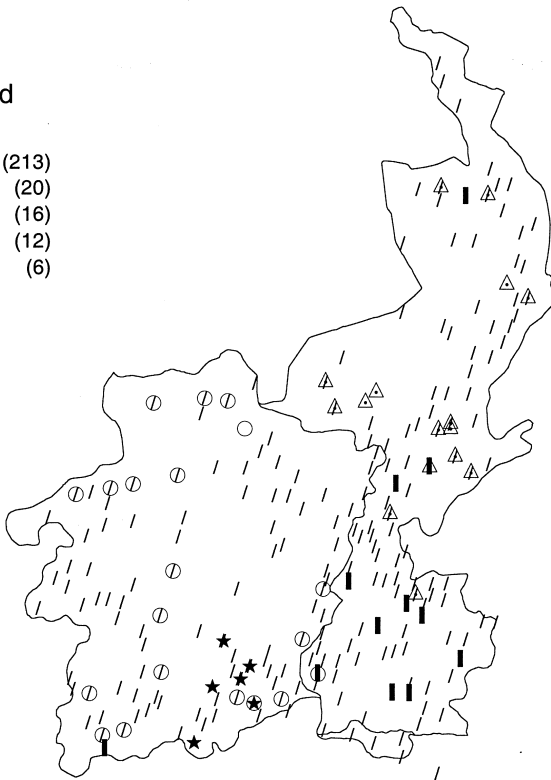
- / aarde (120)
- zand (30)
- △ drek (9)
- ★ grond (9)
- ◆ giet (5)

Laag grond

Kaart 104

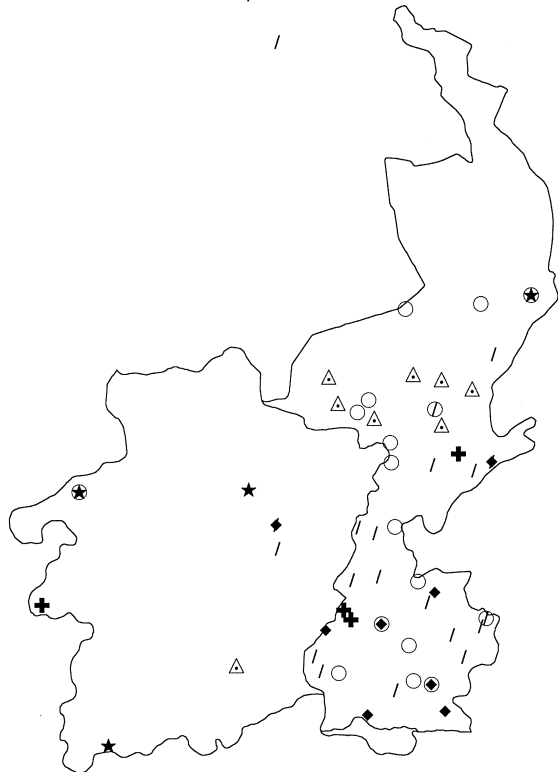
/ laag	(213)
○ couche (fr.)	(20)
△ bank	(16)
▬ laag grond	(12)
★ laaf	(6)

Sluiten (van grond)

Kaart 105

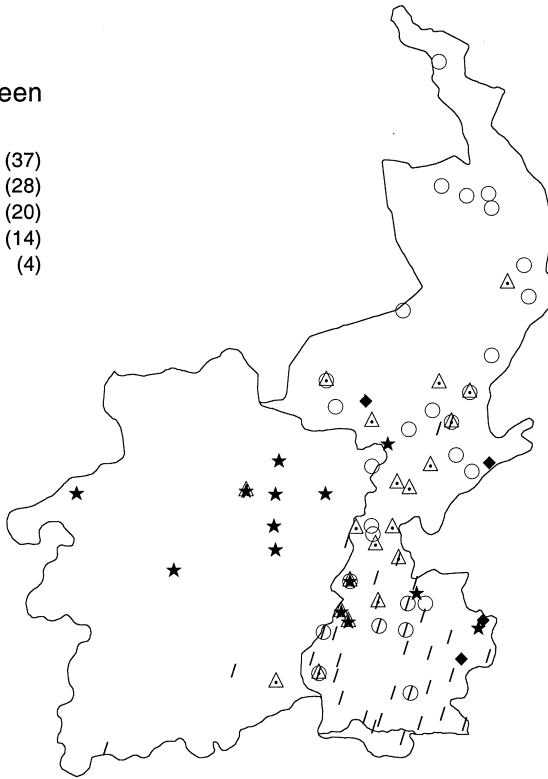
/ hel worden	(19)
○ sluiten	(17)
△ toe slaan	(8)
◆ uitdrogen	(8)
★ hard worden	(4)
⊕ kluiten	(4)

Arduin, hardsteen

Kaart 106

- / blauwe steen (37)
- hardsteen (28)
- △ naamse steen (20)
- ★ arduin (14)
- ◆ kalksteen (4)

Kiezels, kiezelsteen

Kaart 107

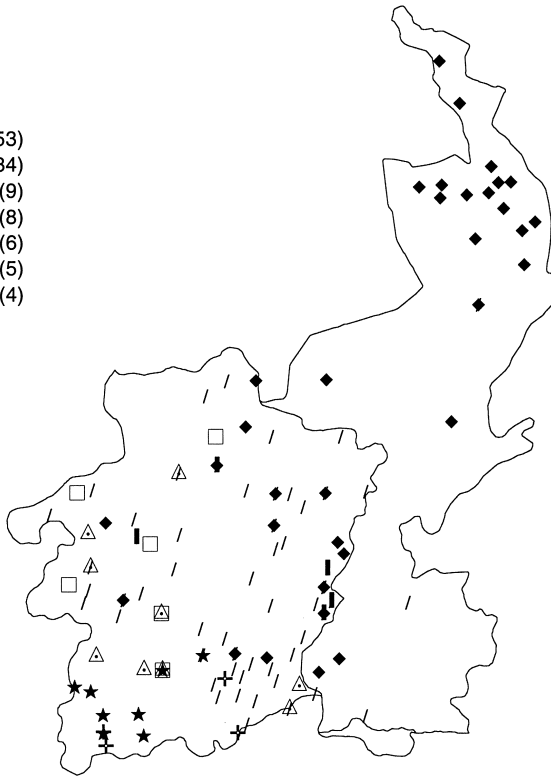
- / kiezel (104)
- kies (6)
- ◆ grind (5)
- ★ kriezel (4)

Grind

Kaart 108

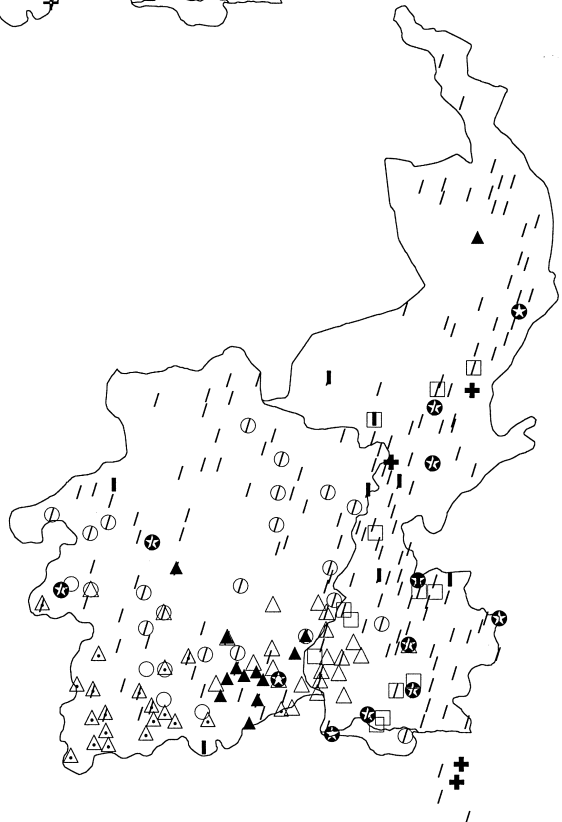
- / kiezel (53)
- ◆ grind (34)
- △ asse (9)
- ★ kriezel (8)
- steengruis (6)
- ┆ fijne kiezel (5)
- + gravie (4)

Marmer

Kaart 109

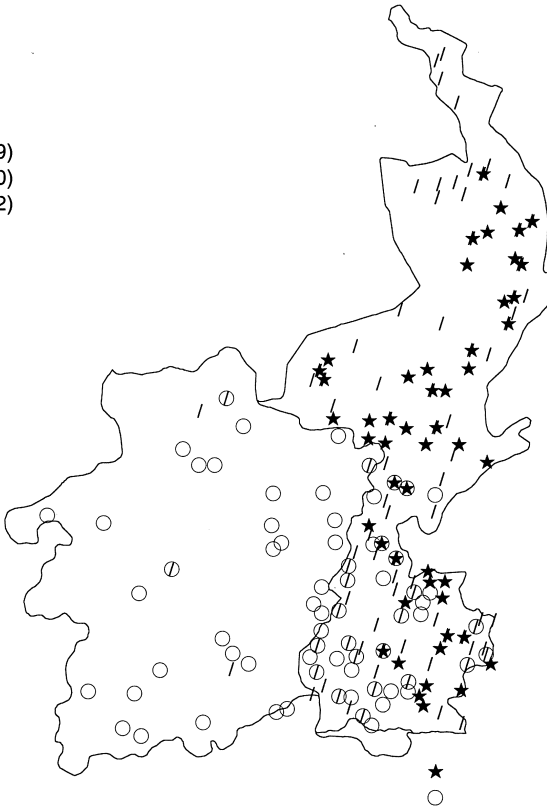
- / marmer (188)
- marber (28)
- △ malber (24)
- △ malver (20)
- ▲ malmer (13)
- mergel (13)
- ⊗ marbel (12)
- ┆ marmel (9)
- + marmor (4)

Zwavel

Kaart 110

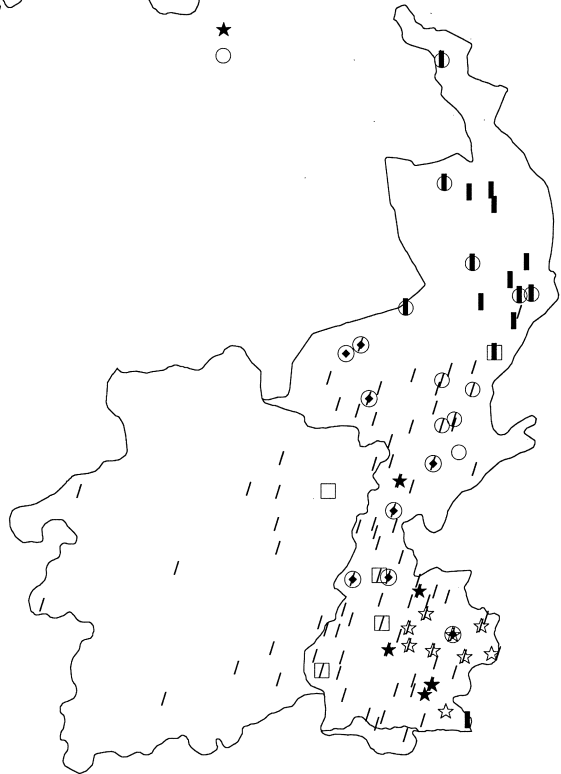
- / zwavel (89)
- solfer (70)
- ★ zwagel (52)

Petroleum

Kaart 111

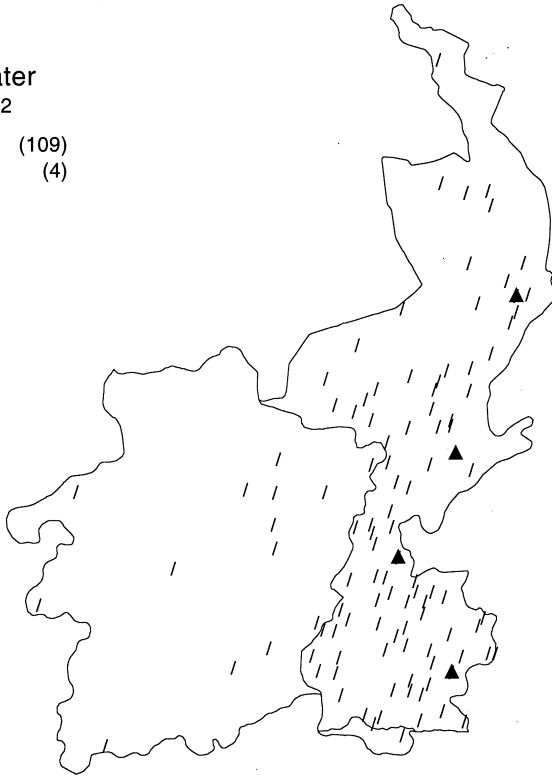
- / pétrole (91)
- ▬ petroleum (15)
- stinkolie (11)
- ☆ steenolig (10)
- ⊙ stinkerd (8)
- olie (5)
- ★ steenolie (5)

Grondwater

Kaart 112

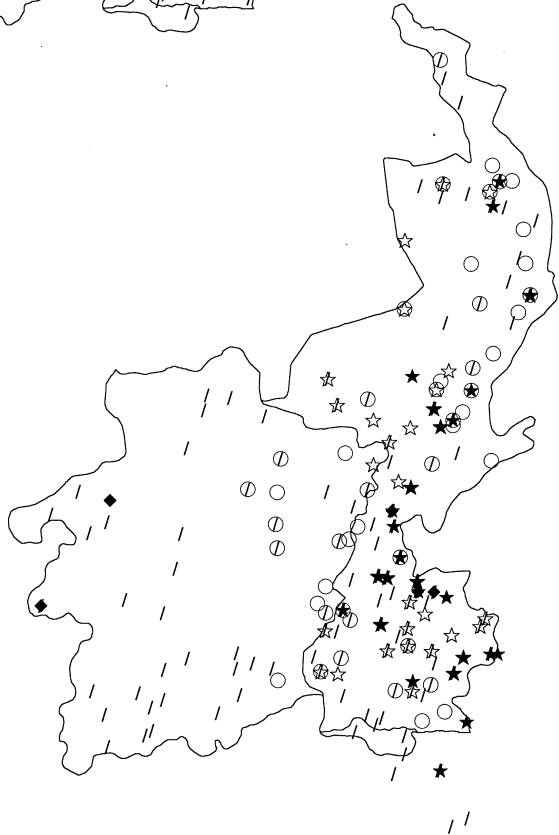
- / grondwater (109)
- ▲ kwelwater (4)

Bron

Kaart 113

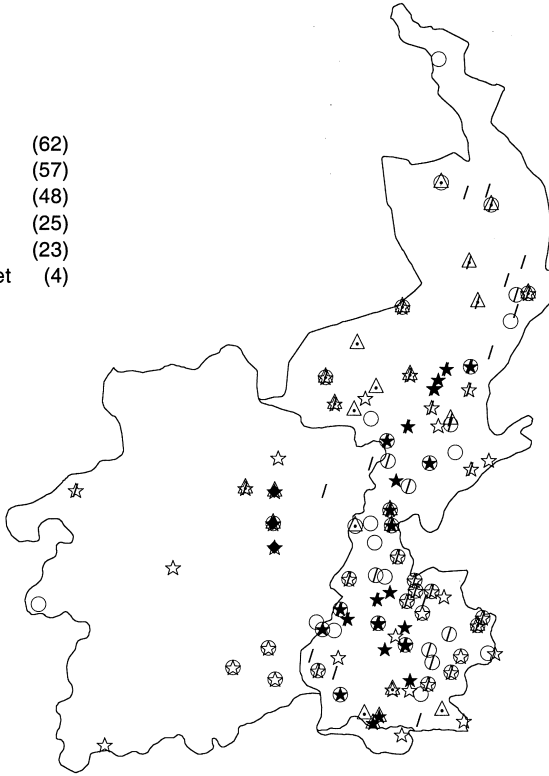
- / bron (116)
- sprong (48)
- ☆ wel (37)
- ★ kwel (26)
- ◆ ader (5)

Vijver

Kaart 114

- / vijver(tje) (62)
- poel(tje) (57)
- ☆ wijer(tje) (48)
- △ kuil(tje) (25)
- ★ wijert (23)
- ◆ koet, waterkoet (4)

Kreek, stilstand water

Kaart 115

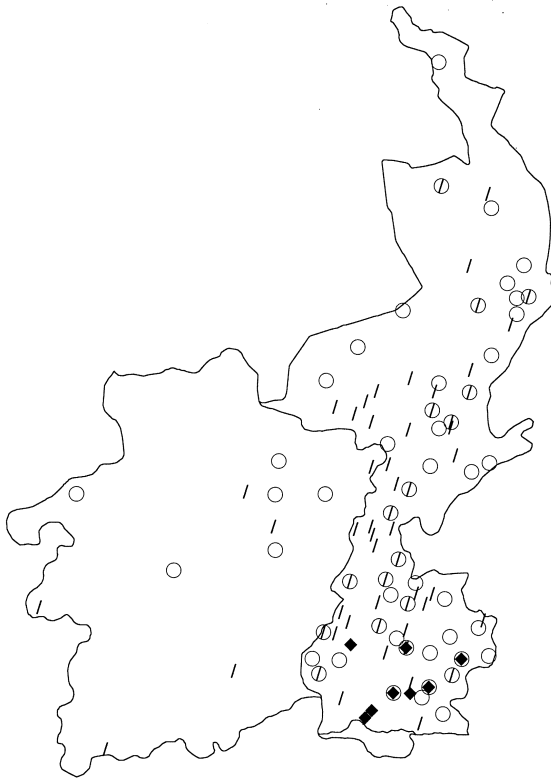
- / kreek (13)
- poel (10)
- △ kuil (5)

Draaikolk

Kaart 116

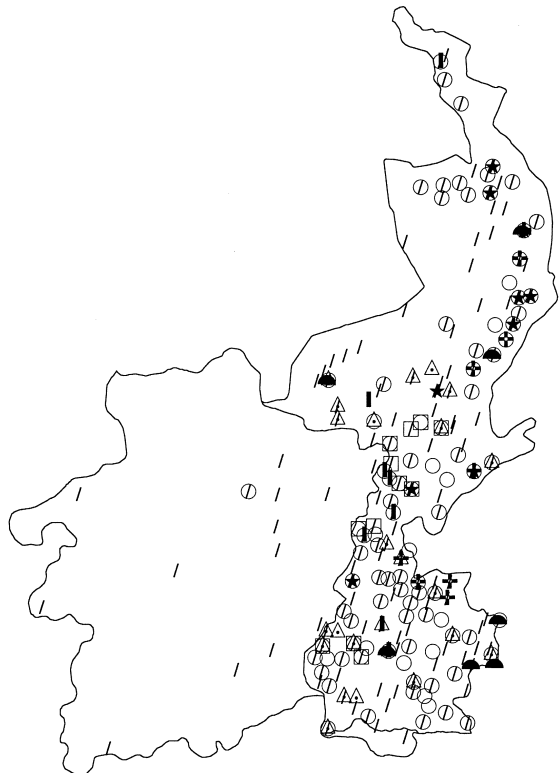
- / kolk (58)
- draaikolk (54)
- ◆ konkel (8)

Oever

Kaart 117

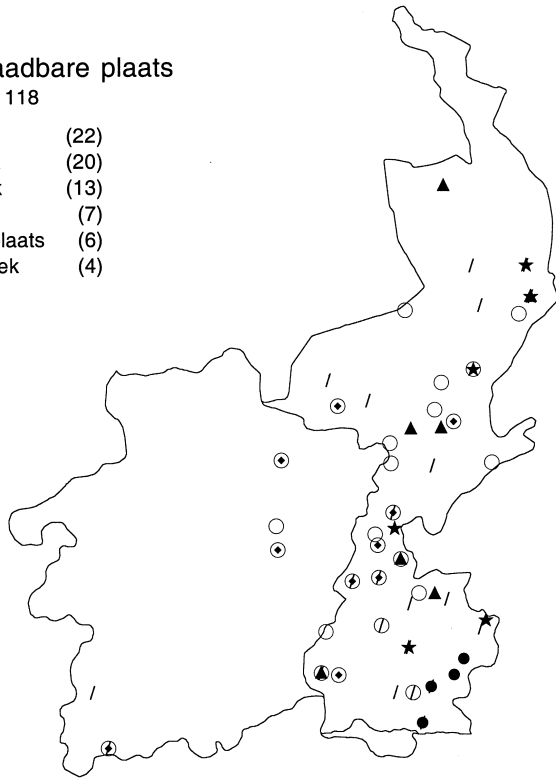
- / kant, waterkant (179)
- oever (96)
- △ boord, bekenboord (26)
- schoor (12)
- ★ wal, maaswal (11)
- + klif (9)
- ┆ talud (8)
- ▲ rand (7)

Voorde, doorwaadbare plaats

Kaart 118

- / voorde (22)
- oversteek (20)
- ⊙ doorsteek (13)
- ▲ waad (7)
- ★ ondiepe plaats (6)
- durch-steek (4)

Krib in de rivier

Kaart 119

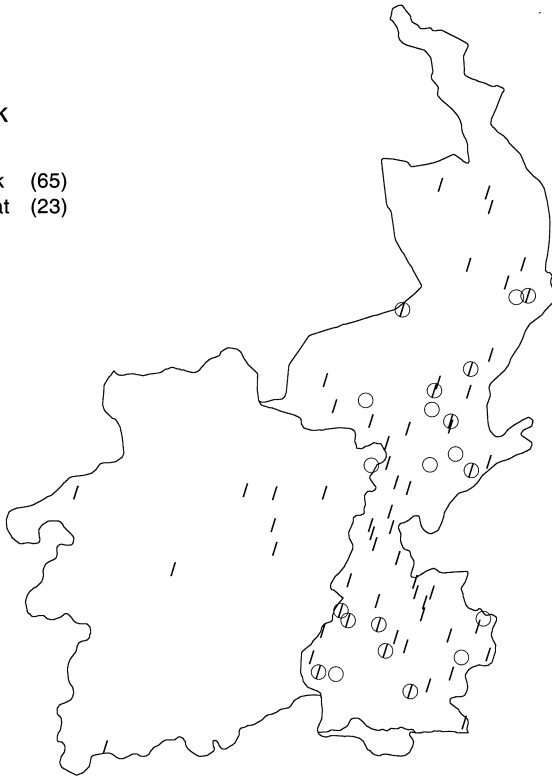
- / krib (33)
- bat (13)
- △ dam (8)
- ★ dijk (5)

Zandbank

Kaart 120

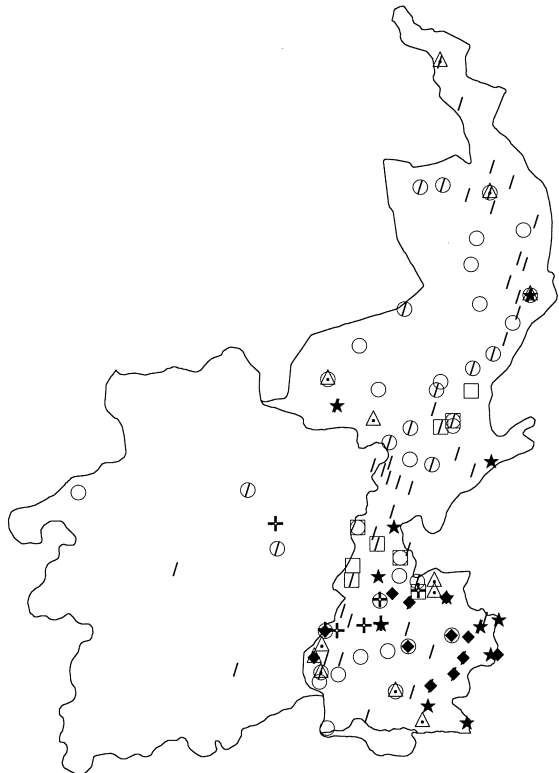
- / bank, zandbank (65)
 ○ plaat, zandplaat (23)

Slib, rivierbodem

Kaart 121

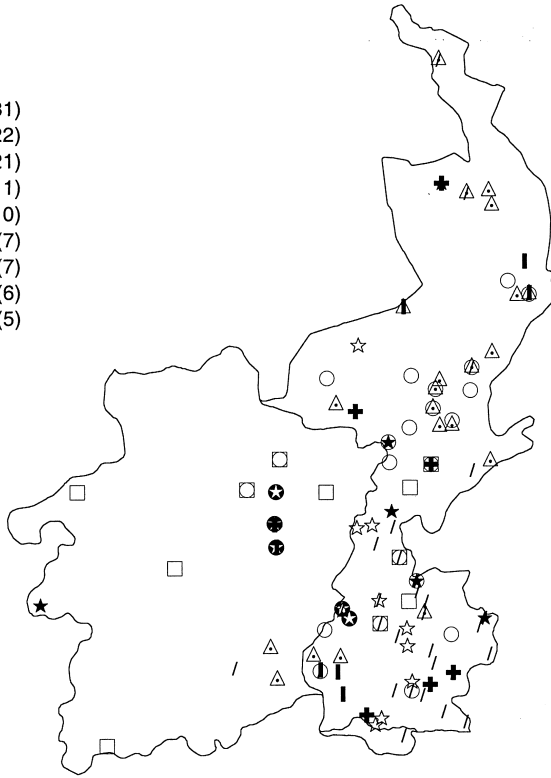
- / slib (61)
 ○ slijk (41)
 △ modder (12)
 ◆ prats (12)
 ★ slam (12)
 □ todder (9)
 + sladder (7)

Vuil water

Kaart 122

- / vies water (31)
- vuil water (22)
- △ smerig water (21)
- mooswater (11)
- ☆ nut water (10)
- ⊕ gemoerd water (7)
- ┆ gietwater (7)
- ★ brak water (6)
- ⊗ luter (5)

Golf

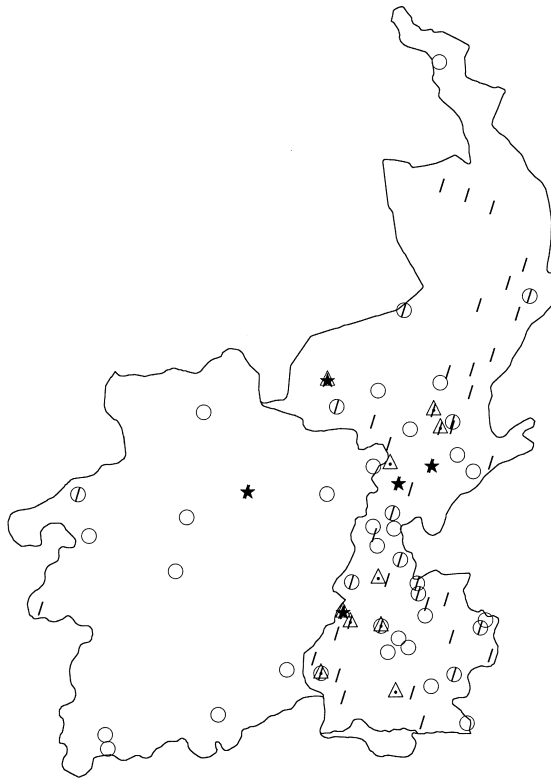
Kaart 123

- / golf(je) (77)
- baar (8)
- ★ wel (3)

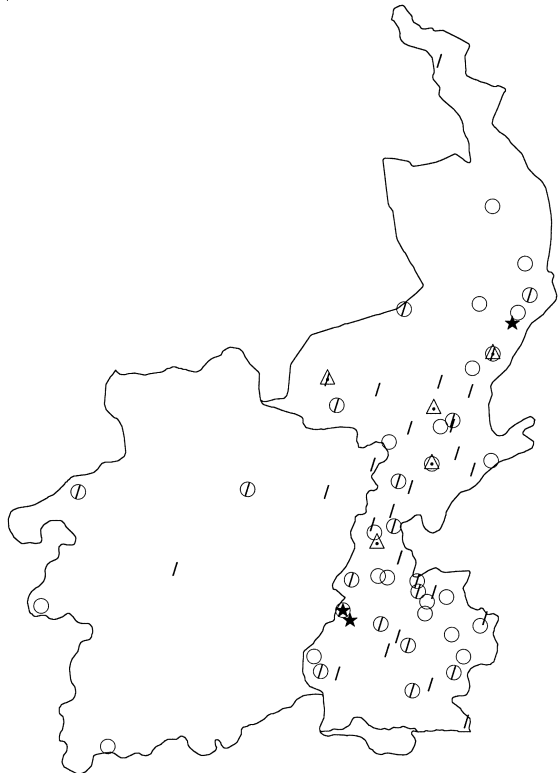
Vloed, hoogtij
Kaart 124

- / hoogwater (50)
- vloed (40)
- △ wassen (10)
- ★ hoogtij (5)

Eb, laagtij
Kaart 125

- / eb (40)
- laag water (39)
- △ zakken (5)
- ★ val (3)

Plaats, ruimte

Kaart 126

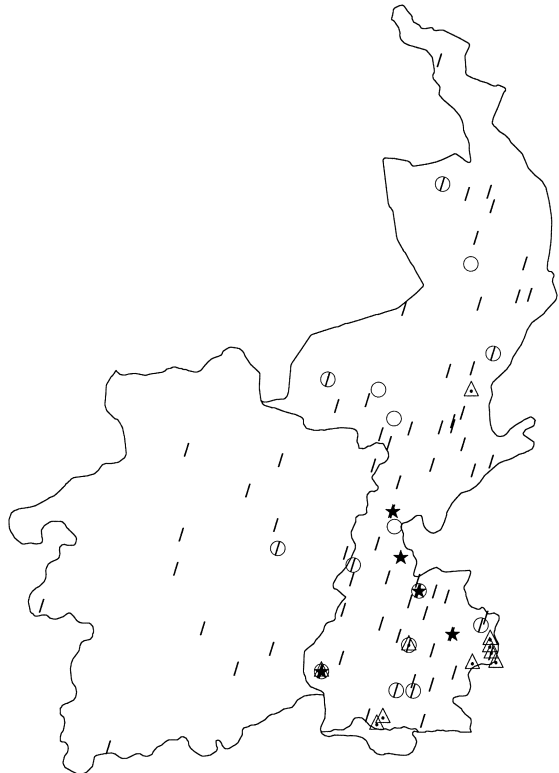
- / plaats (99)
- plak (8)
- oord (6)
- ★ stel (6)

Plaats maken

Kaart 127

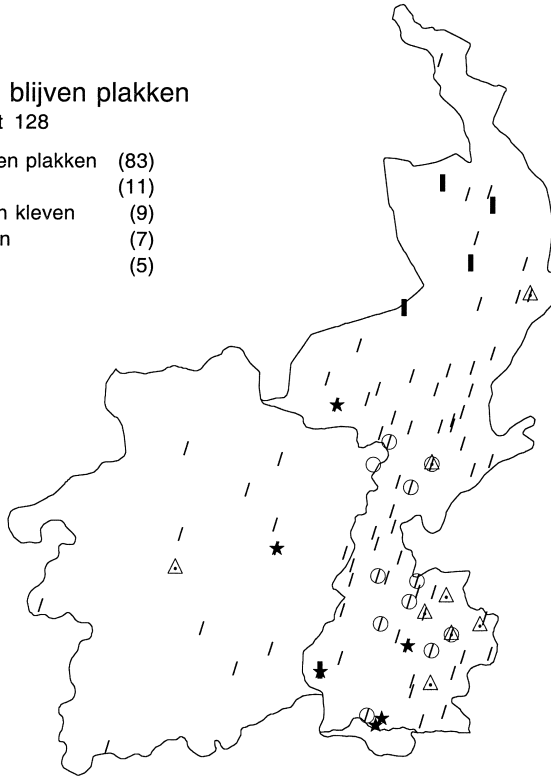
- / plaats maken (73)
- opschuiven (15)
- △ ruimen (11)
- ★ schuiven (5)

Blijven hangen, blijven plakken

Kaart 128

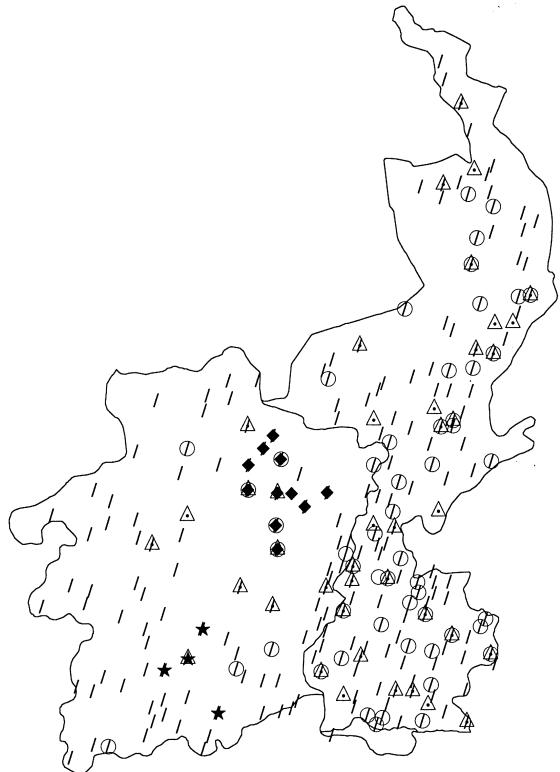
/ plakken, blijven plakken	(83)
○ pleisteren	(11)
△ kleven, blijven kleven	(9)
★ blijven hangen	(7)
▮ blijven	(5)

Leeg, niets bevattend

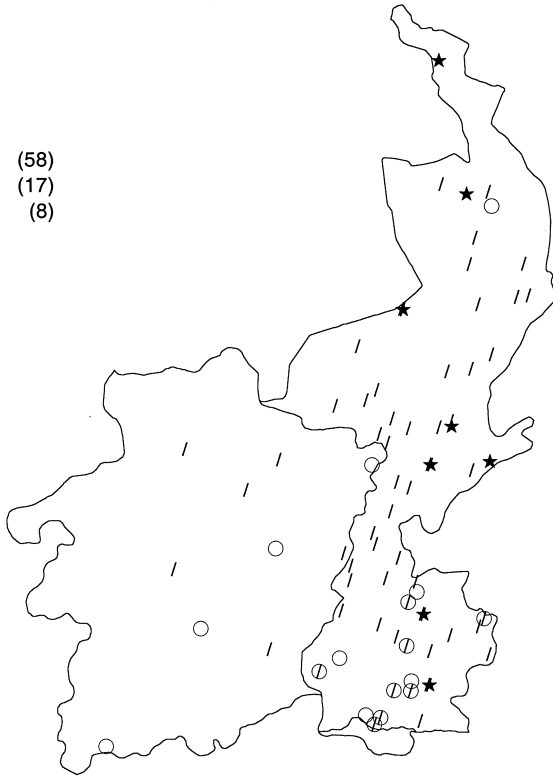
Kaart 129

/ leeg	(226)
○ verlaten (ruimte)	(55)
△ uit	(41)
◆ af	(11)
★ ijdel	(4)

Grenzen
Kaart 130

- / grenzen (58)
- reinen (17)
- ★ tegeneenliggen (8)

Steil, sterk hellend
Kaart 131

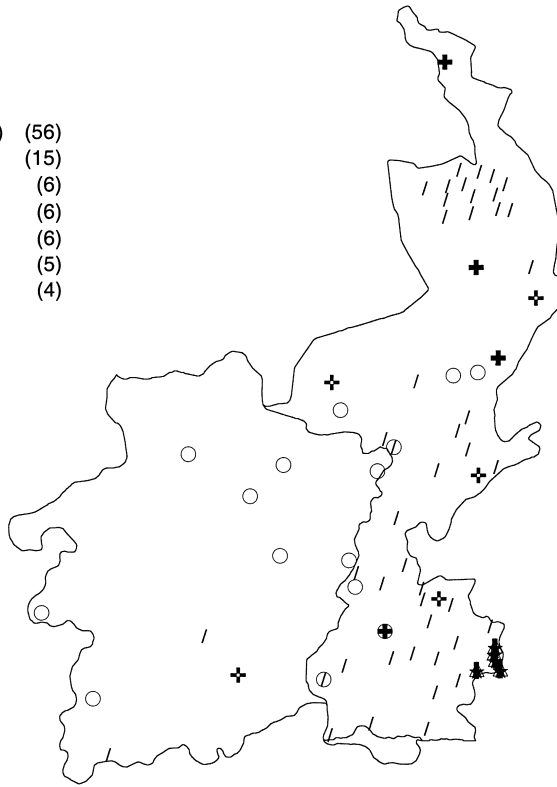
- / steil (54)
- stik (30)
- ★ recht (6)

Rechtop

Kaart 132

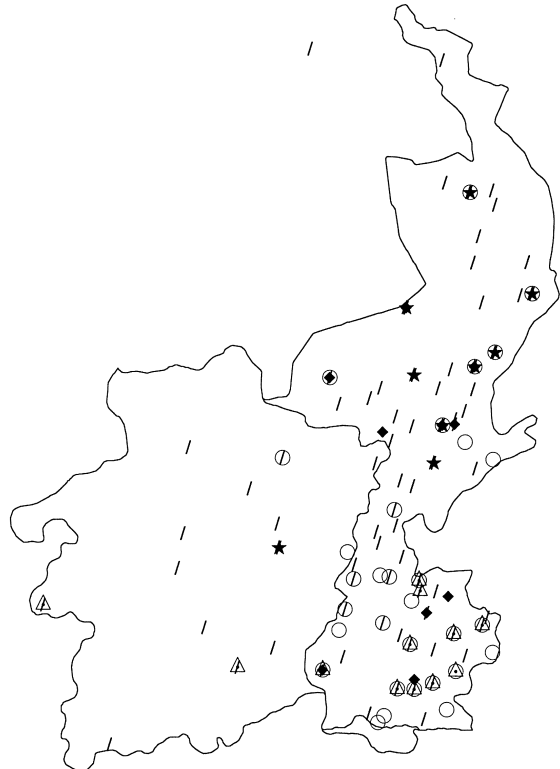
- / rechtop (staand) (56)
- fiks (15)
- △ graad (6)
- ▮ oprecht (6)
- ★ snak (6)
- ⊕ recht (5)
- ⊕ kaarsrecht (4)

Poeder, pulver

Kaart 133

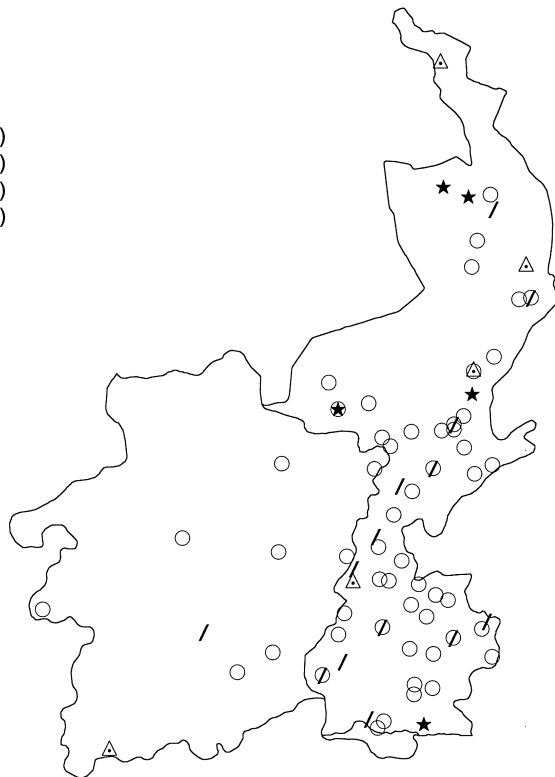
- / poeder (75)
- pulver (31)
- △ stub (12)
- ◆ gruis (10)
- ★ stof (9)

Verpulveren

Kaart 134

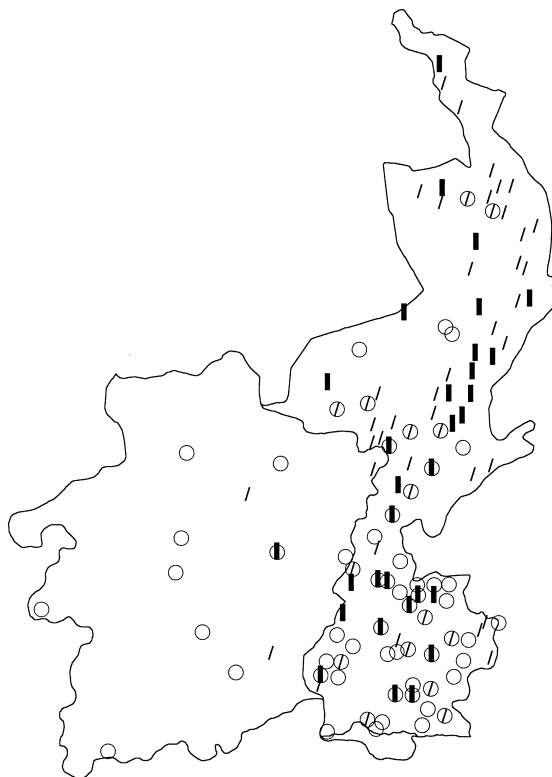
- verpulveren (54)
- / verpoederen (14)
- △ fijn maken (5)
- ★ malen (5)

Bros, breekbaar

Kaart 135

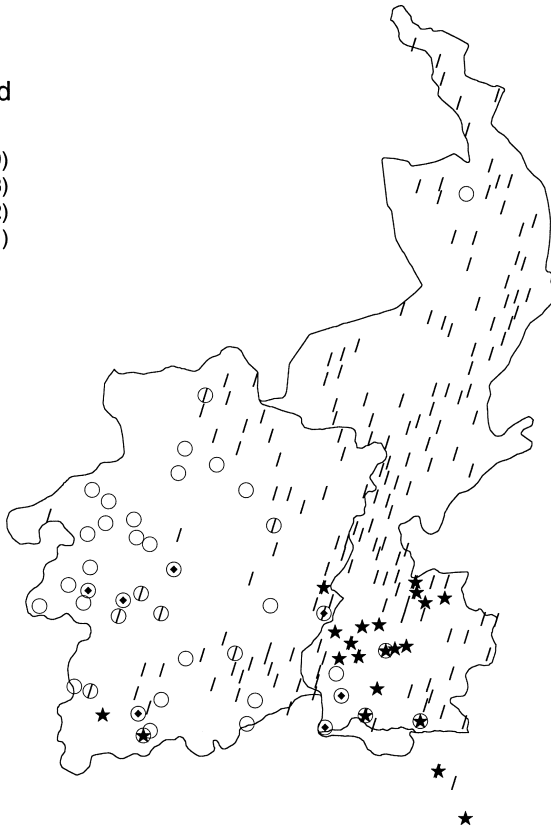
- / broos (68)
- sprok (64)
- broos (31)

Glad, glijdend

Kaart 136

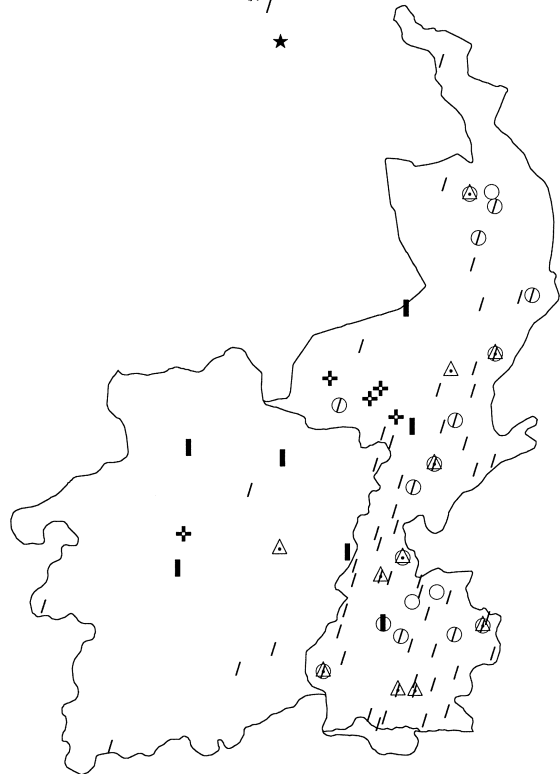
- / glad (169)
- glattig (33)
- ★ glats (22)
- ⊙ glatsig (11)

Klam, klef

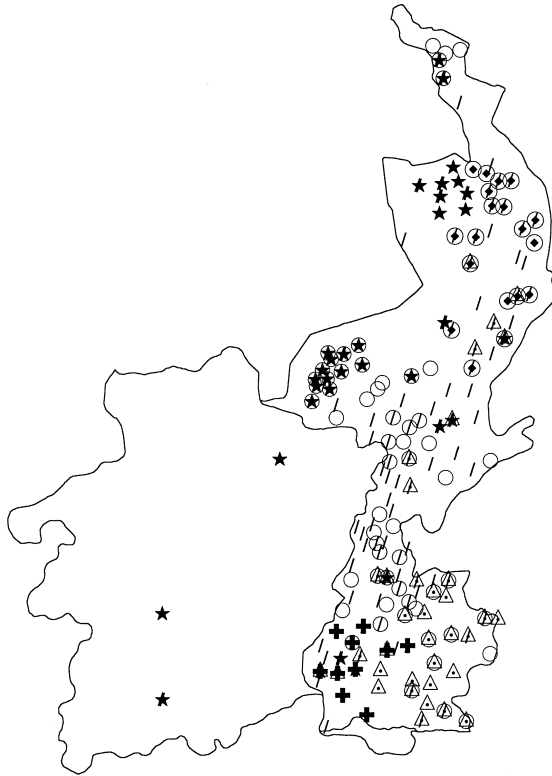
Kaart 137

- / klam (66)
- klef (18)
- △ week (11)
- ▬ klammig (7)
- + klamsig (5)

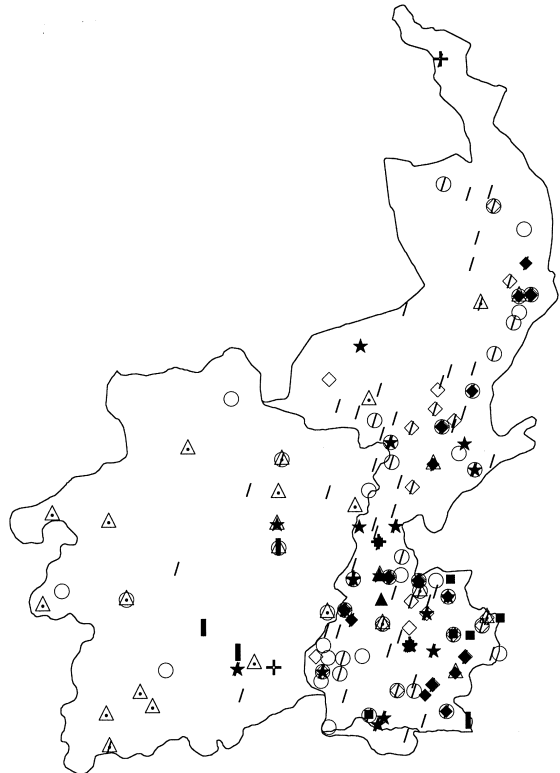
Damp, stoom
Kaart 138

- / stoom (102)
- zwaam (63)
- △ damp (36)
- ★ wasem (35)
- ⊙ zwaai (19)
- ⊕ gadem (10)

Borrelen (van water)
Kaart 139

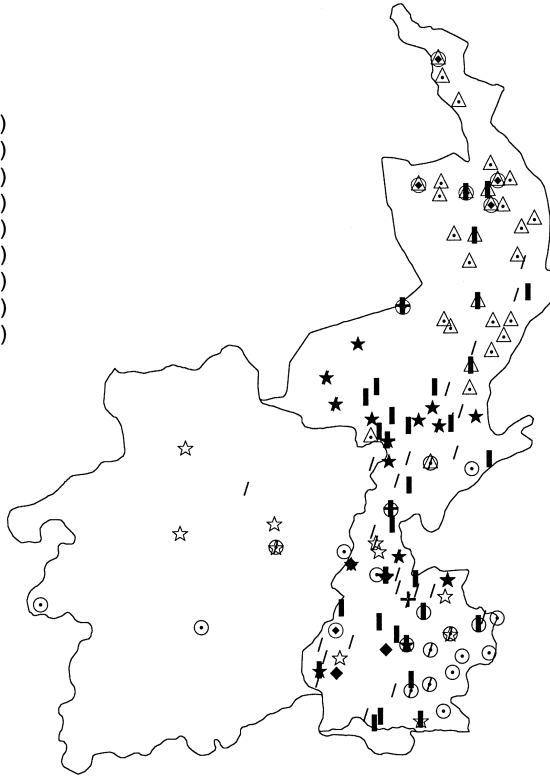
- / borrelen, opborrelen (102)
- bobbelen (48)
- △ brobbelen (25)
- ◇ wellen (25)
- ★ pruttelen (18)
- ◆ kwellen (17)
- wallen (7)
- ⊕ koken (5)
- ▲ borbelen (4)
- ▮ broddelen (4)

Spatten

Kaart 140

/ spatzen	(44)
▬ spetteren	(32)
△ spuiten	(30)
○ sprietsen	(20)
★ sprinkelen	(15)
☆ springen	(11)
⊙ spietsen	(7)
+ spetten	(5)
◆ platsen	(4)

Sprenkelen

Kaart 141

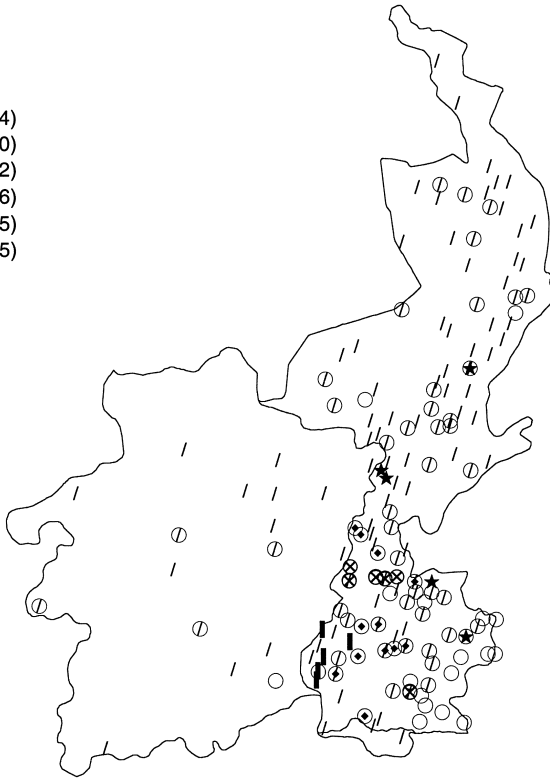
/ sprinkelen	(66)
▬ sprenkelen	(15)
△ druppelen	(5)
★ spuiten	(4)

Sputen

Kaart 142

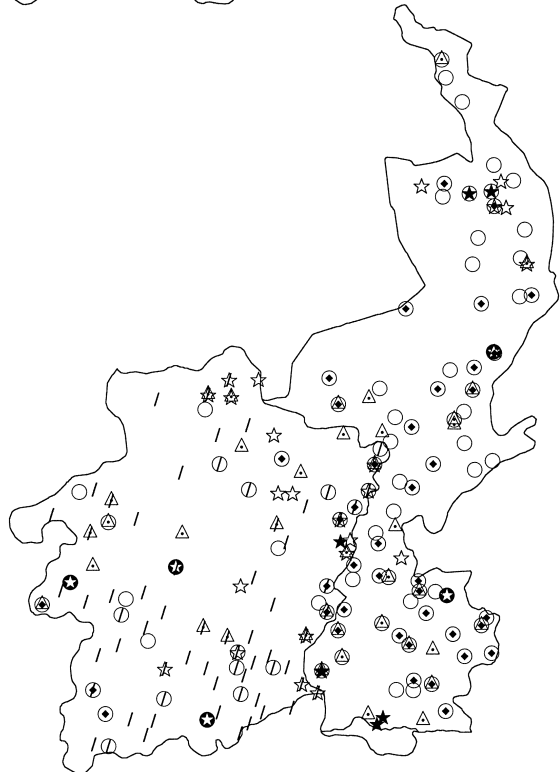
- / sputen (124)
- sprietsen (70)
- ⊙ spruitsen (12)
- ⊗ sproetsen (6)
- ★ gieten (5)
- ▮ spruiten (5)

Dompelen

Kaart 143

- / (in het water) steken (71)
- (in het water) dompelen (67)
- △ (in het water) soppen (44)
- ⊙ (in)dopen (43)
- ☆ (in het water) duwen (26)
- ★ onderduwen (6)
- ⊕ (in het water) doppen (5)

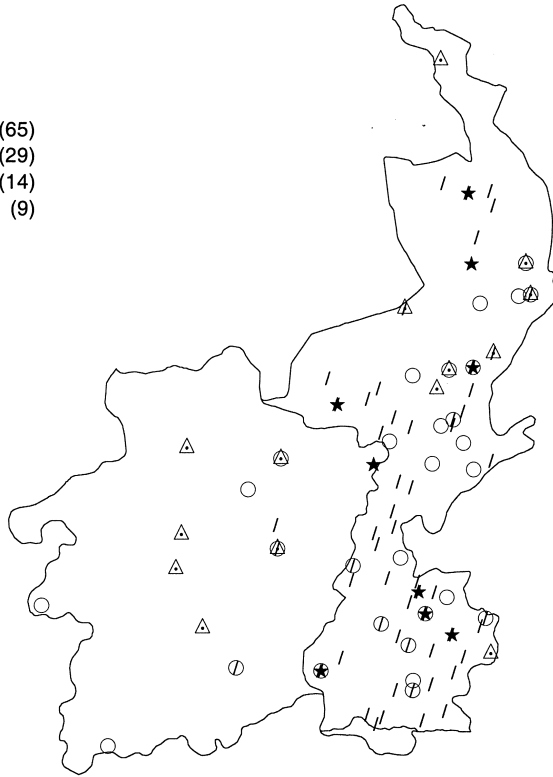

△

Uitgieten

Kaart 144

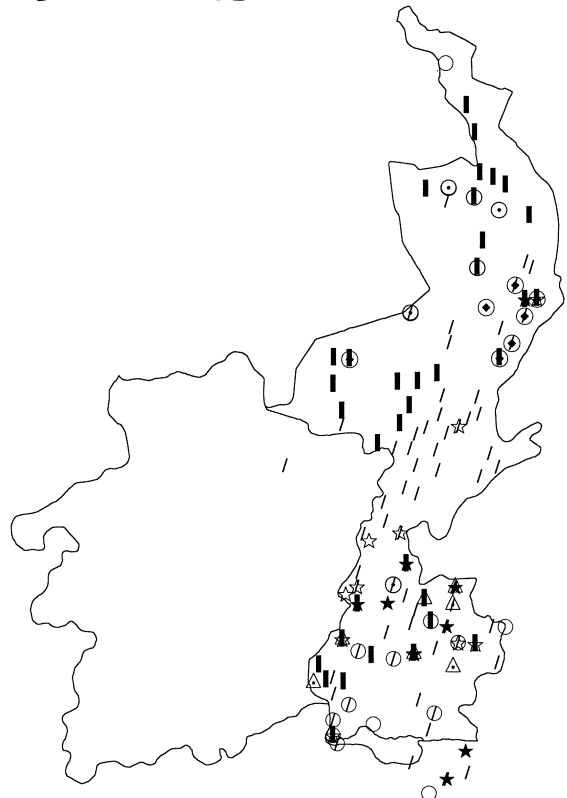
/ (uit)schudden	(65)
○ (uit)schenken	(29)
△ (uit)gieten	(14)
★ inschudden	(9)

Heen en weer (bewegen)

Kaart 145

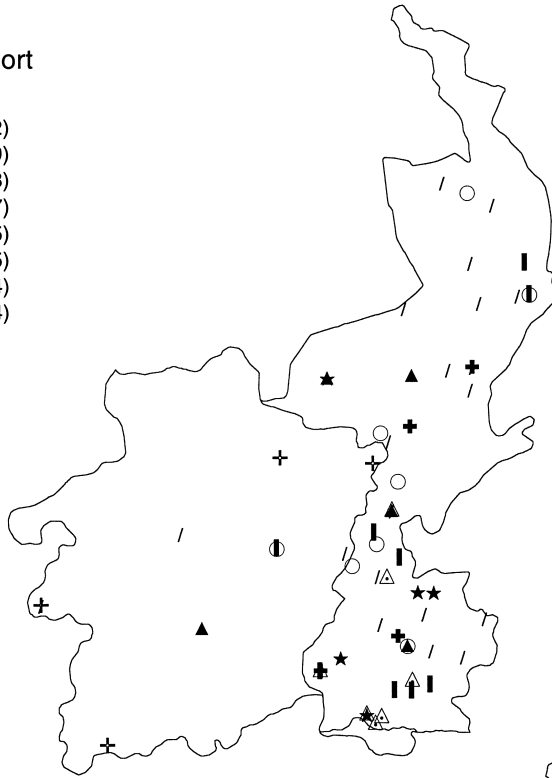
/ op en af	(83)
▮ op en neer	(36)
○ heen en weer	(15)
☆ van hot naar haar	(11)
★ hot en haar	(9)
⊙ heer en terug	(7)
△ terug en voorwaarts	(7)
⊙ heen en terug	(6)

Groot in zijn soort

Kaart 146

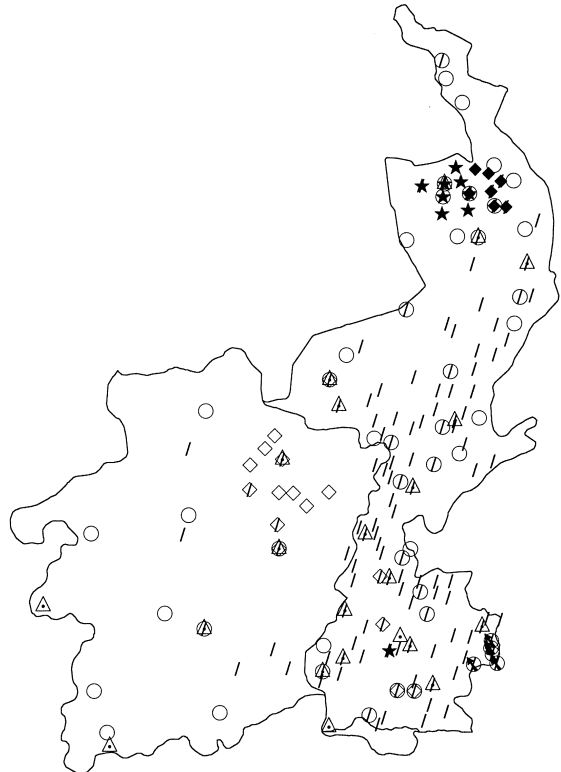
- / bonk (22)
- ▮ karbonkel (9)
- kanjer (8)
- △ kabeier (7)
- ★ jaap (5)
- ▲ kadei (5)
- ⊕ joekel (4)
- ⊕ klepper (4)

Nauw, eng

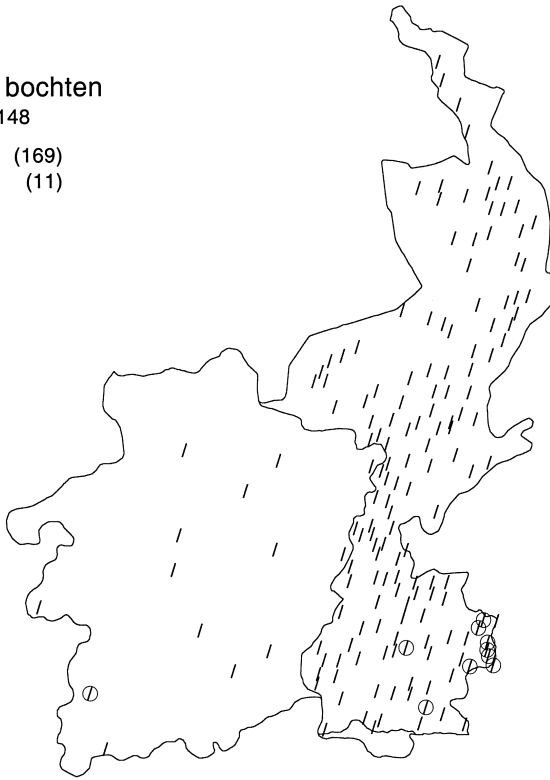
Kaart 147

- / eng (127)
- nauw (50)
- △ smal (22)
- ◇ strang (16)
- ★ krepel (9)
- ◆ strak (7)
- ↘ knap (6)

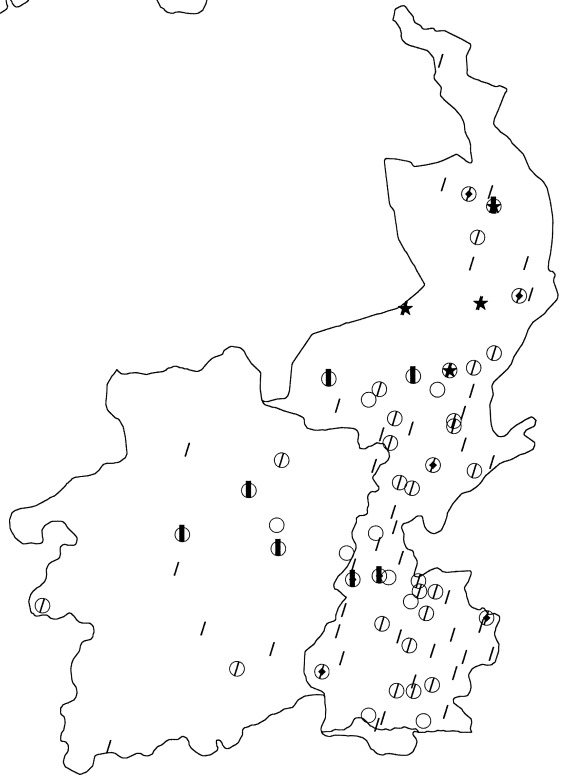
Krom, met bochten
Kaart 148

- / krom (169)
○ scheef (11)

Scheef, niet recht
Kaart 149

- / scheef (76)
○ schuins (41)
▬ scheel (8)
⊙ schuin (7)
★ schiks (4)

Vlak, gelijk

Kaart 150

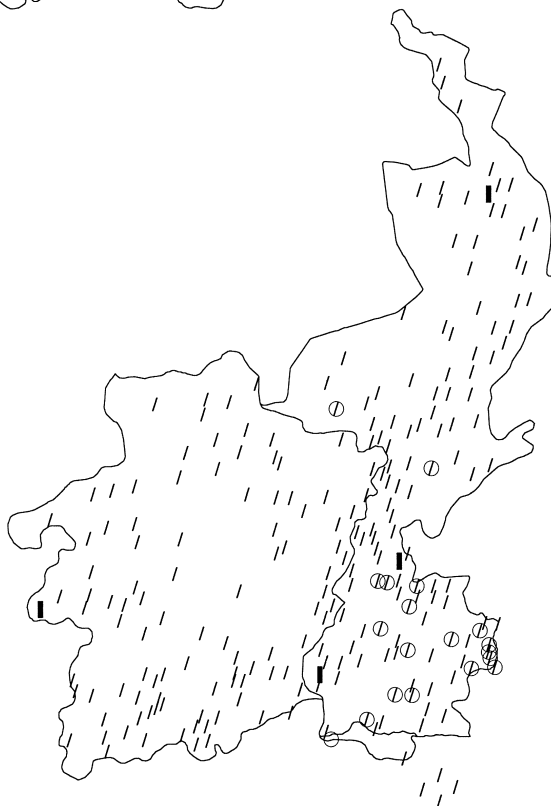
- / vlak (90)
- plat (9)
- ▲ gelijk (7)
- ★ even (6)

Hoek (tussen twee lijnen)

Kaart 151

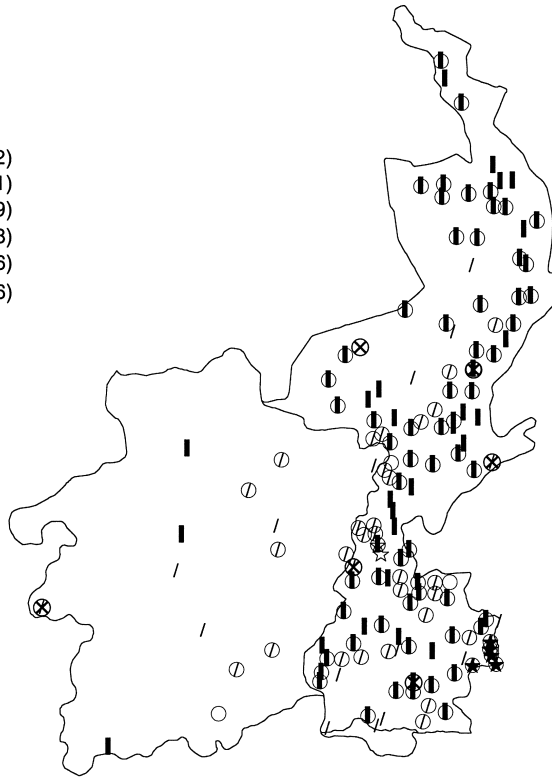
- / hoek (233)
- winkel (20)
- hoekje (4)

Cirkel, kring

Kaart 152

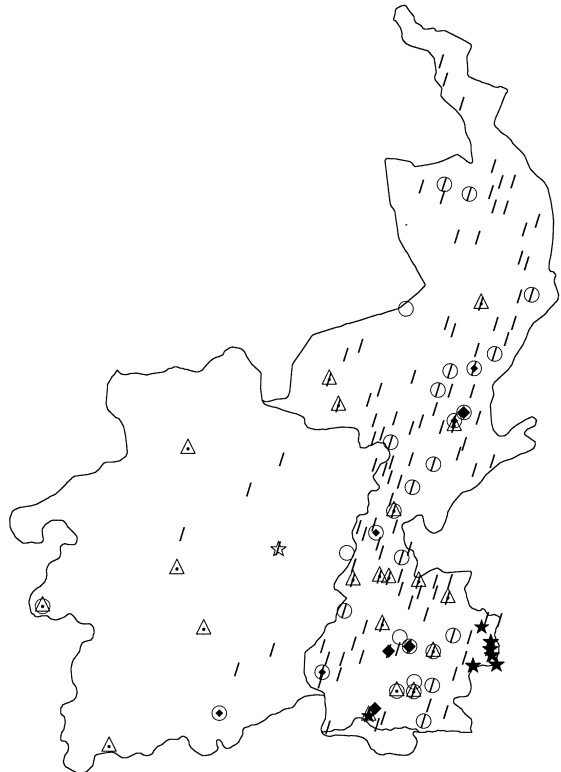
/ ring	(112)
○ cirkel	(101)
▮ kring	(89)
☆ krans	(8)
★ kreis (du.)	(6)
⊗ ronde	(6)

Punt, stip

Kaart 153

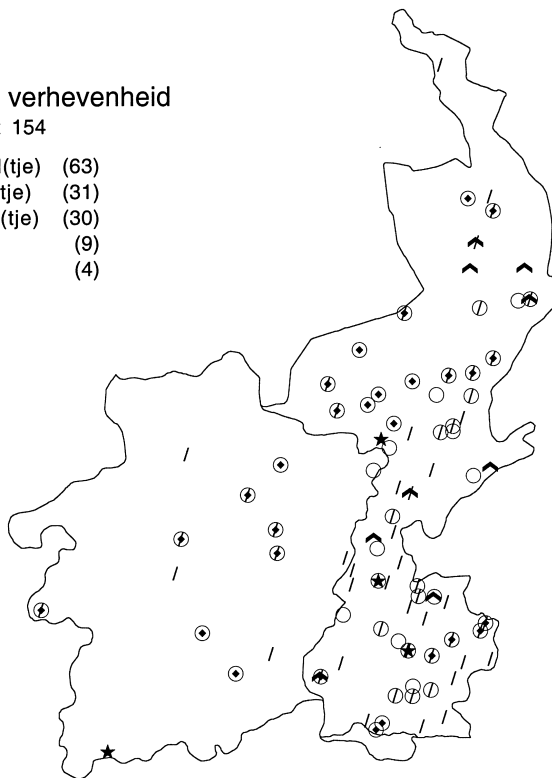
/ punt(je)	(133)
○ stip(je)	(27)
△ tik(je)	(20)
⊙ stippel(tje)	(8)
★ tippel	(8)
☆ tip(je)	(7)
◆ timp	(4)

Bobbel, kleine verhevenheid

Kaart 154

- / knobbel(tje) (63)
- bobbel(tje) (31)
- ⊙ brobbel(tje) (30)
- ^ bult(je) (9)
- ★ hobbel (4)

Ribbel

Kaart 155

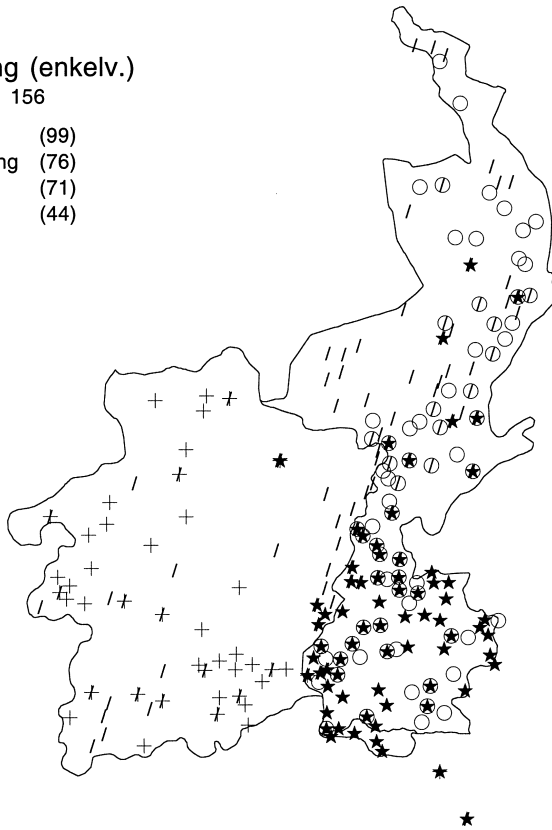
- / ribbel (60)
- ▬ rib (8)
- ★ robbel (7)
- ◆ richel (3)

Gat, opening (enkelv.)

Kaart 156

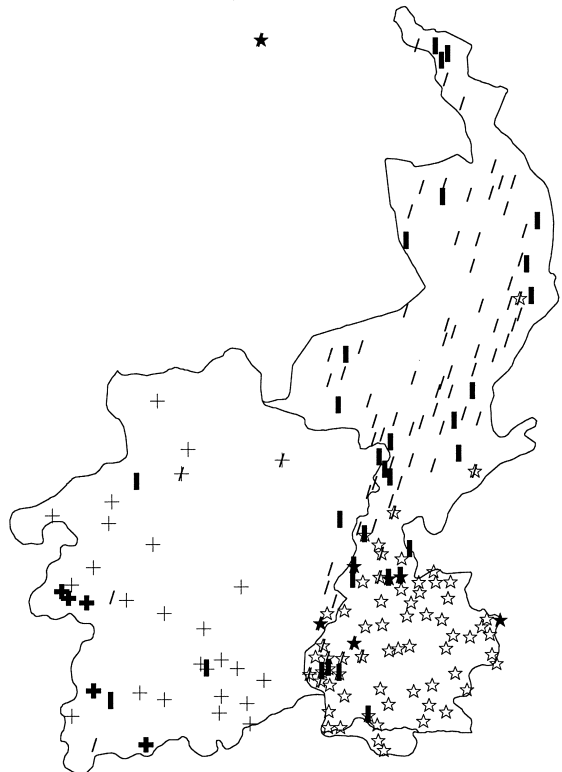
/ gat	(99)
○ opening	(76)
★ lok	(71)
+ kot	(44)

Gat, opening (meerv.)

Kaart 157

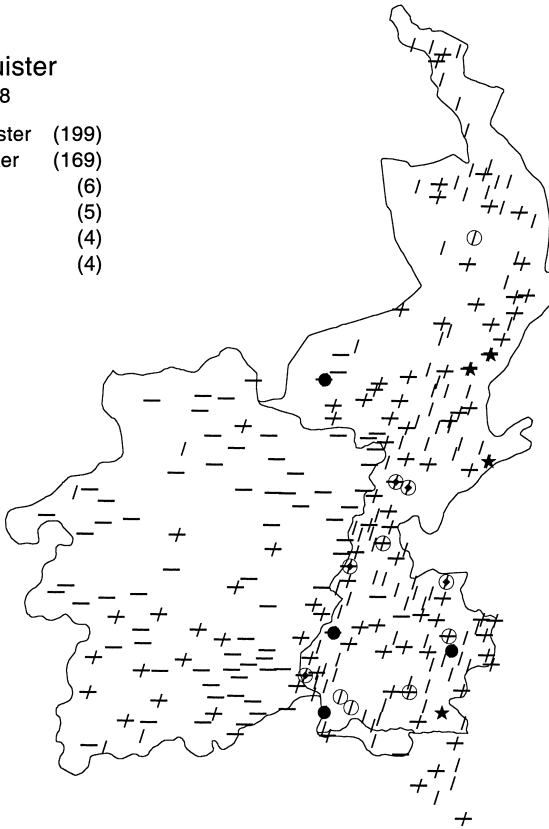
/ gater	(92)
☆ loker	(69)
▬ gaten	(31)
+ koter	(27)
★ loken	(6)
⊕ koters	(5)

Donker, duister

Kaart 158

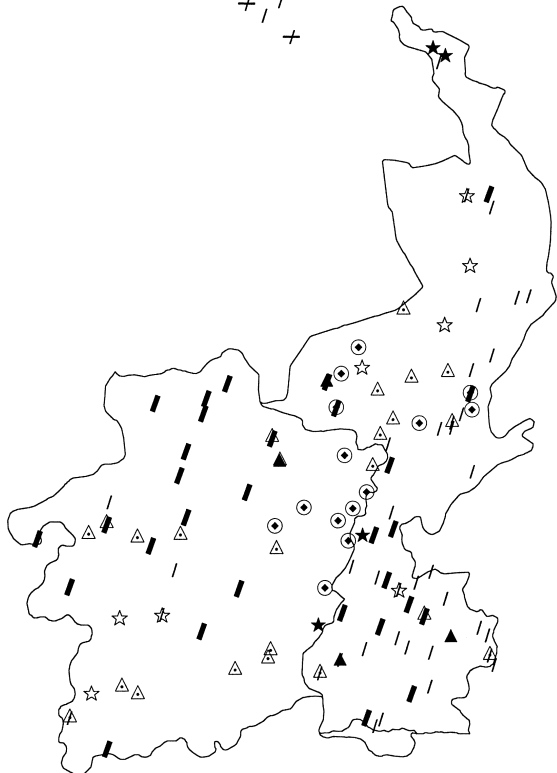
- / duister, helsduister (199)
- donker, pikdonker (169)
- domp (6)
- ⊕ dompetig (5)
- dompig (4)
- ★ schemerig (4)

Donker worden, duisteren

Kaart 159

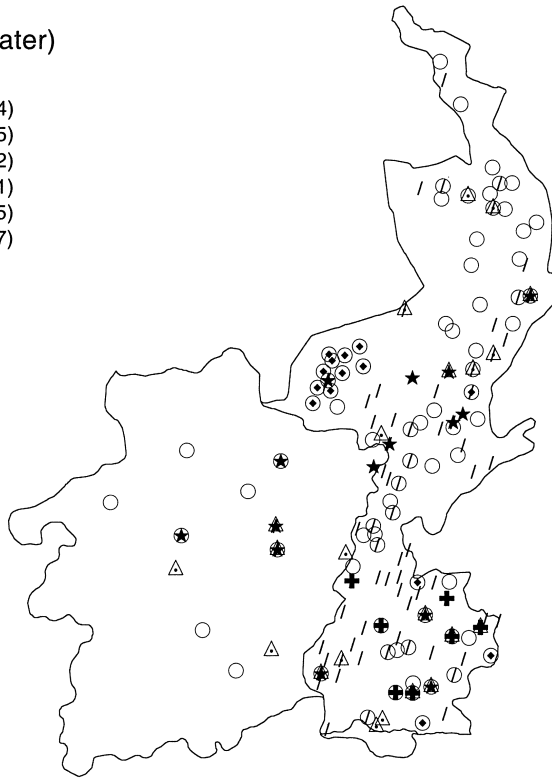
- / duister worden (42)
- // duisteren (30)
- △ donker worden (24)
- ⊕ grauw worden (14)
- ☆ avond worden (8)
- ★ avonden (4)
- ▲ donkeren (4)

Troebel, vuil (water)

Kaart 160

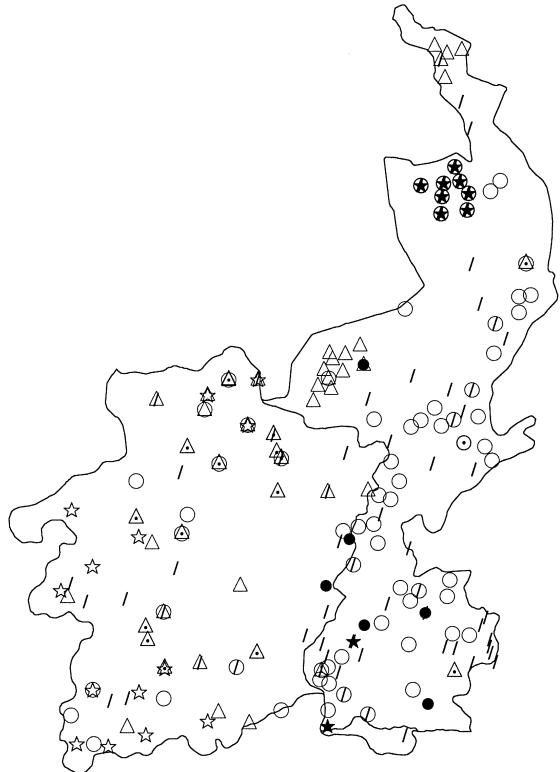
/ troebel	(74)
○ gemoerd	(65)
△ smerig	(22)
⊙ moerig	(21)
★ vuil	(15)
⊕ vies	(7)

Schemering, valavond

Kaart 161

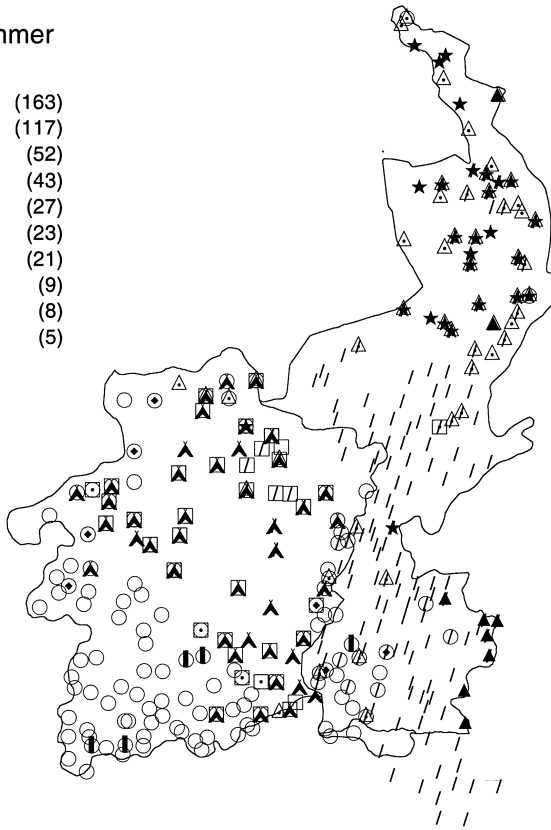
/ schemer	(68)
○ schemering	(62)
△ valavond	(34)
△ het vallen van de avond	(15)
☆ duister	(14)
★ halfduister	(10)
⊙ schemerduister	(9)
⊙ avondschemer	(8)
● schein	(6)

Schaduw, lommer

Kaart 162

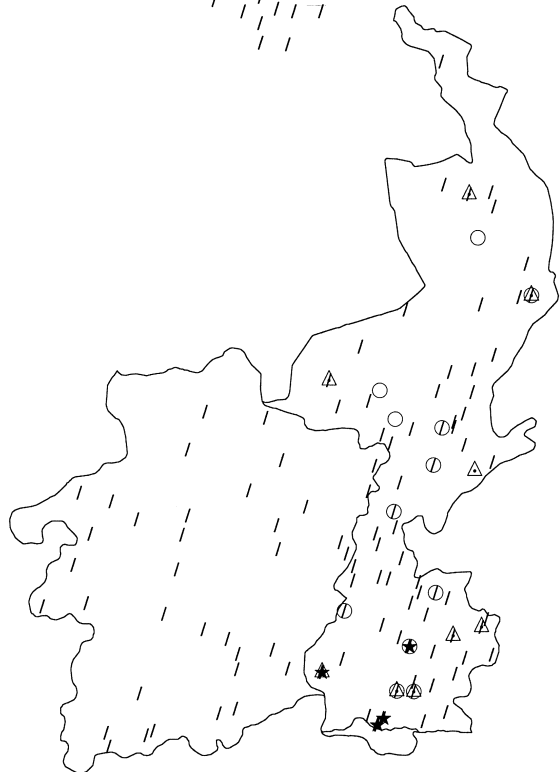
- / schein (163)
- lommer (117)
- △ schaduw (52)
- ▲ schaaï (43)
- ★ uit de zon (27)
- killeschaaï (23)
- ▣ koeleschaaï (21)
- ▲ schatten (du.) (9)
- ⊙ lommerte (8)
- ▬ schemer (5)

Blinken, glimmen, glanzen

Kaart 163

- / blinken (104)
- glanzen (12)
- △ glimmen (9)
- ★ glinsteren (4)

Schitteren

Kart 164

- / schitteren (63)
- flikkeren (6)
- △ scherp licht (6)
- ◆ schijnen (5)

Fonkelen, flonkeren

Kart 165

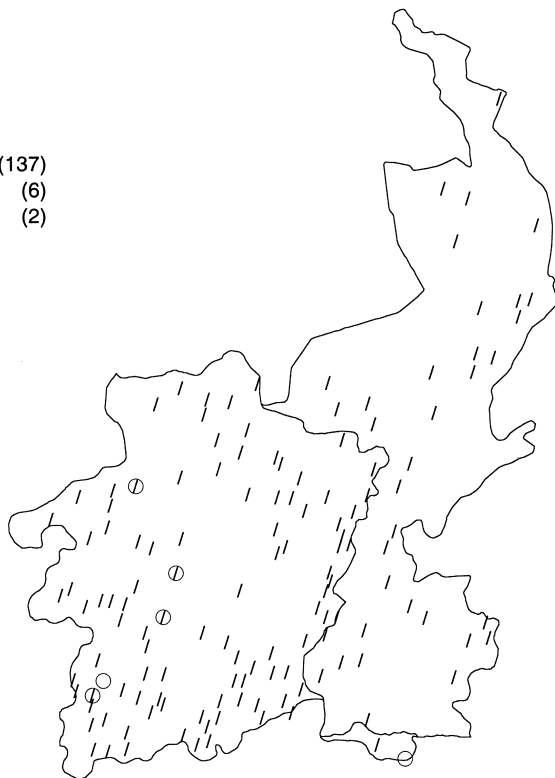
- / fonkelen (60)
- flonkeren (23)
- ★ glinsteren (4)

Kleur

Kaart 166

- / kleur (137)
- couleur (fr.) (6)
- ✚ verf (2)

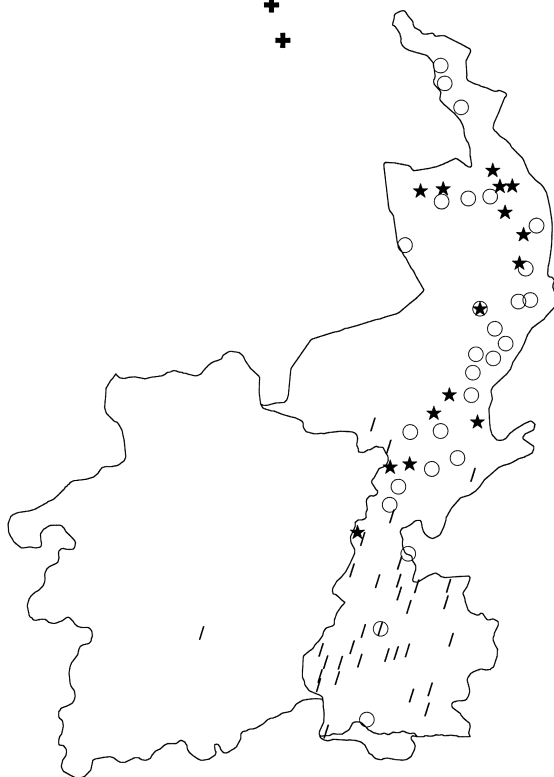

✚
✚

Paars, violet

Kaart 167

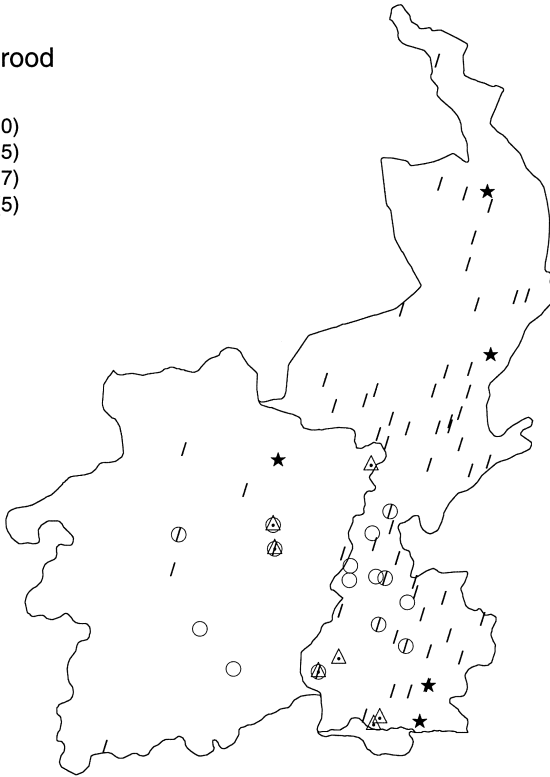
- / violet (33)
- paars (27)
- ★ purper (15)

Purper, paarsrood

Kaart 168

- / purper (60)
- violet (15)
- △ mauve (7)
- ★ paars (5)

Ruw, ruig

Kaart 169

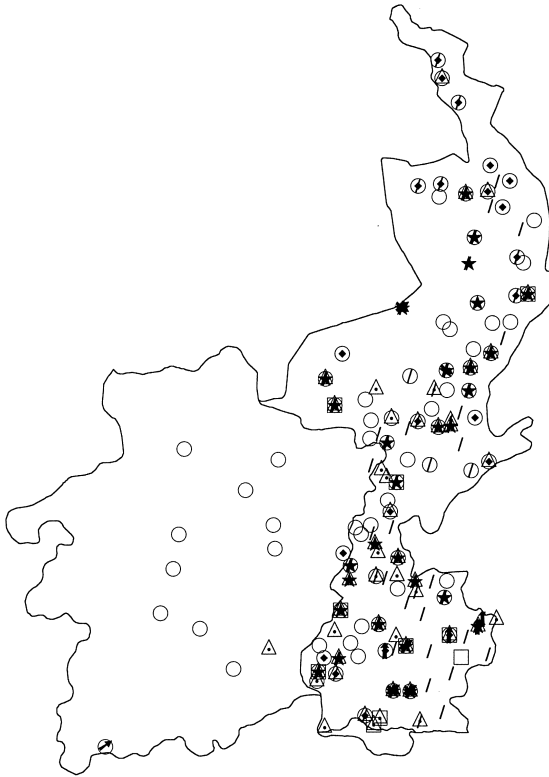
- / ruw (101)
- wreed (8)
- ★ grof (7)

Lawaai, herrie

Kaart 170

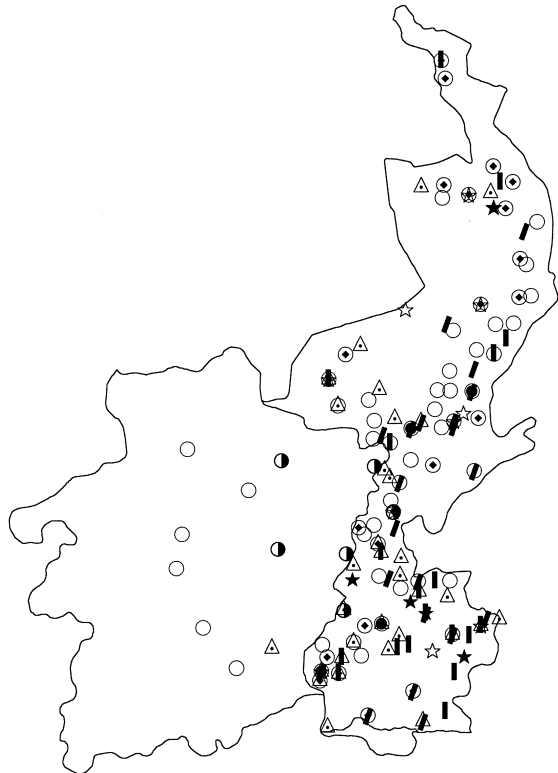
- / spektakel (67)
- laweit (58)
- △ leven (47)
- ⊙ lawaai (33)
- ★ herrie (30)
- kabaal (10)
- ↗ rumoer (5)
- ↘ geweld (4)
- ↑ radouw (4)

Lawaai maken

Kaart 171

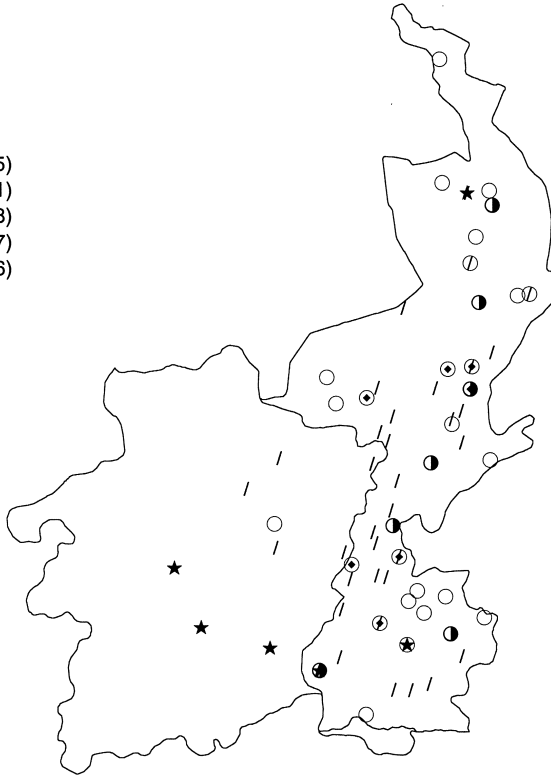
- laweit maken (41)
- △ leven maken (32)
- ⊙ lawaai maken (29)
- / spektakelen (21)
- ▮ spektakel maken (19)
- ☆ herrie maken (11)
- laweiten (6)
- ★ herrie schoppen (5)
- lawaaien (4)

Knarsen

Kaart 172

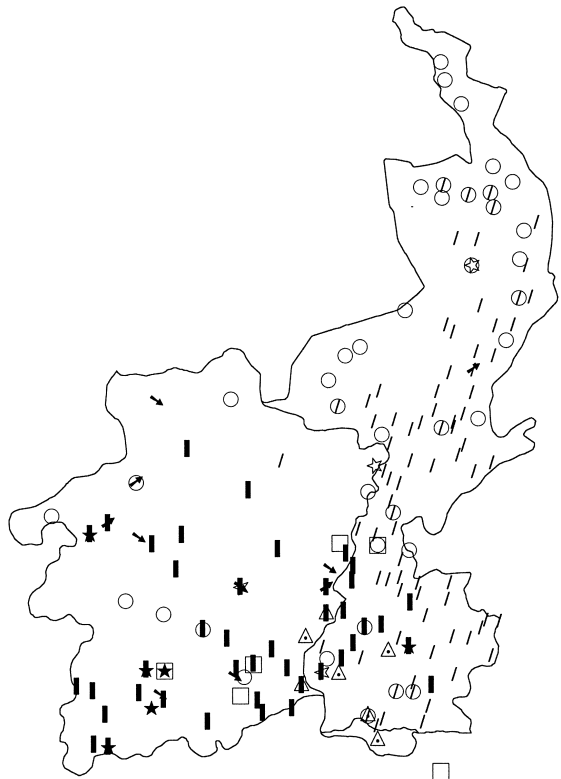
- / knarsen (35)
- kniersen (21)
- ⊙ knersen (8)
- knoersen (7)
- ★ schuren (6)

Krassen

Kaart 173

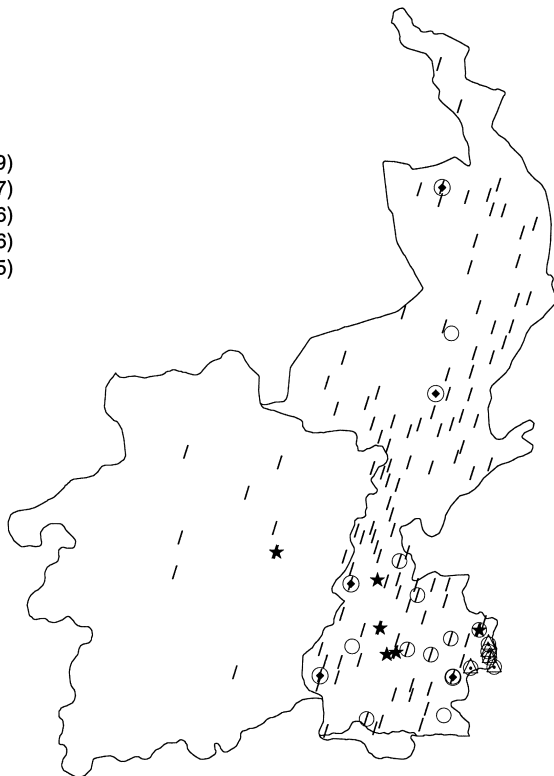
- / kratsen (86)
- ▬ kretsen, bekretsen (46)
- krassen (41)
- △ schriemen (7)
- kwaken (6)
- ★ schrabben (trekken) (6)
- ↘ strepen (maken) (6)
- ↗ krabben (4)
- ☆ schrapen (4)

Ritselen

Kaart 174

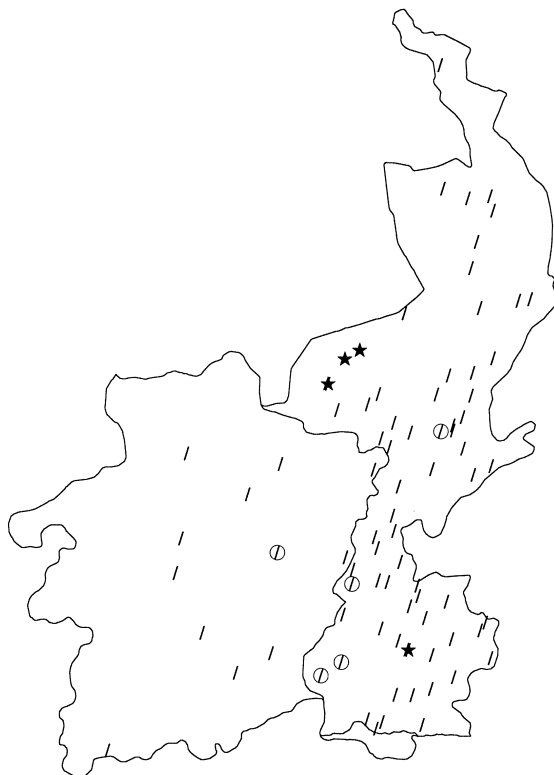
- / ritselen (119)
- rispelen (17)
- △ rasselen (6)
- ★ roezen (6)
- ⊙ knisperen (5)

Rammelen

Kaart 175

- / rammelen (79)
- ratelen (5)
- ★ rakelen (4)

Bonzen

Kaart 176

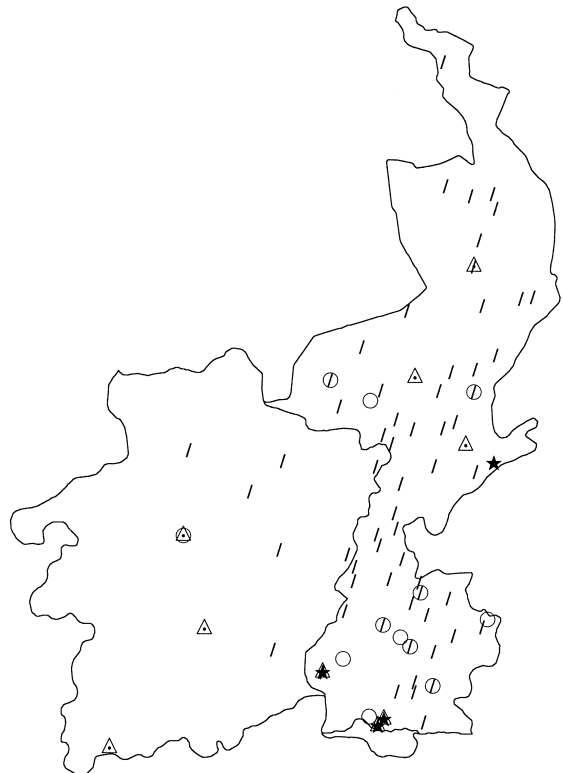
- / bonzen (40)
- bonken (27)
- ★ boensen (7)
- ◆ beuken (5)

Sissen

Kaart 177

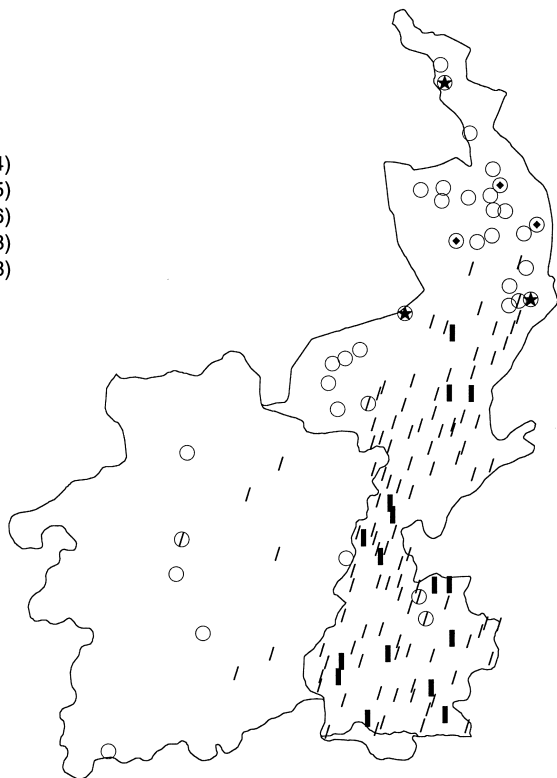
- / sissen (61)
- kissen (12)
- △ fluiten (9)
- ★ blazen (4)

Hard, luid

Kaart 178

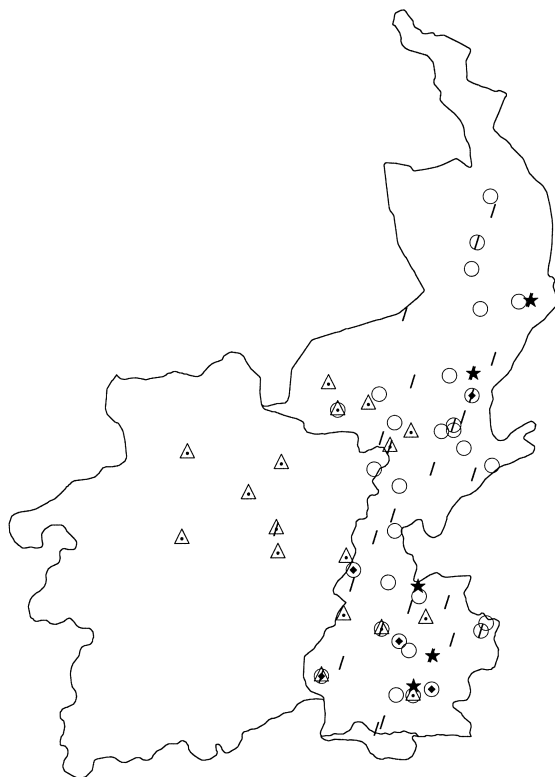
- / hel (114)
- hard (35)
- ▬ hel op (16)
- ⊙ hardop (3)
- ★ luid (3)

Hevige slag

Kaart 179

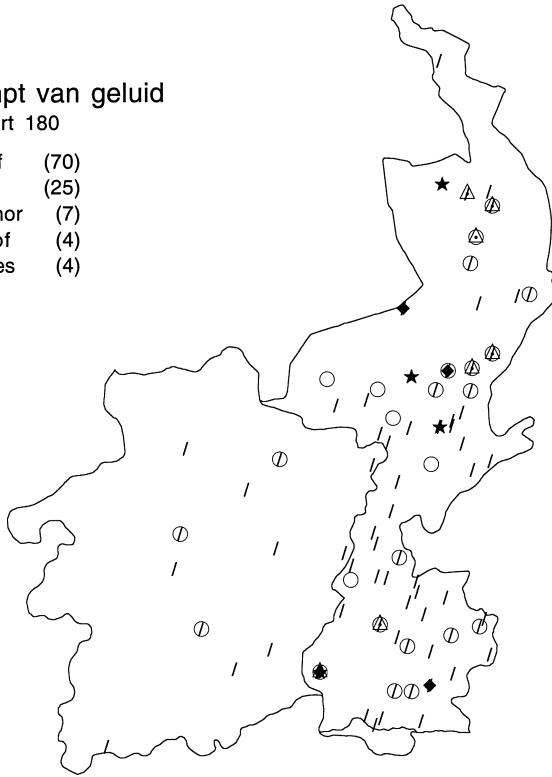
- / klats (28)
- slag (26)
- △ klavats (17)
- ⊙ helle slag (5)
- ★ kladderdats (5)

Dof, gedempt van geluid

Kaart 180

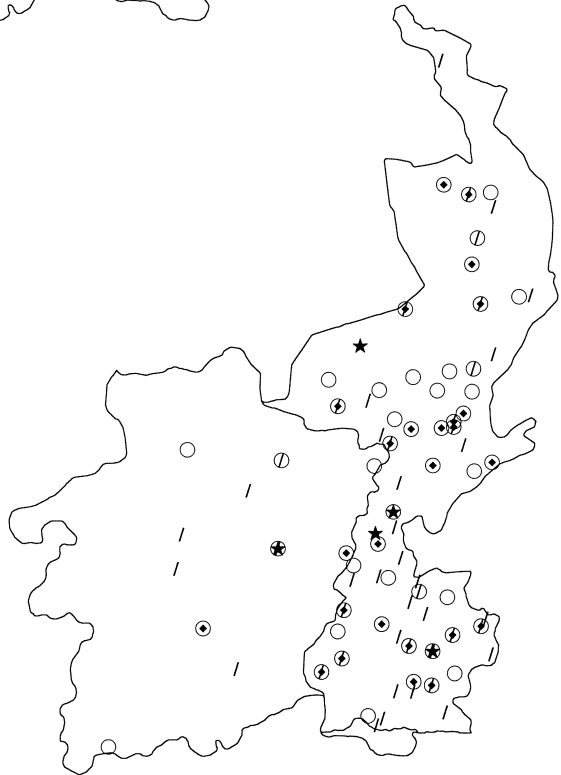
- / dof (70)
- hol (25)
- △ schor (7)
- ◆ grof (4)
- ★ hees (4)

Echo

Kaart 181

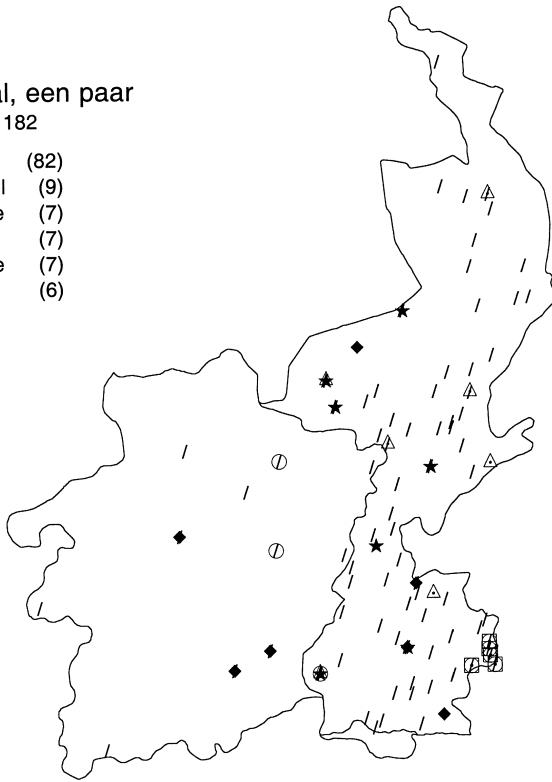
- / echo (47)
- galm (28)
- ⊙ nagalm (28)
- ★ naklank (5)

Gering aantal, een paar

Kaart 182

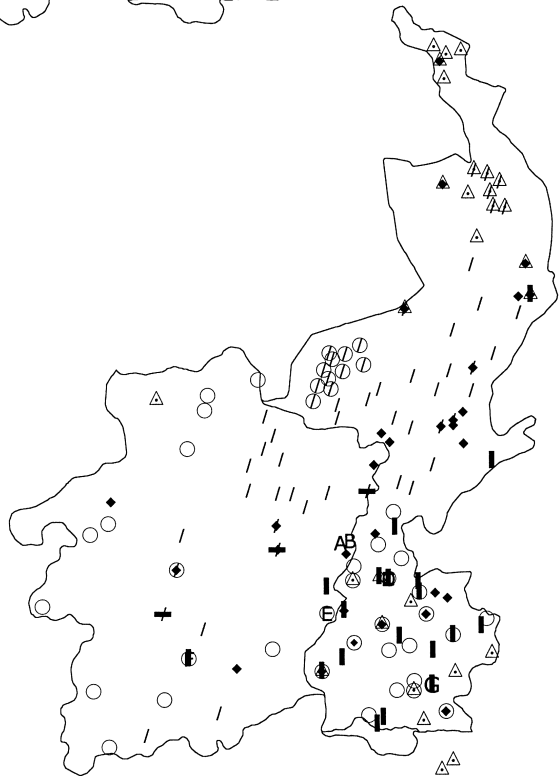
- / paar (82)
- koppel (9)
- △ beetje (7)
- ◆ enige (7)
- ★ enkele (7)
- zats (6)

Handvol (lexicale varianten)

Kaart 183

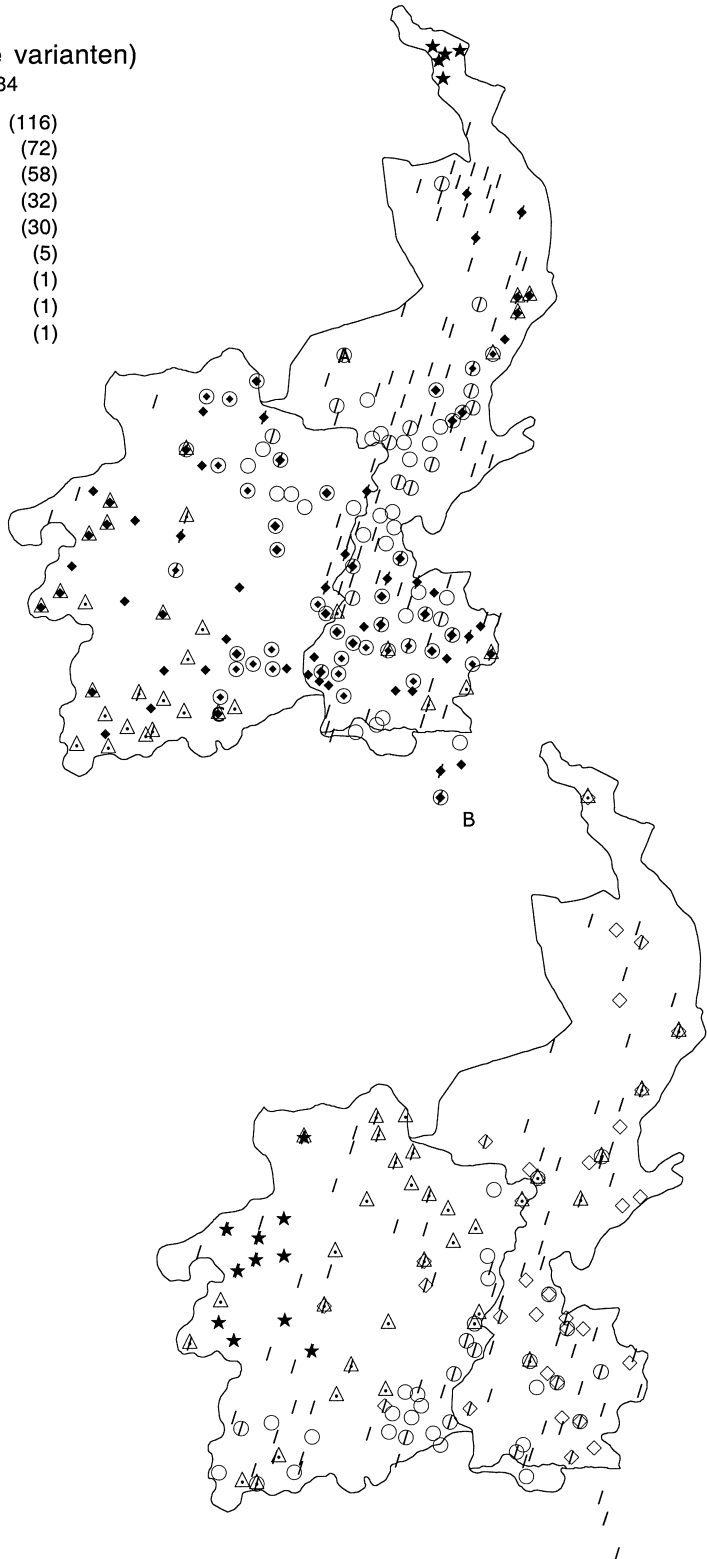
- / hampel (62)
- hamfel (46)
- △ haffel (30)
- ◆ handvol (29)
- ▮ hampfel (20)
- ampel (3)
- ⊙ hamfeltje (2)
- A amfel (1)
- B amfer (1)
- C ampfel (1)
- D ampfeltje (1)
- E andvol (1)
- F hamsel (1)
- G hankvol (1)

Armvol (lexicale varianten)

Kaart 184

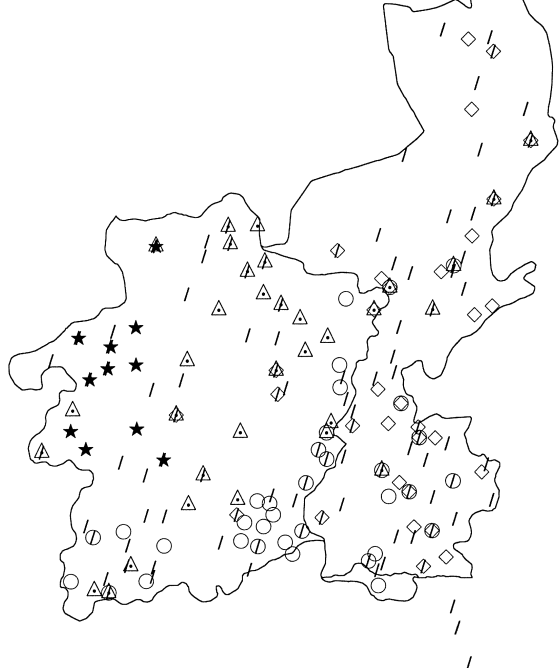
/ erved	(116)
◆ armvol	(72)
○ hervel	(58)
△ elver	(32)
⊙ helver	(30)
★ ermel	(5)
A arrevol	(1)
B erbel	(1)
C narmvol	(1)

Mondvol

Kaart 185

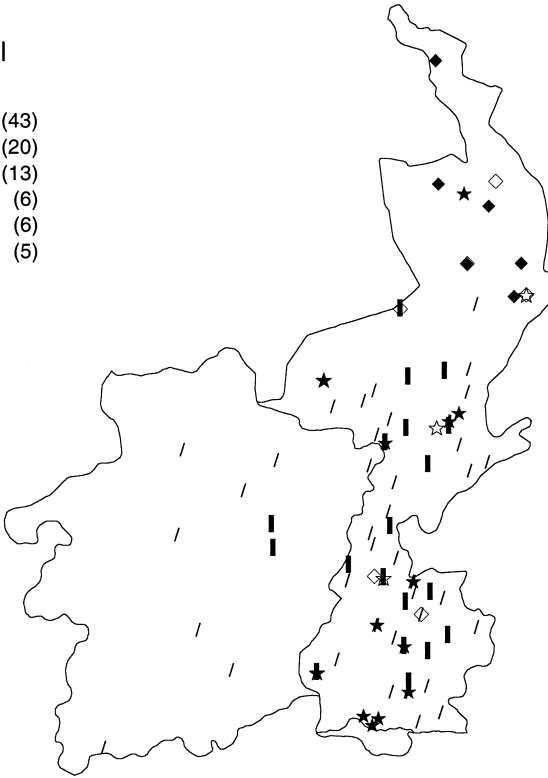
/ mondvol	(102)
○ bof	(35)
△ hap	(34)
◇ slok	(33)
★ beet	(11)

Schortvol

Kaart 186

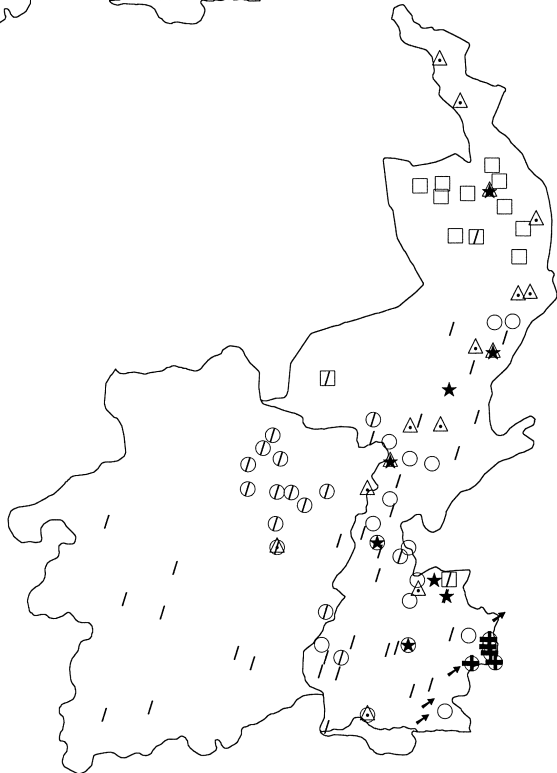
- / schoot (43)
- ▬ schootvol (20)
- ★ scholkvol (13)
- ◇ slip (6)
- ◆ slipvol (6)
- ☆ scholk (5)

Bundel, bussel

Kaart 187

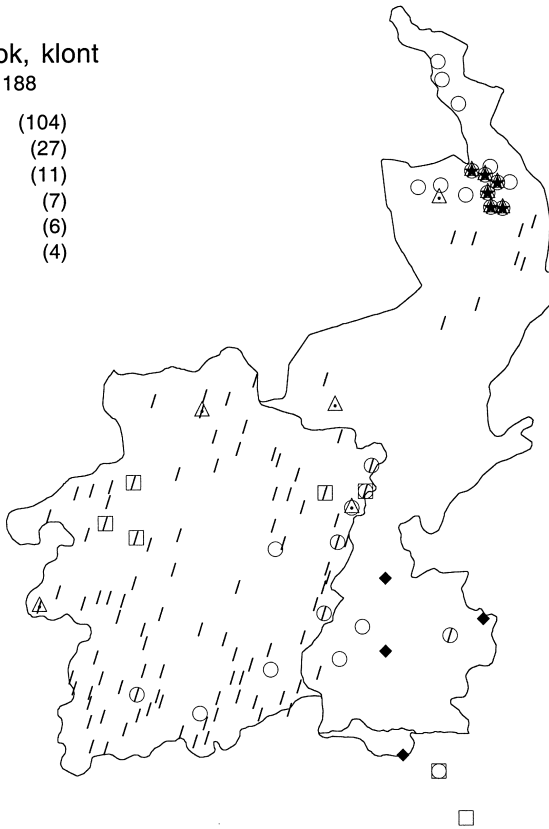
- / bussel (51)
- pongel (37)
- △ bundel (15)
- bos (13)
- ★ pak (8)
- ⊕ berm (6)
- ▬ bonk (6)
- ↗ boet (4)

Homp, brok, klont

Kaart 188

- / klot (104)
- kluit (27)
- △ klont (11)
- klomp (7)
- ★ knoep (6)
- ◆ knode (4)

Schilfer

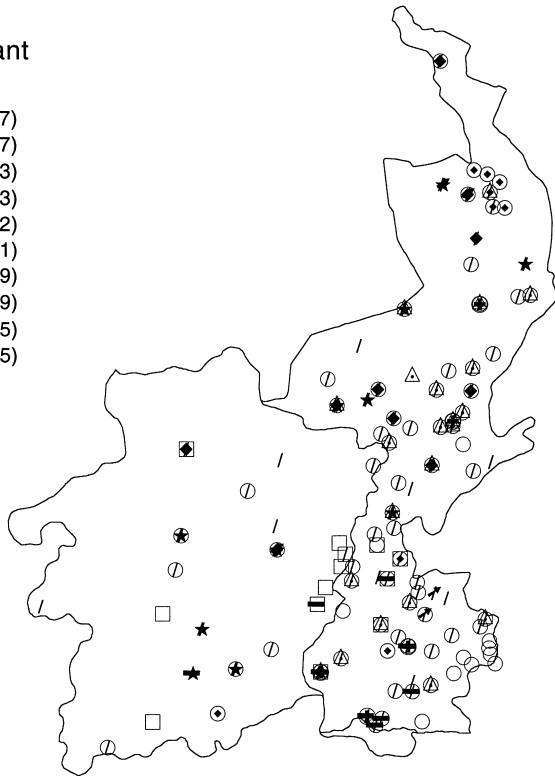
Kaart 189

- / schilfer (73)
- ▬ schilfertje (8)
- bladder (4)
- ★ schirvel (3)

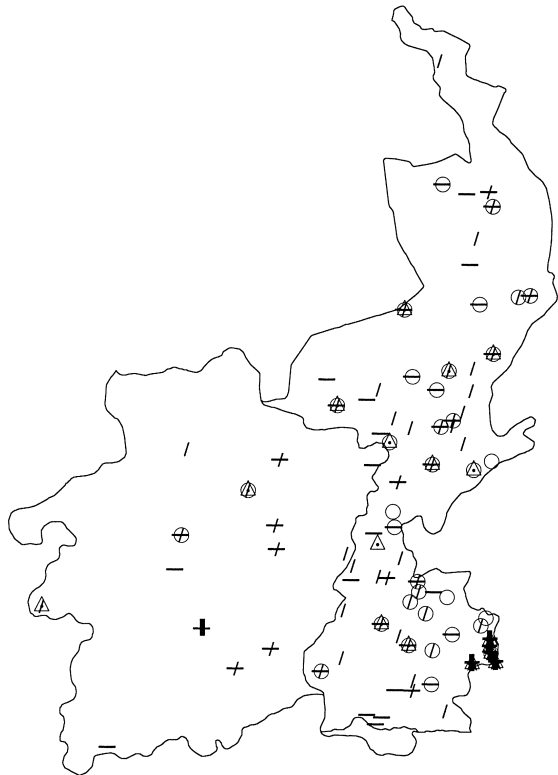
Overschot, restant
Kaart 190

- / klats(je) (107)
- rest(je) (77)
- △ kliek(je) (23)
- rammenant (13)
- ★ overschot (12)
- ◆ stuk(je) (11)
- ⊙ meerrest (9)
- orten (mv.) (9)
- ↗ brok(je) (5)
- ⊕ restant (5)

Aandeel, part
Kaart 191

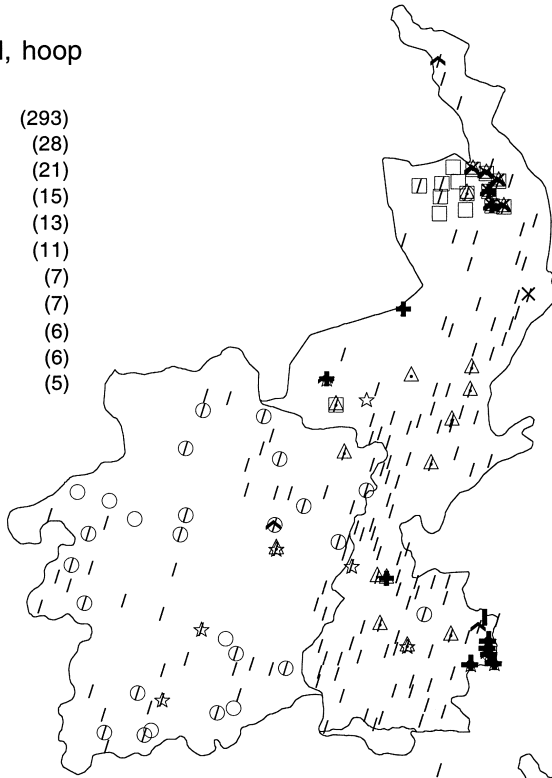
- / portie (51)
- part (45)
- deel (35)
- △ rantsoen (18)
- ▬ portion (7)
- ★ klats (6)
- + koof (6)

Grote hoeveelheid, hoop

Kaart 192

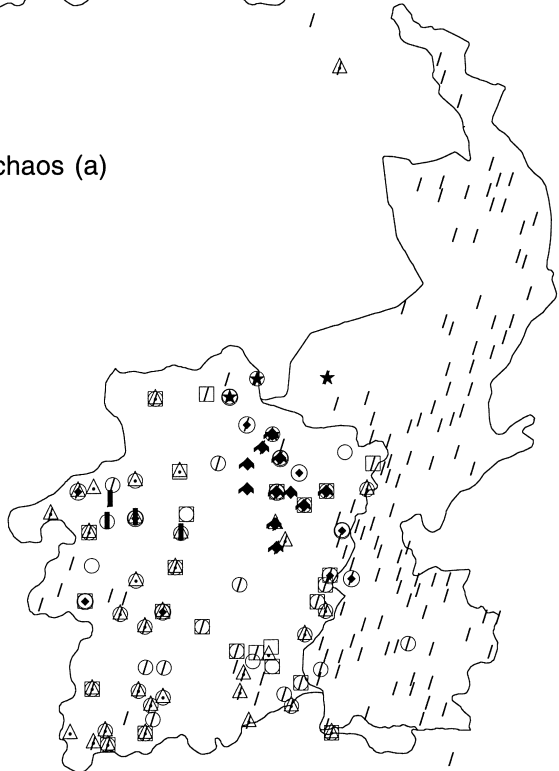
/ hoop (aarde, enz.)	(293)
○ vracht	(28)
△ berm	(21)
□ macht	(15)
☆ massa	(13)
^ berg	(11)
× klomp (aarde)	(7)
┃ rammel	(7)
▬ rabbel	(6)
◆ school	(6)
⊕ deel	(5)

Ongeordende hoeveelheid, chaos (a)

Kaart 193a

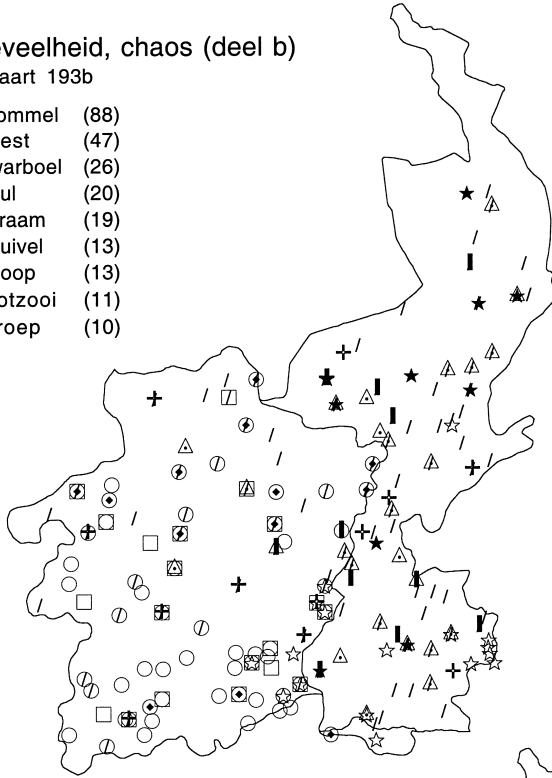
/ boel	(168)
○ santeboetiek	(51)
△ bazaar	(34)
□ bataklang	(25)
⊙ boutique (fr.)	(12)
◆ petazie	(11)
^ ramboelie	(11)
┃ boerel	(4)
★ rataplan	(4)

Ongeordende hoeveelheid, chaos (deel b)

Kaart 193b

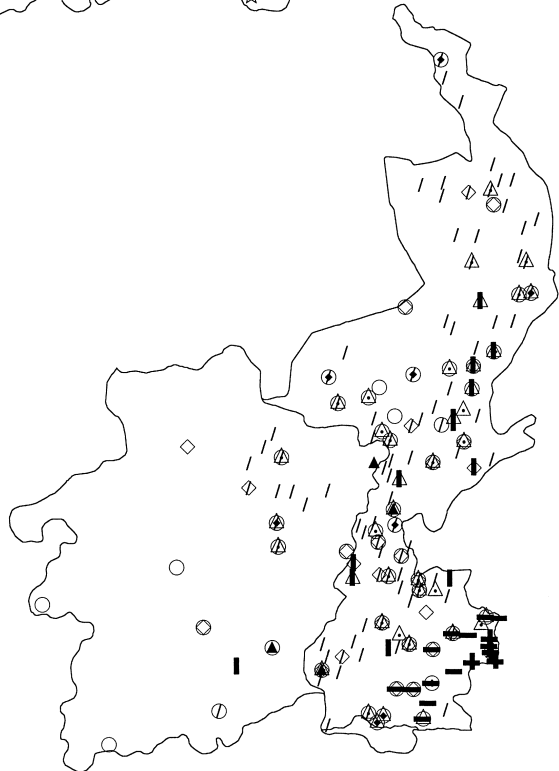
- / rommel (88)
- nest (47)
- △ warboel (26)
- bul (20)
- ☆ kraam (19)
- ⊙ duivel (13)
- + hoop (13)
- ▮ rotzooi (11)
- ★ troep (10)

Door elkaar, verward

Kaart 194

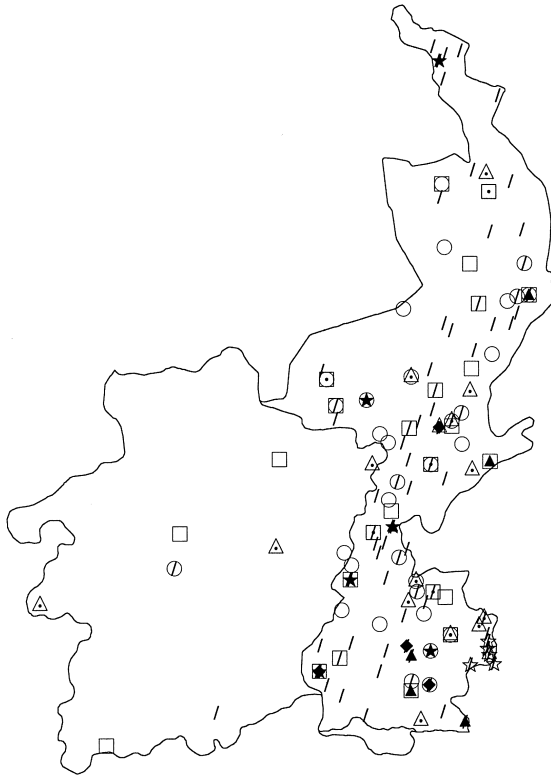
- / dooreen (110)
- verward (43)
- △ ongeregeld (40)
- ◇ onverschillig (27)
- ▮ ondereen (19)
- durcheen (18)
- ⊙ in de war (12)
- ▲ onregelmatig (5)

Schaars

Kaart 195

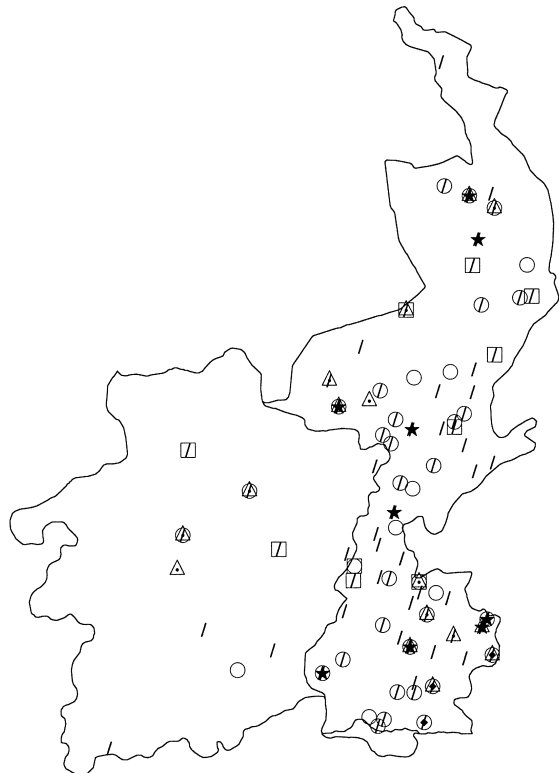
- / raar (77)
- schaars (33)
- schraal (17)
- △ krap (16)
- ▣ schriel (8)
- ▲ knap (6)
- ☆ spaarlig (6)
- ★ zuinig (6)
- ◆ krie (4)

Slinken, minder worden

Kaart 196

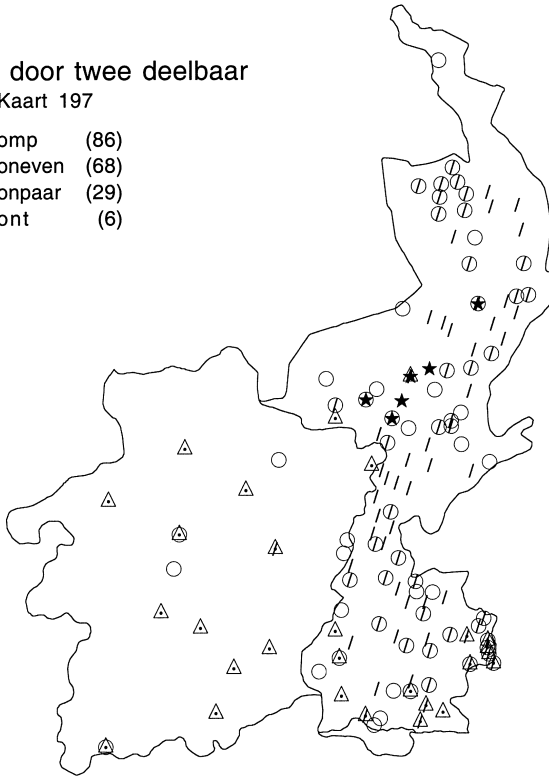
- / slinken (72)
- minderen, minder worden (41)
- △ zakken, inzakken (16)
- krimpen, inkrimpen (10)
- ★ afnemen (9)
- ⊙ weiniger worden (4)

Oneven, niet door twee deelbaar

Kaart 197

- / omp (86)
- oneven (68)
- △ onpaar (29)
- ★ ont (6)

Belangrijk, van belang

Kaart 198

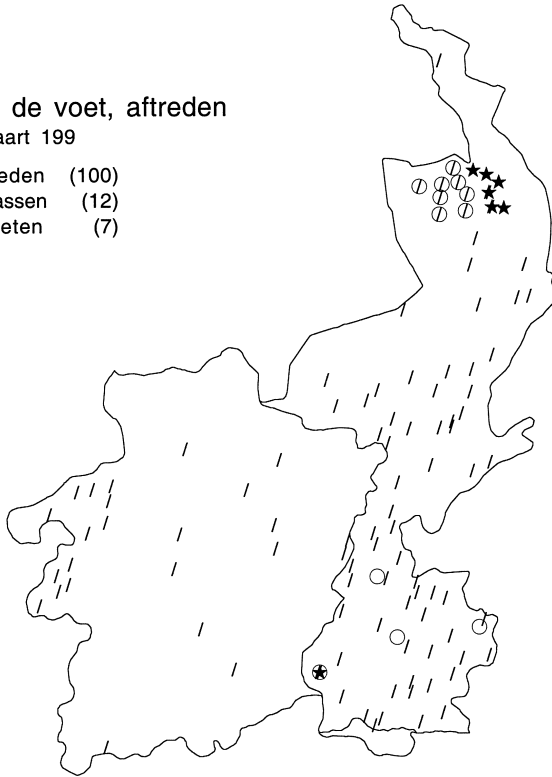
- / van (groot) belang (53)
- ▮ belangrijk (20)
- △ gewichtig, wichtig (13)
- van (grote) betekenis (8)
- van waarde (6)
- ★ voornaam (5)
- ^ van pretentie (4)

Afpassen met de voet, aftreden

Kaart 199

- / aftreden (100)
- afpassen (12)
- ★ afmeten (7)

Millimeter

Kaart 200

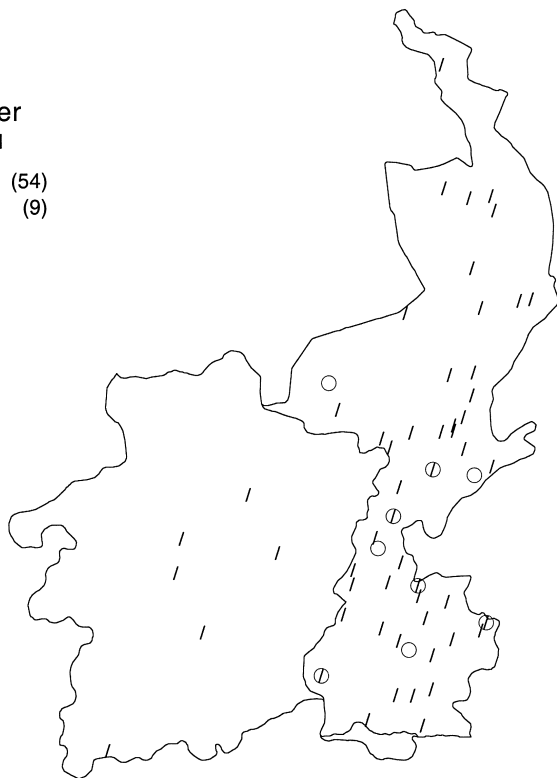
- / millimeter (76)
- streep (8)
- ★ streepje (5)

Decimeter

Kaart 201

- / decimeter (54)
- palm (9)

Kwart el

Kaart 202

- / vierdel (32)
- kwart (22)
- ⊙ kwart el (4)

Vadem

Kaart 203

- / vadem (23)
- reik (11)

Centiare

Kaart 204

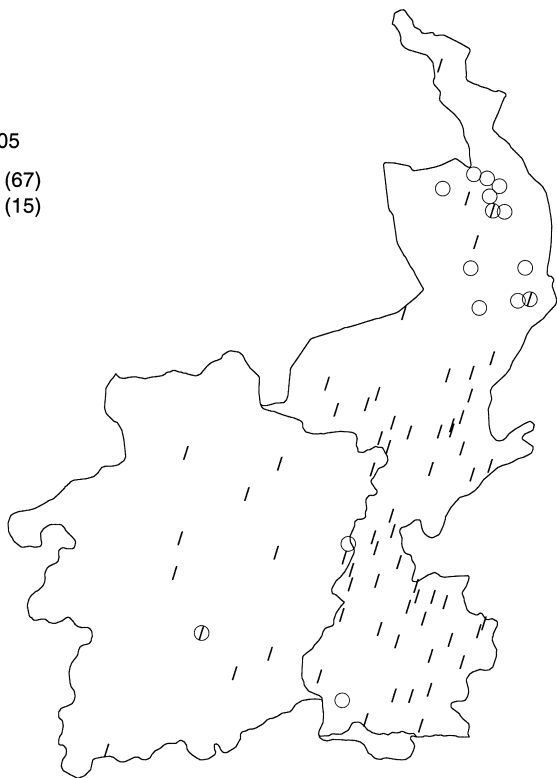
- / centiare (46)
- vierkante meter (18)
- ⊙ meter (4)

Are

Kaart 205

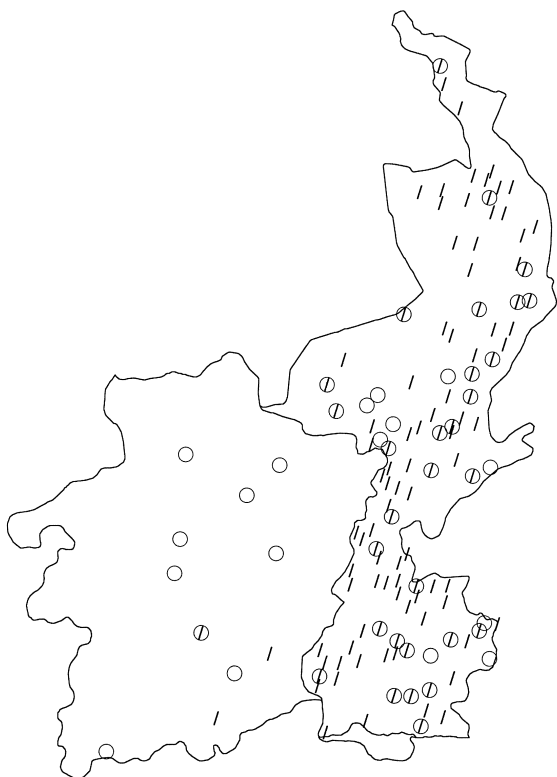
- / are (67)
- roede (15)

Bunder, hectare

Kaart 206

- / bunder (112)
- hectare (49)

Morgen

Kaart 207

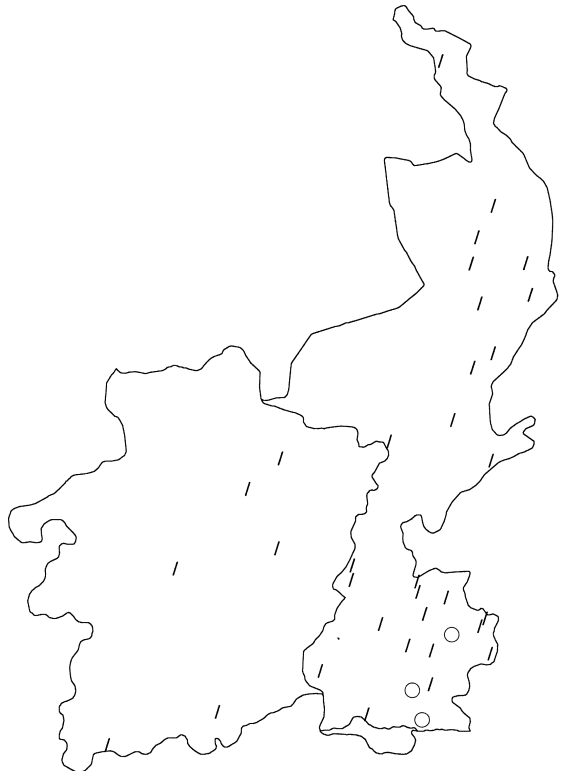
- / morgen (39)
- bunder (6)

Vingerhoed

Kaart 208

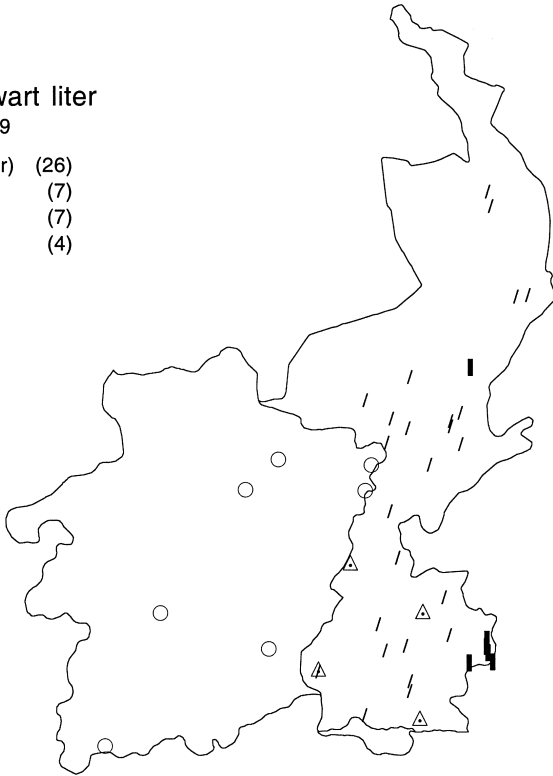
- / vingerhoed(je) (33)
- naairing (3)

Halve pint, kwart liter

Kaart 209

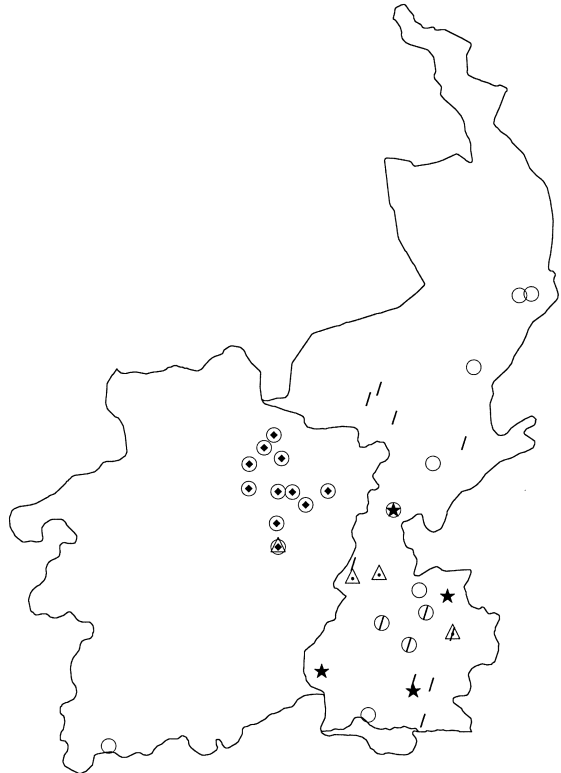
- / schopje (bier) (26)
- kapper (7)
- ▮ schop (7)
- △ kwart liter (4)

Pint

Kaart 210

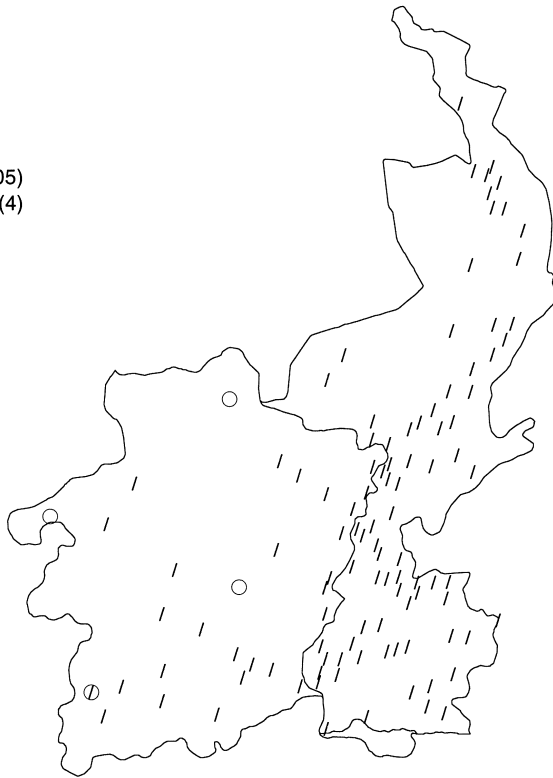
- / halve liter (12)
- pint (12)
- ⊙ pintje (11)
- ★ schopje (4)
- △ snel (4)

Aam

Kaart 211

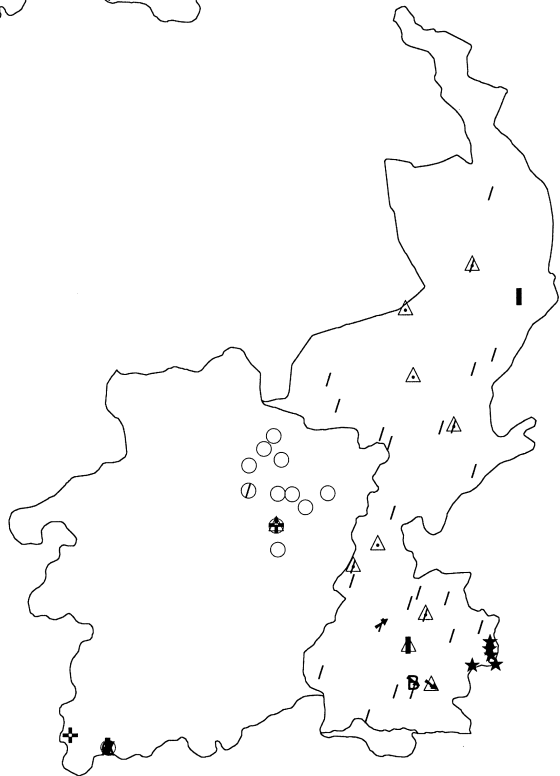
- / aam (105)
 ○ kapper (4)

VAT semasiologisch

Kaart 212

- / vat, 30 liter (28)
 ○ schepel, 100 liter (12)
 △ korenmaat (10)
 ★ gang, 2 emmers water (6)
 ▮ vaatje, 250 liter (3)
 ⊕ aam, 150 liter (2)
 ↗ okshoofd, 735 liter (2)
 ↘ ton, 1000 liter (2)
 A anker, 39 liter (1)
 B kip, 18,5 kilo (1)
 C meuken, 125 liter (1)

Ton

Kaart 213

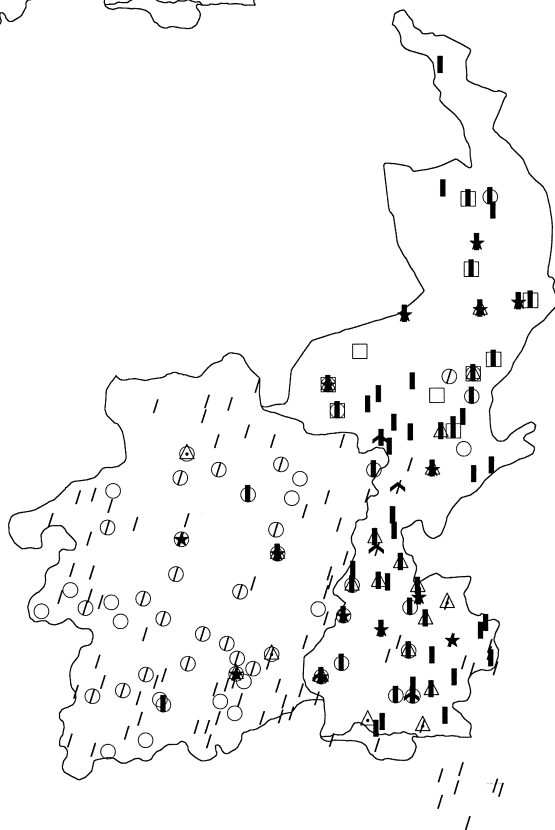
- / ton (29)
- mud (13)
- ★ vat (2)

Gelijken (op)

Kaart 214

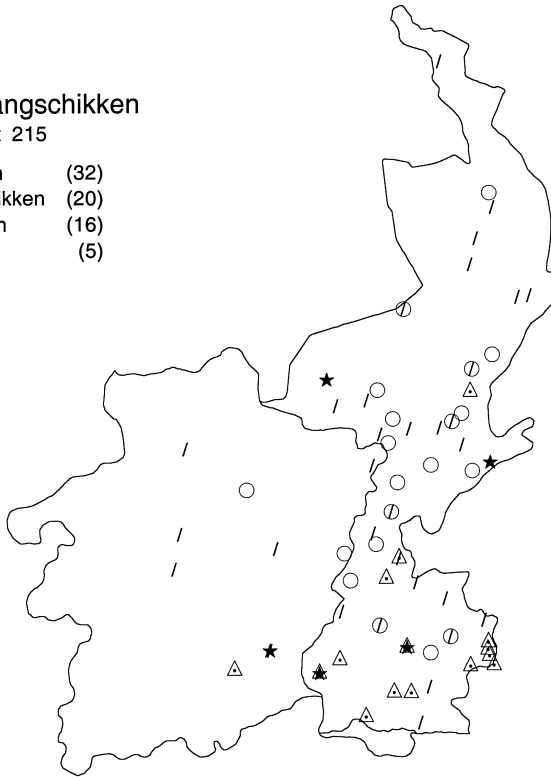
- / gelijken (op) (137)
- ▮ lijken (op) (78)
- trekken (op) (64)
- △ schijnen (21)
- ★ tonen (14)
- stalen (op) (11)
- ^ herinneren (5)

Ordenen, rangschikken

Kaart 215

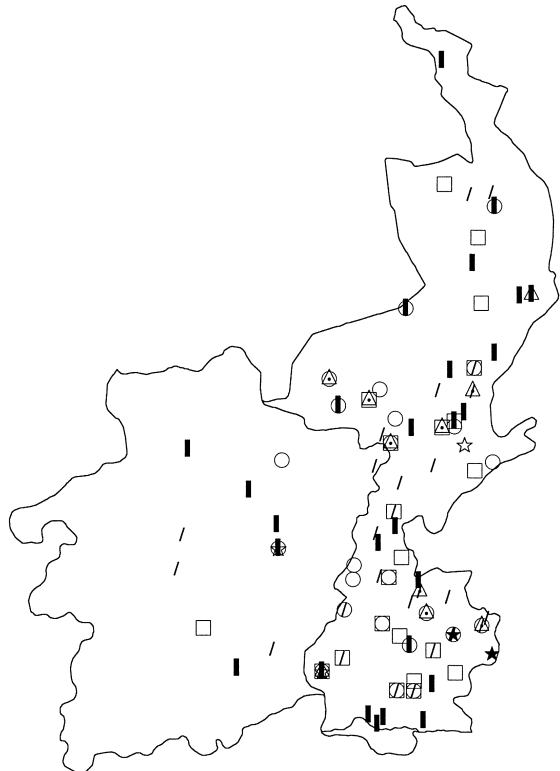
- / schikken (32)
- rangschikken (20)
- △ rangeren (16)
- ★ regelen (5)

Wisselen

Kaart 216

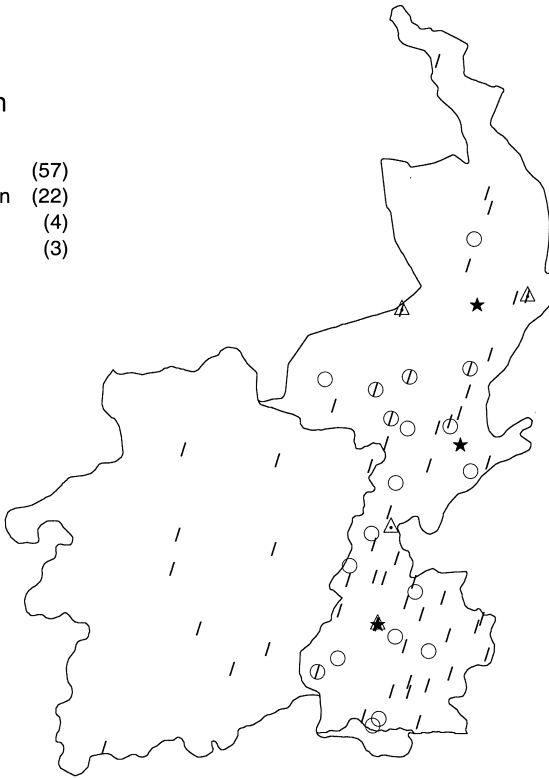
- / wisselen, omwisselen (34)
- ▮ verwisselen (27)
- omzetten (24)
- tuisen, omtuisen (23)
- △ ruilen, omruilen (11)
- ☆ veranderen (4)
- ★ anderen, omanderen (3)

Aanrijgen

Kaart 217

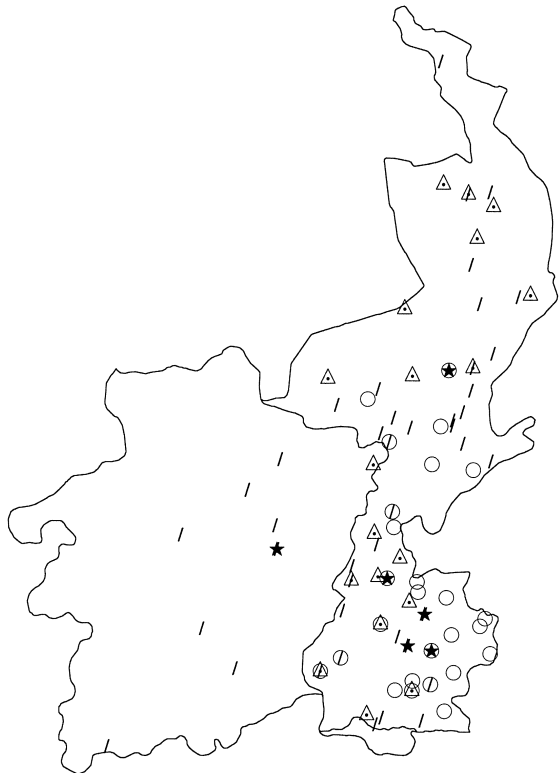
- / rijgen, inrijgen (57)
- vamen, invamen (22)
- △ ritsen (4)
- ★ vlechten (3)

Afscheuren, afritsen

Kaart 218

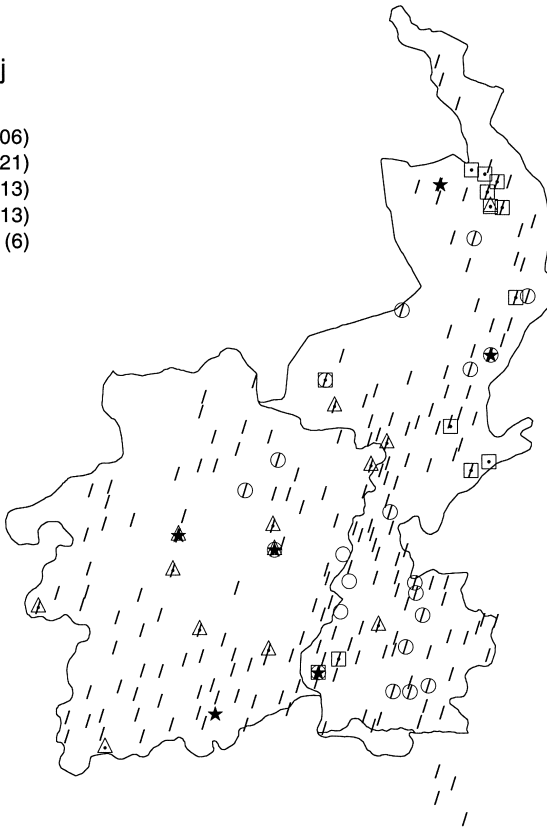
- / scheuren, afscheuren (43)
- rijten, afrijten (26)
- △ ritsen, afritsen (22)
- ★ aftrekken (6)

Reeks, rij

Kaart 219

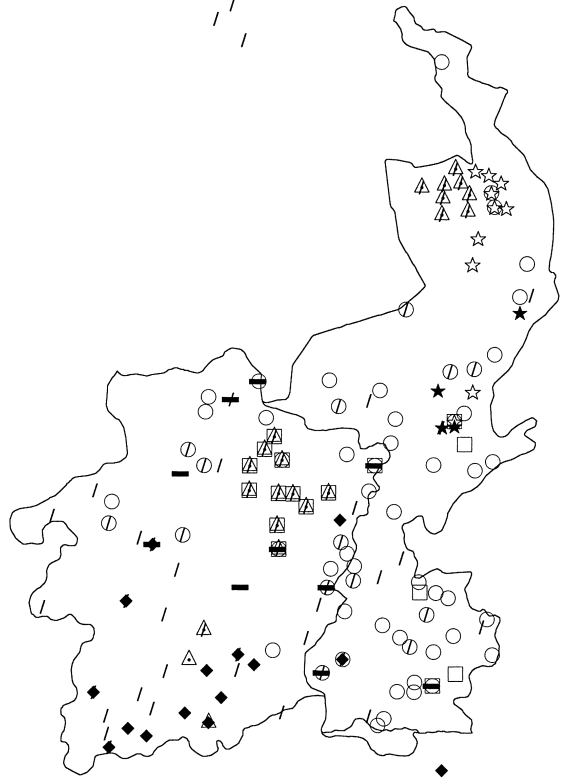
/ rij	(206)
○ reeks	(21)
△ resem	(13)
□ rits	(13)
★ serie	(6)

Averechts, achterstevoren

Kaart 220

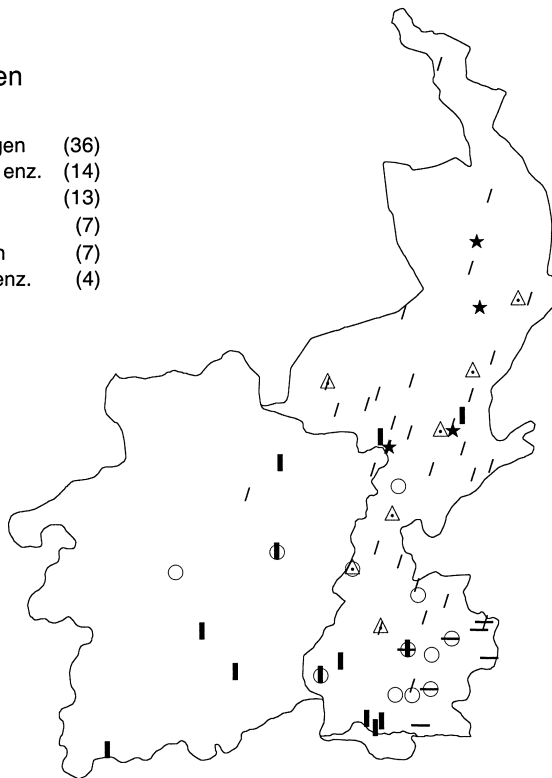
/ averechts	(65)
○ verkeerd	(65)
△ achterstevoren	(22)
□ links	(17)
◆ contraire (fr.)	(15)
— andersom	(10)
☆ krangs	(10)
★ krangs-om	(4)

Vermengen

Kaart 221

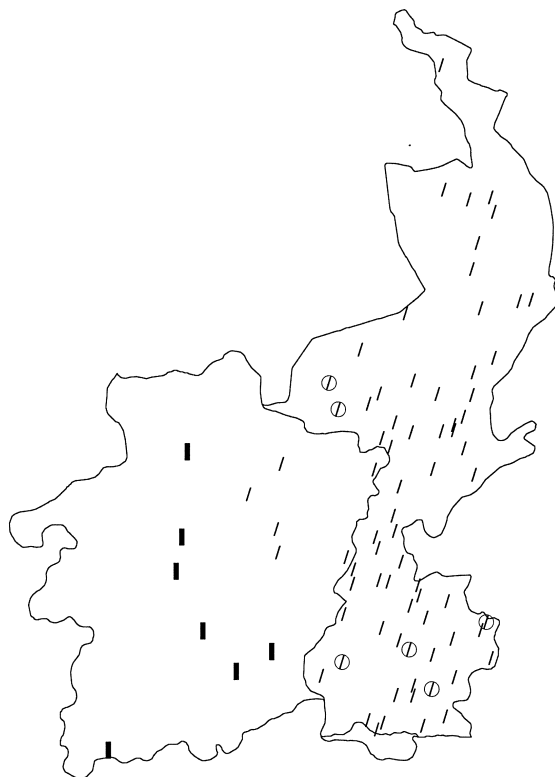
- / mengen, vermengen (36)
- ondereen maken, enz. (14)
- ▬ mengen (13)
- mischen (du.) (7)
- △ warren, verwarren (7)
- ★ dooreen maken, enz. (4)

Verschieten

Kaart 222

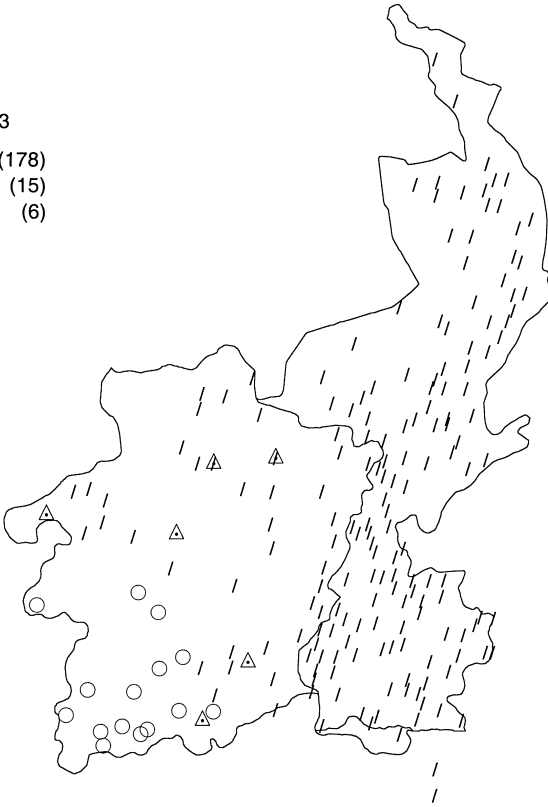
- / verschieten (76)
- ▬ afschieten (7)
- verkleuren (6)

Roest

Kaart 223

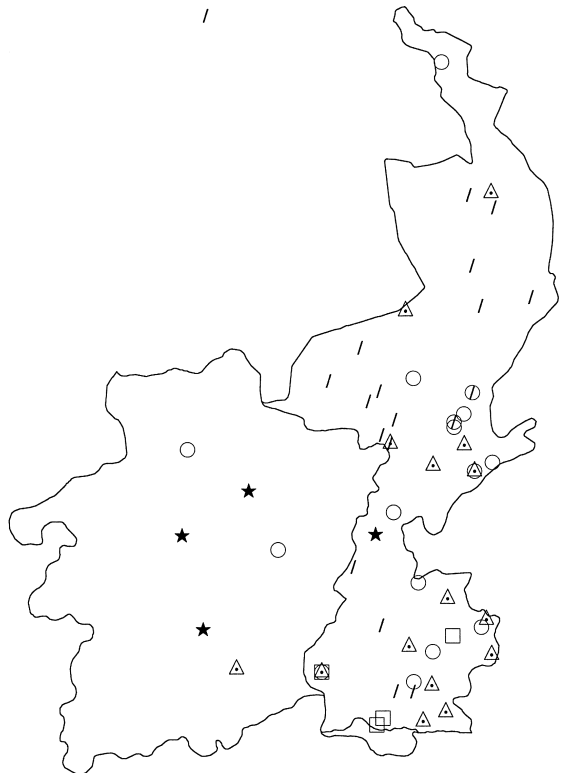
- / roest (178)
 ○ roesel (15)
 △ roester (6)

Loteren, los zitten

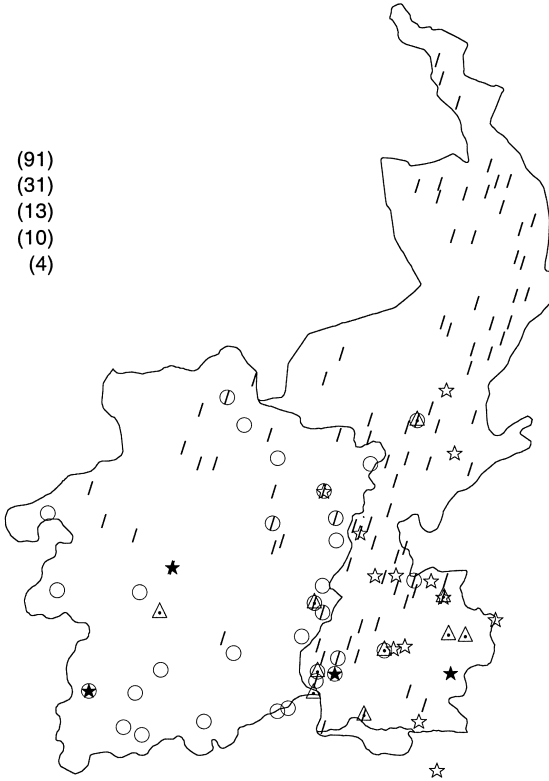
Kaart 224

- / lodderen, uitlodderen (19)
 ○ rammelen (17)
 △ los zitten (15)
 □ hoddelen (4)
 ★ loteren (4)

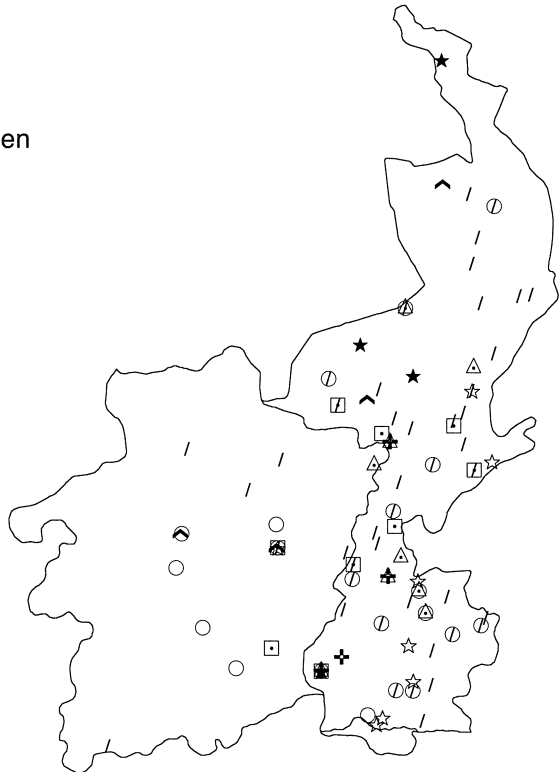
Vernielen
Kaart 225

- / vernielen (91)
- verdueren (31)
- ☆ kapot maken (13)
- △ veruieren (10)
- ★ kapot slaan (4)

Onbruikbaar maken, verbuieren
Kaart 226

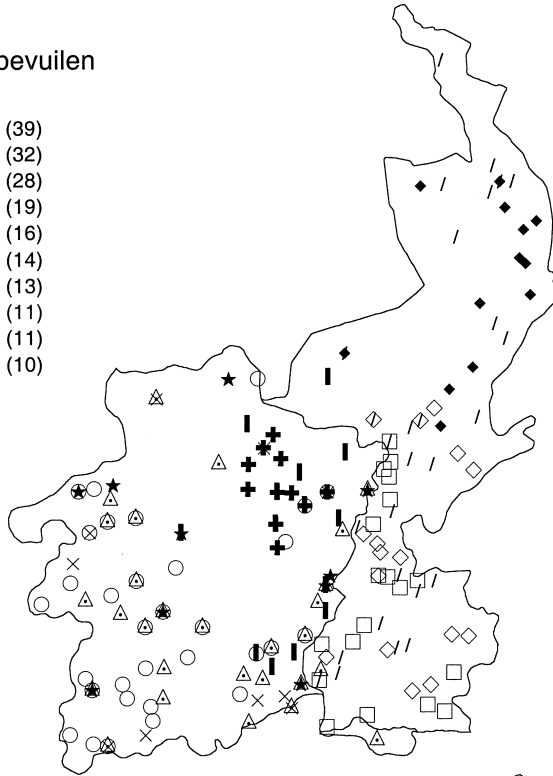
- / bederven (47)
- begaden (21)
- △ verbuieren (9)
- verknoeien (9)
- ☆ veruieren (9)
- ✚ kapot maken (4)
- ^ vernielen (4)
- ★ verprutsen (4)

Knoeien, morsen, bevuilen

Kaart 227

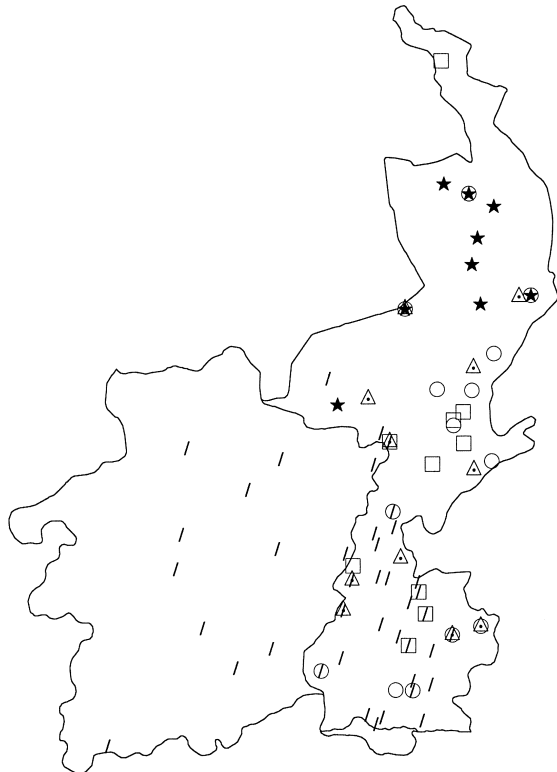
/	knoeien	(39)
○	besmodderen	(32)
△	begaden	(28)
□	strooien	(19)
◇	slabberen	(16)
▬	beknoeien	(14)
◆	slabben	(13)
★	bevuilen	(11)
⊕	bratselen	(11)
×	smerig maken	(10)

Vooruitkomen, vorderen

Kaart 228

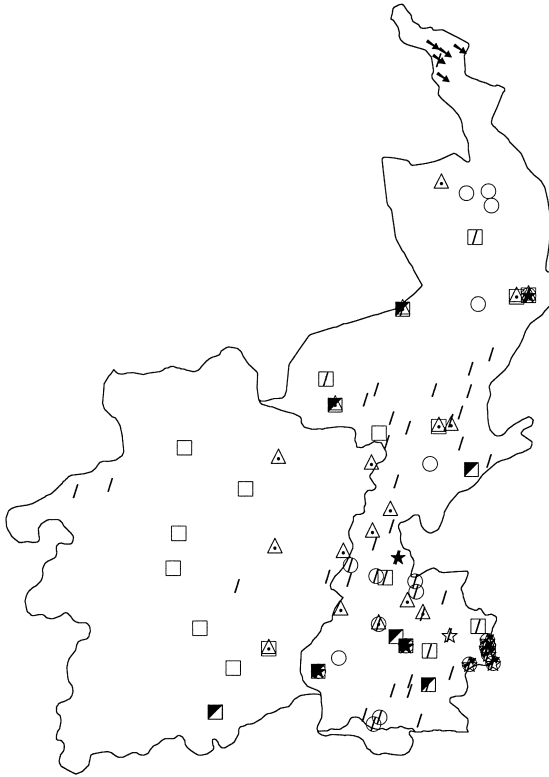
/	avanceren	(42)
○	opschieten	(14)
△	vorderen	(11)
□	vooruitkomen	(10)
★	plakken	(9)

Snel, vlug

Kaart 229

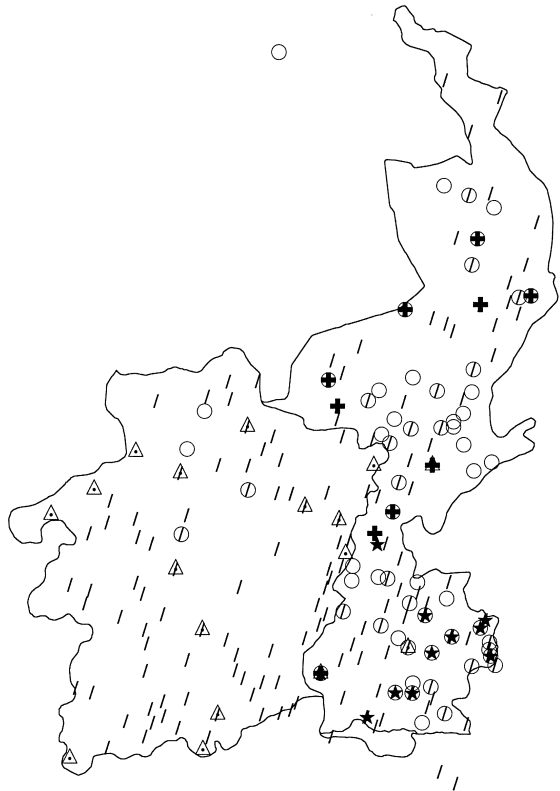
- / vlot (55)
- gauw (23)
- △ vinnig (18)
- rap (17)
- ☆ nijds (8)
- snel (8)
- ↗ zier (6)
- ↘ dra (5)
- ★ vijf (4)

Langzaam, traag

Kaart 230

- / langzaam (164)
- traag (61)
- △ stil, stilletjes (17)
- ★ vuil (11)
- ⊕ lui (10)

Alfabetisch register

van trefwoorden, lexicale varianten (cursief) en lemmatitels (hoofdletters)

A

- aabreken* 120
aad, hel ~ 139
aai maas 149
aaie arm 149
aalzeik 154
aam 236
aam bier 236
AAM, MAAT VAN 150 L. 236
aaime 143
aaime steen 143
aan 236
aan de gang blijven 70
aan de kant 151
aan de koude kant 31
aan die kant 151
aan een stuk regenen 70
aan een stuk 162
aan gen avond 186
aan gen dag 120
aan gen nacht 186
aan gens avond 186
aan get water 151
aan helpen denken 240
aan het knoeien blijven 70
aan het regenen blijven 70
aan het zouwen blijven 70
aan wijders 158
aan, af en ~ 172
aan, het gaat op de avond ~ 186
aan, het is ~ de avond 186
aan, het is ~ het schemeren 186
aan, het is mangel ~ 216
aan, niks ~ de voet 220
aan, niks ~ 220
aanbreken, het - 120
aandeel 209
AANDEEL, PART 209
aandrijfsel 155
aaneen 160
aaneen rijgen 241
aaneen zetten 242
aaneen, het weer is ~ 20
aaneenaan regenen 70
aaneengaan, het gaat aaneen 18
aaneengrenzen 160
aaneenliggen 160
aaneensluiten 160
aangaan, de wind gaat nogal aan 106
aangrenzend 160
aanhaaiende rengel 71
aanhaaiende renger 71
aanhoudachtig regenen 70
aanhouden 70
aanhouden, het houdt aan 20, 21
aanhouden, het houdt haar zich aan 75
aanhouden, zich ~ 69
aanhoudend knoeien 70
aanhoudend motregenen 70
AANHOUDEND REGENEN 70
aanhoudend regenen 70
aanhoudende regen 71
aanhouder 71
aanindeweg regenen 70
aankomende maan 3
aanpalen 160
aanraken 160
AANRIJGEN 241
aanrijgen 241
aanslibsel 153
aanspoel 154
aantal 198
AANTAL, GERING ~, EEN PAAR 200
aantrekken 10
aanvangen te winden 116
aanvriezen 90
aanwelen 68
aanwezig 157
AANWEZIGHEID 157
aanwezigheid 157
aanzetten zich ~ 10
aanzetten 10
aanzien 178
aar 147
aar, twee ~ 230
aard, de ~ vriezen 90
aard, de regen heeft nog geen ~ 22
aarde 138, 141
aaarde 210
aarde, bruine ~ 137, 139
aarde, geelbruine ~ 139
aarde, gouden ~ 139
aarde, grijze ~ 137
AARDE, GROND 141
aarde, helle ~ 139
aarde, kleffe ~ 139
aarde, laag ~ 142
aarde, rode ~ 137
aarde, schicht (du.) ~ 142
aarde, vaste ~ 140
AARDE, VLIJNS, GEELBRUINE ~ 139
aarde, zwarte ~ 139
aardhoop 130, 210
aardmergel 139
aarhoop 210
aastevoor 243
abnormaal groot 174
abomiëren 193
abomineren 193
abrahamsboom 15
achel 103, 104
achelsteen 103
achtelstevoren, de ~ 243
achter, de een ~ de ander 162
achter, gaat ~ de wolken 5
achter, kruipt ~ een wolkje 5
achter, kruipt ~ de wolken 5
achter, kruipt ~ een wolk 5
achter, schuilt ~ de wolken 5
achter, schuilt ~ een wolkje 5
achter, zit ~ de wolken 5
achter, zit ~ een wolk 5
achterblijven, het blijft achter 21
achtere 162
achtereen 162
achtereen zetten 242
ACHTEREEN, NA ELKAAR 162
achtereenaf 162
achtereenvolgens 162
achtermiddags, 's ~ 122
achternoen 122
achternoeners, 's ~ 123
achternoens, 's ~ 123
achteronders, 's ~ 123
achteronnens, 's ~ 123
achters, 's ~ 123
achtersgevoor 243
achtersmiddags, 's ~ 123
achtersnoens, 's ~ 123
achterstevoor 243
achterstevoren 243
ACHTERSTEVOREN, AVERECHTS, ~ 243

- achterstevoren, het ~ 243
 achterwaartse regen 64
 ader 147
 af 160
 af en aan 172
 af en toe een schuil 69
 af en toe gusselen 69
 af en toe regenen 68
 af, op en ~ dreugtelen 172
 af, op en ~ trampelen 172
 af, op en ~ 171
 afbrakkelen 132
 afbreken 132
 afbreukelen 132
 afbrokkelen 132
 afdraaien 223
 afdragen, het ijs draagt af
 97
 afdrijven, het drijft af 21
 affaire 212
 afgaan 92, 106, 156, 216,
 223, 245
 afgaan, het weer gaat af
 107
 afgaan, op- en ~ 34
afgaand lich 4
 afgaand licht 4
 afgaand weer 10, 41, 92
 afgaande kant 151
 afgaande maan 2, 4
 afgaande mond (du.) 4
 afgaande tijd 119
 afgaansweer 92
 afgang 119
afgank 119
 afgedamd 152
 afgrezelen 216
 afhang 131
 afjagen 105
 afkabbelen 132
 AFKALVEN 131
 afkalven 131
 afkalveren 131
 afkant 151
afkauwen 131
 afkavelen 131
afkaven 131
 afkrakkelen 132
 afkretsen 192
 afloop 151
 afmattend 27
 afmeten 222
 afmeting 222
 afnemen 106, 216
 afnemende maan 4
 afnemende mond (du.) 4
 AFPASSEN MET DE VOET,
 AFTREDEN 222
 afpassen 222
 afreddelen 132
 afrijten 241
- afrijzen 216
 afritsen 62, 241
 AFRITSEN, AFSCHUREN, ~
 241
 afroetsen 132, 241
 afroffen 242
 afschuren 241
 AFSCHUREN, AFRITSEN 241
 afscheuteren 132
afschieën 223
 afschieten 223, 245
 afschoren 132
 afschravelen 132
 afschuinen 242
 afschuiven 132
 afslag 87
 afstappen 222
 afsteken 132
 aftakelen 216
 aftellen 216
 aftrappen 223
 aftreden 222
 AFTREDEN, AFPASSEN MET DE
 VOET, ~ 222
aftreeën 222
 aftrekken 8, 242
afthrenen 222
 afvallen 83, 132
 afvoer 152
 afwachten 159
 afwisselend 32
 afzak 151
 afzakken 132
 afzetten, met goetsen
 afgezet 152
 afzien 223
 afzink 131
 afzinken 132
agel 104
agel, fijne ~ 104
agelbol 104
agelbolleke 104
agelkoon 103
agelskoren 103
agelsteen 103
 akelig koud 31, 47
 akelig weer 38, 44, 48
 akelig, koud en ~ 42
 akelige lucht 12
 akker 128
 akker, open ~ 128
 akkerland 128
 al dragen 96
 al te 221
 alaaf 221
aldewievenzomer 52
 alijk 215, 221
 alijwig 221
 aling 215
 alle hondsgezeiken regenen
 68
- alle, daar vallen ze ~ negen
 87
allegaarde 190
 allegaartje 190
allegaasje 190
 allerheiligenweer 38, 45,
 52
 allerheiligenwintertje 52
 allerheiligenzomer 52
 allerzeits 215
 allerzielenweer 45, 52
 alles 213
 alles wast wie hop 30
 alles, de mist snijdt door ~
 heen 46
 almiddags 123
 almorgens 122
 als een kat die het gat
 brandt 173
 als, klaar ~ de dag 7
 als, klaar ~ een klontje 7
 altijd regenen 70
 altijdjaan regenen 70
 aluit 215
 amelang 126
amelank 126
amerijike 126
amerijtje 126
amfel 201, 202, 203, 204
amfer 202, 203
 amig 57
ampek 202
ampel 202, 203, 204
ampfel 202, 203, 204
amsel 201
 ander 162
 ander jaar 162
 ander, de een achter de ~
 162
 ander, in ~ land 158
 ander, in ~ streek 158
 ander, op een ~ 158
 ander, van het een naar het
 ~ 172
 andere lucht 14
 ANDERE SOORTEN SNEEUW
 102
 andere, op ~ plaatsen 158
 andere, op ~ plakken 158
 andere, op een ~ plek 158
 ändern (du.) 241, 245
 ändern (du.), sich ~ 245
 anders 158, 243
 anders maken 245
 ANDERS, ELDERS, ERGENS ~
 158
 anders, ergens ~ 158
 anders, ergerans ~ 158
 anders, erres ~ 158
 anders, het doet niet ~ als
 regenen 71

- anders, iever ~ 158
 anders, ieverans ~ 158
 andersom 243
 andersom, juste (fr.) ~ 243
andert, op een ~ 158
andvol 202, 203
 ane wolken 7
angers maken 245
angers, ergens ~ 158
angersom 243
angersom, zjust ~ 243
 anker 236, 237, 238
 anker wijn 237
 ANKER, MAAT VAN 1/4 AAM
 (39 L.) 236
ankerke 237
 ankertje 236, 237, 238
 annek 215
annersom 243
annes 243
antwood 157
 antwoord 157
ap 205
apparence van regel 22
 apparence van regen 10,
 22
 apprentie, van ~ 218
 aprilse grillen 51
 ardenner steen 143
 arduin 143
 ARDUIN, HARDSTEEN 143
 are 227
 are land 227
 ARE, MAAT VAN 100 M² 227
 ARM 224
 arm 149, 203
 arm, dode ~ 149
 arm, oude ~ 149
 arm, reik ~ 225
 ARMEN, VADEM, MAAT VAN
 UITGESTREKTE ~ 226
 armoedig 216
 armoedig weer 38
armoelijk 216
 ARMVOL 203
 armvol 203, 204
 armvol dik 203
 arrangeren 240
arrevol 203, 204
 as 145
 as, de lamp onder de ~ 186
 asgoensdag 124
 asse 145
 asseraai 145
asverechs 243
ateree 162
atereen 162
aternoens, 's ~ 123
 avanceren 250
 avanceren, dat avanceert
 niet hard 251
 avanceren, dat avanceert
 slecht 251
averechs 243
averechs, krek ~ 243
 averechts 243
 AVERECHTS, ACHTERSTE-
 VOREN 243
 averechts, krek ~ 243
avereks 243
averes 243
averest 243
averseren 250
averseren, dat avesseert nie
hard 251
averseren, dat avesseert
slecht 251
avond weren 184
 avond worden 184, 187
 avond 183, 185
 avond, aan gen ~ 186
 avond, aan gens ~ 186
 avond, de ~ begint te vallen
 184
 avond, de ~ begint 184
 avond, de ~ valt 184
 avond, het gaat op de ~ aan
 186
 avond, het is aan de ~ 186
 avond, het vallen van de ~
 185
 avond, in de ~ 186
 avond, in het vallen van de
 ~ 186
 avond, tegen de ~ 186
 avond, tussen dag en ~
 186
 avond, vallen van de ~
 187
avonddonkel 185
 avonddonker 185
 avonden 184
 avonden, zich ~ 184
 avondlicht 185
 avondnacht 183
 avondregen zonder eind
 71
 avondregen 69, 71
avondregel 71
 avondschemer 185
 avondslicht 185
 avondsregen 71, 75
aw loch 14

 B
 baadt 5
baait 5
 baal 213
 baan 157
 baar 155, 215
 bach (du.) 151
 bedding 152
 bagatel 202
 bagger 139
 baggerd 139
 bak 233
 bakje 234
 bakken 90, 91, 143
 bakken, flink ~ 91
 bakken, get bakken 91
 bakken, goed ~ 91
 bakken, hard ~ 91
 bakken, hel ~ 91
 bakken, het valt met ~ uit
 de lucht 77
 bakkesvol 205
 bakkiljon 144
bakske 234
 balgooien 191
 baljoenen 191
 baljoeteren 191
 balk 18
 balk, er is geen ~ daaronder
 96
 balkdonker 183
 balken, er zijn geen ~ onder
 het ijs 96
 balken, het heeft geen ~ 96
 balken, huis zonder ~ 96
 ballewits 97
 bamis 119
bamistij 119
 bamistijd 52, 119
 bamisweer 52
 bandgrond 139, 142
 bandoeteren 191
 bangelijk weer 38
 bank 18, 139, 142, 153
 bank in de lucht 18
 bar weer 38
 bar 221
 baren 155
 barren, het zal ~ 24
barsen 195
 barsten 195
 bat 152
 bataklang 211
 baten, zo'n weer baat nog
 een keer 30
 batteren 90, 172, 191, 194
 batteren, het regent dat het
 battert 77
baukdonkel 183
 bazaar 211, 220
 bazelen 167
bebbelke 180
 bed, oud ~ 149
 bedding 149
 bedekken, met ijs bedekt
 94
 bedekken, met ijspegels
 bedekt 94

- bedenken, het weer is in ~ 34
 bedenkelijk 11
 bedenkelijk (weer) 32
 bedenkelijk, het weer is ~ 34
 bedenken, het (weer) is zich aan het ~ 35
 bedenken, het weer staat zich te ~ 22
 bedenken, het weer staat zich te ~ 35
 bederven 193, 247, 249
bedomp weer 25, 43
 bedompt (weer) 25, 43
 bedompt 183, 196
 bedompte lucht 25, 43
 bedrag, van ~ 218
 bedroefd (weer) 44
 beduiden, van ~ 218
 BEDUITJE 233
 beek 149
 beek, de ~ staat hoog 156
 beek, min water in de ~ 156
 beek, oude ~ 149
 beekarm 149
 beekbezinsel 137
beeke 126
 beekje 149
 beekleem 137
beekske 149
 beekvaagsel 153
 beekzand 137, 153
 beemd 128, 134
beend 128, 134
 beer, grote ~ 6
 beer, kleine ~ 6
 beest 15
 beestenweer 37
 beestig 216, 221
 beestig groot 174
 beestig weer 37
 beet 205
 beetje 126, 175, 200, 209, 219
 BEETJE BIJ BEETJE 198
 beetje een ~ gevreur 91
 beetje een ~ waas 57
 beetje over 209
 beetje regen 64, 69, 73
 beetje regens 64
beetje rengel 64
 beetje weinig 219
 beetje, dooien, een ~ dooien 92
 beetje, een ~ grijs 57
 beetje, een ~ koud 31
 beetje, een ~ mot 57
 beetje, een ~ nevel 57
 beetje, een ~ regenen 67
 beetje, een ~ rijmen 90
 beetje, een ~ vieren 90
 beetje, een ~ vriezen 90
 beetje, een ~ wind 108
 beetje, een klein ~ vriezen 90
 BEETJE, EEN WEINIG 200
 beetje, klein ~ regen 64
beetsje 126
beetske 126, 200
begaaien 247, 248
begaaien, zich ~ 248
 begaan, het weer begaait hem 39
 begaden 247, 248
 begaden, zich ~ 248
 beginnen te betrekken 9
 beginnen te dreigen 10
 beginnen, de avond begint te vallen 184
 beginnen, de stuifwind begint 116
 beginnen, het - 120
 beginnen, het begint dag te worden 120
 beginnen, het begint donker te worden 184
 beginnen, het begint rond te waaien 116
 beginnen, het begint te dagen 120
 beginnen, het begint te stuiven 116
 begot 212
 begrauwen 249
 behaard 190
 behei 190
 behei maken 191
 behoorlijk koud 31
 behoorlijk, het bliksemt ~ 85
 beiden 159
beien 159
beke 219
 bekenboord 151
 bekladden 249
 beklateren 168
 beklatsen 249
 beklotsen 249
 bekluinen 249
 beknaddelen 249
 beknoddelen 249
 beknocien 248
 bekrabbelen 192
 bekrassen 192
 bekratsen 192
 bekretsen 192
 bekrompen 176
 bekrompt 176
 bel 167
 BELANG, BELANGRIJK, VAN ~ 218
 belang, niet van ~ 219
 belang, van ~ 218
 belang, van geen ~ 219
 belang, van groot ~ 218
 belang, zonder ~ 219
 belangrijk 218
 belangrijk, niet ~ 219
 BELANGRIJK, VAN BELANG 218
belank, van ~ 218
belank, van geen ~ 219
belankrijk 218
 beleveren 164
 beleveren, van vet ~ 164
belke 167
bellen 167
 bellen, daar liggen ~ onder het ijs 97
 belleren 115
 belletje 167
 belommeren 10
 belopen lucht 14
 beloven, dat belooft regen 10
 beloven, het belooft regen 22
bemessen 249
 bemesten 249
bemeurd 184
 bemmelen 246
 bemodderen 249
 bemoerd 184
 bemorsen 249
benaaft 24
 benauwd 28
 benauwd (weer) 24
 BENUAUD EN VOCHTIG WEER 24
 benauwde dag 25
 benauwde lucht 10, 25
 benauwds (weer) 25
 bende 127, 210, 212
 benderen 191
 beneveld 43
 BEPAALDE HOEVEELHEID 198
 beplekken 249
 beprelsen 249
 beprossen, zich ~ 249
 BERG 127
 berg 129, 131, 210
 berg, kleine ~ 129
 bergen, tussen de ~ 133
 bergje 128, 129, 131
 bergje, klein ~ 129
 bergop 161
bergske 128, 129, 131
bergske, klein ~ 129
 bergspits 132
 BERGTOP 132
 bergtop 132

- berijmen 93
 berm 130, 131, 151, 206,
 210
beroes 246
 beroesselen 245
beroessen 245
 beroest 246
 beroesten 245
 beromen 249
 berouwen 10
 berouwen, zich ~ 10
 beschaar 213
 beschadigen 248
 bescharen 192
 beschramen 192
beschremen 192
 beslagen 143
 besleesteren 249
 besmeren 249
 besmeuren 249
 besmodderen 248
 besmodderen, zich ~ 248
 besmoesteren 248
 besmoezelen 248
 besmossen 248
 besneeuwen 99
 besprinkelen 168, 169,
 171
 best, het regent z'n ~ 62
bestakel 190
bestakelen 191
 beste, de eerste de ~ 162
 bestendig (weer) 20
 BESTENDIG WEER 19
 bestendige lucht 20
 bet schoeren regenen 68
 bet stoten regenen 68
 bet tobben gieten 61
 bet, regenen ~ wolkjes 68
beteke 126, 200, 209
 betekenen, niets te ~ 219
 betekenen, veel ~ 218
 betekenen, weinig ~ 220
 betekenis, van ~ 218
 betekenis, van geen ~ 219
 betekenis, van grote ~ 218
 betrekken 9
 BETREKKEN (LUCHT) 9
 betrekken, beginnen te ~ 9
 betrekken, de hemel betreft
 10
 betrekken, de lucht betreft
 34
 betrekken, gaan ~ 9
 betrekken, gans ~ 9
 betrekken, zich ~ 9
betrochte loch 13
betrochte lucht 13
 betrokken 33, 40
 betrokken fort 13
 betrokken hemel 13
 betrokken lucht 12, 13, 33
 betrokken weer 12, 13
 betrokken, gans ~ lucht 13
 betrokken, heel ~ lucht 13
 betten 171
 beug 177
 beuken 194
 beuken, stormen en ~ 106
 beuksen 194
 beurel 206
 beutel (du.) 206
bevolking 12
 bevroren 90
 bevroren, de takken zijn
 wit bevroren 94
 bevroren ijzel 93
 BEVROREN NEERSLAG, IJZEL,
 ~ 94
 bevroren regen 104
 bevroren sneeuw 101, 102
 bevuilen 248
 BEVUILEN, KNOEIEN,
 MORSEN, ~ 248
 bevuilen, zich ~ 249
bewolk 11, 13
bewolk, erg ~ 13
bewolk, fel ~ 13
bewolkde hemel 12
bewolkde loch 12
bewolkde lucht 12
 bewolken 10
bewolken hemel 13
bewolken loch 13
bewolken lucht 13
 bewolken, gaan ~ 10
 BEWOLKING 12
 bewolking 12
 bewolkt 13
 bewolkt worden 10
 bewolkt, de lucht is ~ 13
 bewolkt, erg ~ 13
 bewolkt, fel ~ 13
 bewolkt, wisselend ~ 32
 bewolkte hemel 12, 13
 BEWOLKTE LUCHT 13
 bewolkte lucht 11, 12, 13
 bewolkte, flink ~ hemel 11
 bewolkte, grillig ~ lucht
 11
 bewolkte, sterk ~ lucht 13
 bewolkte, woest ~ lucht 11
bewouken hemel 13
bewouken loch 13
bewouking 12
bewoukte loch 13
bewoukte lucht 13
bewoukte, sterk ~ lucht 13
 bezinking 137
 bezinksel 137
 bieberen 90
 bier, aam ~ 236
 bier, kannetje ~ 236
 bier, schopje ~ 234
 bieren 172
 bies 234
bieske 64, 72
bieswink 48
bieteke, een ~ vieren 90
bieteke, een ~ vriezen 90
bietsje weinig 219
bietsje 219
bietske 219
 bij het vallen van de avond
 186
 bij stootjes regenen 68
 bij zijn 157
 bijeenraapsel 213
 bijentrekken 9
bijsneeuw 102
 bijensneeuw 102
 bijgetrokken lucht 13
 bijmaas 149
 bijna, de dag is ~ om 186
 bijna, het is ~ windstil 108
 bijs 48, 69, 72, 73, 75, 81,
 100, 103, 108, 110, 111,
 112, 114
 bijs regen 72, 75
 bijs, daar staat een flinke ~
 37
 bijs, de ~ gaat 37
 bijs, de ~ is over 79
 bijs, duchtige ~ 76
 bijs, einde van de ~ 79
 bijs, ferme ~ 76
 bijs, flinke ~ 76
 bijs, gemene ~ 110
 bijs, goede ~ 72, 76
 bijs, kempense ~ 110
 bijs, kemperen ~ 110
 bijs, killige ~ 110
 bijs, kleine ~ 74
 bijs, koude ~ 47
 bijs, koude bijs 110
 BIJS, KOUDE NOORDENWIND,
 ~ 109
 bijs, lichte ~ 74
 bijs, malse ~ 29, 74
 bijs, nu en dan een ~ 69
 bijs, nutte ~ 110
 bijs, scherpe ~ 110
 bijs, weer wie een ~ 20
 bijs, zware ~ 75
 bijsachtig 33
 bijsachtig weer 38
 bijsheet 23
 bijsje 64, 72, 73
 bijsje, licht ~ 73
 bijsje, mals ~ 74
bijske 73
bijske, lich ~ 73
bijske, licht ~ 73

- bijске, mals* ~ 74
 bijs-lucht 33
 bijstig koud 47
 bijstig smerig weer 48
 bijstig weer 48
 bijstige wind 114
bijstige wink 114
 bijswind 48, 110
 bijt 97
 bijten, de wind bijt 110
 bijtend koud weer 48
 bijtend weer 48
 bijvang 178
bijvank 178
 bijzelen 67, 172
 bijzen 34, 62, 67, 68, 105, 106, 187
 bijzen, het bijst 36, 48, 116
 bijzen, het zijn ~ 69
 bijzen, maartse ~ 51
 bijzen, regenen met ~ 68
 bijzetig weer 48
 bijzig weer 69
 bijzig 33, 40, 48
 bijzonder 221
 bikkelen 90
 bikken 90
 bikken, duchtig ~ 91
 bikken, hard ~ 91
 bikken, hel ~ 91
 bikken, het bikt weer 24
 bimssteen 145
 binderen 115
 bindsel 206
 binnenslaan 83
 binnenstebuiten 243
 binnenstebuiten, het - 243
 birken 90
 biss (du.) 205
 bitleren 115
 bits 31
bitske 175
 bitter koud 47
 bizet 205
bizzen 187
 blaadje, daar boegeert geen ~ op de bomen 107
 blaadje, daar vergaat geen ~ op de bomen 107
blaaiер 208
 blaak 57
 blaak 168, 180
 blaas 97, 168, 180, 208
 blaasje 168
 blaasjes, zo komen ~ op het water 41
blaaske 168
blaaskes 41
 blaasteren 106
 blad, daar roert geen ~ 107
- blad, het roert zich geen ~ 107
 bladder 208
 bladeren, de ~ waaien rond 112
 bladstil (weer) 107
 blagenwind 112
 blak 128
 blak land 128
 blakte 128
 blaren 167
blaren 168
 blaren, het regent ~ op het water 63
 blarenwind 111
 blasse, de - 128
blatte 128
 blauw 7, 189
 blauw, blond en ~ 189
 blauwe hardsteen 143
 blauwe hemel 8
 blauwe klei 137, 140
 blauwe lucht 8
 blauwe steen 143
 blauwe, harde ~ steen 143
 blauwemse steen 143
 blauw-klaar 7
 blazen 105, 106, 107, 167, 194
blazen 168
 blazen, daar komen ~ op 167
 blazerd 108
 blazerig 36
 bleken 90
 blijven 159
 blijven doorregenen 70
 blijven hangen 159
 BLIJVEN HANGEN, BLIJVEN PLAKKEN 159
 blijven hokken 159
 blijven knoeien 70
 blijven plakken 159
 blijven regenen 70
 BLIJVEN WACHTEN 159
 blijven zeveren 70
 blijven zitten 159
 blijven zowelen 70
 blijven, aan de gang ~ 70
 blijven, aan het knoeien ~ 70
 blijven, aan het regenen ~ 70
 blijven, aan het zowelen ~ 70
 BLIJVEN, DROOG ~ 20
 blijven, droog ~ 21
 blijven, hangen ~ 159
 blijven, het blijft 21
 blijven, het blijft droog 20, 21
- blijven, het blijft droog weer 21
 blijven, het blijft even schraal 22
 blijven, het blijft goed 20
 blijven, het blijft heenweren 22
 blijven, het blijft niet droog 10
 blijven, het blijft schoon 20
 blijven, kleven ~ 159
 blijven, plakken ~ 159
 blijven, sneeuw die liggen blijft 102
 blik 1
 blikker 1
 blikkering 1
 bliksem 82
 BLIKSEM, BLIKSEMFLITS 81
 bliksem, de ~ is gevallen 83
 bliksem, de ~ is ingeslagen 83
 bliksem, de ~ is ingevallen 83
 bliksem, de ~ slaat in 83
 bliksem, de ~ valt 83
 BLIKSEM, INSLAAN, VAN DE ~ GEZEGD 83
 BLIKSEMEN 82
 bliksemen 83, 85
 bliksemen, hard ~ 83
 bliksemen, hel ~ 83
 bliksemen, het bliksemt behoorlijk 85
 bliksemen, het bliksemt daarachter 85
 bliksemen, het bliksemt flinke straal 83
 bliksemen, het bliksemt flinkop 83
 bliksemen, het bliksemt van wijds 85
 bliksemen, het bliksemt zwaar weer 83
 bliksemen, wijdweg ~ 85
 bliksemflits 82
 BLIKSEMFLITS, BLIKSEM, ~ 81
 blikseminslag 83
bliksemschich 82
 bliksemschicht 82
 bliksemslag 82
 bliksemstraal 82
 bliksemvlaag 81
 bliksen 83
 blinken 188
 BLINKEN, GLIMMEN, GLANZEN 188
 blits 82

- blitsen 83, 85
 blitsstraal 82
 bloedend 27
 bloedheet 23
 bloedig koud 47
 bloeien, de donder bloeit 18
 bloeien, de hommel bloeit 18
 bloeien, het onweer bloeit 18
 bloeitijd 119
 bloemsneeuw 101
 bloezen 115
 blokjes regenen 70
blokskes regenen 70
 blond en blauw 189
blonk en blauw 189
 blotsen 195
 blubber 141, 153
 blus 207
 bluts 180
 bobbel 130, 167, 180
 BOBBEL, KLEINE VERHEVENHEID 179
 bobbelen 166
 bobbeltje 180
boch 212
 bocht 155, 212
 BOCHTEN, KROM, MET ~ 176
 bochtig weer 38
 bodem 202
 boedel 211
 boegeren, daar boegeert geen blaadje op de bomen 107
 boel 199, 206, 211
 boel, miserie ~ 213
 boel, ganse ~ 210
 boel, natte ~ 39
 boeles 210
 boeltje 211
 boemelen 86
 boemkeren 194
 boemsen 194
 boerel 211
 boerenweer 30
 boes 72, 111
 boesachtig 36, 38
 boesteren 106, 115
 boet 206
 boezen 105, 115, 194
 boezen, duchtig ~ 115
 boezen, het boest 36, 111
 boezen, het gaat ~ 39
 boezurig (weer) 36
 boezig 36
 bof 205
 bofje 205
 bok 50, 234
 bokkenwagan 6
 bol 39, 179, 197
 bol ijs 95
 bol weer 36, 51
 bolle toeter 95
 bolle wind 36
 bombarderen 194
 bomen, daar boegeert geen blaadje op de ~ 107
 bomen, daar vergaat geen blaadje op de ~ 107
 bomen, de ~ zijn vet 94
 bomen, wit op de ~ 93
 BOMIJS 95
 bomijs 95
 bommelen 246
 bonenstaak 174
 bonk 15, 17, 174, 196, 199, 202, 206, 210
 bonken 194
 bonker 174
 bonkeren 194
 bonkig 39, 174
 BONZEN 194
 bonzen 194
bood 151
 boog, kruipt in de ~ 5
booïem 202
 boom, een kerel wie een ~ 174
boon 147
 boord 151, 180
boortje 147
 boors 97
 boos (weer) 36
 boos weer 38
 boosten 106
 boots 150
 borbelen 167
 born 147
 borrel 233
 borrelen 166
 BORRELEN VAN WATER 166
 borrelend lok 168
 borrend wellen 167
 borstplaat 96
 bortelen 167
 bos 204, 206
 bosje 207
boske 207
 bot, door de ~ 214
 boteren, het botert goed 50
 boterjaar 30
 botsen 194
bous 196
 boutique (fr.) 212
 bouw, de lucht is ~ 14
 bouwen 60
 bouwgrond 128
bouzen 194
 boven, het water komt naar ~ 167
 boven, wind van ~ 110
 BOVENMATE, HEVIG, ZEER 220
 bovenste stuk 130
 bra 221
 braad 1
 braaf 221
 braddelen 67
 braggelen 34
 braggelig weer 32
 braggelsweer 32
 braggelweer 32
 braggelzomer 51
 brak ijs 96
 brak 142
 brak water 154
 brak, hol ~ ijs 95
 brakkelen 69
 branden, als een kat die het gat brandt 173
 branderig 23
 bras 155
 brassen 249
 bratsel 33, 141
 bratselen 60, 69, 71, 249
 bredde 141
 BREEKBAAR, BROS, ~ 164
 breel 213
 brei 154
 breken 132
 brengen, een scherp geluid ~ 195
 breuk 77, 133
 breuk, er komt een ~ door 9
 breuzelen 34
 breuzelenweer 45
 bries 73, 109
 briesende kleuren 183
 briesje 108, 109
 BRIESJE, ZACHTE WIND, ~ 108
 briezel 64
 briezelen 66
 brikkendrek 145
 brink 131
 brobbel 167, 180
 brobbelen 166
brobbelke 180
 brobbeltje 180
 broddelen 87, 167
 broei 154
 broeien 25
 broeien, daar broeit wat 25
 broeien, het broeit get 25
 broeiend 25
 broeierig 30, 33
 broeierig (weer) 25
 broeierig, voos ~ weer 27
 broeierige lucht 25
 broeietig 25

- broeiig (weer) 25
broeiloch 25
 broeilucht 25
 broeiweer 25
 broek 133, 138, 139
 broek, kale ~ 133
 broek, scheut ~ 149
 broekgrond 142
 BROEKLAND, MOERAS 133
 broes 168
 broezen 107, 167, 172, 194
 brok 164, 205, 207, 209
 BROK, HOMP, ~, KLONT 206
 brokje 209
 brokkel 209
 brokkelachtig 164
 brokkelen 132
 brokkelig 164
 brokkelijis 96
brokske 209
 brommen 87, 193
 BRON 147
 bron 147
 bron, rijzelende ~ 147
 bronken 34
 bronken, het bronkt get 10, 18
 bronken, het bronkt 10
 bronken, het weer is aan het bronken 34
 bronketig 41
 bronkgrond 139
 bronkweer 33
 bronnetje 147
 bronsprong 147
 bronwater 147
 BROOD 231
 brood 231
 broos 164
 bros 164
 brosj 95
 BROS, BREEKBAAR 164
 brottelen 167
 brug 152
brui 154
 bruin water 154
 bruin zand 142
 bruinachtig weer 33
 bruine aarde 137, 139
 bruine grond 137, 139, 142
 bruine leem 137
 bruinige, gelige ~ grond 139
bruinjeerd 139
 bruizelen 69
 brullen 106, 115, 194
 brutselen, het is aan het ~ 34
 bubbel 168
 buf 111
 bui 72, 73, 75, 81
 bui hagel 103
 bui regen 72
 bui sneeuw 100
 bui, flinke ~ 72, 75
 bui, flinke bui regen 75
 bui, forse ~ 75
 bui, lichte ~ 73
 bui, malse ~ 29
 BUI, PLENSBUI, ZWARE ~ 75
 BUI, REGENBUI 71
 bui, zware ~ 75
 buien 62, 68
 buien, het zijn ~ 69
 buien, maartse ~ 51
 buien, met ~ 69
 buien, vol ~ 33
 buieren 106
 buietig 70
 buigen 177
 buiig (weer) 33
 buiig weer 69
 buiig 40, 70
buike 64, 72, 73
buike regen 73
buike, klein ~ 73
buike, klein ~ 41, 64
buike, lich ~ 73
buike, lichts ~ 73
buike, licht ~ 73
buike, mals ~ 29, 73
buike, onnozel ~ 73
buike, zach ~ 73
buike, zwak ~ 73
 buiten 128
 buiten de zon 188
 buiten, het is ongezellig ~ 45
 buiten, te slecht om een hond naar ~ te schicken 37
 buitengewoon 221
 buitenmate 221
 buitje 64, 69, 72, 73
 buitje regen 73
 buitje, klein ~ 41, 64, 73
 buitje, licht ~ 73
 buitje, mals ~ 29, 73
 buitje, onnozel ~ 73
 buitje, zacht ~ 73
 buitje, zwak ~ 73
 bul 212
 bulderachtig weer 11
 bulderen 106, 115
 BULDEREN VAN DE STORM 115
buljeren 115
 bullen 115, 212
 bulles 174
 bult 129, 131, 180
 bultje 180
bunder 227
 bundel 206
 BUNDEL, BUSSEL 205
 bundel, zware ~ 206
 bunder 206, 227, 229
 bunder, halve ~ 229
 BUNDER, HECTARE OF ~, MAAT VAN 10.000 227
 bunder, kwart ~ 228
bungel 206
buñjel 206, 227
bunner 227
 bunsel 206
 bussel 204, 206, 207, 210, 227
 BUSSEL, BUNDEL, ~ 205
 bustel 206
 buurt 127
 buurt, niet in de ~ 127
 buurt, uit de ~ van ... 127
bwoon 147
 C
 centiare 227
 CENTIARE, MAAT VAN 1 M² 227
 centimeter 225
 changeren 241
 CHAOS, ONGEORDEDE HOEVEELHEID, ~ 211
 charge (fr.) 199, 210
 chèrmoule (wa.) 175
 circus 213
 cirkel 179
 CIRKEL, KRING 178
 clip aan de maan 4
 clips 4
 clips aan de maan 4
 clips van de maan 4
 clipsis 5
 clipsis aan de maan 5
 clipsis van de maan 5
 commandeur 174
compos 141
 compost 141
 contoeren 178
 contraire (fr.) 243
contranse 243
 contrei 127
 couche (fr.) 142
 couleur (fr.) 189
 D
da zijn köp in de lucht 12
daaf 55, 58
 daaldrogen 143
 daar boegeert geen blaadje op de bomen 107

- daar broeit get in de lucht 25
 daar broeit wat 25
 daar en hier 214
 daar ginder 158
 daar hangt damp 46
 daar hangt get in de lucht 22
 daar hangt regen in de lucht 34
 daar is geen wind 107
 daar is nog geen balk onder het ijs 96
 daar is onweer in de lucht 85
 daar is regen op weg 34
 daar is veel wind 36
 daar is weer wind 36
 daar is wind uit 37
 daar komen blazen op 167
 daar komt een hommelschuil op 88
 daar komt verandering 22
 daar komt weer een schuil 69
 daar komt zomer 92
 daar kunt ge nog geen hond door jagen 37
 daar liggen bellen onder het ijs 97
 daar roert geen blad 107
 daar roert zich niets 107
 daar staat een flinke bij 37
 daar staat een poort open 116
 daar trekt het zich 116
 daar vallen ze alle negen 87
 daar valt af en toe wat 69
 daar valt een druppel 68
 daar valt een druppeltje nat 68
 daar valt een zwaai 68
 daar valt het van de kromme 68
 daar valt moezel 68
 daar valt nat 75
 daar valt nattigheid 68
 daar valt stofregen 68
 daar vergaet geen blaadje op de bomen 107
 daar zijn 157
 daar zijn koppen in de lucht 12
 daar zit hamerslag in de lucht 34
 daar zit regen in de lucht 34, 41
 DAAR, ERGENS, HIER OF ~ 157
 daar, hier en ~ 158, 172
- daarachter, het bliksemt ~ 85
 daarachter, het licht ~ 85
 daarbij zijn 157
 daarboven, het stormt ~ 12
 daarlangs 162
 daarna 162
 daarna, juist ~ 162
 daarna, met ~ 162
 daarneven 161
daarnever 161
 daaronder, er is geen balk ~ 96
 dabben 193
 DAG 120
 dag in de lucht 120
dag weren 186
 dag worden 186
 dag worden, het - 120
 dag, aan gen ~ 120
 dag, benauwde ~ 25
 dag, de ~ is bijna om 186
 dag, de ~ komt in gen lucht 120
 dag, doffe ~ 26
 dag, drukkende ~ 26
 dag, het begint ~ te worden 120
 dag, het heeft de ganse ~ gedreigd 22
 dag, het heeft de ganse ~ gedruppeld 75
 dag, het is voor de hele ~ 71
 dag, hete ~ 27
 dag, klaar als de ~ 7
 dag, kriek van de ~ 120
 dag, laf warme ~ 25
 dag, laffe ~ 25
 dag, lauwe ~ 26
 dag, matte ~ 27
 dag, moddele ~ 25
 dag, middelwarme ~ 26
 dag, mothete ~ 25
 dag, mottige ~ 25
 dag, het opkomen van de ~ 120
 dag, schone ~ 27
 dag, stikkende ~ 27
 dag, stinkend hete ~ 27
 dag, tussen ~ en avond 186
 dag, tussen ~ en donker 186
 dag, tussen ~ en duister 186
 dag, tussen ~ en licht 186
 dag, tussen nacht en ~ 186
 dag, warme ~ 27
 dag, zoele ~ 26
 dag, zwoele ~ 26
- dagen, donkere ~ voor kerstmis 53
 dagen, drikkingen lengen de ~ een hanenschreeuw 53
 dagen, het - 120
 dagen, het begint te ~ 120
 DAGERAAD 120
 dageraad 120
 DAGWERK, MAAT VAN 4000 M² 229
 dal 132
 DAL, VALLEI 132
 dalen, rijzen en ~ 155
dalle 132
 dam 152
dam 55, 166
 damp 43, 55, 56, 57, 58, 166
damp 152
 damp in de lucht 43
 damp, daar hangt ~ 46
 damp, gure ~ 56
 damp, koud en ~ 42
 damp, koude ~ 56
 damp, lichte ~ 57
 DAMP, STOOM 166
 damp, zware ~ 43, 56
 dampen, het dampt 46
 dampetig (weer) 43
 dampetig koud 43
 dampetige lucht 43
 dampig 40
 dampig (weer) 42
 dampig, koud en ~ 42
 dampige lucht 25, 43
 dampplucht 43, 55
 dampnevel 58
 dampweer 43
 dan weer, eerst regen en ~ klaar 32
dana 162
daneven 161
 danig 221
 dapper 221
 dat avanceert niet hard 251
 dat avanceert slecht 251
 dat belooft regen 10
 dat gaat niet rap 251
 dat ijs ligt hol 95
 dat is ergens in 83
 dat is kort bij een hommelschoer 87
 dat is van de hitst 85
 dat is wind op komst 116
 dat weer pakt dich 27
 dat wordt regen 10
 dats 196
daum 58
 DAUW 57

- dauw 55, 57, 58, 93
 dauw, dikke ~ 55
 dauw, felle ~ 55
 dauw, grillige ~ 55
 dauwdraden 58
 dazelen 172
 de aard vriezen 90
 de achtelstevoren 243
 de avond begint te vallen 184
 de avond begint 184
 de avond valt 184
 de beek staat hoog 156
 de bijs gaat 37
 de bijs is over 79
 de bladeren waaien rond 112
 de bliksem is gevallen 83
 de bliksem is ingeslagen 83
 de bliksem is ingevallen 83
 de bliksem slaat in 83
 de bliksem valt 83
 de bomen zijn vet 94
 de daar valt een fijne stuif 68
 de dag is bijna om 186
 de dag komt in gen lucht 120
 de donder bloeit 18
 de donder is ingevallen 83
 de donder valt in 83
 de duivel heeft kermis 86
 de duivel houdt kermis 34
 de een achter de ander 162
 de eerste de beste 162
 de euzen druipen 92
 de ganse dag op regenen 70
 de grote hemelkraan staat open 77
 de hel komt mee 88
 de hemel betreft 10
 de hemel trekt toe 10
 de hits valt uit de lucht 27
 de hommelt bloeit 18
 de kant van ... 127
 de koster schudt de hemel uit 114
 de lamp onder de as 186
 de lucht belooft regen 34
 de lucht betreft 34
 de lucht is bewolkt 13
 de lucht is bouw 14
 de lucht is klaar 20
 de lucht is overlopen 13, 27
 de lucht is toe 14
 de lucht is vol nevel 46
 de lucht is wild 12
 de lucht jaagt 12
 de lucht staat vast 20
 de lucht trekt zich toe 12
 de lucht werkt 85
 de lucht zit dicht 14
 de lucht zit toe 14
 de lucht zit vol hommelt 18
 de lucht zit vol wolken 13
 de maan was aan het opkomen 186
 de maas is uit 156
 de mist snijdt door alles heen 46
 de moeite waard 218
 de nevel trekt in 46
 de onderste wind is koud 110
 de regen doet ons niets 22
 de regen gorst 77
 de regen heeft nog geen aard 22
 de Roer vreet weer 132
 de schemer houdt al 187
 de schoer zit doonbij 83
 de sneeuw valt op een warme steen 51
 de stob jaagt op 116
 de stoep wordt weer wat nat gemaakt 68
 de stuifwind begint 116
 de takken zijn wit bevroren 94
 de vries vieren 90
 de weerlicht slaat in 83
 de wind bijt 110
de wind gaat 105
 de wind gaat haar liggen 106
 de wind gaat nogal aan 106
 de wind giert 111
 de wind gooit zich op 111
 de wind is onder 110
 de wind jaagt 111, 114, 116
 de wind komt op 116
 de wind komt van onderen 110
 de wind kruipt in zijn gat 106
 de wind ruist maar even 108
 de wind snijdt 48
 de wind snijdt dich langs gen oren 48
 de wind staat noord 110
 de wind werpt zich op 36, 116
 de wind zit hoog 110
 de wind zit in de koude 110
 de wind zit in het koud 110
 de wind zit onder 110
 de wind zit te dromen 107
 de wind zit voor 110
 de winter gaat vertrekken 92
 de wolken drijven 12
 de wolken drijven nogal 12
 de wolken drijven over 21
 de wolken komen 10
 de wolken trekken over 21
 de zon lokt 92
 de zwellevers brengen de lente mee 51
 debber 141, 175, 185
 debbes 141
 decimeter 224
 DECIMETER, MAAT VAN 10 CM 224
 dedder 141
 deel 209, 210, 212, 216
 deel (appels) 199
 deel, een heel ~ 221
 deel, vierde ~ 226
 DEELBAAR, ONEVEN, NIET DOOR TWEE ~ 217
 deem 55, 58
 deemsteren 187
 deemstering 186
deenzig 123
deesdag 123
deestering 186
 deisig 45
 dek 12
 del 149
 demer 55
 demeren 184, 187
 demering 186
 denken 240
 denken, aan helpen ~ 240
 denken, doen ~ aan 240
 deppen 170
 der hangt een hommeltweer 18
 der hangt een schuil 18
 der is donder op komst 18
 der is kaum te horen 108
 der komt een lelijk weer 18
 derachter 162
derater 162
 derf 165
 deronder, gaat ~ 5
 derre 162
 derrie 141
 derring 139
 deugen, het deugt niet 34
 deze morgen 121
 deze morgent 121

- dezed moret* 121
dezig 123
 dich, dat weer pakt ~ 27
 dich, de wind snijdt ~ langs
 gen oren 48
 dich, het draagt ~ 97
dichslaan 143
 dicht worden 9
 DICHTTE, HEILAAARDE, ~
 ZWARTE GROND 139
 dichtgaan 9
 dichtslaan 143
 dichtslempen 143
dichtslimpen 143
 dichttrekken 9
 dichttrekken, zich ~ 9
 dichtzitten, de lucht zit
 dicht 14
 diep 197
diepde 133
 diepte 133
 dijk 151, 152
 DIJKEN, VUIL IN SLOTEN OF
 TEGEN ~ 154
 dijkje 152
dijkske 152
 dik 138, 141, 155
 dik gemoerd 184
 dik ijs 97
 dik worden 10, 164
 dik zijn 10
 dikke dauw 55
 dikke domp 55
 dikke domplucht 55
 dikke hagel 104
 dikke laag mist 54
 dikke lucht 11, 12, 14, 17,
 27, 33, 45
 dikke lucht met hommelm-
 oppen 17
 dikke mist 54, 56
 dikke moek 55
 dikke mot 54
 dikke nevel 54
 dikke smoorlucht 55
 dikke sneeuw 102
 dikke vlokken 102
 dikke vlokken sneeuw 102
 dikke vlokken stub 102
 dikke wolk 15
 dikke, fijne ~ sneeuw 102
 ding 213, 220
 ding, klein ~ 175
 ding, onnozel ~ 220
 dingetje 175
dingsdag 123
dingske 175
dink, klein ~ 175
 DINSDAG 123
 dinsdag 123
 direct 162
dobbele liter 237
 dobbelen 167
dobbelke 180
 dobbeltje 180
 doddel 207
 dode arm 149
 dode grond 139
 dode, een - 149
 dodenwagen 6
 doe ruiks de zwamlucht 27
 doe ruiks het gras 27
 doebelen 87, 115
 doen denken aan 240
 doen, de regen doet ons
 niets 22
 doen, het (weer) doet wat
 het wil 34
 doen, het (weer) weet niet
 wat te ~ 34
 doen, het doet niet anders
 als regenen 71
 doen, het kan ~ wat het wil
 34
 doen, het ondereen ~ 244
 doen, het weer weet niet
 wat het gaat ~ 34
 doen, het weer weet niet
 wat het moet ~ 34
 doen, kapot ~ 247
 doen, ondereen ~ 244
 doet verstek 5
doever 150
 dof 28, 196
 dof (weer) 26
 dof weer 41
 DOF, GEDEMPPT VAN GELUID
 196
dofen 170
 doffe dag 26
 dofheid 26
 dogen 92
 dom 221
dom 57
 dom weer 33
domkere, de - 185
domme loch 25
 dommelen 87
 dommeling 186
dommeren 86
 domp 25, 43, 55, 57, 58,
 183
 domp, dikke ~ 55
 domp, zure ~ 56
 domp, zware ~ 55
 dompachtig 43
 dompe lucht 25, 43, 55
 dompe luchtachtig 43
 dompe, koude ~ lucht 56
 dompel 149
 DOMPELEN 169
 dompelen 169, 171
 dompelen, in het water ~
 170
 dompelig weer 43
 dompen 170
 dompen, in het water ~
 170
 dompetig 33, 183
 dompetig (weer) 25, 43
 dompetige lucht 25
 dompig 28, 40, 58, 183
 dompig (weer) 25, 43
 dompig weer 28, 55
 dompige lucht 25, 43
domploch 43, 55, 57
domploch, dikke ~ 55
domploch, koude ~ 56
dompluch 55
 domplucht 43, 55, 57
 domplucht, dikke ~ 55
 domplucht, koude ~ 56
 dompweer 55
 DONDER 85
 donder 85, 87
 donder de maat 175
 donder, de ~ bloeit 18
 donder, de ~ is ingevallen
 83
 donder, de ~ valt in 83
 donder, der is ~ op komst
 18
 donderachtig 18, 26
 donderbijs 80, 81
 donderbui 72, 81
dondereendoen 244
 donderen 83, 115, 191,
 194
 DONDEREN 85
 donderen, het dondert dat
 het kraakt 87
 donderen, wijd eweg ~ 87
 donderen, wijdaf ~ 87
 donderenslag 85
 donderflos 81
 donderjagen 191
 donderknispel 87
 donderkop 15, 16
donderkôp 16
donderkôp in de loch 16
 donderkoppen 16
 donderkoppen in de lucht
 16
donderloch 16, 33
donderloet 16
 donderlucht 16, 33
 dondermoodweer 81
 donders (mv.) 81
 donderschoer 16, 72, 81
 donderschoer, ferme ~ 81
 donderschoeren 16
 donderschuil 80, 81
 DONDERSLAG 86

- donderslag 85, 86
 donderslag doonbij 82
 donderslag, flinke ~ 86
 donderslag, forse ~ 86
 donderslag, grillige ~ 86
 donderslag, harde ~ 86
 donderslag, helle ~ 86
 donderslag, nutte ~ 86
 donderslag, woeste ~ 86
 donderspitsen 16
 donderstoot 81
 donderstraal 82
 dondertaten 16
 dondertompen 16
dondertön 16
dondertöns 16
 dondertoppen 16
 dondertoppen in de lucht 16
 dondertoren 16
 dondertorens 16
 donderweer 26, 80, 88
 donderwolk 15, 16, 81
 DONDERWOLK 15
 donderwolken 16
 donderwolken gewitter 16
donderwolkes 16
 donderwolkjes, lucht met ~ 16
donderwolkskes, loch met ~ 16
donderwouk 15, 16
donderwouken 16
 donderzwart 16
 donderzwet 16
 donen 92
 donk 207
 donkel 11, 14, 183, 185
donkel weer 14, 44
donkel weren 183
donkel worden 183
donkel, het is licht en ~ 186
donkel, tussen dag en ~ 186
donkel, tussen licht en ~ 186
donkele hemel 14
donkele loch 14
donkele lochen 11
donkele locht 11
donkele lucht 14
donkele mond 2
donkele wolken 16
donkele wouk 15
donkelen 184
 donker 2, 183, 187
donker loch 11
 donker (weer) 44
 donker weer 14, 33
 donker worden 10, 183, 187
- DONKER WORDEN, DUISTEREN 183
 donker zand 142
 DONKER, DUISTER 183
 donker, het begint ~ te worden 184
 donker, het is ~ weer 10
 donker, het is licht en ~ 186
 donker, licht en ~ 186
 donker, tussen ~ en licht 186
 donker, tussen dag en ~ 186
 donker, tussen licht en ~ 186
 donkerbruin goed zand 142
 donkere dagen voor kerstmis 53
 donkere hemel 14
 donkere lucht 11, 14
 donkere luchten 11
 donkere maan 2
 donkere mond (du.) 2
 donkere wolk 15
 donkere wolken 16
 donkere, de - 185
 donkeren 184
 donkerkoppen 16
 donkertorens 16
 donkerwolk 16
donner 85
donneren 86
donnerknipsel 87
donnerkop 16
donnerköp 16
donnerlucht 16
donnerschoer 16
donnerslag 86
donnertön 16
donnertöns 16
donnertoren 16
donnertorens 16
donnertöres 16
donnerwolk 16
donnerwouk 16
donnerwouken 16
 dons 55, 57, 58
 doods 183
 doods weer 44
dooie grond 139
 dooie, op zijn ~ gemak 251
 DOOIEN 91
 dooien 92
 dooien, een beetje ~ 92
 dooien, flink ~ 92
 dooien, gaan ~ 92
 dooi-ijs 96
 dook 234
- doonbij, donderslag ~ 82
 door de bot 214
 door elkaar 214
 DOOR ELKAAR, VERWARD 213
 door, er komt een breuk ~ 9
 DOORDRENKEN, NAT MAKEN 170
 doordruipelen 78
 doordruipen 78
 doordruppelen 78
dooree 214
 dooreen 213, 214
 dooreen gaan 244
 dooreen geroerd 214
 dooreen maken 244
 dooreen slaan 247
 dooreen werken 244
 dooreen, wild ~, een - 213
 doorengemischt 214
 dooreens 214
 doorgaan 92
 doorgang 151
 doorheen, het snijdt er ~ 48
 doorjagen, weer daar zul je geen hond ~ 37
 doorlaat 151
 doorloop 151
doorregelen 70, 78
 doorregen grond 137
 doorregenen 70, 78
 doorregenen, blijven ~ 70
doorregeren 78
doorrengelen 78
doorrengeren 78
 doorslaan 83
 doorsteek 151
 doortog 116
 doortrekken, het trekt door 21
 doorvaart 151
 DOORWAADBARE, VOORDE, ~ PLAATS 151
 doorwaadplaats 151
 doorwaden 151
 doorweken 170
 dopen 170, 171
doploch 55
 doppen 170
 doppen, in het water ~ 170
 dot 207
 DOT PLUIZEN OF HAREN 207
 dots 207
 douche 73
 dra 250
draad 58
 draadje 233
 draai 152
draai 58

- draaien 10, 241
 draaien, zich ~ 177
 draaiend weer 32
draaienkolk 150
 draaier 150
draaier 58
 draaiing 150
draaike 233
 DRAAIKOLK 149
 draaikolk 150
 draaikolkje 112
draaikolkske 112
draaikouk 150
 draaipoel 150
 draais 177
 draaiwind 112, 113
draaiwink 113
 drab 141, 185
 drabbel 141
 drabberik 141
 drabbes 141
 drabbik 141, 153
 draden 58
 dragen 96
 dragen, al ~ 96
 DRAGEN, GEZEGD VAN IJS 96
 dragen, goed ~ 96
 dragen, het ~ 97
 dragen, het draagt dich 97
 dragen, het draagt niet 96
 dragen, het draagt nog niet 96
 dragen, het draagt slecht 96
 dragen, het ijs draagt niet 96
 dragen, het ijs draagt nog niet 96
 dragen, het ijs draagt slecht 96
 dragend ijs 96, 97
 dras 73, 41, 153, 185
drasjen 62, 69
 drats 76, 199
 dreef 133
dreekkolk 150
 dreigen 10
 dreigen, beginnen te ~ 10
 dreigen, het dreigt voor te regenen 22
 dreigen, het dreigt 34
 dreigen, het heeft de ganse dag gedreigd 22
 dreigen, het weer dreigt 22
 dreigend weer 22
 dreigende lucht 22
 dreisen, het weer staat te ~ 35
 dreisen, het weer weet niet wat het dreist 35
 dreisig 41
 dreizen, het dreist ("dreigt") 22
 drek 138, 139, 141, 142, 155, 213
drek 162, 210
 drek, gouden ~ 142
 drek, groene ~ 155
 drek, laag ~ 142
 drekwater 154
 drenk 149
 drenken 170
 drentelen, heer ~ 171
 drets 141
 dretsen 62, 69, 71
 dreugtelen, op en af ~ 172
 drie en een half man 227
 driedaags onweer 79
 driekoningen lengen de dagen een hanen-schreeuw 53
 driekoningen 6
 driekwart 235
 dries 130
 driet 141
 drietomp 178
 driezelen 66
drif 155
 drift 136, 155
 drijfgrond 136
 drijfriet 155
 drijfsel 155
 DRIJFZAND 136
 drijfzand 136, 138, 154
drijfzank 136
 drijfzavel 136
 drijven 78, 167
 drijven, de wolken ~ nogal 12
 drijven, de wolken ~ 12
 dringen 10
 dringen, op regen ~ 10
droebel 184
 droef weer 44
 droevig (weer) 44
 droevig weer 41
 droge jaagsneeuw 100
 droge lucht 20
 droge plek 153
 droge schoer 80
 droge sneeuw 102
 droge vrieslucht 49
 droge zomer 51
 droge, het - 151
 drogen 143
 drogen, het droogt niet 41
 drogen, het droogt 21
 drollig weer 41
 dromen, de wind zit te ~ 107
 dromen, het weer staat te ~ 35
- dronger, gaat* ~ 5
 droog 136
 droog (weer) 50
 DROOG BLIJVEN 20
 droog blijven 21
 droog houden 22
 droog ijs 95
 droog stuk 130
 droog vriesweer 49
 DROOG WEER 19
 droog weer 20, 22, 51
 droog, het blijft ~ 20, 21
 droog, het blijft ~ weer 18
 droog, het blijft niet ~ 10
 droog, het houdt hem ~ 21
 droog, het is ~ 22, 50
 droog, koud en ~ 50
 droog, vriesweer, koud en ~ 49
 droog, vriezend (weer), koud en ~ 49
 droog, vriezeweer, koud en ~ 49
 droog, zich ~ houden 21
 drooggevroren ijs 95
 DROOGE 19
 druilerig 44
 druilerig (weer) 40
 DRUILERIG EN KOUD WEER 39
 druilig 40
 druipelen 78
 druipen 77, 78
 DRUIPEN VAN DE REGEN 77
 druipen, de euzen ~ 92
 druisbui 75
 druisen 62
 drukkend (weer) 26
 drukkend heet 26
 drukkend warm weer 26
 drukkend warm 26
 drukkende dag 26
 drukkende lucht 26
 drup 79
 drup regen 64, 73
 drup, het valt maar een ~ 68
 drupje 79, 233
drupke 79
 DRUPPEL 78
 druppel 64, 74, 78, 220
 druppel regen 64
 druppel, daar valt een ~ 68
 druppelen 60, 67, 77, 78, 169
 druppelen, get ~ 67
 druppelen, het heeft de ganse dag gedruppeld 75
 druppelentere 169
druppelke 79

druppelke, daar valt een ~
nat 68
 druppeltje 79
 druppeltje, daar valt een ~
nat 68
 druppen 67, 77, 78
 DRUPPEN, DRUPPELEN 78
 druppen, het drupt van de
 regen 60
 dubbele liter 237
 dubbele, een - 234
 duchtig bikken 91
 duchtig boezen 115
 duchtig knetteren 87
 duchtig, het saust hem ~
 60
 duchtige bijs 76
 duchtige gors 76
 duchtige schuil 76
 duf 26
 duf weer 23
 duftig 40
 duiker 237
 duim 225
 duim, engelse ~ 225
 DUIM, MAAT VAN 2,5 CM
 224
 duim, twee ~ 225
 duimdik 225
 duimeling 175
 duims 225
 duimstok 225
 DUIN 130
 duin 130
 duister 2, 183, 185
 duister (weer) 33, 44
 duister kijken 34
duister loch 11, 33
 duister weer 26
 duister worden 10, 184,
 187
 DUISTER, DONKER, ~ 183
 duister, tussen ~ en licht
 186
 duister, tussen dag en ~
 186
 duister, tussen licht en ~
 186
 duisteravond 183, 185
 duistere lucht 11, 14, 15,
 33
 duistere maan 2
 duistere mond (du.) 2
 duistere wolken 16
 duisteren 184, 187
 DUISTEREN, DONKER
 WORDEN, ~ 183
 duisterheid 183
 duisterigheid 183
 duistering 185
 duisternis 185

duitse morgen 228
 duivel 212
 duivel, de ~ heeft kermis
 86
 duivel, de ~ houdt kermis
 34
 duivels 221
 duivelsdraai 114
 duivelsput 150
 duivelsregen 64
duivelsrengel 64
 duivenakker 128
 duivenei 104
 dun 216, 220
 dun ijs 96
 dun weer 50
 dun, veel te ~ ijs 96
 dun, zo ~ wie klatspapier
 96
 dunne mist 57
 dunne mot 57
 dunne nevel 57
 dunne regen 64
 dunne sneeuw 101, 102
 dunne wind 110
dunster wouke 16
 dunstig (du.) 57
 dunstige lucht 20
 duppel 144
durchee 214
durchee gemischt 214
durchee geroerd 214
durchee 213, 214
durcheen, wild ~ 213
durchee 214
durchgang 151
durchsteek 151
durchtsog 116
 DUREN 120
 duveljagen 191
 duwen 170
 duwen, in het water ~ 170
 duwen, moesonder ~ 170
 duwen, onder water ~ 170
 dwaas 39
 dwaas weer 12, 36
 dwars 244
dwas 244
 dwasem 166

E

eb 156
 EB, LAAGTIJ 156
 ECHO 197
 echo 197
 echt wintersweer 49
 echte nevel 57
 eclips van de maan 4
ee wa 201
eed 141
eedhoop 130
 een beetje dooien 92
 een beetje gevreur 91
 een beetje grijs 57
 een beetje koud 31
 een beetje mot 57
 een beetje nevel 57
 een beetje regenen 67
 een beetje rijmen 90
 een beetje vreren 90
 een beetje vriezen 90
 een beetje waas 57
 een beetje wind 108
 een fitsje wind 108
 een flinke waai 36
 een gram 231
 een heel deel 221
 een hele wind 36
 een kerel wie een boom
 174
 een klein beetje vriezen 90
 een kleine wereld 57
 een laagje ijs 96
 een lucht als een zee 12
 een scherp geluid brengen
 195
 een snuitle vriezen 90
 een, de ~ achter de ander
 162
 een, fel op ~ trekken 239
 een, van het ~ naar het
 ander 172
 eendeneieren, gras en ~ 30
 eennachts ijs 96
 eens worden 10
 eens 125
eer 141
 eerst regen en dan weer
 klaar 32
 eerste kwartaal 3
 eerste kwartier 3
 EERSTE KWARTIER, HALVE
 MAAN, ~ 3
 eerste vierdel 3
 eerste, de ~ de beste 162
 eerstvolgend 161
 EERSTVOLGEND, ERNAAST
 161
eeste kertier 3
eeste ketier 3
eeste kwartaal 3
eeste kwartier 3
eeste viedel 3
 eeuwig, uit en ~ 126
 eeuwigheid 126
 ef 215
effekes regenen 67
effekes vriezen 90
effekes 125
effen 125, 178
effen stuk 128

effes 125
efkes 125
efkes regenen 67
efkes vriezen 90
efkes, heel ~ 125
 egaal stuk 128
 eikel, weertje wie een ~ 19
 eiland 153
 eilandje 153
 eind 7
 eind van de wereld 7
 eind, avondregen zonder ~ 71
 einde van de bijs 79
 einder 7
 eindje 126
 eindweer 30
 eiweer 82, 84
 EKER 233
 eker 237
 el 225
 el, kwart ~ 226
 EL, KWART ~, MAAT VAN 17 CM 225
 el, maastrichtse ~ 225
 EL, MAAT VAN 0,69 M 225
 elders 158
 ELDERS, ERGENS ANDERS 158
 ELKAAR, ACHTEREEN, NA ~ 162
 elkaar, door ~ 214
 elkaar, op ~ lijken 239
elle 225
elle, kwart ~ 226
 ellendig (weer) 41
elling 131, 133
elver 203, 204
elverdik 203
emmeke 177
emmetje 177
empfelke 202, 203
en van de wereld 7
 end 158
end van de weld 7
endige 200
 eng 176
eng 7
eng van de weld 7
engder 7
 engelenpis 63
 engelse duim 225
 enige 200
 enkeld 217
 enkele 200, 220
enkerke 236, 237, 238
 eppes 202
 er is geen balk daaronder 96
 er is get op komst 10
 er is regen verscheerd 22

er komen wolken op 10
 er komt een breuk door 9
 er komt een schuil op 10
 er komt get op 10
 er komt get van 10
 er komt weer een schuil 10
 er op lijken 239
 er op lijken 239
 er op trekken 239
 er zijn geen balken onder het ijs 96
 er zijn wolken 14
 er zijn 157
 er zit regen in de lucht 34
 er zit verandering in de lucht 10
 eraf, erop en ~ 172
erbel 203, 204
 erbij hangen 246
erfsidraaier 58
erfsvaam 58
 erg 221
 erg bewolkt 13
 erg groot 174
 erg heet 23
 erg klein 176
 erg veel 221
 erge 158
 ergend 158
 ergens 158
 ergens anders 158
 ergens, dat is ~ in 83
 ERGENS, ELDERS, ~ ANDERS 158
 ERGENS, HIER OF DAAR 157
 ergerans 158
 ergerans anders 158
erges 158
 ergets 158
ermel 203, 204
 ERNAAST, EERSTVOLGEND, ~ 161
 ernt 158
 erop en eraf 172
 eropaan, zomaar ~ 214
 erpelenzomer 51
 erres 158
 erres anders 158
ervel 203, 204
 erverans 158
 ettelijke 200
eurt 208
euvel 129
euzelke 175
 euzeltje 175
 euzen, de ~ druipen 92
evekes 125
 even 125, 178
 even stuk 128
 even vriezen 90

even, heel ~ regenen 67
 even, wind, de wind ruist maar ~ 108
 evengoed 221
 eventjes 125
 eventjes regenen 67
 eventjes vriezen 90
 eventjes, heel ~ 125
 EVENTJES, OGENBLIKJE, KORTE TIJD, ~ 124
 evenveel, het weer is voor ~ 35
 evenveel, voor ~ 214
 evers 158
 evetig 221
 eweg, het regent net ~ 75
 eweg, stekt haar ~ 5
 eweg, wijd ~ donderen 87
 eweg, wijd ~ hommelen 87
 ewegdrijven, het drijft eweg 21
 ewegtrekken, het trekt eweg 22
 ezelen 34
 ezelenweer 45

F

faad 141
 faggelachtig weer 32
 faggelend weer 32
 fakkelig weer 40
 fakkelseer 40
 falikant 221
 farbe (du.) 189
 fel 23, 221
 fel (vriezen) 91
 fel bewolkt 13
 fel groot 174
 fel klaar 23
 fel op een trekken 239
 fel regenen 61
 fel waaien 105
 fel, het jaagt ~ 37
 fel, het waait ~ 36
 felle dauw 55
 felle koude wind 114
 felle mist 54
 felle nevel 54
 felle schoer 76
 felle slag 86
 felle wind 111
 felle zonneschijn 24
 ferm 221
 ferm kladder 81
 ferme bijs 76, 81
 ferme donderschoer 81
 ferme geut 76
 ferme kladder 76
 ferme schoer 76

- fester 221
 fiederig 202
 fiegelen 66
 fiemel 64
 fiemelen 66
fiemelke 201
 fiemelsnieuw 101
 fiemeltje 201
 fiepen 107
 fierelen 66
 fiets 201
 fietsel 201
fietselke 201
 fietseltje 201
 fietsje 201
fietske 201
 fiezel 64, 75, 102, 175,
 201, 222
 fiezel regen 69
 fiezelbuitje 73
 fiezelen 41, 66
 fiezelen, het fiezelt get 74,
 75
fiezelke 64, 73
 fiezelregen 64
fiezelreng 64
fiezelrengel 64
fiezelsnee 101
fiezelsneef 101
 fiezelsnieuw 101
 fiezeltje 64, 73
 fiezeltje, geen ~ wind 107
 fijn 28, 176
 fijn koud 31, 47
 fijn maken 164
 fijn regenen 67
 fijn weer 19
 fijn wrijven 164
 fijn zand 136
 fijn, heel ~ zand 136
 fijne dikke sneeuw 102
 fijne griezels 100, 104
 FIJNE HAGEL 104
 fijne hagel 104
 fijne harel 104
 fijne kiezel 144
 fijne moek 64
 fijne nazomer 52
 fijne nevel 57
 fijne regen 63
 fijne rekel 100
 fijne sneeuw 100, 102
 fijne snuffel 100
 fijne steentjes 144
 fijne stofregen 63
 fijne stuifsnieuw 100
 fijne verrekking die jaagt
 je de pannen neer 101
 fijne wind 109
fijne zand 136
fijne zank 136
- fijne zavel 136
 fijne zouwel 64
 fijne, de daar valt een ~
 stuif 68
 fijne, hele ~ hagel 104
 fijne, het is van die ~ 101
 FIJNE, MOTREGEN, ~ REGEN
 63
 fiks 161
filet 189
 fitsje regen 64
 fitsje, een ~ wind 108
fiske, een ~ regen 64
 fladder 141
 fladderwind 112
 flater, flinke ~ 76
 flats 76
 flauw 26
 flauw (weer) 28
 flauw weer 41
 flauw windhoosje 112
 flauw windje 108
 flauwe wind 108
 flauwekul 220
 fles 235
 FLES, MAAT VAN ONG. 0,8
 LITER 235
flet 189
 flets 209
 fletsje 201
fletske 201
 flierts 201
 flikken 246
 flikker 82
 flikkeren 83, 85, 188
 flikkeren, lelijk ~ 83
 flikkeren, wijdweg ~ 85
 flink 161, 174
 flink bakken 91
 flink bewolkte hemel 11
 flink dooien 92
 flink stormen 115
 flink, het waait ~ 36
 flinke bijs 76
 flinke bui 72, 75
 flinke bui regen 75
 flinke donderslag 86
 flinke flater 76
 flinke gors regen 76
 flinke kraak 87
 flinke pot 202
 flinke regenguts 76
 flinke schoer 76
 flinke schuil 76
 flinke slag 86, 196
 flinke, een ~ waai 36
 flinke, het bliksemt ~ straal
 83
 flinkop, het bliksemt ~ 83
 flits 82, 84
 flitsen 85, 188
- flodderen 246
 floes 108, 207
 floesje 108, 207
floeske 207
 floest 108
 floet 108
 flonkeren 188
 FLONKEREN, FONKELEN, ~
 188
 flos 76, 81
 flosregen 76
 fluisteren, het fluistert 108
 fluisterende wind 108
 fluisterwind 108
 fluiten 106, 107, 195
 fluitend 196
 flussverengung (du.) 152
 foddel 220
 foddelweer 41
 foei wat een weertje 39
 foek 111
 foekwind 111
 foemel 136
 foemelzand 136, 138
foemelzank 136
 fompn 194
 fonkelen 188
 FONKELEN, FLONKEREN 188
 fontein 147
fonteinke 147
 fonteintje 147
 fors 161, 174
 forse bui 75
 forse donderslag 86
 forse hommelslag 86
 forse schuil 76
 forse sneeuw 102
 forse wind 111
 fort, betrokken ~ 13
fosje snee 102
 foule (fr.) 210
 frank weer 20
 frank, het weer is ~ 71
 fret 202
 friemel 64, 201
 friemelsnieuw 101
 frietselen 66
 friezel 64
 friezelen 66
 fris 31, 48, 51
 fris nat 44
 FRIS WEER 30
 fris weer 30, 50
 fris windje 109
fris winterweerde 49
 fris winterweertje 49
 fris, lekker ~ 51
 fris, ziemlich (du.) ~ 31
 frisje 109
 frisjes 31
friskes 31

- frisse wind 109
 fritsje 201
 fummelen 87
- G
- gaaiem* 166
gaam 166
 gaan 105
 gaan betrekken 9
 gaan bewolken 10
 gaan dooien 92
 gaan liggen 106
 GAAN LIGGEN (VAN DE WIND)
 106
 gaan liggen, de wind gaat
 haar liggen 106
 gaan regenen 10
 gaan stillen 106
 gaan toetrekken 10
 gaan zitten 10
 gaan, dat gaat niet rap 251
 gaan, de bijs gaat 37
 gaan, dooreen ~ 244
 gaan, het gaat door de
 kleren 48
 gaan, het gaat katten
 spuwen 116
 gaan, het gaat mogelijk
 regenen 22
 gaan, het gaat op de avond
 aan 186
 gaan, het gaat schrouw 48
 gaan, het gaat terug 156
 gaan, het kan ~ regenen 10
 gaan, het weer gaat
 veranderen 10
 gaan, op en neer ~ 155
 gaan, toe ~ zitten 10
 gaan, wijder ~ 250
 gaan, zich ~ overtrekken 9
 gaan, zich toe ~ pakken 10
 gaande maan 4
 gaar 215
 gaar geen wind 107
 gaard, zilveren ~ 99
gaart 215
 gaaruit 215
 gaat achter de wolken 5
 gaat deronder 5
 gaat in een zak 5
 gaat onder 5
 gaat schuil 5
 gaat schuilen 5
 gaat voort 5
 gaatje 181
 gaatjes 181
 gadder 77
 gadem 166
 gads 72
 gaffel 204
- galm 197
 galpen 61
 gammel zijn 246
 gang (water) 238
 gang, aan de ~ blijven 70
 gang, het kan niet aan de ~
 komen 65
 GANG, MAAT VAN 2 EMMERS
 WATER 238
 gang, zich aan de ~ houden
 70
gank 238
 gans 215
 gans betrekken 9
 gans betrokken lucht 13
 gans goed 221
 gans verkeerd 243
 gans, heel en ~ 215
 gans, het heeft de ganse dag
 gedruppeld 75
 ganse boel 210
 ganse hoop 210
 ganse rest 208
 ganse toer 126
 ganse, de ~ dag op regenen
 70
 ganse, het heeft de ~ dag
 bedreigd 22
 ganse, het regent de ~ tijd
 71
gas 200
 gasbel 167
 gasolie 146
 gast 200, 202
 gast (mensen) 199
 gat 97, 133, 148, 149, 181
 gat in het ijs 97
 gat, als een kat die het ~
 brandt 173
 gat, de wind kruipt in zijn ~
 106
 GAT, OPENING 180
 gaten 181
 gater 181
 gaters 181
gates 181
 gats 181
 gatsen 61
 gauw 250
 gazem 166
 gebakde (meel) 199
 gebikken 240
 geblaaster 36
 gebleven, klein ~ 176
 gebogen 177
 gebreeklig 164
 GEBREK 218
 gebrekelijk 164
 gebreur 89
 gebroek 133
 gebund 206
- gedachte 202
 gedampt 43
 gedauwd 44
 gedeelte 209
 gedeks 138
gedemp 196
 gedempt 196
 GEDEMP, DOF, ~ VAN GELUID
 196
 gedenken 240
 gedijen 30
 gedoe 213
gedoei 213
 gedoens 190
 gedommel 88
 gedompt 43, 196
 gedrijf 155
 gedurigaan regenen 70
 geel zand 137
 geelbruine aarde 139
 GEELBRUINE, VLIJNS, ~
 AARDE 139
 geels 30
 geen fiezeltje wind 107
 geen hand voor de ogen
 zien 56
 geen maanlicht 2
 geen minuut 126
 geen minuutje 125
 geen standvastig weer 32
 geen vast weer 32
 geen vits wind 107
 geen weer om nog een hond
 door te jagen 37
 geen weer 28, 32, 38
 geen wind 107
 geen windje in de lucht
 107
 geen winterweer 50
 geen zuchtje in de lucht
 107
 geen, gaar ~ wind 107
 geen, haast ~ 216
 geer 160, 161
 gegend (du.) 127
 gegrommel 88
 geheel 215
 GEHEEL, HELEMAAL, ~ EN AL
 214
gehijzeld 56
 gehing, uit het ~ zijn 246
geijken 239
 geijzeld 56
 geijzelts 93
 gek weer 32, 36
 gek, het is ~ weer 10
 gekapte kiezel 144
 gekeerde lucht 8
 gekke wind 114
 gekwakkel 59
 gelacht 226

- GELACHT 233
 geladen lucht 14
 gelans 165
 gele grond 137
 gele laag 139
 gele leem 137, 139
 gelige bruinige grond 139
 gelijk 128, 178, 215
 gelijk land 128
 gelijk stuk land 128
 gelijk stuk 128
 GELIJK, VLAK, ~ 178
 GELIJKEN 239
 gelijken 239
 gelijken op 239
 gelijken, op ~ 239
 gelijken, op een ~ 239
 gelijken, zich ~ 239
 gelijkenen 239
gellig weer 47
 gelong 97
 gelp weer 30
 gelp, een - 76
 gelpe lucht 17
 GELUID VAN NADEREND
 ONWEER 87
 GELUID, DOF, GEDEMPD VAN ~
 196
 geluid, een scherp ~ bren-
 gen 195
 gemak, op zijn ~ 251
 gemak, op zijn dooie ~
 251
 gemeen 36
 gemeen weer 38
 gemene bijs 110
 gemengeld 214
 gemengen 214
 gemet 229
 gemischt 214
 gemist 42
 gemoekt 44
 gemoerd 184
 gemoerd water 154
 gemoerd, dik ~ 184
 gemot 44, 57
 gemütlich (du.) 28
gemuurd 184
gemuurd, dik ~ 184
gen viezelke wink 107
 gen, aan ~ avond 186
 gen, aan ~ dag 120
 gen, aan ~ nacht 186
 gen, de dag komt in ~ lucht
 120
 gen, de wind snijdt dich
 langs ~ oren 48
 gen, het hangt regen in ~
 lucht 34
 gen, hommelt in ~ lucht 17
 gen, streep in ~ lucht 18
 geneuk 175
 geneuks 175
 geneuks, klein ~ 175
 genoeg, sterk ~ zijn 96
 gens, aan ~ avond 186
 gepluis 207
 gepongel 212
 gerawe 209
 gere mondvul 204
 gerend 177
gergend 127
 gering 220
 gering (aantal) 200
 GERING AANTAL, EEN PAAR
 200
 geroerd, dooreen ~ 214
 gerommel 88
 gerouwel 64
 geruis 193
 gescheer 213
 gescheid 160
 gesims 213
 gesloten lucht 14
 gesmies 64
 gesmiezel 64
 gesmoezel 64
 gespruits 65
 gespuis 213
 gestampt vol 221
 get 125, 176, 198, 200,
 201, 220
 get bakken 91
 get druppelen 67
 get kleins 175
 get van niks 220
 get vriezen 90
 get, aan ~ water 151
 get, daar broeit ~ in de lucht
 25
 get, daar hangt ~ in de lucht
 22
 get, er is ~ op komst 10
 get, er komt ~ op 10
 get, er komt ~ van 10
 get, het broeit ~ 25
 get, het bronkt ~ 10, 18
 get, het fiezelt ~ 75
 get, het is ~ aan het knoeien
 34
 get, het waait ~ 36
 get, hoogte in ~ water 153
 getal (koren) 199
 geterd 175
 getij 156
 getij, hoog ~ 156
 getsen 61
 getuig 213
 geüdderde lucht 33
 geupsel 203, 204
 geut 74
 geut, ferme ~ 76
 gevaarte 174
 gevallig ijs 95
 geven, het geeft geen regen
 22
 geven, het geeft regen 34
 geven, regen ~ 10
 geven, rouwrijf ~ 93
 gevreur 89
 gevreur, een beetje ~ 91
 gevreur, het ~ is weg 92
 gevreur, licht ~ 91
 gevreurte 89
 gevreus 89
gevreute 89
 gevries 89
 gevroor 49
 gevroor, koud ~ 49
 gevroor, weinig ~ 51
 gevroorte 49
 gevuilnis 134
 gewaad 151
 gewand 128
gewang 128
 gewassen, uit de kluiten ~
 174
 gewassig (weer) 29
 gewassig weer 26
 gewassig weertje 29
 geweld 190
 geweldig koud 47
 geweldig 174
gewichje 231
 gewicht 231
 gewicht, van geen ~ 219
 gewichtig 218
 gewichtig, niet ~ 219
 gewichtigheid, van ~ 218
 gewichtje 231
 gewitter (du.) 80
 gewitter (du.), donder-
 wolken ~ 16
 gewitter (du.), wolk van een
 ~ 17
gewitterloet 17
 gewitterlucht 17
 gewitterschuil 81
 gewittersinslag 83
 gewolkt 13
 gewolkte lucht 13
 gewone hagel 104
 gezegend weer 30
 gezeik 33
 gezichtseinder 7
 gezond vriesweer 49
 gezond weer 30, 50, 51
 gezonde schuil 72
 gezonk 133
 gezouwel 64
 gezouwels 64
 gezwind 251
 gier 216

- gier (koren) 199
 gieren, de wind giert 111
 gierig 216
 gierstroom 156
 giertij 156
 giet 141, 142, 154, 155, 246
 gietachtig water 154
 gieten 61, 71, 169, 171
 gieten, bet tobben ~ 61
 GIETEN, HARD REGENEN 60
 gieten, het giet hem 62
 gieten, het giet water 62
 gieten, het regent dat het giet 62, 77
 gietsen 169
 gietwater 154
 giezen 168
 gigant 174
 gijzel 94
 gijzelen 95
 giljaar 174
 ginder 158
 ginder, daar ~ 158
 glaar 165
 glaasje (bier) 234
 glad 164, 178
 glad mis 243
 glad verkeerd 243
 GLAD, GLIJDEND 164
 glad, het is ~ 95
 gladdig 164
 gladijs 94
 glanzen 188
 GLANZEN, BLINKEN, GLIMMEN, ~ 188
 glasijs 95
 glats 165
 glatserig 165
 glatsig 165
 glattig 164
 glattig, het is ~ 95
 glattig, het is wreed ~ 95
 glazerig ijs 96
 gleich (du.) 165
 gletsen 95
 gleuf 180
 glibberig 165
 GLIJBAAAN OP HET IJS 89
 GLIJDEND, GLAD, ~ 164
 glik 165
 glukkig 165
 glimmen 188
 GLIMMEN, BLINKEN, ~, GLANZEN 188
 GLIMP 183
 glinsteren 188
 glinstersnee 101
 glinstersneeuw 101
 glits 165, 178
 glitseren 188
 glitsetig 165
 glitsig 165
 gloei 24
 gloeien heet 23
 gloeien 188
 gloeiend 23
 gloeiend heet 23
 gloeiend warm 23
 gloeiendig 221
 gloeiendig heet 23
 gloenig heet 23
 gloom 97
 godsschel 203
 goe 213
 goe weer 28, 30
 goe weerke 30
 goed 213
 goed bakken 91
 goed dragen 96
 goed er op trekken 239
 goed groeiweer 29
 goed voor de wasdom 29
 goed voor de weien 26
 goed wasbaar weer 29
 goed weer 19, 20, 22, 28, 20
 goed weer krijgen 9
 goed weer voor de hoelef 30
 goed weer voor het veld 30
 goed weertje 30
 goed, donkerbruin ~ zand 142
 goed, gans ~ 221
 goed, het ~ weer is op 10
 goed, het blijft ~ 20
 goed, het houdt zich ~ 20
 goed, het maakt hem ~ nat 60
 goed, het saust hem ~ 60
 goed, het wast ~ 30
 goed, het weert zich ~ 19
 goede bijs 72, 76
 goede grond 142
 goede klats 59
 goede klets 77
 goede liter 235
 goede lucht 27
 goede nattigheid 30
 goede pruim (geld) 202
 goede schoer 76
 goede schuil 76
 goede wolk 73
 goendsdag 124
 goenesdag 124
 goensdag 124
 goenzig 124
 goetsen, met ~ afgezet 152
 goezen 194
 GOLF 155
 golf 155
 golfje 155
 golfke 155
 GOLVEN (ww.) 155
 golven 61, 155, 167, 172
 golventere regenen 61
 gons 58
 goosdag 124
 goot 150
 goot met water 149
 gordijn 18
 gore lucht 12
 gors 72, 74, 76
 gors, duchtige ~ 76
 gors, flinke ~ regen 76
 gorsel 72
 gorzen 61
 gorzen, de regen gorst 77
 gorzen, het regent dat het gorst 77
 gosselen 249
 gouden aarde 139
 gouden drek 142
 gouden zand 142
 graad (du. grade) 161
 graaf 130, 131, 149, 150, 151
 graam 197
 graat 150
 grach 130
 gracht 130, 149, 150
 gram 231
 gram, een ~ 231
 grammetje 231
 graniet 144
 granietsteen 144
 granietsteng 144
 gras en eendeneieren 30
 gras, doe ruiks het ~ 27
 grasloch 26
 graslucht 26
 grasweer 26
 grauw worden 184, 187
 grauw 13, 150, 183, 186
 grauw, het - 185
 grauwe lucht 12, 14, 17, 45
 grauwe, de - 185
 grauwe, in de ~ 186
 grauwen 187
 gravie 145
 greb 150
 gremke 231
 GRENZEN 160
 grenzen 160
 grenzen, tegenaan ~ 160
 GREPPEL, SLOOT, ~ 150
 greumeke 135
 greumel 201, 209
 greumeltje 135
 greuzel 201
 greuzeltje 201

- grevel 93
 griebelgrauw 186
 griemelen, kapot ~ 164
 griezel 100, 144, 163
 griezel, fijne ~ 100, 104
 grijs (weer) 44
 grijs merre 55, 58
 grijs weer 55
 grijs worden 10
 grijs 33, 55, 58
 grijs, een beetje ~ 57
 grijs, het is zuur ~ 56
 grijs, het ziet er ~ uit 46
 grijs, koud en ~ 42
 grijs, koude ~ 56
 grijs, zware ~ 56
 grijsvriezen 94
 grijze aarde 137
 grijze grond 137
 grijze klei 140
 grijze leem 137
 grijze lucht 12, 14, 17, 33, 45
 grijze, de - 45, 137
 grijzelen 95
 grijzelig 45
 grijzelig weer 48
 grijzetig weer 45
 grijzig 45
 grillen, aprilse ~ 51
 grillig 221
 grillig (weer) 47
 grillig bewolkte lucht 11
 grillig koud weer 47, 49
 grillig weer 11, 32
 grillig weerlichten 83
 grillig zuur weer 47
 grillige dauw 55
 grillige donderslag 86
 grillige lucht 11
 grillige mist 54
 grillige weerlicht 82
 grillige wolk 15
 GRIND 144
 grind 144, 152, 153
 grizzelen 67
 grizzelsweer 65
 grob 199, 201, 203, 207, 209
 grobsel 201
 groeien 10
 groeiende maan 3
groeiloch 26
 groeilucht 26
groeitzaam 29
 groeiweer 29
 groeiweer, goed ~ 29
 groeizaam (weer) 26, 29
 GROEIZAAM WEER 28
 groeizame lucht 26
 GROEN 183
 groene drek 155
 groene drift 138
 groene kerstmis 51
 groene pasen 51
 groezelig 183
 grof 190, 197
 grommelen 86, 87
 grond 7, 138, 142, 147
grond 210
 GROND, AARDE, ~ 141
 grond, bruine ~ 137, 139, 142
 grond, dode ~ 139
 grond, doorregen ~ 137
 grond, gele ~ 137
 grond, gelige bruinige ~ 139
 grond, goede ~ 142
 grond, grijze ~ 137
 grond, grote strook ~ 128
 grond, halfzware ~ 138
 grond, harde ~ 139
 grond, hectare ~ 227
 GROND, HEILAAARDE, DICHT
 ZWARTE ~ 139
 grond, helle ~ 139
 grond, helle ~ worden 143
 grond, het heeft kaum de ~
 geraakt 68
 grond, hoog stuk ~ 129
 grond, ijs dat uit de ~
 opkomt 94
 GROND, LAAG ~ 142
 grond, laag ~ 142
 grond, leemachtige ~ 139
 grond, lichte ~ 138
 grond, op de hoge ~ 129
 GROND, SLUITEN (GEZEGD
 VAN DE ~) 142
 grond, vaste ~ 140
 grond, vette ~ 139
 grond, vlak stuk ~ 128
 grond, zware ~ 138, 139, 142
 grondijs 95
 grondlaag 142
 grondmist 57
grondwasser 147
 GRONDWATER 147
 grondwater 147
gronk, helle ~ worden 143
gronk, laag ~ 142
gronkwasser 147
 GROOT 174
 groot 174
 GROOT IN ZIJN SOORT 174
 groot water 156
 groot, abnormaal ~ 174
 groot, beestig ~ 174
 groot, erg ~ 174
 groot, fel ~ 174
 groot, van ~ belang 218
 groots 218
 GROOTS, WIDS 174
 GROOTTE 174
 gros 210
 grote beer 6
 GROTE HOEVEELHEID, HOOP
 209
 grote hoop 210
 grote kan 235
 grote morgen 228
 grote neef 104
 grote roede 227, 228
 grote rotzooi 212
 grote strook grond 128
 grote tob 237
 grote tuit 237
 grote vlokken sneeuw 102
 grote vlokken 102
 GROTE WOLK 15
 grote wolk 15
 grote, de ~ hemelkraan staat
 open 77
 grote, van ~ betekenis 218
grotten oop 210
 grouwel 104
 grove hagel 104
 grove sneeuw 102
 grub 150
 grubbe 149
 gruis 144, 163
 gruttelen 167
gulfke 155
 gulpen 169
 gure damp 56
 gurs (water) 199
 gusselen 61
 gusselen, af en toe ~ 69
 guts 69, 72, 73, 76
 guts (water) 199
 guts regen 76
 gutsbui 73
 gutsen 61, 69, 169
 gutsen, het regent dat het
 gutst 62, 77
 gutsje (water) 199
 gutsje, mals ~ 74
gutske, mals ~ 74
 guur 39, 45
 guur (weer) 46
 GUUR, KIL EN SCHRAAL WEER
 46
 H
 haak, mannetje ~ 150
 haar, de wind gaat ~ liggen
 106
 haar, heer en ~ 171
 haar, hot en ~ 172
 haar, van hot naar ~ 172

- haargenau 221
 haarwind 110
 haas geen 216
 haast geen 216
 hachel 103, 104
 hachel, *fijne* ~ 104
 hachel, *schoel* ~ 103
 hachelbijs 103
 hachelbol 104
 hachelbui 103
 hachelkorrel 103
 hachelschoel 103
 hachelsteen 103
 had 195
 had wonnen 143
 hadde leemgrond 138
 haffel 202, 203, 204
 HAGEL 89
 hagel 103, 104
 hagel als huven 104
 hagel, *bui* ~ 103
 hagel, *dikke* ~ 104
 HAGEL, *FIJNE* ~ 104
 hagel, *fijne* ~ 104
 hagel, *gewone* ~ 104
 hagel, *grove* ~ 104
 hagel, *hele fijne* ~ 104
 hagel, *kleine* ~ 104
 hagel, *lichte* ~ 104
 hagel, *schoer* ~ 103
 hagel, *schuil* ~ 103
 hagelbijs 103
 hagelbol 104
hagelbolleke 104
 hagelbolletje 104
 HAGELBUI 102
 hagelbui 103
 HAGELEN 89
 hagelkit 104
 hagelklit 104
 hagelklot 104
 hagelklots 104
 hagelkneu 104
hagelkonder 103
hagelkoon 103
hagelkooor 103
hagelkooorke 103
hagelkooorske 103
 hagelkoren 103
 hagelkorentje 103
hagelkores 103
 hagelkorrel 103
 HAGELKORREL, HAGELSTEEN, ~ 103
hagelkorrelke 103
 hagelkorreltje 103
hagelscheurke 104
 hagelschoer 103
 hagelschoertje 104
 hagelschrot 104
 hagelschuil 103
hagelskonder 103
hagelskoon 103
hagelskooor 103
 hagelskoren 103
 hagelskorrel 103
 hagelslag 103
hagelstee 103
 hagelsteen 103
 HAGELSTEEN, HAGELKORREL 103
 hagelstof 104
 hagelstuk 104
 hagen 242
 hagen, *in* ~ zetten 242
hagen, in het water ~ 170
 hagend weer 45
 hakenpak 178
halden 96
halfmaan 3
 half verlicht 186
 half, *de maan staat* ~ 3
 halfdonker 186
 halfduister 185
 halfje 234
 halftas 233
 halfweren 84
 halfzware grond 138
halm 197
 halt houden 159
 halve bunder 229
 halve duim 225
 halve liter 234
 halve maan 2, 3
 HALVE MAAN, EERSTE KWARTIER 3
 HALVE MAAN, LAATSTE KWARTIER 3
 halve mond (du.) 3
 halve morgen 229
 HALVE PINT, KWART LITER 234
 halve tob 235
 halve 234
 halvenduisteren 185
 hamerslag 15, 18
 hamerslag, *daar zit* ~ in de lucht 34
hamfel 201, 202, 203, 204
hampel 202, 203, 204, 209
hampfel 202, 203, 204
hamsel 203
 hand 202
 hand, *geen* ~ voor de ogen zien 56
 hand, *men kan nog geen* ~ voor de ogen zien 57
 handbreed 224
 handige slag 196
 handje 202
 handjevol 202
 handlang 225
handneukerke 175
 handneukertje 175
 handsel 203
 HANDVOL 202
 handvol 201, 202, 203, 204, 209
 handvol (dim.) 202
hanenpinneke 202
 hanenpinnetje 202
 hanenschreeuw, drie-koningen lengen de dagen een ~ 53
hanfel 204
 hang 205
 hangen blijven 159
 hangen der hangt een schuil 18
 hangen van het klif 151
 hangen, *blijven* ~ 159
 HANGEN, *BLIJVEN* ~, *BLIJVEN PLAKKEN* 159
 hangen, *daar hangt damp* 46
 hangen, *daar hangt get in de lucht* 22
 hangen, *daar hangt regen in de lucht* 34
 hangen, *der hangt een hommelweer* 18
 hangen, *erbij* ~ 246
 hangen, *het hangt regen in gen lucht* 34
 hangen, *het weer hangt laag* 18
hankvol 202, 203, 204
hannekesnes 211
 hannekesnest 211
 hap 205
 happig 48
 hard 195, 221
 hard (vriezen) 91
 hard bakken 91
 hard bikken 91
 hard bliksemen 83
 hard knappen 87
 hard kneppen 91
 hard regenen 61
 HARD WAAIEN 105
 hard waaien 105
 hard worden 143
 hard, *dat avanceert niet* ~ 251
 HARD, GIETEN, ~ REGENEN 60
 HARD, LUID 195
 hard, *niet* ~ vriezen 90
 harde blauwe steen 143
 harde donderslag 86
 harde grond 139
 HARDE KLAP, HEVIGE SLAG 196

- harde leemgrond 138
 harde lucht 20
 harde regen 76
 harde slag 86
 harde, een - 87
 hardop 196
hardstee, blauwe ~ 143
 hardsteen 143
 hardsteen, blauwe ~ 143
 HARDSTEEN, ARDUIN, ~ 143
 hardstikke heet 23
 harel 104
 harel, fijne harel 104
 harel, schuil ~ 103
 harelklots 104
harelkoner 103
harelkoor 103
 harelkoren 103
 harelschuil 103
 harelsteen 103
 HAREN, DOT PLUIZEN OF ~ 207
 harig 190
 hark 6
 hartaar 174
 hartstik 251
 hartstikke 215
 haspelen 244
 hauch (du.) 108
haup 210
have liter 234
have mond 3
 haverzomer 51
 hebben, niks op zich ~ 220
 hebben, niks te zeggen ~ 220
 hebben, weg ~ van 240
 heberachtig 165
 hectare 227
 hectare grond 227
 hectare land 227
 HECTARE OF BUNDER, MAAT VAN 10.000 227
 hecto 236
 hectoliter 236
 heden morgen 121
 heden morgent 121
 heel 93, 116, 215, 221
 heel betrokken lucht 13
 heel en gans 215
 heel even regenen 67
 heel eventjes 125
 heel fijn zand 136
 heel hel regenen 61
 heel mis 243
 heel overlopen lucht 14
 heel overtrokken lucht 14
 heel toeë lucht 14
 heel verkeerd 243
 heel zwarte lucht 14
 heel, een ~ deel 221
 heeluit 215, 221
 heen en heer 171
 heen en terug 171
 heen en weer 171
 HEEN EN WEER (BEWEGEN) 171
 heenweren, het blijft ~ 22
 heenweren, het weert heen 22
heep 210
 heer 174
 heer drentelen 171
 heer en haar 171
 heer en terug 171
 heer, heen en ~ 171
 heertje, lieve ~ kijft 88
 hees 197
 heet 27, 30
 heet (weer) 23
 heet, drukkend ~ 26
 heet, gloeiend ~ 23
 heet, gloeientig ~ 23
 heet, gloenig ~ 23
 heet, hardstikke ~ 23
 heet, laf ~ 23
 heet, smachtend ~ 27
 heet, stikkelig ~ 23
 heet, stikkend ~ 23
 heet, stinkend hete dag 27
 heffen 222
 heftig 221
 heibel 190
 heibrand 84
 heiden- 221
heijke 234
 heihort 84
 heiig 44, 57
 HEILAAARDE, DICHT ZWARTE GROND 139
 heilicht 84
 heilichten 84
 heiligen 84
 heirook 84
 heiter (du.) 7
 heivrost 93
 heiweer 84
 heiweren 83, 84
 heiwind 110
hej morgen 121
hej morget 121
 heks 111, 112, 114
 heks, meierijse ~ 112
 heks, oude ~ 113
 hel 7, 23, 50, 196, 250
 hel (vriezen) 91
 hel bakken 91
 hel bikken 91
 hel bliksemen 83
 hel hommelen 87
 hel ijs 97
 hel jagen 105
 hel maken 143
 hel op 196
 hel regenen 61
 hel soppen 69
 hel vriezen 90
 hel waaien 105
 hel weer 20
 hel winden 105
 hel worden 143, 164
 hel, de ~ komt mee 88
 hel, heel ~ regenen 61
 hel, het is kermis in de ~ 34, 85
 hel, het vriest ~ 50
 hel, zo ~ als stenen vriezen 91
 helder 7, 196
 helder weer 19, 50
 helder worden 9
 HELDER, MOOI ~ WEER 19
 heldere lucht 8, 20, 27
 hele fijne hagel 104
 hele mond 205
 hele tijd 126
 hele toer 126
 hele wijle 126
 hele, een ~ wind 36
 hele, het is voor de ~ dag 71
 heleboel 199
 helegaar 215
 helegans 215, 244
 heleganselijk 215
 helemaal 215
 HELEMAAL, GEHEEL EN AL 214
helen 96
 helle aarde 139
 helle donderslag 86
 helle grond 139
 helle grond worden 143
 helle kraak 87
 helle regen 73
 helle slag 86, 196
 helle sneeuw 101, 102
 helle steen 143
 helle wind 111
 hellen 143
 HELLEND, STEIL, STERK ~ 160
 hellig 48
 helling 131, 133
 HELLING, TALUD 131
 helpen herinneren 240
 helpen, aan ~ denken 240
 helpen, naar de kloten ~ 248
 helpen, naar de maan ~ 248
 helpen, naar de vaantjes ~ 248

- hels 84
 hels (laweit) 196
 helsduister 183
 helsteen 143
helver 203, 204
 helweg 196
 hemel 7, 13
 hemel, betrokken ~ 13
 hemel, bewolkte ~ 12, 13
 hemel, blauwe ~ 8
 hemel, de ~ betreft 10
 hemel, de ~ trekt toe 10
 hemel, de koster schudt de
 ~ uit 114
 hemel, donkere ~ 14
 hemel, flink bewolkte ~ 11
 hemel, klare ~ 8
 hemel, open ~ 8
 hemel, overtrokken ~ 14
 hemel, toeë ~ 14
 hemel, zwarte ~ 14
 hemelkraan, de grote ~ staat
 open 77
 hemellicht 84
 hemelsblauw 7
 hemelschoer 81
 hemelswater 59
 hemelvleug 136, 138, 139
hemelvleugd 139
hemfelke 202, 203
 hen-akker 128
 hengstenweer 37
herfdraai 58
herfs 119
herfsdraad 58
herfsdraadjes 58
herfsdraai 58
herfsdraaiier 58
herfsdraden 58
herfsgaren 59
herfspinnen 59
 herfst 119
 herfst, late ~ 52
 herfst, mooie ~ 52
 HERFST, NAJAAR 119
 herfst, schomme ~ 52
 herfst, zoete ~ 52
herfstdraad 58
herfstdraadjes 58
herfstdraai 58
herfstdraaiier 58
 HERFSTDRADEN 58
herfstdraden 58
herfstgaren 59
herfstloch 45
 herfstlucht 45
herfstspinnen 59
 herfsttijd 119
herfstvaam 58
 herfstvamen 58
 herfstweer 38, 45, 52
 herfstweer, schouw ~ 52
 herfstwind 112
herfstwink 112
herfsvaam 58
herfsweer 52
herftijd 119
hergst 119
 herinneren, helpen ~ 240
 herrie 190
 herrie maken 191
 herrie schoppen 191
 HERRIE, LAWAAI, ~ 190
hers 119
hers, zoete ~ 52
hersdraaiier 58
herst 119
herstvaam 58
herstweer 52
hersvaam 58
hersweer 52
hert 119
hervel 203, 204
 het (weer) doet wat het wil
 34
 het (weer) is aan het loeren
 34
 het (weer) is zich aan het
 bedenken 35
 het (weer) loert 33
 het (weer) staat niet vast
 35
 het (weer) staat te loeren
 34, 46
 het (weer) staat te luisteren
 35
 het (weer) weet niet wat het
 moet 34
 het (weer) weet niet wat het
 wil 34
 het (weer) weet niet wat te
 doen 34
 het achterstevoren 243
 het begint dag te worden
 120
 het begint donker te worden
 184
 het begint rond te waaien
 116
 het begint te dagen 120
 het begint te stuiven 116
 het belooft regen 22
 het bijst 36, 48, 116
 het bikt weer 24
 het blijft 21
 het blijft achter 21
 het blijft droog weer 21
 het blijft droog 20, 21
 het blijft even schraal 22
 het blijft goed 20
 het blijft heenweren 22
 het blijft niet droog 10
 het blijft over 21
 het blijft schoon 20
 het bliksemt behoorlijk 85
 het bliksemt daarachter 85
 het bliksemt flinke straat
 83
 het bliksemt flinkop 83
 het bliksemt van wijds 85
 het bliksemt zwaar weer
 83
 het boest 36, 111
 het botert goed 50
 het broeit get 25
 het bronkt get 10, 18
 het bronkt 10
 het damp 46
 het deugt niet 34
 het doet niet anders als
 regenen 71
 het doet over 22
 het dondert dat het kraakt
 87
 het draagt dich 97
 het draagt niet 96
 het draagt nog niet 96
 het draagt slecht 96
 het dragen 97
 het dreigt 34
 het dreigt voor te regenen
 22
 het dreist (“dreigt”) 22
 het drijft af 21
 het drijft eweg 21
 het drijft over 21
 het droogt 21
 het droogt niet 41
 het drupt van de regen 60
 het fiezelt get 74, 75
 het fluistert 108
 het gaat aaneen 18
 het gaat boezen 39
 het gaat door de kleren 48
 het gaat het rukken en
 storen 111
 het gaat katten spuwen
 116
 het gaat mogelijk regenen
 22
 het gaat op de avond aan
 186
 het gaat over 22
 het gaat schrouw 48
 het gaat terug 156
 het gaat uitereen 22
 het geeft geen regen 22
 het geeft regen 34
 het gevreur is weg 92
 het giet hem 62
 het giet water 62
 het goed weer is op 10

- het hangt regen in gen lucht 34
 het heeft de ganse dag gedreigd 22
 het heeft de ganse dag gedruppeld 75
 het heeft geen balken 96
 het heeft gevoren 50
 het heeft het goed vors gemaakt 30
 het heeft kaum de grond geraakt 68
 het heeft veel wind 36
 het hoddelt over 22
 het houden 97
 het houdt 21
 het houdt aan 20, 21
 het houdt haar zich aan 75
 het houdt hem droog 21
 het houdt het 21
 het houdt het hem 21
 het houdt het niet in 21
 het houdt het vers 30
 het houdt nog niet 96
 het houdt om 21
 het houdt over 21
 het houdt zich 20, 21
 het houdt zich door 71
 het houdt zich droog 21
 het houdt zich goed 20
 het houdt zich over 21
 het ijs draagt af 97
 het ijs draagt niet 96
 het ijs draagt nog niet 96
 het ijs draagt slecht 96
 het ijs ligt nog niet 96
 het is aan de avond 186
 het is aan het brutselen 34
 het is aan het schemeren 186
 het is bijna windstil 108
 het is donker weer 10
 het is droog 22, 50
 het is geen hits 31
 het is geen weer 34
 het is gek weer 10
 het is get aan het knoeien 34
 het is glad 95
 het is glattig 95
 het is hitst 85
 het is hoog 156
 het is ijskoud 90
 het is ingeslagen 83
 het is kermis in de hel 34, 85
 het is koel 109
 het is koud 50
 het is laag 156
 het is licht en donker 186
 het is maar zuur 56
 het is mangel aan 216
 het is moezelig weer 68
 het is ongezellig buiten 45
 het is onweerachtig 85
 het is overtrokken 13
 het is pikdonker 14
 het is spiegel 95
 het is spiegelglad 95
 het is spits 90
 het is van die fijne 101
 het is veel wind 36
 het is vers 30
 het is voor de hele dag 71
 het is waaierig 36
 het is wind 36
 het is wonderig 36, 105, 106
 het is windig 36
 het is winter 50
 het is wreed glattig 95
 het is zakkenduister 14
 het is zeebrand 85
 het is zemeltig weer 68
 het is zeeverweer 68
 het is zuur grijs 56
 het is zuur 56
 het jaagt 116
 het jaagt fel 37
 het jaagt in de lucht 12
 het kan doen wat het wil 34
 het kan gaan regenen 10
 het kan niet aan de gang komen 65
 het kijkt donker 14
 het klaart op 22
 het knoeit 34
 het kunnen lijden 97
 het kwakkelt 34
 het laten 97
 het licht daarachter 85
 het licht in de verte 85
 het licht hol 95
 het maakt hem goed nat 60
 het maakt het vers 30
 het miezelt 41
 het mist 46
 het motregent 46
 het nevelt 57
 het niefelt 46
 het nijpt hem 91
 het ondereen doen 244
 het onweer bloeit 18
 het onweer is wijd af 85
 het op trekken 239
 het regent 41
 het regent alle honds 34
 het regent als het wil 69
 het regent blaren op het water 63
 het regent dat het battert 77
 het regent dat het giet 62, 77
 het regent dat het gorst 77
 het regent dat het gutst 62, 77
 het regent dat het klatert 62
 het regent dat het klatst 77
 het regent dat het klettert 77
 het regent dat het stuipt 62
 het regent dat het zeikt 62, 71, 77
 het regent dat het zijpt 60, 77
 het regent de ganse tijd 71
 het regent maar een keer 71
 het regent net eweg 75
 het regent oude wijven 63, 77
 het regent pijpenstelen 77
 het regent popjes 77
 het regent stront met stenen 77
 het regent vandaag maar een keer 71
 het regent z'n best 62
 het ritselt 108
 het roert zich geen blad 107
 het saust hem 60
 het saust hem duchtig 60
 het saust hem goed 60
 het schemert me voor de ogen 186
 het schoon weer is uit 10
 het schuopt 116
 het slaat om 22
 het smoddert 42
het sneet 99
 het snijdt door merg en ziel 48
 het snijdt er doorheen 48
 het snijdt 48
 het snuffelt 50
 het spookt 77
 het staat hem 22
 het staat te houwen 34
 het staat te loeren 28, 42
 het staat te luisteren 45
 het stofregent 41
 het stormt daarboven 12
 het stormt 37
 het tempeest 37
 het tocht 116
 het trekt 117
 het trekt aan de ogen 188
 het trekt door 21
 het trekt eruit 63
 het trekt eweg 22

- het trekt langs 21
 het trekt op 21
 het trekt over 21
 het trekt te over 21
 het trekt voorbij 21
 het vaamt 59
 het vallen van de avond
 185
 het valt maar een drup 68
 het valt met bakken uit de
 lucht 77
 het valt natte sneeuw 75
 het vriest 50
 het vriest dat het kraakt
 50, 94
 het vriest droog 50
 het vriest hel 50
 het vriest stenen 50
 het vriest te moojkes 50
 het waait 36
 het waait fel 36
 het waait flink 36
 het waait get 36
 het waait nogal 36
 het waait verschrikkelijk
 36
 het wast goed 30
 het water komt naar boven
 167
 het water komt omhoog
 167
 het water kookt dat het
 rabbelt 167
 het water kookt dat het
 rammelt 167
 het water zakt 156
 het weer begaat hem 39
het weer doet wat het wilt
 34
 het weer dreigt 22
 het weer gaat af 107
 het weer gaat veranderen
 10
 het weer hangt laag 18
 het weer houdt hem 20
 het weer houdt hem niet
 10
 het weer is aan het bronken
 34
 het weer is aan het koeke-
 loeren 45
 het weer is aan het udderen
 34
 het weer is aaneen 20
 het weer is bedenkelijk 34
 het weer is frank 71
 het weer is in bedenk 34
 het weer is in de klink 20
 het weer is in een klink 35
 het weer is klaar, maar we
 krijgen regen 10
 het weer is krank 69
 het weer is niet te
 vertrouwen 35
 het weer is niet vast 35
 het weer is onzeker 35
 het weer is twijfelachtig
 35
 het weer is voor evenveel
 35
 het weer is wild 35
 het weer sluit vast 20
 het weer snijdt 48
 het weer staat niet 35
 het weer staat te dreisen
 35
 het weer staat te dromen
 35
 het weer staat te komen 35
 het weer staat vast 20
 het weer staat zich te
 bedenken 22, 35
 het weer verandert 35
 het weer weet niet wat het
 dreist 35
 het weer weet niet wat het
 gaat doen 34
 het weer weet niet wat het
 moet doen 34
 het weer weet niet wat het
 wil 42
 het weer weet niet wat 34
 het weer wil niet 35
 het weer wordt niet wat 35
 het weer zakt 92
 het weer zit vast 20
 het weert heen 22
 het weert zich goed 19
 het weet goed niet wat het
 wil 34
 het weet niet wat het wil
 22, 45
 het werkt op regen 22
 het wil en kan niet 65
 het wil niet regenen 22
 het wil 35
 het windt 36, 108
 het windt niet 107
het wingt 36
het winkt 36
 het wordt weer licht 24
 het wordt winter 46
 het wordt zomer 30
 het zal barren 24
 het zand loopt 136
 het zeikt eruit 77
 het zemelt 42, 75
 het ziet er grijs uit 46
 het ziet niet zuiver uit 18
 het ziet uit naar regen 10
 het zijn bijzen 69
 het zijn buien 69
 het zijn schoeren 69
 het zijn schoertjes 69
 het zijn schuilen 69
 het zijn schuiltjes 69
 het zijn vlagen 69
 het zit te koekeloeren 45
 het zit te loeren 34
 het zit toe 46
 het zouwelt 42, 46
 hete dag 27
 hete wind 111
 hete zomer 51
 hetigheid 24
 hetigheids 24
 hetzelfde toeschijnen 240
heufeke 234
heujel 129
heup 210
heupen 210
 heuvel 129, 131, 206
 heuvel, kleine ~ 129
 HEUVEL, KLEINE HOOGTE
 129
heuvelke 129, 131
 heuvels, tussen de ~ 133
 heuveltje 129, 131
 hevig 221
 HEVIG, BOVENMATE, ~, ZEER
 220
 hevige wind 111
 HEVIGE, HARDE KLAAP, ~ SLAG
 196
 hier en daar 158, 172
 hier zijn 157
 hier, daar en ~ 214
 HIER, ERGENS, ~ OF DAAR
 157
 hiering, wind van de ~ 110
 hiezelen 90
 hiezerich 127
 hij is kletsnat 78
 hij is zo nat als een kat 78
 hij komt uit de koude 110
hijssel 94
hijsselen 95
hijzel 55, 56, 93, 94
hijzelen 93, 95
 hiltseren 90
 himmel 99
 hindereen zetten 242
hingeree zetten 242
 hingereen 162
hipke 210
 hippel 130, 131
 hits 24, 84
 hits, de ~ valt uit de lucht
 27
 hits, het is geen ~ 31
hitsde 24
 hitsklits 213
 hitsig (weer) 23, 27

- hitsig weer 23
 hitst 24, 84
 hitst, dat is van de ~ 85
 hitst, het is ~ 85
 hitste 24
 hitstweerlicht 84
 hitte 24
 hobbel 130, 180
 hobbelig 177
 hoddel 220
 hoddelen 246
 hoddelenweer 33
 hoddelskraam 212
 hoddelsweer 33, 38, 50
 hoddeltig 33
 hodderen 246
 hoek 178
 HOEK (TUSSEN TWEE LIJNEN)
 178
hoekeke 178
 hoekje 178
hoekske 178
 hoelef, goed weer voor de ~
 30
hoensdag 124
 HOEVEELHEID, BEPAALDE ~
 198
 HOEVEELHEID, GROTE ~,
 HOOP 209
 HOEVEELHEID, ONGEORDENDE
 ~, CHAOS 211
hoever 150
 hoge lucht 20
 hoge waterstand 156
 hoge wind 110
 hoge, een - 129
 hoge, op de ~ grond 129
 hoging 129
 hokken 159
 hokken, blijven ~ 159
 hol 160, 181, 196, 213
 hol brak ~ 95
 hol brak ijs 95
 hol ijs 95
 hol, dat ijs ligt ~ 95
 hol, het ligt ~ 95
 holen 181
 hollebol 95
 hollebollekelder 95
holleke 180
 hollemetoet 95
 holletje 180
 holte 133, 180
 homm 17, 81, 85, 88
 homm in gen lucht 17
 homm op komst 17
 homm, de ~ bloeit 18
 homm, de lucht zit vol ~
 18
 homm, zware ~ 81
 hommelachtig 18
 hommelbijs 81
 hommelbloei 17
 hommelbui 17, 81
 hommelen 83, 86, 87, 115
 hommelen, hel ~ 87
 hommelen, van wijd ~ 87
 hommelen, wijd eweg ~
 87
 hommelen, wijdveldig ~
 87
 hommelenboog 213
 hommelenweer 80
 hommelgoor 81
 hommelkop 15, 16
hommelköp 16
hommelköp in de loch 17
hommelköp, dikke loch met
 ~ 17
 hommelkoppen 16
 hommelkoppen in de lucht
 17
 hommelkoppen, dikke lucht
 met ~ 17
hommelloch 17
 hommellucht 17
 hommelsbui 72
 hommelschoer 17, 76, 80,
 81
 hommelschoer, dat is kort
 bij een ~ 87
 hommelschoeren 17
 hommelschuil 76, 80, 81,
 88
 hommelschuil, daar komt
 een ~ op 88
 hommelschuil, zware ~ 81
 hommelschuilbui 81
hommelsköp 16
 hommelskoppen 16
 hommelslag 85, 86
 hommelslag, forse ~ 86
hommelsloch 17
 hommelslucht 17
 hommelsweer 80
 hommelswolken 16
 hommeltje 26
 hommeltoppen 17
hommeltör 17
 hommeltoren 17
 hommeltorens 17
hommeltöres 17
 hommelweer 17, 45, 80,
 88
 hommelweer met regen 81
 hommelweer, der hangt een
 ~ 18
 hommelweer, schoer ~ 80
 hommelwolk 16
 hommelwolken 16
hommelwouk 16
 homp 174, 205, 207
homp 217
 homp (brood) 209
 HOMP, BROK, KLONT 206
 hond 229
 hond, daar kunt ge nog geen
 ~ door jagen 37
 hond, geen weer om nog
 een ~ door te jagen 37
 HOND, MAAT VAN 1400 M² OF
 100 ROEDEN 228
 hond, men zou daar nog
 geen ~ door jagen 37
 hond, om geen ~ uit te
 jagen 37
 hond, om nog geen ~ door
 te jagen 37
 hond, te schouw voor een ~
 uit te jagen 37
 hond, te slecht om een ~ in
 te jagen 37
 hond, te slecht om een ~ naar
 buiten te schikken 37
 hond, voor nog geen ~ uit te
 jagen 37
 hond, weer daar zul je geen
 ~ doorjagen 37
 hondenweer 37, 52
 HONDENWEER, SLECHT WEER,
 37
 honds, het regent alle ~ 34
 hondsagen 27, 52
 hondsagenregen 69
 hondsgezeiken, alle ~
 regenen 68
 hondsoep 77
 hondsvottenweer 37
 hondsweer 33, 37, 52
 hondweer 37, 52
 hondweer zijn 71
hongenweer 37
hongsweer 37
hongweer 52
honjweer 37
honk 229
honksweer 37
 hoof 111
hoof 198, 210
 hoog en laag water 156
 hoog getij 156
 hoog land 129
 hoog stuk 129
 hoog stuk grond 129
 hoog veld 129
 hoog water 156
 hoog, de beek staat
 hoog~156
 hoog, de wind zit ~ 110
 hoog, het is ~ 156
 hoog, niet ~ 130
hoogde 129, 153
hoogde, kling ~ 129

- hoogdeke* 129
hoogje 129, 131
hoogsel 129
hoogske 129
hoogste 129
hoogte 129
hoogte in get water 153
 HOOGTE, HEUVEL, KLEINE ~ 129
hoogte, kleine ~ 129
hoogtetje 129
hoogtig 156
hoogtij 156
 HOOGTIJ, VLOED, HOOGTIJ 155
hoogwasser 155
hoogwater 155
hooiloch 20
hooilucht 20
hooimanke 112, 113
hooimannetje 112, 113
hooimooimannetje 113
hooimouw 112, 113
hooimouwke 112
hooimouwte 112
hooismanke 112, 113
hooismannetje 112, 113
hooiweer 20, 52
hooiweerloch 20
hooiweerlucht 20
hoop 130, 131, 198, 202, 204, 210, 212
hoop (aarde) 210
hoop (drek) 210
hoop (grond) 210
hoop (koren) 199
hoop (zand) 210
hoop lawaai 190
hoop zand 131
hoop zavel 131
hoop, ganse ~ 210
hoop, grote ~ 210
 HOOP, GROTE HOEVEELHEID, ~ 209
hoopje 130, 198, 203, 207, 209, 210
hoopje (aarde) 210
hoopke 130, 203
hoops 198
hoopsel 198, 204, 210
hoopske 130
hoos 111, 112, 114, 130
hop, alles wast wie ~ 30
hopen 242
hopen (mv.) 210
hoper (mv.) 210
hoppel 210
hoppelen (mv.) 210
horen, der is kaum te ~ 108
hori-eind 7
 HORIZON 7
horizon 7
horizont 7
horst 130
hort 111, 126, 130
hortig 251
hortje 126
hot 126
hot 126
hot en haar 172
hot, van ~ naar haar 172
hotje 126
houden 96
houden, de duivel houdt kermis 34
houden, de schemer houdt al 187
houden, droog ~ 22
houden, halt ~ 159
houden, het ~ 97
houden, het houdt 21
houden, het houdt hem droog 21
houden, het houdt het 21
houden, het houdt het hem 21
houden, het houdt het niet in 21
houden, het houdt het vers 30
houden, het houdt nog niet 96
houden, het houdt zich 20, 21
houden, het houdt zich door 71
houden, het houdt zich droog 21
houden, het houdt zich goed 20
houden, het weer houdt hem 20
houden, het weer houdt hem niet 10
houden, zich aan ~ 70
houden, zich aan de gang ~ 70
houden, zich eraan ~ 70
houden, zich niet ~ 10
houf 113
houw 113
houwelen 67
houwemouw 113
houwen 194
houwen, het staat te ~ 34
houwen, kapot ~ 247
houwen, tegeneen ~ 194
houwmouw 73, 111, 112, 113, 114, 126
houwmouwen 106
houwmouwer 113
houwmouwke 112, 113
houwmouwte 112, 113
houwvrouwtje 112, 113
houwvrouw 111, 112, 113, 114
houwvrouw, kleine ~ 112
houwvrouwke 112
houwvrouwtje 112
hucht 130
hügel (du.) 129
huilen 105, 106, 194, 195
huilen, stormen en ~ 105
huip 210
huipen 210
huipke 210
huis zonder balken 96
huis zonder zolder 96
huiverachtig 47
huiverig (weer) 47
huiverig koud 47
huiverig weer 45
huiverig, koud en zuur 47
humus 139
hungelen 159
hupke 198, 207, 209
hutsepote 213
hutspot maken 244
hutzen 191
huup 210
huvén, hagel als ~ 104
 I
idee 202
iegel 160
iemand, op ~ trekken 239
iet 201
iet van niets 201
iet, trekken op ~ 239
ieteke 201
ietepetietje 201
ietje 201
iets 201
 IETS ONBELANGRIJKS, NIETIGHEID 220
iets, op ~ trekken 239
ietsje 201
ietske 201
iever anders 158
ieverans anders 158
ieverans 158
iham 152
ijdel 160
ijl loch 27
ijl 160
ijle lucht 27
ijle nevel 57
ijs dat uit de grond opkomt 94
ijs van een nacht 96
ijs 89
ijs 93, 94, 95, 99
ijs, bol ~ 95

- ijs, brak ~ 96
 ijs, bros ~ 95
 ijs, daar is nog geen balk
 onder het ~ 96
 ijs, daar liggen bellen onder
 het ~ 97
 ijs, dat ~ ligt hol 95
 ijs, dik ~ 97
 IJS, DRAGEN, GEZEGD VAN ~
 96
 ijs, dragend ~ 96, 97
 ijs, droog ~ 95
 ijs, drooggevroren ~ 95
 ijs, dun ~ 96
 ijs, een laagje ~ 96
 ijs, eennachts ~ 96
 ijs, er zijn geen balken
 onder het ~ 96
 ijs, gat in het ~ 97
 ijs, gevallig ~ 95
 ijs, glazerig ~ 96
 ijs, hel ~ 97
 ijs, het ~ draagt af 97
 ijs, het ~ draagt niet 96
 ijs, het ~ draagt slecht 96
 ijs, het ~ ligt nog niet 96
 ijs, het ~ draagt nog niet
 96
 ijs, hol ~ 95
 ijs, hol brak ~ 95
 ijs, ingekrakt ~ 95
 ijs, kaal ~ 95
 ijs, kant ~ 95
 ijs, kegeltje ~ 98
 ijs, laagje ~ 96
 ijs, licht ~ 96
 ijs, lok in het ~ 97
 ijs, los ~ 95
 ijs, met ~ bedekt 94
 ijs, onbetrouwbaar ~ 96
 ijs, opgevroren ~ 96
 ijs, papieren ~ 95
 ijs, piel ~ 98
 ijs, pieletje ~ 98
 ijs, pijpje ~ 98
 ijs, pinnetje ~ 98
 ijs, rot ~ 96
 ijs, slecht ~ 96
 IJS, SLECHT DRAGEND ~ 95
 ijs, slecht dragend ~ 96
 ijs, sprink in het ~ 96
 ijs, sprok ~ 95
 ijs, sterk ~ 97
 ijs, stevig ~ 97
 ijs, te zwak ~ 96
 ijs, veel te dun ijs 96
 ijs, voos ~ 96
 ijs, wak ~ 96
 IJS, WAK IN HET ~ 97
 ijs, wak in het ~ 97
 ijs, wit ~ 95
- ijs, zwak ~ 96
 ijsbeer 110
 ijsbel 98
 ijsberen 172
ijsderaaarde 137
 ijsgang 94
ijsgank 94
 ijsgat 97
 ijs hagel 104
 ijsheiligen 52
 ijskegel 98
ijskegelke 98
 ijskegeltje 98
 ijskiekel 98
ijskielke 98
 ijskietel 98
 ijskijltje 98
 ijskillig 48
 ijskinkel 98
 ijsklomp 98
 ijsklot 104
 ijskoud 47
 ijskoud, het is ~ 90
 ijspeem 98
 IJSPEGEL 97
 ijspegel 98
 ijspegels, met ~ bedekt 94
 ijspiel 98
 ijspieletje 98
ijspielke 98
 ijspiezel 98
 ijspijp 98
 ijspik 98
 ijspin 98
ijspinneke 98
 ijspinnetje 98
 ijspummel 98
 ijspunt 98
ijsreen 94
ijsregel 94
 ijsregen 94
 ijsregenen 95
ijsregeren 95
ijsrengel 94
ijsrengelen 95
ijsrengen 94
ijsrengenen 95
ijsrenger 94
ijsrengeren 95
 IJSSCHOTS 89
ijssel 94, 99
ijsselen 95
 ijsstang 98
 ijstak 99
 ijstap 98
 ijstapel 99
 ijstoet 99
 ijstuttel 99
 ijzel 55, 56, 93, 94, 99,
 104
 ijzel, bevroren ~ 93
- IJZEL, BEVROREN NEERSLAG
 94
 IJZELEN 94
 ijzelen 91, 93, 95
 ijzelijs 94
ijzelsnee 102
 ijzelsnieuw 102
 ijzer, weer van ~ en staal
 20
 ijzer, zand met ~ 137
 ijzeraarde 137, 139
 ijzergrond 245
 ijzermaal 245
ijzerroes 245
 ijzerroest 245
 IJZIG 89
 ijzig 48
 ijzig koud 31, 47
 important 218
 importantie, van ~ 218
 importantie, van geen ~
 219
 impotent, niet ~ 219
 in ander land 158
 in ander streek 158
 in de avond 186
 in de grauwe 186
 in de middag 123
 in de rij zetten 240, 242
 in de schaduw vriezen 92
 in de schemeren zitten 186
 in de war 213, 214
 in de war raken 244
 in de week zetten 170
 in doorsnede 214
 in een rij zetten 242
 in hagen zetten 242
 in het vallen van de avond
 186
 in het water dompelen 170
 in het water dompen 170
 in het water doppen 170
 in het water duwen 170
 in het water houden 170
 in het water leggen 170
 in het water soppen 170
 in het water steken 170
 in het water stompen 170
 in het water stoten 170
 in het water toppen 170
in klein vlokskes 102
 in rijen zetten 242
 in, gaat ~ een zak 5
 in, kruipt ~ de boog 5
 in, kruipt ~ de wolken 5
 in, kruipt ~ een nest 5
 in, kruipt ~ een zak 5
 in, staat ~ het water 5
 in, trekt weg ~ de wolken 5
 inboel 211
 indedaags regenen 70

indopen 170
 ineen mengen 244
 ineengestremgeld 214
ing 7
 ingaan 216
 ingekrakt ijs 95
 inhalmen 132
 INHAM 152
 inham 149, 152
 inhouden 83
injer 7
 inkalven 131
 inkavelen 131
 inkelderen 132
 inkrimpen 216
 inladen 10, 88
 inrichten 240
 inrijen 241
 inruimen 158, 240
 inschieten 132
 inschudden 171
 inschutten 171
 inselkes 126
 inslaan 83, 87
 inslaan, de bliksem is
 ingeslagen 83
 inslaan, de bliksem slaat in
 83
 inslaan, de weerlicht slaat in
 83
 inslaan, het is ingeslagen
 83
 INSLAAN, VAN DE BLIKSEM
 GEZEGD 83
 inslaan, vlakbij ingeslagen
 83
 inslag 83, 87
inslagen 83
 insoppen 170
 insprong 152
inspronk 152
 insteken 170
 interen 216
 intrekkende nevel trekt in
 46
 invallen 83, 132
 invallen, de bliksem is
 ingevallen 83
 invallen, de donder is
 ingevallen 83
 invallen, de donder valt in
 83
 invamen 241
 inzakken 132, 216
 inzicht 151

J

jaachsnee, droge ~ 100
jaachsnee, natte ~ 102
jaad 138, 141

jaagsnee 100
 jaagsneeuw 100
 jaagsneeuw, droge ~ 100
 jaagsneeuw, natte
 jaagsneeuw 102
 jaap 174
 JAAR 120
 jaar, ander ~ 162
 JAARGETIJD, WEER NAAR
 HET ~ 51
jach 116
 jachel 174
 jacht 116
jachtsnee 100
 jachtsneeuw 100
 jagen 105, 107, 115, 116,
 195
 jagen, daar kunt ge nog
 geen hond door ~ 37
 jagen, de wind jaagt 114,
 116
 jagen, fijne verrekking die
 jaagt je de pannen neer
 101
 jagen, geen weer om nog
 een hond door te ~ 37
 jagen, het jaagt 116
 jagen, het jaagt fel 37
 jagen, het jaagt in de lucht
 12
 jagen, men zou daar nog
 geen hond door ~ 37
 jagen, om geen hond uit te
 ~ 37
 jagen, om nog geen hond
 door te ~ 37
 jagen, te schouw voor een
 hond uit te ~ 37
 jagen, te slecht om een
 hond in te ~ 37
 jagen, voor nog geen hond
 uit te ~ 37
 jagen, de wind jaagt 111
 jagende lucht 11
 jagerd 100
 janboel 211
 janken 115
 jankt 5
 jannenwasser 211
 jantjelenterszomer 52
 jatsen 62
 jedermiddag 123
 jedermorgen 122
jeer 141
 jemse 225
 jen, van jut naar ~ 172
 jepper 174
 jessen 62
jeuvel 129
jissen 171
 joekel 174

jong licht 2, 3
 jong lichtmond (du.) 2
 jonge maan 3
jonk lich 2, 3
jonk licht 2, 3
jonk litmond 2
joonsdag 124
joosdag 124
 jouwen 194
 juist daarna 162
 juste (fr.) andersom 243
 juste (fr.) zetten 242
 jut, van ~ naar jen 172
 jutsen 168

K

kaai loet 41
kaai moet 44
kaai weer 38
 kaal 215
 kaal ijs 95
 kaal land 128
 kaal stuk 128
 kaal vriezen 90
kaarke 234
kaarsrech 161
 kaarsrecht 161
 kabaal 190
 kabaal maken 191
 kabber 181
 kabberdoes 175
 kabeier 174
 kabeines 174
 kade 151
 kadei 174
 kader 212
 kaffer 234
 kagen 143
 kajoegel 174
 kakel 99
 kal 150
kald 31, 42, 47, 50
kald vriezen 50
kald weer 47, 50
kald, nat en ~ 39
kald, tamelijk ~ 31
kald, vriezend, ~ en droog
 49
kalde trek 110
kalde wind 110
 kale broek 133
 kale streek 128
 kalig 216
kalkstee 144
 kalksteen 144, 145
 kalm weer 45, 107
 kamazool 174
 kameraad 174
 kamp 130
 kampen (mv.) 128

- kan 235, 236
 kan, grote ~ 235
 KAN, MAAT VAN EEN LITER 235
 kanjelen 61
 kanjer 174
 kanjer van een wolk 15
kank 151
 kannetje bier 236
 kannetje 236, 237
 kans op regen 11
 kant 151, 178
 kant ijs 95
 kant van ... 127
 kant, aan de ~ 151
 kant, aan de koude ~ 31
 kant, aan die ~ 151
 kant, afgaande ~ 151
 kant, de ~ van ... 127
 kant, kranse ~ 243
 kant, naar de koude ~ 31
 kant, normale ~ 226
 kant, verkeerde ~ 243
 kanten lapje 59
 kanthelling 151
kantje 237
 kantkop 131
 kantschoor 151
 kapot doen 247
 kapot griemelen 164
 kapot houwen 247
 kapot maken 247, 248
 kapot slaan 247
 kapot stampen 164
 kapot voezen 248
 kapper 234, 236
 KAPPER, MAAT VAN 0,2 LITER 233
 kappertje 234
 kar 179
 kar, met staande ~ 162
 karbonkel 174
 karig 216
 karrenweg 152
 karwats 196
 kastaar 174
 kastje, van het ~ naar de muur 172
 kat 189
 kat, als een ~ die het gat brandt 173
 kat, hij is zo nat als een ~ 78
 kater 141
 katjessteen 104
 KATTEKOP 233
 katten, het gaat ~ spuwen 116
 kattengrauw 186
 kattenpis 63
 katterkoud 47
 kaum, der is ~ te horen 108
 kaum, het heeft ~ de grond geraakt 68
 kavelen 131
 kebbig 251
keelke 135
 keep 205
 keer, het regent maar een ~ 71
 keer, tegen de ~ in 244
 keer, zo'n weer baat nog een ~ 30
 kegel 98
kegelke 98
kegelke ijs 98
 kegeltje 98
 kegeltje ijs 98
 keihard worden 143
keikes 144
 keitjes 144
kelde 31
 kelteren 90
kemp 128
 kempense bijs 110
 kempense wind 110
 kemperen bijs 110
 kemperen wind 110
kenke 236, 237
kepperke 234
 kerel, een ~ wie een boom 174
kerelke 135
 keren 92
 keren, niet te ~ 27
 kerkhofweer 45
 kermis, de duivel heeft ~ 86
 kermis, de duivel houdt ~ 34
 kermis, het is ~ in de hel 34, 85
 kern 135
 kerntje 135
 kerstmis, donkere dagen voor ~ 53
 kerstmis, groene ~ 51
 kerstmis, witte kerstmis 53
kertier, eerste ~ 3
kertier, eeste ~ 3
kertier, laatste ~ 4
kertier, leste ~ 4
ketier, eerste ~ 3
ketier, eeste ~ 3
ketier, laatste ~ 4
ketier, leste ~ 4
 ketsen 61
ketsrech 161
 ketsrecht 161
 kettel 210
keuneke 135
keunke 135
 keur 189
keurgelke 135
keuringske 135
keurke 135
 kielkel 98
 kiekemakaak 99
kielrech 161
 kielrecht 161
 kienzel 135
kier 135
 kies 144
kiesdele 144
 kiesderen 144
 kiesje 144
kieske 144
 kiet 201, 220
 kietje 220
 kiets 132, 201
kietsel 144
 kietsje 201
kietske 201, 220
 kiezal 144
 kiezal, fijne ~ 144
 kiezal, gekapte ~ 144
 KIEZEL, KIEZELSTEEN 144
kiezalke 144
 kiezelsteen 144
 KIEZELSTEEN, KIEZEL, ~ 144
kiezalsteenkes 144
 kiezalsteentjes 144
 kiezeltje 144
 kijken, duister ~ 34
 kijt 135
 kijven, lieve heertje kijft 88
 kikkemik 213
 kil 31, 45
 kil (weer) 46
 kil en zuur 45
 kil weer 41
 KIL, GUUR, ~ EN SCHRAAL WEER 46
 kilderachtig 47
 kilderig 31
 kildig 46
 killeschaai 187
 killig 27, 31, 45
 killig (weer) 46
 killig zuur 46
 killige bijs 110
 killige mist 55
 killige nevel 56
 killijk 46
 kilt 33
 kim 7
 kinderkoppen 104
 kink 146
 kinkee 146
 kinkel 98

- KINNETJE 233
 KIP 231
 kippen 195
 kissen 195
 kitsje regen 64
kjeunke 135
 klaar 7, 23, 27
 klaar als de dag 7
 klaar als een klontje 7
klaar loch 8, 20
klaar locht 8
klaar loet 20
klaar loet 8, 20
klaar luf 8
 klaar optrekken 8
 klaar weer 19, 20, 50
 klaar worden 8
 klaar worden, het - 120
 klaar, de lucht is ~ 20
 klaar, eerst regen en dan
 weer ~ 32
 klaar, fel ~ 23
 klaar, het weer is ~, maar
 we krijgen regen 10
 klaar, niet klare lucht 14
 klaarder worden 8
 klaarte 8
klabats 196
 klad 208
 kladder 76, 208
 kladder, ferme ~ 76
 kladderbijs 76
 kladderdats 196
 kladderden 61, 68, 194
 klak 178
 klam 33, 165
 klam (weer) 27, 40, 44
 klam en koud 40
 KLAM, KLEF 165
 klamme lucht 20
klamme 165
 klammig 26, 165
 klammig (weer) 40
 klamp 210
klamp 40, 44, 165
 klampachtig 165
klampig 40, 165
klampig weer 40
klampsig 165
 klams 165
 klamsig 40, 165
 KLAP, HARDE ~, HEVIGE
 SLAG 196
 klapzuur 221
 klare hemel 8, 20
 klare lucht 8, 20
 klaren 8
 klaren, weer ~ 8
 klaren, zich ~ 8
 klasseren 240
 klateren 61, 168
 klateren, het regent dat het
 klatert 62
 klats 75, 76, 87, 196, 198,
 201, 208, 209
 klats (vloeistof) 199
 klats (water) 200
 klats (water) 213
 klats, goede ~ 59
 klats, kwade ~ 59
 klatsen 61, 195
 klatsen, het regent dat het
 klatst 77
 klatsje 198, 201, 207, 208
 klatspapier, zo dun wie ~ 96
 klatsregen 76
 klauw 144
 klavats 196
klawats 196
 kledderen 61
klee wolkske 15
 klef 40, 165
 KLEF, KLAM, ~ 165
 kleffe aarde 139
klei buike 73
klei wolkske 74
 klei 137, 138, 139, 140
 klei, blauwe ~ 137, 140
 klei, grijze ~ 140
 klei, limburgse ~ 139
 klei, zand met ~ 137
 KLEI, ZAVEL, LICHTE ~ 137
 KLEIGROND 138
 kleigrond 138
 kleiland 138
 klein 175
 klein beetje regen 64
 klein bergje 129
 klein buitje 41, 64, 73
 klein ding 175
 klein gebleven 176
 klein geneuks 175
 KLEIN IN ZIJN SOORT 175
 klein mannetje 175
 klein schoertje 64
 klein schuiltje 64, 72
 klein soort 175
 klein van stuk 176
 KLEIN WOLKJE 14
 klein wolkje 15, 74
 klein, erg ~ 176
 klein, kort en ~ maken 247
 kleine beer 6
 kleine berg 129
 kleine bijs 74
 kleine hagel 104
 kleine heuvel 129
 kleine hoogte 129
 kleine houwvrouw 112
 kleine morgen 229
 kleine piezel 201
 kleine roede 228
 kleine schuil 64, 72, 74
 kleine sikkel 177
 kleine steentjes 144
 kleine vrouw 112
 kleine wereld 58
 kleine windhoos 112
 kleine wolk 15
 kleine, een ~ wereld 57
 KLEINE, HEUVEL, ~ HOOGTE
 129
 kleine, sneeuw in ~ vlokjes
 102
 kleinigheid 202
 kleinigheds 202
 kleins, get ~ 175
 kleivenaarde 138
 kleizand 137
kleizank 137
 klenen 60
kleng roe 228
 kletteren 92
 klep 235
 klepper 174
 klepperen 194
 kleren 91
 kleren, het gaat door de ~
 48
 klets 196
klets 208, 209
 klets water 73
 klets, goede ~ 77
kletsbuike 73
 kletsbuitje 73
 kletsen 61, 87, 155
kletsje 207
kletske 198, 201, 208
 kletsnat, hij is ~ 78
 kletteraar 87
 kletteren 61, 87
 kletteren, het regent dat het
 klettert 77
 kletterslag 87
 kleu 166
 KLEUR 189
 kleur 189
 kleuren, briesende ~
 kleurenboog 79
 kleven 159
 kleven blijven 159
 kleverig 165
 kliek 208
 kliekje 208
kliekske 208
 klietsje 208
klietske 208
 klif 130, 131, 151
 klif, hangen van het ~ 151
 klikken 195
 kling 196
kling 175
kling hoogte 129

- kling, erg* ~ 176
klings, get ~ 175
 klink marsen 172
 klink, het weer is in de ~ 20
 klink, het weer is in een ~ 35
 klinken, toe ~ 143
 klinseltje 202
 klint 112
 klip 131, 151
klip 151
klits 213
klitske 201
 klitsklatsje 201
klitsklatske 201
 klocht 202
 klodder 212
 kloederen 61
 kloets 77
 kloewateren 246
 klok 206
klommen 167
 klommel 199, 212, 220
 klommelig 246
 klomp 206, 210
 klomp (aarde) 210
 klongel 212
klongt 210
 klont 206, 210
 KLONT, HOMP, BROK, ~ 206
 klonter 206
 klontje, klaar als een ~ 7
 kloppen 194
 klosje 207
kloske 207
klossen 195
 klot 104, 199, 206
 kloten, naar de ~ helpen 248
 klotenweer 38
 kloteren 194
 kloterij 213
 klotje 206
 klots 205, 206
 klots (water) 200
 klotsen 61, 155, 172, 195
 KLOTSSEN VAN VLOEISTOFFEN 195
 klotsje 206
 klucht 212
 kluit 206, 212
 kluiten 143
 kluiten, uit de ~ gewassen 174
 kluitendrek 139
 kluitje 135, 175, 206
 klungelig weer 33
knaa 180
 knaap 174
 knab 207
 knabenwind 110
 knaken 90
 knal 87, 195, 196
 knallen 90, 195
 knap 176, 216
 knapen 90
 knapje 199
 KNAPPEN 195
 knappen 195
 knappen, hard ~ 87
 knappen, open ~ 195
 KNARSEN 191
 knarsen 191
 knateren 87
 knats 102, 141, 215, 221
 knatsen 191
 knauwel (brood) 209
 knazenpis 63
 knebbelen 191
 knelgat 97
 kneppelen 241
 knepperen, hard ~ 91
 knerpen 192
 knersen 191
knesen 191
 knets 165
 knetsen 195
 knetserig 41
 knetter 87
 knetteren 87, 195
 knetteren, duchtig ~ 87
 knetterend 196
 knetterende slag 86
 knetterslag 86
 kneu 174
 knielig 31
 knierps 175
 kniersen 191
kniesen 191
 kniesregen 64
 kniezen 68
 knik 130
 kniklaag 138, 140
 knip 130, 132
 knipje 132
knipke 132
 knippen 195
 knipper 174
 knipperen 195
 knispelen 193
 knisperen 192, 193, 195
 knitsel 202
kno 199, 207, 209
 knobbel 130, 180
knobbelke 180
 knobbeltje 180
 knoddel 141
 knoddelen 92, 248
 knode 180, 207, 209
 knode (dim.) 207
 knode (brood) 199
 knodsen 248
 knoei 48, 65, 141, 154, 155
 knoei, natte ~ 65
 knoei, witte ~ 102
 knoeiel 213
 knoeielen 34, 69
 knoeien 41, 68, 70, 75, 248
 knoeien, aan het ~ blijven 70
 knoeien, aanhoudend ~ 70
 knoeien, blijven ~ 70
 knoeien, het is get aan het ~ 34
 knoeien, het knoeit 34
 KNOEIEN, MORSEN, BEVUILEN 248
 knoeieren 248
 knoeierig weer 71
 knoeilucht 33
 knoeiweer 41, 71
 knoeiweer, vies ~ 41
 knoep 207
 knoeppen 195
 knoeper 174
knoepke 130
 knoer 174
 knoersen 191
 knoes 207
knoesen 191
 knoesperig 164
 knoets 141, 154
 knoetsen 71
 knoezel 65
 knommel 213, 220
 knook 180
knook 207
 knop 180
 knopje 130, 180
knopke 180
 knopperd 17
 knorsen 249
 knots 180
 knotsen 192
 knudde 38
 knul 206
 knuppel, tegen de ~ 221
 koeien, nutte ~ 18
 koekeloeren, het weer is aan het ~ 45
 koekeloeren, het zit te ~ 45
 koel 28, 31, 166
 koel (weer) 48
 koel windje 109
 koel, het is ~ 109
 koelder 188
 KOELE WIND 108
 koele wind 108, 116
 koele, koude ~ wind 109

- koleschaai 187
 kolescheem 187
 kolespan 188
 koelig 48
 koelte 109, 188
koemanke 112
 koemannetje 112, 113
koender steen 143
koenrader stee 143
 koereloecken 46
koers 142
koestoos 112
koestoosje 112
 koestoot 112
 koestootje 112
 koet 97, 148
 koetelen 241
 koetje 97
 koetsig 55
 koeveloek 220
 koffielaag 139
 koken 167
 koken, het water kookt dat
 het rabbelt 167
 koken, het water kookt dat
 het rammelt 167
 kolk 114, 149, 150
 KOLK, WIEL, ~ 149
 kolken 167
 kolos 174
 kolossaal 174
 komen, daar ~ blazen op
 167
 komen, daar komt weer een
 schuil 69
 komen, daar komt zomer
 92
 komen, de dag komt in gen
 lucht 120
 komen, de wind komt van
 onderen 110
 komen, de wolken ~ 10
 komen, der komt een lelijk
 weer 18
 komen, er ~ wolken op 10
 komen, er komt een breuk
 door 9
 komen, er komt get op 10
 komen, er komt get van 10
 komen, er komt weer een
 schuil 10
 komen, het kan niet aan de
 gang ~ 65
 komen, het water komt naar
 boven 167
 komen, het water komt
 omhoog 167
 komen, het weer staat te ~
 35
 komen, hij komt uit de
 koude 110
 komen, niet vooruit ~ 251
 komen, wijder ~ 250
 komen, zo ~ blaasjes op het
 water 41
 komend 162
 kommel 85
koms, renger op ~ 11
 komst, dat is wind op ~
 116
 komst, der is donder op ~
 18
 komst, er is get op ~ 10
 komst, hommel op ~ 17
 komst, regen op ~ 11
 komt niet zo net 220
koningske 175
 koninkje 175
 konkel 150
konker 183
koof 209
 kooksel 203
 koolasse 145
koon 135
 koop 209
koor 135
 kop 15, 130, 132, 235
 KOP, MAAT VAN 5 LITER 235
köp 17
köp aan de lucht 17
köp, da zijn ~ in de lucht
 12
köp, nutte ~ in de lucht 17
 kopje 155
kopke 155
 koppel 200
 koppen aan de lucht 17
 koppen 17
 koppen, daar zijn ~ in de
 lucht 12
koreke 135
 koren 135, 199, 201
 korentje 135
 korkeltje 135
korre 199
 korrel 135, 231
 KORREL, MAAT VAN 0,1
 GRAM 231
 korrelen 167
korrelke 135
korrelsnee 102
 korrelsnieuw 102
 korreltje 104, 135, 231
 KORRELTJE, ZANDKORREL, ~
 ZAND 135
 korst worden 143
 kort 164
 kort en klein maken 247
 kort worden 164
 kort, dat is ~ bij een hom-
 melschoer 87
 kortbij 178
 korte tijd 126
 KORTE, OGENBLIKJE, ~ TIJD,
 EVENTJES 124
 kortroede 228
kos worden 143
kost wonnen 143
 kosten, de ~ schudt de
 hemel uit 114
 kot 133, 181
kot weren 164
 koten 181
 koter 181
 koters 181
kotroei 228
 kotsen 61
 kou, snijdende ~ 47
 koud 31, 42
 koud (weer) 47, 50
 koud en akelig 42
 koud en damp 42
 koud en dampig 42
 koud en droog 50
 koud en grijs 42
 koud en mistig (weer) 42
 koud en moekig 42
 koud en mot 42
 koud en nevelig 42
 koud en schuiverachtig 40
 koud en schuiverig 47
 koud gevroor 49
 koud vriezen 50
 koud, aan de koude kant
 31
 koud, akelig ~ 31, 47
 koud, behoorlijk ~ 31
 koud, bijstig ~ 47
 koud, bijtend ~ weer 48
 koud, bitter ~ 47
 koud, bloedig ~ 47
 koud, dampetig ~ 43
 koud, de wind zit in het ~
 110
 KOUD, DRUILERIG EN ~ WEER
 39
 koud, een beetje ~ 31
 koud, fijn ~ 31, 47
 koud, geweldig ~ 47
 koud, grillig ~ weer 47, 49
 koud, het is ~ 50
 koud, huiverig ~ 47
 koud, huiverig, ~ en zuur
 47
 koud, ijzig ~ 31, 47
 koud, klam en ~ 40
 koud, levendig ~ 47
 koud, mirakels ~ 47
 KOUD, MISTIG EN SOMBER
 WEER 42
 koud, naar de koude kant
 31
 koud, nat ~ 39

- koud, nat en ~ 39, 42
 koud, nat en ~ weer 39
 koud, nat en schuiverachtig 38, 47
 koud, nat en schuiverig 42
 koud, nat, ~ en schuiverachtig 47
 koud, niet ~ 28
 koud, niet ~ of nat 28
 koud, nijpend ~ 47
 koud, nogal ~ 31
 koud, nut, vies, ~ weer 48
 koud, ozelig ~ 47
 koud, redelijk ~ 31
 koud, schraal ~ weer 47
 koud, schuiverachtig en ~ 47
 koud, schuivertig ~ weer 47
 koud, schuw ~ 48
 koud, tamelijk ~ 31
 koud, verdomd ~ 47
 koud, verrekens ~ 47
 koud, vriesweer, ~ en droog 49
 koud, vriezend (weer), ~ en droog 49
 koud, vriezeweer, ~ en droog 49
 koud, waterig ~ 40
 koud, wreed ~ 31, 41
 koud, zacht ~ 50
 koud, ziemlich (du.) ~ 31
 koud, zuur ~ 31, 56
 koud, zuur en ~ weer 46
 koudachtig 31
 koude 31, 56
 koude bijs 47, 110
 koude damp 56
 koude dompe lucht 56
 koude domplucht 56
 koude grijs 56
 koude koele wind 109
 koude krimpwind 110
 KOUDE MIST 55
 koude mist 42, 55
 koude mot 56
 koude nevel 56, 57
 koude nevelige lucht 56
 koude noordenwind 109
 KOUDE NOORDENWIND, BIJS 109
 koude noorderbijs 110
 koude noorderwind 109
 koude noordwind 109
 koude regen 56
 koude trek 110
 koude vrouw 113
 koude wind 36, 109, 110
 koude, de wind zit in de ~ 110
 koude, felle ~ wind 114
 koude, hij komt uit de ~ 110
 koude, verkeerde ~ nevel 56
 koude, zure ~ nevel 56
 koudig 31
kouk 149, 150
kouw 42, 47, 50
kouw weer 47
kouwe mist 42
kouwe wind 36
 kouwelig 31
 kouwelijk 31, 47
 kouwelijk, nat en ~ 39
 kouwig 31
 kraak 87
 kraak, flinke ~ 87
 kraak, helle ~ 87
 kraakijs 95
 kraam 212
 kraam, verwarde ~ 212
 kraanzomer 52
 krabben 192
 krach (du.) 190
 krach (du.) maken 191
 kraken 83, 86, 87, 90, 91
 kraken, het dondert dat het kraakt 87
 kraken, het vriest dat het kraakt 50, 94
 kraken, vriezen dat het kraakt 91
 krakkel 175
 kral 168
 krallen 167
 kramen 240
kramp 176
 kranenvamen 59
 kranenzomer 52
kranenzomervzaam 59
 kranenzomervamen 59
 krangs 243
 krangse kant 243
 krangs-om 243
 krank weer 33, 38, 45
 krank, het weer is ~ 69
 krans 179
 kransje 179
kranske 179
 krap 176, 215
 KRASSEN 192
 krassen 191, 192
 krassen maken 192
 kratsel 175
 kratsen 191, 192
 krauvel 175
 kreek 149
 KREEK, STILSTAAND WATER 148
 kreis (du.) 179
 krek averechts 243
 krek verkeerd 243
 krepel 176, 213
 krentje 209
 kressen 192
 kretsen 191, 1192
 kretsen maken 192
 kreuz und quer (du.) 172
 krib 152
 KRIB IN DE RIVIER 152
 kribje 152
kribske 152
 krie 216
 kriebelen 192
 kriek van de dag 120
 kriel 99
 krikelen 91, 192
 krieken, het - 120
 kriel 175
 kripelen 90, 91
 kriepen 90, 192
 kriezel 144
 kriezelsteen 144
 krijgen, goed weer ~ 9
 krijgen, het weer is klaar, maar we ~ regen 10
 krijgen, onweer ~ 88
 krijgen, regen ~ 10, 41
 krijt wit 94
 krikkel weer 33
 krikkelijns 95
 krikkelslag 86
 krimp 216
 krimpelig 216
 krimpelijk 176, 216
 krimpen 216
 krimpende maan 4
 krimpwind 110
 krimpwind, koude ~ 110
 kring 179
 KRING, CIRKEL, ~ 178
 kringelen 177
krink 179
 kriskras 82
 kritsel 202
 kritselen 193
kritselsnee 102
 kritselsneeuw 102
 kritsje 202
 kroddel 175
 krodje 175
 kroenekranenzomer 52
 kroep 130
 kroepje 130
kroepke 130
 krok 199
 krom 176, 177
 krom maken 177
 krom trekken 177
 KROM, MET BOCHTEN 176
 kromme regen 64

- kromme, daar valt het van de ~ 68
 krommelen 177
 KROMMEN 177
 krommen 177
 krommen, zich ~ 177
 kromming 177
kromp maken 177
kromp trekken 177
kromp 176, 177
krompen 177
 kronkel 149, 150
 kronkelend 177
 kronkelig 177
 kruid 155, 175
 kruidje 175
 kruik 235, 237
 kruikenstop 175
 kruimel 135, 175
 kruin 132
 kruipen 78
 kruipen, de wind kruipt in zijn gat 106
 kruipt achter de wolken 5
 kruipt achter een wolk 5
 kruipt achter een wolkje 5
 kruipt in de boog 5
 kruipt in de wolken 5
 kruipt in een nest 5
 kruipt in een zak 5
 kruipt voort 5
 kruipt weg 5
 kruppel 175
 kudde 202, 210, 213
 kuikenpoel 149
 kuiksteen 144
 kuil 97, 133, 148, 149
kuilke 148, 180
 kuiltje 148, 180
 kuipen, twee ~ 236
 kulen 194
 kumpel 112
 kunnen, het ~ lijden 97
 kunnen, het kan gaan regenen 10
 kunnen, het wil en kan niet 65
 kunrader steen 143
kuns-stee 145
 kunststeen 145
kurrelke 135
 kuub 238
 kwaad weer 38
 kwaagt 133, 139, 152
 kwaai 211
kwaat 124
 kwade klats 59
 kwade lucht 41
 kwade moek 44
 kwade wolk 15
 kwade, een - 76
 kwak 77, 96, 198, 201
 kwak (water) 200
 kwakelachtig weer 69
 kwakelen 69, 71
 kwaken 192
 kwakje 201
 kwakkel 32, 50, 198, 210
 kwakkelachtig 32
 kwakkelachtig (weer) 40
 kwakkelachtige lucht 32
 kwakkelen 28, 34, 41, 60, 68, 69, 91
 kwakkelen, het kwakkelt 34
 kwakkelenweer 50
kwakkeleweer 32
 kwakkelig 40, 44, 50
 kwakkelig (weer) 32
 kwakkelige lucht 32
 kwakkelijk 50
 kwakkelijs 96
kwakkelloch 32
kwakkelloet 32
 kwakkellucht 32
 kwakkeltig weer 40
 kwakkelweer 28, 332, 40, 44, 50, 51, 69
kwakkelwinker 50, 53
 kwakkelwinter 50, 53
 kwakkelwinter weer 50
 kwakkelzomer 27, 51
 kwakkerijs 96
kwakkerwinter 53
kwakloch 32
 kwaklucht 32
 kwakvorsen, weer voor late ~ 52
 kwakweer 40, 50
 kwan 199
 kwantiteit 199
 kwantje 202
 kwantum 199
 kwarsen 192, 195
 kwart bunder 228
 KWART BUNDER, ZIL, MAAT VAN 2500 M² OF ~ 228
 kwart duim 225
 kwart el 226
 KWART EL, MAAT VAN 17 CM 225
kwart elle 226
 kwart liter 234
 KWART LITER, HALVE PINT, ~ 234
 kwart pond 232
 KWART POND, VIERDEL, MAAT VAN 125 GRAM OF ~ 231
 kwart 124, 222, 226, 234
 KWART, SCHOFT, ~ VAN EEN WERKDAG 124
 KWART, VIERDE DEEL, MAAT 222
 kwartaal, eerste ~ 3
 kwartdag 124
 kwartel 201
 kwartier 235
 kwartier, eerste ~ 3
 kwartier, laatste ~ 4
 KWARTIER, MAAT VAN 25 LITER 235
 kwartje 237
 KWARTJE, MAAT VAN 1/4 ANKER 237
 kwartmud 236
 kwarts 138
 kwats 211
 kwatsen 195
kwattel 201
 kweken 191
kwekske 201
 kwel 147
 kwellen 167
 kwelm 147
 kwelmen 167
kwelwasser 147
 kwelwater 147
 kwiek 250
 kwieten 192
 kwijnen 216
 kwikken 222
 KWIKKEN, OP DE HAND WEGEN 222
 L
laa 165
 laaf 142
laaf 165
 laag 130, 133, 142
 laag aarde 142
 laag drek 142
 LAAG GROND 142
 laag grond 142
 laag veen 138
 laag water 156
 laag zand 142
 laag, dikke ~ mist 54
 laag, gele ~ 139
 laag, het is laag 156
 laag, het weer hangt ~ 18
 laag, hoog en ~ water 156
laagde 128, 132, 134
 laaghangende lucht 12
 laagje 142
 laagje ijs 96
 laagje, een ~ ijs 96
 laagkot 134
laagske 142
 laagste 133
laagt 132
 laagte 128, 129, 132, 134

- LAAGTIJ, EB, ~ 156
 LAAGVEEN 135
 laag 142
 laat, weer voor late
 kwakvorsen 52
 laatste kwartier 4
 LAATSTE KWARTIER, HALVE
 MAAN, ~ 3
 laatste maan 3
 laatste mond (du.) 3
 laatste vierdel 4
laawarm 165
 labendig 221
 lachding 220
 laf 18, 23
 laf (weer) 23, 25, 28
 laf heet 23
 laf warme dag 25
 laf weer 41, 107
 laffe dag 25
 laffe lucht 25
 laffig 25
 là-là weer 28
 lallen 191
 lam 28
 lam weer 26, 51
 lamen 216
 lamlendig 251
 lamlendig weer 28
lammekeslucht 18
 lammetant 251
 lammetjeslucht 18
 lamp, de ~ onder de as
 186
 lampolie 146
 land 128
 land, are ~ 227
 land, blak ~ 128
 land, gelijk ~ 128
 land, gelijk stuk ~ 128
 land, hectare ~ 227
 land, hoog ~ 129
 land, in ander ~ 158
 land, kaal ~ 128
 land, opgehoogd ~ 129
 land, plat stuk ~ 128
 land, streep ~ 128
 LAND, VELD, OPEN ~ 128
 land, vlak ~ 128
 land, vlak stuk ~ 128
 land, vlakke strook ~ 128
 landen (mv.) 128
 landerijen 128
 landjes (mv.) 128
 LANDSTREEK 127
 landstreek 127
landzaam 251
 lang 126, 251
 lange streep wolken 18
 LANGE TIJD 126
 lange tijd 126
- lange toer 126
 langere tijd 126
 langharig 190
 langlief 174
 langs 162
 langs, de wind snijdt dich ~
 gen oren 48
 langstrekken, het trekt langs
 21
 langzaam 251
 LANGZAAM, TRAAG 251
 langzaampjes 251
 langzamerhand 251
 langzamig 251
langzemkes 251
lank 251
lanklief 174
lankzaam 251
lantsem 251
lanzaam 251
lanzamerhand 251
lanzamig 251
 lapje, kanten ~ 59
lapke, kanten ~ 59
 lappen 246
 LAST 233
 late herfst 52
 late opgang 51
 late zomer 51
 laten onderkomen 248
 laten vergaan 248
 laten, het ~ 97
 LAUW 165
 lauw 165
 lauw (weer) 23, 28
 LAUW WEER 27
 lauw weer 26, 51
 lauwe dag 26
 lauwene zomer 51
 lauwig 28
 lauwwarm 165
 lawaai 190
 LAWAAI MAKEN 190
 lawaai maken 190
 LAWAAI, HERRIE 190
 lawaai, hoop ~ 190
 lawaaien 190
lawecht 190
 laweit 190
 laweit maken 191
 laweiten 191
 laweitje 190
 lawine 114
 lebben 246
 lee 230
 LEE, MAAT VAN 200 M² 229
leechte, de - 120
leechte, 't - 120
 leeg 7, 160, 176, 183
 LEEG, NIETS BEVATTEND
 159
- leegschudden 171
 leem 137, 138, 139, 140,
 141, 142, 154
 leem, bruine ~ 137
 leem, gele ~ 137, 139
 leem, grijze ~ 137
 LEEM, PIJPAARDE 138
 leem, streep ~ 139
 leem, zwarte ~ 139
 leemachtige grond 139
 leembruin 139
 leemgrond 138, 139, 142
 leemgrond, harde ~ 138
 LEEMKUIL 135
 leemlaag 138
 leggen 106
 leggen, in het water ~ 170
 leggen, zich leggen 106
 leier 133
 lekken 60, 78
 lekker fris 51
 lekker vriesweertje 51
 lekker weer 19, 28
 lekker weertje 19
 lekker winterweer 49
 lekker, niks te ~ 31
 lelijk flikkeren 83
 lelijk vochtig weer 26
 lelijk weer 80
 lelijk, der komt een ~ weer
 18
 lelijke lucht 11
 lelijke schoer 81
 lelijke slag 86
 lelijke wind 36
 lemelen 246
 lemp 217
 lengen, driekoningen ~
 de dagen een hanen-
 schreeuw 53
lengte 118
lenj 128
lenkte 118
 lente 118
 lente, de zwellevens brengen
 de ~ mee 51
 LENTE, VOORJAAR 118
 lentes, 's ~ 118
 lenteweer 51
leste kertier 4
leste ketier 4
leste kwartier 4
 letten 159
 leven maken 191
 leven 190
 levendig koud 47
 lezen 191
lich 2, 23, 24
lich bijske 73
lich buike 73
lich gevreur 91

- lich rijmen* 90
lich vreren 90
lich vriesweer 91
lich vriezen 90
lich weer 23
lich, afgaand ~ 4
lich, jonk ~ 2, 3
lich, nie ~ 3
lich, nuwt ~ 2
lich, opgaand ~ 3
lich, oud ~ 4
lich, wassend ~ 3
lichs buike 73
 licht 2, 7, 84
 licht (weer) 23
 licht bijsje 73
 licht buitje 73
 licht doen 115
 licht en donker 186
 licht gevreur 91
 licht ijs 96
 licht rijmen 90
 licht vleugje 65
 licht vreren 90
 licht vriesweer 91
 LICHT VRIEZEN 90
 licht vriezen 90
 licht wolkje 65
 licht worden 9, 24
 licht worden, het - 120
 licht worden, het wordt
 weer licht 24
 licht zuchtje wind 108
 licht, afgaand ~ 4
 licht, het is ~ en donker
 186
 licht, jong ~ 2, 3
 LICHT, MOTREGENEN, ~
 REGENEN 65
 licht, nieuw ~ 2, 3
 licht, opgaand ~ 3
 licht, oud ~ 2, 4
 licht, tussen ~ en donker
 186
 licht, tussen ~ en duister
 186
 licht, tussen dag en ~ 186
 licht, tussen donker en ~
 186
 licht, tussen duister en ~
 186
 licht, verandering van het ~
 2
 licht, wassend ~ 3
 lichte bijs 74
 lichte bui 73
 lichte damp 57
 lichte grond 138
 lichte hagel 104
 lichte mist 57
 lichte mot 57
- LICHTEN NEVEL 56
 lichte nevel 56
 lichte regen 64, 69
 lichte vreus 91
 lichte wind 48
 lichte windbroes 112
 LICHTEN, ZAVEL, ~ KLEI 137
 lichten 83, 84, 120, 188
 lichten, het - 120
 lichten, het licht daarachter
 85
 lichten, het licht in de verte
 85
 lichter worden 9
 lichtjes vreren 90
 lichtmond (du.), jong ~ 2
 liefje 201
 liere wind 108
 lies 197
 lieve heertje kijft 88
lievevrouddraaier 58
lievevrouwedraden 58
 liggen 106
 liggen, daar ~ bellen onder
 het ijs 97
 liggen, dat ijs ligt hol 95
 liggen, gaan liggen 106
 liggen, het ijs ligt nog niet
 96
 liggen, het ligt hol 95
 liggen, sneeuw die ~ blijft
 102
lij vleugske 65
lij wolkske 65
 lijden 96
 lijden, het kunnen ~ 97
 lijf, niks om het ~ 220
 lijken 239
 lijken op 239
 lijken, er op ~ 239
 lijken, op ~ 239
 lijken, op een ~ 239
 lijken, op elkaar ~ 239
 lijkenen 239
 lijkenen, er op ~ 239
 lijzen 217
 lila 189
 limburgse klei 139
 limburgse morgen 229
 links 243
 links, van ~ 243
 links, van ~ naar rechts
 172
 linzenzomer 52
 lispel 213
 lispelen 107
 liter 235
 liter, dubbele ~ 237
 liter, goede ~ 235
 liter, halve ~ 234
 liter, kwart ~ 234
- literkan 235
 litermaat 235
 litsig 165
 LOS ZITTEN, LOTEREN, ~
 246
loch 12, 15
loch met donderwolkskes
 16
loch met wolken 13
loch met wouken 13
loch, aw ~ 14
loch, bank in de ~ 18
loch, bedompte ~ 25
loch, benauwde ~ 25
loch, bestendige ~ 20
loch, betrochte ~ 13
loch, betrokken ~ 33
loch, bewolkde ~ 12
loch, bewolken ~ 13
loch, bewolkte ~ 11, 13
loch, bewouken ~ 13
loch, bewoukte ~ 13
loch, bijgetrokken ~ 13
loch, blauw ~ 8
loch, broeierige ~ 25
loch, damp in de ~ 43
loch, de ~ is bouw 14
loch, de ~ is klaar 20
loch, de ~ is overlopen 27
loch, de ~ is toe 14
loch, de ~ is vol nevel 46
loch, de ~ is wild 12
loch, de ~ staat vast 20
loch, de ~ zit toe 14
loch, de ~ zit vol hommel
 18
loch, de ~ zit vol wolken
 13
loch, de hits valt uit de ~
 27
loch, de loch is klaar 20
loch, dikke ~ 12, 14, 17,
 33, 45
loch, dikke ~ met hommel-
 köp 17
loch, domme ~ 25
loch, dompe ~ 55
loch, dompetige ~ 25
loch, dompige ~ 25, 43
loch, donderköp in de ~ 16
loch, donkele ~ 14
loch, donker ~ 11
loch, donkere ~ 14
loch, droge ~ 20
loch, drukkende ~ 26
loch, duister ~ 11, 33
loch, duistere ~ 11, 14, 15
loch, dunstige ~ 20
loch, er zit regen in de ~
 34
loch, gans betrokken ~ 13

- loch, geen windje in de* ~ 107
loch, geen zuchtje in de ~ 107
loch, geladen ~ 14
loch, geüdderde ~ 33
loch, grauw ~ 12, 17
loch, grijs ~ 12, 17, 33, 45
loch, grillige ~ 11
loch, heel betrokken ~ 13
loch, heel overlopen ~ 14
loch, heldere ~ 8, 20, 27
loch, hommel in gen ~ 17
loch, hommelköp in de ~ 17
loch, ijl ~ 27
loch, klaar ~ 8, 20
loch, koude dompe ~ 56
loch, laaghangende ~ 12
loch, laffe ~ 25
loch, lelijke ~ 11
loch, mistige ~ 42
loch, mottige ~ 25, 43
loch, nevelachtige ~ 43
loch, nevelige ~ 43
loch, nutte ~ 11
loch, onbetrouwbare ~ 32
loch, ongezonde ~ 45
loch, onweer in de ~ 17
loch, open ~ 20
loch, overdekte ~ 14
loch, overlopen ~ 14
loch, overtrokken ~ 13
loch, raar ~ 32
loch, rode ~ 27
loch, rotte ~ 12
loch, rouwe ~ 11
loch, ruw ~ 11, 33
loch, schoer ~ 12
loch, schuw ~ 12
loch, smerige ~ 11
loch, strakke ~ 20
loch, strepen ~ 18
loch, toeë ~ 14
loch, vaal ~ 12
loch, vaste ~ 20
loch, velachtige ~ 33
loch, vieze ~ 12
loch, vieze zwatte ~ 12
loch, vrengel in de ~ 11
loch, vuil ~ 12
loch, vuile ~ 56
loch, wil ~ 11, 33
loch, wilde ~ 11
loch, woës bewolkte ~ 11
loch, zekere ~ 20
loch, zoel ~ 26
loch, zure ~ 56
loch, zwaar ~ 12, 14
loch, zware ~ 27
loch, zwarte ~ 33
loch, zwatte ~ 14
loch, zwoel ~ 26
lochen, donkele ~ 11
locht, blauw ~ 8
locht, donkele ~ 11
locht, klaar ~ 8
locht, open ~ 8
locht, wil ~ 11
lodder 142, 153
lodderen 246
loederig warm 27
loer 187
loerachtig (weer) 32, 44
loerachtig weer 30, 107
loerdagen 53
loerderig 44
loeren 33
loeren, het (weer) is aan het ~ 34
loeren, het (weer) loert 33
loeren, het (weer) staat te ~ 34, 46
loeren, het staat te ~ 28, 42
loeren, het zit te ~ 34
loerig 40
loerweer 32, 40, 44
loerzacht weer 44
loet 12
loet, benauwde ~ 25
loet, betrokken ~ 33
loet, dampetige ~ 43
loet, dikke ~ 14
loet, grijs ~ 45
loet, grillige ~ 11
loet, kaai ~ 41
loet, klaar ~ 8, 20
loet, mistige ~ 42
loet, open ~ 8
loet, streep in gen ~ 18
loet, wil ~ 11
loet, wilde ~ 11
loet, woeste ~ 11
loet, zware ~ 12
loet, zwoelige ~ 26
lofbel 167
log 136
lok 97, 133, 181
lok in het ijs 97
lok, borrelend ~ 168
loken 181
loker 181
lokgat 97
lokjes 181
lokken, de zon lokt 92
lokkeren 246
lokskes 181
lommel 212, 220
lommel weer 33
lommelen 85
lommelweer 69
lommen 83
lommer 187
LOMMER, SCHADUW, ~ 187
lommerd 59
lommeren 10
lommerig 27
lommerte 188
lomp 23
lonketig weer 27
lonkt 5
loo weertje 51
lood 231, 232, 234
LOOD, MAAT VAN 10 GRAM 231
loodje 231
loodzand 137
loof 188
looflommer 188
look 181
loom 26
loom (weer) 28
loom weer 41
loopzand 136
lopen 62, 78, 167
lopen, het zand loopt 136
los 136, 160, 214
los ijs 95
los laten 246
los maken 246
los weer 51
los zand 136
los zitten 246
löss 138, 139, 142
losse snee 102
losse sneeuw 102
losvast 214
loteren 246
LOTEREN, LOS ZITTEN 246
luch, klaar ~ 8
luchbel 167
LUCHT 7
lucht 12, 15
lucht met donderwolkjes 16
lucht met wolken 13
lucht voor de oogst 20
lucht, akelige ~ 12
lucht, andere ~ 14
lucht, bank in de ~ 18
lucht, bedompte ~ 25, 43
lucht, belopen ~ 14
lucht, benauwde ~ 10, 25
lucht, bestendige ~ 20
lucht, betrokken ~ 12, 13, 33
LUCHT, BEWOLKTE ~ 13
lucht, bewolkte ~ 11, 12, 13
lucht, bijgetrokken ~ 13
lucht, blauwe ~ 8
lucht, broeierige ~ 25

- lucht, daar broeit get in de ~ 25
 lucht, daar hangt get in de ~ 22
 lucht, daar hangt regen in de ~ 34
 lucht, daar is onweer in de ~ 85
 lucht, daar zijn koppen in de ~ 12
 lucht, daar zit hamerslag in de ~ 34
 lucht, daar zit regen in de ~ 34, 41
 lucht, dag in de ~ 120
 lucht, damp in de ~ 43
 lucht, dampetige ~ 43
 lucht, dampige ~ 25, 43
 lucht, de ~ belooft regen 34
 lucht, de ~ betreft 34
 lucht, de ~ is bewolkt 13
 lucht, de ~ is bouw 14
 lucht, de ~ is klaar 20
 lucht, de ~ is overlopen 13, 27
 lucht, de ~ is toe 14
 lucht, de ~ is vol nevel 46
 lucht, de ~ is wild 12
 lucht, de ~ jaagt 12
 lucht, de ~ staat vast 20
 lucht, de ~ trekt zich toe 12
 lucht, de ~ werkt 85
 lucht, de ~ zit dicht 14
 lucht, de ~ zit toe 14
 lucht, de ~ zit vol hommelmel 18
 lucht, de ~ zit vol wolken 13
 lucht, de dag komt in gen ~ 120
 lucht, de hits valt uit de ~ 27
 lucht, dikke ~ 11, 12, 14, 17, 33, 45
 lucht, dikke ~ met hommelmelkoppen 17
 lucht, dompe ~ 25, 43, 55
 lucht, dompetige ~ 25
 lucht, dompige ~ 25, 43
 lucht, donderkoppen in de ~ 16
 lucht, dondertoppen in de ~ 16
 lucht, donkere ~ 11, 14
 lucht, dreigende ~ 22
 lucht, droge ~ 20
 lucht, drukkende ~ 26
 lucht, duistere ~ 11, 14, 15, 33
 lucht, dunstige ~ 20
 lucht, een ~ als een zee 12
 lucht, er zit regen in de ~ 34
 lucht, er zit verandering in de ~ 10
 lucht, gans betrokken ~ 13
 lucht, geen windje in de ~ 107
 lucht, geen zuchtje in de ~ 107
 lucht, gekeerde ~ 8
 lucht, geladen ~ 14
 lucht, gelpe ~ 17
 lucht, gesloten ~ 14
 lucht, geüdderde ~ 33
 lucht, gewolkte ~ 13
 lucht, goede ~ 27
 lucht, gore ~ 12
 lucht, grauwe ~ 12, 14, 17, 45
 lucht, grijze ~ 12, 14, 17, 33, 45
 lucht, grillige ~ 11
 lucht, groeizame ~ 26
 lucht, harde ~ 20
 lucht, heel betrokken ~ 13
 lucht, heel overlopen ~ 14
 lucht, heel overtrokken ~ 14
 lucht, heel toeë ~ 14
 lucht, heel zwarte ~ 14
 lucht, heldere ~ 8, 20, 27
 lucht, het hangt regen in gen ~ 34
 lucht, het jaagt in de ~ 12
 lucht, het valt met bakken uit de ~ 77
 lucht, hoge ~ 20
 lucht, hommelmel in gen ~ 17
 lucht, hommelmelkoppen in de ~ 17
 lucht, ijle ~ 27
 lucht, jagende ~ 11
 lucht, klamme ~ 20
 lucht, klare ~ 8, 20
 lucht, koppen aan de ~ 17
 lucht, koude dompe ~ 56
 lucht, koude nevelige ~ 56
 lucht, kwade ~ 41
 lucht, kwakkelachtige ~ 32
 lucht, kwakkelige ~ 32
 lucht, laaghangende ~ 12
 lucht, laffe ~ 25
 lucht, lelijke ~ 11
 lucht, malse ~ 27
 lucht, mistige ~ 27, 42
 lucht, moddelige ~ 25
 lucht, mollige ~ 45
 lucht, mottige ~ 25, 43
 lucht, natte ~ 27
 lucht, nevelachtige ~ 43
 lucht, nevelige ~ 43
 lucht, nevelige ~ 43
 lucht, niet klare ~ 14
 lucht, nutte ~ 11, 17
 lucht, nutte koppen in de ~ 17
 lucht, onbetrouwbare ~ 32
 lucht, ondeugende ~ 45
 lucht, ongezonde ~ 45
 LUCHT, ONSTUIMIGE ~ 11
 lucht, onweer in de ~ 17
 lucht, onzekere ~ 32
 lucht, open ~ 8, 20
 lucht, oude ~ 14
 lucht, overdekte ~ 14
 lucht, overlopen ~ 12, 14, 27
 lucht, overtrokken ~ 13
 lucht, rare ~ 32
 lucht, regen in de ~ 11
 lucht, regenachtige ~ 14, 33
 lucht, rode ~ 27
 lucht, rotte ~ 12
 lucht, rouwe ~ 11
 lucht, ruwe ~ 11, 33
 lucht, schoere ~ 12
 lucht, schone ~ 12, 20
 lucht, schuwe ~ 12
 lucht, smerige ~ 11
 lucht, sterk bewolkte ~ 13
 lucht, strakke ~ 8, 20
 lucht, streep in de ~ 18
 lucht, streep in gen ~ 18
 lucht, strepen ~ 18
 LUCHT, TOCHT, ZUIGING VAN ~ 116
 lucht, tochtige ~ 27
 lucht, toe ~ 11
 lucht, toeë ~ 14, 33
 lucht, troebelige ~ 57
 lucht, uitgekeerde ~ 8
 lucht, vadsige ~ 27
 lucht, vale ~ 12
 lucht, vaste ~ 20
 lucht, velachtige ~ 33
 lucht, vieze ~ 12, 33
 lucht, vieze zwarte ~ 12
 lucht, vochtige ~ 27, 44
 lucht, vuile ~ 12, 14, 56
 lucht, wassige ~ 26
 lucht, watertoppen in de ~ 17
 lucht, weerlicht in de ~ 84
 lucht, wilde ~ 11, 33
 lucht, woest bewolkte ~ 11
 lucht, woeste ~ 11
 lucht, zekere ~ 20
 lucht, zoele ~ 26
 lucht, zuivere ~ 8
 lucht, zure ~ 56

lucht, zwakke ~ 33
 lucht, zware ~ 11, 12, 14,
 27, 45, 56
 lucht, zwarte ~ 14, 33
 lucht, zwoele ~ 26
 lucht, zwoelige ~ 26
 luchtachtig, dompe ~ 43
 luchtbel 167
 LUCHTBEL IN WATER 167
luchtbelke 167
 luchtbelletje 167
 luchten, donkere ~ 11
 luchten, vuile ~ 41
 luchtig 31
 luchtig weer 36
luf, broeierige ~ 25
luf, klaar ~ 8
luf, vies ~ 33
 lui 26, 251
 lui (weer) 28
 luid 196
 LUID, HARD, ~ 195
 luimen 34
 luisteren, het (weer) staat te
 ~ 35
 luisteren, het staat te ~ 45
 luisweer 41
 luiszomer 52
 luizenregen 64
lujch, helder ~ 8
 lummelig 26
 luter 154
 luttel 220
 luus 155
 luus en wier 155

M

maai 134, 154
 MAAN 1
 maan 1, 2
 maan, (de ~ is) toe 2
 maan, aankomende ~ 3
 maan, afgaande ~ 2, 4
 maan, afnemende ~ 4
 maan, clip aan de ~ 4
 maan, clips aan de ~ 4
 maan, clips van de ~ 4
 maan, clipsis aan de ~ 5
 maan, clipsis van de ~ 5
 maan, de ~ staat half 3
 maan, de ~ was aan het
 opkomen 186
 maan, de ~ wast 3
 maan, de ~ zakt 4
 maan, donkere ~ 2
 maan, duistere ~ 2
 maan, eclips van de ~ 4
 maan, gaande ~ 4
 maan, groeiende ~ 3
 maan, halve ~ 2, 4

MAAN, HALVE ~, EERSTE
 KWARTIER 3
 MAAN, HALVE ~, LAATSTE
 KWARTIER 3
 maan, jonge ~ 3
 maan, krimpente ~ 4
 maan, laatste ~ 3
 maan, naar de ~ helpen
 248
 MAAN, NIEUWE ~ 2
 maan, nieuwe ~ 2, 3
 maan, opgaande ~ 3
 maan, opkomende ~ 3
 maan, oude ~ 4
 maan, overschoten ~ 5
 maan, reine ~ 2
 MAAN, VOLLE ~ 1
 maan, volle ~ 2
 maan, wassende ~ 3
 maan-clips 4
 maan-clipsis 4
 MAAND 120
maandsteen 144
 maan-eclip 4
 maan-eclips 4
 maanklaar 186
 maanlicht, geen ~ 2
maansje 1
 maansteen 144
 MAANSVERDUISTERING 4
 maansverduistering 4
 maantje 1
 maartse bijzen 51
 maartse buien 51
 maas, de ~ is uit 156
 maas, oude ~ 149
 maasaarde 138
 maasgrond 142
 maastrichtse el 225
 maaswal 151
 maaszand 142
 maat 199, 222
 MAAT, ALGEMEEN 222
 maat, donder de ~ 175
 MAAT, VERKEERDE ~ NEMEN
 222
 MAAT, VOLLE ~ 222
 maatbeker 235
 maatje 202, 233, 235
 MAATJE, MAAT VAN 0,1 LITER
 233
 maatjes, twee ~ 234
 MAATSTOK 222
 machei 141
 macht 210
 maf 27
 mager (weer) 48
 majem 59
 majem regen 59
 majemen 60
 majeren 60

maken 247
 maken, anders ~ 245
 maken, beite ~ 191
 maken, dooreen ~ 244
 maken, hel ~ 143
 maken, herrie ~ 191
 maken, het heeft het goed
 vors gemaakt 30
 maken, het maakt het vers
 30
 maken, hutspot ~ 244
 maken, kabaal ~ 191
 maken, kapot ~ 247, 248
 maken, kort en klein ~ 247
 maken, krach (du.) ~ 191
 maken, krassen ~ 192
 maken, kretsen ~ 192
 maken, krom ~ 177
 MAKEN, LAWAAI ~ 190
 maken, lawaai ~ 190
 maken, laweit ~ 191
 maken, leven ~ 191
 maken, nat ~ 170
 maken, nieuwers ~ 247
 maken, onbruikbaar ~ 247
 maken, ondereen ~ 244
 maken, ongeldig ~ 248
 MAKEN, PLAATS ~ 158
 maken, plaats ~ 158
 maken, radouw ~ 191
 maken, rament ~ 191
 maken, ruimte ~ 158
 maken, schandaal ~ 191
 maken, scharen ~ 192
 maken, schramen ~ 193
 maken, spektakel ~ 191
 maken, spektakelen ~ 191
 maken, strepen ~ 193
 maken, vleddig ~ 249
 maken, weer ~ 247
 maken, ze zijn aan het weer
 ~ 107
 maken, zich ~ 250
 maken, zich smerig ~ 249
 maken, zwart ~ 249
 malben 145
 malber 145
 malen 164
 malger 145
 mallig 136
 malmel 145
 malmer 145
 mals (weer) 29
 mals bijsje 74
 mals buitje 29, 73
 mals gutsje 74
 mals regentje 29
 mals weer 27
 mals weertje 29
 malse bijs 29, 74
 malse bui 29

- malse lucht 27
 malse opgang 51
 malse regen 29, 74, 75
 malse sneeuw 102
malts weer 27, 29
 malver 145
 mamel 145
 man, drie en een half ~
 227
mane 1
 mane-clip 4
 mane-clips 4
 mane-clipsel 5
 manège (fr.) 213
 manelijs 5
 maneschijn 3
 mangel, het is ~ aan 216
 mangelen 241
 mank 55
 manna 104
 mannetje haak 150
 mannetje, klein ~ 175
mantje, klein ~ 175
 marbel 145
 marber 145
 mardi (fr.) 123
 marelen 88
 marg 122
 marm 145
 marmel 145
 MARMER 145
 marmer 145
 marmer, naamse ~ 145
 marmerzand 145
 marmor (du.) 145
 marsen, klink ~ 172
 marvel 145
 massa 210
 mat weer 27, 28
 mats 27, 28, 75, 101, 141
 matsen 249
 matte dag 27
 mauve (fr.) 189
 mauw 58
 meebrenge(n), de zwellevers
 brengen de lente mee
 51
 meekomen, de hel komt
 mee 88
 meel 163
meen 121
 meer 149
meerres 208
 meerrest 208
 meert 148
 meibuitje 73
 meierijsheks 112
 meischeut 30, 64, 75
 meischeutje 30, 74
 meivel 93
 meiweer 30
 melkweg 18
 melm 136, 138
 men kan nog geen hand
 voor de ogen zien 57
 men zou daar nog geen
 hond door jagen 37
mendag 122
 mengel 235
 MENGEL, MAAT VAN 1,2
 LITER 235
 mengelen 244
 mengen 244
 mengen, ineen ~ 244
 mengen, ondereen ~ 244
 mengsel 235
 menigte 210
ment 125
menteke 125
mentje 125
 mep 196
 merg, het snijdt door ~ en
 ziel 48
 mergel 145
 mergelslag 141
 mergelsteen 145
 mermouw 113
 merre, grijs ~ 55, 58
 met buien 69
 met daarna 162
 met goetsen afgezet 152
 met ijs bedekt 94
 met ijspegels bedekt 94
 met regenen 69
 met schoeren 69
 met schuilen regenen 68
 met staande kar 162
 MET TUSSENPOZEN REGENEN
 68
 metel 236
 meten 222
 meter 227
 meter, vierkante ~ 227
meug 251
meug weer 27
 meuk 199
meurig 184
 meutelen 87
 meuw 99
mezeugsel 137
 michverdomme 213
 middag 122
 MIDDAG ('S MIDDAGS) 122
 middag, in de ~ 123
 middag, na de ~ 122
 middags 122
 MIDDAGS, MIDDAG ('S ~) 122
 middags, 's ~ 122
 miesregen 64
 mieve 55
 miezel 64, 74
 miezelen 67, 69, 75
 miezelen, het miezelt 41
 miezelig 70
 miezelig (weer) 40
 miezelregen 64, 74
miezelrengel 64
miezelrenger 64
miezelsnee 101
 miezelsneeuw 101
 miezen 67
 miezer 33
 miezerachtig 40
 miezeren 67, 69, 75
 miezerig 38, 70, 75, 176
 miezerig (weer) 40, 44
 miezerig weer 57, 64
 miezerige regen 74
 miezerregen 64
 miezig 40
 mig 176
 mild 28
 mild weer 30
 miljaar 213
 miljelen 67
 millimeter 224
 MILLIMETER, 1000STE DEEL
 VAN EEN METER 224
 min 176, 200, 216, 219
 min water in de beek 156
 minder worden 216
 MINDER, SLINKEN, ~ WORDEN
 216
 minderen 216
minne 219
minneren 216
 minuut 125
 minuut, geen ~ 126
 minuutje 125
 minuutje, geen ~ 125
minuutske 125
 mirakels koud 47
 mis 243
mis 42, 54, 56, 57
mis, dikke ~ 54
mis, dikke laag ~ 54
mis, dunne ~ 57
mis, felle ~ 54
 mis, glad ~ 243
 mis, heel ~ 243
mis, koude ~ 55
mis, lichte ~ 57
 mis, rats ~ 243
mis, zure ~ 55
mis, zware ~ 56
 mischen (du.) 244
 mischen (du.), ondereen ~
 244
misdraai 58
 miserabel (weer) 40
 miserabel weer 38
 miserabelig 38
 miserie boel 213

- miskonfrunkel 213
misloch 42
 mist 42, 54, 56, 57, 58, 93
 mist en nevel 57
 mist, de ~ snijdt door alles
 heen 46
 mist, dikke ~ 54, 56
 mist, dikke laag ~ 54
 mist, dunne ~ 57
 mist, felle ~ 54
 mist, grillige ~ 54
 mist, killige ~ 55
 MIST, KOUDE ~ 55
 mist, koude ~ 42, 55
 mist, lichte ~ 57
 MIST, NEVEL (ALG.) 54
 mist, vallende ~ 57
 mist, zure ~ 55
 mist, zware ~ 54, 56
 mistbank 58
 mistdraden 58
 misten, het mist 46
 mistig 57
 mistig (weer) 40, 42
 mistig, koud en ~ (weer)
 42
 MISTIG, KOUD, ~ EN SOMBER
 WEER 42
 mistige lucht 27, 42
 mistlucht 42, 54
 mistlucht, zure ~ 56
 mistroostig weer 45
 miststreden 57
 Mittwoch (du.) 124
 mobberig weer 26
modde 140
 moddel 26
 moddelachtig 26
 moddele dag 25
 moddelheet 25
 moddelig (weer) 25
 moddelig warm 25
 moddelige lucht 25
 moddelwarm 23, 25, 28
 moddelwarne dag 26
 moddelweer 26
 modder 134, 136, 137,
 140, 142, 153, 154
 MODDER, SLIJK 140
 modderig 185
 modderpoel 140, 154
 modderwater 154
 moderen 69
moe 45, 137, 1339, 140
 moe (weer) 28
 moe weer 23, 27
 moede 251
 moedermens (alleen) 215
 moederzilig (alleen) 215
 moedwillig 33
 moeg 45
- moeite, de ~ waard 218
 moeite, niet de ~ waard
 216, 219
 moek 44, 54, 57, 58, 202
 moek, dikke ~ 55
 moek, fijne ~ 64
 moek, kwade ~ 44
 moek, zure ~ 56
 moek, zware ~ 44
 moekachtig 44
 moeken 67
 moekentig weer 44
 moekig 44
 moekig, koud en ~ 42
moekloch 44
 moeklucht 44
 moekregen 64
 moekweer 44
 moel 205
 moelvol 205
 moer 133, 136, 137, 139,
 140, 142, 153, 155
 moer van alle weer 91
 moerachtig 184
 moeras 133, 139, 153
 MOERAS, BROEKLAND, ~
 133
 moergrond 139, 142
moergronk 142
 moerig 184
 moerig water 154
 moerlaag 138
 moerslond 133
 moesonder duwen 170
 moest 133
 moet 133
 moeten, het (weer) weet
 niet wat het moet 34
 moeten, het weer weet niet
 wat het moet doen 34
 moezel 64, 74
 moezel, daar valt ~ 68
 moezelachtig (weer) 23
 moezelen 67, 75
 moezelig (weer) 23
 moezelig weer 40, 44, 64
 moezelig, het is ~ weer 68
 moezelregen 64, 74
moezelreng 74
moffel 204
 mog 136, 137, 154
 mogelijk, het gaat ~
 regenen 22
moier 134
 mok 97
 mokachtig 44
 mokken (ww.) 41
 morkig 44
 morkig weer 40
 moklucht 44
 mokweer 44
- mollige lucht 45
 moment 125
 moment wat 125
 momentje 125
mompel 204
 mond 205
 mond (du.) 1
 mond (du.), afgaande ~ 4
 mond (du.), afnemende ~
 4
 mond (du.), donkere ~ 2
 mond (du.), duistere ~ 2
 mond (du.), halve ~ 3
 mond (du.), laatste ~ 3
 mond (du.), nieuwe ~ 3
 mond (du.), volle ~ 2
 mond (du.), wassende ~ 3
 mond, hele ~ 205
 mond, volle ~ 205
 mondclipsis 4
 mond-eclips 4
 mondfinsternis (du.) 4
 mondshap 205
mondsof 205
 mondsverduistering 4
 monsvol 204
 MONDVOL 204
 mondvoll 204
 mondvoll, gere ~ 204
 monk 55
 monketig 11, 26
 monketig (weer) 40, 44
monkvol 204
 monkweer 40
 mooi weer 19
 MOOI, HELDER WEER 19
 mooie herfst 52
 mooie regen 75
 moojkes, het vriest te ~ 50
moormins 215
moorzelig 215
 moos 137, 138, 139, 140,
 153, 155
 mooslaag 139
 moossljik 140
 mooswater 154
 mopje 202
mopke 202
 morast (du.) 140
 morelen 115
mores, 's ~ 121
moret, dezede ~ 121
 morgen 120, 121, 228, 229
 morgen worden 120
 morgen, deze ~ 121
 morgen, duitse ~ 228
 morgen, grote ~ 228
 morgen, halve ~ 229
 morgen, heden ~ 121
 morgen, kleine ~ 229
 morgen, limburgse ~ 229

MORGEN, MAAT VAN ONGE-
VEER 8000 M² 229
morgen, rijnlandse ~ 229
morgen, vroege ~ 120
morgenlicht 120
morgennevel 58
morgenregen 64
morgens, 's ~ 120, 121
morgens, 's ~ vroeg 120,
121
MORGENS, OCHTEND
(VANMORGEN, 's ~) 120
morgenstond 120, 121
morgent 121
morgent, deze ~ 121
morgent, heden ~ 121
morgent, te ~ 121
morgenvroeg 121
morges 121
morget, *hej* ~ 121
moriljeweer 30
morsen 249
MORSEN, KNOEIEN, ~,
BEVUILEN 248
morzel 65
morzelen 164
mot 44, 54, 57, 58, 63
mot, dikke ~ 54
mot, dunne ~ 57
mot, een beetje ~ 57
mot, koud en ~ 42
mot, koude ~ 56
mot, lichte ~ 57
mot, zure ~ 56
mot, zware ~ 56
motachtig 43
moter 63
mothete dag 25
motig warm 23
motjeren 66
motloch 43
motlucht 43
motregel 40, 63
motregelen 66
motregen 40, 63, 74
MOTREGEN, FIJNE REGEN 63
motregen 66
motregen, aanhoudend ~
70
motregen, het motregent
46
MOTREGENEN, LICHT
REGENEN 65
motregentje 73
motreger 63
motregeren 66
motrenen 66
motreng 63
motrengel 63
motrengelen 66
motrengenen 66

motrenger 63, 74
motrengeren 66
motriereng 63
motselig 25, 43
motsig 28
motsig (weer) 25, 40, 43
motsnee 101
motsneeuw 74, 101
motswarm 25
motte (fr.) 130
motten 66
mottenweer 43
motten 66, 75
motterig 57
motterig (weer) 43
motterig weer 40
mottig (subst.) 54
mottig 28, 38
mottig (weer) 23, 25, 40,
43, 48
mottig weer 33
mottige dag 25
mottige lucht 25, 43
motting (geld) 202
motwarm 25
motweer 23, 43
mouf 113
moutheuvel 129, 131
mouw 113
mouwen 114, 116
mouwmanke 112, 113
mouwmannetje 112, 113
mozel 65
mozelachtig weer 40
mozelen 67
mozelig 40
mozzelen 67
mubberig 28
mubberig (weer) 23
mud 137, 140, 225, 238
mudde 238
mudje 236
muf 136, 137
muf (weer) 27
muffetig weer 27
muggen pissen 68
muggendrup 63
muggengezeef 63
muggenpis 63, 74 175
muggenzeik 63
muisjesstil weer 107
muiskesstil 107
muiskesstil weer 107
mul 136, 137, 145, 163
MUL (ZAND) 136
mul weer 30
mullen 116
mulm 136
multer 136
murg 136
murig 184

murps 175
murvelen 164
musjesstof 104
mussenstoof 65
mussentimmer 220
muur, van het kastje naar de
~ 172
muurachtig 184
muw 136, 137

N

na 162, 221
na 176
na de middag 122
na de noen 123
na 's noen 123
NA, ACHTEREEN, ~ ELKAAR
162
na, uit en ter ~ 215
naadje pet 38
naaihoed 233
naaihoed vol 65
naairing 233
naairink 233
naalzeik 154
naamse marmer 145
naamse steen 143, 145
naar de klotten helpen 248
naar de koude kant 31
naar de maan helpen 248
naar de vaantjes helpen 248
naar, trekken ~ 239
naast 161
naastegang 162
naatst 161
nabuur 127
nächst (du.) 161
nacht, aan gen ~ 186
nacht, ijs van een ~ 96
nacht, tussen ~ en dag 186
nachtvorst 91
nachvors 91
nadenoens, 's ~ 123
NADEREND, GELUID VAN ~
ONWEER 87
na-een 162
najaar 52, 119
NAJAAR, HERFST, ~ 119
najaarsgeweef 59
najaarsregen, zachte ~ 64
najaarsweer 52
naje snee 101
naklank 197
nalaten 92, 216
namerrig 122
namiddag 122
namiddag, 's ~ 122
namiddags, 's ~ 122
namuurse steen 143
nanaoen 124

- nanoens, 's ~ 123
narmvol 203, 204
 naschalm 197
 naseizoen 119
 nastond 124
 nat 38, 44, 59
 nat (weer) 39
 nat en droog 70
 nat en koud 39, 42
 nat en koud weer 39
 nat en kouwelijk 39
 nat en schuiverig 47
 nat en vochtig 39
 nat koud 39
 nat maken 68, 170
 nat schuiverig weer 47
 nat weer 30
 nat, daar valt ~ 75
 nat, daar valt een druppeltje
 ~ 68
 NAT, DOORDRENKEN, ~
 MAKEN 170
 nat, fris ~ 44
 nat, het valt natte sneeuw
 75
 nat, hij is zo ~ als een kat
 78
 nat, koud en schuiverachtig
 47
 nat, koud, ~ en schuiver-
 achtig 38
 nat, koud, ~ en schuiverig
 42
 nat, niet koud of ~ 28
 nat, ruw en ~ 38
 nat, vochtig ~ weer 27
 natijd 119
 natkoud 44
 natmaken, de stoep wordt
 weer wat nat gemaakt
 68
 natmaken, het maakt hem
 goed nat 60
 nats 39
natsen 170
 natsig 44, 165
 natsig (weer) 39
 natte boel 39
 natte jaagsneeuw 102
 natte knoei 65
 natte lucht 27
 NATTE SNEEUW 101
 natte sneeuw 74, 101
 natte zomer 51
 natte, van die natte 74
 natten 170
 natterig, ruw en ~ 38
 nattig (weer) 39
 nattigheid 33, 39, 220
 nattigheid, daar valt ~ 68
 nattigheid, goede ~ 30
natuurstee 143
 natuursteen 143
 nauw 176
 NAUW, ENG 176
 navette (fr.) 172
 nazomer 52, 119
 nazomer, fijne ~ 52
 nazomer, schone ~ 52
 nazomer, zachte ~ 52
nazomerke 52
 nazomertje 52
 neef, grote ~ 104
 neer 130, 150
 neer en terug 172
 neer, op en ~ 172
 neer, op ende ~ 172
 neer, op ter ~ 172
neerkselke 175
 neerkseltje 175
 neerslag 59
 neervallen 62
 neerzetten 240
 neetregenen 67
neetregelen 67
 neetsel 64
 neetselen 67, 69
 neetselregen 64
 negen, daar vallen ze alle ~
 87
nei 176
 neren 184
 nering 150
nes 211
 nest 211
 nest, kruipt in een ~ 5
 net weer 19
 net, komt niet zo ~ 220
 neuskoud 47
 neuzelen 69
 nevel 43, 54, 56, 57, 58,
 93
 nevel, de ~ trekt in 46
 nevel, de lucht is vol ~ 46
 nevel, dikke ~ 54
 nevel, dunne ~ 57
 nevel, echte ~ 57
 nevel, een beetje ~ 57
 nevel, felle ~ 54
 nevel, fijne ~ 57
 nevel, ijle ~ 57
 nevel, killige ~ 56
 nevel, koude ~ 56, 57
 NEVEL, LICHTE ~ 56
 nevel, lichte ~ 56
 nevel, mist en ~ 57
 NEVEL, MIST, ~ (ALG.) 54
 nevel, strepen ~ 54
 nevel, verkeerde koude
 nevel 56
 nevel, vreselijke ~ 56
 nevel, zure ~ 56
 nevel, zure koude ~ 56
 nevel, zware ~ 54
 nevelachtig 57
 nevelachtig (weer) 43
 nevelachtige lucht 43
neveld 54
 neveldraden 58
 nevelen (mv.) 54
 nevelen, het nevelt 57
 neveletig 43
 neveletige lucht 43
 nevelig 57, 58
 nevelig (weer) 43
 nevelig weer 57
 nevelig, koud en ~ 42
 nevelig, schuiverachtig en ~
 42
 nevelige lucht 43
 nevelige, koude ~ lucht 56
 nevelijs 94
nevelloch 43
 nevellucht 43, 54
 nevelsachtig 43
 nevelslierten 54
nevelsloch 43
 nevelslucht 43
 neveltig 43
 nevelweer 43, 54
 neven 161
 nevenbij 161
 neveneel liggen 160
 neveneenzetten 242
 neversniet 215
nie lich 3
nie licht 2
nie maan 2
nief maan 2
 niefelen, het niefelt 46
 niet belangrijk 219
 niet de moeite waard 216,
 219
 niet gewichtig 219
 niet hard vriezen 90
 niet hel regenen 74
 niet helder 185
 niet hoog 130
 niet important 219
 niet in de buurt 127
 niet klare lucht 14
 niet koud 28
 niet koud of nat 28
 niet te keren 27
 niet van belang 219
 niet vast 32
 niet vast zitten 246
 niet veel 220
 niet vooruit kunnen 251
 niet warm 28
 niet wat 125
 niet weg te slaan zijn 159
 niet wichtig 219

niet zeker 32
 nietelig 219
 nietig 220
 nietigheid 220
 NIETIGHEID, IETS ONBELANG-
 RIJKS, ~ 220
 niets te betekenen 219
 niets waard 219
 niets, daar roert zich ~ 107
 niets, de regen doet ons ~
 22
 niets, iet van ~ 201
 NIETS, LEEG, ~ BEVATTEND
 159
 nietsnut 220
 nieuw 244
 nieuw licht 2, 3
 NIEUWE MAAN 2
 nieuwe maan 2, 3
 nieuwe mond (du.) 2, 3
 nieuwiers maken 247
 nieuwsgierige sneeuw 101
 niezelen 68, 95
 niezen 90
 niffel 64
 niffel weer 30
 niffelen 67, 71
 niffelregen 64
 nijds 250
 nijg 221
 nijpen, het nijpt hem 91
 nijpend koud 47
 nijpertje 231
 nijpig 31
 nijzel 94
 niks 65, 220
 niks aan 220
 niks aan de voet 220
 niks om het lijf 220
 niks op zich hebben 220
 niks te lekker 31
 niks te zeggen 220
 niks te zeggen hebben 220
 niks waard 219
 niks, een - 220
 niks, get van ~ 220
 nisse maan 2
 nodig 218
 noebelachtig 31, 50
 noen 121, 122
 noen, na de ~ 123
 noen, na 's ~ 123
 noeng 122
 noengs 122
 noens 122
 noens, 's ~ 123
 noent 122
 nogal koud 31
 nogal, de wolken drijven ~
 12
 nogal, het waait ~ 36

nok 188
nomp 217
 nondedieu 213
 noodweer 11, 114
 noord, de wind staat ~ 110
 noordenwind 109
 noordenwind, koude ~ 109
 NOORDENWIND, KOUDE ~,
 BIJS 109
noordenwink 109
 noorderbijs, koude ~ 110
 noorderlicht 7, 84
 noorderstof 63
 noorderstofregen 63
 noorderwind 109
 noorderwind, koude ~ 109
 noorderwind, scherpe ~ 109
 noorderwind, schrale ~
 109
 noordwind 109
 noordwind, koude ~ 109
noordwink 109
 normale kant 226
 norst 130
 nu 126
 nu en dan een bijs 69
 nu en dan een schuil 69
 nu en dan regenen 68
 nu regent het, dan is het
 weer schoon 34
 nuffelen 67
 nuffelig 41
 nut 48, 185
 nut (weer) 38
 nut water 154
 nut weer 48, 80
 nut zuur 56
 nut zuur weer 38
 nut, te ~ 38
 nut, vies, koud weer 48
 nutte bijs 110
 nutte donderslag 86
 nutte koeien 18
 nutte koppen in de lucht
 17
 nutte lucht 11, 17
 nutteloos 219
 nuttig 27
 nuttig, vuil ~ weer 71
 nuttigheid 155
 nuttigheid, rotzooi en ~
 155
 nutweer 31
nuw licht 3
nuwt lich 2

O

OCHTEND (VANMORGEN, 'S
 MORGENS) 120
oek 178

oer 138, 139
 OERBANK 135
 oerbank 138
 OEVER 150
 oever 150
 oeverberg 150
 oeverenwal 150
 oeverhang 151
 oeverhelling 151
 oeverkant 150
 oeverloop 151
 ogement 125
 ogen, geen hand voor de ~
 zien 56
 ogen, het schemert me voor
 de ~ 186
 ogen, het trekt aan de ~
 188
 ogen, men kan nog geen
 hand voor de ~ zien 57
 ogenblik 125
 ogenblikje 125
 OGENBLIKJE, KORTE TIJD,
 EVENTJES 124
 ogenblikkeltje 125
ogenblikke 125
ogetenblikke 125
 ohne wert (du.) 219
 okshoofd 236, 238
oksoof 236
 oktoberdraden 58
 oktoberweer 52
 olie 146
 OM DE DAG 120
 om geen hond uit te jagen
 37
 om nog geen hond door te
 jagen 37
 om, de dag is bijna ~ 186
 ombouw 178
 ombouwen 245
 omgedraaid 243
 omgekeerd 243
 omgeving 127
 omhoog 161
 omhoog spuiten 168
 omhoog, het water komt ~
 167
 omhoog, schik ~ 161
 omhouden, het houdt om
 21
 omkruipen 90
 omp 217
ompaar 217
 omruilen 241
 omschudden 171
 omslaan 92
 omslaan, het slaat om 22
 omslaand weer 10
 omstreek 127
 omtrek 178

- OMTREK, OMVANG 178
 omtrekken 10
 omtuisen 241
 omvang 178
 OMVANG, OMTREK, ~ 178
omvank 178
 omwisselen 240
 omzetten 241
 omzien 125
on 217
 ONBELANGRIJK 219
 onbelangrijk 219
 ONBELANGRIJKS, IETS ~,
 NIETIGHEID 220
 onbenul 220
 onbenullig 219
 onbenulligheid 220
 onbestendig 11, 70
 onbestendig (weer) 32
 onbetekenend 219
 onbetrouwbaar ijs 96
 onbetrouwbare lucht 32
 onbevoren water 97
 ONBEWOLKT 7
 onbewolkt 7
 onboel 211
 onbruikbaar maken 247
 ONBRUIKBAAR MAKEN,
 VERBRUIEN 247
 onder het water steken 170
 onder water duwen 170
 onder, de wind is ~ 110
 onder, de wind zit ~ 110
 onder, gaat ~ 5
 onder, wind van ~ 110
 onderdeur 175
 onderdeurtje 175
 onderdampelen 170
 onderdopen 170
 onderduwen 170
 onderen 213, 214
 onderen doen 244
 onderen maken 244
 onderen mengen 244
 onderen mischen (du.)
 244
 onderen roeren 244
 onderen zetten 244
 onderen, slecht ~ 214
 onderen, de wind komt van
 ~ 110
 ondergelopen stuk 149
 onderkomen, laten ~ 248
 onderstampen 170
 onderste wind 110, 112
 onderste, de ~ wind is koud
 110
 ondersteboven, het - 243
 ondeugende lucht 45
 ondiep stuk 152
 ondiep water 152
ondiepe 152
 ondiepe plaats 152
 ondiepte 152
 onegalig 214
 oneven 217
 ONEVEN, NIET DOOR TWEE
 DEELBAAR 217
 ongeldig maken 248
 ongelijk 214, 217
 ongemeen 221
 ongenadig 221
 ONGEORDENDE HOEVEELHEID,
 CHAOS 211
onger, gaat ~ 5
 ongeraakt 221
ongerdeur 175
ongeree 213, 214
ongereen 213, 214
ongereen doen 244
ongereen maken 244
ongereen mischen 244
ongereen roeren 244
ongereen zetten 244
 ongeregeld 214
ongerengeld 214
ongerkomen, laten ~ 248
 ongeschikt 214
ongewich 219
 ongewicht 219
 ongewichtig 219
 ongezellig, het is ~ buiten
 45
 ongezien 214
 ongezond weer 45, 50
 ongezonde lucht 45
ongweer 80
 onk 217
 onklaar 185
onnereen 214
onnereen doen 244
 onnodig 219
 onnozel 176, 219
 onnozel buitje 73
 onnozel ding 220
 onnozeligheid 220
 onnut 185
 onnut water 154
 onnut weer 38
 onnuts 48
 onpaar 217
 onregelmatig 214
 onrustig 36
 ons 231
 onstabiel weer 32
 ONSTUIMIGE LUCHT 11
 ont 217
 ontaard 221
 ontdooien 92
 ontielig 221
 ontlaten 92
 ontluchten 92
 ontruimen 158
onvas weer 32, 40
 onvast weer 32, 40, 69
onveer 80
 onverschillend 214
 onverschillig 214
 ONWEER 80
 onweer 17, 77, 80, 85
 onweer in de lucht 17
 onweer krijgen 88
 onweer met storm 81
 onweer, daar is ~ in de lucht
 85
 onweer, driedaags ~ 79
 ONWEER, GELUID VAN
 NADEREND ~ 87
 onweer, het ~is wijd af 85
 onweer, het ~ bloeit 18
 onweer, zwaar ~ 77, 80
 onweerachtig 12, 18
 onweerachtig (weer) 26
 onweerachtig, het is ~ 85
 onweersbijs 81
onweerköp 17
 onweerkoppen 17
 onweerlucht 11
 onweersbijs 81
 ONWEERSBUI 80
 onweersbui 80
 onweerschoer 17, 81
 onweerschuil 81
 onweersflos 81
onweersloch 11, 17
onweersloet 17
 onweerslucht 11, 17
onweersluf 17
 onweersplons 81
 onweerstoppes 17
 onweerswolk 15, 17
 onweerswolken 17
onweerswouk 15, 17
onweerswouken 17
 onweerszwart 17
 onweerszwerk 17
onweerszwet 17
 onweertoppen 17
 onweerwolk 17
onweger 80
 onweren 85, 86, 88
 onwichtig 219
 onzeker weer 32
 onzeker, het weer is ~ 35
 onzekere lucht 32
 onzuiver 185
ood 157
 oog 2, 4
oogde 129
 oogopslag 125
 oogst 52
 oogst, lucht voor de ~ 20
 oogstbronk 17

- oogstweer 52
oogstzomer 52
oogte 129
oap 210
oap, *groten* ~ 210
oord 157
op 160
op andere plaatsen 158
op andere plakken 158
op andere plek 158
op de hoge grond 129
op de plaats zetten 240
op de trek zitten 117
op een ander 158
op een andere plek 158
op een gelijken 239
op een lijken 239
OP EEN RIJ ZETTEN 242
op een rij zetten 240, 242
op een trekken 239
op elkaar lijken 239
op en af 171
op en af dreugtelen 172
op en af trampelen 172
op- en afgaan 34
op en neer 172
op en neer gaan 155
op en neergaand weer 32
op ende neer 172
op gelijken 239
op iemand trekken 239
op iets trekken 239
op lijken 239
op orde zetten 240
op regen dringen 10
op rij zetten 242
op stalen 239
op ter neer 172
op trekken 239
op zijn dooie gemak 251
op zijn gemak 251
op, er komen wolken ~ 10
op, er komt get ~ 10
op, gelijken ~ 239
op, het goed weer is ~ 10
op, lijken ~ 239
op, stalen ~ 239
op, trekken ~ 239
op, trekken ~ iet 239
opbarsten 195
opbasten 195
opborrelen 166
opdoen, zich ~ 9
opdoeien 92
open 7, 27
open (weer) 50
open akker 128
open hemel 8
open knappen 195
open lucht 8, 20
open patsen 195
open plaats 97
open plek 97
open springen 195
open veld 128
open vriesweer 49
open weer 19, 20, 22, 41, 49, 92
open winter 50
open, de grote hemelkraan staat ~ 77
open, staan, daar staat een poort ~ 116
OPEN, VELD, ~ LAND 128
openblijven 22
opend weer 50
opengaan 8
opening 181
OPENING, GAT, ~ 180
opentrekken 8
opflikken 246
opgaan 8, 92
opgaand lich 3
opgaand licht 3
opgaande maan 3
opgaande tijd 119
opgang 51, 119
opgang, late ~ 51
opgang, malse ~ 51
opgang, zoete ~ 51
opgank 119
opgehoogd land 129
opgeklaard 7, 33
opgeven, zich ~ 9
opgevroren ijs 96
opgooien, wind, de wind gooit zich op 111
ophouden, weet niet van ~ 71
opjagen, de stob jaagt op 116
opkalefateren 246
OPKLAREN 8
opklaren 8
opklaren, het klaart op 22
opklaren, weer ~ 8
opklaren, zich ~ 8
opklaring 9
opknappen 246
opkomen van de dag, het - 120
opkomen 156, 167
opkomen, daar komt een hommelschuil op 88
opkomen, de maan was aan het ~ 186
opkomen, de wind komt op 116
opkomen, er komt een schuil op 10
opkomen, ijs dat uit de grond opkomt 94
opkomende maan 3
opkwellen 167
opklappen 246
opmaken 193, 247
opmeten 222
opper 210
oprecht 161
opregeven 60
oprengeren 60
opruimen 240
opschieten 250
opschikken 159
opschuiven 158
opspringen 168, 195
opspuiten 169
opstapje 130
opstapke 130
opsteken 10
opsteken, zich ~ 10
opstijven 164
optrekken 8, 193
optrekken klaar ~ 8
optrekken, het trekt op 21
opweken 170
opwellen 167
opwerpen, de wind werpt zich op 36, 116
orde, op ~ zetten 240
ordenen 240, 242
ORDENEN, RANGSCHIKKEN 240
oren, de wind snijdt dich langs gen ~ 48
orenblikje 125
orenblikse 125
orion 6
ort 208
orten (mv.) 208
ots 180, 208
oud bed 149
oud licht 2, 4
oude arm 149
oude beek 149
oude heks 113
oude lucht 14
oude maan 4
oude maas 149
oude rivierarm 149
oude vrouw 113
oude wijven 77
oude wijven regenen 70
oude, het regent ~ wijven 63, 77
oudewijven regenen 67
oudewijvenzomer 52
oudwiverzomer 52
ouwe beek 149
ouwe arm 149
over en het weer 172
over en weer 172
over, beetje ~ 209

- overblijfsel 208
 overblijven 21
 overblijven, het blijft over 21
 overdekte lucht 14
 overdoen, het doet over 22
 overdrijven, de wolken drijven over 21
 overdrijven, het drijft over 21
 overendover 221
 overgaan 8
 overgaan, het gaat over 22
 overgang 152
 overhoddelen, het hoddelt over 22
 overhouden 21
 overhouden, het houdt over 21
 overhouden, het houdt zich over 21
 overlommeren 10
 overloop 149, 152
 overlopen 9, 34, 41
 overlopen lucht 12, 14, 27
 overlopen, de lucht is ~ 13, 27
 overlopen, heel ~ lucht 14
 overschot 208
 OVERSCHOT, RESTANT 208
 overschoten maan 5
 oversteek 151
 oversteekplaats 152
 overtrekken 9, 21
 overtrekken, de wolken trekken over 21
 overtrekken, het trekt over 21
 overtrekken, het trekt te over 21
 overtrekken, zich ~ 9
 overtrekken, zich gaan ~ 9
 overtrokken 45
 overtrokken hemel 14
 overtrokken lucht 13
 overtrokken, heel ~ lucht 14
 overtrokken, het is ~ 13
 overwaaïen 22
 ozel 31
 ozelaar 175
 ozelachtig 40, 48
 ozelig 31
 ozelig (weer) 44, 47
 ozelig koud 47
 ozelig weer 40, 65
- P
- paalhouden 159
 paar 200
- PAAR, GERING AANTAL, EEN ~ 200
 paars 189
 PAARS, VIOLET 189
 paarsrood 189
 PAARSROOD, PURPER, ~ 189
 paas 189
 paat 209
 paf 87, 196
 pak 77, 199, 206
 pak sneeuw 100
 pakje 199, 206
 pakken, dat weer pakt dich 27
 pakken, zich toe gaan ~ 10
 palen 146, 160
 palm 224
 pam 236
 pan 140
 pannen, fijne verrekking die jaagt je de pannen ~ 101
 pap 141
 paperade 141
 papieren ijs 95
 papieren zolder 95
 papieren zoldertje 95, 136
 papzand 136, 137
 pardaf 196
 part 209, 216
 PART, AANDEEL, ~ 209
 part, vierde ~ 222
 partaklang 211
 partie (fr.) 198, 209, 210
 partij 210
 partij, van de ~ 157
 pasen, groene ~ 51
 pasen, witte ~ 51
 pasenweer 51
 passen 222
 pastoor 145
 pataklang 211
 patat 174, 196
 pats 141
 patsen, open ~ 195
 paven 115
 pays (fr.) 127
 peejiem 127
 peek 211
 peel 134, 139, 213
 pegel 98, 222
 pekske 199
 perceel 128
 perfiel 178
 perk 179
 persen 169
 pertrol 146
 perzent zijn 157
 pesem 242
 pestakel 190
 pestakelen 191
- pet weer 38
 pet, naadje ~ 38
 petaat 85
 petazie 213
 petieterig 176
 petietig 176
 pétrole (fr.) 146
 pétrole-öl 146
 PETROLEUM 146
 petroleum 146
 petrolie 146
 petroleum 146
 piekel 99
 piekje 202
 piekske 202
 piel 98
 piel ijs 98
 piel rechtop 161
 piël 139
 pielenijs 98
 pioletje 98
 pioletje ijs 98
 pielke ijs 98
 pieltje 98
 piemel 175
 piemelig 176
 piemelke 175
 piemeltje 175
 piepaardappel 175
 piepen 192
 pieper 175
 pieperke 175
 piepertje 175
 piepklein 176
 piesje 175
 pieske 175
 pietepueterig 176
 pietierig 176
 pietleuterig 176
 pietluttig 176
 pietselke 175
 pietseltje 175
 pietsje 175, 201, 220
 pietsje regen 64
 pietske 64, 201, 220
 piezel 98, 175, 201
 piezel, kleine ~ 201
 piezeltje 175, 201
 pijl 82
 PIJPAARDE, LEEM, ~ 138
 pijpenstelen 77
 pijpenstelen regen 62, 70
 pijpenstelen, het regent ~ 77
 pijpje ijs 98
 pijpke ijs 98
 pijprecht 161
 pikdonker 183
 pikdonker, het is ~ 14
 pikdonker, het kijkt ~ 14

- pikje 179
 pikkel 99
pikske 179
 pilatusweer 33
 pimpelpaars 189
 pin 98
 PINK 233
 pink 225
 pinkel 99
 pinker 6
pinneke 98
pinneke ijs 98
 pinnetje 98
 pinnetje ijs 98
 pint 234
 PINT, MAAT VAN 0,5 LITER
 234
 pinnenneuker 175
 pintje 234
 pislauw 166
 pissen, muggen ~ 68
 pittig 31
 plaat 153
 plaats 127, 157
 PLAATS MAKEN 158
 plaats maken 158
 plaats, ondiepe ~ 152
 plaats, op de ~ zetten 240
 plaats, open ~ 97
 PLAATS, RUIMTE 157
 plaats, van ~ veranderen
 241
 PLAATS, VOORDE, DOOR-
 WAADBARE ~ 151
 plaatsen 240
 plaatsen, op andere ~ 158
 placeren 240
pladde 128, 130
 pladedder 140
 plak 128, 157
 plakgrond 138, 139
 plakken 159, 250
 plakken blijven 159
 plakken, blijven ~ 159
 PLAKKEN, BLIJVEN HANGEN,
 BLIJVEN ~ 159
 plakken, op andere ~ 158
 plakkerig 27, 165
plaksnee 102
 plaksneeuw 102
 plamodder 140
 planken 159, 250
 plas 73, 76, 148, 149
 plas regen 73
 plasregen 76
 plassen 62
 plat 128, 178
 plat stuk 128
 plat stuk land 128
 plateau (fr.) 130
 plats 134, 141, 148
 platsen 168, 171
 platsregen 76
 platte, de - 128
 platte, deze - 128
 platte, een - 130
 pledder 141
 pledderen 69, 75
 plei 148, 157
 pleisteren 159
 plejaden 6
 plek, droge ~ 153
 plek, op andere ~ 158
 plek, open ~ 97
 plens 76
 plensbui 72, 75
 PLENSBUI, ZWARE BUI 75
 plensen 62
 plensje 74
 plensregen 76
 pletsen 62, 171
 plezerrem 211
 ploegen 60
 ploetsen 62
 plof 195
 plompen 60
 plons 59, 76
 plonsen 60, 62
 plonsteren 172
 plooieren 116
 plotsen 62
 pluimpje 207
 pluis 207
 pluusje 207
pluiske 207
 PLUIZEN, DOT ~ OF HAREN
 207
 pluk 207
 plukje (gras) 203
plukske 203
 plusterd 108
pluumke 207
 poede 148
poedelke 234
 poedeltje schnapps 234
 poeder 101, 163
 POEDER, PULVER 163
 poederen 163
 poedersneeuw 100
 poef 163
poeier 101, 163
poeieren 163
poeiersnee 100
poeiersneef 100
poeiersneeuw 100
 poel 134, 148, 149
 poel water 149
poelke 148, 149
 poeltje 148, 149
 poem weer 28
 poep 108
 poes 199, 204, 207
 poesje 202, 207
poeske 207
 poestaarde 139, 142
 poet 148
 pof 136, 137
 poffen 116
 pofregenen 67
pojregelen 67
 pokkenweer 38, 45, 48
 pokkerig 33
 poldergrond 138
polfer 163
pollergrond 138
 pomelaren 24, 52
 POND 231
 pongel 199, 206, 220
 pongelen 212
pongelke 175
 pongeltje 175, 199
 ponk 179
ponken 194
ponkeren 194
 pook 199
poolsnee 101, 102
 poolsneeuw 101, 102
 poolwinter 53
 poort, daar staat een ~ open
 116
 poorten 172
 poos 124, 126
 POOSJE 120
 poosje 126
pooske 126
 popjes, het regent ~ 77
 por 149
porsieke 209
 portie 198, 209, 216
 portietje 209
 portion 209
possie 209
 posten 159
 pot, flinke ~ 202
 potaarde 138, 139
 potage 213
 potdicht, zich ~ zetten 10
poteed 138, 139
 poten 240
 potverdomme 213
 poves 206
 prachtig weer 19
 prakkiseren 240
 pral 141
 prat 134, 138, 141, 153
 prats 101, 134, 136, 140,
 153, 199, 211
 pratsen 71
 pratsig 185
 pratssneeuw 101
 preddel 141
 present zijn 157
 presentie 157

pretentie, van ~ 218
 pretentie, zonder ~ 219
 pretentius 218
 preuts 77
 priegel 175
 priets 209
 prietsen 169
 prietsje 64, 201, 220
prietske 64, 220
 pritsen 168
 pritsepruts 201
 proetsen 168, 169
 profiel 178
 prop 205, 207
 pruil 212
 prul 212, 220
 prul, waardeloze ~ 220
prulleke 175
 prulletje 175
pruper 189
 prustding 220
 prut 220
 prutsje 200, 201, 220
prutske 200, 201, 220
 prutszaakje 220
 pruttelen 167
 puffetig 27
 puinhoop 213
 pukkel 130, 180
 pulver 138, 146, 163
 PULVER, POEDER, ~ 163
pulversnee 101
 pulversneeuw 101
 pummel 220
 punderen 222
 pungel 206
punkt 179
 punt 157, 179
 PUNT, STIP 179
 puntje 179
 purper 189
 PURPER, PAARSROOD 189
 put 133
 putje 147
 puttelen 167
 quart (fr.) 234

Q

quart-tje (fr. dim.) 234
 quaterwinter 53
 quer (du.) 177
 quer, kreuz und ~ (du.)
 172

R

raak 196
 raak zijn 83
 raam 178
 raar 215

rabat 150
 rabbel 210
 rabbelen 167
 rabbelen, het water kookt
 dat het rabbelt 167
rabenant 208
 rachelen 191
 radouw 190
 radouw maken 191
 radouwen 191
 raffel 210
 rakelen 194
 rakelijts 95
 raken 83, 160
 raken, het heeft kaum de
 grond geraakt 68
 raken, in de war ~ 244
 ram 215
 ramboelie 213
 rament maken 191
 rammel 210
 RAMMELEN 194
 rammelen 194, 246
 rammelen, het water kookt
 dat het rammelt 167
 rammenant 208
 ramment 190
 ramp 131
 rand 151, 180
 rand, ronde ~ 179
 rang 242
 rangeren 240, 242
 rangschikken 240
 RANGSCHIKKEN, ORDENEN, ~
 240
rank 151
 rantsoen 209, 216
 rap 250
 rap, dat gaat niet ~ 251
 rappeleren 240
 rappig 250
 rare lucht 32
 raspelen 193
 rasseln (du.) 193
 rataplan 212
 ratelen 87, 194
 rats 215
 rats mis 243
 rats verkeerd 243
ratsoen 209
 rattekaal 215
 rattenkaas 96
 rauwaarde 246
 rauwen 71
 ravet (wa.) 202
 ravets (wa.) 202
 rebbedopje 175
rebbedopke 175
rech 160, 161
rech stuk 128
rechomhoog 161

rechop 161
rechop staand 161
rechop, piel ~ 161
 recht 160, 161
 recht staand 161
 recht stuk 128
 RECHT, SCHEEF, NIET ~ 177
 rechtomhoog 161
 rechtop staand 161
 RECHTOP 161
 rechtop 161
 rechtop, piel ~ 161
 rechts, van links naar ~
 172
 reddelachtig 165
 redelijk koud 31
reef 180
 reek 155
 reeks 242
 REEKS, RIJ 242
reel 59
reen 59
reen, het ziet uit naar ~ 10
reentje, zach ~ 30
 reep 179
reer 59
 regel 222
regel 41, 59, 64
regel, apparence van ~ 22
regel, fijne ~ 63
regel, het drupt van de ~
 60
 regelachtig 11
regelachtig 39
regelachtig weer 30, 39
regelbies 72
regelbui 71
 regelen 240
regelen 60, 62, 78
regelen, aanindeweg ~ 70
regelen, blijven ~ 70
regelen, fel ~ 61
regelen, hel ~ 61
regelen, het regelt dat het
giet 62
regellucht 33
regelt 59
 regem 58
 regen 59, 64, 73, 211
 REGEN (ALG.) 59
 regen geven 10
 regen in de lucht 11
 regen krijgen 10, 41
 regen met sneeuw 74
 regen op komst 11
 regen, aanhoudende ~ 71
 regen, achterwaartse ~ 64
 regen, apparence van ~ 10,
 22
 regen, beetje ~ 64, 69, 73
 regen, bevroren ~ 104

regen, bijs ~ 72, 75
 regen, bui ~ 72
 regen, daar hangt ~ in de
 lucht 34
 regen, daar is ~ op weg 34
 regen, daar zit ~ in de lucht
 34, 41
 regen, dat belooft ~ 10
 regen, dat wordt ~ 10
 regen, de ~ doet ons niets
 22
 regen, de ~ gorst 77
 regen, de lucht belooft ~
 34
 regen, de ~ heeft nog geen
 aard 22
 REGEN, DRUIPEN VAN DE ~
 77
 regen, drup ~ 64, 73
 regen, druppel ~ 64
 regen, dunne ~ 64
 regen, eerst ~ en dan weer
 klaar 32
 regen, er is ~ verscheerd
 22
 regen, er zit ~ in de lucht
 34
 regen, fiezel ~ 69
 regen, fijne ~ 63
 regen, fitsje ~ 64
 regen, flinke bui ~ 75
 regen, flinke gors ~ 76
 regen, guts ~ 76
 regen, harde ~ 76
 regen, helle ~ 73
 regen, het belooft ~ 22
 regen, het drupt van de ~
 60
 regen, het geeft ~ 34
 regen, het geeft geen ~ 22
 regen, het hangt ~ in gen
 lucht 34
 regen, het weer is klaar,
 maar we krijgen ~ 10
 regen, het werkt op ~ 22
 regen, het ziet uit naar ~
 10
 regen, hommelweer met ~
 81
 regen, kans op ~ 11
 regen, kitsje ~ 64
 regen, klein beetje ~ 64
 regen, koude ~ 56
 regen, kromme ~ 64
 regen, lichte ~ 64, 69
 regen, majem ~ 59
 regen, malse ~ 29, 74
 regen, miezerige ~ 74
 REGEN, MOTREGEN, FIJNE ~
 63
 regen, op ~ dringen 10

regen, pietsje ~ 64
 regen, plas ~ 73
 regen, schoer ~ 72, 74
 regen, schuil ~ 72, 76, 81
 regen, schuiltje ~ 64, 74
 regen, spiertje ~ 65
 regen, stendige ~ 71
 REGEN, STILLE ~ 74
 regen, stille ~ 74
 regen, stroop ~ 77
 regen, valse ~ 64
 regen, warme ~ 64
 regen, weinig ~ 64
 regen, zachte ~ 74
 regen, zware ~ 76
 regenachtig 69
 regenachtig (weer) 32, 38,
 39
 regenachtig weer 30
 regenachtig, ruw en ~ 38
 regenachtig, warm ~ 30
 regenachtige lucht 14, 33
 regenbijs 72
 regenbijzen 69
 REGENBOOG 79
 regenboog 79
 regenbouw 79
 regenbui 71, 73, 75
 REGENBUI, BUI, ~ 71
 regenbuien 69
 REGENBUITJE 73
 regenen 60, 62, 70, 78
 REGENEN (ALG.) 59
 regenen bet wolkjes 68
 regenen met bijzen 68
 regenen met schoeren 68
 regenen met schuilen 68
 regenen met stukjes 68
 regenen met stukken 68
 regenen met tobben 62
 regenen met vlagen 68
 regenen tussen de tijd 68
 regenen uit een schottels-
 plak 67
 regenen, aan een stuk ~ 70
 regenen, aan het ~ blijven
 70
 regenen, aaneenaan ~ 70
 regenen, aanhoudachtig ~
 70
 REGENEN, AANHOUDEND ~
 70
 regenen, aanhoudend ~ 70
 regenen, aanindeweg ~ 70
 regenen, af en toe ~ 68
 regenen, alle hondsgezeiken
 ~ 68
 regenen, altijd ~ 70
 regenen, altijdaan ~ 70
 regenen, bet schoeren ~ 68
 regenen, bet stoten ~ 68

regenen, bij stootjes ~ 68
 regenen, blijven ~ 70
 regenen, de ganse dag op ~
 70
 regenen, een beetje ~ 67
 regenen, eventjes ~ 67
 regenen, fel ~ 61
 regenen, fijn ~ 67
 regenen, gaan ~ 10
 regenen, gedurigaan ~ 70
 REGENEN, GIETEN, HARD ~
 60
 regenen, golventere ~ 61
 regenen, hard ~ 61
 regenen, heel even ~ 67
 regenen, heel hel ~ 61
 regenen, hel ~ 61
 regenen, het doet niet
 anders als ~ 71
 regenen, het dreigt voor te ~
 22
 regenen, het gaat mogelijk
 ~ 22
 regenen, het kan gaan ~ 10
 regenen, het regent 41
 regenen, het regent alle
 honds 34
 regenen, het regent als het
 wil 69
 regenen, het regent blaren
 op het water 63
 regenen, het regent dat het
 battert 77
 regenen, het regent dat het
 giet 62, 77
 regenen, het regent dat het
 gorst 77
 regenen, het regent dat het
 gutst 62, 77
 regenen, het regent dat het
 klatert 62
 regenen, het regent dat het
 klatst 77
 regenen, het regent dat het
 klettert 77
 regenen, het regent dat het
 stuipt 62
 regenen, het regent dat het
 zeikt 62, 71, 77
 regenen, het regent dat het
 zijpt 60, 77
 regenen, het regent de ganse
 tijd 71
 regenen, het regent maar
 een keer 71
 regenen, het regent net
 eweg 75
 regenen, het regent oude
 wijven 63, 77
 regenen, het regent pijpen-
 stelen 77

- regenen, het regent popjes 77
 regenen, het regent stront met stenen 77
 regenen, het regent vandaag maar een keer 71
 regenen, het regent z'n best 62
 regenen, het wil niet ~ 22
 regenen, indedaags ~ 70
 regenen, met ~ 69
 regenen, met schuilen ~ 68
 REGENEN, MET TUSSENPOZEN ~ 68
 REGENEN, MOTREGENEN, LICHT ~ 65
 regenen, niet hel ~ 74
 regenen, nu en dan ~ 68
 regenen, nu regent het, dan is het weer schoon 34
 regenen, oude wijven ~ 70
 regenen, oudewijven ~ 67
 regenen, pijpenstelen ~ 62, 70
 regenen, sipjes ~ 67
 regenen, stil ~ 67
 regenen, tussenbeide ~ 68
 regenen, tussendoor ~ 68
 regenen, tussenin ~ 68
 regenen, vijf voet regenen 68
 regenen, voets ~ 70
 regenerig 39
 regenetig 39
 regenetig weer 30
 regenguts, flinke ~ 76
 regenijzel 94
 regenkrank 39
 regenloch 11, 33
 regenloet 33
 regenlouw 11
 regenlucht 11, 14, 33
 regens, beetje ~ 64
 regenschoer 72, 76
 regenschuul 72
 regenteken 79
 regentig weer 39
 regentje, mals ~ 29
 regentje, zacht ~ 30
 regenvlaag 72, 76
 regenweer 30, 38, 39, 69, 71
 regenweer, vers ~ 29
 regenwolk 33
 regenzand 138
 reger 59
 regerbui 71
 regeren 60
 regeren, het regert dat het giet 62
 regerweer 39
 regio 127
 regnerbui 71
 reifeltje 202
 reigenen 160
 reik 199, 225, 226
 reik arm 225
 rein 7
 reine maan 2
 reinen 160
 reinen aan 160
 rek 126
 rekel, fijne ~ 100
 remouf 112, 113
 remouw 112, 113
 renel 59
 renelbui 71
 renen 242
 renen 60, 78
 renen, gaan ~ 10
 renen, hel ~ 61
 renen, het reent 41
 renenijzel 94
 renenweer 30, 39
 renenweer, ves ~ 29
 rener 59
 renerig 39
 rengen 59
 rengen, miezerige ~ 74
 rengel 72
 rengelbui 71
 rengel 41, 59
 rengel in de loch 11
 rengel, aanhaaiende ~ 71
 rengel, beetje ~ 64
 rengel, fijne ~ 63
 rengel, flinke gors ~ 76
 rengel, het belooft ~ 22
 rengel, lichte ~ 64
 rengelachtig 11, 30, 32, 38, 39
 rengelachtig weer 39
 rengelachtig, ruw en ~ 38
 rengelbies 72
 rengelbui 71
 rengelen 60, 62, 78
 rengelen, aan een stuk ~ 70
 rengelen, blijven ~ 70
 rengelen, een beetje ~ 67
 rengelen, hard ~ 61
 rengelen, hel ~ 61
 rengelen, het rengelt dat het giet 62
 rengelen, het rengelt dat het zeikt 62
 rengelen, het rengelt 75
 rengelen, het wil niet ~ 22
 rengelig 33
 rengellucht 33
 rengelschoer 72
 rengelweer 39
 rengen 59, 60
 rengen, eerst ~ ... 32
 rengen, het geeft ~ 34
 rengenachtig 39
 rengenachtig, ruw en ~ 38
 rengenachtig, warm ~ 30
 rengen 60
 rengen, hel ~ 61
 rengenloch 33
 rengenweer 38, 39
 renger 59
 renger op koms 11
 renger, aanhaaiende ~ 71
 renger, achterwaartse ~ 64
 renger, bevroren ~ 104
 renger, fijne ~ 63
 rengerachtig 30, 32, 38, 39
 rengerbijs 72
 rengerbui 71
 renger 60, 78
 renger, blijven ~ 70
 renger, hel ~ 61
 renger, het rengert dat het giet 62
 rengeretig 39
 rengerschoer 72
 rengeschoel 72
 renner 59
 REPAREREN 246
 repareren 246
 repsie 213
 res 208
 resem 242
 reske 208
 rest 208
 rest, ganse ~ 208
 restant 208
 RESTANT, OVERSCHOT, ~ 208
 restje 208
 retemieren 187
 retour 172
 reumer 236
 reus 174
 reutelen 87
 reuvel 204
 rezen 217
 rib 180
 RIBBEL 180
 ribbel 180
 ribbelke 180
 ribbeltje 180
 ribje 180
 ribke 180
 richel 180
 richten 242
 riemelen 68
 riemsel 242
 rierengen 60
 riering 59

- rieringachtig* 39
rieringbijs 72
 rietelen 193
 riezal (vet) 202
riezelsnee 101
riezesnee 101
 rif 180
 riffel 180
 rij 242
 rij, in de ~ zetten 240, 242
 rij, in een ~ zetten 242
 rij, op ~ zetten 242
 rij, op een ~ zetten 240, 242
 rijen 242
 rijen, in ~ zetten 242
 rijf 56, 93, 242
 rijfen 90
 rijg 242
 rijgde 242
 rijgen 241
 rijgen, aaneen ~ 241
rijke 242
 rijm 56, 58, 89, 92, 94
 RIJM, RIJP, ~ 92
rijmdraad 58
rijmdraai 58
 rijmdraden 58
 rijmen 90, 93, 95
 rijmen, een beetje ~ 90
 rijmen, licht ~ 90
 rijmeren 93
rijmke 92
 rijmpje 92
 rijmsel 92
 rijnlandse morgen 229
 rijp 58, 93
 RIJP, RIJM 92
 RIJP VORMEN, RIJPEN 93
 rijpelen 93
 rijpen 93
 RIJPEN, RIJP VORMEN, ~ 93
 rij's 104
 rijswerk 152
 rijten 241
 rijtje 242
 rijzel 65, 93
 rijzelen 68, 75, 99
 rijzelende bron 147
 rijzelsnieuw 101
 rijzelsuiker 104
 rijzen 152
 rijzen en dalen 155
 rijzesnieuw 101
 ril 180
 rillerig 48
 rilsen 95
 rimpel 155
rimpelke 180
 rimpeltje 180
 rimram 211
 ring 179, 199
 ringen 18
rink 179
ris 199
 rispelen 193
 rits 165, 199, 242
 RITSELEN 193
 ritselen 107, 193
 ritselen, het ritselt 108
 ritsen 193, 241
 ritsje 175
ritske 175
 RIVIER, KRIB IN DE ~ 152
 rivierarm 149
 rivierarm, oude ~ 149
 RIVIERBODEM, SLIB, ~ 153
 robbel 180
 rode aarde 137
 rode lucht 27
roe 189, 228
roe, klein ~ 228
roe, kleng ~ 228
 roebelen 85, 86, 87, 115
 ROEDE 224
 roede 227, 228
 roede, grote ~ 227, 228
 roede, kleine ~ 228
 ROEDE, MAAT VAN 14 M² 228
 roeden, twee ~ 230
 roefel 111
 roefelen 246
roei 227, 228
roei, twee ~ 230
 roepig weer 36
 Roer, de ~ vreet weer 132
 roeren 244
 roeren, daar roert geen blad 107
 roeren, daar roert zich niets 107
 roeren, het roert zich geen blad 107
 roeren, ondereen ~ 244
 roerig weer 48
roes 245
 roesboes 114
 roesboezen 116
 roesel 245
 roeselt 245
 roespelen 193
roessen 245
 ROEST 245
 roest 245
 ROESTEN 245
 roesten 245
 roesten, het - 245
 roester 245
 roestervlek 245
 roetsen 159
 roetsetig 165
roewe 38
 roezen 193, 194, 195
 roffel 114
 roffelen 194
 roffeling 77
 rollen 88
 rommel 80, 154, 221, 220
 rommeleboel 211
 rommelen 86, 87, 115
 rommelen in de verte 87
 rommelhoop 211
 rommelig 213, 214
 romp 55
 rond, de bladeren waaien ~ 112
 rond, het begint ~ te waaien 116
 rond-alom 178
 ronde 179
 ronde rand 179
 ronde, de - 1
 ronderik 179
 rondje 179
 rondscharen 172
 rondte, uren in de ~ 179
 rondvegen 172
 ronken 193
 rook 166
rookloch 45
 rooklucht 45, 55
 root 242
 ROSSIG 183
 rot (weer) 37
 rot ijs 96
 rotte lucht 12
 rottelen 88
 rotweer 41, 45, 50, 71
 rotzooi 141, 154, 212
 rotzooi en nuttigheid 155
 rotzooi, grote ~ 212
 rouw 55, 93
rouw 189
 rouwage 213
rouwazie 213
 rouwe lucht 11
 rouwelen 88
 rouwhoos 93
rouwhorsten 93
rouwhosten 93
 rouwmouw 113
 rouwrijf geven 93
 rouwrijf 93
rouwvors 55, 93
rouwvorsen 93
 rouwvorst 55, 56, 89, 93
 rouwvorsten 91, 93
rouwvos 93
rouwvosten 93
 rouwvriezen 93
rouwvros 91, 93, 94
rouwvrossen 91, 93

rouwvrost 91, 93, 94
 rouwvrossen 91, 93
 ROZE 183
ruf 38
 rug 130, 153, 180
 ruhig (du.) weer 107
 ruhig (du.), stil ~ weer 45
 ruig 190
 RUIG, RUW, ~ 189
 ruiken, doe ruiks de
 zwalmucht 27
 ruiken, doe ruiks het gras
 27
 ruilen 241
 ruimen 158
 ruimte 178
 ruimte maken 158
 RUIJTE, PLAATS, ~ 157
 ruïneren 247
 ruïperen 78
 ruisen 106
 RUISEN (VAN DE WIND) 106
 ruisen, de wind ruist maar
 even 108
 ruisend windje 108
 ruisje 108
 ruizelen 68, 99, 106, 193
 ruizelig 41
 ruk 111
 rukken, het gaat het ~ en
 storen 111
 RUKWIND 110
 rukwind 111, 114
rukwind 111
 rumoer 190
 rustig 51
 rustig weer 107
ruig 190
 ruw 45, 189
 ruw (weer) 36, 38, 48
 ruw en nat 38
 ruw en natterig 38
 ruw en regenachtig 38
 ruw gezegd 214
 ruw weer 80
 RUW, RUIG 189
 ruwe lucht 11, 33
 ruwe wind 114
 ruwharig 189
 ruzie zoeken 191

S

's achtermiddags 122
 's achternoeners 123
 's achternoens 123
 's achteronders 123
 's achteronnens 123
 's achters 123
 's achtersmiddags 123
 's achtersnoens 123

's *aternoens* 123
 's lentes 118
 's middags 122
 's MIDDAG, MIDDAG (~)
 122
 's *mores* 121
 's morgens 120, 121
 's morgens vroeg 120, 121
 's MORGENS, OCHTEND
 (VANMORGEN, ~) 120
 's nadoens 123
 's namiddag 122
 's namiddags 122
 's nanoens 123
 's noens 123
 's voordenoens 122
 's voormiddags 122
 's voornoens 122
 sajelen 159
 sakkemon 213
 sakker 213
 sakkerloot 213
 sakkernon 213
 sakwè (wa.) 199, 202
 sämtlich (du.) 215
 santebaklits 212
 santebeklang 212
 santeboetiek 212
 santekeplang 212
 santeklaas 212
 santekraam 212
 santematiek 212
 santepeik 212
 santerboetiek 212
 sappig 30
 satz (du.) 200
 saurei (du.) 213
 saus 59
 sausen 60, 62, 71
 sausen, het saust hem 60
 sausen, het saust hem goed
 60
 sausregen 77
schaafke 15
 schaaï 187
 schaal 142
 schaamt zich 5
 schaaasje 15
 schaapjes 18
 schaapjeslucht 14, 15
 schaapjeswolk 15
 schaapjeswolkje 15
schaapke 15
schaapkes 18
schaapkesloch 15
schaapkeswolk 15
schaapkeswolkske 15
 schaaapswolken 18
 schaaapswolkje 15
schaapswolkske 15
 schaar 131

schaar (hooi, koren) 199
 schaar-neveld 43
 SCHAARS 215
 schaars 215
 SCHAATSWEEER 89
 schabberig 38
schabbetig 38
 schabbig weer 38
 schaduw 187
 schaduw, in de ~ vriezen
 92
 SCHADUW, LOMMER 187
 schaf 124
 schaftig 221
 schafttijd 124
 schall (du.) 197
 schallij 157
 schamel 216
 schamper 216
 schandaal 190
 schandaal maken 191
 schandalen 191
 schandig 221
 schans 206
 schapenkopje 15
schapenkopke 15
 schapenwolkje 15
schapenwolkske 15
 scharen 192
 scharen maken 192
 scharmoelie 144
 schatten (du.) 187
 schavelen 159, 240
 schebberig 38
 schebbig 48
 schebbig weer 48
 schebbige wind 110
 scheef 177
scheef 179
 scheef en scheel 177
 SCHEEF, NIET RECHT 177
 scheef, schots en ~ 177,
 214
 scheel 177
 scheel, scheef en ~ 177
 scheem 185, 187
 scheen 187
 scheid 202
 schel 8, 196
 schelf 177
 schelleves 182
 schelver 182
 schemel 185
schemeldonkel 185
 schemer 183, 185, 187
 schemer, de ~ houdt al 187
 schemeravond 185
schemerdonkel 185
 schemerdonker 185
 schemerduister 185
 SCHEMEREN 186

- schemeren 186, 188
 schemeren, het - 120
 schemeren, het is aan het ~
 186
 schemeren, het schemert me
 voor de ogen 186
 schemeren, in de ~ zitten
 186
 schemerig 183, 186
 schemering 185
 SCHEMERING, VALAVOND
 185
 schemerlicht 185
 schemeruur 185
 schenken 171
 schepel 232, 236
 SCHEPEL, MAAT VAN 100
 LITER 236
 schepper (koren) 199
 SCHERF 181
 scherf 177, 182
 scherm 188
 scherp 8, 161, 165, 179
 scherp (geluid) 196
 scherp geluid 192
 scherp geluid maken 192
 scherp weer 49, 110, 116
 scherp zand 138
 scherp, een ~ geluid
 brengen 195
 scherpe bijs 110
 scherpe noorderwind 109
 scherpe straal 84
 scherpe wind 48, 110
 scherpen 192, 193
 scherver 182
 schetterend 196
 scheuren 9, 241
 scheut 116, 213
 scheut (water) 199
 scheut broek 149
 scheut water 149
 schever 182
 scheverkloot 202
schich 124, 142
 schicht 124
 schicht (du.) 142
 schicht (du.) aarde 142
 schichts 124
 schieber 208
 schieps 177
 schietsen 168
 schieten 62, 169
schiever 208
 schijf 179, 221
 schijn 8, 84, 188
 schijnen 187, 188, 240
schijngen 240
 schijntje 201, 220
 schik omhoog 161
 schikken 159, 240, 242
 schikken, te slecht om een
 hond naar buiten te ~
 37
 schikken, zich ~ 159
 schiks 177
 schilderen 159
 SCHILFER 207
 schilfer 208
 schilferd 208
schilferke 208
 schilfertje 208
 schilleden 188
 schilleschaai 187
 schimmeren 85
 schip, zuur ~ 15
 schirvel 208
 SCHITTEREN 188
 schitteren 188
 schitterend 8
 schlamm (du.) 137, 140,
 141, 153, 185
 schliver 208
 schmutzig (du.) 38
 schmutzwasser (du.) 154
 schnapps, poedeltje ~ 234
 schoeke 177
 schoeks 177
schoel hachel 103
schoel snee 100
 schoeleschaai 187
schoelke 64, 72
schoelke, een ~ regen 64
schoelke, klein ~ 64
 schoer 12, 17, 26, 72, 74,
 76, 80, 81
 schoer hagel 103
 schoer hommelweer 80
 schoer regen 72, 74
 schoer weer 80
 schoer, droge ~ 80
 schoer, felle ~ 76
 schoer, ferme ~ 76
 schoer, flinke ~ 76
 schoer, goede ~ 76
 schoer, lelijke ~ 81
 schoer, zware ~ 76, 81
 schoerbui 75
 schoere lucht 12
 schoeren 17, 69, 193
 schoeren, bet ~ regenen 68
 schoeren, het zijn ~ 69
 schoeren, met ~ 69
 schoeren, regenen met ~
 68
 schoerenkop 17
 schoerenkoppen 17
 schoerenlucht 17
schoerke, klein ~ 64
 schoertje 74
 schoertje, klein ~ 64
 schoertjes, het zijn ~ 69
 schoerweer 48
 schoevelen 193
schof 124
 schoft 124
 SCHOFT, KWART VAN EEN
 WERKDAG 124
 schofttijd 124
 schokkelen 172
 schol 95
 scholk 205
 scholkvol 205
 scholpen 172
 scholrompen 172
 scholver 79
 schomme herfst 52
 schommelen 172
 schon 215
 schone dag 27
 schone lucht 12, 20
 schone nazomer 52
 schone regen 75
 schone, een - 76
 schonkelen 172
 school 211, 213
 schoon 7, 109, 207
 schoon vroegjaar 51
 schoon weer 19, 22, 28,
 30, 41
 schoon weertje 19
 schoon winterweer 50
 schoon, het ~ weer is uit
 10
 schoon, het blijft ~ 20
 schoon, nu regent het, dan
 is het weer ~ 34
 schoor 131, 151, 211
 schoot 205
 schootselvol 205
 schootvol 205
 schop 206, 2123, 234, 235
 schopje 234, 235
 schopje bier 234
 schoppen 106, 191
 schoppen, herrie ~ 191
 schor 197
 schoren 107
schorenköp 17
 schort 205
 SCHORTVOL 205
 schortvol 205
 schorzen 91, 194
 schotenslip 205
 schots en scheef 177, 214
 schottelsplak, regenen uit
 een ~ 67
 schouw 221
 schouw (weer) 37
 schouw herfstweer 52
 schouw weer 36, 47
 schouw, te ~ voor een hond
 uit te jagen 37

- schraa water 154
 schraag 177
 schraag weer 45
 schraal 45, 216, 219
 schraal (weer) 47, 49
 schraal koud weer 47
 schraal weer 36, 38, 41, 52, 116
 schraal weer in de zomer 45
 schraal winterweer 49
 SCHRAAL, GUUR, KIL EN ~ WEER 46
 schraal, het blijft even ~ 22
 schraam, uit de ~ 177
 schraap 47, 216
 schraap weer 49
schraar weer 38
 schrabben 192
 schrabben trekken 193
 schragen 192
 schrale noorderwind 109
 schrale wind 47, 110
 schrale winter 49
 schramen 193
 schramen maken 193
 schramen trekken 193
 schrankelachtig 165
 schrans 174
 schrapen 193
 schraven 193
 schreef 182
 schreeg 177
 schreeuwen 191
 schrenkelen 169
schreumen 193
schreumen maken 193
 schriel 8, 216, 219
schriemen 193
schriemen maken 193
 schrijven 193
 schriks 177
 schrobbel 199
 schrobben 193
 schroeven 91
 schroevelen 193
 schrompen 192, 193
 schrot 104
 schrouw 185
 schrouw (weer) 37, 47
 schrouw, het gaat ~ 48
 schruiven 192
 schubbig weer 52
 schuddelen 172, 244
 schudden 171, 172
 schuiderig 31
 schuiderig (weer) 47
 schuidertig 47
 schuil 72, 74, 76, 81, 103
 schuil hagel 103
 schuil harel 103
 schuil regen 72, 76, 81
 schuil sneeuw 100
 schuil, af en toe een ~ 69
 schuil, daar komt weer een ~ 69
 schuil, der hangt een ~ 18
 schuil, duchtige ~ 76
 schuil, er komt een ~ op 10
 schuil, flinke ~ 76
 schuil, forse ~ 76
 schuil, gaat ~ 5
 schuil, gezonde ~ 72
 schuil, goede ~ 76
 schuil, kleine ~ 64, 72, 74
 schuil, nu en dan een ~ 69
 schuil, smerige ~ 81
 schuil, woeste ~ 76
 schuil, zware ~ 76
 schuilen 62, 69
 schuilen op weg 69
 schuilen, gaat ~ 5
 schuilen, het zijn ~ 69
 schuilen, regenen met ~ 68
 SCHUILGAAN VAN DE MAAN 5
 schuilregen 38
 schuilt achter de wolken 5
 schuilt achter een wolkje 5
 schuilt 5
 schuilt zich 5
 schuiltje 64, 72, 74
 schuiltje regen 64, 74
 schuiltje, klein ~ 64, 72
 schuiltjes 69
 schuiltjes, het zijn ~ 69
 SCHUIMEN 163
 schuimen 167
 schuimig 185
 schuin 177
 schuins 177
 schuinse kant 131
 schuiven 159, 192
 schuiverachtig 38, 40, 42
 schuiverachtig (weer) 47
 schuiverachtig en koud 47
 schuiverachtig en nevelig 42
 schuiverachtig weer 56
 schuiverachtig, koud en ~ 40
 schuiverachtig, koud, nat en ~ 38
 schuiverachtig, nat, koud en ~ 47
 schuiverdamp 56
 schuiverig 38
 schuiverig (weer) 40, 42, 47
 schuiverig, koud en ~ 47
 schuiverig, koud, nat en ~ 42
 schuiverig, nat ~ weer 47
 schuiverig, nat en ~ 47
 schuivertig 47
 schuivertig koud weer 47
 schuiverweer 38
 schuivertig 38
 schuivig weer 38, 47
schummeren 85
 schup 116
schupke 234, 235
 schuppen, het schuift 116
 schuren 192
 schuretig weer 47
schurf 139
 schurft 138, 139
 schurftig weer 27
 schurftzand 140
schurfzand 140
 schutten 171
schuulke regen 74
 schuur 177
schuvelachtig 38
 schuw 31
 schuw (weer) 48
 schuw koud 48
 schuwe lucht 12
 serie 242
 série (fr.) 242
 seuteren 67
 sich ändern (du.) 245
 siebelen 66
 siebelregen 65
 siemel 65
 siemelen 67
 siemelregen 65
 siermelen 67
 sijpel 99
 sijpelen 67, 69, 75, 78
 sijpelig weer 40
 sijpelregen 30
 sijpen 67
 sijpregen 65
 sikkal, kleine ~ 177
 singulieren 193
 sintelen 145
 sintepinkel 212
 sintjansplas 73
 sint-jansweer 84
 sint-maartensvamen 58
 sint-maartenzomer 52, 59
 sintmannetjeszomer 52
 sint-martinuszomer 52
sintmatezomer 52
 sint-michielzomer 52
 sint-ursulazomer 52
 sijjes regenen 67
sippekes regenen 67
 SISSEN 194
 sissen 107, 195

- sjarel 174
sjeurke 74
sjuilke 74
sjupke 234, 235
sjuilke 74
sjuurke 74
skenken 171
 slaagte 130
 slaan 194, 247
 slaan, dooreen ~ 247
 slaan, kapot ~ 247
 slaan, niet weg te ~ zijn 159
 slaan, toe slaan 143
 slaan, vuur ~ 83
 slabakken 217
 slabben 248
 slabber 153
 slabberen 248
 slachtweer 53
 sladder 137, 141, 153, 154, 155
 sladderwater 154
 slag 73, 74, 85, 86, 100, 126, 195, 196
 slag, felle ~ 86
 slag, flinke ~ 86, 196
 slag, handige ~ 196
 slag, harde ~ 86
 SLAG, HARDE KLAP, HEVIGE ~ 196
 slag, helle ~ 86, 196
 slag, knetterende ~ 86
 slag, lelijke ~ 86
 slag, zware ~ 86
 slagbui 72
 slagen 69
slagregel 72
 slagregen 72, 76
 slagregenen 62
 slak 133, 149, 150, 151
 slang 82
 slap 50
 slap weer 40
 slappe winter 50
 sla-weer 51
slech 37
slech weer 37, 40
slech, te ~ om een hond in te jagen 37
slech, te ~ om een hond naar buiten te schikken 37
 slecht (weer) 37, 45
 SLECHT DRAGEND IJS 95
 slecht dragend ijs 96
 slecht ijs 96
 slecht omdereen 214
 slecht weer 40
 SLECHT WEER, HONDENWEER 37
 slecht, dat avanceert ~ 251
 slecht, het draagt ~ 96
 slecht, het ijs draagt ~ 96
 slecht, te ~ om een hond in te jagen 37
 slecht, te ~ om een hond naar buiten te schikken 37
 slei 133
 sleik 216
 slek 75
 slempen, toe ~ 143
 slenk 133, 149
slenktes 118
 slib 138, 153
 SLIB, RIVIERBODEM 153
 slibberig 165
 slibsels 153
 slië 166
 slierten 58
 slijk 137, 140, 142, 153, 154, 155
 SLIJK, MODDER, ~ 140
 slijkgeul 154
 slijm 136, 153
 slimp 153
slimpen, toe ~ 143
 slinger 82
 slingerbliksem 82
 slink 154
 slinken 216
 SLINKEN, MINDER WORDEN 216
 slip 205
 slipvol 205
 slobben 248
 slodder 140
 slodderen 246
 sloeber 153
 sloek 153
 sloep 149, 153
 sloeper 153, 155
 sloever 141, 153, 155
 slof 199
 slok 205
 slond 133, 136, 149, 154
slonk 133, 154
 slons 141, 153
 sloom 27, 28, 251
 sloot 149, 150
 SLOOT, GREPPEL 150
 slootje 149
 sloper 141
 slordig 214
 SLOTEN, VUIL IN ~ OF TEGEN DIJKEN 154
 slover 138, 141
 sluiten 143
 SLUITEN (GEZEGD VAN DE GROND) 142
 sluiten, vast ~ 143
 sluiten, zich ~ 143
 smachtend 27
 smachtend heet 27
 smak 195, 199, 211, 219
 smal 176
 smeer 211, 213
 smeerlapperijs 141
 smheet 202
 smelten 92
 smerig 48, 184
 smerig (weer) 38, 40
 smerig maken 249
 smerig water 154
 smerig, bijstig ~ weer 48
 smerig, vuil, ~ water 154
 smerig, zich ~ maken 249
 smerige lucht 11
 smerige schuil 81
 smieën 75
 smies 40, 45, 55, 65, 74
 smies, zure ~ 56
smiesloch 45
 smieslucht 45
smiesluf 45
 smiespel 65
 smiespelen 67
smiesreen 65
 smiesregen 65, 74
smiessnee 101
 smiessneeuw 101
 smiesweer 40
 smiezel 65, 74
 smiezelen 67, 69, 71
 smiezelig 65
 smiezelig weer 40
 smiezen 60, 67
 smiezerig 75
 smiezerik 65
 smiezetig weer 45
 smiezig 38
 smijt 211
 smodder 65, 140
 smodderen 67, 69, 70, 248
 smodderen, het smoddert 42
 smodderweer 38, 40, 65
 smoek 202
 smoek (geld) 199
 smoel, volle ~ 205
 smoezel 65
 smoezelen 67
 smooklucht 45
smookluf 45
 smoor 27
 smoorheet 27
 smoorlucht 55
 smoorlucht, dikke ~ 55
 smoren 116
 smossen 67
 smotsig 40
 smout 146
 smuiregen 44

- smukkelweer 71
 smurrie 141
 snaat 177
 snabbel 209
 snak 161
 snaras 141
 snatsel 208
 snauwen 116
sned 99
snee 99, 100, 101
snee als stubsuiker 101
snee die liggen blijft 102
snee, bevroren ~ 101, 102
snee, bui ~ 100
snee, dikke ~ 102
snee, dikke vlokken ~ 102
snee, droge ~ 102
snee, dunne ~ 101, 102
snee, fijne ~ 100, 102
snee, fosje ~ 102
snee, grote vlokken ~ 102
snee, grove ~ 102
snee, helle ~ 101, 102
snee, losse ~ 102
snee, malse ~ 102
snee, naje ~ 101
snee, natte ~ 101
snee, nieuwsgierige ~ 101
snee, pak ~ 100
snee, schoel ~ 100
snee, vaste ~ 102
snee, waterachtige ~ 101
snee, weke ~ 102
*sneebij*s 100
sneebui 99
sneebuis 100
sneeën 99
sneef 99
sneef, fijne ~ 100
*sneefbij*s 100
sneefbuig 100
sneefvraag 100
sneefjach 100
sneemats 101
sneen 99
 sneeps 48
 sneertje 110
sneeschoel 100
sneeschoer 100
 SNEEUW 99
 sneeuw 99, 100, 101
 sneeuw als stubsuiker 101
 sneeuw die liggen blijft 102
 sneeuw in kleine vlokjes 102
 SNEEUW, ANDERE SOORTEN ~ 102
 sneeuw, bevroren ~ 101, 102
 sneeuw, bui ~ 100
 sneeuw, de ~ valt op een warme steen 51
 sneeuw, dikke ~ 102
 sneeuw, dikke vlokken ~ 102
 sneeuw, droge ~ 102
 sneeuw, dunne ~ 101, 102
 sneeuw, fijne ~ 100, 102
 sneeuw, fijne dikke ~ 102
 sneeuw, forse ~ 102
 sneeuw, grote vlokken ~ 102
 sneeuw, grove ~ 102
 sneeuw, helle ~ 101, 102
 sneeuw, het valt natte ~ 75
 sneeuw, losse ~ 102
 sneeuw, malse ~ 102
 SNEEUW, NATTE ~ 101
 sneeuw, natte ~ 74, 101
 sneeuw, nieuwsgierige ~ 101
 sneeuw, pak ~ 100
 sneeuw, regen met ~ 74
 sneeuw, schuil ~ 100
 sneeuw, vaste ~ 102
 sneeuw, waterachtige ~ 101
 sneeuw, waternatte ~ 101
 sneeuw, weke ~ 102
 SNEEUWBAL 89
 sneeuwbijs 100
 SNEEUWBUI 99
 sneeuwbuig 99
 sneeuwbuig 100
 SNEEUWEN 99
 sneeuwven 99
 sneeuwvenat 101
 sneeuwhest 101
 sneeuwjacht 100
 sneeuwmat 101
 sneeuwregen 74
 sneeuwschoer 100
sneeuwschoerke 100
 sneeuwschoertje 100
 sneeuwschuil 100
 sneeuwstorm 100
 sneeuwst (zelfst.nw.) 99
 sneeuwvraag 100
 SNEEUWVLOK 89
 sneeuwvlokken 102
 sneeuwwater 101
 sneeuwwoik 100
sneevraag 100
sneevlokken 102
sneewater 101
sneewolk 100
 snel 235, 250
 SNEL, VLUG 250
 snerpen 192
 snevelen 68
sneven 99
 sniefelen 99
 snieren 75
 sniersen 193
 sniffel 65
 sniffelen 68
 sniffelregen 65
 snifje 201
snifje 201
 snijden 193
 snijden, de mist snijdt door alles heen 46
 snijden, de wind snijdt 48
 snijden, de wind snijdt dich langs gen oren 48
 snijden, het snijdt 48
 snijden, het snijdt door merg en ziel 48
 snijden, het snijdt er doorheen 48
 snijden, het weer snijdt 48
 snijdende kou 47
 snijdende wind 48, 110
 snijgat 110
 snijkoud 47
 snikheet 23
 snikhete zomer 51
snippersneef 101
 snippersneeuw 101
snipsnee 99, 101
 snipsneeuw 99, 101
 snirken 193, 195
 snis 65
 snitselen 66, 68
 snoeien 107
 snoeren 241
 snofregen 63
 snoor 110
 snorkelen 193
 snorken 193
 SNORREN 193
 snorren 193
 snuf 163
 snuffel, fijne ~ 100
 snuffelen, het snuffelt 50
 snuifje wind 108
 snuitje 233
 snuitje, een ~ vriezen 90
 snuiven 68
 snup 201
 snupje 201
snupke 201
 snupper 201
 sodemieter 213
 soezen 194
 sokken, wind op ~ 108
 solfer 146
 solfergrond 138
 somber 33
 somber (weer) 45
 SOMBER, KOUD, MISTIG EN ~ WEER 42

- SOORT, GROOT IN ZIJN ~ 174
 soort, klein ~ 175
 SOORT, KLEIN IN ZIJN ~ 175
 sop 132B
 sopje 132
sopke 132
 soppen 60, 170
 soppen, hel ~ 69
 soppen, in het water ~ 170
 soppesdag 121
 sorteren 240
 spaar 225
 span 225
 SPAN, MAAT TUSSEN DUIM EN PINK 225
spanne 225
 spant 225
 spärlich (du.) 216
 spatsen 62
 SPATTEN 168
 spatten 62, 168, 169
 spatteren 62
 spedderen 168
 speens 183
 spei 139
 speilaag 147
 spektakel 190
 spektakel maken 191
 spektakelen 191
 spektakelen maken 191
 spel 213
 spenkelen 169
 spetten 168
 spetteren 168
 spiegel, het is ~ 95
 spiegelbaan 94
 spiegelen 95, 188
 spiegelglad, het is ~ 95
 spiegelijs 95
 spier 79, 201
spierke 65, 135, 201
spierke regen 65
 spiertje 65, 135, 201
 spiertje regen 65
 spietsen 168, 169
 spiet 201, 231
 spietje 201
 spietsen 169
 spikkel 179
 spin 175
spindraai 58
 spindraden 58
 spink 222
 spinkelen 66
 spinnen 241
spinnendraad 58
 spinnendraadjes 58
spinnendraai 58
spinnendraaier 58
 spinnendraden 58
 spinnengeweb 59
 spinnengewef 59
 spinnengeweefts 59
 spinnengewerf 59
 spinnenwebben 59
 spits 31, 110, 132, 179
 spits (weer) 48
 spits, het is ~ 90
 spletsen 168
 splinter 175
 splutten 62
 spoezen 62, 169
 spoezig weer 36
 spoken, het spookt 77
 sprankelen 188
 spreiden 242
spreike 74
spreikelen 169
 spreitje 74
 SPRENKELEN 168
 spreukelen 66, 169, 171
 spreuten 169
 spreuts 77
 spreutsen 169
 sprietje 201
 sprietsen 168, 169
 sprietsig 251
 springen 62, 167, 168, 169, 195
 springen, open ~ 195
 springgetij 156
 springtij 156
 SPRINGVLOED 156
 springvloed 156
 sprink in het ijs 96
 sprinkel 65, 79
 sprinkelen 66, 168, 169, 171
 sprinkelregen 65
sprinken 169
sprintij 156
 sprintselen 168, 195
 spritsen 66
 sproei 65
 sproeien 66, 169, 171
 sproeiregen 65
 sproesen 66
 sproeten 169
 sproetsen 168, 169
 sproezen 86, 169
 sprok 164
 sprok ijs 95
 sprong 97, 147, 168
 spronggat 97
spronk 147
 sprotsen 62
 sprudden 169
 sprudeln (du.) 167
 spruisen 169
 spruiten 168, 169
 spruisen 169
 SPUITEN 169
 spuiten 62, 68, 107, 168, 169
 spuiten, omhoog ~ 168
 spuitselen 168
 spuitsen 169
 sputteren 168
 spuwen, het gaat katten ~ 116
staaf 163
 staal, weer van ijzer en ~ 20
 staan, daar staat een flinke bijs 37
 staan, daar staat een poort open 116
 staan, de grote hemelkraan staat open 77
 staan, de maan staat half 3
 staan, de wind staat noord 110
 staan, het (weer) staat niet vast 35
 staan, het (weer) staat te loeren 46
 staan, het (weer) staat te luisteren 35
 staan, het staat hem 22
 staan, het staat te houwen 34
 staan, het staat te loeren 42
 staan, het staat te luisteren 45
 staan, het weer staat niet 35
 staan, het weer staat te dreisen 35
 staan, het weer staat te dromen 35
 staan, het weer staat te komen 35
 staan, het weer staat zich te bedenken 22
 staan, met staande kar 162
 staand 161
 staand recht ~ 161
 staand weer 8, 20, 22
 staand, rechtop ~ 161
 staart 152
 staartje 74
 staat in het water 5
 staat verdrinken 5
 stabiel weer 20, 22
 staken 240
 stalen 239
 stalen op 239
 stalen, op ~ 239
 stalen, zuiver op ~ 239
 stampen 164
 stampen, kapot ~ 164
 standvastig, geen ~ weer 32

- stang 199
 stapel 210
 stapelwolk 15
stee, blauwe ~ 143
stee, helle ~ 143
stee, koenrader ~ 143
 steek 205
 STEEN 231
 steen 145
 steen, ardenner ~ 143
 steen, blauwe ~ 143
 steen, blauwemse ~ 143
 steen, de sneeuw valt op
 een warme ~ 51
 steen, harde blauwe ~ 143
 steen, helle ~ 143
 steen, kunrader ~ 143
 steen, naamse ~ 143, 145
 steen, namurse ~ 143
 steengruis 144
 steenkatsel 144
steenkes 104, 144
steenkes, fijn ~ 144
steenkes, klein ~ 144
steenkolie 146
 steenolie 146
 steenolig 146
 steentjes 104, 144
 steentjes, fijne ~ 144
 steentjes, kleine ~ 144
 steenvriezen 91
steerke 74
 stei 152
 steil 160, 161
 STEIL, STERK HELLEND 160
 steinöl (du.) 146
 steken 170
 steken, in het water ~ 170
 steken, onder het water ~
 170
 steken, water ~ 170
 stekken 188
 stekt haar eweg 5
 stel 136, 157, 160, 199,
 200
 stendig weer 20
 stendige regen 71
 stenen 104
 stenen, het regent stront met
 ~ 77
 stenen, het vriest ~ 50
 stenen, zo hel als ~ vriezen
 91
 STER 5
 ster 6
 sterk bewolkte lucht 13
 sterk genoeg zijn 96
 sterk ijs 97
 STERK, STEIL, ~ HELLEND
 160
 STERRENBEELDEN 6
 stevig ijs 97
 stijf worden 143, 164
 stijfkoud 49
 stijven 164
 stik 160, 215
 stik weer 107
 stikgrijs 45
 stikheet 23, 27
 stikkelig heet 23
 stikkend 27
 stikkend heet 23
 stikkende dag 27
 stikkig 23
 stil 251
 stil (weer) 45, 107
 stil regenen 67
 stil ruhig (du.) weer 45
 stil van wind 107
 stil weer 33
 stil weertje 45
 stilhouden 159
 STILLE REGEN 74
 stille regen 74
 stille wind 107, 108
stillekes 251
stillekesaan 251
 stillen 106
 stillen, gaan stillen 106
 stilletjes 251
 stilletjesaan 251
 stilstaand water 149
 STILSTAAND, KREEK, ~ WATER
 148
 stilte 107
 stinkend hete dag 27
 stinkerd 146
 stink-öl 146
 stinkolie 146
 stinkolig 146
stinkollie 146
 stip 179
 STIP, PUNT, ~ 179
 stipje 179
stipke 179
 stippel 179
 stippeling 179
stippelke 179
 stippeltje 179
 stob, de ~ jaagt op 116
 stoep, de ~ wordt weer wat
 nat gemaakt 68
 stoepje 130
 stoepsteen 144
 stoets 220
 stof 63, 135, 136, 137, 163
 STOF, STUIVEN VAN DROEG
 ZAND OF ~ 115
 STOF, ZAND 136
stofagel 104
 stoffen 67, 115
 stofferig 136
 stofhagel 104
stofregel 63
 stofregen 63, 73
 stofregen, daar valt ~ 68
 stofregen, fijne ~ 63
 stofregenen 67
stofreger 63
stofreget, het ~ 41
stofrengel 63
stofrengelen 67
stofrengeren 67
stofsnee 101
stofsneef 101
 stofsnieuw 101
 stofsnieuwvlokken 101
stofsneevlokken 101
 stofzand 135, 137
 stok 236
 stokken 244
 stokkeren 247
 STOLLEN 164
 stollen 164
 stolz (du.) 161
 stommelen 87
 stomp 207, 209
 stompen, in het water ~ 170
 stoom 27, 166
 STOOM, DAMP, ~ 166
 stoomwarm 27
 stoomwind 111
stoomwink 111
 stoop 237
 STOOP, MAAT VAN 1/16
 ANKER 237
 stoot 77, 111, 112, 126,
 199, 211
 stootje 126
 stootjes, bij ~ regenen 68
 stootwind 111
stophachel 104
 stoppen 159
stopregel 63
stoprenger 63
stoprengeren 67
 storen, het gaat het rukken
 en ~ 111
 STORM 114
 storm 11, 73, 81, 114
 STORM, BULDEREN VAN DE ~
 115
 storm, onweer met ~ 81
 stormachtig 36
 stormen 105, 106, 115,
 116
 stormen en beuken 106
 stormen en huilen 105
 stormen, flink ~ 115
 stormen, het stormt 37
 stormen, het stormt daar-
 boven 12
 stormig 39

- stormig weer 36
stormisch 39
stormisch weer 36
stormloch 11
 stormlucht 11
stormregel 73
 stormregen 73
 stormweer 11, 26, 80
 stormwind 81, 114
 stort 73
 stortbui 75
 storten 62, 171
 stortregen 73, 76
 stortregenen 62
 stortslijk 154
 stortwater 154
 stoten, bet ~ regenen 68
 stoten, in het water ~ 170
 stots 200
 stouw 202, 236
 stoven 67
 straal 82
 straal, het bliksem flinke ~ 83
 straal, scherpe ~ 84
 strak 8, 176
 strakke lucht 8, 20
 stralend 8
 stram 161
 strang 176
 strange wind 36
strank 176
 strats 73, 199
 streek 127, 161
 streek, in ander ~ 158
 streek, kale ~ 128
streen 207
 streep 7, 18, 127, 224
 streep in de lucht 18
 streep in gen lucht 18
 streep land 128
 streep leem 139
 streep wolken 18
 streep wolkjes 18
 streep, kale ~ 128
 streep, lange ~ wolken 18
 streepje 224, 231
 strek 226
 streng 207
 strengelen 244
 strengetje 207
strengske 207
strenk 207
 strepen 193
 strepen lucht 18
 strepen maken 193
 strepen nevel 54
 strepen trekken 193
 strietsen 169
 stritsen 67
 stroedel 150
 stroef 73, 111, 207
 stroefje 207
stroefje 207
 stroevel 207
 stroeveltje 207
 stromen 62
strongs 39
 stront, het regent ~ met stenen 77
 strontregen 76
 stronts 39
 strontweer 38, 41
 strooien 248
 strooihagel 104
 strook, grote ~ grond 128
 strook, vlakke ~ land 128
 stroop 73, 77
 stroop regen 77
 stroopje 73
 struip 213
 struis 190
 struiven 115
struvelke 207
 stub 135, 136, 137, 163
 stub, dikke vlokken ~ 102
 stubben 115
 stubbeven 115
stubsnee 101
 stubsnieuw 101
 stubsuiker, sneeuw als ~ 101
 stubzand 135
 stuif 63, 111, 114, 135
 stuif, de daar valt een fijne ~ 68
 stuifregen 63
stuifrage 63
stuifrage 63
stuijsnee 100
stuijsnee, fijne ~ 100
stuijsneef 100
stuijsneekristal 100
 STUIFSNEEUW 100
 stuijsnieuw 100
 stuijsnieuw, fijne ~ 100
 stuijsnieuwkristal 100
 stuifwind 111, 112, 114, 116
 stuifwind, de ~ begint 116
stuifwink 111, 112, 116
 STUIFZAND 135
 stuifzand 135
stuifzank 135
 stuipen, het regent dat het stuipt 62
 stuivelen 67
 stuiven 67, 115
 STUIVEN VAN DROOG ZAND OF STOF 115
 stuiven, het begint te ~ 116
 stuiver 63
 stuiverd 100
 stuiverig 41
 stuk 126, 128, 182, 199, 208, 209
 stuk, aan een ~ 162
 stuk, bovenste ~ 130
 stuk, droog ~ 130
 stuk, egaal ~ 128
 stuk, even ~ 128
 stuk, gelijk ~ land 128
 stuk, hoog ~ 129
 stuk, hoog ~ grond 129
 stuk, kaal stuk 128
 stuk, klein van ~ 176
 stuk, ondergelopen ~ 149
 stuk, ondiep ~ 152
 stuk, plat ~ 128
 stuk, plat ~ land 128
 stuk, recht ~ 128
 stuk, vlak ~ 128
 stuk, vlak ~ grond 128
 stuk, vlak ~ land 128
 stukje 208, 209
 stukjes, regenen met ~ 68
 stukken, regenen met ~ 68
stukske 209
 stappen 115
 stuur 45, 48
 stuurs 48
 stuwer 111
 subtiel 164
 suiker 99
 suikerij 138, 139
 suikerijgrond 139
 suizen 107
 sukkelachtig 251
 supänn (du.; wa. *chopine*) 234
 T
 t'achteren 123
 takken, de ~ zijn wit bevroren 94
 TALIE 224
 talud 131, 151, 152
 TALUD, HELLING, ~ 131
 tamelijk 28
 tamelijk koud 31
 tap 98, 141
 tas 210, 234
 tas vol 199
te slech ... 37
 te morgent 121
 te nut 38
 te schouw voor een hond uit te jagen 37
 te slecht om een hond in te jagen 37
 te slecht om een hond naar buiten te schikken 37

- te zwak ijs 96
 te, al ~ 221
 teelaarde 142
 teel-akker 128
 tegen de avond 186
 tegen de keer in 244
 tegen de knuppel 221
 tegenaan grenzen 160
 tegendeel 244
 tegeneen houwen 194
 tegeneenliggen 160
 tegenovergesteld 243
 tel, van geen ~ 219
 telijg 251
 temetig 251
 tempeest 114, 190
 tempeesten 115, 191
 tempeesten, het tempeest 37
 temptatie 114
 tepel 99
tepolfer 163
 tepulver 163
 ter, uit en ~ na 215
 terpje 130
terpke 130
 terug en voort 172
 terug en voorwaarts 172
 terug, heen en ~ 171
 terug, heer en ~ 171
 terug, het gaat ~ 156
 terug, neer en ~ 172
 terug, voort en ~ 172
 teruggang 156
 tewars 213
 tichelap 95
 tiegelijk 221
 tiets 179
 tijd 126
 tijd, afgaande ~ 119
 tijd, hele ~ 126
 tijd, het regent de ganse ~
 71
 tijd, korte ~ 126
 TIJD, LANGE ~ 126
 tijd, lange ~ 126
 tijd, langere ~ 126
 TIJD, OGENBLIKJE, KORTE ~,
 EVENTJES 124
 tijd, opgaande ~ 119
 tijd, regenen tussen de ~
 68
 tijd, van geen ~ 219
 tijdje 126
 tik 179
 tikje 179, 201
 tikkell 179
tikkelke 201
 tikkeltje 201
tikske 179, 201
 timmeren 194
 timp 17, 179
 tinkel 99
 tip 179, 202
 tipje 179
tipke 179
 tippel 179
 tirvelen 251
 tispel 213
 tissen 195
 tob 237
 tob water 237
 tob, halve ~ 235
 tobben, bet ~ gieten 61
 tobben, regenen met ~ 62
 tobje 235
 tobje water 235
toch 116
 tocht 116
 TOCHT, ZUIGING VAN LUCHT
 116
 tochten, het tocht 116
 tochtige lucht 27
 todder 138, 140, 153, 154,
 155
 toe 209
 toe gaan zitten 10
 toe klinken 143
 toe lucht 11
 toe slaan 143
 toe slampen 143
 toe weer 20, 45
 toe worden 143
 toe zijn 10
 toe, (de maan is) ~ 2
 toe, de lucht is ~ 14
 toe, heel toeë lucht 14
 toe, zich ~ gaan pakken 10
 toeë hemel 14
 toeë lucht 14, 33
 toefelen 193
 toegaan 10
 toek 116
 toenen 92
 toep 126, 188
 toer 126
 toer, ganse ~ 126
 toer, hele ~ 126
 toer, lange ~ 126
toerbel 184
 toerekenen, het stofregent
 41
 toervelwind 112, 113
 toes 126
 toeschijnen, hetzelfde ~
 240
 toeslibsel 153
 toeter, bolle ~ 95
 toetrekken 9
 toetrekken, de hemel trekt
 toe 10
 toetrekken, de lucht trekt
 zich toe 12
 toetrekken, gaan ~ 10
 toetrekken, zich ~ 9
 toezien 107
 toezetten 9
 toezetten, zich ~ 9
 toezitten 9
 toezitten, de lucht zit toe
 14
 toezitten, het zit toe 46
 tog 116
 tol 199, 225
 tomp (kaas) 209
 ton 236, 237, 238
 ton (fr.) 189
 TON, MAAT VAN 1000 LITER
 238
 tonen 239
 tonen, verwantschap ~ 240
 tonken 170
 tonneren 86
 top 132, 178, 179
 topje 132, 179
topke 132, 179
toppelke 179
 toppeltje 179
 toppen, in het water ~ 170
 toren 17
 torenweer 26
 torenwolk 15
 totalenter 215
 touwarde 139
 TRAAG, LANGZAAM, ~ 251
 tralala 213
 trampelen 172
 trampelen, op en af ~ 172
 tranchée (fr.) 213
 trats 102
 treden 222
treeën 222
 treesjeszomer 52
treeskeszomer 52
 treffen 239
 trek 111, 116
 trek, koude ~ 110
 trek, op de ~ zitten 117
 trekachtig 41
 trekachtig (weer) 36
 trekje 112
 trekken 8, 159, 193, 239
 trekken naar 239
 trekken op 239
 trekken op iet 239
 trekken, daar trekt het zich
 116
 trekken, er op ~ 239
 trekken, fel op een ~ 239
 trekken, goed er op ~ 239
 trekken, het op ~ 239
 trekken, het trekt 117
 trekken, het trekt aan de
 ogen 188

trekken, krom ~ 177
 trekken, op ~ 239
 trekken, op een ~ 239
 trekken, op iemand ~ 239
 trekken, op iets ~ 239
 trekken, schrabben ~ 193
 trekken, schramen ~ 193
 trekken, strepen ~ 193
 trekkerig 36
 treks 114
trekske 112
 trekt weg in de wolken 5
 trekwind 111
trekwink 111
 trendel 178
 tres 207
 treurig weer 44
 treusneus 202
 treuzelen 251
 treuzelig 41
 treuzellucht 33
 treuzelweer 33
tribbelke 199
 tribbeltje 199
 triest (weer) 44
 triestig (weer) 41, 44
 triestig weertje 44
 trigu (wa.) 145
 trilheks 112
 trilwind 114
tringel 178
 trobbel 199, 202
 troebel 184
 troebel water 154
 troebel weer 57
 TROEBEL, VUIL (GEZEGD VAN WATER) 184
 troebelige lucht 57
 troep 199, 202, 212
 troepje 213
troepke 213
 troffel 199
 trol 213
 tros 207
 trübe (du.) 14
 tuggel 213
 tui 152
 tuinwerk 152
 tuisen 241
 tuit 236
 tuit, grote ~ 237
 tuiten 195
 tuiteluit 202, 209
 tukken 159
 turf 139, 140
 turfgrond 139
 tus 134
 tussen dag en avond 186
 tussen dag en donker 186
 tussen dag en duister 186
 tussen dag en licht 186

tussen de bergen 133
 tussen de heuvels 133
 tussen donker en licht 186
 tussen duister en licht 186
 tussen licht en donker 186
 tussen licht en duister 186
 tussen nacht en dag 186
 tussen, regenen ~ de tijd 68
 tussenbeide regenen 68
 tussendoor regenen 68
 tussenin regenen 68
 TUSSENPOZEN, MET ~ REGENEN 68
tuurke 126
 tuurtje 126
 twee aar 230
 twee duim 225
 twee kuipen 236
 twee maatjes 234
 twee roeden 230
twee roei 230
 twee zil 229
 TWEE, ONEVEN, NIET DOOR ~ DEELBAAR 217
 tweede 162
 twijfelachtig 11, 41
 twijfelachtig (weer) 32
 twijfelachtig, het weer is ~ 35

U

überhaupt (du.) 215
 udderen 10
 udderen, het weer is aan het ~ 34
uilenvluch 186
 uilenvlucht 186
uip 210
uipke 210
 uit 160
 uit de buurt van ... 127
 uit de kluiten gewassen 174
 uit de schraam 177
 uit de zon 188
 uit en eeuwig 126
 uit en ter na 215
 uit het gehing zijn 246
 uit, de maas is ~ 156
 uit, het schoon weer is ~ 10
 uit, ijs dat ~ de grond opkomt 94
 uitblinken 188
 uitdreigen 22
 uitdrijven 132
 uitdrogen 143
 uitereengaan, het gaat uitereen 22

uitergaans 119
 uiterlijk 221
 uitermate 221
 uitersgang 52, 119
uitersgank 119
 uitgaand 119
 uitgang 119
uitgank 119
 uitgekeerd 7
 uitgekeerde lucht 8
 uitgekiend weer 8
 uitgestorven 160
 UITGIETEN 171
 uitgieten 171
 uitgooien 171
 uitham 149, 152
 uithoud 119
 uitkomen 119
 uitlodderen 246
 uitloop 119
uitmondt, jonk ~ 2
 uitrichten 242
 uitschenken 171
 uitschot 175
 uitschudden 171
 uitschudden, de koster schudt de hemel uit 114
 uitslaan 83
 uitslijten 132
 uitspelen 132
 uitspoelen 132
 uitsprong 152
 uittrekken, het trekt eruit 63
 uitvaagsel 155
 uitzien, het ziet er grijs uit 46
 uitzien, het ziet niet zuiver uit 18
 uitzien, het ziet uit naar regen 10
 uitzijpen 77
ukselke 175
 ukseltje 175
 umändern (du.) 241
 umkreis (du.) 178
 uren in de ronde 179
 urenlang 126
ust 130
 UUR 120

V

vaal 189
 vaal worden 245
 vaam 207
vaam 59, 226
 VAAN 233
 vaantjes, naar de ~ helpen 248

- vaatje 237, 238
 VAATJE, MAAT VAN 250 LITER 238
 vadem 226
 VADEM, MAAT VAN UITGESTREKTE ARMEN 226
 vadsig 27
 vadsig weer 27
 vadsige lucht 27
 vak 97
 val 156
 valavond 185
 VALAVOND, SCHEMERING, ~ 185
 vale lucht 12
 vale wind 48
 vallée (fr.) 133
 vallei 133
 vallen 60, 62, 83, 106, 156
 vallen van de avond 187
 vallen, bij het ~ van de avond 186
 vallen, daar ~ ze alle negen 87
 vallen, daar valt af en toe wat 69
 vallen, daar valt een druppel 68
 vallen, daar valt een druppeltje nat 68
 vallen, daar valt een zwaai 68
 vallen, daar valt het van de kromme 68
 vallen, daar valt moezel 68
 vallen, daar valt nat 75
 vallen, daar valt nattigheid 68
 vallen, daar valt stofregen 68
 vallen, de avond begint te ~ 184
 vallen, de avond valt 184
 vallen, de bliksem is gevallen 83
 vallen, de bliksem valt 83
 vallen, de daar valt een fijne stuif 68
 vallen, de hits valt uit de lucht 27
 vallen, de sneeuw valt op een warme steen 51
 vallen, het ~ van de avond 185
 vallen, het valt maar een drup 68
 vallen, het valt met bakken uit de lucht 77
 vallen, het valt natte sneeuw 75
 vallende mist 57
 valse regen 64
 vamen 59, 241
 vamen, het vaamt 59
 vamen, zijden ~ 59
 van apprentie 218
 van bedrag 218
 van beduiden 218
 van belang 218
 van betekenis 218
 van de kromme 64
 van de partij zijn 157
 van die natte 74
 van geen belang 219
 van geen betekenis 219
 van geen gewicht 219
 van geen importantie 219
 van geen tel 219
 van geen tijd 219
 van geen waarde 219
 van gewichtigheid 218
 van groot belang 218
 van grote betekenis 218
 van het een naar het ander 172
 van het kastje naar de muur 172
 van hot naar haar 172
 van importantie 218
 van jut naar jen 172
 van links 243
 van links naar rechts 172
 van plaats veranderen 241
 van pretentie 218
 van vet beleveren 164
 van waarde 218
 van wijd hommelen 87
 vandaag, het regent ~ maar een keer 71
 vademorgen 121
 vanmorgen 121
 VANMORGEN, OCHTEND (~, 'S MORGENS) 120
 vannemorgen 121
 vaporeur 24
 varkensgat 181
 varm 22
 vas 20, 237
 vas vriezend 49
 vas weer 20, 22, 33
 vast (weer) 20
 vast sluiten 143
 vast vriezend 49
 vast weer 19, 22, 33, 49
 vast winterweer 49
 vast worden 143
 vast, geen ~ weer 32
 vast, het weer is niet ~ 35
 vast, niet ~ 32
 vast, niet ~ zitten 246
 vast, geen ~ weer 32
 vaste aarde 140
 vaste grond 140
 vaste lucht 20
 vaste sneeuw 102
 vaste winter 49
 vastgeplakt zijn 159
 vastsluiten, het weer sluit vast 20
 vaststaan, de lucht staat vast 20
 vaststaan, het weer staat vast 20
 vastzitten, het weer zit vast 20
 vat 236, 237, 238
 vat (koren) 199
 VAT, MAAT VAN 30 LITER 237
 vazel weer 28
 vedder 202
 veeg 85, 196
 veel 199, 211, 221
 veel betekenen 218
 veel te dun ijs 96
 veel waard 218
 veel wind 35
 veel wolken 18
 veel, erg ~ 221
 veel, niet ~ 220
 veel, weer met ~ wind 36
 veen 138
 veen, laag ~ 138
 veengat 134
 VEENLAAG 138
 vegen 194
 veidig weer 48
 veiten 71
 vel 208
 velachtige lucht 33
 veld 128
 veld, goed weer voor het ~ 30
 veld, hoog ~ 129
 veld, open ~ 128
 VELD, OPEN LAND 128
 veld, vrij ~ 128
 velden (mv.) 128
 velder (mv.) 128
 veldgrond 142
 velje 128
 veller 128
 velletje 208
 ven 134, 148, 149
 VERANDEREN 245
 veranderen 10, 241, 245
 veranderen, het weer gaat ~ 10
 veranderen, het weer verandert 35
 veranderen, van plaats ~ 241
 verandering van het licht 2

- verandering 32
 verandering, daar komt ~
 22
 verandering, er zit ~ in de
 lucht 10
 veranderlijk 28
 veranderlijk (weer) 32
 veranderlijk weer 10
verangeren 245
verangert 35
veranneren 245
 verassen 193
 verbelen 247
 verbergt zich 5
 verbleken 245
 verblijven 159
 verblinden 188
 verbruïen 247
 VERBRUIEN, ONBRUIKBAAR
 MAKEN, ~ 247
 verdestrueren 247
verdisterwieren 247
 verdomd koud 47
 verdommeneren 248
 verdommeneren 248
 verdraaien 248
 verdrongen, staat ~ 5
 verduisteren 184
 verduisteren, zich ~ 10
 verduistering 4, 185
 verduistert 5
 verf 189
 vergaan, daar vergaat geen
 blaadje op de bomen
 107
 vergaan, laten ~ 248
 vergaand 221
 vergeuzen 249
 verglas (fr.) 94
 vergruizelen 163
 vergruizen 163
 verhabbezakken 248
 verharden 143
 VERHEVENHEID, BOBBEL,
 KLEINE ~ 179
 verhoobjakken 248
 verhoddelen 248
 verhoging 129
verhogingske 129
 verhoginkje 129
 verhoog 129
 verhoogsel 129
verinneweren 247, 249
verjaar 118
verkede zij 243
verkeed 243
verkeed-om 243
 verkeerd 221, 243
 verkeerd, gans ~ 243
 verkeerd, glad ~ 243
 verkeerd, heel ~ 243
 verkeerd, krek ~ 243
 verkeerd, rats ~ 243
 verkeerde kant 243
 verkeerde koude nevel 56
 VERKEERDE MAAT NEMEN
 222
 verkeerde zij 243
 verkeerd-om 243
verkeeds 243
 verkeerd-wars 243
verkeren 243
 verkleuren 245
 verkloten 248
 verknallen 247
 verknoeien 247, 248
 verknoetsen 247
 verkrabben 192
 verkrassen 192
 verkretsen 192
 verkrumelen 164
verkrummelen 164
 verlaten 160
 verlicht, half ~ 186
 vermaken 245
 vermalen 164
 vermengd 214
 VERMENGEN 244
 vermengen 244
vermiddag 121
 verminderen 216
verminneren 216
 verneppeling 175
 VERNIELEN 247
 vernielen 193, 247
vernoen 121
 veroeptjakken 249
 veronzoeren 247
 verpesten 248
 verpieteren 248
 verpoederen 163
verpoeieren 163
verpolfieren 163
 verpongelen 248
 verpoppen 248
 verprutsen 248
 VERPULVEREN 163
 verpulveren 163
 verregende zomer 51
 verrekstig 221
 verrekking, fijne ~ die
 jaagt je de pannen neer
 101
 verrekken 221
 verrekken koud 47
verrel 222, 226, 232, 235
 verroest 246
 verroesterd 246
 verroezzen 249
 verrotsen 249
 verroenen 247, 249
 verroezeld 214
 verruizen 247
 vers 41
 vers (weer) 29
 vers regenweer 29
 vers, het houdt het ~ 30
 vers, het is ~ 30
 vers, het maakt het ~ 30
 versakkeren 248
 vershandelers 247
 verscheren, er is regen
 verscheerd 22
 verscheut 214
verschiessen 245
 VERSCHIETEN 245
 verschieten 245
 verschillende 199
 verschrikkelijk, het waait ~
 36
 verschrompen 193
 verschuilt 5
 verschuilt zich 5
 verslappen 216
 versmodderen 248
 versnoerd 214
 verstek, doet ~ 5
 verstekt haar 5
 verstekt zich 5
 verstenen 143
 verstillen 217
 verstopt zich 5
 verstreuveld 214
verstruieren 247
 verstrooid 214
 vert 225
 verte, het licht in de ~ 85
 verte, rommelen in de ~
 87
vertestejeren 247
vertesteleweren 247
vertesteweren 247
verteteweren 247
vertijd 119
 vertrekken, de winter gaat ~
 92
 vertrouwen, het weer is niet
 te ~ 35
 vervelend weer 45
vervelwind 113
 vervloeren 143
 verwantschap tonen 240
 verward 214
 VERWARD, DOOR ELKAAR, ~
 213
 verwarde kraam 212
 verwarren 244
 verwarrend 214
 verwazen 247
 verwijlen 159
 verwisselen 240
 verzakken 132
 verzetten 241

- verzien 217
 verzouwen 248
 verzuipt 5
 ves 29, 41
 ves renenweer 29
 ves weer 29
 vet weer 27, 29
 vet, de bomen zijn ~ 94
 vet, van ~ belevaren 164
 vette grond 139
 vettig 165
 vettig water 154
 vettig weer 30, 38
 vezelen 75
 vezen 90
 vidde 127
 viedel 3, 124, 222, 226,
 232, 234, 235
 viedel, eerste ~ 3
 viedel, laatste ~ 4
 viedelpond 232
 vief 250
 viejel 226
 vielspond 232
 vierde 222
 vierde deel 226
 vierde part 222
 VIERDE, KWART, ~ DEEL,
 MAAT 222
 vierdel 3, 124, 127, 222,
 226, 228, 232, 234, 235,
 237
 vierdel (eieren) 199
 vierdel, eerste ~ 3
 vierdel, laatste ~ 4
 VIERDEL, MAAT VAN 125
 GRAM OF KWART POND
 231
 viereldaags 124
 vierdelpond 232
 vierdelponds 222
 vierdelroede 228
 vierdelspond 232
 vierel 124, 222, 226, 228,
 232, 235, 237
 viereldaags 124
 vierendel 236
 vierkante meter 227
 VIERKANTE VOET 227
 viertel 237
 VIERTEL, MAAT VAN 1/20
 AAM OF 7,5 L. 237
 vies 184
 vies (weer) 37, 41
 vies knoeiweer 41
 vies water 154
 vies weer 48
 vies, nut, ~, koud weer 48
 vievelwind 113
 vieze lucht 12, 33
 vieze wind 36
 vieze zwarte lucht 12
 viezelke, gen ~ wink 107
 vijf voet regenen 68
 vijf zil 227
 VIJVER 147
 vijver 147
 vijverke 148
 vijvertje 148
 vim (koren) 199
 vind 108
 vingbreed 225
 vinger 225
 VINGER, MAAT KLEINER DAN
 EEN DUIM 225
 vingerbreed 225
 vingerbreedte 225
 vingerdik 225
 vingerhoed 233
 VINGERHOED, MAAT VAN
 1 CENTILITER 233
 vingerhoedje 233
 vingerlang 225
 vingerlengte 225
 vingerwerk, fris ~ 49
 vinnig 49, 250
 violet 189
 VIOLET, PAARS, ~ 189
 visplaat 153
 viswijer 148
 vits 196, 201, 207
 vits, geen ~ wind 107
 vitseltje 201
 vitsje 201
 vlaag 17, 72, 74, 77, 81,
 111
 vlaagje 74
 vlaasweer 41
 vlach 178
 vlagen, het zijn ~ 69
 vlagen, regenen met ~ 68
 vlak 178
 vlak land 128
 vlak stuk 128
 vlak stuk grond 128
 vlak stuk land 128
 vlak, een - 128
 VLAK, GELIJK 178
 vlak, het - 128
 vlakbij ingeslagen 83
 vlakke 127
 vlakke strook land 128
 vlakke, de - 127, 128
 vlakke, een - 128
 vlakke, het - 127
 vlakland 128
 VLAKTE 127
 vlakke 127
 vlechten 241
 vleddig 41
 vleddig maken 249
 vleddig water 154
 vlees 145
 vlei 138, 139, 140
 vlekken 159
 vles 165
 vleug 82
 vleugje wind 108
 vleugje, licht ~ 65
 vleugske 74
 vleugske, lij ~ 65
 vlieden 62
 vliegen 105, 195
 vliegslag 126
 vliegzand 136
 vliegzaam 136
 vlijns 139
 VLIJNS, GEELBRUINE AARDE
 139
 vlijns 139, 140
 vlijst 139, 140
 vloee 73
 vloed 155, 156
 VLOED, HOOGTIJ 155
 VLOEISTOFFEN, KLOTSEN VAN
 ~ 195
 vloetig 48
 vloetsgraaf 149
 vlok 202, 207
 vlokje 15
 vlokjes, sneeuw in kleine ~
 102
 vlokken 102
 vlokken, dikke ~ 102
 vlokken, dikke ~ sneeuw
 102
 vlokken, dikke ~ stub 102
 vlokken, grote ~ 102
 vlokken, grote ~ sneeuw
 102
 vlokken, snee 102
 vlokken, sneeuw 102
 vlokske 15
 vlokskes, in klein ~ 102
 vloot 154, 155
 vlootgras 155
 vlootstro 155
 vlot 250
 VLUG, SNEL, ~ 250
 vluk 250
 vocht 27
 vochtig 44, 165
 vochtig (weer) 27, 39
 vochtig nat weer 27
 vochtig weer 30
 vochtig zand 142
 VOCHTIG, BENAUWD EN ~
 WEER 24
 vochtig, lelijk ~ weer 26
 vochtig, nat en ~ 39
 vochtig, warm, zwoel en ~
 weer 26
 vochtige lucht 27, 44

- vochtigheid 141
 vochtsig 165
 VOER 233
 VOET 224
 voet 224
 VOET, AFBASSEN MET DE ~,
 AFTREDEN 222
 voet, niks aan de ~ 220
 VOET, VIERKANTE ~ 227
 voet, vijf ~ regenen 68
 voeten, zo kunnen we met
 het werk onder de ~ uit
 20
 voets regenen 70
 voets, voor de ~ 162
 voezen 194
 voezen, kapot ~ 248
 voitich 134
 vol 205
 vol buien 33
 vol wind 36
 vol wolken 13
 vol, de lucht is ~ nevel 46
 vol, de lucht zit ~ hommel
 18
 vol, gestampt ~ 221
 vol, naaihoed ~ 65
 volgend 161
 VOLLE MAAN 1
 volle maan 2
 VOLLE MAAT 222
 volle mond 205
 volle mond (du.) 2
 volle smoel 205
 volle zomer 51
 vollicht 2
 völlig (du.) 215
 vollmond (du.) 2
 volledig (du.) 215
 volmaan 2
 volzetten, zich ~ 10
vonkelen 188
vood 151
 voor 199
 voor de voets 162
 voor evenveel 214
 voor nog geen hond uit te
 jagen 37
 voor, de wind zit ~ 110
 voor, goed ~ de wasdom
 29
 voor, goed weer ~ de hoelef
 30
 voor, goed weer ~ het veld
 30
 voor, weer ~ in te wassen
 29
 voorankomen 250
 vooraanmaken 250
 voorde 151
 VOORDE, DOORWAADBARE
- PLAATS 151
voordemeen 121
 voordemiddag 121, 122
 voordemiddags 122
 voordemorgen 121
 voordenoen 122
 voordenoens 122
 voordenoens, 's ~ 122
 voordje 151
vooremiddag 122
 voorjaar 118
 VOORJAAR, LENTE, ~ 118
 voorjaar, zachte ~ 51
voorke 151
 voormiddag 121
 voormiddags 122
 voormiddags, 's ~ 122
voorminnef 121
 voornaam 218
 voornoen 121
 voornoens, 's ~ 122
 voorradig zijn 157
 voorbijtrekken, het trekt
 voorbij 21
 voorschoot 205
voorschot 205
 voorsmiddags 122
 voort en terug 172
 voort, gaat ~ 5
 voort, kruipt ~ 5
 voort, terug en ~ 172
voortij 119
 voortijd 51, 119
 voortijdweer 51
 voortmaken 250
 vooruit, niet ~ kunnen 251
 vooruitgaan 250
 vooruitkomen 250
 VOORUITKOMEN, VORDEREN
 250
 voorwaarts, terug en ~ 172
 voos 45
 voos (weer) 27, 28, 41
 voos broeierig weer 27
 voos ijs 96
 vorderen 250
 VORDEREN, VOORUITKOMEN,
 ~ 250
vors 89
 vors (weer) 29, 41
 vors weertje 29
 vors, het heeft het goed ~
 gemaakt 30
 vorst 49, 89, 104
 VORST, HET VRIEZEN 89
vost 89, 104
 vot, weer wie een ~ 38
 vots 108
 votsel 150
 vots-lauw 28
 vozig 45
- vrach* 210
 vracht 210, 212
vrast weer 20
vrech 228, 229
 vrecht 228, 229
 vreemd 158
 vreer 89
 vreindel 226
 vreperen 193
 vreren 90, 94
 vreren, de vries ~ 90
 vreren, een beetje ~ 90
 vreren, licht ~ 90
 vreren, lichtjes ~ 90
 vreselijke nevel 56
 vreten, de Roer vreet weer
 132
 vreur 49, 89, 93
 vreus 89
 vreus, lichte ~ 91
 vrezelen 90
vrie 48
vrie koud 41
vrie weer 37, 48
vrieë wind 110
 vrieren 90
 vrierenweer 49
 vries 49, 89, 91
 vries, de ~ vreren 90
 vriesachtig 49
 vriesgat, wind uit het ~
 110
vrieskald 49
 vrieskoud 49
vriesloch, droge ~ 49
 vrieslucht 93
 vrieslucht, droge ~ 49
vriessnee 102
 vriessneeuw 102
 VRIESWEER 48
 vriesweer 49, 89
 vriesweer, droog ~ 49
 vriesweer, gezond
 vri-esweer 49
 vriesweer, koud en droog
 49
 vriesweer, licht ~ 91
 vriesweer, open ~ 49
vriesweerde, lekker ~ 51
 vriesweertje, lekker ~ 51
 vrieswind 110
 VRIEZEN 89
 vriezen 50, 90, 94
 vriezen dat het kraakt 91
 vriezen, de aard ~ 90
 vriezen, een beetje ~ 90
 vriezen, een klein beetje ~
 90
 vriezen, een snuitje ~ 90
 vriezen, even ~ 90
 vriezen, eventjes ~ 90

vriezen, get ~ 90
 vriezen, hel ~ 90
 vriezen, het - 89
 vriezen, het heeft gevoren
 50
 vriezen, het vriest 50
 vriezen, het vriest dat het
 kraakt 50, 94
 vriezen, het vriest hel 50
 vriezen, het vriest stenen
 50
 vriezen, het vriest te
 moojkes 50
 vriezen, in de schaduw ~
 92
 vriezen, kaal ~ 90
 vriezen, koud ~ 50
 VRIEZEN, LICHT ~ 90
 vriezen, licht ~ 90
 vriezen, niet hard ~ 90
 VRIEZEN, VORST, HET ~ 89
 vriezen, zacht ~ 90
 vriezen, zo hel als stenen ~
 91
 vriezend (weer) 49
 vriezend (weer), koud en
 droog 49
 vriezend, vast ~ 49
 vriezeweer, koud en droog
 49
 vrij veld 128
 vrijmaken 159
 vroebeel 180
 vroeg 121
 vroeg, 's morgens ~ 120,
 121
 vroegduister worden 184
 vroege morgen 120
 vroege zomer 51
 vroegjaar 51, 118
 vroegjaar weer 51
 vroegjaarsweer 51
 vroegtij 118
 vroegtijd 51, 118
 vroegjaar 118
 vros 89
 vrost 49, 89
 vrouw, kleine ~ 112
 vrouw, koude ~ 113
 vrouw, oude ~ 113
 vruchbaar weer 30
 vruchtbaar weer 30
 vruchtig weer 30
 vuil 28, 38, 184, 251
 vuil (weer) 26, 41
 vuil ding 134
 VUIL IN SLOTEN OF TEGEN
 DIJKEN 154
 vuil loch 12
 vuil maken 249
 vuil makend weer 26

vuil nuttig weer 71
 vuil waswater 154
 VUIL WATER 154
 vuil water 154
 vuil weer 23, 50
 vuil winter 50
 vuil, smerig water 154
 VUIL, TROEBEL, ~ (GEZEGD
 VAN WATER) 184
 vuile lucht 12, 14, 56
 vuile luchten 41
 vuile winter 53
 vuilgebroetenis 134
 vuiligheid 141, 155
 vuiligheids 141
 vuilnis 134
 vuis 203
 vuist 203
 vuur slaan 83
 vuurlicht 82
 vuurstraal 82
 vuurwerk 82, 84

W

waad 151
 waadbeek 151
 waadpad 151
 waadplaats 151
 waag 155, 156
 waai 108, 126
 waai 151
 waai, een flinke ~ 36
 waaiachtig weer 36
 WAAIEN 105
 waaien 105, 110
 waaien, de bladeren ~ rond
 112
 waaien, fel ~ 105
 WAAIEN, HARD ~ 105
 waaien, hard ~ 105
 waaien, hel ~ 105
 waaien, het begint rond te ~
 116
 waaien, het waait 36
 waaien, het waait fel 36
 waaien, het waait flink 36
 waaien, het waait get 36
 waaien, het waait nogal 36
 waaien, het waait verschrik-
 kelijk 36
 waaien, wat waait het 36
 waaierig (weer) 36
 waaierig, het is ~ 36
 waaietig 36
 waiweer 36
 waiwind 111
 waard 152
 waard, de moeite ~ 218
 waard, niet de moeite ~
 216, 219
 waard, niets ~ 219
 waard, niks ~ 219
 waard, veel ~ 218
 waarde, van ~ 218
 waarde, van geen ~ 219
 waarde, zonder ~ 219
 waardeloos 219
 waardeloze prul 220
 waardig 218
 waas 58
 waas, een beetje ~ 57
 waats 148, 149
 wachten 159
 WACHTEN, BLIJVEN ~ 159
 waden 159
 wagem 6
 wagen 6, 155
 waggelen 172
 wak 51, 97
 wak ijs 96
 WAK IN HET IJS 97
 wak in het ijs 97
 wakkelweer 40
 wakweer 41
 wal 131, 151
 walenzon 1
 walk 211
 walkant 151
 wallen 167
 walloor 133
 walm 168
 wanen 105
 wanen, fel ~ 105
 wanen, hard ~ 105
 wanen, hel ~ 105
 war 211
 war, in de ~ 214
 war, in de ~ raken 244
 warboel 211
 warm 23
 warm (weer) 22, 27
 warm regenachtig 30
 WARM WEER 22
 warm, drukkend ~ 26
 warm, drukkend ~ weer 26
 warm, gloeiend ~ 23
 warm, loederig ~ 27
 warm, moddelig ~ 25
 warm, motig ~ 23
 warm, niet ~ 28
 WARM, ZEER ~ WEER 23
 warm, zwoel en vochtig
 weer 26
 warmde 24
 warme dag 27
 warme regen 64
 warme zomer 51
 warme, de sneeuw valt op
 een ~ steen 51
 warme, laf ~ dag 25
 warmsig (weer) 22

- warmte 22, 24
 warmteweerlichten 84
 warrelwind 113
 warren 244
 warring 214
 warring 207
 wars 244
 warwinkel 211
 was 156
 wasbaar weer 26, 29
 wasbaar, goed ~ weer 29
 wasdom, goed voor de ~ 29
 wassem 166
 wasselijk 26
 wasselijk (weer) 29
 wasselijk weer 19
 wassen 156
 wassen en zakken 155
 wassen, alles wast wie hop 30
 wassen, de maan wast
 wassen, het wast goed 30
 wassen, weer voor in te ~ 29
 wassend licht 3
 wassend water 156
 wassend weer 29
 wassende maan 3
 wassende mond (du.) 3
 wassig 28, 33, 57
 wassig (weer) 29
 wassig weer 26, 51, 75
 wassige lucht 26
 wassing 152
 wast zich 5
wastelijk weer 29
 waswater, vuil ~ 154
 wasweer 29, 36
 wat 125
 wat een wind 36
 wat waait het 36
 wat, een - 201
 wat, moment ~ 125
 wat, niet ~ 125
 water 59
 water steken 170
 water, aan get ~ 151
 WATER, BORRELEN VAN ~ 166
 water, brak ~ 154
 water, bruin ~ 154
 water, gemoerd ~ 154
 water, gietachtig ~ 154
 water, goot met ~ 149
 water, groot ~ 156
 water, het ~ komt naar boven 167
 water, het ~ komt omhoog 167
 water, het ~ kookt dat het rabbelt 167
 water, het ~ kookt dat het rammelt 167
 water, het ~ zakt 156
 water, het regent blaren op het ~ 63
 water, hoog ~ 156
 water, hoog en laag ~ 156
 water, hoogte in get ~ 153
 water, in het ~ dompen 170
 water, in het ~ doppen 170
 water, in het ~ duwen 170
 water, in het ~ houden 170
 water, in het ~ leggen 170
 water, in het ~ soppen 170
 water, in het ~ steken 170
 water, in het ~ stompen 170
 water, in het ~ stoten 170
 water, in het ~ toppen 170
 water, klets ~ 73
 WATER, KREEK, STILSTAAND ~ 148
 water, laag ~ 156
 WATER, LUCHTBEL IN ~ 167
 water, min ~ in de beek 156
 water, moerig ~ 154
 water, nut ~ 154
 water, onbevoren ~ 97
 water, onder ~ duwen 170
 water, onder het ~ steken 170
 water, ondiep ~ 152
 water, onnut ~ 154
 water, poel ~ 149
 water, scheut ~ 149
 water, schraa ~ 154
 water, smerig ~ 154
 water, staat in het ~ 5
 water, stilstaand ~ 149
 water, tob ~ 237
 water, tobje ~ 235
 water, troebel ~ 154
 water, vettig ~ 154
 water, vies ~ 154
 water, vleddig ~ 154
 WATER, VUIL ~ 154
 water, vuil ~ 154
 water, vuil, smerig ~ 154
 water, wassend ~ 156
 water, zo komen blaasjes op het ~ 41
 water, zompig ~ 154
wateraar 147
 waterachtig 40
 waterachtige sneeuw 101
 waterader 147
 waterhoos 114
 waterig 40
 waterig koud 40
waterkald 39
waterkald weer 39
waterkank 151
 waterkant 151
 waterkoet 148
 waterkot 134
 waterkoud (weer) 39
 waterkuil 148
waterloch 26
 waterlucht 26, 33
 watermatte sneeuw 101
 waterpas 161
 waterpoel 149
 waterrijm 92
watersnee 101
watersneef 101
 watersneeuw 101
 waterstand, hoge ~ 156
 watertjes 148
 watertoppen in de lucht 17
 waterzuiger 114
 wats 196, 210
 watsel 210
 wazig 45, 57
 weder 162
 weefsel 59
 WEEK 120
 week 136, 165
 week, in de ~ zetten 170
 weer 80
 weer daar zul je geen hond doorjagen 37
 weer klaren 8
 weer maken 247
 weer met veel wind 36
 WEER NAAR HET JAARGETIJDJE 51
 weer opklaren 8
 weer van ijzer en staal 20
 weer voor in te wassen 29
 weer voor late kwakvorsen 52
 weer wie een bijs 20
 weer wie een vot 38
 weer, afgaand ~ 10, 41, 92
 weer, akelig ~ 38, 44, 48
 weer, armoedig ~ 38
 weer, bangelijk ~ 38
 weer, bar ~ 38
 weer, beestig ~ 37
 WEER, BENAUWD EN VOCHTIG ~ 24
 WEER, BESTENDIG ~ 19
 weer, betrokken ~ 12, 12
 weer, bijsachtig ~ 38
 weer, bijstig ~ 48
 weer, bijstig smerig ~ 48
 weer, bijtend ~ 48
 weer, bijtend koud ~ 48
 weer, bijzetig ~ 48
 weer, bijzig ~ 69

- weer, bochtig ~ 38
 weer, bol ~ 36, 51
 weer, boos ~ 38
 weer, braggelig ~ 32
 weer, bruinachtig ~ 33
 weer, buig ~ 69
 weer, bulderachtig ~ 11
 weer, dat ~ pakt dich 27
 weer, de Roer vreet ~ 132
 weer, de stoep wordt ~ wat
 nat gemaakt 68
 weer, der komt een lelijk ~
 18
 weer, dof ~ 41
 weer, dom ~ 33
 weer, dompelig ~ 43
 weer, dompig ~ 28, 55
 weer, donker ~ 14, 33
 weer, doods ~ 44
 weer, draaiend ~ 32
 weer, dreigend ~ 22
 weer, droef ~ 44
 weer, droevig ~ 41
 weer, drollig ~ 41
 WEER, DROOG ~ 19
 weer, droog ~ 20, 22, 51
 WEER, DRUILERIG EN KOUD ~
 39
 weer, drukkend warm ~ 26
 weer, duf ~ 23
 weer, duister ~ 26
 weer, dun ~ 50
 weer, dwaas ~ 12, 36
 weer, er komt ~ een schuil
 10
 weer, faggelachtig ~ 32
 weer, faggelend ~ 32
 weer, fakkelig ~ 40
 weer, fijn ~ 19
 weer, flauw ~ 41
 weer, frank ~ 20
 WEER, FRIS ~ 30
 weer, fris ~ 30, 50
 weer, geen ~ 28, 32, 38
 weer, geen ~ om nog een
 hond door te jagen 37
 weer, geen standvastig ~ 32
 weer, geen vast ~ 32
 weer, gek ~ 32, 36
 weer, gemeen ~ 38
 weer, gewassig ~ 26
 weer, gezegend ~ 30
 weer, gezond ~ 30, 50, 51
 weer, goed ~ 19, 20, 22,
 28, 30
 weer, goed ~ krijgen 9
 weer, goed ~ voor de hoevel
 30
 weer, goed ~ voor het veld
 30
 weer, goed wasbaar ~ 29
 weer, grijs ~ 55
 weer, grijzelig ~ 48
 weer, grijzetig ~ 45
 weer, grillig ~ 11, 32
 weer, grillig koud ~ 47, 49
 weer, grillig zuur ~ 47
 WEER, GROEIZAAM ~ 28
 WEER, GUUR, KIL EN
 SCHRAAL ~ 46
 weer, hagend ~ 45
 weer, heen en ~ 171
 WEER, HEEN EN ~ (BEWEGEN)
 171
 weer, hel ~ 20
 weer, helder ~ 19, 50
 weer, het ~ begaat hem 39
 weer, het ~ gaat af 107
 weer, het ~ gaat veranderen
 10
 weer, het ~ houdt hem 20
 weer, het ~ houdt hem niet
 10
 weer, het ~ is aan het
 bronken 34
 weer, het ~ is aan het
 koekeloeren 45
 weer, het ~ is aan het
 udderen 34
 weer, het ~ is aaneen 20
 weer, het ~ is bedenkelijk
 34
 weer, het ~ is frank 71
 weer, het ~ is in beden 34
 weer, het ~ is in de klink
 20
 weer, het ~ is in een klink
 35
 weer, het ~ is klaar, maar
 we krijgen regen 10
 weer, het ~ is krank 69
 weer, het ~ is niet te ver-
 trouwen 35
 weer, het ~ is niet vast 35
 weer, het ~ is onzeker 35
 weer, het ~ is twijfelachtig
 35
 weer, het ~ is voor evenveel
 35
 weer, het ~ is wild 35
 weer, het ~ sluit vast 20
 weer, het ~ snijdt 48
 weer, het ~ staat niet 35
 weer, het ~ staat te dreisen
 35
 weer, het ~ staat te dromen
 35
 weer, het ~ staat te komen
 35
 weer, het ~ staat vast 20
 weer, het ~ staat zich te
 bedenken 22, 35
 weer, het ~ verandert 35
 weer, het ~ weet niet wat
 34
 weer, het ~ weet niet wat
 het dreist 35
 weer, het ~ weet niet wat
 het gaat doen 34
 weer, het ~ weet niet wat
 het moet doen 34
 weer, het ~ weet niet wat
 het wil 42
 weer, het ~ wil niet 35
 weer, het ~ wordt niet wat
 35
 weer, het ~ zakt 92
 weer, het ~ zit vast 20
 weer, het bikt ~ 24
 weer, het blijft droog ~ 21
 weer, het bliksemt zwaar ~
 83
 weer, het goed ~ is op 10
 weer, het is donker ~ 10
 weer, het is geen ~ 34
 weer, het is gek ~ 10
 weer, het is moezelig weer
 68
 weer, het is zemeltig ~ 68
 weer, het schoon ~ is uit
 10
 weer, het wordt ~ licht 24
 weer, hitsig ~ 23
 weer, huiverig ~ 45
 weer, kalm ~ 45, 107
 weer, kil ~ 41
 weer, klaar ~ 19, 20, 50
 weer, klungelig ~ 33
 weer, knoeierig ~ 71
 weer, krank ~ 33, 38, 45
 weer, krikkel ~ 33
 weer, kwaad ~ 38
 weer, kwakelachtig ~ 69
 weer, kwakkeltig ~ 40
 weer, kwakkelwinter ~ 50
 weer, laf ~ 41, 107
 weer, là-là ~ 28
 weer, lam ~ 26, 51
 weer, lamlendig ~ 28
 WEER, LAUW ~ 27
 weer, lauw ~ 26, 51
 weer, lekker ~ 19, 28
 weer, lelijk ~ 80
 weer, lelijk vochtig ~ 26
 weer, loerachtig ~ 30, 107
 weer, loerzacht ~ 44
 weer, lommel ~ 33
 weer, lonketig ~ 27
 weer, loom ~ 41
 weer, los ~ 51
 weer, luchtig ~ 36
 weer, mals ~ 27
 weer, mat ~ 27, 28

- weer, miezerig ~ 57, 64
 weer, mild ~ 30
 weer, miserabel ~ 38
 weer, mistroostig ~ 45
 weer, mobberig ~ 26
 weer, moe ~ 23, 27
 weer, moekentig ~ 44
 weer, moer van alle ~ 91
 weer, moezelig ~ 40, 44, 64
 weer, moggig ~ 40
 weer, mooi ~ 19
 WEER, MOOL, HELDER ~ 19
 weer, motterig ~ 40
 weer, mottig ~ 33
 weer, mozelachtig ~ 40
 weer, muffetig ~ 27
 weer, muisjesstil ~ 107
 weer, mul ~ 30
 weer, nat ~ 30
 weer, nat en koud ~ 39
 weer, nat schuiverig ~ 47
 weer, net ~ 19
 weer, niffel ~ 30
 weer, nut ~ 80
 weer, nut zuur ~ 38
 weer, nut, vies, koud ~ 48
 weer, omslaand ~ 10
 weer, ongezond ~ 45, 50
 weer, onnut ~ 38
 weer, onstabiel ~ 32
 weer, onvast ~ 32, 40, 69
 weer, onzeker ~ 32
 weer, op en neergaand ~ 32
 weer, open ~ 19, 20, 22, 41, 49, 92
 weer, opend ~ 50
 weer, over en ~ 172
 weer, over en het ~ 172
 weer, ozelig ~ 40, 65
 weer, pet ~ 38
 weer, poem ~ 28
 weer, prachtig ~ 19
 weer, regenachtig ~ 30
 weer, regenetic ~ 30
 weer, regentig ~ 39
 weer, roepig ~ 36
 weer, roerig ~ 48
 weer, ruhig (du.) ~ 107
 weer, rustig ~ 107
 weer, ruw ~ 80
 weer, schabbig ~ 38
 weer, schebbig ~ 48
 weer, scherp ~ 49, 110, 116
 weer, schoer ~ 80
 weer, schoon ~ 19, 22, 28, 30, 41
 weer, schouw ~ 36, 47
 weer, schraag ~ 45
 weer, schraal ~ 36, 38, 41, 116
 weer, schraal ~ in de zomer 45
 weer, schraal koud ~ 47
 weer, schraap ~ 49
 weer, schubbig ~ 52
 weer, schuiverachtig ~ 56
 weer, schuivertig koud ~ 47
 weer, schuivig ~ 47
 weer, schuretig ~ 47
 weer, schurftig ~ 27
 weer, sijnelig ~ 40
 weer, slap ~ 40
 weer, slecht ~ 40
 WEER, SLECHT ~, HONDEN-WEER 37
 weer, smiezelig ~ 40
 weer, smiezetig ~ 45
 weer, spoezig ~ 36
 weer, staand ~ 8, 20, 22
 weer, stabiel ~ 20, 22
 weer, stendig ~ 20
 weer, stik ~ 107
 weer, stil ~ 33
 weer, stil ruhig (du.) ~ 45
 weer, stormig ~ 36
 weer, toe ~ 20, 45
 weer, treurig ~ 44
 weer, troebel ~ 57
 weer, uitgekiend ~ 8
 weer, vadsig ~ 27
 weer, vast ~ 19, 22, 33, 49
 weer, vazel ~ 28
 weer, veidig ~ 48
 weer, veranderlijk ~ 10
 weer, vet ~ 27, 29
 weer, vettig ~ 30, 38
 weer, vies ~ 48
 weer, vochtig ~ 30
 weer, vochtig nat ~ 27
 weer, voos broeierig ~ 27
 weer, vroegjaar ~ 51
 weer, vruchtbaar ~ 30
 weer, vruchtig ~ 30
 weer, vuil ~ 23, 50
 weer, vuil makend ~ 26
 weer, vuil nuttig weer 71
 weer, waaiachtig ~ 36
 WEER, WARM ~ 22
 weer, warm, zwoel en vochtig ~ 26
 weer, wasbaar ~ 26, 29
 weer, wasselijk ~ 19
 weer, wassend ~ 29
 weer, wassig ~ 26, 51, 75
 weer, weg en ~ 172
 weer, wild ~ 11, 38
 WEER, WINDERIG ~ 35
 WEER, WISSELVALLIG ~ 31
 weer, wisselvallig ~ 22
 weer, woest ~ 11
 weer, wreed ~ 37
 weer, zacht ~ 30, 41
 weer, zalig ~ 41
 weer, ze zijn aan het ~ maken 107
 WEER, ZEER WARM ~ 23
 weer, zeiketig ~ 38
 weer, zeumig ~ 30
 weer, ziemelig ~ 69
 weer, zo'n ~ baat nog een keer 30
 weer, zoet ~ 30
 weer, zomig ~ 19, 30
 weer, zot ~ 12, 36, 45
 weer, zouwelachtig ~ 41
 weer, zouwelig ~ 75
 weer, zouwig ~ 38
 weer, zuur ~ 38, 41, 56
 weer, zuur en koud ~ 46
 weer, zwaar ~ 80
 weer, zwak ~ 41
 weerbuten 84
 weerheks 113
weerde 19, 39
weerde wie een eikel 19
weerde, gewassig ~ 29
weerde, goe ~ 30
weerde, lekker ~ 19
weerde, schoon ~ 19
weerde, stil ~ 45
weerde, winderig ~ 35
 weerklank 197
 WEERKLOUD, MISTIG EN SOMBER ~ 42
weerlicht 82, 84
 WEERLICHT 83
 weerlicht 82, 84, 85
 weerlicht in de lucht 84
 weerlicht, de ~ slaat in 83
 weerlicht, grillige ~ 82
 WEERLICHTEN 84
 weerlichten 83, 84
 weerlichten, grillig ~ 83
 weerlichten, wijdaf ~ 85
 weerlichteren 83
 weerliert 84
weerling 84
 weerlucht 84
 weerluchten 84
 weerschijn 84
 WEERSGESTELDHEID 19
 weerteken 79
 weertje 19
 weertje wie een eikel 19
 weertje, foei wat een ~ 39
 weertje, gewassig ~ 29
 weertje, goed ~ 30
 weertje, lekker ~ 19
 weertje, loo ~ 51

- weertje, mals ~ 29
 weertje, schoon ~ 19
 weertje, stil ~ 45
 weertje, triestig ~ 44
 weertje, winderig ~ 35
 weerzuiker 114
 weesgegroet 126
 weet niet van ophouden 71
 weg en weer 172
 weg hebben van 240
 weg, daar is regen op ~ 34
 weg, het gevreur is ~ 92
 weg, kruipt ~ 5
 weg, schuilen op ~ 69
 weg, trekt ~ in de wolken 5
 WEGEN, KWIKKEN, OP DE
 HAND ~ 222
 wegpatten 168
 wegspoelen 132
 wegspuiten 168
 wegtrekken 8
 weids 30
 weien, goed voor de ~ 26
 weifelachtig weer 32
 weinig 200, 219
 weinig betekenen 220
 weinig gevroor 51
 weinig regen 64
 weinig, beetje ~ 219
 WEINIG, BEETJE, EEN ~ 200
 weinig, een - 201
 weiniger worden 216
 weinige 209
 weke sneeuw 102
 weken 170
 wel 97, 147, 155, 168
 welbron 147
weld, eng van de ~ 7
 wellen 155, 167
 wellen, borrend ~ 167
welverwink 113
 wereld, een kleine ~ 57
 wereld, eind van de ~ 7
 wereld, kleine ~ 58
 weren 84
 weren (ww), het weert zich
 goed 19
weren, avond ~ 184
weren, dag ~ 186
weren, dik ~ 164
weren, donkel ~ 183
weren, donker ~ 183
weren, duister ~ 184
weren, grauw ~ 184
weren, hel ~ 164
weren, kot ~ 164
weren, stijf ~ 164
 wering 152
 werk, zo kunnen we met het
 ~ onder de voeten uit
 20
- werken 10
 werken, de lucht werkt 85
 werken, dooreen ~ 244
 werken, het werkt op regen
 22
wermer 145
 wert (du.), ohne ~ 219
 wervel 112, 113
wervelke 112
 wervelstorm 113
 werveltje 112
 WERVELWIND 113
 wervelwind 112, 113, 114
 wervelwindel 113
 wervelwindje 112
wervelwink 112, 113
weske 207
 weten, het (weer) weet niet
 wat het moet 34
 weten, het (weer) weet niet
 wat het wil 34
 weten, het (weer) weet niet
 wat te doen 34
 weten, het weer weet niet
 wat 34
 weten, het weer weet niet
 wat het dreist 35
 weten, het weer weet niet
 wat het gaat doen 34
 weten, het weer weet niet
 wat het moet doen 34
 weten, het weer weet niet
 wat het wil 42
 weten, het weet goed niet
 wat het wil 34
 weten, het weet niet wat het
 wil 22, 45
 weten, ze ~ niet wat ze
 willen 34
 wetering 139
wews 174
wichske 231
 WICHT 231
 wicht 231
 wichtig 218
 wichtig, niet ~ 219
 wichtje 231
 WICHTJE, MAAT VAN 1 GRAM
 231
 wie, weer ~ een vot 38
 wie, zo dun ~ klatspapier
 96
 wiebelen 172
 wiel 149
 WIEL, KOLK 149
 wiemelen 172, 193
 wiepen 78
 wier 155
 wier, luus en ~ 155
 wierd 151
 wiggelen 246
- wijd af 88
 wijd eweg donderen 87
 wijd eweg hommelen 87
 wijd, het onweer is ~ af 85
 wijd, van ~ hommelen 87
 wijdaf donderen 87
 wijdaf weerlichten 85
 wijder gaan 250
 wijder komen 250
 wijders, aan ~ 158
 wijdgaand 221
 wijds 221
 WIJDS, GROOTS, ~ 174
 wijds, het bliksemt van ~
 85
 wijdveldig hommelen 87
 wijdweg bliksemen 85
 wijdweg flikkeren 85
 wijer 148, 149
wijergaan 250
wijerke 148
wijerkomen 250
 wijert 148, 149
 wijertje 148
 wijle 126
 wijle, hele ~ 126
 wijlen 159
wijlke 126
 wijltje 126
 wijn, anker ~ 237
 wijrvat 238
 wijven, het regent oude ~
 63, 77
 wijven, oude ~ 77
 wiks 213
wil loch 11, 33
wil locht 11
wil loet 11
wil lucht 11
wil wouke 11
 wild (weer) 36
 wild dooreen, een - 213
 wild weer 11, 38
 wild, de lucht is ~ 12
 wild, het weer is ~ 35
 wild, windetig ~ 35
 wilde lucht 11, 33
 wilde wolken 11
 willen, het (weer) doet wat
 het wil 34
 willen, het (weer) weet niet
 wat het wil 34
 willen, het kan doen wat het
 wil 34
 willen, het regent als het wil
 69
 willen, het weer weet niet
 wat het wil 42
 willen, het weer wil niet 35
 willen, het weet goed niet
 wat het wil 34

- windstoot 111, 112
 windstootje 112
 windstreep 18
 windstrepen 18
 windstuijfe 112
windstuijke 112
 windvlaag 111
 windweer 35
 windwervel 112
 windwind 114
wingen 105
wingen, het wingt 36
wingerachtig 49
wingerig 35
wingerig weer 35
wingetig 35
wingetig wild 35
winig 35
winig weer 35
 wings 177
wining 219
winj 36
winjerig 35
winjerig weer 35
winjig 35
winjig weer 35
winjstil 107
wink 35, 36, 108
wink, bijstige ~ 114
wink, forse ~ 111
wink, frisse ~ 109
wink, gen viezelke ~ 107
wink, het heeft veel ~ 36
wink, koele ~ 108
wink, koude ~ 109
wink, vieze ~ 36
winkbroes 112
winke 109
 winkel 178
winken 105
winken, het winkt 36
winkerig 35
winkerig weer 35
winketig 35
winketig weer 35
winkhoos 112
winkhooske 112
winkske, koel winkske 109
winkstil 107
winkstoos 111
winkstoot 111
winktachtig 35
winkter, vuile ~ 53
winkterig 35
winkvlaag 111
winneke 209
winnerig 35
winnerig weer 35
winnig weer 35
 WINTER 118
 winter 89
- winter, de ~ gaat vertrekken 92
 winter, het is ~ 50
 winter, het wordt ~ 46
 winter, open ~ 50
 winter, schrale ~ 49
 winter, slappe ~ 50
 winter, vaste ~ 49
 winter, vuil ~ 50
 winter, vuile ~ 53
 winter, zacht voor de ~ 50
 winter, zachte ~ 50, 53
 winter, zoete ~ 50
 winterachtig 49
 winteren 90
wintersnee 102
 wintersneeuw 102
 wintersweer 53
 wintersweer, echt ~ 49
 wintervamen 58
 winterweer 45, 49, 53
 winterweer, geen ~ 50
 winterweer, lekker ~ 49
 winterweer, schoon ~ 50
 winterweer, schraal ~ 49
 winterweer, vast ~ 49
 WINTERWEER, ZACHT ~ 50
 winterweer, zacht ~ 50
 winterweer, zoet ~ 50
 winterweertje, fris ~ 49
 winterzon 51
 winzig (du.) 176
 wirwar 211
 wis 82, 126, 203, 204, 207, 211
 wisje 207
 WISELEN 240
 wisselen 34, 240
 wisselend bewolkt 32
 wisselvallig (weer) 32
 WISSELVALLIG WEER 31
 wisselvallig weer 22
 wisselweer 32
 wit ijs 95
 wit op de bomen 93
 wit, de takken zijn ~ bevroren 94
 witzijzelen 94
 witte kerstmis 53
 witte knoei 102
 witte pasen 51
 witvriezen 94
 wizzel 213
woensdag 124
 WOENSDAG 123
 woensdag 124
woenzig 124
woes bewolkte loch 11
 woest 36, 174
 woest bewolkte lucht 11
 woest weer 11
- woeste donderslag 86
 woeste lucht 11
 woeste schuil 76
 wol 207
 wolf 207
 wolfsweer 56
 WOLK 7
 wolk 12, 15, 73
 wolk van een gewitter (du.) 17
 wolk, dikke ~ 15
 wolk, donkere ~ 15
 wolk, goede ~ 73
 wolk, grillige ~ 15
 WOLK, GROTE ~ 15
 wolk, grote ~ 15
 wolk, kanjer van een ~ 15
 wolk, kleine ~ 15
 wolk, kruipt achter een ~ 5
 wolk, kwade ~ 15
 wolk, zit achter een ~ 5
 wolk, zware ~ 77
 wolk, zwarte ~ 15, 17
 wolkbank 18
 wolkbreuk 72, 77
 wolken 12
 WOLKEN (ww.) 10
 wolken, ane ~ 7
 wolken, de ~ drijven 12
 wolken, de ~ drijven nogal 12
 wolken, de ~ drijven over 21
 wolken, de ~ komen 10
 wolken, de ~ trekken over 21
 wolken, de lucht zit vol ~ 13
 wolken, donkere ~ 16
 wolken, duistere ~ 16
 wolken, er komen ~ op 10
 wolken, er zijn ~ 14
 wolken, gaat achter de ~ 5
 wolken, kruipt achter de ~ 5
 wolken, kruipt in de ~ 5
 wolken, lange streep ~ 18
 wolken, lucht met ~ 13
 wolken, schuilt achter de ~ 5
 wolken, streep ~ 18
 wolken, trekt weg in de ~ 5
 wolken, vol ~ 13
 wolken, wilde ~ 11
 wolken, zit achter de ~ 5
 wolken, zware ~ 12
 wolken, zwarte ~ 18
 WOLKENBANK 18
 wolkenbank 18
 wolkenbreuk 77, 81

wolkendek 12
 wolkenhemel 12
wolkenloch 12
 wolkenlucht 12, 13
 wolkenstreep 18
 wolkje 14, 18, 74
 WOLKJE, KLEIN ~ 14
 wolkje, klein ~ 15, 74
 wolkje, kruipt achter een ~ 5
 wolkje, licht ~ 65
 wolkje, schuilt achter een ~ 5
 wolkjes, regenen bet ~ 68
 wolkjes, streep ~ 18
wolkske 14, 18, 74
wolkske, klee ~ 15
wolkske, klei ~ 74
wolkske, klein ~ 15
wolkske, lij ~ 65
wolkskes, streep ~ 18
wonnen, had ~ 143
wonnen, kost ~ 143
woop 210
woop, grote ~ 210
 wooswind 113
 worden, avond ~ 184, 187
 worden, bewolkt ~ 10
 worden, dag ~ 186
 worden, dag ~, het - 120
 worden, dicht ~ 9
 worden, dik ~ 10, 164
 worden, donker ~ 10, 183, 187
 worden, duister ~ 10, 184, 187
 worden, eens ~ 10
 worden, grauw ~ 184, 187
 worden, grijs ~ 10
 worden, hard ~ 143
 worden, hel ~ 143, 164
 worden, helder ~ 9
 worden, helle grond ~ 143
 worden, het begint dag te worden 120
 worden, het begint donker te ~ 184
 worden, keihard ~ 143
 worden, klaar ~ 8
 worden, klaar ~, het - 120
 worden, klaarder ~ 8
 worden, korst ~ 143
 worden, kort ~ 164
 worden, licht ~ 9
 worden, licht ~, het - 120
 worden, lichter ~ 9
 worden, minder ~ 216
 worden, morgen ~ 120
 worden, stijf ~ 143, 164
 worden, toe ~ 143
 worden, vaal ~ 245

worden, vast ~ 143
 worden, vroegduister ~ 184
 worden, weiniger ~ 216
 worden, zwaar ~ 10
 worden, zwart ~ 10
wouk 12, 15
wouk van een gewitter 17
wouk, donkele ~ 15
wouk, donkere ~ 15
wouk, grote ~ 15
wouk, zwarte ~ 17
woukbank 18
wouke, dunster ~ 16
wouke, wil ~ 11
wouken 12
wouken, loch met ~ 13
woukske 14
 wrak 97
wram 22
 wrede wind 109, 110
 wreed 49, 190, 221
 wreed (weer) 48
 wreed koud 31, 41
 wreed weer 37
 wreed windje 109
 wreed, het is ~ glattig 95
 wrijven, fijn ~ 164
 wuifachtig 45

Z

zaakje 213
 zabber 65
 zabberen 67, 75
 zabberig 41
 zabberweer 41
zaberke 74
 zabertje 74
zach 28, 30, 45, 50
zach buike 73
zach reentje 30
zach voor de winter 50
zach weer 28, 50
zach winterweer 50
 zacht 45, 251
 zacht (weer) 28, 50
 zacht buitje 73
 zacht koud 50
 zacht regentje 30
 zacht voor de winter 50
 zacht vriezen 90
 zacht weer 30, 41
 zacht windje 108
 ZACHT WINTERWEER 50
 zacht winterweer 50
 zachte najaarsregen 64
 zachte nazomer 52
 zachte regen 74
 zachte voorjaar 51
 zachte wind 108

ZACHT WIND, BRIESJE 108
 zachte winter 50, 53
zaft weer 41
 zak 133
 zak (koren) 199
 zak vol (meel) 199
 zak, gaat in een ~ 5
 zak, kruipt in een ~ 5
 zakken 156, 216
 zakken, de maan zakt 4
 zakken, het water zakt 156
 zakken, het weer zakt 92
 zakken, wassen en ~ 155
 zakkendonker 183
 zakkenduister, het is ~ 14
 zakwater 147
 zalig 215
 zalig weer 41
 zammel 65
zamp 137
 zand 137, 139, 142
 zand met ijzer 137
 zand met klei 137
 zand, bruin ~ 142
 zand, donker ~ 142
 zand, donkerbruin goed ~ 142
 zand, fijn ~ 136
 zand, geel ~ 137
 zand, gouden zand 142
 zand, heel fijn ~ 136
 zand, het ~ loopt 136
 zand, hoop ~ 131
 zand, laag ~ 142
 zand, los ~ 136
 zand, scherp ~ 138
 ZAND, STOF, ~ 136
 ZAND, STUIVEN VAN DROOG ~ OF STOF 115
 zand, vochtig ~ 142
 ZAND, ZANDKORREL, KORRELTIJE ~ 135
 zand, zompig ~ 136
 zandaarde 142
 ZANDBANK 152
 zandbank 140, 152
 zandberg 129, 130
 zandbergje 129, 130
zandbergske 129, 130
 zandbult 131
 zanderig 136
 ZANDGROND 135
 zandheuvel 130
 zandhoop 130
 zandhoos 114
 zandig 136
zandkeunke 135
zandkeurke 135
 zandkijt 135
 zandklip 131
 zandknobbel 131

- zandkop 131, 153
 zandkorentje 135
 zandkorrel 135
 ZANDKORREL, KORRELTJE
 ZAND 135
zandkorrelke 135
 zandkorreltje 135
zandkurrelke 135
zandmanneke 112
 zandmannetje 112, 113
 zandplaat 153
 zandrug 131
 zandsteen 145
 zang 203
zank 142
zank, fijne ~ 136
zankbank 152
zankberg 130
zankheuvel 130
zankknobbel 131
zankkorrel 135
zankkurrelke 135
zankplaat 153
zankrug 131
zankt 142
 zavel 131, 135, 137, 140
 zavel, fijne ~ 136
 zavel, hoop ~ 131
 ZAVEL, LICHTE KLEI 137
 zavelberg 131
 zavelgrond 137
zavelgronk 137
 ze weten niet wat ze willen
 34
 ze zijn aan het weer maken
 107
 zee, een lucht als een ~ 12
 zeebrand 82, 84
 zeebrand, het is ~ 85
 zeebranden 84
zeebrank 84
zeebrannen 84
 zeelichten 84
 zeer 221
 ZEER WARM WEER 23
 ZEER, BOVENMATE, HEVIG, ~
 220
 zeevuur 84
 zeggen, niks te ~ 220
 zeggen, niks te ~ hebben
 220
 zeigen (du.) 240
 zeiken 61, 69, 70, 169
 zeiken, het regent dat het
 zeikt 62, 71, 77
 zeiken, het zeikt eruit 77
 zeiketig weer 38
 zeikregen 76
 zeikweer 38, 41, 44, 69
 zeker, niet ~ 32
 zekere lucht 20
- zemel 65, 75
 zemelachtig 41
 zemelen 66
 zemelen, het zemelt 42, 75
 zemeltig, het is ~ weer 68
 zemelweer 33
 zemer 41
zemplig 215
 zeng 77
 zetten 240
 zetten, aaneen ~ 242
 zetten, achtereen ~ 242
 zetten, hindereen ~ 242
 zetten, in de rij ~ 240, 242
 zetten, in de week ~ 170
 zetten, in een rij ~ 242
 zetten, in hagen ~ 242
 zetten, in rijen ~ 242
 zetten, juste (fr.) ~ 242
 zetten, ondereen ~ 244
 zetten, op de plaats ~ 240
 ZETTEN, OP EEN RIJ ~ 242
 zetten, op een rij ~ 240,
 242
 zetten, op orde ~ 240
 zetten, op rij ~ 242
 zetten, zich potdicht ~ 10
 zeumetig 30
 zeumetig (weer) 23
 zeumig (weer) 23
 zeumig weer 30
 zevel 65
 zevelen 66, 116
 zevengesternte 6
 zever 65, 74
 zeverachtig 41
 zeveren 66, 69, 70, 74, 75
 zeveren, blijven ~ 70
 zeverig 44, 51
 zeverig (weer) 41
 zeverlucht 33, 44
 zeverregen 65, 74
 zeverweer 33, 41, 65
 zeverweer, het is ~ 68
 zibbelweer 41
 zibberen 34, 67
 zich aan de gang houden
 70
 zich aan houden 70
 zich aanhouden 69
 zich aanzetten 10
 zich avonden 184
 zich begaden 248
 zich beprossen 249
 zich berouwen 10
 zich besmodderen 248
 zich betrekken 9
 zich bevullen 249
 zich dichttrekken 9
 zich draaien 177
 zich droog houden 21
- zich eraan houden 70
 zich gaan ~ 9
 zich gaan betrekken 9
 zich gaan overtrekken 9
 zich gelijken 239
 zich klaren 8
 zich krommen 177
 zich leggen 106
 zich maken 250
 zich niet houden 10
 zich opdoen 9
 zich opgeven 9
 zich opklaren 8
 zich opsteken 10
 zich overtrekken 9
 zich potdicht zetten 10
 zich schamen, schaamt zich
 5
 zich schikken 159
 zich schuilen, schuilt zich
 5
 zich sluiten 143
 zich smerig maken 249
 zich toe gaan pakken 10
 zich toetrekken 9
 zich toetrekken, de lucht
 trekt zich toe 12
 zich toezetten 9
 zich verbergen, verbergt
 zich 5
 zich verduisteren 10
 zich verschuilen, verschuilt
 zich 5
 zich verstekken, versteekt
 zich 5
 zich verstoppen, verstopt
 zich 5
 zich volzetten 10
 zich wassen, wast zich 5
 ziebel 59
 ziebelen 60, 78
 ziebelregen 65, 73
 ziekeren 78
 ziel, het snijdt door merg en
 ~ 48
 ziemel 55
 ziemelachtig 70
 ziemen 66, 69
 ziemelig weer 69
 ziemlich (du.) fris 31
 ziemlich (du.) koud 31
 ziempelen 66
 ziems 213
 zien, geen hand voor de
 ogen ~ 56
 zien, men kan nog geen
 hand voor de ogen ~
 57
 zier 250
 zievelen 66
 zigzaggen 83

- zij 151
 zij, verkeerde ~ 243
 zijden vamen 59
 zijn, bij ~ 157
 zijn, daar ~ 157
 zijn, daarbij ~ 157
 zijn, dik ~ 10
 zijn, er ~ 157
 zijn, gammel ~ 246
 zijn, hier ~ 157
 zijn, niet weg te slaan ~ 159
 zijn, present ~ 157
 zijn, toe ~ 10
 zijn, uit het gehing ~ 246
 zijn, van de partij ~ 157
 zijn, vastgeplakt ~ 159
 zijn, voorradig ~ 157
 zijp 134, 150
 zijpelen 78, 91
 zijpen 61, 74, 77, 78
 zijpen, het regent dat het zijpt 77
 zil 228, 229
 ZIL, MAAT VAN 2500 M² OF KWART BUNDER 228
 zil, twee ~ 229
 zil, vijf ~ 227
 zille 229
 zilveren gaard 99
 zipschaf 211
 zirmel 65
 zirmelen 66
 zit achter de wolken 5
 zit achter een wolk 5
 zitten wachten 159
 zitten, blijven ~ 159
 zitten, daar zit hamerslag in de lucht 34
 zitten, daar zit regen in de lucht 34, 41
 zitten, de wind zit hoog 110
 zitten, de wind zit in de koude 110
 zitten, de wind zit in het koud 110
 zitten, de wind zit onder 110
 zitten, de wind zit te dromen 107
 zitten, de wind zit voor 110
 zitten, er zit verandering in de lucht 10
 zitten, gaan ~ 10
 zitten, het zit te koekeloeren 45
 zitten, in de schemeren ~ 186
 zitten, niet vast ~ 246
 zitten, op de trek ~ 117
 zitten, toe gaan ~ 10
 zjuz totten 242
 zjust andersom 243
 zo dun wie klatspapier 96
 zo hel als stenen vriezen 91
 zo komen blaasjes op het water 41
 zo kunnen we met het werk onder de voeten uit 20
 zo'n weer baat nog een keer 30
 zoeber 65
 zoeberen 67
 zoeken, ruzie ~ 191
 zoel 164
 zoel (weer) 26
 zoele dag 26
 zoele lucht 26
 zoet 28
 zoet (weer) 50
 zoet weer 30
 zoet windje 108
 zoet winterweer 50
 zoete herfst 52
 zoete opgang 51
 zoete winter 50
 zoeteren 69
 zoetjes 251
 zoezie 45, 57
 zolder, huis zonder ~ 96
 zolder, papieren ~ 95
zolderke, papieren ~ 136
 zoldertje, papieren ~ 95, 136
 zomaar eropaan 214
 ZOMER 118
 zomer 19, 51
 zomer, daar komt ~ 92
 zomer, droge ~ 51
 zomer, het wordt ~ 30
 zomer, hete ~ 51
 zomer, late ~ 51
 zomer, lauwene ~ 51
 zomer, natte ~ 51
 zomer, schraal weer in de ~ 45
 zomer, snikhete ~ 51
 zomer, verregende ~ 51
 zomer, volle ~ 51
 zomer, vroege ~ 51
 zomer, warme ~ 51
zomerdraai 58
 zomerdraden 58
 zomeren 92
 zomers 51
zomervaaam 58
 zomervamen 58
 zomerweer 20, 30, 51
 zomig (weer) 27
 zomig weer 19, 30
 zomp 133, 136, 139, 141, 149, 155
 zompig 45
 zompig water 154
 zompig zand 136
 zompwater 154
 ZON 1
 zon 1
 zon, buiten de ~ 188
 zon, de ~ lokt 92
 zon, uit de ~ 188
 zonder belang 219
 zonder pretentie 219
 zonder waarde 219
 zonder, huis ~ balken 96
 zonder, huis ~ zolder 96
 zonk 133
 zonnebraad 1
zonneke 1
 zonneklaar 7
 zonneshijn, felle ~ 24
 ZONNESTRALEN 1
 zonnetje 1
 zonnig 27
 zoi 199, 211, 212
 zootje 199
 zool 95
 zoor 134
zoosdag 124
 zootje 199, 212
 zot weer 12, 36, 45
 zot windje 112
 zouw 38
 zouwel 64, 73, 75
 zouwel (weer) 40
 zouwel, fijne ~ 64
 zouwelachtig weer 41
 zouwelbui 73
 zouwelen 34, 60, 66, 69, 70, 74, 75
 zouwelen, blijven ~ 70
 zouwelen, het zouwelt 42, 46
 zouwelig (weer) 41
 zouwelig weer 75
 zouwelregen 64
 zouwelweer 28, 44
 zouwen 60, 70
 zouwen, aan het ~ blijven 70
 zouwrig 41
 zouwig weer 38
 zouwtje 74
 zouwweer 33, 38, 41
 zucht 108
 zuchtig (weer) 36
 zuchtje (wind) 108
 zuchtje, geen ~ in de lucht 107
 zuchtje, licht ~ wind 108

- zug (du.) 116
 zuielen 66, 69, 75
 zuiger 114
 ZUIGING, TOCHT, ~ VAN
 LUCHT 116
 zuigwind 112
zuigwink 112
 zuiken 116
 zuiker 15
 zuinig 216
 zuipnat 41
 zuiver op stalen 239
 zuiver, het ziet niet ~ uit
 18
 zuivere lucht 8
 zummer 237
 zure domp 56
 zure koude nevel 56
 zure lucht 56
 zure mist 55
 zure mistlucht 56
 zure moek 56
 zure mot 56
 zure nevel 56
 zure smies 56
 zure wind 110
 zure, een - 56
 zuur 31
 zuur (weer) 45, 46
 zuur en koud weer 46
 zuur koud 31, 36
 zuur schip 15
 zuur weer 38, 41, 56
 zuur, grillig ~ weer 47
 zuur, het is ~ 56
 zuur, het is ~ grijs 56
 zuur, het is maar ~ 56
 zuur, huiverig, koud en ~
 47
 zuur, kil en ~ 45
 zuur, killig ~ 46
 zuur, nut ~ 56
 zuur, nut ~ weer 38
 zuurkoud 45
 zuursig 46
 zwaai 166
 zwaai, daar valt een ~ 68
 zwaaien 68
 zwaantjeszomer 52
 zwaar 27
 zwaar onweer 77, 80
 zwaar weer 80
 zwaar worden 10
 zwaar, het bliksemt ~ weer
 83
 zwaarden 10
 zwaars 76
 zwabberen 172
 zwadem 166, 168
 zwagel 146
 zwager 146
zwajel 146
 zwak buitje 73
 zwak ijs 96
 zwak weer 41
 zwakke lucht 33
 zwalben 155
 zwalf 146
 zwalken 172
 zwalmlucht, doe ruiks de ~
 27
 zwalp 155
 zwalpen 172
 zwans 177
 zware bijs 75
 zware bui 75
 zware bundel 206
 zware damp 43, 56
 zware domp 55
 zware grijs 56
 ZWARE GROND 135
 zware grond 138, 139
 zware hommell 81
 zware hommelschuil 81
 zware lucht 11, 12, 14, 27,
 45, 56
 zware mist 54, 56
 zware moek 44
 zware mot 56
 zware nevel 54
 zware regen 76
 zware schoer 76, 81
 zware schuil 76
 zware slag 86
 zware wolk 77
 zware wolken 12
 zware, een - 76
 ZWARE, PLENSBUI, ~ BUI 75
 zwart maken 249
 zwart worden 10
 zwart, heel zwarte lucht 14
 zwarte aarde 139
 zwarte grond 139, 142
 zwarte hemel 14
 zwarte leem 139
 zwarte lucht 14, 33
 zwarte wolk 15, 17
 zwarte wolken 18
 ZWARTE, HEILAAARDE, DICHTHE
 ~ GROND 139
 zwarte, vieze ~ lucht 12
zwat maken 249
zwat, heel ~ 14
zwatse wolk 15
zwatte loch 14
zwatte wolk 17
zwatte wolken 18
 ZWAVEL 145
 zwavel 146
 zweep 82
 zwel 236
 zwellen 167
 zwellers, de ~ brengen de
 lente mee 51
 zwemt 5
 zwerk 13, 17
 zwerm 211, 213
 zwerm (bijen) 199
 zwiepen 172
 zwik 199
 zwis 200
 zwoel 23, 36
 zwoel (weer) 22, 26
 zwoel, warm, ~ en vochtig
 weer 26
 zwoele dag 26
 zwoele lucht 26
 zwoelig 26
 zwoelig (weer) 23
 zwoelige lucht 26
 zwoepelen 155
 zwok 211
 zwonselen 172

Verschenen afleveringen

Van het *Woordenboek van de Limburgse Dialecten* verschenen tot nu toe de volgende afleveringen:

Deel I. Agrarische terminologie

- WLD, Inl. en I.1: dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Inleiding en Agrarische terminologie, afl. 1 (Bemesten en ploegen)*, Assen 1983 (77 en 166 p.). ISBN 90 232 1820 5.
- WLD, I.2 dr. A. Weijnen, dr. J. Goossens, drs. P. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 2 (Eggen en slepen)*, Assen 1984 (80 p.). ISBN 90 232 1819 1.
- WLD, I.3 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 3 (Weidebouw)*, Assen/Maastricht 1991 (136 p.). ISBN 90 232 2634 8.
- WLD, I.4 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 4 (Verbouw van graangewassen)*, Assen/Maastricht 1992 (202 p.). ISBN 90 232 2751 4.
- WLD, I.5 drs. J. Kruijssen, dr. J. Goossens, dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 5 (Verbouw van knol- en andere gewassen)*, Assen 1994 (210 p.). ISBN 90 232 2890 1.
- WLD, I.6 dr. J. Kruijssen, drs. J. Kokkelmans, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 6 (Boerderij, bedrijfsgebouwen)*, Assen 1995 (176 p.). ISBN 90 232 3009 4.
- WLD, I.8 dr. H. Cromptoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 8 (Landerijen)*, Assen 2004 (105 p.). ISBN 90 232 3018 9.
- WLD, I.9 dr. J. Molemans, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 9 (Het paard)*, Assen 1994 (168 p.). ISBN 90 232 2920 7.
- WLD, I.10 dr. J. Molemans, lic. J. Verbeek, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 10 (Paardentuig)*, Assen 1996 (115 p.). ISBN 90 232 3145 7.
- WLD, I.11 dr. H. Cromptoets, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 11 (Rundvee, melk en boter, veeteelt algemeen)*, Assen 2001 (225 p.). ISBN 90 232 3653 X.
- WLD, I.12 dr. H. Cromptoets, dr. J. Goossens, m.m.v. drs. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 12 (Kleinvee en pluimvee)*, Assen 1998 (150 p.). ISBN 90 232 3356 5.
- WLD, I.13 Lic. M. Ooms, dr. J. Goossens, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Agrarische terminologie, afl. 13 (Landbouwvoertuigen)*, Assen 1999 (139 p.). ISBN 90 232 3490 1.

Deel II. Niet-agrarische vakterminologieën

- WLD, II.1 dr. H. Cromptvoets, m.m.v. J. van Schijndel, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 1 (Huisslachter en bakker)*, Assen/Maastricht 1986 (214 p.). ISBN 90 232 2242 3.
- WLD, II.2 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 2 (Bierbrouwer en stroopstoker)*, Assen/Maastricht 1988 (70 p.). ISBN 90 232 2410 8.
- WLD, II.3 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 3 (Molenaar)*, Assen/Maastricht 1991 (242 p.). ISBN 90 232 2669 0.
- WLD, II.4 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 4 (Turfsteker en ertsontginner)*, Assen/Maastricht 1987 (132 p.). ISBN 90 232 2306 3.
- WLD, II.5 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, m.m.v. drs. J. Busch, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 5 (Mijnwerker)*, Assen/Maastricht 1989 (293 p.). ISBN 90 232 2469 8.
- WLD, II.6 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 6 (Imker, stro- of buntgrasvlechter)*, Assen/Maastricht 1991 (128 p.). ISBN 90 232 2616 X.
- WLD, II.7 dr. H. Cromptvoets, drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 7 (Kleermaker, naaister, handspinner, handwever, touwslager, mutsenmaakster)*, Assen 1993 (208 p.). ISBN 90 232 2821 9.
- WLD, II.8 drs. H. van de Wijngaard, dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 8 (Pottenbakker, steenbakker, pannembakker, gresbuisenindustrie)*, Assen 1994 (136 p.). ISBN 90 232 2872 3.
- WLD, II.9 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 9 (Metselaar, timmerman, dakdekker, loodgieter, stucadoor, huisschilder)*, Assen 1995 (324 p.). ISBN 90 232 3034 5.
- WLD, II.10 dr. H. Cromptvoets, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 10 (Schoenmaker, zadelmaker/gareelmaker)*, Assen 1994 (107 p.). ISBN 90 232 2953 3.
- WLD, II.11 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 11 (Smid, loodgieter, koper-slager)*, Assen 1998 (222 p.). ISBN 90 232 3370 0.
- WLD, II.12 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Niet-agrarische vakterminologieën, afl. 12 (Houtzager, timmerman, meubelmaker, rad- en wagenmaker, kuiper, klompenmaker, mandenmaker)*, Assen 2001 (277 p.). ISBN 90 232 3732 3.

Deel III, Algemene Woordenschat

- WLD III, 1.1 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu, afl. 1 (Het menselijk lichaam)*, Groningen 2004 (265 p.). ISBN 90 5179 203 4.
- WLD III, 1.2 lic. R. Keulen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 1, De mens als individu, afl. 2 (Beweging en gezondheid)*, Groningen 2004 (361 p.). ISBN 90 5179 207 7.
- WLD III, 2.1 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven, afl. 1 (De woning)*, Assen 2003 (442 p.). ISBN 90 232 3934 2.
- WLD III, 2.3 drs. H. van de Wijngaard, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 2, Het huiselijk leven, afl. 3 (Eten en drinken)*, Groningen 2004 (377 p.). ISBN 90 5179 201 8.
- WLD III, 4.1 dr. J. Kruijssen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Inleiding en Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna, afl. 1 (Vogels)*, Assen 2001 (50 en 270 p.). ISBN 90 232 3753 6.
- WLD III, 4.2 dr. J. Kruijssen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, Fauna, afl. 2 (Overige dieren)*, Assen 2001 (260 p.). ISBN 90 232 3754 4.
- WLD III, 4.3 dr. J. Kruijssen, m.m.v. dr. H. Brok, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, afl. 3 (Flora)*, Assen 2002 (416 p.). ISBN 90 232 3754 4.
- WLD III, 4.4 dr. J. Kruijssen, *Woordenboek van de Limburgse Dialecten, Algemene Woordenschat, Sectie 4, De wereld tegenover de mens, afl. 4 (De stoffelijke en abstracte wereld)*, Groningen 2004 (449 p.). ISBN 90 5179 192 5.

De materiaalbases van de Algemene Woordenschat zijn te raadplegen op de website van het WLD:

<http://www.ru.nl/dialect/wld>

